

ÖZET

Dil bilimciler arasındaki ortak kanağe göre ; - önce uluslaşma, arkasından da küreselleşme sürecinin etkisiyle - ağızlar hızla yok olmaktadır. Ağızlar henüz tam olarak yok olmadan mevcut malzemeyi kayıt altına almak dialektoloji çalışmaları açısından çok önemlidir. Bu çalışma , belirtilen bu amaca katkıda bulunmak üzere , ağız araştırmaları konusunda bakir bir alan olarak gördüğümüz “Manisa Merkez Kuzey-Batı Köyleri”ne yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Manisa merkez kuzey-batı bölgesinden (Yuntdağı) 13 köy belirlenerek bu köylerden metinler derlenmiş , derlenen metinler düzenlenerek , ses-şekil bilgisi açısından incelenmiştir. Ayrıca, derlenen metinlerden oluşturulan sözlük de çalışmanın sonuna eklenmiştir. Oğuz boylarından sadece , Kınık ,Avşar ve Salur boylarının dil özellikleri -Zeynep Korkmaz tarafından- belirlenmiştir. Belirlenebilen bu özelliklerle , çalışma bölgemizde tespit ettiğimiz ağız özelliklerinin mukayesesi yapılmış, bölge ağzının bu üç dil özelliğinden önemli ölçüde etkilendiği görülmüştür. Bu mukayeseden de yararlanarak –bölgenin ağız özellikleriyle etnik yapısı arasındaki ilişkiler çözülmeye çalışılmış ve konu , ilgili tarihi kaynaklardan çıkarılan bilgilerle desteklenmiştir.

ABSTRACT

According to the common belief among linguists , first with the effect of nationalism and then globalism, dialects are perishing rapidly. That's why it is very important to record the available material for the sake of dialectology studies. This study, contributing to this mentioned aim, has been carried out for "Northern West Villages of Manisa " which are considered to be virgin areas for dialect studies. Thirteen villages have been specified, texts have been compiled and these texts have been analyzed in terms of vocal and morphological structures. In addition , a glossary has been added to the study. Only the language features of Kınık, Aşar and Salur Clans of Oğuz Clans have been specified by Zeynep Korkmaz. With these specified features, dialects in our study area have been compared and it has been observed that the dialect in the area has been greatly effected by the features of these three languages. Making use of the comparison, it has been tried to figure out the relations between the dialects in the area and the ethnical structure ; and the matter has been supported with the information from the historical sources related.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans çalışması olarak sunduğum “Manisa Merkez Kuzey-Batı Köylerinin Ağız Özellikleri”adlı tezin , tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu , bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25.12.2006

Senem Akyol

**T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MANİSA MERKEZ KUZEY BATI KÖYLERİNİN
AĞIZ ÖZELLİKLERİ**

SENEM AKYOL

DOÇ.DR. AYŞE İLKER

**MANİSA
2006**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	XXIII
GİRİŞ	1
Manisanın kısa tarihi (tarihi dönemleri)	4
Kuzey-Batı Manisa (Yuntdağı)	5
Yuntdağı'nın etnik yapısına genel bir bakış (Kımk, Avşar ve Salur boyları açısından)	10
Kımk	11
Avşar	13
Salur	15
Diğer boylar hakkında birkaç söz	17
Horasan ve Horzum	18
Horasan	18
Horzum	19
Kaç-göç ve etnik iz sürmenin güçlükleri	20
Kuzey-Batı Manisa'nın (Yuntdağı) Fiziki Coğrafyası	21
Tablolar	23
I. SES BİLGİSİ	31
1 . SESLER	31
1.1. ÜNLÜLER	31
1.1.1. ÜNLÜ TÜRLERİ	31
1.1.1.1. á	31
1.1.1.2. é	31
1.1.1.3. ó	31
1.1.1.4. õ	31
1.1.1.5. ä	31
1.1.1.6. ě	32

1.1.1.7. ĩ	32
1.1.1.8. ũ	32
1.1.1.9. ũ	32
1.1.1.10. �	32
1.1.1.11. �	32
1.1.1.12. �	32
1.1.1.13. �	32
1.1.1.14. �	32
1.1.1.15. �	32
1.1.2. UZUN ÜNLÜLER	33
1.1.2.1. Birincil �nl� uzunlukları	33
1.1.2.2. İkincil �nl� uzunlukları	34
1.1.2.3. İkincil ikiz ünlüler	34
1.2. �NS�ZLER	35
1.2.1. �NS�Z TÜRLERİ	35
1.2.1.1. �	35
1.2.1.2. P	35
1.2.1.3. T	35
1.2.1.4. K	35
1.2.1.5. S	36
1.2.1.6. �	36
1.2.1.7. F	36
2. SES DEĞİŞMELERİ	37
2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	37
2.1.1. �nl� uyumları	37
2.1.1.1. B�y�k �nl� uyumu	37

2.1.1.1.1. Yazı dilimize göre büyük ünlü uyumunun ileri olduğu durumlar .	37
2.1.1.1.2. Yazı dilimize göre büyük ünlü uyumunun geri olduğu durumlar .	39
2.1.1.2. Küçük ünlü uyumu	43
2.1.1.3. Ünlü türemeleri	44
2.1.1.3.1. Başta ünlü türemesi	44
2.1.1.3.2. İçte ünlü türemesi	45
2.1.1.3.3. Sonda ünlü türemesi	48
2.1.1.4. Ünlü düşmesi	49
2.1.1.4.1. Başta ünlü düşmesi	49
2.1.1.4.2. İçte ünlü düşmesi	49
2.1.1.4.3. Sonda ünlü düşmesi	51
2.1.1.4.4. Orta hece ünlüsünün düşmediği örnekler	51
2.1.1.5. Ünlü tekleşmesi	51
2.1.1.6. Dudaklılaşma	52
2.1.1.7. Düzleşme	52
2.1.1.8. Yuvarlaklaşma	53
2.1.1.9. Geçişme (Krassis)	54
2.1.1.10. İncelme	54
2.1.1.11. Kalınlaşma	54
2.1.1.12. Daralma	55
2.1.1.12.1. Kelime başında daralma	55
2.1.1.12.2. Kelime içinde daralma	55
2.1.1.12.3. Kelime sonunda daralma	57
2.1.1.13. Genişleme	58
2.1.1.14. Eskicil şekillerin saklandığı örnekler	62
2.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	63
2.2.1. Ötümlüleşme	63
2.2.2. Hece kaynaşması	70
2.2.3. Hece yutulması	72
2.2.4. Ünsüz benzetmeleri	72
2.2.5. Dudaklılaşma	75

2.2.6. Sızıcılışma	75
2.2.7. Ünsüz değişmeleri	76
2.2.7.1. Kelime başında ünsüz değişmeleri	76
2.2.7.2. Kelime içinde ünsüz değişmeleri	79
2.2.7.3. Kelime sonunda ünsüz değişmeleri	84
2.2.8. Eklerde ve edatlarda ünsüz türemesi	84
2.2.8.1. Ünsüz türemesi	86
2.2.8.1.1. Başta ünsüz türemesi	86
2.2.8.1.2. İçte ünsüz türemesi	86
2.2.8.1.3. Sonda ünsüz türemesi	87
2.2.9. Ek türemesi	88
2.2.10. Ünsüz düşmesi	88
2.2.10.1. Kök ve tabanlarda	88
2.2.10.1.1. Başta ünsüz düşmesi	88
2.2.10.1.2. İçte ünsüz düşmesi	89
2.2.10.1.3. Sonda ünsüz düşmesi	92
2.2.10.1.4. Grup düşmesi	93
2.2.10.1.5. Ek düşmesi	94
2.2.10.1.6. Eklere ünsüz düşmesi	95
2.2.11. Ünsüz alternansı	95
2.2.12. İkizleşme	95
2.2.13. Eskiçil şekillerin saklandığı örnekler	97
2.2.14. Ünsüz tekleşmeleri	97
2.2.15. Göçüşme	98
2.2.15.1. Yandaş göçüşme	98
2.2.16. Sesleri bozularak telaffuz edilenler	98
2.2.16.1. Bozularak söylenmiş kelimeler	98
2.2.16.1.1. Kelime başında	98
2.2.16.1.2. Kelime içinde	98
2.2.16.1.3. Kelime sonunda	99

2.2.16.2. Bulaşma sonucu bozulmuş olanlar	99
II. ŞEKİL BİLGİSİ	100
1. EKLER	100
1.1. ÇEKİM EKLERİ	100
1.1.1. İsim çekimi	100
1.1.1.1. Çokluk eki	100
1.1.1.1.1. Allamorfları	100
1.1.1.1.2. Fonksiyonları	101
1.1.1.2. İyelik ekleri	101
1.1.1.3. Hal ekleri	105
1.1.1.3.1. Yalın hal	105
1.1.1.3.2. Belirtme hali	105
1.1.1.3.2.1. Allamorfları	105
1.1.1.3.3. Yönelme hali	108
1.1.1.3.3.1. Allamorfları	108
1.1.1.3.3.2. Fonksiyonları	111
1.1.1.3.4. Bulunma hali	113
1.1.1.3.4.1. Allamorfları	113
1.1.1.3.4.2. Fonksiyonları	113
1.1.1.3.5. Ayrılma hali	115
1.1.1.3.5.1. Allamorfları	115
1.1.1.3.5.2. Fonksiyonları	115
1.1.1.3.6. Vasıta hali	119
1.1.1.3.6.1. Allamorfları	119
1.1.1.3.6.2. Fonksiyonları	120
1.1.1.3.7. Eşitlik hali	123
1.1.1.3.7.1. Allamorfları	123
1.1.1.3.7.2. Fonksiyonları	123
1.1.1.4. TAMLAMA	124
1.1.1.4.1. Birinci tip	124

1.1.1.4.2. İkinci tip	127
1.1.1.4.3. Zamirlerde tamlama	128
1.1.2. FİİL ÇEKİMİ	130
1.1.2.1. BASİT ÇEKİMLER	130
1.1.2.1.1. ZAMANLAR	130
1.1.2.1.1.1. Görülen geçmiş zaman	130
1.1.2.1.1.2. Öğrenilen geçmiş zaman	136
1.1.2.1.1.3. Şimdiki zaman	140
1.1.2.1.1.3.1. Şimdiki zamanın 1. kullanımı : (ı)yo	140
1.1.2.1.1.3.2. Şimdiki zamanın 2. kullanımı - ek ünlüsü dardır-	147
1.1.2.1.1.3.3. Şimdiki zamanın 3. kullanımı -(ı)ya(r)	148
1.1.2.1.1.4. Gelecek zaman	150
1.1.2.1.1.5. Geniş zaman	154
1.1.2.1.2. KİPLER	160
1.1.2.1.2.1. Emir / İstek	160
1.1.2.1.2.2. Dilek	166
1.1.2.2. BİRLEŞİK ÇEKİMLER	166
1.1.2.2.1. HİKAYE	166
1.1.2.2.1.1. Görülen geçmiş zamanın hikayesi	166
1.1.2.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi	166
1.1.2.2.1.3. Şimdiki zamanın hikayesi	166
1.1.2.2.1.4. Gelecek zamanın hikayesi	168
1.1.2.2.1.5. Geniş zamanın hikayesi	168
1.1.2.2.1.6. İsteğin hikayesi	171
1.1.2.2.2. RİVAYET	171
1.1.2.2.2.1. Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti	171
1.1.2.2.2.2. Şimdiki zamanın rivayeti	171
1.1.2.2.2.3. Gelecek zamanın rivayeti	172
1.1.2.2.2.4. Geniş zamanın rivayeti	173
1.1.2.2.3. Şart	173

1.1.2.2.3.1. Görülen geçmiş zamanın şartı	173
1.1.2.2.3.2. Gelecek zamanın şartı	174
1.1.2.2.3.3. Geniş zamanın şartı	174
1.1.2.2.3.4. Şimdiki zamanın şartı	175
1.1.2.3. EK FİİL ÇEKİMİ	175
1.1.2.3.1. Hikaye	175
1.1.2.3.2. Rivayet	177
1.1.2.3.3. Geniş zaman	178
1.1.2.3.4. Ek fiilin olumsuzu	181
1.2. YAPIM EKLERİ	182
1.2.1. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLER	182
1.2.1.1. Asıl görev değiştirici ekler	183
1.2.1.1.1. Fiilimsiler	183
1.2.1.1.1.1. Mastar ekleri	183
1.2.1.1.1.2. Sıfat fiil eki	184
1.2.1.1.1.3. Zarf fiil ekleri	187
1.2.1.1.1.3.1. Asıl zarf fiil ekleri	187
1.2.1.1.1.3.2. Birleşik zarf fiil ekleri	190
1.2.1.1.2. Çatılar	196
1.2.1.1.2.1. Oldurgan – ettirgen	196
1.2.1.1.2.1.1. Oldurgan	196
1.2.1.1.2.1.2. Ettirgen çatılar	198
1.2.1.1.2.2. İşteş	198
1.2.1.1.2.2.1. Birlikte	198
1.2.1.1.2.2.2. Karşılıklı	198
1.2.1.1.2.3. Meçhul – edilgen	199
1.2.1.1.2.3.1. Meçhul	199
1.2.1.1.2.3.2. Edilgen	199
1.2.1.1.2.4. Dönüşlü	200

1.2.1.1.2.5. Çatıların üst üste kullanılması	201
1.2.2. KELİME YAPICI EKLER	202
1.2.2.1. Asıl kelime yapıcı ekler	202
1.2.2.1.1. İsimden isim yapan ekler	202
1.2.2.1.2. İsimden fiil yapan ekler	205
1.2.2.1.3. Fiilden isim yapan ek	206
1.2.2.2. Görev değiştirici eklerin yapım eki olarak kullanılışı	208
1.2.2.2.1. Fiilimsilerin yapım eki olarak yeni kelime türetmesi	208
1.2.2.2.1.1. Mastar akleri	208
1.2.2.2.1.2. Sıfat fiil ekleri	208
1.2.2.3. Çekim eklerinin yapım eki olarak kullanılışı	208
1.2.2.3.1. Hal eklerinin yapım eki olarak yeni kelime türetmesi	208
2. KELİME ÇEŞİTLERİ	209
2.1. İsimler	209
2.2. Sıfatlar	209
2.2.1. Niteleme sıfatları	209
2.2.2. Belirsizlik sıfatları	209
2.2.3. Soru sıfatı	210
2.2.4. Belirtme sıfatı	210
2.2.4.1. İşaret sıfatları	210
2.2.4.2. Sayı sıfatları	210
2.2.4.2.1. Asıl sayı sıfatları	210
2.2.4.2.2. Sıralama sayı sıfatları	210
2.2.4.2.3. Üleştirme sayı sıfatları	211
2.3. Zamirler	211
2.3.1. Kişi zamirleri	211
2.3.2. Soru zamirleri	216
2.3.3. Belirsizlik zamiri	216

2.3.4. Dönüştürülük zamiri	217
2.4. Zarflar	218
2.4.1. Yer-yön zarfları	218
2.4.2. Zaman zarfları	218
2.4.3. Niteleme ve durum zarfları	219
2.4.4. Azlık-çokluk zarfları	219
2.4.5. Görev değıştirici eklerle zarf yapımı	220
2.5. Edatlar	221
2.5.1. Ünlem edatları	221
2.5.1.1. Ünlemler	221
2.5.1.1.1. Ünleme edatları	221
2.5.1.1.2. Seslenme edatları	221
2.5.1.1.3. Sorma edatları	222
2.5.1.1.4. Gösterme edatları	222
2.5.1.1.5. Cevap edatları	223
2.5.2. Bağlama edatları	224
2.5.2.1. Sıralama edatları	224
2.5.2.2. Denkleştirme edatları	224
2.5.3. Cümle başı edatları	224
2.5.4. Son çekim edatları	225
2.6. FİİLLER	226
2.6.1. Birleşik fiiller	226
2.6.1.1. İsim + fiil yapısında olanlar	226
2.6.1.1.1. İsim + et	226
2.6.1.1.2. İsim + ol	226
2.6.1.1.3. İsim + kıl	227
2.6.1.2. Fiil + fiil yapısında olanlar	227
2.6.1.2.1. Yeterlilik fiili	227
2.6.1.2.2. Tezlik fiili	227
2.6.1.2.3. Süreklilik fiili	228

SONUÇ	229
Manisa Merkez kuzey-batı (Yuntdağı) ağızlarının en belirgin	
özellikleri	230
Kınık, Salur ve Avşar ağız özellikleri açısından Yuntdağı bölgesinin durum	
tesbiti	237
Kınık ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti	237
Salur ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti	239
Avşar ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti	240
METİNLER	242
SÖZLÜK	400
KAYNAKÇA	448
BÖLGENİN HARİTASI	449

KISALTMALAR :

SÖZ BAŞI

Anadolu ; komşu köylerin bile farklı ağız özelliklerine sahip olabildiği bir coğrafyadır. Ancak, eğitimin yaygınlaşması, şehirlere göç, iletişim araçlarındaki hızlı gelişme gibi sebeplerin dil üzerinde meydana getirdiği etkilerden dolayı bu ağızlar hızla kaybolmaktadır.

Bu gerçeklerden yola çıkan dil araştırmacıları , anadolu ağızlarının -bir an önce ve en küçük ayrıntısına kadar- tesbit edilmesinin gerekliliği konusunda hemfikirdirler.

Ağız çalışmaları, sadece bir tesbit ve toplanan bilgileri kayıt altına alma çalışması olarak görülmemelidir. Ağız çalışmaları, kültürün, tarihin daha doğru yapılanmalarına destek vereceği gibi, ulusal dil dağarcığının olabildiğince fazla yerel malzemeyle (kelime) buluşmasına da katkıda bulunacaktır. Söz konusu çalışmaların bir an önce tamamlanmasının bahsettiğimiz bu süreci güçlendireceği de açıktır.

Bu yüksek lisans tez çalışmasının amacı, Manisa Merkez Kuzey-batı köylerinin ağız özelliklerini belirlemeye çalışarak, bahsi geçen hedeflere yönelik bir katkı sağlamaktır.

Çalışma bölgemiz sınırları içinde kalan 14 köyde metin derlemeleri yapılmıştır. Ancak, Sümbüller köyü metinleri -şehir kültürüne ait izlerin ağır basması ve ağız özelliklerinin bozulması gibi gerekçelerle- çalışma kapsamından çıkarılmıştır.

Malzemeyi sağlam zemine oturtmak ve mukayese imkanı oluşturmak amacıyla İlyasçılar hariç her köyden en az iki konuşmacı seçilmiştir. Siyekli gibi büyük köylerde konuşmacı sayısı 10'a kadar çıkarılmıştır.

Metnin çevriyazısı yapılırken Türk Dil Kurumunun çevriyazı sisteminden faydalanılmıştır.

Malzeme zenginliğinin ortaya çıkmasına vesile olur düşüncesiyle, halk edebiyatının alanına giren pek çok konu da derlenmiş ve konu sınırları belirlenirken esnek davranılmıştır.

Son dönemlerde, dil araştırmalarında tarihten ve etnik açımlardan daha fazla yararlanılmaya başlanılmıştır. Biz de bu çalışmayla, -Z. Korkmaz'ın ağızlar ve etnik yapı ilişkisi üzerine yaptığı tesbitlerden yola çıkarak- bölgemizin durumuna açıklık getirmeye çalıştık ve bu amaçla ; Manisa (Saruhan sancağı) ile ilgili ulaşabildiğimiz

tarihi kaynakları tarayıp , çalışma bölgemizle ilgili olanları ayıklayarak giriş ve sonuç bölümlerinde yararlandık.

Giriş bölümünde, ayrıca, dil araştırmaları açısından Manisanın durumu incelenmiş, Manisa ağızıyla ilgili literatür taraması yapılarak bu taramadan kesitler sunulmuş ve ilgili kaynakların konuya bakışları sergilenmiştir.

Sonuç bölümünde, bölgenin ağız özellikleri sıralandıktan sonra, Kınık, Salur, Avşar boylarının ağız özellikleriyle bölge ağızının mukayesesi üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Sözlük kısmında ; fiiller ve isimler çekim ekleri ayrıca gösterilmeden, çekimli halleriyle verilmiştir.

Bu çalışma ; giriş, ses bilgisi, şekil bilgisi, sonuç, metinler ve sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Başta ; tez için verilen ilk karardan, konulan son noktaya kadar desteğini esirgemeyen, yönlendiren hocam Doç.Dr. Ayşe İlker olmak üzere, tez çalışmama gösterdikleri ilgi ve katkılardan dolayı , Reha Oğuzhan Türel'e, Mithat Özseyhan'a, Güneş Çetin'e, Kazım Germiyanoğluna ve adı burada anılamayan dostlarıma teşekkür ederim.

Manisa , 2006

Senem AKYOL

GİRİŞ :

Manisa, ağız araştırmaları açısından bakır sayılabilecek bir alandır. Manisa ile ilgili ağız çalışmalarının dökümü yapıldığında, hem mevcut malzemeyi görme fırsatı oluşturulmuş hem de doğru bir değerlendirme yapabilmenin önu açılmış olacaktır.

Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu , “Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I ” isimli kitabının II. Bölümünü “ Manisa Vilayeti ağzı” adı altında ; Turgutlu , Gördes , Salihli'nin Yenipazar köyü , “Garaveliler” köyü ve Soma'nınYağmurlu köylerinden derlediği , hikaye, türkü, mani v.s.'ye ayırmıştır.(1) 19 ile 28. sayfalar arasındaki 10 sayfalık bu bölüm , asıl hacim itibariyle 6-7 sayfalıktır. Söz konusu kitabın önsözünde , Manisa'ya ait metinlerin 1936 yazında toplandığı belirtilmektedir. (2)

Prof.Dr. Zeynep Korkmaz , “Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)” isimli kitabının giriş bölümünde , A. Caferoğlu'nun bu kitabından bahsetmiş...; “....., metinlerin çoğu dil araştırmaları için pek makbul olmıyan şarkı, türkü, mani gibi manzum parçalardır. Konuşturulan kişiler gelişi güzel seçilmiştir... ” gibi olumsuz hükümler ortaya koyduktan sonra , söz konusu çalışmanın “ölçülü davranmak şartıyla...” faydalı olabileceğini belirtmiştir.(3)

Korkmaz, aynı eserin metinler bölümünün 3 ve 21. sayfaları arasını (toplam 19) “Manisa ve Yöresi Ağızları Metinleri”ne ayırmıştır. Manisa Merkez Sancaklı ve İğdecik köylerinden (4) Soma'nın Tarhala , Kadıköy iftköy(ler) köylerinden , Alaşehir'in Katırlı , Sarıgöl , Kaşıkçı köylerinden , Kula merkez ve Tokmaklı köyünden olmak üzere derlenen metinler bu bölümde yer almıştır.

-
1. Ahmet Caferoğlu, **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I**, TDK Yayınları, sayı : 586, II baskı, Ankara 1994, s.19-28
 2. A.g.e. , s.7
 3. Zeynep Korkmaz, **Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)**, TDK Yayınları, sayı : 583, Ankara 1994, II. Baskı, s.37
 4. A.g.e. , İçindekiler bölümünde Sancaklı, İğdecik, metinler bölümünde ise Sancaklı (İğdecik),İğdecik olarak geçiyor.

Söz konusu metinlerin tamamına yakını, Dr. Tahsin Banguoğlu tarafından 1938 yılı yazında plağa alınan ve Ankara Devlet Konservatuvarı arşivinde bulunan metinlerden meydana gelmiştir.(5) Korkmaz , çıktığı derleme gezisinde, bu metinlere ek olarak , Soma Tarhala köyünden, 16 yaşındaki Atiket Kural, 18 yaşındaki Ayşe Kavas , 70 yaşındaki Mehmet Ali Çoban (Alt ve üst dişlerinden bir çoğu yok) (6) ile konuşmuş ve yaklaşık beş sayfalık ilave metin derlemiştir.(7) (Plakta da Soma Tarhala köyünden metinler bulunmaktadır.)

Leyla Karahan 1996 yılında yayınladığı “Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması” isimli kitabının 205. sayfasında yer alan 1 nolu haritada ; Manisa ili üzerine 2 adet akademik derleme ve inceleme , 8 adet lisans tezi işaretlemiştir. Kaynaklar bölümünde ise , A.Caferoğlu ve Z.Korkmaz’ın eserleri “Akademik Derleme ve İnceleme” olarak gösterilmiş, lisans tezi olarak sadece Mehmet Demir’in “Gördes Ağzı” isimli çalışması verilmiş diğer 7 çalışmanın isimleri zikredilmemiştir.

Zikredilmeyen bu çalışmalara biz de ulaşamadık. Anılan çalışmalar dışında elimizde, Ahmet Oyar’ın “Salihli ilçesi ve köyleri ağızlarından derlemeler” isimli yüksek lisans çalışması bulunmaktadır. (8)

Özellikle (çalışma bölgemiz) Yuntdağı köyleriyle ilgili ise , ağız araştırması veya metin derlemesi içeren basılmış-basılmamış bir kaynağa, malzemeye ulaşamadık.

Genel hatları belirleyen bu tespit bölümünden de anlaşılacağı gibi ; Manisa Ağzı üzerine söz söylemek durumundaki dil otoriteleri , neredeyse , Dr. Tahsin Banguoğlu’nun 1938 yılında derlediği 19 sayfalık metinle sınırlıdır.

Mevcut metinler üzerinden Manisa ağzı üzerine akademik değerlendirmeler yapılmıştır. Bu konudaki en kapsamlı çalışma Z. Korkmaz’ındır. Diğer çalışmalar genelde Korkmaz’dan alıntılanmıştır.

5. Zeynep Korkmaz, **Güney-Batı Anadolu Ağzları Ses Bilgisi(Fonetik)** , TDK Yayınları sayı: 583, Ankara 1994, II. Baskı ,s.37

6. A.g.e. , metinler, s.3-8

7. A.g.e. , (Plakta da Soma Tarhala köyünden metinler bulunmaktadır.)

8. Ahmet Oyar, **Salihli İlçesi Ve Köyleri Ağızlarından Derlemeler**, Trakya Üniversitesi SB Enstitüsü TDE ABD yüksek lisans tezi, Edirne 1998

Prof.Dr. Zeynep Korkmaz , Güney-batı bölgesinin ses olaylarını, “...yer yer beliren ikinci derecedeki...” özelliklerin oluşturduğu ayrılıklara göre şu şekilde sınıflandırmıştır (9) :

Manisa ve yöresi	Denizli bölgesi
İzmir ve yöresi	Aydın ve yöresi
Kütahyanın Uşak ilçesi	Muğla ve yöresi
Afyon'un Dinar ilçesi	

Korkmaz , bu sınıflandırmaya ek olarak , ses ve şekil bilgisi ayrılıklarına göre dört “ikinci derecede ağız bölgesi” daha belirlemiştir. (10)

Manisa ağızları (İzmir ve yöresi ile kısmen Uşak'ın bir bölümünü de içeriyor.)

Dinar ağızı

Aydın-Denizli ağızları

Muğla ağızı

Z. Korkmaz , bu sınıflandırmaların akabinde ; Manisa ve yöresi ağızlarının en önemli fonetik özelliklerini aşağıdaki şekilde belirlemiştir : (11)

1. İçseste ünsüzlerden önce ve sonseste r , l düşmesi ,
2. a > ı , u ; ä > i , ü değişimlerinden ileri gelen isim halleri değişimi (bilhassa yükleme-verme hali değişimi) ve ünlü daralmasının bulunması ,
3. Hece kaynaşması olayının bolluğu ,
4. y , ç , ş ünsüzlerinin yanlarındaki ünlüler üzerinde yaptıkları pek ilerlemiş olan inceltme ve bazen daraltma etkileri ,
5. Ünlü uyumunun kuvvetli oluşu.

9. Zeynep Korkmaz, **Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)** , TDK Yayınları 583,Ankara 1994,II. Baskı ,s. 87-93

10. A.g.e. s. 92

11. A.g.e. s.87-88

Korkmaz , kitabının Manisa ağız fonetik özelliklerine ayırdığı bölümü şu yorumla bitirir : (12)

“ Bu ortak görüşler yanında, Manisa ilçe ve köyleri arasında ağız değişikliği meydana getiren değişik özelliklerde yok değildir : seyrek rastlanan kelime yapısı ayrılıklarından başka, ses değişmelerinden ileri gelen yapı eklerindeki şekil ayrılıkları da dikkate değer. Mesela Manisa merkez köyleri ile Soma gibi kuzey ilçeleri ağızlarında şimdiki zaman kipi eki -yor , sonraki -r ünsüzünün düşmesi ile -yo şeklini aldığı halde (deyo, diyo gibi) kısmen Alaşehir ve Kula gibi doğu ilçelerinde aynı ek hece kaynaşması ile –ō , ör şeklini almıştır (dō , dör gibi). Demek oluyor ki bu ekin ses gelişmesinde kuzey Manisa ağızlarında ünsüz düşmesi , doğu ağızlarında hece kaynaşması olayı hakim olmuştur.”

Manisa geneli ile ilgili tüm bu yazdıklarımızın ardından, çalışma bölgemizle mukayese edip bağıntılamak amacıyla, -çok kısa- bir ön değerlendirme yapmayı yararlı buluyoruz.

Manisa ağızlarına ilişkin, sayılan özelliklerle Yuntdağı ağızları mukayese edildiğinde ; Ünlü uyumunun kuvvetli oluşu (5.madde) hariç, sayılan özelliklerle Yuntdağı ağız özelliklerinin önemli ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Manisa Merkez Kuzey-batı (Yund dağı) köylerinde büyük ünlü uyumu yer yer korunmasına rağmen, kelime kök ve tabanlarıyla ekleşme sırasındaki incelmelerden (ki bunda y,ş,c,ç vs. ünsüzlerinin sık sık görülen inceltici etkisinin önemli rolü vardır.) dolayı yazı diline göre uyumun geri olduğu tesbit edilmiştir.

Bu tespit cümlesinden sonra, Manisa'nın kısa tarihini verip, kendi çalışma bölgemiz olan kuzey-batı Manisa (Yuntdağı) üzerine yoğunlaşabiliriz.

Manisa'nın Kısa Tarihi (Tarihi dönemleri) :

Manisa tarihinin çok eskilere dayandığını ve Magnetler tarafından kurulduğunun rivayet edildiğini, önceleri Balıkesir ve havalisinde bulunan Magnetlerin, Truva

12. Zeynep Kormaz, **Güney- Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)** , TDK Yayınları sayı:583,Ankara 1994,II. Baskı, s. 88

savaşından sonra Girit adasına geçtiklerini, oradan tekrar dönerek bir kısmının Menderes (Meandır) nehri kenarında Mağnezi şehrini, bir kısmının da Spil dağı civarındaki Spil Mağnezisi şehrini kurduklarını, Ç.Uluçay ve İbrahim Gökçen'in birlikte yazdıkları Manisa Tarihine Genel Bir Bakış isimli kitaptan öğreniyoruz.(13)

Manisa tarih boyunca ; Eti, Yunan, Lidya, Pers, İskender, Roma, Bizans, Saruhanogulları ve Osmanlı egemenlikleri altında kalmıştır.(14)

Çalışma içeriğimiz açısından bizim ilgi alanımız daha çok, Saruhanogulları, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemiyle ilgili olan bölüm, daha özelde de bu bölümün Yuntdağıyla ilgili olan kısımlarıdır.

Kuzey- Batı Manisa (Yunt Dağı)

“ Yunt ; kısırak, terbiye edilmemiş , dişi at , hergele manasına gelmektedir. Yunt dağı ise, bu civarda yaşayan yürük ve Türkmenlerin, sıcak yaz mevsiminde buraya, yayılmağa çıkmalarından verilmiş olsa gerek.” (15)

Uluçay'ın bu tesbitinin dışında bölgeye bu ismin neden verildiğiyle ilgili açık bir kayda rastlamadık.

Bölgede, Seklik ve Bayramcılar köyleri arasına çekilecek çizginin hemen batısında Atçılar(Yorga) isminde bir yerleşim yeri bulunmaktadır. Yine, Manisa Spil dağında, atların serbest olarak dolaşip yaşadığı bir “at alanı” hala mevcuttur. Aynı şekilde bölgenin de bir dönem at alanı olarak kullanılmış olabileceği veya at yetiştiriciliğinde özel bir öneme sahip olabileceği için bu adı aldığı düşünülebilir.

Yuntdağı nahiyesinin güney komşusu Emlak nahiyesine (eski) bağlı ve Yuntdağı sınırına yakın bir Ala Yuntlu köyünün varlığını, ayrıca, Gördük'te de 2 Ala Yuntlu köyünün bulunduğunu F.Sümer'den öğreniyoruz. (16)

13. Çağatay-İbrahim, Uluçay-Gökçen, **Manisa Tarihine Genel Bir Bakış**, Resimli ay matbaası, İstanbul 1939, s. 9-10 / (1) nolu dipnotlarında bu bilgiler için İsmail Hakkı'nın Kitabeler isimli eserinin 57. sayfasını gösteriyorlar.

14. A.g.e, s. 9-44

15. M.Çağatay Uluçay, “Yunt Dağında Bir Hafta”, Gediz Dergisi, sayı : 63, Nisan 1943, s.3

16. Faruk Sümer , **Oğuzlar** ,Ana Yayınları, İstanbul, İlavelerle 3. baskı, s. 451

F.Sümer, “Mesela XVI. Yüzyılda 29 yer adına sahip bulunan Ala-Yundlu boyunun, İç-İşleri Bakanlığının, Türkiye’de meskun yerler klavuzu adlı kitabına göre, bugün (1) yer adı (O da Ala-Yund şeklinde) kalmıştır.” demektedir ki (17), 29 Ala-Yundlu yerleşiminin 3’ünün Saruhanda bulunması anlamlıdır.

Aynı eser’in 351. sayfasında , “ Uşak yöresindeki Ala Yuntlular 169 vergi nüfuslu bir oymaktır. Bu oymağın bir kolu da dağınık bir halde yaşamaktadır.” denilmektedir. (18)

Böyle bir kayda rastlamamış olmamıza rağmen , 24 oğuz boyundan biri olan Ala Yuntlu boyunun bölgede bir dönem güçlü bir yerleşime sahip olabileceği ve ismin bundan dolayı verilmiş olabileceği ihtimali de gözden uzak tutulmamalıdır.

Bunların dışında bölgenin zaman zaman Yurt Dağı olarak isimlendirildiğini de not etmekte yarar görüyoruz. (19)

1575’ten önce Canşa nahiyesi olarak bilinen bölge, Canşa ve Doğanhisarı nahiyelerinin kaldırılmasının ardından 1575’te teşkil edilen Yuntdağı nahiyesine bağlanmıştır. Aynı tarihte yapılan idari taksimata göre Doğanhisarı nahiyesine bağlı köylerin bir bölümü de Yuntdağı nahiyesine dahil edilmiştir. (20)

İbrahim Gökçen , Tarihte Saruhan Köyleri isimli çalışmasında (21) ; 126, 128, 136, 138, 155 nolu sicil defterlerine göre Yuntdağı nahiyesine bağlı 37 köy ismi zikretmiştir. (H.1077) (M. 1667)

Aynı eserin 33-47 sayfaları arasındaki Tarihte Saruhan Köyleri listesinden (H.1082) (M.1672) Yuntdağı nahiyesi köyleri ayrıştırılarak elde ettiğimiz listede 47 Yuntdağı köyü zikredilmiştir. Nahiyesi bilinmiyor olarak gösterilmesine rağmen bizim tesbit ettiğimiz köyler dışında bölgeye dahil başka köyler varsa da bu listeye eklenememiştir.

17. Faruk Sümer, a.g.e.s. 214

18. Faruk Sümer, a.g.e.s. 351

19. M.Çağatay Uluçay, Yunt Dağında Bir hafta,Gediz Dergisi. Sayı : 63, Nisan1943, s.3

20. Fulya Yadsan, “1844-1845 yıllarında Manisa Pelidalanı (Mahalle-i Bala-) Kırklar ve Muslu köyleri” CBÜ Tarih bölümü , bitirme tezi, Manisa 2001

21. İbrahim Gökçen, **Tarihte Saruhan Köyleri**, Berksoy Basımevi,İstanbul 1950,s.32

Her iki listede de bulunanları (ortak olanları) tek olarak sayıp listeyi birleştirdiğimizde ; H. 1077-1082 kayıtlarında Yuntdağında 70 köy olduğunu görmekteyiz. Buradan da anlaşılıyor ki Yuntdağın sınırları sık sık değişmiş, daralıp-genişlemiştir.

M.Çağatay Uluçay, Yunt dağında bir hafta isimli makalesinde (1943) bu dönemdeki köy sayısını 42 olarak vermektedir. 1040 yılı Manisa Kadılık sicilleri'ne göre ise 17. yy'da 15 köy bulunduğunu belirtmekte ve bu artışı da 19 yy'daki aşiret iskanına bağlamaktadır. (22)

Değişik dönemlerdeki köy isimlerini -kendi başlarına birer ipucu ve tarih olduklarından- özellikle kaydediyoruz.

Feridun Emecen , 16 yy da Manisa Kazası isimli kitabında “Yunddağı Nahiyesi Yerleşme Yerleri ” hakkında bilgiler vermektedir. (1) nolu tablo bu bilgilerden yola çıkarak oluşturulmuştur. (23)

Bu bölümde 1531 / 1575 yıllarındaki 21 yerleşim yeri hakkında bilgiler verilmektedir. Bu bilgilere göre Yunddağı Nahiyesinde ;

56/43 hane , 8/35 mücerred , 1/1 imamdan oluşan Karaca Yörüğü,

38/29 Sipahi-zade ,

60/26 hane , 21/31 mücerred , 2/2 imam, -/1 hatipten oluşan menşei belirtilmeyen grup,

96/135 hane , 38/132 mücerred , -/1 imamdan oluşan Ellici yörüğü,

11/25 hane , 2/9 mücerredten oluşan mukataa,

6/12 hane , 2/8 mücerredten oluşan reaya bulunmaktadır.

Bu tablodan çıkan sonuca göre ; Yuntdağı bölgesindeki ağırlıklı yerleşim, Ellici ve Karaca yörüklerinden oluştuğu görülmektedir . (Bkz.Tablo 2 / s. 25-26-27)

22. M.Çağatay Uluçay , “ Yunt Dağında Bir Hafta”, Gediz Dergisi, Sayı:64, Mayıs 1943, s.3

23. Feridun Emecen , **16. Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu, Ankara,1989, s.214-221

Ancak, Emecen aynı eserin 129-130-131. sayfalarında dökümü yapılmamış genel bilgiler de vermektedir.(24) Bu bilgilere göre ; “Yunddağı Ellicileri”nin (1575’de) Yunddağında, 70 köyde, 696 hane, 639 mücerred , Yunddağı dışında (Merkez, Belen, Emlak, Palamut veYengi nahiyelerinde) 117 köyde, 566 hane , 267 mücerred olmak üzere, toplam : 187 köyde, 1145 hane, 906 mücerredten oluştuklarını belirtmektedir.

Kazadaki (Manisa) Karacalarla ilgili olarak ise (25) (1575’de) 86 köy, 355 hane, 184 mücerred sayısı verilmiş ve Karaca Yörüklerinin, esas itibariyle, Karesi sancağında teşkilatlanmış bulunan ve aynı adla bilinen bir Yörük grubuna mensup oldukları belirtilmiştir.

Ellici isminin nereden geldiğiyle ilgili olarak İbrahim Gökçen ;

“Osmanlılar , Yürük unsurunu “Askeri” bir sınıf olarak ayırmışlar ; onlara dair kanunnameler tedvin etmişlerdir. Yürükler , bu imtiyazlı durumlarına mukabil, devlete karşı bir takım görevlerle mükelleftir. Yürüklerin 30 neferi 1 ocak itibar olunurdu, Her ocağın 5 neferi Eşkinci , 25 neferi de Yamaktı. Nöbetlü olan Eşkinciler , sefere gittikleri zaman , Yamaklardan Avarız-ı Dîvaniye karşılığı ellişer akçe alırdı. Bu sebepten Yamaklara, Ellici de denirdi.” dedikten sonra, “Selanik.... Rumeli yakası... ‘İzmiroğlu’ Cüneyt Bey....” den bahsederek, sefere giden bir kişiye “ellişer akçe harçlık” verildiğini söylemektedir. 14 nolu dipnotundan da , bu bilgilerin, Ahmet Refik’in Anadolu Türk Aşiretleri isimli eserinin VI. sayfasından alıntılandığı anlaşılmaktadır. (26)

F. Emecen , “Barkan” ve “S.Çetintürk’e atflarda bulunarak bu meseleyi tartışmıştır. Sonuç olarak da bu durumun Rumeli Ellicileri için geçerli olduğunu, Yunddağı Ellicilerinin ise “Her elli haneye bir eşkinci” verdiklerinin defterlerde kayıtlı olduğunu belirtmiştir. (27)

24. Feridun Emecen ,**16.Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu,1989,s. 129-130-131 XIII / a ve XIII / b tablolarında.

25. A.g.e. , s. 138-139, XVIII. tablo.

26. İbrahim Gökçen , **Saruhanda Yürük Ve Türkmenler**, Manisa halkevi yayınlarından, Sayı: XVI,İstanbul 1946, s.14-15

27. Feridun Emecen , **16. Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu , Ankara 1989,s. 132

Yayınlanmış vesikalar üzerinde çalışırken ; Yuntdağı Ellicilerinin kendilerine Koç Ellicileri dediğine (28), Yuntdağı Ellicilerine bağlı bir Onikili cemaatinin bulunduğuna (29) dair vesikalara rastladık, fakat, bu konuda en derli-toplu bilgiyi Emecen'den öğreniyoruz..

M.Feridun Emecen , eserinin XII nolu tablosunda (30) 19 adet Ellici cemaati olduğunu söylemektedir. Aynı eserin “Ekler” bölümündeki tabloda (31) Ellicilere ait 38 adet cemaat ismi sayılmıştır.

Açık olan şu ki –özellikle son 3-4 yy’dır -Yörük ve Türkmenler dışında bölgeye ilgi duyan olmamıştır. F.Emecen de, 16 yy’da Manisa Kazası isimli eserinde ; “1575’de...Manisa kazası kır iskan merkezlerinde gayr-ı müslim nüfusa rastlanmaması, bu bölgelerin XIII. Ve XIV. asırdaki Türkleşmesini bir kere daha ‘adedi’ olarak ortaya koyması bakımından ayrıca dikkati caliptir” diyerek bunu bariz bir şekilde ortaya koymaktadır. (32) Bunun en önemli sebeplerinden birisi de bölgenin dağlık yapısı, kurak olması (Su bulma güçlüğü)ve toprağının tarıma elverişli olmamasıdır.

Yuntdağında , 16 yy’ın ilk yarısından itibaren (1531) Ellici ve karaca Yörükleri ağırlıklı bir yerleşim olduğu yönünde bir tarihi bilgi birikimine sahibiz.

İ. Gökçen, 19. yy’ın ikinci yarısındaki “son iskan”da , Yuntdağına yerleştirilen aşiretler’i şöyle sıralamıştır ; Derici , Kobak , Karayağcı , Kuşçu , ve Kığan aşiretleri. (33) (Saruhanlı Livasına son iskanla yerleştirilen aşiretlerin tamamı Tablo 3’ te gösterilmiştir. / s. 29-30)

28. İbrahim Gökçen , **Saruhanda Yürük Ve Türkmenler** , İstanbul 1946 s. 30-31

29. A.g.e , s. 57-58

30. Feridun M. Emecen , **16.Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989 s. 129

31. A.g.e., s.305

32. A.g.e., s. 125

33. İbrahim Gökçen , **Saruhanda Yürük Ve Türkmenler** , s. 94-95

M.Ç.Uluçay, Yunt dağında bir hafta isimli makalesinde, Derici ve Karayağcı aşiretlerinin dağıldığı köyler ve menşeleri hakkında bilgiler veriyor. (34) Bu bilgilere göre ; “Yuntdağının batı ve kuzey kısmında ; bilhassa iki aşiret yaşamaktadır. Derici ve Karayağcı aşiretleri...”

Uluçay Derici aşiretine bağlı köyleri şöyle sıralıyor ;

Küçük Sünbüller, Büyük Sünbüller, Beydere, Karakuzu (Menemen köylerinden),Çıtak (Menemen k.), Karaköy (Menemen k.), Çoraklar, Çaltılı dere, Samurlu, Akçakise, Öküz köy (Menemen k.), Çitlenbik köy (Bergama köylerinden),Tekyederesi (Bergama köylerinden.)

Karayağcı aşiretinin yerleştiği köyler ise şunlar ;

Düzlen, Otmanlar, Avdal, Şamar, Bostanlar, Hacılar, Himmeter, Sünbültepe.

Buraya kadarki yazdıklarımızla, bundan sonra yapacak olduğumuz,Yunddağı'nın etnik değerlendirmesinin de çerçevesini çizmiş, altyapısını oluşturmuş oluyoruz.

Yuntdağının Etnik Yapısına Genel Bir Bakış :

(Kınık, Avşar ve Salur boyları açısından)

Sadece, Zeynep Korkmaz'ın çerçevesini çizdiği üç ağız özelliği (Kınık, Avşar, Salur) hakkında bilgi sahibi olduğumuzdan özellikle dikkatimizi buraya yoğunlaştırdık ve gördük ki bölge (Yunddağı), bu ağız özelliklerinin tamamına yakınından yoğun izler taşıyor.

Bölgenin, -yukarda sayılan ağız özelliklerinden yola çıkarak- etnik yapısı üzerine genel bir değerlendirme yapmaya niyetlendiğimizde, oldukça karmaşık bir durumla karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

34. M.Çağatay Uluçay , “Yunt Dağında Bir Hafta” , Gediz Dergisi, Haziran 1943, s.9

F.Sümer'in Oğuzlar isimli kitabında, "Cedveldeki yer adları umumiyetle XII.,XIII. Ve XIV. yüzyıllardan kalma hatıralardır." diye bahsettiği cetvele göre (35) Saruhan sancağında, oğuz boylarına ait köy isimleri ve sayıları şöyledir ;

Karkın : (5) ,
Salur : (4),
Ala-Yundlu : (3).

Bu listede, Saruhan sancağında Kınık ve Avşar yerleşimi gösterilmemiştir. Ancak Kütahyada (9), Karasi'de(Balıkesir) (4) Kınık yerleşimi ve Kütahya da (5) Avşar yerleşimi (köyü) gösterilmektedir.

Bu ön bilgilendirmenin ardından , saydığımız bu üç boya göre de kısa değerlendirmeler yapmak istiyoruz.

Kınık :

Karayağcı aşiretine mensup köylüler **Şam** tarafından 19. asrın ikinci yarısında geldiklerini söylüyorlar. (36) Manisa da çok daha eski tarihlerde de Karayağcı aşireti yerleşimi bulunduğunu biliyoruz. Örneğin , M.Ç.Uluçay, Belen köyündeki caminin duvarındaki çeşme taşının H.852 (M.1449)'a tarihlendiğini ve yaptıranın "Kara Yağcı" aşiretinden olduğu notunun düşüldüğünü belirtmektedir. (37)

"Son iskan"la gelen Karayağcı aşiretinin Şam tarafından geldikleri bilgisiyle, F. Sümer'den yaptığımız alıntılar yan yana getirildiğinde anlamlı bir bütünlük oluştuğunu gördük.

35. Faruk Sümer , **Oğuzlar** ,Ana Yayınları, ilavelerle 3. baskı, s. 213-214

36. M.Çağatay Uluçay, "Yunt Dağında Bir Hafta, Gediz Dergisi, sayı : 65, Haziran 1943, s. 9

37. M.Çağatay Uluçay, **Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar**, Resimli Ay Matbaası, İstanbul,1940, s. 115, 1 nolu dipnot.

F.Sümer, Oğuzlar isimli eserinde, XVI. Yüzyılda Kınık oymaklarını Şu Şekilde saymıŐtır ;

1. **Haleb** Türkmenleri
2. Ankara
3. **Karaca - Koyunlu** (Aydın) (38)

Aynı eserin 275. sahifesinde de Şöyle bir metne rastladık ; “Boz-Ulus’un bu **Şam** Türkmenleri kümesi **Haleb** Türkmenleri oymaklarından meydana gelmiştir.” (39)

Halep Türkmenleri Boz-Ulus’tan ve aynı zamanda Kınık boyundan ama Kınık boyu Boz-Ulus’tan değil... Tezat gibi görünen bu cümleden çıkardığımız sonuç ; Şam veya Halep Türkmenlerinin tamamının tek bir boya dahil olmadığıdır.

F.Sümer’den yaptığımız Kınık oymaklarıyla ilgili alıntıdan çıkan sonuca göre ; 19. asırdaki son iskanla Yuntdağına gelen Karayağcı aşireti Şam yani Halep Türkmenidir, Halep Türkmenleri ise Kınık boyuna dahildir.

Aynı alıntılardan çıkan bir diğer sonuca göre de , -Karaca-koyunlularla **Karaca** Yörüklerinin aynı kökenden geldikleri varsayımı kabul edildiğinde- 16. Asrın baŐlarından beri Yund dağlarını mekan tuttuklarını bildiğimiz Karaca Yörüklerinin de Kınık boyundan olması muhtemeldir.

(Kuvvetle muhtemeldir diyemiyoruz çünkü Şam Türkmenlerinin tek bir boya dahil olmadığına dair ipucu sayılabilecek başka bir metne , aynı eserin aynı sayfasında ratlıyoruz. “Boz-Ulus arasındaki Avşarlar bu elin üç topluluğu arasında bulunmakla beraber bunların en kalabalık olanları Şam Türkmenleri arasında bulunmaktadır.”) (40)

Faruk Sümer’in Oğuzlar’ında, Karaca Yörükleri ve Ellici Yörüklerinin birlikteliğine ilişkin ipucu sayılabilecek bir bilgiye rastladık. (41) -Yine Karaca’ların Karaca-koyunlular olduğu varsayımından hareketle-

“Aydın : Bu sancakta Karaca- Koyunlu adlı bir Yörük topluluğu görölmektedir. Bu topluluk geniş bir sahaya yayılmış olup, çok küçük oymaklardan meydana gelmiştir. Bu topluluk içinde Tarucular, Elliciler, çullular gibi bazı büyük oymaklar da vardır.”

38. Faruk Sümer , **Oğuzlar**, Ana Yayınları, İlavelerle 3. baskı, s. 371-372

39. A.g.e., s.275

40. A.g.e., s. 275

41. A.g.e., s. 181

Yine Yuntdağında Çullu çiftliği isminde bir yerleşim bulunmaktadır. Ayrıca, H. 1077'de Yuntdağında Yazıcuçullu diye bir köy bulunduğunu sicil defterlerinden öğreniyoruz. (Bkz., Tablo 1 / s. 23-24)

Elliciler, Karacalar, Çullular vb.nin iç içe yaşamaya alışmış topluluklar olduğu anlaşılıyor. Hem Aydın hem de Yuntdağındaki birliktelikleri bu hükmü vermeyi kolaylaştırıyor.

Yuntdağındaki Kınık yerleşimi ile ilgili olarak bugün şunları söyleyebiliyoruz ;

Halen mevcut, 14 ile dağılmış 24 Kınık isimli köyden 3 tanesinin Manisada olması ve 5 ile dağılmış beş adet Kınık isimli belediyeden biri olan İzmir'in Kınık ilçesinin (42) Yuntdağının tarihi sınırlarının içinde denilecek kadar yakınında bulunması(Kırkağaç-Bergama çizgisinin tam ortalarında.) bölgenin Kınık yerleşimine kapalı olmadığını gösterecek delillerdendir.

Avşar :

Önce Kınık bahsindeki alıntıyı yinelemek istiyorum ;“Boz-Ulus arasındaki Avşarlar bu elin üç topluluğu arasında bulunmakla beraber bunların en kalabalık olanları Şam Türkmenleri arasında bulunmaktadır.” (43)

Bu alıntı Şam tarafından geldiklerini söyleyen Yuntdağı köylülerinin Avşar boyundan olmalarının da ihtimal dahilinde olduğunu gösterir.

Avşarlar , Bozok'un Yıldızhanoğulları koluna mensuptur. (44) Manisada “Boz”la başlayan üç yerleşim hala mevcuttur ; Arabacı Bozköy, Uncu Bozköy, Sancaklı Bozköy. Bunlardan sadece Arabacı Bozköy Yuntdağı bölgesinin tarihi sınırları içindedir. (Bunu sadece ihtimali saptamak için söylüyoruz yoksa bilindiği gibi Avşar'lar dışında 11 boy daha Oğuz'ların Boz-ok koluna mensuptur.)

42. < www.yerelnet.org.tr >

43. Faruk Sümer , **Oğuzlar** , Ana Yayınları, ilavelerle 3. baskı, s. 275

44. A.g.e., s. 210+

F.Sümer, Oğuzlar kitabının, Aydın **Avşar**larını anlattığı bölümünde ; “Aydın’ın Boz-Doğan kazası dahilinde Çullular adlı bir oymak arasında 28 vergi nüfuslu Avşar adlı bir oba bulunduğu gibi, Birgi çevresinde de nüfusu bunun kadar olan Avşarlı ve Balabanlı adlı başka bir oymak da vardı.” (45) diyerek Balabanlı’ların da Avşar olduğuna işaret etmektedir.

Yörtürk web haber internet sitesinde (46) Bozoklar sayılırken Avşarlar verilmiş ve Avşarlar 21 alt başlığa ayrılmıştır. **Balabanlı, Horzum, Çatak (Çıtak)**’ta bunlar arasında yer almaktadır.

H.1077 kayıtlarında **Yunddağı** nahiyesine bağlı **Balabanlı** isminde bir köy görünmektedir.(Tablo 1 / s. 23-24)

Yine bugün Yunddağının tarihi sınırları içinde veya yakınında, İzmir’in Kınık ve Bergama ilçelerine bağlı iki adet **Balaban** köyü bulunmaktadır.

H.1077 deki Yunddağı köyleri arasında, Akça maa **Çıtak** diye bir yerleşimin olduğu biliniyor. (Tablo 1, s. 23-24) (47) Bugün de Uzunhasanlar’ın güneyinde **Çıtak** isminde bir yerleşim mevcuttur.

Sümer, Oğuzlar isimli eserinde, “Halep Türkmenlerine mensup, kalabalık Avşar oymağına gelince, bu oymak, daha önce söylendiği gibi, **Receplu Afşarı**, Karagündüzlü afşarı ve Bahrili Afşarı ve diğerleri olmak üzere 4-5 obaya ayrılmış olup, bunların en ünlüsü Receplu Afşarı idi. Receplu Afşarı’nın ekseriyetle **Köpekli Avşarı**’ndan geldiği anlaşılıyor” demektedir. (48) Bugün de, **Yund dağlarında**, Sakallı’nın kuzeyi, Rahmanlar’ın doğusuna düşen bölgede **Recepli** diye bir yerleşim olduğunu biliyoruz. Ayrıca, Emecen’in saydığı Ellici cemaatlar arasında (1531) **Köpekler** diye bir cemata da rastlanmaktadır. (49)

45. Faruk Sümer , **Oğuzlar**, Ana Yayınları, İlavelerle 3. baskı, s. 278

46. < www.yorturkvakfi.com >

47. İbrahim Gökçen , **Tarihte Saruhan Köyleri** ,Berksoy Basımevi,İstanbul 1950, s. 32

48. Faruk Sümer , **Oğuzlar** , Ana Yayınları, İlaveli 3. baskı, s. 278-279

49. Feridun M Emecen , **16. Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989 , s. 305

Salur :

F.Sümer, Karaca-Koyunluları Kınık boyuna bağlarken, Yayın Kurulunda Prof.Dr.Orhan Türkdöğän, Prof.Dr.Tuncer Gülensoy gibi isimlerin bulunduğu Yörtürk Web Haber internet sitesinde (50) Akkoyunlu (Akçakoyunlu) ve Karakoyunlular (Karacakoyunlu) Salur boyuna mensup olarak gösterilmiştir. Aynı soy kütüğüne göre Karaman (Karamanlı)lar da Salur boyuna mensuptur.

Salur boyuna ilişkin başka bir bilgiye de İ.Gökçende rastlıyoruz ; “Bu aşireti – Karaman Aşireti- teşkil eden Türkmenler, Oğuzların Salur boyundandı. Salur boyunun, Anadolu yaylasına dalbudak saldığına ve Manisa çevresine kadar geldiğine delalet edecek izler yok değildir : 16. asırda Manisanın Yengi nahiyesine bağlı olduğu anlaşılan ve bugün Nif -Kemalpaşa- kazasının bir köyü olan Parsa’da, Şeyh Salur’un meşhur zaviyesi, Türkmenlerin eserlerindedir.—Yengi nahiyesi vaktiyle Turgutlu çevresini içine alıyordu. Bugün bu nahiye mevcut değildir.” (51)

İnternette, Türk Tarihi Sitesinin Yörükler bölümünde ; (52) Karaca-Koyunlu Yörüklerinin Aydın, Honaz, Nif ,Çeşme ve Bozdoğan havalisinde yaşadıkları belirtilmektedir. Yine aynı sitede Biga ve çevresinde de Ağaca-Koyunlu Yörüklerinin yaşadığından söz edilmektedir.

M.Çağatay Uluçay da, Şer’iye kayıtlarına göre, Saruhanda sık sık adı geçen Yörük aşiretlerini sayarken, Karaca Koyunlu ve Akça koyunlu Yörüklerinden bahsetmektedir. (53)

Ebu’l-Gazi’nin, “Şecere-i Terakime” de naklettiği rivayetlere göre; “..... Yomut, **Teke**, Sarık adlı Türkmen toplulukları da yine bu boydan (Taşkı-Salur) çıkmışlardır.” (54)

50. < www.yorturkvakfi.com,> soykütüğü

51. İbrahim Gökçen, **Saruhanda Yörük Ve Türkmenler**, Manisa Halkevi Yayınları, Sayı XVI, s.10-11

52. < <http://www.dallog.com> >

53. M,Çağatay Uluçay, **Saruhanoğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar** ,Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940, s. 170

54. Faruk Sümer, **Oğuzlar** , Ana Yayınları, İstanbul 1980, İlaveli 3. baskı, s. 344

İ.Gökçen, “**Tekeli cemaatinin** 17. asır başlarında Manisa’nın Karaoğlanlı köyü yanında oba kurduğunu(Defter no : 25, Sf : 99)” söylemektedir. (55)

Bugün, Üçpınar, Yeniköy, Tilkisüleymaniye üçgeninin sağ ortasında kalan bölgede halen bir **Tekeliler köyü** mevcuttur.

19. yy daki son iskanda yerleşen aşiretler arasında **Tekeliler aşireti** de vardır ve Palamut da Süleymanobası’na yerleştirildikleri belirtilmektedir. (56)

Aynı sitede verilen bilgilere göre, (57) Salur boyu sekiz aşiretten oluşmaktadır, bunlardan birisi de **Teke “aşireti”**dir. Teke aşiretini oluşturduğu belirtilen 18 “Cemaat” ten ilgili bulduklarımızı buraya almak istiyoruz. **Bahşı(Bahşış), Karaca, Ötemiş (Ödemiş),Karaahmet...**

M.Ç.Uluçay, Saruhoğulları ve Eserlerine Dair vesikalar isimli kitabında, H.1037 tarihli şer’iye defterinde geçen köy isimlerini sayarken, **Bahsayişler** diye bir köy ismide anmaktadır. (58) Önceki bölümlerde uzun uzun bahsedilen ve Yunddağında 16. yy’ın başından beri yerleştiklerini bildiğimiz Karaca Yörükleri de, bu bilgilere göre Teke aşireti, Salur boyuna mensupturlar.

Ahmet Oyar, “Salihli ilçesi ve köyleri ağızlarından derlemeler” isimli basılmamış yüksek lisans tezi çalışmasının giriş bölümünde ; “Salihli’yi kuran Salihler aşiretinin Salur boyundan olduğu bilinmektedir.” (59) demektedir.

-
55. İbrahim Gökçen, **Saruhandan Yürük Ve Türkmenler** , Manisa Halkevi Yayınlarından, İstanbul 1946,Sayı : XVI, s. 8
 56. A.g.e., s. 94
 57. < www.yorturkvakfi.com >
 58. M.Çağatay Uluçay, **Saruhoğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar** , Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940, s.XVI-XVII
 59. Ahmet Oyar, **Salihli İlçesi Ve Köyleri Ağızlarından Derlemeler** , Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDE ABD yüksek lisans tezi, Edirne 1998, s. 3-4

Manisaya yerleşen diğer boylar hakkında bir-kaç söz :

Elbette Manisaya (dolayısıyla Yuntdağına) yerleşen Türk –Oğuz-boyları, Kınık, Avşar ve Salur boylarından ibaret değildir. Ancak biz bu bölümün başında da belirttiğimiz sebeplerle bu üç boy üzerine yoğunlaştık.

Sadece, bu üç boyla ilgili çalışırken , **Kayı, Çepni, Karkın, Bayındır** v.b. boylara ait izlere rastlanmışsa da bu konuların ayrıntılarına girilmemiştir. Ancak, örnek oluşturması açısından küçük açıklamalar yapmadan da geçmek istemedik.

Manisa’da halen Surahanlı Akhisar karayolunun ortalarına doğru ve solunda, Tirkeş ile Kayışlar köyleri arasındaki bölgede, **Çepniharmandalı** ve **Çepnimuradiye** isimli yerleşimler bulunmaktadır.

Ç.Uluçay’ın, Saruhanoğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar isimli eserinde ; “Manisa Mahkemesi şer’iye sicillerinden Çobanhanların ve **Kayı** Yürüklerinin bu günkü Çobanisa taraflarında yerleştikleri anlaşılıyor. Belki Çobanisa’ya bu ad bu yürüklerin orada oturmasından dolayı verilmiştir.” (60) diyen bir metne rastladık.

Manisa da varlıklarını bildiğimiz **Karkın** (Kargın) boyunun da (Araştırma bölgemizde bu isimde bir yerleşim var.) Avşarlar gibi, Bozok / Yıldızhanogulları’nın bir kolu olduğu biliniyor, (61) Karkın boyunun üç kolundan ikisinin Boz-ulus içinde yer aldığını ayrıca Halep Türkmenleri arasında da yine üç kol halinde yaşadıklarını da yine Sümer’den öğreniyoruz. (62)

Karaca-Koyunlular’ı Kınık boyuna bağlayan F.Sümer, Akkoyunlu oymağının, Oğuzların 24 boyundan biri olan Bayındır boyuna mensup olduğunu söylemekte ve “Akkoyunlular daha Hamza Beğ’den itibaren paralarına, fermanlarına, bayraklarına, **Bayındır** boyunun damgasını koymuşlardır.” demektedir...(63)

60. M.Çağatay Uluçay, **Saruhanogulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar**, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940, s. 41

61. Faruk Sümer, **Oğuzlar**, Ana Yayınları, İstanbul 1980, İlaveli 3. baskı, s. 210+

62. A.g.e., s. 312-313

63. A.g.e., s. 149

Horasan ve Horzum :

Saruhan'la ilgili tarihi kaynakları incelerken iki kelimeyle çok sık karşılaştık, Horasan ve Horzum. Bölgenin tarihi ve etnik incelemesine katkısı olacağı düşüncesiyle bunları ayrı bir başlık altında vermeyi uygun bulduk.

Horasan ;

Uluçay, “Yund Dağında Bir Hafta” isimli makalesinde, “Derici Yürüğü olduğunu söyleyen köylüler de kökenlerinin Horasan olduğunu söylüyorlar.” demektedir. (64)

Karaca Yörükleri arasından çıkan Karaca Ahmet'le ilgili olarak, Karacaahmet Sultan Kültürünü Tanıtma ve Türbesini Onarma Derneği'nin internet sitesinin (65) Karaca Ahmet Sultan'ın Kimliği bölümünde ; Horasanlı bir Türkmen beyinin oğlu olduğu belirtilmekte ve “Manisa'dan 773 Muharrem'in ilk günü (Miladi 1371) de tanzim edilen bir vakfiye senedinde (Süleyman Horasani oğlu Karacaahmet) diye adı geçmektedir....” denilmektedir.

İbrahim Gökçen, Gediz dergisinde, M.Çağatay Uluçay'ın , Saruhan Oğulları ve Eserlerine Dair Vesikalar kitabını inceleyen makalesinde (66) “Bektaşî an'anesine karıştırılmış bu zat...” diye bahsedilen Karacaahmet'le ilgili olarak ;

“..... Hoşkadem paşa vakfiyesinin (Eş şeyh Arif-i billah Karaca Ahmet) ibaresinin geçmesi ve Revak Sultan vakfiyesinin Şahitler kısmında Karaca Ahmet adının bulunması bu zatın Manisa'da yattığına hükmettiren mahiyettedir.” deniliyor. Bu metinden , Manisa'da yattığını olmasa bile Manisa'da yaşadığını kesin olarak anlıyoruz.

Aynı eserin aynı sayfasındaki (4) nolu dipnotta da (67), “..... Ş. Sami B.in Kam usul Alamında 786 sayfadaki Ahmet (Karaca) maddesinden, bu zatın İran'lı bir Türk olduğu Akhisar yakınında tavattun ettiği...” belirtilmektedir.

64. M.Çağatay Uluçay , “Yunt Dağında Bir Hafta” ,Gediz Dergisi,Sayı: 65,Haziran 1943, s. 9

65. < <http://www.karacaahmet.com> >

66. M.Çağatay Uluçay, **Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar**, Gediz Dergisi, Sayı : 62, mart 1943, s. 13

67. A.g.e., s. 13, (4) nolu dipnot

Ayrıca Revak Sultan vakfiyesinin ikinci sayfasının kenarında bulunan şahit isimlerinin sonlarında “Horasani” nisbetinin bulunduğunu da aynı makaleden öğreniyoruz. (68)

İ. Gökçen’in anılan makalesinde “Demirci’den bahsederken Evliya Çelebinin Horasan biçiminde evler olduğunu söylemesi.....” şeklinde bir metne de rastlanmıştır.

Horzum ;

Emecen, XVI asırda Manisa kazası isimli eserinde, (69) “Saruhan Bey’in Harizmşahlar’a mensup emirlerden birinin torunu olması kuvvetle muhtemeldir.” Demekte ve 17 ve 18. sayfalardaki 20 nolu uzun dipnotta da bununla ilgili ayrıntı vermektedir.

M.Ç. Uluçay, Saruhanoğulları ve eserlerine dair vesikalar isimli eserinde, yazdığı o dönemdeki köy isimleri arasında, Horzum Embelli ve Horzum Sazdere isimlerine rastlanmıştır. (70)

İbrahim Gökçen’in, M.Ç.Uluçay’ın Saruhanoğulları ve eserlerine Dair Vesikalar isimli kitabını incelediği makalesinde şu bilgiye rastlıyoruz ; (71)

“.... Köy isimleri arasında ... (Herdemşeh, Horzum) isimleri, Harzem ve Harzemşah kelimelerini hatırlatmaları açısından dikkata şayandır.”

Aynı makalenin (s.12) , (1) nolu dipnotundaki alıntıda ; (İ. Hakkı Uzunçarşılı’nın Kitabeler s. 58) “ Saruhan isminde bir Harzem komutanın Celalettin Harzemşah’ın vefatından sonra Alaettini Keykubadın hizmetini girdiğini İbni Bibi Selçuknamesi ile Döğinyinin Türk tarihi yazar.” denmektedir.

M.Çağatay Uluçay, Şer’iye kayıtlarına göre, Saruhanda sık sık adı geçen Yörük aşiretlerini sayarken, **Horzum Barze** Yürüklerinden bahsediliyor. (72)

-
68. M.Çağatay Uluçay, **Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar** , Gediz Dergisi, Sayı : 62, mart 1943, s. 12
 69. M.Feridun Emecen , **16. Asırda Manisa Kazası** , Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989 s.17
 70. M.Çağatay Uluçay, **Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar**, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940, s. XVI-XVII
 71. İbrahim Gökçen,M.Çağatay Uluçay, “Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar”, Gediz Dergisi, Sayı : 62, Mart 1943 , s. 11
 72. M.Çağatay Uluçay ,**Saruhan Oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar**, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940, s. 170

(Daha önce de değinildiği gibi, Yörtürk Web Haber internet sitesinde Havarizm (Horzum)lar Avşar boyuna bağlı olarak gösterilmektedir.)

İ.Gökçen de, Saruhanda Yürük ve Türkmenler isimli eserinde (73) Horzum meselesini incelemiştir.

Kaç-göç ve etnik iz sürmenin güçlükleri :

Anadolu coğrafyası, yerleşimleri ve kaç-göç'ü belirleme, etnik iz sürme konusunda en güç coğrafyalardan birisi olsa gerektir.

Yürük - Türkmen göçlerinin çok çeşitli sebepleri olduğunu biliyoruz ;

Savaşlar, istilalar (Yendiğinizde iskan'a, yenildiğinizde -yeni iskan yeri aramak için- göç'e sebep olması.), isyanlar, eşkiyalık hareketleri (Maddi-manevi baskıların insanların kaç-göç'üne sebep olması.), deprem, sel vb. doğal afetler (Köylerin boşaltılması ve zamanla haraplaşması, insanların yeni yerleşim yerleri araması.), salgın hastalıklar , yeni meralar arama bunların en önemlileridir diyebiliriz.

İsyanlar ve eşkiyalık hareketleriyle ilgili çalışma bölgemizi ilgilendiren bir-kaç örnek sıralamakta yarar görüyoruz ;

“Saruhan mütesellimine gönderilen 16 şevval 1135 tarihli ferman içeriğinden de anlaşılacağı üzere bölgede bir takım şakiler türemiş, (Cin Halil, Bayraktaroğlu, Parsalı oğlan, Köleoğlu İbrahim vs.) köy ve çiftliklerdeki ahali yerlerini terk ederek manisaya sığınmış, topraklar ekilmediğinden kıtlık başgöstermiştir. 17'nci asırda Manisa va yöresinde pek çok isyan çıktığı vesikalarla sabittir. İsyan bastırıldıktan sonra fermanlarla köylüler eski yerlerine döndürölmek istenmiş ama bu her zaman mümkün olamamıştır.(15 şevval 1031 tarihli ferman köylülerin bu konudaki inat ve ısrarlarını belirtmektedir. (74)

“..... 1632. Hafız Ahmet paşa Manisa'ya yürüdü. Adala civarında

73. İbrahim Gökçen, **Saruhanda Yürük Ve Türkmenler**, Manisa Halkevi Yayınlarından, Sayı : XVI, s. 11-12-13

74. İbrahim Gökçen , **Tarihte Saruhan Köyleri** ,Berksoy Basımevi, İstanbul 1950, s.30

yapılan savaşta İlyas paşa mağlup oldu. Kaçtı, Bergama kalesine sığındı. Bu sırada Bergama köyleri yağmalandı. Halkın bir kısmı Yuntdağlarına kaçtı.” (75)

“ Çalışlar adındaki köyleri soydu . Halk buradan Manisaya kaçtı” (76)

Netice olarak diyebiliriz ki ; bu kadar yoğun ‘kaç-göç’ün arkasından, etnik izlere ait kesin tesbitlerde bulunabilmek mümkün görünmemektedir. Ancak, ele geçen ipuçları da etnik yapıyla alakalı fikirler vermesi açısından yeterince anlamlıdır...

Kuzey-Batı Manisa’nın (Yuntdağı) Fiziki Coğrafyası :

Manisa, Ege bölgesinin batı bölümünde ; kuzeyinde Balıkesir, kuzey-doğusunda Kütahya, güney-doğusunda Uşak, güneyinde Aydın, batısında İzmir ile çevrilidir.

Kuzey -Batı Manisa (Yuntdağı) merkez ilçenin kuzey bölümüdür. Doğusunda Saruhanlı ilçesi batısında ise İzmir’in Bergama ve Menemen ilçeleriyle sınırdır.

Murat dağlarından doğan Gediz nehri Menemen boğazına girer ve İzmir Çamaltı Tuzlası civarında denize dökülür. Gediz nehri Yuntdağının doğal güney sınırınıdır.

Manisa’nın deniz ile arasındaki engel Yamanlar ve Yuntdağıdır. Dolayısıyla Yuntdağının denize ve Manisa içlerine bakan iki yüzünün iklimi de farklılıklar gösterir. Denize bakan bölüm “deniz etkisi”nden yararlanır.(77)

Yunt Dağı üzerindeki en önemli doruklar, doğudan batıya şöyledir : Çamlıca Tepe (1,021 m) , Nemrut Tepe (1.074 m) ve Çakşır Tepe (831 m) (78)

-
75. İbrahim Gökçen, **Tarihte Saruhan Köyleri** ,Berksoy Basımevi,,İstanbul 1950, s.24
 76. A.g.e., s. 24
 77. 1967 Manisa il yılığı, s. 113-118
 78. 2000 Manisa il yılığı, s, 9

Yuntdağlarında, arpa, buğday, yulaf v.b. ile Gediz vadisine bakan bölümde tütün yetiştirilmekte, Ege denizine bakan bölümünde ise zeytincilik yapılmaktadır. Ancak bölgenin yapısı ziraattan çok hayvan yetiştiriciliğine müsaittir. Az miktarda çam ve ayıt, çalı, palamut bilhassa da melengeç ağacı yetişir.

“ Osmançalı köyü çeşmelere ve menba sularına veda edilen yerdir...” Su sorunu Yuntdağının en büyük sorundur. Ulaşım sorunu da çok önemlidir... Uluçay’ın da dediği gibi Yuntdağının merkezinde tam teşkilatlı bir nahiyenin bulunmaması en büyük eksikliklerinden birisidir. (79)

79. M.Çağatay Uluçay, “Yunt Dağında Bir Hafta”, Gediz Dergisi, Nisan 1943, Sayı : 63, s.3-4

H. 1077 VE 1082'DE YUNTDAĞI KÖYLERİ (80)

H. 1077 (126,128,136,138, 155 nolu sicil defterlerine göre) YUNTDAĞI KÖYLERİ	H. 1082'de (81) Manisa Kadılığına gelen fermana göre (136 nolu defter) YUNTDAĞI KÖYLERİ	H. 1077 (126,128,136,138, 155 nolu sicil defterlerine göre) YUNTDAĞI KÖYLERİ	H. 1082'de Manisa Kadılığına gelen fermana göre (136 nolu defter) YUNTDAĞI KÖYLERİ

01 Ada	Ada	22 Bahsayişler	Dökmeci
02 Çalışlar	Çalışlar	23 Sarıbeyli	Elhacnebi
03 Depe	Depeler	24 Seklik	Elhacdavut
04 Osmancılı	Osmancalu	25 Karahüseyinli	Erkeçlu
05 Dede	Dedebeğlu(ler) (82)	26 Öksüzaliler	Hacıdavutlar
06 Biğli	Dedebeğlu(ler) (83)	27 Bayramcılar	Hacıhasanobası
07 Çamlıca	Çamluca	28 Kocahaliller	Güngörmez
08 Mezitler	Mezitler	29 İsalılar	Kaba Menkeş
09 Akça maa çitak	Akça (84)	30 Sarma	Karalu
10 Akça maa Cihanbeyli	Akça (85)	31 Rahmanlar	Kara Osmanlu
11 Mamaklı	Mamaklu(lar)	32 Asmacık	Kartallar
12 Siyetli	Siyetlu(Seyidlu)	33 Saatler	Korşabe
13 Turaliler	Turali	34 Balabanlı	Kutlar
14 Orta	Ortaköy	35 Karaağaç	Kuzubeylu
15 Uzunhasanlı	Uzunhasanlı	36 Eğri	Kürrenli
16 Sakallu	Sakallu	37 Sarınasuhlar	Maldan (87)
17 Dellaklar	- (86)	38	Menteşlu(ler)
18 Canpaşalar	Araphamzalar	39	Mürseller
19 Yazıcıcuçullu	Çekeler	40	Pelitalanı (88)
20 Yaycılar	Çirdkafnlu	41	Örencik
21 Arpacılı	Çongara	42	P,r,sin,li (89)

H. 1077 (126,128,136,138, 155 nolu sicil defterlerine göre) YUNTDAGI KÖYLERİ	H. 1082'de Manisa Kadılığına gelen fermana göre (136 nolu defter) YUNTDAGI KÖYLERİ	H. 1077 (126,128,136,138, 155 nolu sicil defterlerine göre) YUNTDAGI KÖYLERİ	H. 1082'de Manisa Kadılığına gelen fermana göre (136 nolu defter) YUNTDAGI KÖYLERİ

43	Peşebali	47	Tomreçağıl
44	Saruahmetlu (90)	48	Yarıculu
45	Sarıkaya	49	Yorga (91)
46	Süngüler(lu)	50	Devlethan

TABLO 1

-
80. İbrahim Gökçen'in **Tarihte Saruhan Köyleri** isimli kitabından derlenmiştir.
81. 1082 listesinde ; 2 köy iki defa anıldığı ve 1 köy de nahiyesi değiştiği için boş bırakıldığından 47 olan sayı 50 olarak gözükmektedir.
- 82./ 83. H.1071 deki listede Dede ve Biğli iki ayrı köy olarak görülmekle birlikte, H.1082 listesinde Dedebeğli(ler) adında bir köy adına rastlanmıştır.
84. / 85. H. 1071 deki listede Akça maa çitak ve Akça maa Cihanbeyli olmak üzere iki ayrı köy olarak gösterilmekle birlikte, H.1082 deki listede sadece Akça diye bir köy adına rastlanmaktadır.
86. Dellaklar 1082 kayıtlarında (İzmir'in) Menemen nahiyesine bağlı olarak gösterilmiş.
87. Maldan'a (nahiyesi belli değil) denilmektedir. Yuntdağı nahiyesine tarafımızdan eklenmiştir.
88. Pelitalanı için de nahiyesi belli değil denilmiştir.Yuntdağı nahiyesine tarafımızdan eklenmiştir.
89. P, r, sin, li okunamamış ve okunabildiği kadarı yazılmıştır.(Osmanlıca aslından.)
90. Saruahmetlu , diğer adı Hamırcılar
91. Yorga , Turgutlu'nun Irlamas köyünün eski adıdır.

		Karaca Yörüğü			Sipahi-zade	-				Ellici Yörüğü			Mukataa			Reaya	
		h	m	i		h	m	i	ht	h	m	i	h	m	i	h	m
Kaz-Alanı	1531	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1575	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kozluca	1531																
(?)	1575	-	-	-	11	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuruş-Apa	1531	2	-	-	6	9	3	-	-	8	7	-	-	-	-	-	-
	1575	-	-	-	2	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Küçük-Karkın	1531	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1575	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortaca	1531	-	-	-	-	12	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	1575	1	1	-	-	13	20	-	-	17	17	-	1	2	-	-	-
Osmancalu	1531	-	-	-	-	14	9	1	-	10	8	-	-	-	-	-	-
	1575	1	2	-	-	-	-	-	-	17	15	-	1	-	-	8	6

	Karaca Yörüğü			Sipahi-zade	-				Ellici Yörüğü			Mukataa			Reaya	
	h	m	i		h	m	i	ht	h	m	i	h	m	i	h	m
Toplam																
1531	56	8	1	38	60	21	2	-	96	38	-	11	2	-	6	2
1575	43	35	1	29	26	31	2	1	135	132	1	25	9	-	12	8

TABLO 2

h : Hane
m : Mücerred (bekar-evli olmayan)
i : İmam
ht : Hatip

HİCRİ 1280-1290 YILLARINA AİT SİCİL DEFTERLERİNE GÖRE AŞİRETLERİN SON İSKANDA “SARUHAN LİVASI’NA” DAĞILIŞLARININ TABLOSU (93)

AŞİRETİN ADI		OTURDUĞU YER VEYA BÖLGE
Abdal	Aşireti	Adala bölgesi
Akkocalı	“	Büyük Belen ve Gördük civarlarında
Alıcı	“	Sart civarında
Anamalsı	“	Borlu nahiyesi
Tekeli	“	Palamut’da Süleyman obası
Tahtacı	“	Yaykın (Akhisar) Ortapare nahiyesi, (Demirci) Borlu nahiyesi (Gördes) Kula kazasında
Carık	“	Kula kazasında
Çepni	“	Emlak’de (Emlakdere)Güzelhisar’ın Kilise köyünde (Menemen Güzelhisarının) Kilimalanı mevkiinde, Sırtlanda.
Çakal	“	Değirmenderesi (Belen) , Gürle’de.
Harbendeli	“	Adala civarı , Eşme kazası
Doğacalı	“	Mihailli çiftliği (İshakçelebi) , Belen
Derici	“	Mamaklı , Uzunhasanlı (Yunddağı) , Beydere, Yağcılar, Sarınasuhlar (Yunddağı), Menemen Güzelhisar’ı , Çamlıca (Yunddağı)
Donsuz Arablı	“	Nif (Kemalpaşa) civarı
Sancaklı	“	Karaoğlanlı, Çobanisa, İğdecik, Bozköy (Palamut), Nif (Kemalpaşa) civarı.
Sepetçi	“	Eski Emlak nahiyesi
Sivri külâh Tahtacı	“	Belen civarı
Siyah kozan	“	Selendi nahiyesi, Kula
Şihlu	“	Borlu nahiyesi

AŞİRETİN ADI	OTURDUĞU YER VE BÖLGE

Sarılar	Aşireti	Parsa (Nif-Kemalpaşa)
Araplı	“	Mendahorya (Salihli), Ilıca , Musacalı köyu
Kobak	“	Recepli (Yunddağı) , Sarıçam
Karayahşi	“	Sart, Değirmendere, Kızılkayası
Karayağcı	“	Belen, Arabacıboz , Selendi, Durasılı Türkmen, Çekeler deresi (Yunddağında) Halitli , Eğri, Kalabak.
Kacar	“	Manisa çevresi
Kalabak	“	Demirci kazası
Karatekeli	“	Salihli kazası
Karasığıralcısı	“	Sart (Salihli) civarı
Kızılkeçilü	“	Selendi (Kula)
Kuşçu	“	Hacıhaliller çiftliği , Arpalı (Yunddağı)
Kırgan	“	Yenice köy yanında (Yunddağı) , Belen , Karasılı (Yunddağı)
Gündüz	“	Akhisar , Gölarmara
Gündüşlü	“	Belen civarında
Kürtler	“	Yeni Foça
Musalar	“	Koldere çiftliği (Manisa)
Musacalı	“	Yenice civarında
Ozancı	“	Belen nahiyesi
Ozancalı	“	Gölarmara civarında

TABLO 3

SES BİLGİSİ

I. SES BİLGİSİ

1. SESLER

1.1. ÜNLÜLER

1.1.1. ÜNLÜ TÜRLERİ

1.1.1.1. â : “A” ve “ı” sesi arasındadır.

Gabâ (III-2, 108),(I-1, 16)

Yanına (II-1, 1)

Akrâba (I-2, 17)

Baklavâ (VII-5, 293)

1.1.1.2. ê : “E” ve “i” arası bir sestir.

Vêrsin (III-1, 9)

İçinê (VII-2, 79)

Ê rkek (II-2, 155)

Nê (VII-7, 26)

Vêmicem (I-1, 6)

Gênc (X-1, 117)

1.1.1.3. ô : “O” ve “u” sesi arasındadır.

Ôndan (III-2, 222), (I-3, 34)

Kôca (I-1, 184)

Sôğra (I-2, 18)

1.1.1.4. ö : “Ö” ve “ü” sesi arasındadır.

Böyük (III-2, 325)

Böyüdük (IV-1, 32)

1.1.1.5. ă : Kısa “a” sesidir.

Yăni (XII-1, 22)

Barăbar (II-1, 11)

Zămănimızda (II-4, 258),(I-1, 1),(III-2, 14)

Kădă (I-1, 181)

Năpiyosun (VII-5, 207)

İbrăm (X-4, 34)

1.1.1.6. ě : Kısa “e” sesidir.

Šeden (IV-2, 131)

Elětirik (VI-1, 61)

1.1.1.7. ĭ : Kısa “i” sesidir.

Yimĭklik (IX-2, 223)

Ešĭli (XI-1, 64)

1.1.1.8. ů : Kısa “u” sesidir.

Tŭfanda (VI-1, 110)

Bŭraye (IX-2, 17)

1.1.1.9. ů̇ : Kısa “ü” sesidir.

Kŭsŭm (XII-2, 168)

1.1.1.10. ǎ : “A” ve “o” arası bir sestir. Dudak ünsüzü yanındaki a sesinde yuvarlaklaşma meydana gelir.

Arkâdešim (II-4, 274)

1.1.1.11. ǎ̇ : “E”ye yakın “a” sesidir.

Cenábı (II-2, 156)

Arkádeš (I-1, 93)

Áykliyoz (VII-5, 237)

Gabáydı (X-2, 85)

1.1.1.12. í : “İ”ye yakın “i” sesidir.

Bulšĭkları (III-2, 197)

Acĭk (VII-5, 371)

Gatíyon (IV-2, 177)

Saríyi (III-2, 206)

1.1.1.13. 6̇ : “Ö” ye yakın “o” sesidir.

Górŭyosunuz (III-2, 109)

1.1.1.14. ú : “Ü”ye yakın “u” sesidir.

Gún (XIII-1, 120)

Öyúdúyoz (III-2, 297)

1.1.1.15. ä : Açık e sesidir.

Gälini (II-2, 13)

Bilmäyon (I-1, 100)

Äski (VII-5, 53)

Äkmek (VII-10, 14)

Äbe (X-1, 30)

1.1.2. UZUN ÜNLÜLER

1.1.2.1. Birincil Ünlü Uzunlukları

Sār- “sarmak” (X-4, 28),(VII-5, 212), (IX-2, 292),(V-2, 213),(IV-2, 60)

Gārdeş (XIII-1, 23),(IX-2, 84)

Yār- “yarmak” (VII-5, 238),(V-2, 48),(XII-2, 187)

Āl- “almak ” (VII-5, 271),(III-2, 245)

Gāl- “kalmak ” (VII-5, 248)

Sēr- “sermek ” (VII-5, 354), (V-2, 53)

Ōv- “ovmak” (VII-5, 356)

Ōnaltı (IX-2, 7)

İşçi (IX-2, 32)

Gār- (IX-2, 294),(V-2, 35)

Āç- “açmak ” (IX-2, 286)

Ēr- (IX-2, 277)

Yīkī -“yıkamak” (V-2, 52)

Yīka- (V-2, 97),(VIII-1, 8)

Yārı (V-2, 205)

Bāş (V-2, 207)

Ēz- (IX-2, 121)

Göl (VI-2, 264)

Göz (VI-1, 278)

Gār (VI-1, 90)

Sōr- (XII-2, 174)

Vār- “varmak” (XII-2, 27)

Gēl- (XII-1, 27), (VII-5, 224)

Kōrk- (X-1, 38)

1.1.2.2. İkincil Ünlü Uzunlukları

Genellikle “h,k,m,n,r,v,y” ünsüzlerinin düşmesi sonucunda iki ünlünün birleşmesi ile oluşan uzunluklardır. İkincil ünlü uzunluklarına hem Türkçe kelimelerde hem de alınma kelimelerde rastlanılmıştır.

Ā : Tāla (VI-1, 54)

Māsus (X-1, 44)

Āşe (VII-5, 59)

Āman (VII-6, 310)

Āka (V-2, 127)

Āşam (IX-1, 10),(VII-5, 77)

Bāmak (V-2, 339)

Ē : Ēmek (VII-5, 3),(VII-7, 20)

Ēşi (VII-5, 347)

Pēmez (VII-3, 236)

Şēriymiş (IX-2, 319)

Ēkek (V-2, 145)

Ēken (V-3, 6)

Ō : ōsüz (VIII-1, 43),(X-1, 49),(V-2, 355)

Tōbe (IV-2, 139),(VI-3, 53),(VII-1, 5)

Sōle- (VII-2, 116)

Bōrek (VII-7, 96),(XII-2, 10),(III-2, 78)

Ō : Gōşu (VIII-1, 15),(VI-1, 65)

Tōbu (XII-2, 7)

Bōça (IV-2, 191)

Yōluk (X-1, 86)

Çōba (VII-5, 339)

Yōmu (V-2, 203)

Tōbaya (VII-5, 368)

Ū : Ūsüz (X-1, 61)

1.1.2.3. İkincil İkiz Ünlüler

İe : Pamie (VI-1, 145)

Çocei (VI-1, 156)

Öe : Köemizde (VI-1, 235)

Öü : Köü (VI-1, 140)

Au : Yaut (XIII-2, 3)

Aa : Saaç (XIII-2, 24)

Saabı (VII-1, 4)

Ua : Muabbet (XIII-1, 34)

Oa : Doak (XII-2, 41)

Au : Dauşanı (VII-2, 130)

Ei : Eiriyon (IX-2, 33)

Ai : İlai (I-1, 98)

1.2. ÜNSÜZLER

1.2.1. ÜNSÜZ TÜRLERİ

1.2.1.1. ñ : Neneñ (XII-2, 211)

Satıyoñ (II-2, 114)

Dedeñiz (I-1, 4)

Soñunda (VII-5, 30)

1.2.1.2.P : “P” ve “b” arası bir sestir.

TöPlanır (II-2, 135)

LeşPer (I-1, 204)

YaPmıyoz (VII-7, 115)

HePicî (X-1, 96)

Pişey (X-5, 20)

1.2.1.3.T : “T” ve “d” arası bir sestir.

VücuTu (II-3, 207)

SıkınTı (VII-5, 207)

AnlaTmeylen (VII-7, 44)

1.2.1.4. K : “K” ve “g” arası bir sestir.

AyaK (II-2, 362)

BirKaç (I-1, 122)

EyiKi (VII-5, 199)

1.2.1.5. S : “S” ve “z” arası bir sestir.

YüS (I-1, 238)

EdilmeS (III-2, 140)

Sedef (VII-5, 194)

1.2.1.6. Ç : “Ç” ve “c” arası bir sestir.

BarışÇak (I-1, 215)

AÇız (X-4, 10)

İşÇen (X-4, 21)

1.2.1.7. F: “F” ve “v” arası bir sestir.

SiFere (IX-2,280)

2. SES DEĞİŞMELERİ

2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

2.1.1. Ünlü Uyumları

2.1.1.1. Büyük Ünlü Uyumu

Türkçenin ses açısından çok önemli bir özelliği, onu pek çok dilden ayıran ve Altay dilleri gibi pek az dilde bulunan ünlü uyumlarıdır . Özellikle de büyük ünlü uyumu Türk dilinin karakteristik bir özelliğidir. Manisa merkez kuzey batı köylerinde de bu uyumun ileri olduğunu görüyoruz. Fakat ekleşme sırasında özellikle “y, c, ş, ğ” gibi ünsüzlerin inceltici etkisinden dolayı uyumun bozulduğu görülür.

2.1.1.1.1. Yazı Dilimize Göre Büyük Ünlü Uyumunun İleri Olduğu Durumlar

2.1.1.1.1.1. Kök ve Tabanlarda

2.1.1.1.1.1.1. İlerleyici Benzetme Yolu İle Kalınlaşmalar

Alınma kelimelerde ileri derecededir.

Āmat (X-2,85),(VIII-1,17)

Arafa (IV-2,161)

Āşa (IX-1,81),(XI-2,52)

Aşırat (IV-1,19)

Ayşa (VI-1,154), (VI-2, 242)

Bahça (VII-3, 342),(IX-1,75),(II-2,39),(IX-2, 42)

Camı (VII-5, 230), (XI-1,30), (II-2,104),(IV-1, 103)

Dana (I-1,21)

Gardaş (V-2,295)

Gayva(X-1,66),(VI-1,124),(V-2,282), (IX-3,256)

Gıymat (XII-2,85)

Habar(VII-7, 116),(IX-1,127), (II-4,274)

Hana (VII-2,54),(XII-1,24),(VIII-1,10),(VI-1,55),(V-2, 78), (VII-7, 11)

Hanı (IV-2,141)(V-2, 97),(III-2,108)

Sahab (VII-5, 67)

Vakit (I-1,153)

Zahmat (IX-1,101)

Zatan (IX-2,32),(XI-1,37)

İncelmeler

Ezen (I-1,183),(VII-4, 173)

(IX-2,274),(VII-5, 45),

İlle (VI-2,253),(III-2,281)

İlli (IX-1,76)

Lire (XI-2,12)

Mercen(VIII-1,25)

Mere (IV-1,154),(VII-7,136),(X-2,59)

Mesele (V-2,123),(XIII-1,33)

Mezer (X-1,9)

Tekere (VII-5, 237)

2.1.1.1.1.2. Gerileyici Benzetme Yolu İle Kalınlaşmalar

Tarihi metinlerimizden itibaren ‘alma’ olan ve bugün ‘elma’ biçiminde söylediğimiz kelime, bölge ağızlarında da ‘alma’ biçiminde kullanılmaktadır.

Alma (IX-3,254)

Insan (VI-1, 100),(X-4,16),(I-1,105)

Nışan (XIII-1, 5),(XII-2,75),(VII-1,7),(I-

1,24),(VIII-1, 2)

İncelmeler

Gerileyici benzetme yoluyla oluşan incelmeler de daha çok alınma kelimelerde görülmektedir.

Enne (IX-1,164)

Tene (III-1,17),(VII-1, 25),(VIII-1, 44),

(V-1, 1),(IV-2, 29),(XII-1, 3),(X-1, 89)

Eşe (IX-2,269)

Esker (IX-2,19),(VI-1,189),(X-1,12),

(VII-1,25),(II-2,3), (XI-1,6)

Dene (IX-1, 85),(V-2, 159),(VI-1,23),

(IV-2,24),(VIII-1,36),(X-1,73),(VII-

3,227),(XII-1,3),(I-1,21)

Cedde (X-1,18)

Telebe (X-1,116)

Mehelle (VII-2,140)

Tirektör (VII-7, 110)

Teze (VII-1, 336)

Leli (I-1,130)

Cümertesi (XI-1,7)

2.1.1.1.1.3. İki Yönlü Benzetme

Aşura (III-2,180)

Baraba (IX-1, 7),(V-2, 11),(VI-3,34),

(VII-6,145),(XII-2,88)

Barabar (III-2,225)

Barābar (IX-2, 90)

Herelde (VIII-1,68)

Kamara (I-1,133)

Manısa (V-2,249),(VII-6, 305), (I-1,18)

Maraşal (XIII-1,109)

2.1.1.1.1.2. Ek ve Edatlarda

ken

Alıkan (VII-5, 303)

Çocukkan (VII-5, 108),(X-4, 15)

Dakarkana (II-1,8)

Durākan (IX-3,150)

Gonuşurkan (II-4,261)

Hazırlākana (VII-2,142)

Oynarkana (XIII-1,145)

Sārakan (V-2,214)

Sıcakkana (I-1,129)

Ufakkan (X-1,49)

Ufakkana (VI-1,145)

Yapākan (I-1,166)

Yokkan (VII-7, 95)

Yokkana (XII-2,211)

ki

Boynumdakı (IX-1,129)

Oğlanınkınlar (IX-2,15)

Okulduku (IX-2, 263)

Olmazkı (VII-5, 210)

Gadınnānkımı (I-1,11)

Sankı (I-1,71)

Sonkı (IX-3, 202)

Tarafındakınlā (X-5,24)

+İse

Varısa (XI-2,159)

2.1.1.1.2. Yazı Dilimize Göre Büyük Ünlü Uyumunun Geri Olduğu Durumlar:

Böyle ağızlarında yazı dilinin aksine bazı kelimeler uyumun dışında kalmıştır.Yine ekleşme sırasında “ y,n,ş,c” gibi ünsüzlerin etkisi ile uyum bozulmuştur.

2.1.1.1.2.1. Kök Ve Tabanlarda:

Uyumun geri olması genelde incelmelerden kaynaklanır. Bazen de ince ünlülü kelimelerde kalınlaşmalardan uyum bozulmuştur.

Acĭk (I-1,178)	Çocik (II-2,96)
Acik (VII-5, 300)	Fabrike (VII-3, 268),(VII-5, 223)
Alē (IV-2,5)	Gadeyif (I-1,297)
Aletirik (VI-1, 65)	Garşı (IV-1,89)
Aley (VII-1, 20), (VI-1, 5), (V-2,8),	Gaşıik (VII-5, 341)
(IX-2, 60), (II-4,281), (I-1,43),(XI-	Gıley (II-1,61)
2,68)	Halke (I-1,17)
Arkādeş (I-1,192)	Hudüdu (XII-1,49)
Arkadeş (II-3,208)	İleci (II-2,93)
Arkādeş (IV-2,11),(I-1,82)	Keza (X-1,121)
Arkedeş (XIII-1, 107), (VII-5,111)	Oley (VI-1,192)
Asmecik (X-1,15) (X-3,6)	Pinar (VII-5, 75)
Basme (III-2,30)	Razi (VII-5, 32), (VII-7,6),(XI-1,51)
Bıydey (VII-2, 96)	Sādeç (I-1,133)
Buğdey (VII-5, 41),(IX-2, 40),(VII-	Sareyli (VII-2,128)
6,133), (II-2,140), (I-1,297), (III-	Sarmaşıik (IX-2, 99)
2,303), (XI-2,28)	Saveş (XIII-1, 41)
Buydey (XII-2,187), (XII-1,23)	Yike- (VII-3, 209)
Çamaşir (VIII-1,8)	Zimmat (XIII-1,162)
Çameşir (IX-1, 56)	

Bunların dışında yazı dilinde de uyumun bozuk olduğu birtakım kelimeler mevcuttur.

Gādeş (VII-1,19)
Gardeş (III-2,32)
Manise (X-2,31), (VII-6,149), (XIII-1, 60)

2.1.1.1.2.2. Eklerde: Yanında veya yakınında “y,ş,c,n vs“ ünsüzlerini bulunduran ekleri alan kelimelerde uyumun dışında kalmıştır. “-ken“ zarf fiil ekinin hem uyuma girdiğini hem de uyum dışında kaldığını görüyoruz.

“şimdiki zaman

Biliyoz (VIII-1,16)

Bilmioz (IX-2, 356), (X-2,9),
(XIII-1, 114)

Çaliyoz (VII-5, 346)

Dādiyoz (IX-1, 11)

Geliyo (XII-2,149)

Gıliyoz (VII-5,93)

Sāriyom (IX-3,198)

Yāriyoz (V-2,256)

“-Gil”

Gaynanasıgil (III-2,76)

“Vasita Hali“

Arpelen (VII-3,275)

Āşamleyi (XII-2,59)

Çalgıylen (XII-1,22)

Çalışmeyle (VII-6,174)

Çalıylen (VIII-1,16)

Datliylen (V-2,282)

Halıcylen (X-2,73)

Hayvancılınen (III-2,320)

Kasáylen (XIII-1,7)

Lambeylen (VI-1,51)

Paráylen (I-1,115)

Pareyle (VII-5, 84)

Sıráylen (II-3,235)

Sıreylen (XI-1,14)

Töbeylen (IX-3,175)

Toplameylen (VII-5, 218)

“-Ken Zarf Fiil Eki“

Durukene (VI-2,249)

Kalkarken (IV-1,162)

Olurken (IX-2,274)

“Emir-İstek “

Anlatáyim (I-1,106)

Nāpeyim (VI-2,244)

“Gelecek Zaman“

Gurcek (II-2,338)

Olcek (I-1,71)

Savurcēz (IV-1,49)

Sorcen (X-2,1)

Yaşácek (X-4,8)

“Ünlü İle Biten Ek + Ek Fiil Çekimi“

Başkeydi (VII-10,5)

Çapeymiş (III-1,7)

Hoceydi (VII-6,141)

Maliymiş (X-1,37)

Yaşındeymiş (XI-1,71)

“Görülen Geçmiş Zaman“

Doleştım (VII-5, 31)

Oldi (X-1,72)

Uğraştım (X-2,57)

“+Eli Ekinde”

Anameli (X-4,18)

Diğerleri

Acıcık (VII-5, 37)

Ağleşmek (XI-2,144)

Āletmek (II-2,44)

Almeye (XI-1,8)

Anasi (X-1,80)

Aneye (X-4,3)

Anleş- (VII-5,181)

Arpecik (VI-1,283)

Babācīm (VII-3,170)

Bakmek (IV-2,206)

Bayramleşme (VII-5, 294), (I-1,309)

Bubamden(IX-1,171)

Būraye (IX-2,17)

Çapeye (VII-6,175)

Çoğaltmeyiz (VII-5,242)

Çomeği (VII-5,52)

Dayıcık (VII-2,255)

Duydimize (II-2,160)

Gaçıve- (X-1,52)

Garşileş(IX-1,29)

Yakıceğe (VII-5, 71)

Goleylik (VII-5, 25)

Hafteye (XII-2,13)

Kapiyi (X-1,71)

Koltiğın (IV-2,24)

Lokmeci (V-2,281)

Memlekata (VI-1,166)

Napiyosa (VII-7, 65)

Ocağe (VII-5,68)

Okumeye (V-2,269)

Olarek (I-1,36)

Oldin (XII-1,20), (XIII-1,162)

Oreye (VII-5, 302), (I-1,85), (IX-1,59)

Pamuğe (XII-2,153), (IX-1,145)

Rahatçığım (III-1,22)

Sağmiye (VII-3, 190)

Sōnacēzim (IV-2,92)

Sonacēzim (VII-5, 11)

Sonecim (V-2,202)

Taveyi (I-1,275)

Toplaşirlē (VI-3, 44)

Yıkamē (VI-1,11)

2.1.1.1.2.3. Hece Kaynaşmasına Uğrayan Kelimelerde

Çocēm (VI-1, 238)

Çocīm (IX-2, 249)

Tavīn (VI-1,238)

2.1.1.2. Küçük Ünlü Uyumu

Küçük ünlü uyumu yada dudak benzeşmesi adı verilen kurala göre de Türkçede ünlülerin çıkarılışı sırasında dudakların durumunda bir uyum sağlanmış olur; bir sözcüğün ilk hecesinde bir düz ünlü varsa sonraki ünlüler de düzdür. Aynı kurala göre, eğer bir sözcüğün ilk hecesinde yuvarlak ünlü bulunuyorsa bunu izleyen hecelerdeki ünlüler ya dar yuvarlak ya da geniş düz niteliktedir .Küçük ünlü uyumu bölge ağızlarında, alınma ve Türkçe kelimelerde yazı diline göre daha ileridir:

Arzı (VII-2,79)

Davılcı (IV-2,5)

Dökülüğü (VII-7,66)

Gabıynen (III-2,269)

Galbır (V-2,59)

Gavır- (II-2,169), (I-1,109)

Hamır (V-2,228),(VII-3,228),(VII-5,54),(VII-10,13), (I-1,71), (XI-1,64)

Havlı (I-1,217)

Pamık (VI-1,150),(VII-5,218)

Savır- (V-2,244),(VII-1,57), (I-1,109)

Tabdı (III-2,224)

Bazı yabancı kelimelerde bölge ağızlarında uyuma girmiştir :

Doktur (VII-2,280),(V-2,157),(VI-1,223) Motur (VII-5,333),(VII-10,26),(XI-2,223)

Horman (VII-7,81)

Bazı kelimelerde de yazı dilinin aksine kelime içindeki ünlü genişlemesi, yuvarlaklaşma ya da daralma gibi ses hadiseleri nedeniyle uyum bozulmuştur.

Bubı (VII-10,9)

Öbirisi (I-1, 166)

Getürüm (III-2,190)

Yoğor- (IX-2,167)

İlazomlu (IX-3,158)

Yoğordu (VII-3,231),(VII-5,352)

Nohot (V-2,164)

Yukı (I-1,69)

Yazı dilinde olduğu gibi şimdiki zaman eki “-yor“un uyum dışı kaldığı örneklerde bulunmaktadır:

Büçülüyo(VII-3,162)

2.1.1.3.Ünlü Türemeleri

2.1.1.3.1. Başta Ünlü Türemesi

Genelde “r,l” ünsüzleriyle başlayan alınma kelimelerde başta ünlü türemesi meydana gelmektedir.Bu genel eğilimin dışında iki örnekte de ş ünsüzünün önünde ünlü türemesi görülmüştür.Kelime başında en çok ‘ı,i’ sonra da ‘u,ü,e’ ünlülerinde türeme olmuştur.

l’nin önünde türeme

İlâzım (V-2,180),(XIII-2,61),(III-2,307)

İlazımsa (II-4,265)

İleğen (IV-2,226)

İlehim (VII-2,201)

İlên (V-2, 33),(VI-1,74)

İleşber (IX-2, 20),(VII-5, 319),(III-2,322),(I-1,201)

İliğen (I-1,96)

İlişper (VIII-1, 35)

İlyen (IX-2,267),(VII-5,232)

r’nin önünde türeme

Ercepli (X-5,25),(X-1,86),(XII-2,123),(III-2, 214)

Erecep (IV-1,6)	İrendele- (V-2, 29)
Irahatsız (I-2,23)	İrengi (II-2,103)
Irahmanla (XII-2,123),(III-2,218)	İresim (X-1,10)
Iramazan (IX-2, 223),(IV-2,160),(X-1,66)	İrezil (IX-2, 2)
İrâtsiz (III-2,6)	Urfu (IX-1,168)
İrehme (IX-2,342)	Ürya (IX-2, 321)

ş'nin önünde türeme

İşesi (IX-3,193)	İşē (I-1,111)

2.1.1.3.2. İçte Ünlü Türemesi: Alınma ve Türkçe kelimelerde, daha çok “r,l” ünsüzlerinin yanında bir dar ünlünün (ı,ı,u,ü) türediği görülmektedir. Bunun dışında birkaç kelimedede “ş,y,c,f,v,b,d” ünsüzlerinin yanında “a,e,o” ünlülerinin türediği de tespit edilmiştir.

(cb)

Mecubur (IX-3,163)

(ys)

Gayeseri (IX-2,86)

(ñr)

Soñara (IX-2,15)

(kr)

Akıraba (I-2,21)

Akıren (IX-1,129)

Akıren (I-1,160)

Şakıran (VII-7, 92)

Tekira (V-2,13),(XIII-1,137), (I-1,8)

(nr)

Sunara (IX-1, 50)

Sonara (V-2, 235),(X-5,10),

(VII-7, 43),(XI-2,86)

(dl)

Badılcan (V-2, 86),(VI-1,37)

(rf)

Zarif (V-2, 353)

Harif (X-2,84),(XII-2,98)

(mr)

Ömüre (V-3,6)

(fr)

Sofuru(VI-1, 98)

Sofura (VII-5, 253)

(br)

Gübüre(VI-1,66)

Gıbırıs(X-4,38)

(zl)

Bezileri(VI-3,40)

(bz)

Trabozon(X-1,102)

(rs)

Öreselli(X-3,7)

Kurusa(XIII-1, 69)

(dr)

İdiris(XIII-1,169)

Adires(XIII-1, 91)

(rl)

Dirilē(VII-5,211)

(gr)

Fotıgraf(VII-5, 111)

(ft)

Çifit (VII-4,163), (VII-5, 34), (VII-10,23)

(vk)

Şavuk (XII-2,208),(XI-1,36)

(vc)

Avıcı (XII-1,33)

(pl)

Topılarla (I-3,31)

(ps)

Hepisi (II-1,8)

2.1.3.3. Sonda Ünlü Türemesi: Sonda “-ken“ zarf fiil ekiyle “-dan“ ayrılma hal ekinin yanına bir ünlü alarak genişlemesi yaygın bir hadisedir. Bir örnekte vasıta hal eki “la“ iki örnekte de “madan“ zarf fiil ekinin yanında türerken bir örnekte ise kelime tabanında türemiştir.

-kene< -ken

İnerkene (IX-2, 62), (IV-2,22)

Gelîkene (IX-1,194), (IV-2,151),

(XIII-1,18),(VII-7, 50)

Yapākamı (IX-1, 44)

Gidēkeni (IX-1, 24)

Gidēkene (V-2,146), (VI-1, 92)

Nışanlıykene (VIII-1, 5)

Uğurlākene (VII-2, 74)

Ufakkana (VII-5, 108)

Vākana (VII-5, 15)

İykene (XII-2,122)

Götürükene (XI-1,76)

Verilîkene (XI-2,96)

Günlükkene (III-2,267)

Oynanırkana (I-1,50)

Çıkarkana (II-2,335)

Gelirkene (IV-2, 183)

Döğerkene (IV-1,41)

-dene<-den

Akşamdana (IX-2, 120)

Datlıladana (III-2,162)

Evdene (VIII-1,66)

Eveldeni (VII-3, 182), (IX-1,143)

Korktımızdeni (IX-1, 51)

Köşelēdene (III-2,116)

Ordana (VIII-1, 12), (IX-2, 124)

Taraftana (III-2,113)

Yöluqtani (X-4,9)

-lana<-lan<-la

Gariylene (IX-3,254)

-dine < -di (Görülen geçmiş zaman 3.tekil kişide)

Gididini (IX-1,120)

Yoktunu (XII-2,2)

İyidine (VII-7, 88)

-madana<-madan

Gelmedene (VI-1,72)

Kırklanmadanı (XI-2,178)

İnmedene (VII-3,70)

-e<-Ø

Eğele(XIII-1,124)

2.1.1.4. Ünlü Düşmesi

2.1.1.4.1. Başta Ünlü Düşmesi: Sadece iki örnekte tespit edilmiştir:

Ø-< ı/-i- :

Ki < İki (XIII-2,193)

Sıdıyo< Isıtıyoruz (VII-5,90)

2.1.1.4.2. İçte Ünlü Düşmesi: Hem kelime tabanlarında hem de ekleşme sırasında içteki ünlülerde (genelde de dar ünlüler) düşme meydana gelir.

-Ø- <-i-/-i-:

Amalyat (VII-7, 54)
Amelyet (X-1,65)
Arfa (VII-7,97)
Ārkālarna (I-1,124)
Āykliyož (VII-5,237)
Bastrilā (I-1,252)
Beščilik (VII-7, 3)
Birsi (VIII-1,37)
Çenzi (I-1,112)
Dakka (I-1,117)
Dakke (IV-2,98),(VII-5,330)
Erderiz (V-2,244)
Galba (X-1,70)
Gälñin (II-4,285)
Garlā (XII-2,93)
Garlar (XI-1,12)
Garsı (VI-1,243), (IX-1, 93),(IX-2,255)
Gelnin (IX-2,58)
Gocu garın (VI-2,252)

-Ø- <-a-/-e-:

Barba (VI-1, 108)
Berbar (XI-2,105)
Berket (IX-1,29),(II-1,321)
Borlarda (II-3,186)
Borya (III-2,130)
Buşıklar (III-2,197)
Burlāndan (I-1,40)
Burlara (XII-1,7),(VII-9,1),(XIII-1, 44)
Buzman (IX-1, 61)
Çaplādık (VIII-1, 36)

Háfze (VII-3,276)
Hakkattan (XIII-1,68)
Hapsane (VI-3,3)
Hatça (IX-1,104),(X-1,103)
Hatçè (VII-5, 1)
Mansa (III-2,57), (III-1,10),(VII-1, 7),(XII-2, 68)
Mānsa (VI-1,231), (V-2,196),(XII- 2,155),(VII-5, 26),(X-1,19)
Paralarmı (I-2,3)
Şekerni (I-3,83)
Şerfe (XI-1,1)
Ünüverstesi (IX-2, 118)
Vazyet (VII-5, 96)
Yence (III-2,216)
Yinçe (VII-5,21)
Yırmbir (IX-1,195)
Yokarsı (VII-4, 260)

Eğçları (III-2,108)
Gazteci (X-2,38)
İnlēlē (VI-1,129)
Orlada (III-2,327)
Ozman (VI-1, 101),(IX-1,10),(XII-2, 88),(XI-1, 53)
Ötkinler (IX-2, 286)
Arba (IX-2, 39)
Sırlanılā (I-1,79)
Tepbaşı (I-1,137)

Urlāda (VIII-1,10),(VII-5,179)

Uzman (VII-6, 130)

-Ø-<-u/-ü-

Öyne (VI-1,33)

Ömrü (IV-2,117)

Okla (V-2,254)

Guylara (XI-2,165)

Gabl (IX-3,256)

Çapçık (III-2,314)

Kabuğnu (VII-4, 261)

2.1.1.4.3. Sonda Ünlü Düşmesi

-Ø<-ı/-i:

İy (VIII-1, 82),(VI-1,153),(IX-1,4),

Yirm (VII-6,142)

(IX-1,98),(IX-2,111),(XII-1,53),

Tereyağ (VII-5, 276)

(X-4,10)

Ber (XIII-1,91)

Had (XII-2,75)

-Ø<-a/-e:

Taran (IV-2,77)

Gar (IX-2, 205)

Fadim (VI-1,163),(VII-2,186)

Arab (VII-5, 59)

Kaneviç (V-2, 228)

Emin (XI-1,51)

Bazlam (IX-1,96)

Bi ten (I-1,177)

2.1.1.4.4. Orta Hece Ünlüsünün Düşmediği Örnekler: Yazı dilinde bazı kelimeler ünlü ek yada ünlü ile başlayan ek alınca orta hece ünlüsü düşer. Fakat bölge ağızlarında orta hece ünlüsünün düşmediği örnekler fazladır.

Yalnız (V-2, 112),(VI-1, 52),

Akılım (VII-6,160)

(VII-5,39),(VII-3, 319),(XIII-1,166),

Ömrüm (VIII-1, 51),(VI-2,263)

(III-2,266), (XI-2,106), (XI-1,70),

Vakidi (XII-2,25),(VII-1, 4)

(I-1,227), (II-2,125)

Gönülünden (VII-2,85)

Şekilinde (V-2,206)

Hatırım (X-1,79)

Gabiri (V-2, 356),(IV-1,127),

Buyurun (III-2,162)

(X-1,76),(X-2,10),(III-2,213)

Şekilim (II-2,179)

Hayırını (V-2, 277)

Göğüsünde (II-2,35)

Akılın (VIII-1, 22)

Bağırışı bağırışı (I-1,134)

2.1.1.5. Ünlü Tekleşmesi: Birkaç birleşik isimde yan yana bulunan iki ünlüden biri düşer :

Sütçümam (X-2,32)

Alâğ (VII-6,184)

Ananam (IX-2,227)

2.1.1.6. Dudaklılaşma: Yanında dudak ünsüzü bulunan düz ünlülerin yuvarlaklaşması olayıdır. Yazı dilinin aksine bazı kelimelerde yuvarlaklaşma görülmektedir.

Püç- (VIII-1, 35), (VI-2,218), (XII-2,152), (IX-1,54)

Buba(VIII-1,1),(IX-2,275),(XII-2,2),(VII-5,9),(VII-6,120),(VII-1,1),(VII-3,68)

(XIII-1, 3),(X-4,3),(X-1,24),(XI-1,37),(XI-2,179),(III-1,3)

Mövlüt (VIII-1,34)

Boba (IX-3, 259),(XII-1,1),(VII-2,300),(VII-6, 309),(VII-7,84),(IX-1,9),(XIII-2,2)

(VII-2,262),(XII-2,2)

Büber (IX-2,205),(V-2,23),(VII-3,230)

Bobuç (VII-10, 25),(X-1,97),(II-4,284)

Böbeği (VII-7, 118)

Büç- (VII-5,320),(VII-3,162),(IV-1,39)

Pünar (XII-2,101)

Pontul (VI-1,129)

Kümü (IV-1,61)

Dübek (XII-1,19)

Bömez (XI-1,35)

Pömez (III-2,295)

2.1.1.7. Düzleşme: Yazı dilinde dudak ünsüzleri yanındaki ünlüleri yuvarlaklaştırırsa da Manisa merkez kuzey-batı köylerinde bazı kelimelerde tam tersi bir eğilim dikkati çeker. Ancak dudak ünsüzü yanında barındırmayan bazı yuvarlak ünlülerde de düzleşme meydana gelmiştir.

Yanında dudak ünsüzü bulunanlarda

-ı/-i/-u/-ü:

Sivari (X-1,11)

Yımırta (VII-3, 225),(VII-5,265),

Yımşak (VII-5, 243)

(V-2, 74),(VI-1,43)

Yımırta (I-1,194)

Pırçak (VII-3, 156)

Bıyday (V-2, 323)

Bitin (VI-1,196)

Dibek (VI-3,17)

Bırçak (IV-1,30)

Yanında dudak ünsüzü bulunmayanlar

-ı/-i-<-u/-ü-

Davulcıyı (VII-5, 303)

Fasilye (VII-10, 13),(V-2, 85),(I-1,90)

Davullı (XII-2,37)

Götürdi (IX-2,129)

Çocuk (IV-2,80)

Okirken (X-1,50)

-a- < -u-

Çocağam (III-1,6)

Kavgāla (I-1,223)

-e-<-ü/-ö-

Sönder – (VI-1, 116)

İnenü (IX-1,37)

-ı/-i-<-u/-ü

Arzı (VII-2,79)

Öldi (VII-5, 212)

2.1.1.8. Yuvarlaklaşma

-o-<-a-

Maldon (VII-6, 154)

Boba (VI-3, 5),(IV-2,154), (IV-1,58),
(XI-2,145),(VII-2, 300),(IX-1, 4),(XIII-
2,2),(XII-2, 2)

-u/-ü-<-ı/-i-

Furun (VII-2,132)

Buluşturmuşun (IX-3, 183)

Getirülē (IX-1,135)

Olcāsıngu (IX-1, 102)

İçüne (V-2, 44)

Dübek (III-2,20), (XI-1,6),(XII-1, 22)

Pünar (III-2,216),(XII-2, 123)

Musafir (I-1,84)

Bilmiyozku (III-2,211)

ö-<e-

Ötraf (IX-1, 176)

-ö-<e-

Dövlet (IV-1,24)

Böbek (IV-2,65), (V-1,9)

2.1.1.9. Geçişme (Krassis): Yan yana bulunan iki kelimededen biri ünlü ile biter diğeri de ünlü ile başlarsa iki ünlü birbirine geçerek tek bir kelime haline gelir. Daha çok et-, eyle-, ol- gibi birleşik fiillerde bu olay gerçekleşir.

Nol-du (V-2, 85), (VII-2, 290),
(VII-5, 214)

Neyse (IX-1, 4)

Noluyo (I-1,173)

Nôl-cak (VII-5, 215)

Nol-muş (II-2,120)

Net-çek (VII-2, 121)

2.1.1.10. İncelme: Büyük ünlü uyumu bahsinde de verildiği gibi bazı ünsüzlerin (y,ş, ç/c...) inceltici etkisi söz konusudur. Ayrıca bazı kelimelerin de bu etkinin dışında çoğunlukla ince ünlülü hali kullanılmaktadır.

e<a

Ez (IV-2, 111), (V-2, 297)

Emme (I-1,305)

Keç (XII-2, 222)

-i-e<-ı-a

Şire (VII-4, 238)

2.1.1.11. Kalınlaşma: Yazı dilinin aksine bazı kelimelerin sürekli olarak kalınlaşmış ünlü ile kullanıldığı -özellikle “ı” dar ünlüsünün- dikkati çeker. İ daha çok alınma kelimelerde kalınlaşmış biçimiyle kullanılmaktadır.

ı<i

Nışan (VII-7, 7), (VIII-1, 2)

Hanı (VII-5, 197)

İnsan (V-3, 14)

İbrık (XI-2, 164)

Camı (X-1, 94)

Manısa (III-2,109)

o<ö

Şofor (IX-3, 254)

2.1.1.12. Daralma: Yaygın olarak kelime içi ve kelime sonunda görülür. Kelime başı ve kelime içindeki i<e değişimi genelde kapalı e ünlüsünün i sesine dönüşümü şeklindedir. Kelime içindeki daralmalarda bazen “y” nin inceltici etkisi de söz konusudur. Daralma kelime kök ve tabanlarında olduğu gibi ekleşme sırasında da meydana gelir.

2.1.1.12.1. Kelime Başında Daralma

i<a

İrazi (VI-1, 85)

i<e

İl (VII-5, 30)

İn (V-2, 171)

İlti (VII-5, 212)

İylül (IX-1, 3)

İt- (XIII-1, 151), (V-1,2)

u<o

U (VII-5, 73), (VIII-1, 13), (V-2, 224)

Uva (IX-2, 22)

Uraya (V-3, 8), (VII-5, 258)

ü<ö

Üğüt- (VII-6, 135)

Ülcekmiş(X-1, 70)

Ümür (XIII-1, 164)

ūsüz (V-2, 362)

2.1.1.12.2. Kelime İçinde Daralma

i<a

Yavış (VII-5, 31), (VII-2, 101),
(IX-1, 46)

Parısı (X-1, 38)

Çıkmıcak (IX-1, 122)

Ağış (VII-5, 35), (VII-3, 266),
(III-2,109)

Gaynına (IX-2, 352)

Boyalıyoz (IX-2, 34)

Osmancılı (X-2, 58), (V-2, 158),
(XI-2,56)

Arabiya (IX-2, 61)

Ağıç (VII-7, 68)

Aynılā (I-1,105)

Akrıba (I-1,84)

Hoplamiya (XI-2,215)

i<e

Yimek (XII-1, 25), (VII-7, 19),
(X-1, 3), (VI-1, 10), (VI-2, 258),
(V-2, 4), (IX-1, 12)(IX-2, 183),
(I-1,11), (II-2,292),(III-2,77)
Miyrem (VII-7, 129)
Yi- (VII-5, 3), (I-1,222)
Vir- (VII-4, 165)
Yidi (VII-5, 373),(VII-1, 2), (X-1, 54)
(V-2, 310), (V-3, 7)
Yimiş (VII-3, 210)
Dide (VII-4, 171)
Yir (VII-7, 87), (VII-2, 138),
(VII-2, 51),(II-2,13), (XI-2,127)
Yinge (VII-2, 186), (V-2, 85)
Yini (VII-5, 191), (XIII-1, 49)
Yim (VIII-1, 26), (V-2, 110),

(XI-2,230)

Şiye (V-3, 16)
Hiybe (IX-2, 10)
Biğendim (IX-2, 55)
Kiçen (IX-2, 229)
Niden (V-2, 243)
Cezvisi (V-2, 170)
Gice (VI-1, 9)
Patatis (VI-3, 36)
Nilē (VI-1, 144)
Tenciri (I-1,299)
Yit- (II-1,12)
Herkiz (II-2,295)
Teniki (I-1,88)
Hipsi (XI-2,157)
Patátis (III-2,182)

u<a

Buba (VII-5, 9),(VIII-1, 1),(V-2, 149),
(IX-1, 81), (I-1,2),(II-1,5),(VI-1,2)

Gocuman (V-2, 48)
Sobuyı (VI-1, 108)

ü<e

Dümbük (VI-1, 199), (VI-2, 199)
Cüvap (IX-2, 320)
Türbüsü (X-1, 77)

Göbünü (V-2, 269)
Bübek (III-2,255)

u<o

Buynuz (X-1, 28)
Çucuk (VII-5, 67), (VII-2, 83),
(VIII-1, 79), (V-2, 115), (XI-2,213)
Çuk (IX-2, 109)
Çumā (VI-1, 147)

ü<ö

Küpek (VII-5, 214)
Küyü (X-1, 23)

Guy- (III-2,269)
Kuptu (VI-1, 232)
Kuva (I-3,11)
Purufösör (IX-2, 129)
Yaluva (IX-2, 62)

Gübeği (IX-1, 209)

2.1.1.12.3. Kelime Sonunda Daralma

ı<a

Gavgı (XIII-2, 120), (VII-5, 16),
(V-2, 99)
Danı (XII-2,190)
Dış (VII-5, 380)
Başkı (VII-5, 82),(VII-1,28), (X-2,8),
(XI-1,3)
Parı (VII-5, 98)
Çapı (VII-5, 218)
Gıyını (VII-1,6)
Arabı (XIII-1, 59)
Taşı (X-4, 38), (IX-1, 69)

Yanı (X-1, 5)
Arpı (VIII-1, 35)
Hattı (VIII-1,66)
Arkı (IV-2, 120)
Kını (VI-3, 8)
Baklavı (VI-3, 50),(I-1,28)
Garı (VI-1, 147)
Haftayı (XII-2, 5)
Kası (I-1,15)
Sırı (XI-1,14)
Bāklavı (XI-2,16)

Bulunma ekinde meydana gelen daralmalar :

Zamandı (VII-7, 49)
Yanıdı (VII-5, 6)

i<e

Dedi (XII-2, 108), (VII-5, 63),
(VI-1, 108)
Neni (XII-2, 128)
Perşembi (XII-2, 179)
Ni (XII-2, 186),(XI-2,113)

Seni (VII-10, 12), (VII-5, 13),
(VII-6, 362), (XII-2, 26)
Termiyi (VII-3, 274)
Teneki (VII-6, 133),(V-2, 324)

Gayvi (VII-5, 191)
Evini (X-5, 15)
Geci (IX-1, 57)
İşti (IX-1, 177)
Hadisi (IX-2, 336)

İçindi (VII-5, 91)
Dürmelemi (I-1,277)
Kesi (I-1,32)
Çifti (II-1,65)

u<a

Bulunma hal ekinde görülen daralmalar :

Burdu (VII-6, 169), (VII-2, 107),
(X-4, 13), (V-2, 4), (IX-2, 287),

(XII-1, 2),(XII-2, 57)
Sonundu (VII-5, 67

Musku (VII-5, 209)
Zurnu (VII-1, 3)
Ordu (XIII-1, 79)
Sonru (X-5, 1)
Sonu (IV-1, 27)
Yumurту (IV-2, 111), (XI-2,182)

Okuyu okuyu getirilē (IV-2, 35)
Oyu (VI-1, 52)
Çorbu (VI-1, 179)
Kavgu (V-2, 118)
Hocu (V-2, 354)
Gocu (V-3, 19)
Sopu (XI-1,14)

ü<e

Üstünü (XII-2, 83)
Bölü (VII-8, 2),(IX-2, 74)
Gündü (VII-2, 315),(XIII-1, 62)
Ölü (VII-5,241), (VIII-1, 12), (V-1, 3)

Düğündü (VII-2, 57)
Öncü (X-5, 1)
Dördü (VI-1, 56)
Görü (IX-1, 116)

2.1.1.13. Genişleme: Genişleme olayı yoğun bir şekilde kelime içinde meydana gelir. Bazı kelimeler yaygın olarak geniş ünlülü söylenmektedir. Bunlar:

Kelime başında:

e<i

Enek (XII-2, 70),(VII-5, 262),
(XI-2,227)
Eyi (XII-2, 75),(VII-5, 99),(V-2, 121)
,(VI-1,153)

Ehtiyar (XII-2,138),(X-2, 8),(VII-2,
49),(XI-1,23)
Ehtiyacı (VII-2, 138)
Eltē (III-2,68)

ö<ü

Öleş-(XII-2, 201),(I-1,102), (XI-1,29)

Kelime içinde:

e<i

Heç (XII-2, 170),(VII-8, 4),
(VII-5, 39),(VII-1, 1),(XIII-1, 4),
(V-2, 119),(XI-1, 54),(X-2, 88),
(XI-1,2),(IX-1, 66)
Çetlembek (VII-3, 157),(V-2, 108)
Kimesi (VIII-1, 29),(IX-2, 288)
Kimemiz (V-3, 10)

Çetlembek (XI-2,204)
Nenni (II-1,70)
Arefe (IV-1,102)
Neşan (X-3, 1),(XII-1,13),(IX-1,23),
(III-2,4)
Neka (VII-1,6),(III-2,82)
Gey- (V-2,42), (II-1,4)

o<u

Çoval (XII-2, 180),(VII-3, 225),
(VII-5, 239),(VI-1, 79), (I-1,121)
Yokarsı (VII-4, 260),(IX-2, 242),
(IX-1, 27)
Yokā (VI-1, 67),(IV-2, 25)
Govet (VII-7, 24), (X-2, 42)
Yonan (XIII-1, 45),(X-2, 2),(X-1, 2),
(VI-2, 246),(XI-1, 2),(IX-1, 2)
Istanbul (X-1, 103),(VI-1, 220),(V-3,
3),(IX-3, 143)

Yoğort (VI-3, 73), (V-2, 36)
Nohot (V-2,252)
Borlāda (IV-1, 54)
Doa (VI-1, 186),(XII-1, 12),(II-2,337
, (III-2,205)
Şora (I-1,114)
Borda (II-2,134)
Dovar (VII-7, 11)

ö<ü

Yörü-(X-4, 27),(VI-1, 211),(VI-3, 77)
Böyü (IV-1, 108),(V-2, 187),(IX-2, 2)
Böyük (VI-1, 198),(V-2, 229)

Böyü - (VI-1, 62)
Hökümet (V-2, 120)
Göveç (VII-7, 19), (XI-2,195)

Karakteristik olmayan genişlemeler ise şunlardır:

Kelime başında:

e<i

Eyleş - (IV-2,117)

Eç- (II-2,23)

ö<ü

Ömüre (V-3, 7)

Kelime içinde:

e<i

Çeğ- (VI-1, 70)

Şeher (VII-5, 192),(XII-2, 104),(I-1,105

Çeğez (IV-2, 13)

)

Get- (IV-2, 128),(VIII-1, 9),(XII-2, 218),(IX-1, 117)

Yēk- (VII-5, 232)

Testele (VIII-1, 47)

Yekiyoz (VII-7, 118)

Bizem (X-1, 14)

Keremit (VII-6, 124)

De- (X-1, 91) , (IX-2, 277)

Tükenever- (IX-1, 55)

Keleme (X-2, 89)

Zeher (II-2,40)

a<ı

Ağaz (V-2, 96),(IX-2, 113),(XIII-1, 147)

Çıkalārız (VII-2, 78)

Dādarız (V-2, 355)

Sarnaç (XIII-1, 47)

Dağat-(X-4, 14)

Ahar (VIII-1, 22)

Dağan (IX-2, 53),(X-2, 59)

Sındırgada (IV-1, 22)

Tahal (VII-6, 135)

Kaşakla (VI-1, 58)

Sağap (VII-5, 269)

Gıymaklādım (VI-1, 115)

e<ü

Sinezüt (IX-2, 102)

o<u

Dovak (VI-1, 96),(VII-3, 99)

Koyoyon (V-2, 147)

Koşoyoz (V-2, 182)

Koma (XII-2, 83)

Dovar (VII-7,11), (XI-2,130)

Nomara (XIII-1, 80)

Dor -(IV-2, 200)

Samson (I-1,62)

a<u

Dokan- (IV-1, 121),(VII-2, 105)

Buluşturmuşun (IX-3, 183)

ö<ü

Sör- (IX-1, 7)

Sörün- (IX-2, 21)

Nöfüs (X-2, 1)

Möbarek (III-2,68)

Dar uzun ünlülerde de genişleme meydana gelmiştir.

o<u

Mecbor (VII-7, 27)

Kelime Sonunda Genişleme**e<i**

Dime (IX-1, 34)

Haberine (VII-2, 303)

Sine (I-1,74)

a<ı

Yukarā (VII-2, 202)

Altımızada (IX-1, 5)

a<u

Yoğurda (VII-3, 215)

Nohuda (V-2, 28)

2.1.1.14. Eskiçil Şekillerin Saklandığı Örnekler

Geniş unlülü halini koruyanlar:

e

Eyi (VII-2, 280) (VII-5, 209)

Ëyi (III-1,10)

o

Yokarı (VII-2, 205)

ö

Böyük (IX-2, 2),(IX-3, 148),(X-1, 58),(XIII-1, 70),(VII-1, 18),(II-2,83)

Yörü- (X-4, 22),(VI-1, 174), (II-2,29)

Böyü- (III-1,5),(VIII-1, 60),(VII-2, 302)

Gözel (II-2,78)

Dar unlülü halini koruyanlar:

Ti- (IX-1, 62)

Yir (VII-7, 87)

İt- (V-1, 1),(XIII-1, 124)

Yimiş (VII-3, 182)

İl (VII-5, 30)

Yim (V-2, 90),(VIII-1, 22)

Yuvarlak unlülü halini koruyanlar:

Üçün (XII-2, 81)

Ünlü düşmesine uğramayanlar

Sekizen (VII-10, 1),(VI-1, 200),(VI-2, 242)

Dokuzan (VI-1, 200),(VI-2, 242),(X-4, 1)

2.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.2.1. Ötümlüleşme: Ötümsüz ünsüzlerin ötümlüleşme hadisesidir. Türkiye Türkçesinde sadece ince ünlülü kelimelerde k ünsüzleri ötümlüleşirken bölge ağızlarında kalın ünlülü kelimelerde de ötümlüleşme meydana geliyor. “g<k” ve “d<t” en yaygın olan ötümlüleşme şeklidir.

2.2.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme

Yazı dilinde “k-” olarak kalmış olan bazı kelimeleri bölge ağızlarında “g-” li kaldığı görülmektedir. Bazı kelimelerin ise hem ötümlü hem ötümsüz şekilleri bulunmaktadır.

g-<k-:

İnce ünlülü kelimelerde

Göy (XII-1, 31)	Gey-(II-4,284)
Güçük (VII-7, 106)	Gepçe(I-1,100),(VII-2,195)
Giy- (X-1, 54),(V-2, 211)	Git-(III-2,338)
Geçi (IX-1, 49)	

Kalın ünlü kelimelerde

Gazan (XII-2, 201),(IV-2, 22)	Gonya (X-1, 85)
Gandil (XII-2, 207)	Çaç- (VIII-1, 5)
Gırgöz (VII-10, 1)	Gov -(VIII-1, 36)
Gariş (VII-10, 24)	Galbur (VIII-1, 80),(V-2, 173)
Gavga (VII-5, 16),(IX-2, 328),(I-1,110)	Gonak (IV-1, 76)
Gaside (VII-7, 14)	Gadın (IV-1, 86),(V-1, 1),(IX-2, 58),(II-1,2),(I-1,11)
Goyun (VII-6, 120),(IX-1, 49)	Golonya (IV-2, 163)
Guvvâtli (VII-5, 263)	Gadeyif (VI-1, 36)
Gurşun (VII-5, 194),(IV-2, 107)	Gardeş (VI-3, 14),(IX-1, 5)
Go- (VII-2, 78)	Gar (VI-1, 77)
Gomşu (VII-6, 173),(V-2, 224)	Gırmızı (VI-1, 170)
Gol (XIII-1, 112)	Gayık (VI-1, 207)
Gabir (X-1, 75),(IX-1, 136)	Gazık (V-2, 204)
Guran (X-1, 108)	Gurabiye (V-2, 287)
Gıyamet (V-3, 14)	Garagol (V-2, 116)
Gofret (V-2, 287)	

Gul (IX-2, 220)

Galk-(II-1,323)

Gaçır-(II-4,27)

Goğuş(II-3,242)

Gızgın (II-2,169)

Gulp (XI-2,34)

Gız (XI-1,20),(III-2,145),(I-1,24)

Goy- (III-2,278)

Kelime başında “ k-” lerin yazı dilinin tersine eski ses özelliğini devam ettirdiği örnekler:

İnce ünlülü kelimelerde

Kiçen(IX-2, 55)

Kit-(IX-2, 24),(IX-1, 60),(V-3, 10),(X-1,88),(X-3,9),(XII-2,68),(I-1,187),(III-2,335)

Küt-(IX-1, 200)

Keçen (IX-2, 324)

Közleme(IX-2,285)

Kiycek(V-2, 257)

Kiy-(V-2,257),(VI-1,93),(VI-3, 48),(XIII-1, 40)

Kediz(VI-1, 206)

Kevşek(VIII-1, 84)

Künah(VII-5, 58),(III-2,118)

Küreş(XII-2,139)

Key- (I-1,111), (VII-5, 53), (VI-1, 113),(XIII-1, 77),(XII-2, 10),(X-1, 26)

Kez- (Kezelē)(III-2, 96)

Kalın ünlülü kelimelerde

Kariban(XII-1,57)

Kız(XIII-1, 2)

Kofret(V-2, 285)

Kabir(X-1,79)

d < t-: Alınma ve Türkçe şu örnekler bulunmaktadır.

İnce ünlülü kelimelerde

Dene(XII-1,33) ,(XII-2,150),(VII-7, 68),(VII-5,1),(VII-3,281),(X-4,15)(VIII-1,14),(XI-2,134)

Dekme(VII-3,237),(I-1,167),(XII-2, 184)

Desti(VII-2, 81)

Deyze(VI-1,163),(IX-2,71)

Kalın ünlülü kelimelerde

Dak- (XII-2,6),(VII-7, 23),(VII-2,44),(X-1,64),(IV-1,60),(IX-1, 109),(II-1,8),(III-2,29),(I-1,68)

Daraf (XII-2,23)

Damam (XII-2,35),(VII-6,362)

Dabi (VII-7,132),(IX-1,140)

Datlı (VII-3,235),(VI-1,36),(V-1,5),(IX-2, 362),(III-2,307)

Dut- (VII-5,303),(V-2,193),(I-1,134),(XII-2, 201)

Duz (VII-7, 117),(V-1,9),(V-2, 64)

Daşı- (VII-5, 105),(IV-1,4),(IX-3,200)

Daş (VII-2,138),(X-1,30),(IV-2,70),(V-2, 252),(IX-1,26),(I-3,25)

Dıkım(VII-2, 77)

Davşan (VII-2,130),(XI-1,33)

Dabanca (VII-6,169),(II-2,83),(I-1,73)

Dakı (X-5,19),(VI-1,130)

Dadil (VI-1,157)

Dane (V-2, 75),(III-2,267),(XI-1,68),(I-1,66)

Dırnak(V-2,15)

Dakım (I-1,290),(III-2,91)

Darak (I-1,198)

Alınma-Türkçe örneklerde başta “t-”lerin ötümlülemediği kelimeler:

İnce ünlülülerde

Temin(XII-2,92),(III-2,88)

Tüşün- (XII-2,95)

Tik- (XII-1,31),(X-1,28),(VI-1, 68),(IX-3,199),(III-2,85)

Tüş- (XII-2,160),(IX-1, 110),(IX-3,160)

Türt- (VII-5, 301),(VI-1,90)

Testi (VII-5, 322)

Tüy (X-1,72)

Tükkan (X-1,39),(III-2,97)

Ti- (IX-1, 62), (XIII-1, 55)

Tözül- (IX-2,280)

Kalın ünlülülerde

Takı (XII-2,29)

Toktor (XII-2,163),(IX-2, 112)

Tışarı (VII-3,278),(V-2,26)

Tomatis (VII-7, 113),(IX-2,31)

Tomata (V-2, 27)

Toktur (IV-2, 110)

Tak- (XIII-2,16),(XI-2,14)

Tâ (V-2,273)

Tane (II-2,135)

Tış (I-3,81),(XI-1,73)

Takka (II-2,83)

Bazı alınma kelimelerde de yazı dilinin aksine kelime başı “t-”lerin ötümlüleşmediği görülür.

Toktor (XII-2,133),(IV-2,91),(IX-2,92),(III-2,252)

Tomata (VII-5, 232),(V-2,23),(IX-2,38)
Tükkan (X-1,32),(III-2,97)

2.2.1.2 Kelime İçinde Ötümlüleşme

2.2.1.2.1 Tabanlarda

-g-/-ğ- <-k-

Eğşi (IX-3, 132),(VII-3,213)

Sarıgamış (XIII-1,123)

Öğsüz (IX-2,4), (VII-8, 4)

Şegil (XIII-1,38)

Angara (IX-2, 236),(VI-1, 200)

Taglit (XIII-1,37)

Hakigat (IX-1, 106)

Lagırda- (VII-7, 105)

Eğsiniz gediğiniz (IV-2,199),(II-1,51)

Kuzgulag (IX-3,132)

Yıga- (X-1,45)

Loğma (III-2,273)

Ötegi (X-1,68)

İçte ünlü düşmesi sonucu ötümlüleşmenin meydana geldiği şu örnek vardır:

Haggat (IX-1, 39)

-d->-t-

Badılcan (V-2, 86), (VI-1,37)

Zaden (XIII-1, 42)

Pelidalan (X-2,61)

Okundu (VII-1, 9)

2.2.1.2.2.Ekleşme Sırasında Ötümlüleşme

2.2.1.2.2.1.Ünlü ile başlayan ek getirilince: Sonu ötümsüz bir ünsüzle biten kelimeler ünlü yada ünlü ile başlayan bir ek alınca kelime içinde ötümlüleşme meydana gelir. “K” ünsüzünde ise ötümlüleşmenin ötesinde sızıcılaşma da olarak -ğ-<-g-<-k- halini alır.

-ğ-<-g-<-k-

Eşeği (IX-3, 48)	Çoğal- (V-2,279)
Deliği (IX-1, 85)	Keşkeği (III-2,27)
Eleği (V-2, 51)	Ekmeği (XI-2,92)
Ayağa (IV-2,21)	Ēmeği(VII-5, 3)
Gonağa (IV-2,296),(XI-1,10)	Ortalığı (VII-10, 19)
Askerliğim (XIII-1, 55), (XII-1,49)	İneğin (VII-2,220)
Kaşığı (VII-2, 146)	Tangın (II-3,227)
Gaymeği (VII-5, 271)	Gelinliği (I-1,249)
Yimeği (VII-7, 97)	

-d-<-t-

Kalın ünlülerde

Okudur (XII-2,51), (VII-1,35),(VIII-1,42)	Oturdurlâ (VI-1, 97)
Anladam (XII-1,30), (VII-3,236), (IX-1,1)	Guruduruz (V-2,299)
Anladayım (X-2, 9)	Oynadır (V-2,128)
Yoğurdu (VII-5, 344)	Beklediyola (II-1,323)
Aygıdı (VII-5,220), (X-5,15)	Tabıdı (III-2,222)
Okundu (VII-1,9)	Yumşadırlâ (III-2,304)
Pusadı (IV-1,69)	Dazyurdun (XI-2,74)
Dağdırlâ (IV-2,137)	Dādan (I-3,36)
Gaynadırlâ (VI-1, 43)	Donadırlâ (I-1,127)
Dāmadı (VI-3, 39)	Anladıyo (VII-2, 306)
	Anladır (VII-6, 130)

-d-<-t-

İnce ünlülerde

Südülen (IX-2,287)	Vakidi (VII-1, 4)
Sinezüdü (IX-2, 102)	Gidince (VII-2,50)
Mevlödü (V-2, 351),(XI-1,59)	Gideyim (VII-6, 307)
Mevlüde (X-1, 94)	Gidelim (XII-2,144)
Giderlê (IV-2,20)	Üsdüne (I-1,131)
Süde (IV-2,80),(VIII-1,13),(VII-5, 269)	Çekedi (III-2,87)
Gidiyo (X-1,66)	Südü (XI-2,228), (I-1,114),(VIII-1,16)

2.2.1.2.2.2.Ünsüzle Başlayan Ek Getirilince

kd

Çıkdı (VII-2,57)

şd

İşden (IX-2, 5)

Bazen de ünsüzle biten ek alan kelimenin sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleştiren diğeri tam tersi ötümsüzlüleştire eğilimindedir.

Ağtı (IX-2, 3)

Yoğtu (IX-2, 12)

2.2.1.2.2.3 Ünlü İle Bitip Ötümsüz Bir Ünsüzle Başlayan Ek Alınca Ötümlüleştire

Hindiginlê (IV-2,239)

Ortadaginler (X-5,14)

2.2.1.2.2.4. Kelime Ulanmaları Sonucu Oluşan Ötümlüleştiremeler

-g /-ğ<-k

Yapçag olsak (IX-1, 22)

Çoğ uzun (XII-1,48)

-b<-p

Nasib olmadı (X-1,85)

-c < -ç

Gënc odası (II-1,325)

-d < -t

Mevlûd okudurlâ (III-2,233)

2.2.1.2.3.Ötümlüleşmenin Olmadığı Durumlar

2.2.1.2.3.1. Tabanlarda

-k- < -g-

Kevkir (VI-1,94)

Çevken (XII-2,156)

Hanki (XIII-1, 90), (II-3,186), (I-1,58)

Prokram (XII-2,90)

Sikorta (VII-7,54)

-t- < -d-

Kontura (II-1,4)

2.2.1.2.3.2.Ünlü İle Başlayan Ek Gelince

k

Küçüküm (IX-1,118)

t

Damatım (VII-2, 132)

Evlätüm (XII-2,157)

Damata (IX-2, 124)

Cesetimizi (II-3,217)

Evlätüm (VII-5,10)

2.2.1.2.3.3 Grup Düşmesine Uğrayan Kelimelerde

Tt

Getti (IX-2, 226), (VIII-1,54), (VII-1,19), (VII-6,134),(III-2,66)
Ottu (V-2, 338), (VII-7, 95)

Göttü (X-1,65), (XIII-1, 76),(VII-6, 302) , (XII-2,24),(VIII-1, 54)

Şç

Pişçek (XII-2,214)

2.2.2.Hece Kaynaşması

Kelime içinde yada ekleşme sırasında “ğ,y,n,k,l,h,v,r” ünsüzlerinin düşerek yan yana gelen iki ünlünün kaynaşıp tek bir ünlü haline gelmesi hadisesidir.Genelde de bu ses hadisesi sonrası ünlü uzaması olur.

ğ

Ocān (V-2, 54), (VII-3, 246)
Ocā (I-1,90), (II-2,239),(IX-1,12),
(XII-1, 26)
Samsā (V-2,28)
Çīr-(V-1,12), (V-2,278), (XII-2,223)
Āz (V-2,290)
Sōk (IX-3,156)
Dān (X-1,26)
Dānik (IX-2,126)
Yatān (IX-3,155)
Aşā (IX-3,254), (VI-1, 53), (X-1,12),
(XIII-1, 97),(V-2, 291)
Ūt- (VI-2, 256)
Yōrdu (XI-2,228)
Dūn (VI-1,174), (I-1,26)

Karāçlı (VI-1,149)
Guzucāzım (VI-1, 107)
Ayām (VI-3, 9), (VII-5,193), (II-1,4)
Çocīn (IV-2,60), (III-2,255)
Çocīm (VIII-1, 62)
Barsık (VIII-1,66)
Gōşa (XIII-1, 92)
Yūr- < Yoğurmak (VII-5, 252)
Dāl- (XII-2,12)
Gabiñi (I-3,83)
Çole çocē (I-1,64)
Çocūm (I-1,120)
Tabān (I-1,176)
Bölūn (II-3,230)
Ācı (XI-2,204)

y

Camē (V-2, 348)	Muradīden (VII-6, 133)
Napçan (V-2,160) ,(XI-1,25) , (VI-1,6) , (VIII-1,68) , (VII-5,54) , (XII-2,97)	Kēf (VII-5, 342)
Kū (V-2,84)	Ēkle- (VII-5,3)
Kō (VI-1,50)	Şikāt (VII-7, 63)
Kōmüzde (IX-1, 66)	Nī (XII-2,53)
Ī (VI-3, 71) , (III-2,244)	Cibillet (XII-2,49)
Dē (IV-2,30) , (IV-1,40)	Gurabī (V-2,287)
Şapmış (VIII-1, 77)	Naparız < Ne yaparız (I-1,108)
Ehtar (X-1,112)	Kūya (I-1,198)
Nepām (XIII-1,142)	Kūn (XI-2,195)
Nápam (III-1,8)	Zītin (XI-2,209)
Yīcek (VII-6, 180) , (XII-2,181)	Çīzi (XI-2,113)
	Nápçam (III-2,145)

h

Melli (V-2,291)	İbrām (IX-1,150) , (VI-1,181)
Dā (V-2,230) , (VI-1, 50) , (IV-1,23) , (VIII-1, 21) , (XIII-1,2) , (VII-2, 53) , (VII-7, 4) , (VII-5, 316) , (XII-2,166) , (I- 1,15) , (XI-1,27) , (III-2,5)	İbrām (X-4,34)
Bār-(IX-2, 349)	Sāb (VI-1,177)
	Mācır (X-2,70)
	Şās (XII-2,145)
	Nāyetinde (II-3,251)

l

Bakām (V-2,185) , (XII-1,43) , (XIII- 1,142) , (IV-2,177) , (IX-2, 69) , (I- 1,202)	Geçem (VII-3,281)
	Kitle-(VI-1,193)
	Hastāndımı (V-2,157)

n

Sēn (IX-2,38), (IX-1,127)

Ā (IX-2,301)

Bēm (IX-2, 238), (IX-1, 62),(IV-2,55)

, (IV-1,33), (X-1,17), (X-1,103)

k

Lāp (VII-5, 158)

r

Gā (V-2, 119),(IX-2, 126) ,

(X-4, 6)

Ālemlen (V-2, 260)

Olāk < Olarak (IX-3, 253)

Bölce (XII-2, 182)

Gāsı (IX-1, 102), (VII-7, 131)

Yukā (V-2, 291)

Erkeklēñ (I-1,10)

Gızanlām (III-2,285)

Galanlā (III-2,176)

Barbosta (III-2,134)

2.2.3. HECE YUTULMASI

-Ø <-ye

Fasil (V-1, 5) ,(VII-5, 291), (VII-7, 20)

-Ø-<-dik-

Gattan sona (V-2, 66)

2.2.4. ÜNSÜZ BENZETMELERİ

2.2.4.1. Ek Alma Durumunda Oluşan Benzetmeler

2.2.4.1.1. İlerleyici Benzetme

nn < nI

Çokluk eki (+lar)

Bunnar (IV-1, 26), (VI-1, 120), (IX-2, 127), (XII-1,19), (XII-2, 133), (VII-5, 8) (VII-3, 266), (XIII-1, 5), (X-2, 32), (X-1, 9),(XI-2,13)

Bunnā (VIII-1, 8),(VII-5, 10),(VI-1, 146),(XII-2, 163),(X-1, 10)

Unnar (IV-2, 164), (IX-1, 9), (V-2, 186), (XIII-2, 4),(I-1,67)

Şunnar (VI-3, 29)

Ormannar (IX-2, 274)

Günnē (V-2, 284)

Donnān (VI-1, 206)

Düşmannā (I-1,156)

Kadinnar (I-1,25)

Nişannā (I-1,9)

Onnar (III-2,300)

(+I)

Üsünnü (X-3, 9)

Nişannı (XII-2, 14)

Ayrannı (VIII-1, 39)

mn < mI

(+I)

Mumnu (I-1,18)

Vasıta Hali

(+Ia)

Takısınna (V-2, 285)

Onnan (VII-3, 267)

Bunnan (II-3,235)

Çanınnan (II-4,266)

Gelinniklennen (XI-2,164)

Tabānnan (XI-2,71)

(+Ik)

Şennik (VI-3, 77)

Gelinnik(XI-2,164)

-rr- <-rI-

(+lar)

Gevurrā (X-1, 1)

Burrā (X-4, 36)

Misafirrē (IX-1, 13)

Nerrē (IV-2, 125)

Oturturrā (IV-2, 21)

Yaparrā (II-4,285)

(+lık)

Zorruk (IX-1, 37)

Askerrik (IX-1, 148)

Fakirrik (IX-1, 100)

Seferberriğe (X-4, 30)

(+lan-)

Bazarran- (X-5, 5)

(+lı)

Türrü (II-1,48)

(-I-)

Getirri (IV-2, 12)

-pp-<-pv-

(-ver-)

Yapper- (XII-2, 172)

-çç- < -çc-

Piççek (I-1,204)

2.2.4.1.2.Gerileyici Benzetme

-ss-<-zs-

Sağmassa (VII-3, 190)

Olmassa (VII-2, 111)

Diyemessin (VI-1, 18)

-tt-<-kt-

Kouttum (V-2, 366)

-ll- < -rl-

Alıllā gelillē (I-1,59)

2.2.4.2. Kelime Kök Ve Tabanlarında Oluşan Benzetmeler

2.2.4.2.1. İlerleyici Benzetme

-nn-<-nI-

Annadırdı (IX-2, 355)

-rr-<-rI-

Berrin (IX-1, 181)

-II-<-1y-

Fasille (VI-1, 37), (VII-6, 132), (XII-2, 182), (VI-1, 211), (XI-2,196)

-şş-<-şy-

Eşşa (XII-2, 28)

Ayrıca bir örnekte uzak benzeşme tespit edilmiştir:

Şemşiye<Şemsiye (VI-1, 144)

2.2.4.2.2. Gerileyici Benzetme

-nd-<-md-

Şindi (X-2, 53), (XIII-1, 13), (VII-6, 314), (XII-2, 82), (XII-1, 12), (IX- 2, 93), (II-3,224), (I-3,1), (III-2,1)

-ss-<-ts-

Yassı (IV-2, 27)

-dd-<-td-

İddirseği (XII-2, 158)

2.2.5. DUDAKLILAŞMA

Yuvarlak ünlülerin yanındaki ünsüzlerin dudak ünsüzüne dönüşmesi hadisesidir.

Suvan (IX-2, 205)

Sovan (XII-2, 147)

2.2.6. SIZICILAŞMA

Kelime ve hecenin sonunda ş<ç değişimi meydana gelir. Buna sızıcılışma denir.

Saraş (XII-2,187), (IX-2, 362),

(XI-2,189)

İşçek (VII-6, 149), (VIII-1, 62),

(I-1,45)

Gaşcan (XIII-1, 142)

İşli (IX-2, 234)

İşcen (X-4, 21)

Geşcek (X-1, 103), (III-2,4)

İşcez (IX-3,152)

Geşcez (IX-2, 72)

-h(x)<-k

Çoh (V-2, 343)

2.2.7. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.2.7.1. Kelime Başında Ünsüz Değişmeleri

p-<b-

Pırçak (X-1, 2), (VII-3, 156)

Püç- (IX-1, 54), (VIII-1, 29)

Purçak (VII-10, 13)

Pütün (IX-1, 9), (V-2, 189),

Piçim (I-1,124)

(XII-1, 39), (XI-2,145)

Piri (X-1, 90)

Padem (I-1,142)

Pişey (X-4, 5)

Pitin (V-2, 231)

Pesle- (X-2, 60), (IV-2, 131), (VII-7, 120), (III-1,5)

Pıçalan (VI-1, 89), (VII-5, 214), (I-1,274)

Pit- (XIII-1, 153), (VI-1, 201), (IV-2, 88), (XII-2, 4), (XI-1,15), (I-1,64)

Paytar (VII-5, 157)

Postan (IX-2, 100)

Pin- (XII-1, 39), (III-1,15)

Eski Türkçedeki kelime başı “b-” lerin korunması aynen devam ediyor:

Bāmak (V-2, 277), (VI-1, 95),

235), (VII-7, 19), (XI-2,191), (II-4,267)

(VI-3, 37), (VII-1, 284)

Barmāmızı (XIII-1, 149)

Balamut (IX-2, 230), (VII-3,

Bazar (X-5, 5), (VII-7, 56), (XII-2,155),

156), (X-2, 20), (XI-2,204)

(VII-6, 126), (VII-5, 229), (IX-1,14),

Bahalı (V-2, 265)

(XI-1,4), (III-2,59), (I-1,31)

Bedmez (VI-1, 69), (VII-3, 247)

Biş-(VII-3, 183), (IX-2, 235), (V-2,

Bide (VIII-1, 31)

339), (VI-1, 15), (IV-2, 64), (VII-5,

Birinç (VIII-1, 21)

Bobuç (X-1, 97), (II-4,284)
Babuç (XII-2,32)

Bazartesi (IX-1, 21), (I-1,182)

m-<b-

Min- (XIII-1, 104), (VII-1, 7), (VII-5, 222), (IX-3, 142), (IX-2, 60), (IX-1, 14), (V-1, 8),
(VI-1, 6), (VI-3, 30), (XI-1,17), (XI-2,109), (III-2,108),(I-1,133)

f-<v-

Fur- (XIII-1, 46), (IX-3, 167), (V-2, 320), (IV-2, 94), (VII-5, 68), (I-3,29)

z-<s-

Züngüllü (X-5, 25)

Zümbüllē (VII-7, 86)

Zümbül (X-1, 75), (IX-1, 175),
(XI-2,62)

Zebze (VII-7, 83)

Zoba (III-2,297)

Zerzebil (IX-2, 6)

m-<v-

Mefat (VI-1, 25), (VIII-1, 79), (IV-2, 98)

c-<ç-

Cız- (VI-1, 284), (IX-3, 184), (V-2,
160)

Cingen (IX-1, 76)

h-<ş-

Hindi (X-1,123),(VII-1,5),(VII-5,
195),(VII-2, 139), (VI-2, 241), (IV-2,
43), (VII-7, 82),(XI-1,53), (III-2,20), (I-
1,139), (II-4,277)

Hinci (IX-1, 12) (V-2, 101)

h-<v-

Hur- (VII-1, 10), (IX-2, 336), (IX-1,
140), (IV-2, 90), (XII-2, 104), (VIII-1,
6), (XI-1,47)

Hurgun (I-1,72)

h-<f-

Hurun (VI-1, 182), (VII-5, 287), (III-2,160), (I-1,280)

s-<z-

Seytin (VII-6, 181), (IX-2, 217), (IV-2, 92), (VII-5, 340), (III-2,337)

Satten (III-2,45)

Sati (VII-2, 66)

Saten (IX-2, 302)

l-<n-

Löbet (X-2, 7), (III-2,110)

Laylon (V-2, 62)

n-<l-

Naf (VI-2, 202)

Nāp (VII-6, 129)

ç-<c-

Çeket (VII-5, 87), (XII-2, 21), (III-2,87)

Çeviz (I-1,142)

d-<ç-

Dizme (XII-2, 177)

n-<m-

Nevsim (XII-2, 153)

k-<h-

Koşaf (IV-2, 103)

c-<k-

Cereviz (VI-1, 31)

c- < s-

Cigara (I-1,63)

h-<f-

Heda (VI-1, 131)

v-<b-

Vāciye (IV-2, 1)

n-<y-

Nüsük (XII-1, 19), (III-2,3)

c- / ç-<j-

Candırma (VII-2, 101)

Çandırma (II-2,90)

Çandarma (X-1, 44)

y- < n-

Yamehrem (III-2,118)

2.2.7.2. Kelime İçinde Ünsüz Değişmeleri

-y-<-h-

Gayve (VI-1, 101), (V-2, 230), (IX-3, 208), (VII-5, 158), (XIII-1, 26), (X-1, 10), (XII-2, 107), (III-2,193)

Vallayı (VI-1, 131), (V-2, 279)

Şeyit (X-2, 23)

Nikayı (VI-1, 178), (XII-2, 22)

Gayvaltı (IX-2, 63)

Şeyir (VII-2, 45)

-r- < -m-

Sırsıkı (I-1,144)

-y-<-ğ-

Buyday (XII-2, 154), (VI-1, 56), (VI-2, 216), (V-2, 58), (IX-1, 8), (X-3, 5)

Yaláynin (II-2,140)

Oçayı (VII-7, 54)

Bıydey (VII-10, 25), (VII-3, 158), (IV-2, 46), (VII-2, 96),(IX-1, 10)

Yayhãna (VII-4, 220), (VII-5, 222)

Eşeye (VII-2, 290)

Eylence (IV-1, 113)

Öyün (VI-1, 33)

Ayıç (V-2, 108), (IX-2, 278), (X

Sabaya (V-2, 265)

Sayı (IV-2, 215)

Dayı (VIII-1, 76)

Saybi (XII-2, 110)

Nekaya (III-2,82),(XII-2, 26)

1, 100)

Aycı (X-2, 20)

Kayıt (V-2, 266)

Biyen- (IX-2, 213)

Diyerli (IX-2,129)

Leyen (VII-3,182)

Değişik (X-2, 78)

Eylen- (XI-2 , 216)

Liyen (XI-2,84)

Çeyiz (I-1,103)

Eyer (I-1,134)

-n-<-m-

Sünbüllü (XII-2, 194)

Gonşu (XII-2, 202), (VII-1, 332), (IV-2, 86), (V-1, 10), (XIII-1, 51), (X-1, 93),
(III-2,132)

Şindi (VII-7, 58), (VII-9, 3), (VII-6, 128), (IV-1, 133), (IV-2, 54), (V-2, 86), (V-1, 10),
(IX-1, 110), (IX-2, 56), (VII-2, 145), (III-2,333), (I-1,1),(II-4,261)

Çenber (I-1,23)

-ñ-<-m-

Goñşu (VII-5, 197), (V-2, 264), (VI-1, 118), (XI-2,195), (I-2,15)

-f-<-v-

Afşar (V-2, 201)

Sifil (XIII-1, 163)

Rahfan (VII-6, 157)

Arşiften (X-2, 25)

-ğ-<-y-

Köğümüz (VII-2, 295), (VII-7, 1),
(VII-5, 80), (IV-1, 21)

Diğelim (IX-3, 51)

Böğük (VII-5, 183)

Köğün (XII-1, 25)

Çeğiz (XIII-1, 14)

Beğim (VII-7, 93)

Goğala (III-2, 176)

Goğulcam (IX-1, 194)

Köge (I-1,32)

Bubacıym (VII-5,8)

-c-<-d-

Şinci (IX-2, 301), (VII-2, 131), (X-3, 4)

Hinci (VII-5, 99)

-c-<-y-

Oklâcı (I-1,272)

-ñ-<-n-

Soñunda (VII-5, 30)

Señin (XI-2,70)

Akdeñiz (VII-3, 274)

Öñüñde (I-1,140)

Düñür (IV-2, 148), (VI-3, 52), (V-2,
260)

-n-<-z-

Olmanmı (III-2,21)

-ñ-<-y-

Çeñiz (VI-1, 8), (VII-2, 56), (V-2, 237),
(III-2,12), (I-1,28)

Çiñiz (XI-1,19)

-n-<-y-

Çeniz (X-1, 36)

D̄ini (IX-2, 265)

Pengamber (VII-7, 104), (XII-2, 71)

-ng-<-y-

Çengiz (XII-1, 16)

-y-<-v-

Yöymiye (VIII-1, 54), (IX-1, 44)

-y-<-n-

Arabayın (VI-1, 200)

Anasıyın (III-2,52)

-y-<-k-

Ayşam (VI-1, 85), (IV-1, 46)

İyşi-(V-2, 24)

-c-<-j-

Enerci (VII-7, 62)

Bicama (IX-1, 114)

Garācı (XII-2, 101)

Detercan (I-1,100)

-s-<-z-

Ascık (V-2, 12)

Yüsüğü (VII-2, 37), (VII-7, 23),

Gāsık (V-2, 205)

(XI-1,34)

-ğ-<-h-

Sağab (VII-1, 328), (VII-3, 281)

İntağar (VII-2, 95)

Bağçi (VII-3, 279)

Günağanı (VII-2, 153)

Toğum (VII-4, 146)

Allağan (VII-10, 3)

Noğut (VII-3, 185)

Noğud (I-3,78)

-v-<-f-

Müsevir (IV-2, 100), (IV-1, 64)

Havız (IX-2, 57)

Misavir (XII-1, 27)

-v-<-y-

Govā-(IX-1, 222), (X-3, 12), (III-2,221)

-v-<-ğ-

Sovan (VII-3, 232), (VII-7, 90)

Çoval- (VII-5, 272)

Suvan (V-2, 29)

Sovā (I-1,115)

-ğ-<-f-

Soğra (IV-1, 64) ,(IV-2, 101), (I-1,56)

Şöğör (IX-2, 71)

-ñ-<-ğ-

Deñiş-(X-2, 89) (VII-5, 99)

-c- < -z-

Acıcık (XII-2, 207)

Gebce (IX-2, 51)

-ñ-<-k-

Nañış (V-2, 224)

-k-<-v-

Okala -(V-2, 40)

-m-<-v-

Merdimen (IX-1, 214)

Eldimen (II-1,317)

-s-<-c-

Asık (IV-2, 60), (III-2,179)

-h-<-ş-

Ahçı (V-2, 246)

-b-<-p-

İblik (VIII-1, 37)

-h- < -k-

Zombahlı (I-1,122)

Yasahlandığı için (I-1,5)

-y- < -r-

Dolaykene (I-1,274)

-k-<-h-

Kırka (VI-1, 144)

-h- < -f-

Suhra (I-1,95)

-y-<-k-

İpliyyen (VII-5, 269)

Eneylen (III-2,321)

-d-<-k-

Bedmez (VII-3, 215)

-ğ-<-g-

Böğün (VII-5, 186), (XII-2, 202), (IV-2, 142)

-p-<-b-

Sipil (VII-7, 103)

-r-<-l-

Şarımşahlar (VI-1, 114)

-d-<-z-

Emdir-(IV-2, 71)

-ğ-<-v-

Doğak (IV-2, 36),(III-2,19),(I-1,147)

Döğül -(XII-1, 23)

Söğ-(IX-2, 329)

-n-<-ş-

Şakālamiyon (IV-2, 196)

-s-<-h-

Sabası (XII-1, 20),(XI-1,16),(III-2,34)

-l-<-r-

Külkü (VI-1, 93)

-ç-<-c-

Dünürçü (VI-3, 4)

Günçük (III-2,73)

Pençere (XI-1,32),(II-1,67)

Koça (III-2,202)

-n-<-l-

İncennik (VII-10, 5)

-g-<-ğ-

Eger (IV-2, 97)

-ğ-<-k-

Toğluk (VII-5, 6)

Ayağlı (I-1,140)

Öğsüz (IV-2,130)

-r-<-ğ-

Aşara (IX-2, 273)

2.2.7.3.Kelime Sonunda Ünsüz Değişmeleri

-s < -z

As (XII-2, 154), (V-2, 55),(III-2,243)

-z < -s

Herkez (XII-1, 34), (XIII-1, 122)

Abdez (VII-3, 277)

-ğ < -y

Köğ (X-2, 9)

-f < -v

Pilaf (VII-1, 34), (IV-1, 75),(VIII-1, 39),(I-3,14)

-n < -l

Spin (VIII-1, 64)

-k < -n

Bazok (bazen) (IV-2, 66)

-y < -r

Davetley (VI-1, 3)

-ñ < -n

Geliniñ (I-1,141)

2.2.8. Eklerde ve Edatlarda Ünsüz Türemesi

Ek ve edatların sonunda “n” ve “m” ünsüzlerinin türediği tespit edilmiştir. Bu ek ve edatların sonundaki “n”, “m” ünsüzlerinin türemesi çok görülen bir ses hadisesi olup karakteristik bir mahiyet içermektedir. Ancak kelime tabanlarında bu söz konusu değildir.

-n < -Ø

-din < -di (Görülen geçmiş zaman 3. tekil kişi çekiminin sonunda)

Yaşındeydin (IX-1, 195)

Askerdeydin (V-2, 85)

Dışteydin (V-2, 23)

Güzeldin (VI-3, 52)

Çalālādın (VI-1, 13)	Vādın (VII-5, 1) ,(VII-7, 136)
Üçündün (VI-1, 47)	Gelirdin (VII-10, 3)
Denilirdin (IV-2, 138)	Kitmiyodun (XII-2, 68)
Yoktun (IV-2, 44), (XIII-1, 19), (XII-2, 208),(XI-1,63)	Değildin (II-4,261)
Birinç midin (VIII-1, 25)	Vardın (I-1,54)
Olurdun (VII-1, 20)	Kaldırdın (XI-2,222)
Dirlēdin (XII-5, 170)	Çalınıyodun (XI-1,3), (VII-7, 88)
Çalışıyodun (VII-7, 73)	
Olulādın (VII-3, 233)	
-lan < -la	
Duzulan (V-2, 209)	Onnan (IX-1, 40)
Samannan (VIII-1, 27)	İyilēlen (IX-1, 29)
Kasalālan (VIII-1, 54)	Parçasınnan (II-3,234)
Anamlan (X-4, 3)	Başıylan (II-3,231)
Bobasınnan (XIII-2, 2)	Deveylen (II-4,264)
Hocalālan (VII-2, 72)	Amcaynan (II-4,272)
Salçasınnan (VII-2, 149)	Sādeçlennen (I-1,95)
Dizmelēlen (XII-2, 177)	Yavuklunānan (III-2,115)
-den < -de	
Gününden (VII-7, 68)	Diyerekteni (IX-1, 149)
-cen < -ce (Daha çok bu ekin sonunda “m” ünsüzü türemiştir.)	
Güzelcen (V-2, 256)	
-kin < -ki	
Evelkinlē (VII-3, 205)	Şindikinlē (VII-2, 78)
Yapmıyolakın (VII-5, 223)	Evdekinler (IV-2, 48)
-dımın < -dımı	
Nazarlandımın (V-2, 121)	Gaynadımın (V-2, 95)
Oldumun (V-2, 272)	Gattımın (VII-5, 264)

-yoñ < -yo

Galmıyoñ (IX-2, 87)

-n < -Ø

Bilen (VIII-1, 12), (XII-2, 35), (VII-5, 76),
(VII-2, 148), (VI-1, 113), (V-2, 365),
(IX-2, 139)

-sen < -se

Verisen (X-1, 104)

Davullansan (XIII-2, 21)

-m < -Ø

Bilem (XII-1, 18), (VII-7, 8), (IV-2, 193),
(VI-1, 56), (V-2, 59), (IX-2, 22), (III-2, 148)

-kim < -ki

Atılmıyokum (VII-5, 15)

Halbukam (XIII-1, 94)

Bilmemezkim (V-2, 181)

Olamamkım (VII-5, 200)

-cem < -ce

Güzelcem (V-2, 83)

2.2.8.1. Ünsüz Türemesi

2.2.8.1.1. Başta Ünsüz Türemesi

h- < -Ø-

Halça (IX-2, 201)

Hateş (IV-2, 57)

Hunna (IV-2, 166)

Höle (IV-2, 171)

2.2.8.1.2. İçte Ünsüz Türemesi

-n- < -Ø-

Bilenzik (VII-7, 19)

Almanyanda (IX-1, 124)

Langırda-(VII-7, 105)

Sağnılca (XI-2, 227)

-y- < -Ø-

Goycaklı- (VIII-1, 62)

Neysi (I-1, 132)

Gaytmer (IV-2, 152), (IX-2, 234)

Gırayveti (III-2, 91)

Paydem (I-1, 108)

-m- < -Ø-

Damlamcık (IX-2, 86)

-k- < -Ø-

Ovakla-(VII-3, 205)

-l- < -Ø-

Namazlana (IX-1, 60)

-s- < -Ø-

Çuvalsını (IV-2, 84)

2.2.8.1.3. Sonda Ünsüz Türemesi

-n < -Ø

Belkin (IV-2, 190)

Halen (VII-5, 60), (IX-2, 179)

Kimen (V-2, 66)

Bazartestin (IV-2, 5)

Evin (VI-1, 119)

Hafifçen (I-1,112)

Dıdısın (III-2,158)

-k < -Ø

Garık (XII-1, 43), (VI-1, 52),(I-1,143)

Okuntuk (VII-2, 259)

Hincik (VII-5, 41)

Gârık (I-1,20)

Denek (I-1,276)

-y < -Ø

Ney (VII-2, 261)

Ney (III-1,9)

-r < -Ø

Hatar (VII-7, 9)

-m < -Ø

Bölem (V-2, 259)

Denem (VII-5, 29)

Gonum gomşu (VII-2, 141),(XI-2,195)

Bidem (IV-2, 148)

Sõnam (VI-3, 65)

Yoksam (VI-1, 193),(II-2,115)

Şekilim (II-2,179)

Gonum goñşu (VII-5, 196)

-ñ < -Ø

Böleñ (I-1,172)

2.2.9. Ek Türemesi

-(u)1-<-Ø (Dönüslü Çatı Eki)

Doğulalı (IX-1, 155)

-lë- < -Ø- (iyelik eki)

Kendilëmiz (VIII-1, 39)

-si- < -Ø- (iyelik 3.tekil kişi)

Büdeysini (I-1,88)

İkincisi (I-3,2)

-ler- < -Ø-

Evlere (IV-1, 62)

Götürelëlë (III-2,34)

-ma- < -Ø- (mastar eki)

Yapışmamasın (V-2, 52)

-ye < -Ø

Şindiye (VII-6, 128)

-la < -Ø

Allalala (III-2,34)

2.2.10. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

2.2.10.1. Kök Ve Tabanlarda

2.2.10.1.1. Başta Ünsüz Düşmesi

Ø- < h-

Alime (IX-2, 91)

Ap (V-2, 195)

Alima (I-1,90)

Āman (VII-6, 259)

Anı (IX-2, 176), (V-2, 359), (IV-2, 67)

Aní (I-2,6)

Emen (IX-1, 111)

Asta (II-2,106)

Ep (V-2, 311)

Ø- < y-

Üsük (IX-2, 8)

İnge (X-5, 13), (I-1,32)

Ø- < r-

Özger (IV-1, 40)

Ø- < v-

Ur-(IV-1, 4)

Akit (XII-1, 29)

2.2.10.1.2. İçte Ünsüz Düşmesi: En çok “ r,y,k,t,h,l,n” ünsüzlerinin düştüğü örneklere rastlanılır.

-Ø- < -r-

Çikin (IX-2, 84), (V-2, 92)

Gādeş (IX-2, 76)

Sep-(IX-1, 107), (VI-1, 178), (IV-2, 74)

Sōna (IX-1, 21), (IV-1, 2), (VIII-1, 2),

(X-1, 3), (XIII-1, 7), (VII-7, 9),

(XII-2, 184),(II-2,142)

Hēkez (V-2, 155)

Bāmak (V-2, 339)

Sōnu (III-1,3),(XII-2, 7)

Ēken (V-3, 6)

Āka (V-2, 216), (VII-2, 81)

Tāla (VI-1, 66), (VII-5, 46),

(VII-3, 341)

Kōk-(IV-2, 30)

Gōmüş (VIII-1, 12)

Sōma (X-1, 46)

Tōba (X-5, 13), (XII-2, 7),

(III-2,29)

Pazātesi (X-2, 79)

Gāşı (X-2, 41)

Yōgan (VII-1, 16)

Kōpe (VII-3, 155)

Değimen (VII-5, 200)

Āpa (VII-10, 25)

Haçlık (VII-7, 56)

Kāpuz (XII-1, 50)

Ünüveste (IX-2, 89)

Öselli (III-2, 216)

Çāşaf (I-1,14)

Ōta (I-1,97)

Ātık (II-1,11)

-Ø- < -y-

Āşa (IX-1, 223), (VII-5, 48),

(VII-10, 1), (XII-2, 59),(XI-2,51)

Pīnir (IX-2, 205)

Pēnir (VII-5, 341)

Eşā (IX-3, 189), (IV-1, 57)

Eşe (IX-2, 221)

Āşe (III-2,278),(VII-5, 59),

(XII-2, 71),(X-1,1)

Böle (IX-1, 31), (VI-1, 17),(I-1,111)

Şetan (V-3, 9)

Hibe (X-3, 3)

Merem (VII-5, 136)

Setin (VII-5, 288)

-Ø- < -k-

Bälava (VII-7, 96)

Ēmek (VII-5, 3), (IX-1, 76)

Eletiriğimiz (VII-7, 73), (VII-5, 201)

Āşam (IX-3, 50), (IX-1, 46), (V-2, 5),

(V-1, 6), (V-3, 15), (X-5, 20),

(XI-1,5),(II-3,234)

Ösüz (V-2, 355), (X-1, 49)

Yūsek (VI-1, 138)

Āsik (IV-2, 166)

Lōma (VIII-1, 131)

-Ø- < -l-

Yamış (IX-2, 66), (V-2, 311), (IV-2, 115)

Ātmış (IX-2, 3), (X-2, 1), (VII-7, 6),

(VII-5, 47),(III-2,134)

Atmış (VII-6, 113)

Kak-(IX-1, 55), (VI-1, 28), (VIII-1, 8)

-Ø- < -h-

Periz (IX-2, 117)

Tēlike (IX-2, 84)

Heralda (IX-2, 73)

Tāta (IX-3, 146), (II-2,152)

Māsus (X-1, 44), (I-1,117)

Serek (XII-2, 146)

Sūle-(IX-2, 250)

Sülüman (XI-1,70)

Zītin (I-1,185)

Şöle (I-1,147)

Bēle-(VIII-1, 22)

Tīla-(X-1, 31)

Ālm (XIII-1, 141)

Bāla (XI-1,63)

Bömez (XI-1,35)

Alētirik (XI-1,36)

Eşli (XI-1,64)

Açılık (I-1,85)

Gāktık (V-2, 325)

Kūsüm (XII-2, 168)

Seferberik (X-4, 21)

Onara (VII-6, 138)

Ātlāndan (III-1,16)

Gönünden (I-1,14)

Māsul (VI-1,67),(IV-1,25),

(III-2,321), (II-2,131)

Bōça (IV-2,158)

Cumuriyet (IV-1,19)

Gave (X-1, 124), (XIII-1, 51)

Tāsīl (X-2, 86)

Tēris (XIII-1, 140)

Meşur (VII-4, 112)

-Ø- < -n-

Türbet (VI-3, 25)

Sōra (VI-1, 8), (IX-3, 129), (VII-2,248),
(I-1,60)

-Ø- < -t-

Üslēm (VI-1, 179)

Orkesra (VI-1, 131)

Rasgelä (X-2, 86)

Anlāmasını (VII-1, 40)

Gızārmı (VII-5, 288)

-Ø- < -v-

Tōbe (VI-3, 53), (IV-2, 115), (VII-1,
4),(II-2,161)

-Ø- < -f-

Yuka (VIII-1, 38), (VII-1, 14),
(VII-5,224)

-Ø- < -z-

Acık (IX-1, 111), (VI-1, 57), (X-1, 64),
(VIII-1, 33), (I-1,89)

-Ø- < -m-

Gōşu (V-2, 281), (VI-3, 35), (IV-2, 78),
(VIII-1, 15)

-Ø- < -ğ-

Ōlak (IX-1, 201)

Āzı (IX-1, 71)

Ēlence (XIII-1, 40)

Kāya (VII-7, 16)

Gāvaltı (XI-2,44)

Bēzin (V-2, 315)

İşallah (VI-1, 157), (I-1,108)

Pirici (VI-1, 58)

Gīlık (VII-5, 11)

Sīmā (VII-7, 80)

Evlālan (X-1, 120)

Anlatı (II-2,81)

Tualātlā (IV-2, 75)

Yuku (I-1, 272),(VII-1, 18),
(VII-5, 254)

Ecik (IV-2, 25)

Kōşlāda (I-1,101)

Sādeçle (VII-1, 16), (I-1,116)

Būdey (III-2,298), (II-4,279)

Īne (I-1,34)

-Ø- < -d-

Sağaç (IV-2, 16)

-Ø- < -c-

Hemenek (IV-2, 94)

-Ø- < -s-

Sarımaklı (III-2,217)

2.2.10.1.3. Sonda Ünsüz Düşmesi

-Ø < -r

Vā(XII-1, 6), (VII-7, 2), (V-2, 326),

(III-1,6), (I-1,29)

Berabē (VII-5, 349)

Barba (VI-1, 108)

Berābe (VII-1, 34)

Tekrā (VII-6, 177), (VI-1, 59),

(XI-2,10)

Kada (IX-2, 34)

Baraba (III-2,338)

Olu (I-1,19)

Esē (I-1,37)

Derlē (II-2,126)

-Ø<-h

Saba (VII-1, 28) (XIII-1, 59) (IV-1, 42)

(VI-1, 86) (V-2, 140) (IX-1, 63) (IX-2, 39)(III-2,51)

Nikā (IV-1, 54)

Silā (XI-1,8)

-Ø<-k

Anca (VI-1, 70)

Gō (VI-1, 174)

Acı (V-2,257)

Boncu (IX-1,103)

Yō (V-2,203)

Uçā (VII-7,40)

-Ø < -l

Güzē (VII-5, 64)

Nası (VII-5, 344),

(XIII- 1,68),(X-2,62),

(IV-1,71),(VI-1,110),(VI-3,5),

(I-1,9),(II-2,123)

-Ø < -y

Kõ (VII-7, 20),(X-1,99),(IX-1,207),(II-2,299)

Go (VII-5, 275)

Buydē (V-2,228),(IV-1,25)

-Ø < -n

Zatı (VII-1,1),(VI-2,219)

Zatı (X-1,78)

-Ø < -z

Gī (VII-5, 61),(VII-1,5),(VIII-1,59)

-Ø < -s

Domata (V-2,69),(VII-5,292)

Tomata (VII-5, 347)

-Ø < - t

Serbes (VII-6,116)

-Ø < -ş

Tansa (IX-2,183)

2.2.10.1.4. GRUP DÜŞMESİ : Yan yana bulunan bir ünlü ve ünsüzün aynı anda düşmesidir.

-Ø- < -ır-

Yuğrarız (VII-3, 213)

Değmen(VII-5,105),(IX-1,54),(IV-2,82)

Deymene (V-2, 297)

Getçēsın (VII-6, 302)

Götmese(XII-2,100),(IX-3,153),
(IV-2,91)

Otçaz (XII-2,88)

Doğdum (XII-2,66)

Götçek (IX-2,37)

Gaçılcağ (IX-2,268)

Getmedik (V-2, 118)

Gettik (V-2, 310)
Gettim (VI-1, 203)
Götmüş (VII-1, 180)

Götüp (III-2,26)
Piştikländen (I-1,295)

-Ø < -ıl

Nas (XII-2,181),(II-2,259)

Naz (I-1,104)

-Ø- < -cu-

Çoklân (VI-1,128)

-Ø- < -iş-

İlcek (IV-2,148)

-Ø < -es

Tomat (VIII-1, 32),(VII-3, 214)

-Ø < -in

Gün ince (VII-5, 354)

-Ø- < -ey-

Sülman (XI-1,31)

-Ø < -en

Zât (III-2,292)

2.2.10.1.5. EK DÜŞMESİ

-Ø- < -arı-(hal eki)

Dıştan (IX-2,12)

Son (IX-1,150)

-Ø- < -lik-

Sefillē (X-1,69)

-Ø- < -dik-

Dağaldān sōna (X-5,19)

Gitten sōnu (VII-7, 95)

-Ø < -lı

Masraf oldu (VII-5, 299)

-Ø- < -la-

Çalkanıyo (VII-2,189),(VII-5,231)

2.2.10.1.6. EKLERDE ÜNSÜZ DÜŞMESİ

-Ø- < -z-(Geniş zamanın olumsuzluk ekinde düşme meydana geliyor)

-ma- < -maz-

Aramasan (IX-1,122)

Geçinilmēmi (VII-5,18)

Çalışmasan (VII-7, 59)

-Ø < -n

-de < -den

Önümde (IX-1,128)

2.2.11. ÜNSÜZ ALTERNANSI

n ≈ l

Melemen(VI-1,27),(IX-1,146),(IX-2,24),(VII-6, 175),(X-4,26),(XI-2,32)

Dölüm (VII-7, 55),(VII-5, 40)
Görüldü (VI-1,234)

r ≈ l

Bilāder (IX-3,261)
İsteyelek (IX-2,222)

Olalıktan (III-2,30)
Bölüce (I-1,91)

2.2.12. İKİZLEŞME

-tt- < -t-

Zatten(V-2,80),(XIII-1,19),(VII-6,148),(III-2,263)

Satten (III-2,45)

Dağıttırdı (IV-1,91)

Gattık (VII-5,5)
Gettirīlēdin (XI-1,53)

Attārız (II-2,153)

Ottur-(I-1,117)

-ss- < -s-

Nüssük (XII-2,6)

Yüssük (XIII-2, 6)

Cassor (VII-5, 12) almassın (I-1,109)	Biliyossundur (I-1,102)
-şş- < -ş-	
Aşşā (V-2, 293),(IV-1,49),(II-2,104), (II-3,191)	Eşşē (IV-2,158),(IV-1,44), (VI-1,115),(VII-1,6), (VII-5,82),(IX-3,197)
Eşşek(XI-2,139),(I-1,101),(II-2,165), (VII-1, 7),(VIII-1, 50)	Döşşek (VI-1,141)
-çç- < -ç-	
Eççik (IV-2,46)	Gaççiyolā (X-1,35),(IX-2,11)
Güççük (IV-1,9),(VII-10, 18)	Buççuk (IX-2, 25)
-ll- < -l-	
Çille(VI-1,63),(IX-1,204),(IX-3,150)	Allır (III-2,103)
Çilli (VII-5, 12)	Harmandallı (I-1,138)
Allev (IX-2,70)	
-bb- < -b-	
Sabba(V-2,17),(IV-2,218),(IV- 1,61),(VII-5,204),(III-2,101)	Sobba (VII-5,62) Böbber (VII-5,292)
-dd- < -d-	
Addım (V-2, 329)	Biddā (VII-5, 371)
Kapaddıveyo (VII-6, 178)	Gaddın (II-2,121)
-cc- < -c-	
Gocca (VII-5, 86)	
-nn- < -n-	
İncennik (VII-10,5)	Çenizinni (I-1,135)
Nenne (IX-2,228)	Cennezi (I-2,22)
-pp- < -p-	
Keppek (VII-5, 249)	Toppak (V-2,143)
-rr- < -r-	
Sürrü (XIII-1,141)	

-ff- < -f-

Kaffası (II-2,108)

-yy- < -y-

Kayyılan (VI-1,170)

Goyyu (I-1,136)

Goyyalā (I-1,122)

-mm- < -m-

Hemmen (I-1,121)

Godummu (I-1,98)

Zamman (II-1,55)

-zz- < -z-

Cenazze (II-3,253)

2.2.13. ESKİCİL ŞEKİLLERİN SAKLANDIĞI ÖRNEKLER

Bazı kelimelerde Eski Türkçedeki gibi yazı dilinin aksine başta ötümlüleşme meydana gelmemiştir.

k- = k-

Key-(VI-1,113),(XII-2,145),(VII-5,53),(XIII-1,19),(X-1,26)

Kiy- (XIII-1, 40),(III-2,85)

Kit- (X-1,88)

2.2.14. ÜNSÜZ TEKLEŞMELERİ

v < vv

Evel(IX-1,143),(VIII-1,1),(X-2,7),(XIII-1,74),(XII-1,45),(XI-1,35),(II-2,87)

Govet (X-2,42),(VII-7, 24)

Guvet (XII-1,14)

Hava (VII-7,102)

Evelā (I-1,152)

Evele(VII-2,89),

(VIII-1, 2),(XIII-1, 90)

n < nn

Sünet (VII-1, 36),(XII-2,50)

l < ll

Temeli (VII-7, 95)

r < rr

Zatüre (IV-1,225)

k < kk

Bayramakı (X-1,110)

Akınnan (IX-1, 98)

f < ff

Afeder (X-1,107)

2.2.15. GÖÇÜŞME : Kelime içinde yan yana yada birbirinden uzak bulunan iki ünsüzün yer değiştirmesidir.

2.2.15.1. Yandaş Göçüşme

lm < ml

Melmeket (IX-3,209)

Çölmeğin (VII-5, 278)

rm < mr

Termiye (V-2,161)

rg < gr

Örgediyo (VI-1,290)

Bir de susam kelimesinde ilk hecede göçüşme örneğine rastlanmıştır. Göçüşmeyle birlikte iç seste ünsüz türemesi olmuştur:

Ussam < Susam (IX-2, 291)

2.2.16. SESLERİ BOZULARAK TELAFFUZ EDİLENLER

2.2.16.1.Bozularak Söylenmiş Kelimeler

2.2.16.1.1. Kelime Başında

t- < ç-

Töz- (XII-2,195)

t- < h-

Toroz (VII-7,23)

2.2.16.1.2. Kelime İçinde

-s- < -f-

Arasatta (VII-7,100)

-y- < -l-

Kerbeya (VII-7,39)

-t- < -l-

Garantık (IX-2,297)

-n- < -r-

Bağınır (VII-2,256)

-z- < -d-

Merziven (XII-2,116)

2.2.16.1.3. Kelime Sonunda

-k < -n

Zorlak (VII-7,72)

-k < -p

Alık alık (geliyoz) (VII-5, 81)

Buluk buluşturuk (VII-7, 27)

-k < -t

Bağdak (VII-7,39)

2.2.16.2. Bulaşma Sonucu Bozulmuş Olanlar

Kadayif “Kadife” (V-3,19)

Aporra “Hoparlör” (VII-2,256)

Dünürül “Dünür” (VII-2,110)

Kalerfö “Kalörifer” (VII-6,123)

Alörim “Alarm” (VII-6, 112)

Zencef “Zenci” (VII-5, 6)

Davetiye “Davete” (I-1,228)

ŞEKİL BİLGİSİ

II. ŞEKİL BİLGİSİ

1.EKLER

1.1.ÇEKİM EKLERİ

1.1.1.İSİM ÇEKİMİ

1.1.1.1.ÇOKLUK EKİ

Birden fazla varlığı göstermek için, isimlerin kazandığı Şekildir. Türkçe’de isimlere bu Őeklin kazandırılması için “lar/-ler” ekinden faydalanılır.

1.1.1.1.1.Allamorfları

Asker+le (V-2, 142)

Yimek+lē (-2, 26)

O+ñar+ın (IX-2, 34)

Düğün+nē (IX-1, 34)

Bun+nā+lan (XII-2, 181)

Hayvan+nā+mıza (VIII-1, 22)

Kamyon+at (VII-7,74)

Kaya+lē (III-1,11)

Gēnç+lē (I- V-2, 2), (XII-2, 161)

Oğlan+lar (IX-1,25)

Yatak+lā (IX 1,30)

Düğün+lē (XI-1,2),(III-1,12)

Çam+lar (II-2,17)

Amca+lar (III-1,8)

Çokluk ekinin üzerine ünlü ile başlayan ek gelince hece kaynaşması sonucu iki hece tek bir hece haline gelir:

Bacaklām “bacaklarım” (XII-2, 222)

Evleñ “evlerin” (IV-1,69)

Bayramlāna “bayramlarına” (XIII-1, 139)

Derēden “derelerden” (IX-2, 41)

Sığırlā “sığırları” (IV-1, 17)

1.1.1.1.2.Fonksiyonları:

1.1.1.1.2.1. “Çokluk” yapar.

Ondan sōna çanak+lā orda galıyo (IV-2, 107)

Araba+lā yoktu (VII-1, 8)

Sördīmiz sefa+lā+da yok dimem (IX-1, 206)

Oğlan+lar yabanlādan aldım (VII-5, 20)

1.1.1.1.2.2. Sınıf, grup, kategori yapar.

Bunnā küçük+ler (IX-2, 204)

Celil+lē vādı (IX-2, 23)

1.1.1.1.2.3.Çokluk eki bazen seslenme anlamı katar:

Bizden tarafa döndü arkadaş+lar dedi. (XIII-1, 161)

1.1.1.1.2.4.Bir bütünü temsil eden örnekleri sıralarken çokluk eki kullanılır:

Bazarlamaktan geldēn sonu peşkir+lē, tepsi+lē, sini+le götürülē (X-5, 6)

1.1.1.1.2.5.Dayımgil, babamgil örneklerinde olduğu gibi “+gil” isimden isim yapma ekinin görevini üstlenmiştir:

Altı oğlanmışmış dedem+lē (IX-2, 350)

1.1.1.1.2.6. Çokluk kişi zamirlerinin üzerine geldiği örneklerde bulunmaktadır.

Ama bu durumda çokluk fonksiyonuna sahip değildir.

Siz+lē derdimi sormuyosuz. (IX-1, 64)

Allah siz+ler+e ömür versin (III-1,9)

1.1.1.1.2.7. +Lı isimden isim yapma eki yerine kullanılmış. Bir yere ait olma anlamı var.

Sümbül+lē+le gelir gidelē Zümbül+ler+lere karşılamaya (XI-2,62)

1.1.1.2. İYELİK EKLERİ

1.teklik kişi

Boba+m (XII-1, 1), (XIII-1, 36), (VI-1, 2)

Bubam (VIII-1, 1), (VI-1, 2), (XIII-1, 44)

Gaynana+m (VII-5, 1), (V-2, 156)
Bey+im (VII-7, 50)
Dayı+m (IV-1, 2)
Dede+m (VII-4, 167), (VII-7, 4), (I-1, 235),(XI-1, 71)
Bantlar+ım (VII-7, 15)
Şans+ım (XIII-1, 103)
Ana+m (X-4, 3), (VI-1, 167)
Oğlu+m (X-1, 112), (XI-1, 1), (I-1, 156)
Kafa+m (IX-2, 127)
Gız+ım (IX-1, 1), (V-2, 237)
Amca+m (XI-1, 25), (II-4, 286),(VII-5, 61)

2.teklik kişi

Nene+n (XII-2, 89), (VII-5, 199), (III-2, 335)
Nene+ñ (XII-2, 211)
Ana+n (X-1, 117), (IX-2, 348), (V-2, 359)
Dede+ñ (IX-2, 356)
Dede+n (IX-2,19), (III-1, 22)
Nine+n (XI-1, 52)

3.teklik kişi

Ana+sı (XII-2, 9), (VII-2, 107), (X-1, 24), (III-2,258)
Bir+i (VII-5, 21), (IX-3, 260)
Buba+sı (VII-6, 136), (V-2, 149), (IX-2, 58)

Dayı+sı (I-1, 88)

Ev+i (II-1, 1)

Gardeş+i (VII-2, 143)

Anne+si (VIII-1, 6), (XIII-1, 3)

Evel+si (X-2, 19)

İki+si (IX-2, 4)

Sene+si (V-2, 356)

Baca+yı (IX-1, 149)

Yorgan+ı (XI-2, 55)

1.Çokluk kişi

Aslı+mız (XII-1, 5)

Kına+mız (XII-2, 63)

Arazi+miz (VII-5, 41)

Köğ+ümüz (VII-7, 1)

Düğün+ümüz (VII-1, 28)

Ana+mız (X-1, 74)

Barmā+mız (XIII-1, 149)

Bā+mız (IX-1, 61)

Goyunlā+mız (IX-3, 259)

Gēnçlē+miz (VI-3, 84)

Düğünlē+miz (VI-1, 136), (IX-1, 5)

Haber+imiz (V-2, 110)

Namaz+ımız (V-3, 5)

Dede+miz (I-1, 232)

Büyükklē+miz (III-2, 152)

2.Çokluk kişi

Ev+iniz (IX-1, 82)

Hızmat+ımız (XI-1,27)

Dede+ñiz (I-1,4)

Neşanlılā+mız (III-2,118)

Baş+ımız (XI-1,55)

3.Çokluk kişi

Köpek+leri (VIII-1, 12)

Fotoğraf+lā (IV-1, 55)

Noksan+nā (IV-2, 168)

Son+ları (X-1, 68)

Ana+ları (IX-2, 265), (III-2,117)

Vakit+leri (III-2, 11)

Şiir+lē (VII-7, 11)

Sādeç+leri (I-1,158)

Yēnge+leri (II-1, 1)

Gādeş+leri (II-2, 290)

Kişi	Ek	Allamorfları
1.tk	+(i)m	+m, +ım, +im
2.tk	+(i)n	+n, +ñ
3.tk	+(s)ı	+sı, +ı, +i, +si, +yı
1.çk	+(i)mız	+mız, +miz, +ımız, +imiz, +ümüz
2.çk	+(i)nız	+ınız, +iniz, +nız, +ñiz
3.çk	+ları	+leri, +ları, +lā, +lē, +nā

Bazen iyelik eklerinde düşmeler görülür:

1. tekil kişi

Benim torun gitti de (VI-1, 163)

2. tekil kişi

Gıyına (IV-2, 145)

Ayakkabını (I-1, 224)

Aynıdan (III-2, 68)

Gıyından (I-1,109)

1. çoğul kişi

Bizim demiş sivrisineğē yidirmē vaktımız yok kendin demişlē (IV-1, 22)

+Lar çokluk eki üzerine gelince hece kaynaşması olur:

Gonşu+lām (III-2, 132)

1.1.1.2.1. İyelik Ekinin Başka Bir Ek Görevinde Kullanılması

1.1.1.2.1.1. İsimden isim yapan +lık eki yerine kullanılışı

Torunumda şeker hasta+sı+n+dan bacakları kesildi (IX-1, 199)

1.1.1.2.2. İyelik Eki Yığılması

3. Teklik Kişi iyelik ekleri üst üste kullanılmıştır. (Bu kalıplaşmış bir kullanım olup yazı dilinde de mevcuttur.)

Bir+i+si+nin t̄alası mı v̄amış (VII-3, 341)

Oğlanlardan bir+i+si Manisada (VII-6, 146)

Bir+i+si órda galmış (XIII-1, 26)

Bir+i+si genl̄n olur (I-1,53)

Kim+i+si elini yüzünü kömür boyā (XIII-1, 36)

Böle bir+i+si acık gocuman (IX-1, 84)

Bir+i+si Afşar sili (V-2, 201)

Bir+i+si burdan tabā bi çekē (I-1, 179)

Bu sıralā geliyolā da kim+i+si (III-2, 330)

Münasip bir+i+si (XI-2, 177)

Kim+i+si alamazdı (XI-2, 222)

1.1.1.3. HAL EKLERİ

1.1.1.3.1. Yalın Hal: Yalın hal eksizdir.

Damat olan burasını sokādın (I-1, 35)

Beş on kişide **goyun** bulunurdu. (XI-2, 227)

Gara yel kapılı (II-1, 67)

Hoş bahçamda bülbüllerim öter mi (II-2, 39)

1.1.1.3.2. Belirtme Hali

1.1.1.3.2.1. Allamorfları: Ünsüzle bitenlere +ı, +i; ünlü ile bitenlere +yı, +yi, +yu, +yü, +nı, +ni, +cı,+y eklenir.

Şindi gız+ı alanlā kendileri belli idiyolā (VII-2, 42)

Gelin +i aldılā gari ya (VI-1, 17)

Maldanlılā kına+yı yaktītan sōna oynuyolā (V-2, 21)

Akşam kapı+yı bi kitlē (VI-1, 236)

Gaynatam okuntu+yu v̄edilē (VII-1, 9)

Dede+yi yidiriyo (VII-2, 310)
Hoca+yı çağrıyom (IV-1, 112)
Bu kö+yü onnā gurmuşlar (XII-2, 127)
Başı+nı bağılyoz (XII-2, 219)
Hepsi+ni yapādık (VIII-1, 36)
Ondan sōna oklāc+ı getiriyo (VII-5, 253)
Orası kesi püskülleniyo ore+y geçtik (I-1, 42)
Atalā para+yı (I-1,90)
Hoca+yı ben bilmēyen (III-2, 208)
Biz gece+yı bilmiyoz (XI-1,36)
Aynı tā davul+u susturuyolā (II-2, 335)
Yidirilēdi yēmeğ+i (II-4,267)

Bazen ek hece kaynaşmasına uğrar:

Tarlē sürdükten sōna (IV-1, 31)

+Ø

Tarihi dönemlerde olduğu gibi bölge ağızlarında da iyelik eki üstüne gelen belirtme hal ekinde düşme meydana gelir.

Bildī+niz+Ø okuyun (V-3, 13)

Böle acık el+in+Ø ağız+ın+Ø tutuyoz (V-2, 222)

Oğul+umuz+Ø gız+ımız+Ø neşanlākan (IX-1, 23)

Allah diyoz iki+niz+Ø bi yastıkta gocatsın (IX-1, 28)

Gızı alanlā kendi+leri+Ø belli idiyolā (VII-2, 42)

Kime+si+Ø burayı kakıdıyoz (VIII-1, 24)

Gālinin üst+ü+Ø başını giydirir (IV-2, 35)

Benim el+im+Ø sen al (V-2, 155)

Elimizi yüz+ümüz+Ø sürdük (VII-7, 42)

Ondan sōna al bez+i+n+Ø tartınır (IV-2, 50)

Onnarı iç+i+n+Ø dış+ı+n+Ø bi yıkar (IV-2, 74)

Unu sökē damat gēdek gün+Ø (I-1, 41)

Aynı avetlen+Ø alır oğlanı (III-2, 103)

Nekahın+Ø yapālā (III-2,96)

Patlamış vücutu ağzın+Ø açıyor (II-3, 207)

Geliniñ evi+Ø süslelē (I-1, 253)

1.1.1.3.2.2. Belirtme Hal Eki Türemesi

Gız evinden bu gelin+i alındı (IV-1, 76)

Ordan o+nu alınıyo (IV-2, 161)

1.1.1.3.2.3. Belirtili nesne görevinde kullanılır:

Pullu+yu örtēlē (XI-2, 88)

1.1.1.3.2.4. Diğer Hal Eklerinin Görevinde Kullanılışı

1.1.1.3.2.4.1. Yönelme Hali Yerine Kullanılışı:

O parayı cebi+ni sokuveriz (V-2, 139)

Garcan su+yu unu eleriz (V-2, 30)

71 yaş+ı+n+ı girdin (IX-2, 3)

On dört yaş+ı+n+ı gelmeden gälin oldum (IX-1, 38)

Gız evi oğlan evi+ni gidiyo (VI-3, 67)

Davetler+i gideriz (VI-1, 16)

O olmuş beş yaş+ı+nı giriyo ondan sonā bende olūyom (X-1, 60)

Ondan sōna doğum+u götürürüz (VII-2, 87)

Südünü sütçü+yu verir (VII-3, 191)

Ora+yı ocak dirlē (VII-5, 197)

Herkez dengi+ni davul dengi dengi+ni (VII-7, 29)

Gocasının gıyı+nı yatmaz (IV-2, 71)

Ha bu yan+ı ha Şu yan+ı ha bu yan+ı tam üç ay gayboldu (IV-1, 7)
Bubama evele ora+yı niŐanlamıŐlā (VIII-1, 2)
Adam kırk yaşı+nı girmiş (XII-2, 94)
Damat ōlan burası+nı sokādın (I-1, 35)
Kadınnar+ı çerez üleştirilirdi (I-1, 25)
Getiriyola kapı+yı aynı akrabala (II-1, 322)
Hayvanlar+ı biniliyo (II-2,303)
Bir dizi mavi boncuğu dizerlē ortası+nı (XI-2, 12)
Orda gonak evi+ni gidēlē (XI-2, 38)
Aynı avetlen alır oğlan+ı (III-2,103)
Üstü+nü çekedi olur (III-2, 87)
Çok yaŐlısı+nı sormak lazım (III-2,155)
Elin+i yüzün+ü sürē (I-1,165)

1.1.1.3.2.4.2. Bulunma Hali Yerine Kullanılışı:

Yirmi bir yaşı+nı gitti evlendi (IX-2, 333)
Bu bunun üstü+nü gızardıyom (IX-2, 233)
İkimiz anamızın garnı+nı galmışık (X-1, 59)
Bu sefer istememek durumun+u galıyo (VII-2, 111)
Onun tencerenin içi+ni gavuruyom (VII-5, 229)
Orda kimisi+ni çerez olurdunu (XII-2, 9)

1.1.1.3.2.4.3. Ayrılma Hali Yerine Kullanılışı

O+nu biz peltē pişiriyoz (III-2,306)

1.1.1.3.2.5. Deyimleşmiş birleşik fiiller oluŐturmakta kullanılmıştır.

Bunnā hep baş+ı geldi (IX-1, 107)

1.1.1.3.3. Yönelme Hali

1.1.1.3.3.1. Allamorfları: Ünsüzle biten kelimelere +a, +e; ünlü ile bitenlere +ya, +ye, +yá, +ne, +nā, +k, +yØ Şeklinde eklenir.

İstanbul+a gittik (IX-2, 55)
O ev+e varıyo (X-4, 22)
Ev+e vācanda acık konsolancan (IX-1, 111)
Biz burdu dünya+ya geldik (XII-1, 2)
Yavrum dede+ye para gelen yok (VII-5, 18)
Aman cami+ye çoh olsun (V-2, 343)
Okuntuyu vëdilē davulcu+yá (VII-1, 9)
Ova+ya gidēriz (VIII-1, 50)
Gelini atın üstü+ne pindirilē (XIII-2, 23)
Dān tepesi+ne çıktık (X-1, 26)
Cami+ye götürülē (VI-3, 37)
O yol+a bi sini saçā (I-1, 56)
Gālinin yanı+nā geliyo (II-1, 1)
Ova+ya giden ovaya gidiyo (III-2, 328)
Oklavı+k dolaykene (I-1, 274)
BureyØ tas goyyalā (I-1, 122)

Ünlü ile biten kelime ve eklere geldiğinde bazen de çokluk ekine eklenince hece kaynaşması meydana gelebilir:

Gız **istemē** ekseri ben gidiyom (XII-1, 8)
Bōrā iskan olmuşlā (IV-1, 23)
Terzī verēlē (III-2, 84)
Orā varız (II-2, 127)
Ebē kim götçek (IV-2, 57)
Hadi **fabrikē** gidēdi (VII-1, 271)
Eskiden üzüm **kesmē** gidiyoduk (VII-7, 86)
Napçan **orā** gidipte (VII-2, 125)
Filancōn kızını **istemē** gider (XIII-1, 3)
İşte **istemē** gidelē (X-5, 2)

Dünyā burda gelmişik (VI-1, 29)
Aramā geldiklê zamanlā da olûyodu (IX-1, 58)
Uvalara **çalışmā** gittik (IX-2, 18)
Manisē, Mıradıyē gadā gidē (IV-2, 6)
Sizi **talimlē** göndercem (XIII-1, 118)
Gadinnānkımı bi ayrı **gonā** vèdilē (I-1, 11)
Ellēni **öpmē** gelir (III-2,104)
Döke döke **borā** eve geliyo (II-1,320)
Çakıyı **şurā** gömer (I-1, 200)
Burlē telle böle gıreplē ipekli gıreplēden ble burları sallāla (I-1,123)
Bi ösüz **çocē** vādım (VIII-1, 43)
Çıkālā **orā** adamlā (V-2, 142)

+Ø

İyelik eki veya kelime kök ve tabanları üzerine gelen +Ø yönelme hal eki tespit edilmiştir.

Fadim deyze +n+Ø benzettim (VI-1, 163)
Şimdi çok tā aklı+mız+Ø gelmiyo (IX-2, 126)
Sözüm çuvallān iç+i+Ø katılıyo (IV-2, 159)
Tabi yaş yer+in+Ø vādı (IX-1, 33)
Bi gālin kına yer+in+Ø götürülē. (X-5, 17)
O asker ağ hiç arkası+n+Ø bakmadan gidē (VII-2, 82)
O senin davranış+ın+Ø bağlı olur. (VII-10, 11)
Gardaşlā+mız+Ø çeyiz yapādık (VIII-1, 39)
Sırtı+mız+Ø pindiriyoz (XII-2, 191)
Tabi ayak+lān+Ø yapışmamasın diye (V-2, 52)
Elli dörtte asker+Ø gittim (IX-3, 141)
Evelde atlar+Ø pindirilēdi (III-1, 15)

Benim anam damat+Ø alır (III-2,94)
Amcam belim+Ø kuşak kuşattı (II-4,286)
Her ev+Ø varāla (I-1, 193)
Dedi+Ø medi gitmedik (V-2, 238)
Pamuk topmaya, üzüm kesmey+Ø (XII-2, 120)
Böle o köy+Ø gonak verildi ya (IV-1, 68)
Koyunlān zarar+Ø gidiyo dimiş (VII-3, 338)
Esker+Ø kitçek (X-4, 37)
Üzüm+Ø gidēdik (X-1, 29)
Ben garaj+Ø girdim bak (IX-2, 65)
Av+Ø gidelēdin (XI-1,33)

1.1.1.3.3.2. Fonksiyonları:

1.1.1.3.3.2.1. Fiilin istikametini gösterir.

Manisadan İzmir+e vādık (V-3, 2)

1.1.1.3.3.2.2. Tarz zarfı oluşturur.

Gelin başlā gıyından aç+Ø aç+Ø gārār (V-2,29)

1.1.1.3.3.2.3. İçin anlamı bildirir.

Köylülēn oğlanlā oynama+ya gelirlē (XI-1, 5)

Yime+ye ämeğimizi pişiriyosun (III-2,297)

Evlēni yatma+ya gitmezlēdi (I-1,59)

1.1.1.3.3.2.4. Miktar bildirir.

Bizim nenenin mevlüdü sekiz yüz kaç para+ya mal oldu (V-2, 351)

1.1.1.3.3.2.5. Deyimleşmiş birleşik fiil oluşturur.

Ben bi yalnız başım+a (VII-7, 5)

Ben uzman çok gücüm+Ø gitti (IX-2, 222)

1.1.1.3.3.2.6. Diğer Hal Eklerinin Görevinde Kullanılışı

1.1.1.3.3.2.6.1. Belirtme Hali Yerine Kullanılışı

Bu köy+e guran Asmacık varmış (XII-1, 5)

Nereyi açtan adam+a (XII-2, 87)

Bubam+a evele orayı nişanlamışlâ (VIII-1, 1)

İlersi+ne bilmiyom (IV-1, 5)

Bilmiyom öle sağı sol+a (VII-5, 66)

Nişasta+ya ıslarız (VII-3, 180)

İki gârdeş bura+ya kuruyolar (XIII-1, 23)

He o+na mı anlatçen (IV-2, 132)

Evvela kızın anası çıra kızı+na (VI-1, 16)

Dili+ne böyle yapıyo (IX-3, 185)

Kendimiz yoğuruyoz hamur+a (V-2, 280)

O samsâlan sova+na yoğurdun içine gatarız (V-2, 30)

Kuzunun eti+ne gazanın dabanın döşüyolâ (I-3,26)

Ben tutayım o+na (III-2,6)

Kınalar+a alırlâ (XI-2,87)

U gelenler+e yimekliyo (I-1, 293)

1.1.1.3.3.2.6.2. Bulunma Hali Yerine Kullanılışı

Saba ezen olükana pamuk tâlası+na oluyoz (VII-5, 46)

Bu oyun+a çeşitli rolleri girerler (XIII-1, 36)

İki gün yol+a gittik (XIII-1, 62)

Ben uzak yerler+e ölüversem (VI-1, 227)

Or+a harmandallı oynâlâ (I-1, 138)

1.1.1.3.3.2.6.3. Ayrılma Hali Yerine Kullanılışı

Gaynata gaynana golun+a tutar indirir()

Toktur yoktu evel+e toktur yoktu (VI-1, 266)

1.1.1.3.4. Bulunma Hali

1.1.1.3.4.1. Allamorfları:+da, +de

Şurda çetlembik ayıcı vā yol+da biliyomu (V-2, 88)

Hanki oda+da köselē vāsa (I-1, 58)

Ev+de bolluktuktunu (III-1, 21)

Göl+de bi darak bi bıçak saklıyo (II-1, 316)

Gēnçlē arka+da (I-1, 141)

+Ø

Belirtme ve yönelme hal ekinde olduğu gibi iyelik eki ya da kelime kök ve tabanlarına eklenen bulunma hal ekinin düştüğü görülür.

Sulā yoktu sırt+ımız+Ø daşıyoduk biz destilēne (VII-7, 75)

Gēnçlē geldilē oğlan ev+i+nØ duruyolā (VII-1, 13)

Göz+üm+Ø siğil vādı (VI-1, 280)

Baktım boyun+um+Ø altınlā yok (IX-1, 113)

Benim hatır+ım+Ø galmış (X-1, 79)

Aşçı vā iki dene köy+ümüz+Ø aşçı vā (VI-1, 41)

Ayşanında on beş dadil+Ø düğünü olcak (VI-1, 157)

Bi buçuk gün+Ø varılıyo (IX-2, 25)

Yirmisekizin+Ø bubam muhterlī kazanıyor (IX-2, 335)

Dediler buzman gadar çameşir+Ø durulūmu (IX-1, 61)

1.1.1.3.4.2. Fonksiyonları

1.1.1.3.4.2.1. Fiilin yapıldığı, olduğu yeri; eşyanın veya kişinin yerini bildirir.

Gadınlā gadın evin+de, gız evin+de (IV-1, 70)
Şu Şengül vādın şu Yayla+da şu sağlık ocān+da (V-2, 239)
Yattı yer+de kafasına bi daş urmuşlā (IV-1, 3)
Hep yapı+da oluyo ó donlar (I-1, 255)
Gızın anasının babasının evin+de damatları barıştıryolar (I-1, 222)

1.1.1.3.4.2.2. Zarf tümleci oluşturabilir.

Hépsini dādarız, senesin+de yılın+da (V-2, 355)
Gar+da buz+da, evde köyümüzde sulā tükeneveriyodu (IX-1, 55)
Anamdan dört yaşım+da galmışım (IX-2, 2)
Āşam ezenin+de orayı gelmişlē (V-2, 109)
Oğlan evi pek heves+te gız evi gara gara yastadır (XI-2, 144)
Haftasın+da evler yanıvēdi (XI-1, 25)
Kına gicesin+de gız evine oğlan evinden toplanıyo (II-2, 298)

1.1.1.3.4.2.3. Dolaylı tümleç oluşturabilir.

Ev+de köyümüz+de sulā tükeneveriyodu (IX-1, 45)
Çörek derlē yağ+da pişiriyolā (VI-1, 55)
Düver vardır dam+da (XI-2, 162)

1.1.1.3.4.2.4. Yer-yön zarfı bildirir.

Batı+da şimşek çakınca (VII-4, 165)

1.1.1.3.4.2.5. Niteleme sıfatı yapar.

El+de örme yün çorap (I-1, 41)

1.1.1.3.4.3. Diğer Hal Eklerinin Yerine Kullanılışı

1.1.3.4.3.1. Yönelme Hali Yerine Kullanılışı

Her şey ayān+da yemi, suyu (IX-3, 154)

İki çucūm vādı biri cami+de geldi u zamanlā orda kestirivēdim cami+ de geldi (VII-1, 37)

Kına yakıyolā gızın ayān+da (IV-1, 72)

1.1.1.3.4.3.2. Ayrılma Hali Yerine Kullanılışı

Gēnçlē kapı+da baka (I-1, 30)

1.1.1.3.5. Ayrılma Hali

1.1.1.3.5.1. Allamorfları: +dan, +den, +tan, +ten

Fabrika+dan emekli oldu (IV-1, 15)

Müsevirlē dış+tan gālır (IV-2, 100)

Babam eski+den Uzunlādan gelmiş (XII-1, 1)

Biz hangi Yörük+ten oldīmiz de bilmiyoz (X-2, 54)

Ēmek+ten başka hiç bişey pişirmem (VII-5, 239)

Emme oğlan evin+den o yimek deviye sārılır (II-4, 263)

Gelin cebin+den parā çıkarır (I-1, 154)

Bazen ayrılma ekinin “de” si düşer ve sadece kalan “n” ünsüzü bu ekin görevini üstlenir:

Hayri dedemlen Sülman **deden** üremiş bu köy (XI-1, 71)

1.1.1.3.5.2.. Fonksiyonları

1.1.1.3.5.2.1. Fiilin çıkış, başlangıç noktasını bildirir.

Bubamız+dan isterdini (XII-2, 2)

Tarla+dan geliyon (VIII-1, 26)

Zaten bir yaşında boba+dan galmışım (IX-2, 1)

1.1.1.3.5.2.2. Zaman Zarfı oluşturur.

Eski+den görücü yaktunu (XII-2, 1)

Önce+den eşeklere sal diyoduk (VII-7, 67)
Yoktun evel+den yavrum (VII-5, 8)
Eski+den bizim köy çadırlıymış (IV-1, 15)
Birinci gün dübek döğülū āşam+dan (VII-1, 17)
Kız isteme Őu Őekilde olūyodu dā eski+den (XIII-1, 2)
Evel+den gelmiyodu (X-3, 4)
ĀŐam+dan böyle düğümler (V-2, 236)
Eski+den sallangeçlē minēlēdi (VI-1, 33)
Eski+den ūralı topan Őekelē oluyodu (I-1, 16)
Evel+den anlatı bana (II-2, 81)
Bi gün ön+den datlısını yapālā (III-2, 167)
Eski+den benim çucuklūmda pek fazla parlak değıldi (XI-2, 221)

1.1.1.3.5.2.3. Tarz zarfı yapar.

İki tane adam gider ön+den (XIII-2, 2)
Ağaz+dan böyle komut verilmiyo (XIII-1, 147)
Saba erken+den kalkmış (VII-4, 172)
Unun ocayı ana+dan buba+dan (VII-5, 195)
Ölūvēsem bir+den iyi (VI-1, 223)
Hemen ani+den gıyarız (III-2, 313)

1.1.1.3.5.2.4. EŞyanın veya bir yemeğın neden meydana geldiğini bildirir.

Aa tel+den yapıyoz (XII-2, 14)
Gar+dan adam yapıyolā (XII-2, 179)
Dedelē tahta+dan Şey yapālādın (VII-5, 325)
Toprak+tan+dır dam ūstlēimiz (IX-1, 35)
Ot+tan bezdirmi yapādık (IX-1, 71)
Yataklāmız pamuk+tan (IX-3, 195)
Hamır+dan saraç derdik saraç piŐirilēdin (XI-1, 64)

Önceden bömez+den oluyodu (XI-2, 191)

Bi parça bölünürüz dokumalar+dan büle (II-2, 142)

1.1.1.3.5.2.5. Bağlı bulunulan yer veya doğum yeri bildirilirken ayrılma eki kullanılır.

Üç dört tene Ezerbeycan+dan galdı (XII-1, 4)

Bizim Eselē köyün+den gelmiş (XII-2, 124)

Ben dedi Sındırgı+dan+ım (IV-1, 130)

Bu Yağcılā köyün+den bi İdiris vādı (XIII-1, 139)

Biz hangi yörük+ten oldımızde bilmiyoz (X-2, 66)

Annem benim yaban+dan (VI-1, 26)

Yaban+dan gelen misafirlerimiz (I-3, 38)

Nädensin yavrum sen Mansa+dan mı? (III-1, 10)

1.1.1.3.5.2.6. Bir bütünden bir kısmı alınca, bütüne ayrılma eki eklenir.

Oğlanlar+dan birisi Manisa'da (VII-6, 146)

Birinci bölük+ten biri (IX-3, 146)

1.1.1.3.5.2.7. Bir gruba ait olma anlamı vardır.

Biz+den olanlā yapamıyo (IV-1, 27)

Biz+den+miş ya Yōnan (X-1, 1)

1.1.1.3.5.2.8. İçin, nedeniyle, sebebiyle anlamları içerir.

Buraya on+dan geldik (X-4, 29)

Uçak geçēken bişē yapā diye korktımız+deni (IX-1, 51)

Ben un+dan çok seviyom talebeleri (IX-2, 349)

Utañçlān+dan annesinin bubasının yanında konuşamazlā (XIII-1, 11)

Parı vāda on+dan oluyo (VII-5, 336)

Doktur olmadığın+dan hastalıklā bilinmiyodun (VII-7, 80)

Evelde geliri olmadığın+dan (VII-3, 265)

On+dan gonusmuyoz (XII-2, 81)

Kaza+dan dolayı gencimizin biri aynı böle Raşitimiz gibi (VII-2, 117)

Zencef gibi oldum gattıksızlık+tan (VII-5, 6)

Gar+dan donuyoz (XII-2, 221)

Masraf çok olúyo dedilē on+dan kitti (III-2, 139)

1.1.1.3.5.2.9. Gibilik, görelilik anlamı vardır.

Ana yaş+tan atmış dört nöfus+tan atmış üç yaşındayım (X-2, 1)

Ben+den seven vāsa heç kötülemeyin (V-2, 120)

1.1.1.3.5.2.10. Bir şeyin kaynağının ne, kim olduğunu gösterir.

Sebeb biz+den derman Allahtan (II-2, 145)

1.1.1.3.5.2.11. Hakkında, ile ilgili anlamı bildirir.

Unnā din+den bahsedēlē (VII-2, 58)

Parasın+dan marasından değıl de (I-1, 118)

1.1.1.3.5.2.12. Bir bütünün içinden örneklem vererek geneli anlatmaya yarar.

Bi keşkek yapālā evele nohudun+dan, etin+den on+dan bun+dan (XII-1,62)

Öle bostan ekēdik tabi sovan+dan, bostan+dan, üzüm+den dabi zaten herşeyi kendimiz çıkādık (VII-7, 90)

Hepsine fasilyesin+den, pirincin+den, helvāsın+dan, keşkeğın+den hepsini gatıvéyoz (V-2, 283)

1.1.1.3.5.2.13. Tekrar bir şeyi yapma anlamı bildirir.

Yeni+den hana sekiz on sene sona yeni+den bidā okul yapıtlā (VII-7, 11)

Yeni+den yapmaya durdun mu gelin bi dekme çakā (I-1, 166)

1.1.1.3.5.2.14. Olmak anlamına sahiptir.

Geniş zamanın olumsuzluk eki üzerine önce iyelik sonrada ayrılma hal ekini alarak

“olmak” anlamı ifade eder.

Allah bizi ne yaptı görül-mez-in+den (IX-1, 91)

1.1.1.3.5.2.15. Bir eylemin aynı anda birlikte yapılması anlamını içerir.

Onuda bir+den patlıyo (XIII-1, 150)

1.1.1.3.5.2.16. Deyimler oluşturur.

Para+dan haber ve (VII-7, 116)

1.1.1.3.5.2.17. Sınıflandırma, gruplandırma anlamına sahiptir.

Gidēdik büyük çamlā+dan çamları getiridik (XI-2, 212)

1.1.1.3.5.3. Diğer Hal Eklerinin Yerine Kullanılışı

1.1.1.3.5.3.1. Yönelme Hali Yerine Kullanılışı

Siz+den şunu derin çarşayı kaçmayın (XIII-1, 166)

1.1.1.3.5.3.2. Bulunma Hali Yerine Kullanılışı

Or+dan teşekkür ettik (XIII-1, 167)

Sen Yağcılar+dan öğretmen demedin mi? (III-2, 125)

1.1.1.3.6. Vasıta Hali

1.1.1.3.6.1. Allamorfları: +la, +lan, +len, +nan, +nen, +leyi, +ne, +a, +e, +nāna, +īle,

+lañ, +leyn, +lê, +en, +ılana

Damat+lan ev ev akrabalāmızı gezerik (VI-3, 46)

Kaşı+len dümbek vā (IV-2, 183)

Davul+la gezdirīlēdi (VI-1, 6)

Yimek yaptık gazanlā+la (VII-5, 297)

Allahın emrin+nen sōna pusat düzēlē (VII-7, 22)

Gız yarannān+nan bārābā yimek yir (IV-2, 12)

Okumāy+len geçiyo (VII-5, 194)

Oñā+nan gelip gidiyon gari
Cemáát+nen barabar götürēlē (III-2, 225)
Hayvancılı+ne hayvanlā+na eney+len danay+len geçindiriyolā (III-2, 321)
Kız+lan baraba (III-2,338)
Gayıya girdik biz dedey+len barbar (VI-1, 210)
Herkes şesine göre birbiri+nen bayramlaşıyo (IV-1, 89)
Hattu ben gene gonuştum telefon+nāna (VII-1, 66)
Zaman+ile aşiretler toplanmışlar (VII-9, 1)
Āzım orucun+nan pamıği gittim (VII-5, 43)
Destilē+ne dē orda yarım saatlik yoldan getiriyoduk (VII-7, 76)
Onun şavkun+a böle evin içinde oturuyoduk (XII-2, 210)
Her gün saba+leyi yumruklar (VII-2, 219)
Arabalā+nan götürüyo (V-2, 285)
Kapının başını elin+e şöyle bi yağ sürdürürler (VI-3, 36)
Peynir+len sözüm datliy+len gayvalarda sofrayı çıkarıyoduk (V-2, 230)
Davul+lañ almaya vādıği zaman köğün güğeyisi mi vā, damatı mı vā yeni nişanlı ó oynā
(I-1, 47)
Ondan sōna akşam+leyn ikindiden sōna gelin almeye gelinir (XI-2, 131)
Akşam+lē a ‘cık bilir Kişi bizim gibi birKaç gişi geliniñ başını düzēlē (I-1, 121)
Gelin+en oğlanın yēngesi (I-1, 215)
At+ılana deveylen dolaştırıyolādı (III-2, 22)
Ekme+len üzüm dağıdıyolar (II-1, 331)
Gelir onlar+a sağlanıyomuştı (I-2, 2)
Bi adam akıllı ayakkı+nan bir açarız (I-1, 72)
Askerin ölümü oldu hata+lan de kaza+lan de (II-3, 255)

1.1.1.3.6.2. Fonksiyonları

1.1.1.3.6.2.1. Fiilin gerçekleşmesi için kullanılan vasıta bu eki alır.

At+lan gezdiriyolādı (VII-3, 69)

Hayvan+nan gidilir (XIII-1, 14)
Biz tiren+nen gitçez (XIII-1, 61)
Sözüm at+ılan gälinede bindirîlê (IV-2, 14)
Harmannâmızı beygîrlê+len govuyoduk (IX-1, 53)
Oklâ+lan açıyoz (IX-2, 286)
Gelin gari ell+len böle gâriyo (V-2, 30)
Beygir+len gidiyolâdı (XI-1, 17)
Taksiy+le alıp gidiyolâ (III-2, 24)

1.1.1.3.6.2.2. Birliktelik anlamı içerir.

At+lan gelîsen galabalık oluyo (XII-2, 54)
Üzümü gittin bunlâ+lan (VII-5, 4)
Bi gariy+len laf oldu (IV-1, 2)
E çeğizleride gelin+nen gelir (XIII-1, 17)
Biz Kâzim+le gene ayrıldık (XIII-1, 116)
Eskerin+nen ga hepsi Mansaya gitmişlê (X-1, 18)
İstanbula gidem sen+len (IX-2, 60)
O samsâ+lan sovana yoğurdun içinê gatarız (V-2, 25)
Amcam+nan annem altımızada annem çıkardı (IX-1, 6)
Pelidalan köyün+nen Osmancılı köğü kurulmuş (X-2, 61)
Ordan sal+lan götürêlê (III-2, 223)
Yabanâ gittilê kız+lan baraba (III-2, 338)

1.1.1.3.6.2.3. Zaman zarfı oluşturur.

Âşam+leyi dönüyo (XII-2, 140)
Bahar+ın oluyo (XII-2, 144)
Güz+ün sürülüyo (VII-4, 163)
Saba+lâ kalkılâmı pusat düzmê başlanırdı (IV-1, 54)
Yatılıp kalkınıyo saba+lı (IV-2, 184)

Saba+leyin erken çıkāmıř (VII-4, 165)
Yaz+ın elimiz bide orak alıyoz (VII-5, 320)
Sabā+lin yirseki yiyoz (VII-5, 369)
Kar eskiden kapaddıveyodu canım kış+ın (VII-6, 178)
Bunlar yaz+ın Yaylaya gidiyolāmıř (XIII-1, 23)
Ne varsa gari bahar+ın yapıyolā (X-1, 100)
Ondan sōna ayşam oluyo ayşam+leyi (IV-2, 188)
İlk+ın çok kafam sağlamdı (IX-2, 126)
Yaylada sağlık ocā vā ilk+ın oraya gidiyon (V-2, 193)
Öğlen+leyi ondan sonacım yimekten sōna gine öğlen yimeği verilir (V-1, 7)
Sabā+len kalkılır (I-1, 101)
Bahar+ın onun isteği üzerin bi hayır yapıyolā (III-2, 212)
Kış+ın git koyunlā ölmüş (XI-2, 230)
Sabā+lı kōlü yidirilēdi (II-4, 267)
Akşam+leyi oğlan evinden bi tenceri pilav gelir (I-1, 284)
Saba+lān bizim zaten hazır ō yaptımız püsküllü keselē (I-1, 186)

1.1.1.3.6.2.4. Tarz zarfları yapar.

Ben gıyından dōktüm tas+ılan (V-2, 29)
Varıyom ben Allahın emrin+nen diyom (XII-1, 9)
Yaya+n mı gelcen geri (XII-2, 53)
Onu duz+lan yapveriyolā (XII-2, 162)
Yaya+n sekiz saat Manısa eskiden (VII-7, 71)
Fakirlik+len büyümiş (VII-5, 2)
Ondan sona davulun önü sıray+lān oynanırdı. (IV-1, 70)
Ney+len götçek (IV-2, 91)
Dua+lan yaptık düğünümüzü (VII-6, 137)
Zor+an vēdi (VII-5, 65)
Tekbir+len giderlē (VII-2, 80)

Yaya+n gidiyoz (XIII-1, 58)
İstiyen amin+nen yapar (XIII-2, 20)
Allahın emrin+nen beni istemē geldilē (VI-1, 1)
Düğünün şenlī oynama+lan geliyo demi (VI-3, 54)
Elimiz+len gavramey+len orak püçüyoduk (IX-1, 44)
Ben ilk+in otları biliyom (IX-2, 95)
İbrığın+nen gelir (XI-2, 172)
Emme onları saçıyosun oklāç+ılan (I-1, 143)
At+ılana devey+len dolaştırıyolādı (III-2, 22)
Ama çoğunluk+la boba bilir (XI-2, 4)
Tütün iki el+len gırılır (I-2, 7)

1.1.1.3.6.2.5. Miktar zarfı yapar.

Çovallā+la çerez alır (I-1, 238)

1.1.1.3.6.3. Diğer Hal Eklerinin Yerine Kullanılışı

1.1.1.3.6.3.1. Belirtme hali yerine kullanılışı

Kış+ın öle geçiriyoz (III-2, 300)

1.1.1.3.7. Eşitlik Hali

1.1.1.3.7.1. Allamorfları: +ca, +ce, +çā, +cek

Yüzü şöle güzel+ce düzeldi (V-2, 43)

Öteki gocumanlā acık yaviş+çā (VII-5, 28)

Önceden haftalar+ca bāliyoduk (IV-1, 40)

İyi +ce sıcakkana bi dökeriz (I-1, 129)

Köy+cek toplarır yiriz (III-2, 185)

1.1.1.3.7.2. Fonksiyonları

1.1.1.3.7.2.1. Eşitlik kavramında taşıyan zarf yapar.

Biliyon çok+ca+sına (IX-2, 76)

1.1.1.3.7.2.2. Tarz zarfları oluşturur.

Elimden geldī gada ağır+cı usul usul çekiyom (VII-5, 33)

Birbirini istemiş iy+ce (VII-6, 305)

Her tarafını güzel+cen ovālar (V-2, 210)

İyi+ce sabā gādā o böle pişē (I-3, 29)

Yıkıyon güzel+ce atıyon (I-3, 80)

Öziyi galır iyi+ce (III-2, 305)

1.1.1.3.7.2.3. Zaman zarfı meydana getirir.

Buraya daha evel+ce araştırmışlā (X-2, 17)

1.1.1.3.7.2.4. Çokluk eki üzerine gelerek süreklilik bildiren zarflar oluşturur.

Önceden hafta+lar+ca bāliyoduk (IV-1, 40)

1.1.1.3.7.2.5. Bu, şu, o gibi işaret bildiren kelimelere eklenerek kadar anlamı verir.

Bun+ca yıllā gōmedimdi (IX-2, 225)

1.1.1.3.7.2.6. Çok az anlamı içerir.

Hafif+çen soda goyarın (I-1, 112)

1.1.1.3.7.2.7. Sonunda “k” ünsüzü türeterek “cek” halini alır ve olarak anlamını taşır.

Köy+cek toplarır yiriz (III-2, 185)

1.1.1.4. TAMLAMA

1.1.1.4.1. Birinci Tip: Ünlü ile biten kelimelere +nın, +yın, +yin, + sin; ünsüzle bitenlere +ın, +in, +un, +ün, +iñ, +iñ eklenir.

Köy+ün altını üstünü her tarafa ölüştürüz (V-2, 282)

Çocuğ+un bubası yok (IX-2, 58)

E gelince köyümüz+ün kenarında orda (X-2, 2)
Gelin+in başını örterler (XIII-2, 15)
Yapıyo köğümüz+ün etrafı (VII-7, 4)
Bi dene ağbim+in oğlu vā (VII-3, 317)
Urdan çoban+ın garnını doyuruyoz (VIII-1, 30)
Benim bubam+ın kapısını tabi ileşberlîmiz vadın (VII-5, 9)
Malı+nın başında yattı yerde kafasına bi daş urmuşlā (IV-1, 3)
Çoval+iñ içine (I-1, 121)
Gaynınası+nın yanına gelir (XII-1, 20)
Bu Kezban Abla+nın bobası (IX-1, 40)
Nohudu gatarız tarana+yın içine (V-2, 29)
Bi sini+sin içine sokuyoz (VII-5, 236)
Böle goca tencere+yin içine (VII-5, 256)
Hē gelin+iñ fistanını kēyēlē (I-1, 113)
Ha kocası+yın evinde bozā (III-2, 62)
O süpürke+yin üstüne su döker (II-2, 142)
Gaynāna oynā gelin+iñ yanında (I-1, 157)
Gız+ın yēngeleri gālin+in yanına geliyo (II-1, 1)
Ben dayısı+nın gızıyın (III-2, 156)

+Lar çokluk eki üzerine geldiği zaman hece kaynaşması sonucu +lān/+lēn (+ları+ın)
haline gelir:

Genç+lēn odası (IX-1, 69)
Bun+nān ellēni öpē (XII-1, 21)
Ne bu erkek+lēn gıymatı (XII-2, 85)
Bunnā peygamberlerimizin gız+lān adı (VII-7, 130)
Soñunda il+lēn kapılānda boyun būmesin diye (VII-5, 30)
Pusmuş çalı+lān içine (VIII-1, 11)
Saya+lān altını yığala (VII-1, 270)

On+lān sayesine yaşıyorum (VII-7, 6)
Önce buba+lān ana+lān sözü geçiyodun (VII-2, 109)
Gelin gelikene onnarada çuval+lān içlēne (XIII-1, 18)
Beygir araba+lān su galmamış (X-1, 4)
Daş+lān aralānda kekimiz vā (IX-2, 134)
Genç+lēñ önüne o yola bi sini saçā (I-1, 55)
Köylü+lēn oğlanlā oynamaya gelirlē (XI-1, 5)
Hep kız+lān arkasından mı gidiliyi (III-2, 132)
Ondan sōna sini+len tepsi+len üstlēne govālā (III-2, 305)
Para atālā testi+lēn içlēne (XI-2, 99)
Böyük+lēn ellēni bayramlaşmāyā gidiyoz (III-2, 163)
Omuz+lān altlāna çömak goğalā (III-2, 224)
Bazen tamlayan ekinde düşme meydana gelir:
Bu köy+Ø guruluşunu bilmiyom (VII-8, 1)
Bu anamız didilē okulumuz+Ø anası (IX-2, 239)
Oğlan evin+Ø tayfası (VI-1, 104)
Nesi āsikse oğlan evi söylüyorra o kız+Ø yengesi (IV-2, 167)
Nohut yimeğın+Ø içine et atālā (VII-4, 136)
O İnönün+Ø bobası (VII-6, 116)
On+Ø altında yatar (IV-2, 73)
Bi de oğlan+Ø anası olurdunu (XII-2, 8)
Gız evin+Ø ingeleri ayrı (X-5, 13)
Burası diyo Hasan+Ø evimi diyo (VII-2, 305)
Bunnā toktor+Ø işi dīl (XII-2, 163)
Guzu+Ø goyunlan yimi (V-2, 111)
Ölan eviñ+Ø yahutta gız eviñ+Ø sülalası vāsa (I-1, 60)
Osmancılı köyün+Ø sağdııcı geliyo (XI-2, 56)

Oğlan+Ø yengesi alır (XI-2, 93)

Ne gadā oğlan evin+Ø sādıcı, akrabası, amcası, dayısı varsa herkez birer gālin alıcı oluyo (II-2, 304)

Dāmat+ıØ kapı tañ tañ vuruldu (I-1, 185)

Oğlan+Ø yēngeleri gālinin yanına geliyo (II-1, 1)

Üstün+Ø yemenisinden ó ayrı verilir (I-2, 48)

Bazen de tamlayan kelimedede hece kaynaşması olur.

Onu gaynadiyo o cezvēn içinde (V-2, 170)

Eminen arkedeşi mi? (VII-5, 111)

Aşşā mahallēn yimeği gelecek sözü (IV-1, 81)

Bi düğün vā paşān düğünü (IX-1, 54)

Bizim dedēn bubası (X-1, 24)

Falancān gızı (IV-1, 46)

Ocān başında sacālā vāmiş (VI-2, 251)

Mansān içinde niler yapıyo (IX-2, 125)

Bayrak vā ya arabān önünde.(IX-3,258)

Amcān mevlüdünü dört sene sōna yaptım (XI-1, 59)

Dedeñ biri (II-2, 103)

1.1.1.4.2. İkinci Tip: Tamlayanın ek almadığı tamlama çeşididir.

Ben işte Manisa ovasına gada gittim (VIII-1, 56)

At arabası (IV-1, 44)

Doğak hālvası (IV-2, 38)

Gadınların yağmur duası var (VII-2, 293)

Eskiden köy gayvesi yok (VII-5, 193)

Dua sabası günü davul çaldı (VII-1, 30)

Doğak günü olmuyo (I-1, 147)

Erkekler kadın elbisesi kiyer (XIII-1, 40)

Ona bi böyle köğ ovası hinci olsa çoktan öldürelēdi (X-4, 25)

Kına gicesi (VI-1, 11)

Kına gecesi yapādık (IX-1, 13)

Būdan Melemen ovası bi vā (IX-2, 24)

Kō ebesi (IX-1, 208)

Nazar duasını biliyo (V-2, 151)

Taranı çorbasını ocān üstünü su goyuyoz (V-2, 54)

Tokat dedesi (II-2, 126)

Tamlananın ek almadığı örneklerde bulunmaktadır.

Ārifē gün gelilē (VI-1, 35)

1.1.1.4.3. Zamirlerde Tamlama

Ben+im gaynanam (V-2, 201)

Ben+im oğlum (IX-1, 151), (VII-2, 83)

Ben+im gözüm (VI-1, 234)

Ben+im gardeşim (X-1, 58)

Ben+im adım (XIII-1, 1), (III-2, 1)

Ben+im şartlām (VII-6, 308)

Ben+im bubam (VII-5,9)

Ben+im yaşım (VII-10, 1)

Ben+im odunum (XII-2, 213)

Ben+im çocuğum (I-1, 6)

Ben+im Fadimem (XI-1, 60)

Ben+im kınam (II-2, 15)

Ben+im halam (III-2, 156)

Ben+im anam (III-2,93),(X-1,119)

Ben+im gızım (VI-1, 18)

Sen+in bamaklān (VII-1, 328)

Sen+in çırpın (XII-2, 213)

Sen+in gardeşin (XII-1, 41)
Sen+in hastalığın (VII-5, 209)
Sen+in adın (III-1, 9),(III-2, 257)
Sen+in evin (XI-2, 36)
Sen+in helvân (I-1, 308)
O+nun ismi (III-2, 308)
Biz+im zamanımız (XII-2, 67),(VII-8, 2),(IV-1, 46)
Biz+im nenelēmiz (VII-7, 68)
Biz+im çeşmelēmiz (VIII-1, 57)
Biz+im çocukluğumuz (VII-6, 126)
Biz+im arşiflēmiz (X-2, 52)
Biz+im törelēmiz (VII-2, 80)
Biz+im kōlemiz (XIII-1, 22)
Biz+im burları (V-2, 195)
Biz+im gonşulāmız (III-2, 33)
Biz+im zāmānımız (I-1, 1),(III-2, 14),(II-4, 258)
Biz+im günümüz (XI-1, 31)
Biz+im halamız (II-2, 114)
Siz+in aslınız (X-2, 73)

Zamir tamlamalarında tamlananın iyelik eki almadığı durumlar söz konusudur.

Biz+im gelinlē (XII-1, 18)
Ondan sōna gari biz+im gomşu vā (VII-2, 280)
Yav sen+in çocuk durmadı mı (XII-2, 212)
Biz+im günde yoktu (IV-2, 43)
Ben+im gelin oluyosun (VII-2, 307)
Biz+im baldız vā (VII-6, 306)
Senin hanım demiş sen+in avrat (VII-4, 177)
Bi şey olsa ha sen+in çocuk yaptı (VII-2, 101)
Davul çaldı ben+im düğünde (VII-1, 30)

Biz+im kuyulā vādır (XIII-1, 39)
Emme biz+im yaş geçti (X-4, 6)
Biz+im ninelēde pırçak yoluyolāmıř (X-1, 2)
Siz+in toprālā (VI-1, 80)
Biz+im damat biliyodu (IX-2, 119)
Gidin dedi biz+im adam (IX-1, 95)
Yayalān evi gonā sen+in ev (XI-1, 10)

Tamlananın ek almadığı örneklerde tespit edilmiştir:

Biz+Ø dünyamızda (X-4, 2)
Biz+Ø ehtiyarlardan duydīmizi göre (X-2, 63)
Hinci ben+Ø annem ölse hayır yaparız (VIII-1, 40)

Zamirlerle kurulan tamlamalarda zamir olan tamlayan unsurunda hece kaynaşması olabilmektedir.

Allā sēn kusurunu afeder diyo (X-1, 106)
Sēn eve gonak bēm eve gonak (IV-1, 62)
Gettiğin yerde señ soğraya goyuyorrā (IV-2, 106)
İlli falını bakçan sēn diyo (IX-1, 94)

Tamlayan unsurunun düştüğü örneklerde mevcuttur:

Vā mı da sōliceñ (VI-1, 107)

1.1.2. FİİL ÇEKİMİ

1.1.2.1. BASİT ÇEKİMLER

1.1.2.1.1. ZAMANLAR

1.1.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1.1.2.1.1.1.1. Birinci Teklik Kişi: -dım (-dım, -dim, -dum, -tım, -tim, -tüm, -din, -tin)

Sen buralımıñ de-dim (IV-1, 128)

Hamile gal-dım (IV-2, 55)
A yavrum Yeniköy'e çok git-tim ben ya (VI-1, 137)
Kafamı yar-dım (XII-2, 105)
Ėmek pişir-dim (VII-5, 4)
Yedi yaşında nişanlan-dım (VII-7, 7)
Demin de-dim ya kız oğlanı gömez (XIII-1, 29)
Allahın emrinne istemē gel-dim (XII-2, 10)
Ben vā-dım (V-2, 196)
Altı sene yavuklu dur-dum (XI-1, 24)
On sekiz yaşında gelin ol-dum (VII-1, 2)
Yedi oğlan ever-dim (IX-1, 32)
Kork-tum ben (IX-2, 65)
Ben ellüçte evlen-dim (IX-3, 116)
Bak-tum (IX-1, 112)
Ben gıyından dök-tüm (V-2, 35)
Hiç ağlamadan gel-dim (III-2, 45)
Anlat-tum ya (II-2, 129)
Ekin ek-tim (II-2, 22)
Çeñizinni anlat-tum ya (I-1, 135)

1- Tekil şahıs eki “-m”nin “-n”ye dönüştüğü örnekler de görülür:

71 yaşını gir-din (IX-2,3)
Tüm üsüzün de-din (V-2, 296)
Üzümü git-tin (VII-5, 4)
Purçak ekmeği ye-din (VII-10, 13)
Hep gızlā işte amca dayı oğlun ve-din (XI-1, 66)

1.1.2.1.1.1.2. İkinci Teklik Kişi: -din, -dun

Amca hoş gel-din dimiş (VII-3, 321)

Sen hindi gelin ol-dun (VII-2, 139)

Ne ol-dun dedi (XII-2, 105)

1.1.2.1.1.1.3. Üçüncü Teklik Kişi: -dı (-dı, -di, -du, -dü, -tu)

Unnarı benim çocuk yaz-dı (V-2, 158)

Onun için hapsaneye gir-di (VI-3, 3)

Bir ay sonu gel-di (IV-1, 2)

20 yaşından sonra çocuğum ol-du (IX-2, 14)

E biz tamam dedik ol-du (VI-1, 2)

Öğretmen gül-dü (XII-2, 98)

Unut-tu sıkıldı deriz (II-2, 79)

Gelin hindi burdan git-ti (I-1, 139)

1.1.2.1.1.1.4. Birinci Çokluk Kişi: -dık (-dık, -dik, -duk, -dük, -tık, -tik)

Pamık topla-dık (VI-1, 183)

Ay görünmeden yakā-dık biz (IX-2, 141)

Önaltı yaşında evlen-dik (IX-2, 4)

Evimizi süsle-dik (VII-3, 62)

Ezil-dik kimemiz biz orda (V-3, 10)

Biz burdu dünyaya gel-dik (XII-1, 2)

Köyümüzden gelin vè-dik (V-2, 1)

Ufak gelin ol-duk (VII-1, 2)

Köyde doğ-duk kızım biz (XII-2, 66)

Gaynanasımın adını go-duk (VI-1, 19)

Biz gari büyü-dük (X-1, 61)

Biz nişanlan-dık (XI-1, 25)

Onun adlānı go-duk (III-2, 286)

Gızınızı istemiye gel-dik (XI-2, 2)

Dünü gel-dik he! (I-1, 26)

Üç sene nişanlı dur-duk (II-4, 272)

Görülen geçmiş zaman eki “-di”nin “-tı/-ti” şeklinde “t” li eklendiği örneklerde mevcuttur:

- Düğünü anlat-tık (IX-1, 33)
Hep garışirlā garış-tık gā derlē (VI-1, 106)
Köyün altını üstünü davetiye et-tik (I-1, 10)
Ovalara çık-tık (IV-1, 135)
Biz mi git-tik canım (V-2, 18)
Biz duyduk git-tik (IV-1, 4)

Birinci çoğul kişi eki “-dük”ün üçüncü tekil kişi yerine kullanımı:
Gündüz öl-dük sözüm (IV-2, 99)

1.1.2.1.1.1.5. İkinci Çokluk Kişi: diniz, -dunuz, -tiniz, -dız

- Bayramlarda de-diniz bi de (XIII-1, 29)
Beni niden bōle getir-diniz (IX-2, 219)
Hem bul-dunuz bul-dunuz bu gadınlāmı bul-dunuz dirlē (VII-10, 2)

Zaman ekinin “d” yerine “t” şeklinde eklendiği örnekler:
Derēden geç-tiniz (IX-2, 41)

Zaman ekine şahıs eki eklendiğinde hece kaynaşmasına da uğrayabilir:
Gaynadımın kapakla-dız mı adam kala (V-2, 77)

1.1.2.1.1.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi: -dılā (r) (-dılā, -dilē(r)-dulā, -düler, -tılā(r), -tiler)

- Bizi ayır-dılā evimizē (IX-2, 16)
Yingemin gızı benim tabi isteyerek vā-dılā birbirlene (V-2, 104)
Saat bir ikiye gada oyna-dılā (V-2, 22)
İresimleri çıkā-dılā (X-1, 10)
İki tane katır ver-diler (IX-3, 133)
Analā bubalā vē-dilē (VII-1, 1)

Maldanlılā gel-dilē (V-2, 17)
Hepside evlen-dilē (VII-5, 20)
Beni istemē gel-dilē (VI-1, 2)
Ordan ođlanlām ol-dulā (IX-1, 33)
Saçımı ör-düler (VI-3, 10)

“t” li örneklerle kullanımı da söz konusudur.

Düğünlē yap-tılā (III-1, 12)
Aldılā geldilē defin et-tilē (II-2, 109)
Yüzbaşıylan üsteğmen diyo sök-tüler (II-3, 240)
Seytin toplamaya kit-tilē (III-2, 337)
Onu at-tılā işden (IX-2, 5)
Bidā okul yap-tılā (VII-7, 12)
Üç ay sonu piyasaya çık-tılā (IV-1, 8)
Kaç tane yarlara git-tiler (V-2, 244)

Ek fiilin hikaye çekim eki olan “idi”nin eklenip genişlemiş olarak kullanıldığı da görülür:

Gurani camıda yarıya gadā oku-dulādı (X-1, 108)

Görülen geçmiş zaman ekinin duyulan geçmiş zaman eki görevinde kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

Ben everemicek de-di-lerdi (I-1, 156)

1.1.2.1.1.1.7. Olumsuz Çekimi: -ma /-me olumsuzluk eki ile yapılır.

1.1.2.1.1.1.7.1. Birinci Teklik Kişi

Aneye bubáyá doy-ma-dım (X-4, 4)
Ben kit-me-dim (X-1, 91)
Ben heÇ yaptır-ma-dım (VII-7, 66)
Ben gö-me-dim (V-1, 12)

Men yap-ma-dım (VII-5, 240)
Bi üzüldüm davulları duy-ma-dım diye (IX-1, 70)
Hiçte gü-me-dim (IX-2, 214)
Gaynına gaynata gō-me-dim (VIII-1, 43)
Angara yannān hiç gitme-dim (VI-1, 220)
Onnā urlāda uyut-ma-dım (XII-1, 53)
Yoğluk çek-me-dim (III-1, 20)
Hiç öyle yerler gō-me-diñ (II-2, 81)
Dā ben ever-me-dim (III-2, 129)

1.1.2.1.1.1.7.2. İkinci Teklik Kişi

Sözüm sen kes-me-din (IV-2, 171)
Okulu git-me-din mi hiç? (XIII-1, 67)

1.1.2.1.1.1.7.3. Üçüncü Teklik Kişi

Gız önce istedi karşı gel-me-di (VII-2, 108)
Dört sene çocuğum ol-ma-dı (IX-2, 14)
Benim yaşım bile tut-ma-dı (VI-1, 204)
Anası dayi gel-me-di (VIII-1, 76)
Gız nāsip ol-ma-dı (IV-1, 11)
Bunun tam sekiz dokuz sene cocū ol-ma-dı (V-2, 237)
Dā çöcu ol-ma-dı (VII-5, 316)
Bu bacaklām tut-ma-dı (XII-2, 222)
Gel-me-di demişlē (X-1, 46)
Bubam dur-ma-dı zātan (XI-1, 37)
Bizde gal-ma-dı (I-1, 37)
Buraya gelip kitmek iste-me-di (III-2, 137)

1.1.2.1.1.1.7.4. Birinci Çokluk Kişi

Heç āyı de-me-dik (VII-1, 1)
Hiç min-me-dik yürüdük didim (IX-2, 74)

Bi dā yokluk gō-me-dik (IX-1, 81)

Dedi medi git-me-dik (V-2, 239)

Savaş gō-me-dik (X-2, 2)

Biz oraya eriş-me-dik (XIII-1, 42)

Dē kitabı geç-me-dik (VII-7, 122)

Go-ma-dık biz (III-2, 285)

Şinci dā urlāna gel-me-dik (I-1, 42)

1.1.2.1.1.1.7.5. İkinci Çokluk Kişi

Bu taraftan gel-me-diñiz mi? (VI-3, 28)

1.1.2.1.1.1.7.6. Üçüncü Çokluk Kişi

Biyen-me –dile köyün erkeklēni (IX-2, 213)

Birbirlēni iste-me-dilē (V-2, 86)

Beni hiÇ ağlat-ma-dılar (III-2, 45)

Tütüncülüğe de izin vè-me-diler (I-2, 5)

1.1.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Olmuş bitmiş ya da başkasından öğrenilen bir olayın aktarımında bu zaman eki kullanılır.

1.1.2.1.1.2.1. Birinci Teklik Kişi: -mışım, -mişim, -muşum

Bi ben gal-mışım (VI-1, 24)

Bir yaşında babadan gal-mışım (IX-2, 1)

Yonan burdan kittī gün dünyā gel-mişim (IX-1, 3)

Ben ön olarak oku-muşum (XIII-1, 71)

Bir ay sōnu dünyaya gel-mişim (III-1, 3)

1.1.2.1.1.2.2. İkinci Teklik Kişi: -mişin, -muşun, -müşün

Sen bilen külkü key-mişin sırtına (VI-1, 113)

Çok fakirrik çek-mişin (IX-1, 100)

Bi gıymatlı mal tüşür-müşün (IX-1, 122)

Toz buluştur-muşun (IX-3, 183)

1.1.2.1.1.2.3. Üçüncü Teklik Kişi: -mış, -miş, -muş, -müş

E nenê güzel-miş diyo (VII-5, 62)

Biraz asker gel-miş (X-2, 3)

Burayı Yonan gel-miş (X-2, 2)

Gündüz aleyde oğlan silah oku-muş (IX-2, 61)

Südün soğ-muş (VII-5, 382)

Altı ay nişanlı dur-muş Hakkıda (VIII-1, 3)

Fakirliklen büyü-müş (VII-5, 2)

Çok oku-muş (III-2, 210)

Bubam ben dünyaya gelmeden öl-müş (III-1, 3)

- mış ekinin üst üste kullanıldığı örnekler:

Çucuk ürkünç bişey san-mışmış (VII-2, 88)

Bobalāmız dedelēmiz balamut silkele-mişmiş (VII-3, 231)

1.1.2.1.1.2.4. Birinci Çokluk Kişi: -mışık, -mişik, -muşuk

1. çoğul şahıs eki “z” iken “-k” olmuş. Bu kullanıma bölge ağızlarında çokça rastlanır.

Anamızın garnını gal-mışık (X-1, 59)

Urlādan toplan-mışık (X-2, 12)

İy kötü başımız becer-mişik git-mişik (IX-1, 4)

Orta Asyadan gel-mişik (IX-3, 208)

Biz dünyā burda gel-mişik (VI-1, 24)

Ginede İki bunnarı öğren-mişik (VI-3, 76)

Bide geminin içine sokul-muşuk (IX-2, 64)

1.1.2.1.1.2.5. İkinci Çokluk Kişi: -mişiniz

Gel-mişiniz bizim bahçeye (XI-2, 114)

1.1.2.1.1.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi: -mişlâ(r), -mişlê(r), -muşlar

Gemiyi yanâştırmışlar (IX-2, 68)

Malatyalı bi çocülen dalas-mışlâ (IX-2, 262)

Bizi yaz-mışlâ oraya (XIII-1, 132)

Evleri bas-mışlâ (VI-2, 247)

Evele orayı nışanla-mışlâ (VIII-1, 2)

Unnarı anlaşı-mışlê güzelce (V-2, 87)

Burdan zor git-mişler (X-1, 39)

Bu köyü onnâ gur-muşlâr (XII-2, 128)

Nê kaçmak bil-mişlê ne göçmek (II-2, 85)

Nöbet çavuşunu vê-mişlê o mermiye (II-3, 235)

-miş eki üst üste kullanılabilir:

Bubamı göşu çoban derlê-mişmiş (VIII-1, 13)

1.1.2.1.1.2.7. +dır (<tur-ur) bildirme eki ile genişlemiş olarak da kullanılabilir.

Taranamız ya şindi ol-muştur ga (V-2, 37)

Geliyosan gör-müşündür (V-2, 89)

Sizin dandilleriñiz beni geldineyin yakışma-mıştır (II-1, 46)

Hani gelme-miştir sen kendin geldin oğlun gelme-miştir (I-3, 39)

1.1.2.1.1.2.8. Görülen Geçmiş Zaman İfade Eder

Gel-mişin evlâtım (XII-2, 128)

1.1.2.1.1.2.9. İp Zarf Fiil Ekinin Görevini Üstlenmesi

Gö-müş göcem bu (VII-1, 27)

1.1.2.1.1.2.10. Olumsuz Çekimi: -ma /-me olumsuzluk ekiyle yapılıyor.

1.1.2.1.1.2.10.1. Birinci Teklik Kişi:

Davulun geldini duy-ma-mışım (IX-1, 67)

İki -miş eki üst üste gelmiş :

Onbeş yaşımı doldur-ma-mışımış (III-2, 47)

1.1.2.1.1.2.10.2. Üçüncü Teklik Kişi

Bubicēzim yazdır-ma-mış (VI-1, 205)

Geç gardık ya ol-ma-mış ta taranamız (V-2, 45)

Arabalān su gal-ma-mış (X-1, 4)

O goñşu kes-me-miş hōle veriyoz (IV-2, 171)

-miş eki üst üste gelmiş:

Annesi dail gel-me-mişmiş (VIII-1, 57)

1.1.2.1.1.2.10.3. Üçüncü Çokluk Kişi

Bilmem kaç gün göster-me-mişler (X-1, 42)

Ondan sōna iste-me-mişlē (VIII-1, 7)

Bizim yörüklē al-ma-mışlā (IV-1, 22)

Gel-me-mişlē (II-3, 254)

1.1.2.1.1.3. Şimdiki Zaman: Şimdiki zamanın üç farklı kullanımı bölge ağızlarında dikkat çekmektedir. Bu yüzden de şimdiki zamanın kullanımını üç bölgeye ayırarak ele almanın uygun olduğunu düşündük.

1.1.2.1.1.3.1. Şimdiki zamanın I. kullanımı

-(ı)yo

Genelde ekin sonundaki “r” ünsüzü düşmüştür.

1.1.2.1.1.3.1.1. Birinci Teklik Kişi: -(ı)yon/-(ı)yom (ıyon, -ıyon, -uyon, -üyon, -iyom, -yorum, -uyom, -ıyoñ, -yoñ, -yom

Şahıs ekinde “n”li örnekler yaygındır.

Ben sene söylü-yon ya (IX-2, 105)

Ben bil-ıyon onnara (IX-2, 111)

Ben daş gır-ıyon (IX-1, 216)

Ben o gadar bil-ıyon (V-2, 220)

Gelinin yanında dur-uyon (V-2, 363)

Götmese otur-uyon a burda (XII-2, 100)

Ben sığır bak-ıyon (X-1, 8)

Orucumu tuttursun di-yon Allahıma (X-4, 5)

Kork-uyon çok kork-uyon gızım (VI-1, 219)

Ben tut-uyon (VI-1, 39)

Bi goyun ver-ıyon (IV-2, 139)

Kendim kes-ıyon (IV-1, 111)

Çocuklâ bi duydümü sat-ıyoñ (II-2, 114)

Emme adamını göre dili -yon (II-2, 350)

Ben getir-ıyon (III-2, 120)

Bu gonşuyu çırıp gel-ıyom (V-1, 11)

Ben gid-ıyom (XII-1, 8)

Körk-uyom dedi (X-1, 33)

Unnarı bak-ıyom (VI-1, 67)

Bu gadar bil-iyom ben (IV-1, 5)
Ben o kada bil-iyom (VIII-1, 4)
Neler bil-iyom ben (XI-1, 48)
İşte di-yom (III-2, 193)
Bizim zāmānımız anlat-iyom (I-1, 171)

Bir örnekte de “ıyo” düşerek ekten geriye sadece “r” ünsüzü kalmıştır:
Sizden şunu de-r-in (XIII-1, 166)

Ekin sonundaki “r” ünsüzünün düşmediği kullanımlar da vardır:

Onlān sayesine yaşı-yorum (VII-7, 6)

1.1.2.1.1.3.1.2. İkinci Teklik Kişi: –(ı) yon, -iyon / -iyosun (-ıyon, -ıyon, iyōñ, iyosun, -uyosun, -uyon, -üyosun, -yon)

Onu kes-iyon kına yak-ıyon kafasına (IV-2, 139)

Parā ver-iyosun (VI-1, 64)

Eski bil-iyosun (XIII-1, 70)

Düğün oldı zaman ata pin-iyosun (XII-2, 54)

Şindi yarım saatte var-ıyon (VII-7, 71)

Şurda ėmek pişirdim bil-iyosun (VII-5, 4)

Sen dā bölü dur-umu-yon (VII-6, 256)

İlkin oraya gid-ıyon (V-2, 193)

Naptım bil-iyōñ (IX-2, 57)

Gonakta konuş-uyon (IV-2, 189)

Ne isti-yon diye sorar (I-1, 264)

Başká ne demek isti-yon (VII-2, 83)

Hinci enekleri gör-üyosun (VII-5, 35)

1.1.2.1.1.3.1.3. Üçüncü Teklik Kişi: -ıyo, -ıyo, -uyo

Ha Erecep benim gaynım ol-uyo (IV-1, 6)

Biri postanede alış-ıyo (IX-2, 4)
Ezen yarışmasına gel-ıyo (IX-2, 57)
A burda oğlancığım bak-ıyo (III-1, 23)
Hā gör-üyo onu (III-1, 167)
Yidir-ıyo (II-4, 268)

1.1.2.1.1.3.1.4. Birinci okluk Kişi: -ıyoz, -ıyo, -uyoz, -üyo, -yoz

Bi gün davul gelecek diye bak-ıyoz (IX-1, 7)
Bi Perşembeye denk getir-ıyoz (IX-1, 22)

Hadi biz gid-ıyoz (VIII-1, 9)
ay iç-ıyoz (IV-1, 127)
ırpı at-ıyoz oraya (VI-1, 184)
Biz gal-ıyoz (XIII-1, 158)
Sivri di-yoz biz (X-1, 6)
Gardan don-uyoz (XII-2, 222)
Düğün yap-ıyoz (VII-5, 17)
Biz bunnarı götür-üyo (IX-2, 127)
Ver-ıyoz (XII-1,10)
Unnarı bölü goy-uyoz (V-2, 314)
Birinci gün davetiye gid-ıyoz (I-1, 228)
Biz gardeş di-yoz (I-1, 93)
Biz doa ed-ıyoz (II-2, 339)
Kışın öle geçir-ıyoz (III-2, 300)

Ekin sonunda “r” ünsüzünün korunduğu örnekler:

Buğday ek-ıyoz (VII-7, 1)

Şahsın ekinin “z” ünsüzünden “k” ünsüzüne dönüştüğu de görülmüştür:

İşte geçinip gid-ıyok (VII-7, 53)

1.1.2.1.1.3.1.5. İkinci Çokluk Kişi: -iyonuz, -iyonuz,-üyonuz,-uyosuz, -yosunuz,

Siz nerē gid-iyonuz dedi (IV-1, 128)

Siz çok durdur-uyosuz (VII-5, 358)

Gälincik di-yosunuz siz (IX-2, 98)

Şeytanın düğünü bayramı yok mu san-ıyoñuz (II-2, 11)

Siz ikiniz bil-iyonuz (II-1, 11)

Hanı parklâda o gör-üyosunuz (III-2, 109)

Çalı çırpıya odun di-yosunuz (VII-5, 72)

1.1.2.1.1.3.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi: -iyolâ, iyolâ, -yolar, -uyolâ, -üyolâ

Bi hasır yaz-iyolâ (IX-1, 131)

Sütçülē çok Manisadan almıyı gel-iyolâ (VII-5, 83)

Oğlan evin dur-uyolâ onna (VII-1, 13)

Aley çek-iyolâ (V-2, 8)

Araftan alıp gel-iyolâ (V-3, 9)

Nē dualâ oku-yolâ sözüüm (V-2, 153)

Beni sal-iyolâ (XII-1, 8)

Orda anlaş-iyolâ görüş-üyolâ (VII-2, 307)

Komu di-yolar (XII-2, 84)

Orayı gid-iyolâ (X-1, 39)

Bazı arabaları bas-iyolâ (VI-1, 235)

Bismillah çekip gabire goy-uyolâ (IV-1, 119)

Okumuş şekerlē say-iyolâ (XI-1, 9)

Önlâlan yağlı-yolar (I-1, 97)

Gälini al-iyolâ göle götür-üyolâ (II-1, 315)

Patleycek tarafını di-yolar çukur gazdık (II-3, 240)

Manisadan gidip gel-iyolâ (III-2, 140)

3.çoğul kişi çekimlerinde, +lar çokluk eki almadan da çoğul anlamı taşıyabilmektedir.

Gâlinin yanına gel-iyo (II-1, 1)

1.1.2.1.1.3.1.7. +dır (< tur-ur) bildirme ekinin eklenmesiyle genişleme meydana gelmiştir:

Hē, ē bil-iyosundur (VII-5, 62)

Arzulan Kanber hikayesini anladıvesem bil-iyosunuzdur (VII-2, 150)

Atmışı sen bũ bil-iyosundur (VII-6, 129)

Yörelēmiz törelēmiz gör-üyosunuzdur (VII-2, 54)

Tabi bil-iyomdur (IX-1, 32)

Gelin alıcısı derlē gör-üyonozdur (XII-1, 33)

Bi gonşusunun evine gid-iyodur (XIII-1, 53)

Hinci beyim uyu-yodur evde (VIII-1, 32)

Unnā onun gıyında bākli-yodur (I-1, 109)

Siz bunları bil-iyonuzdur (II-2, 347)

1.1.2.1.1.3.1.8. Olumsuzluk Çekimi: Y'nin daraltıcı etkisiyle olumsuzluk ekinin ünlüsünde daralma meydana gelmiş. Ekin –mı, -mi, -mu, -mü şeklinde allamorfları bulunmaktadır.

1.1.2.1.1.3.1.8.1. Birinci Teklik Kişi: Genelde ekin sonundaki “r” ünsüzü düşmüş olup şahıs eki olarakta “m” nin yanı sıra “n” de tercih edilmiştir.

EKmek pişimek bil-mi-yon (IX-2, 17)

Köye dâvet et-mi-yon (IX-2, 242)

Ben fal mal iste-mi-yon (IX-1, 121)

Niden bil-mi-yom ben tabi (IX-1, 83)

Paşanın ismini bil-mi-yom (VII-6, 116)

Valla bil-mi-yom (V-3, 16)
Ben bi şey bil-mi-yom (V-2, 100)
Şindi doku-mu-yom (V-2, 200)
Ben dā bi şey yap-mı-yom (VII-7, 4)
Başka ne anladayım bil-mi-yom (VII-3, 236)
Hiç urlā bil-mi-yom (VII-5, 47)
Onu di-mi-yom (VII-10, 20)
Ben onnarı bil-mi-yom (X-1, 14)
Ben bil-mi-yom (X-4, 30)
Yetmiş mi bil-mi-yon (XIII-2, 1)
Saveş hatırası ben bil-mi-yon (XIII-1, 42)
Hinci vā mı yok mu bil-mi-yon evlādım (VI-1, 102)

Ben her zaman gide-mi-yon (VI-3, 78)
İlersine bil-mi-yom (IV-1, 5)
Ben gö̃-mü-yon (XI-1, 1)
Aa bil-mi-yon (III-1, 153)
Hiç bişey gat-mı-yoñ (I-1, 70)
Bil-mi-yom ben (I-1, 296)
Bile-mi-yoñ garik (I-2, 19)
Hayır bil-mā-yon çocuğum (I-1, 100)
Ben yap-mı-yon (III-2, 301)

Ekin sonunda “r” nin korunduğu örnekler:

Ölesini bil-mi-yorum (VII-7, 1)

1.1.2.1.1.3.1.8.2. İkinci Teklik Kişi

Gel-mi-yomun (XII-2, 211)

1.1.2.1.1.3.1.8.3. Üçüncü Teklik Kişi

Gazoz işçez deĝ-mi-yo (IX-3, 126)

Toktor anla-mı-yo (IX-2, 116)

Gelin gelinlik giy-mi-yo (XI-2, 111)

Hinci ol-mu-yo (I-1, 197)

Gīy-mä-yo sâdeç (I-1, 115)

Ol-mu-yo dedim ben (V-2, 242)

Gelin çalış-mı-yo (VII-5, 318)

Dede ondan goca-mı-yo (XII-2, 219)

Şimdi ol-mu-yo (VI-3, 40)

1.1.2.1.1.3.1.8.4. Birinci Çokluk Kişi

Bil-mi-yoz ki bu civarda oluyo o (IX-2, 129)

Serele sat-mı-yoz (IX-2, 35)

Hinci yap-mı-yoz (VII-5, 251)

Heç kötüle-mi-yoz (V-2, 120)

Biz kendimiz yap-mı-yoz (VII-7, 3)

Biz de öle çiğne-mi-yoz (VII-5, 354)

Biz hangi yörükten oldımızde bil-mi-yoz (X-2, 66)

Yayan yürü-mü-yoz (VI-1, 270)

Bil-mi-yoz tabi (VIII-1, 6)

Gari sōlemek iste-mi-yoz (XI-1, 11)

Gızı mindir-mi-yoz (XI-2, 109)

Orasını bil-mi-yoz (II-2, 122)

Biz bil-me-yoz gānk (I-1, 20)

Şimdiki zaman ekinin “-yo”su düşerek geriye sadece ekin ünsüzü “r” kalmış:

Yok onu yap-me-riz (III-2, 199)

Yok onu yap-mâ-rız (III-2, 312)

1.1.2.1.1.3.1.8.5. İkinci Çokluk Kişi

Sizlê derdimi sor-mu-yosuz (IX-1, 64)

1.1.2.1.1.3.1.8.6. Üçüncü Çokluk Kişi

Bizi sevk-et-mi-yolâ (IX-3, 186)

Bubamı vî-mi-yolâ (IX-2, 271)

Bendi yok diyom de inan-mi-yolâ (VII-5, 20)

Yok burlâda yap-mı-yolâ hiç (VI-1, 29)

1.1.2.1.1.3.2. Şimdiki zamanın 2. kullanımı : Ek ünlüsü dardır.

1.1.2.1.1.3.2.1. Birinci Teklik Kişi: -yim

Senden isti-yim yarabbi (IX-2, 312)

1.1.2.1.1.3.2.2. İkinci Teklik Kişi: -yisun, -uysun

Onu ballan garıştıryosun yi-yi-sun ona (IX-2, 190)

Irâtsiz ol-uy-sun (III-2, 6)

1.1.2.1.1.3.2.3. Üçüncü Teklik Kişi: -y1, -yi, -yu, -yir, -iyi

Ondan sōna ōda ō evde al-iyi (IV-2, 156)

Gız evini gel-iyi (IV-2, 155)

Hep bizi gel-iyi (VII-2, 116)

O yanda ses gel-iyi (VII-4, 176)

Anlat di-yu beni (VII-1, 32)

Di-yi (II-1, 3)

Herkes okur baş sağlığı di-yir (I-2, 24)

Yingesi saklı-yı gälin arı-yı (II-1, 317)

Hep gızlān arkasından mı gidil-iyi (III-2, 133)

1.1.2.1.1.3.2.4. Birinci Çokluk Kişi : -yiz, -iyuz

Biz oki-yiz (XII-2, 171)

Çocuklālan vakit geçir-iyuz (VII-5, 77)

1.1.2.1.1.3.2.5. Üçüncü Çokluk Kişi: -ıyılā, -gilē

Onu ordan sardır-ıyılā (VI-1, 272)

Baklavā yap-ıyılā (X-5, 6)

Hormanlı yi-gilē (VII-7, 68)

1.1.2.1.1.3.2.6. Olumsuzluk Çekimi

1.1.2.1.1.3.2.6.1. Birinci Teklik Kişi

Kimselere aydı-mı-yım (IX-1, 124)

1.1.2.1.1.3.2.6.2. Üçüncü Teklik Kişi

Tutmayanımız tut-mı-yı (XII-2, 206)

1.1.2.1.1.3.2.6.3. Üçüncü Çokluk Kişi: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –miyi (mıyor)

şeklinde de görülür ki ayrıca bir +lar çokluk eki kullanılmaz.

Başka gonşulā pişir-mi-yi (XII-2, 203)

1.1.2.1.1.3.3. Şimdiki zamanın 3. kullanımı

-(ı) ya (r)

Yaygın olarak üçüncü çokluk kişi bazen de birinci çokluk kişi, birinci teklik kişi ve

üçüncü teklik kişilerde -(ı)ya(r), -(i)ye(r)lê “düz-geniş” ünlülü kullanıma rastlanmaktadır. Leyla Karahan’ın Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması adlı çalışmasında Şimdiki Zaman ekinin bu tarz kullanımı “Batı Grubu ağızlarının II, III ve ve V. alt gruplarında” değerlendirilmiştir.⁽⁹⁴⁾

1.1.2.1.1.3.3.1. Birinci Teklik Kişi: -yarın

Nazar oldumu oku-yarın (VI-1, 286)

Olumsuz çekimi:

Ben bil-mi-yem (XI-1, 68)

Ben de bil-mê-yen (III-2, 209)

1.1.2.1.1.3.3.2. Üçüncü Teklik Kişi: -yer

Orasıda hazırlı-yer (VI-3, 68)

Selayı oku-yar hoca (III-2, 220)

Onu di-ye nene (III-2, 206)

Yiyêbildî gadâ yi-ye (III-2, 176)

1.1.2.1.1.3.3.3. Birinci Çokluk Kişi: -yarız

Elinde siğil çıktınmı ayâ oku-yarız (VI-1, 229)

1.1.2.1.1.3.3.4. Üçüncü Çokluk Kişi: -ıyelê, -uyerlê, -yerlê, -yelê

Unnarı bağlaş-ıyelê (VII-5, 279)

Hur-uyerlê (XII-1, 35)

Maldanda hep kilim, halı doku-yerlê (VI-1, 69)

Elif di-yelê (III-2, 256)

Küçük nüsük di-yelê (III-2, 3)

94. Leyla Karahan , *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* , TDK. Yayınları, Ankara 1996 , s.142-143

Olumsuz çekimi –ma eki ile yapılıyor:

Hindi yap-ma-yala gari onu (IV-2, 103)

1.1.2.1.1.4. Gelecek Zaman

Ekin başındaki “a/e” ünlüsünde düşme olmuş ve ek genelde -cak/-cek şeklinde çekimlenmiştir. Yaygın olarak ünlü uyumuna uysada birkaç örnekte kalın sıradan fiillere ekin ince ünlülü eklendiği tespit edilmiştir. Ünsüz uyumuna girdiği “ç” li kullanımına da rastlanmıştır. I. Teklik kişide şahıs eki daha ziyade “m” dir. Ancak “n” li kullanımı da vardır. Birinci teklik ve çokluk kişi çekimlerinde eke getirilen şahıs ekleriyle hece kaynaşması olur ve bunun sonucunda bazen hece kaynaşmasına uğrayan ekin orta ünlüsünde uzama görülür.

1.1.2.1.1.4.1. Birinci Teklik Kişi: -can/ -cam/ -çan / (-can, -cen, -cam, -cem; -çan, -çen, -çam, -çem)

Ben nasıl al-can seni diyo (XII-2, 80)

Ben ihtiyarın öl-cen (V-2, 155)

Né al-cam başka (V-3, 23)

Ben onnā mı beklī-cem (VII-5, 216)

Senden önce gel-cem (VII-4, 144)

İlli falını bak-çan sēn (IX-1, 94)

Acık konsolancan suyu git-çen (IX-1, 111)

E ben de git-çem (VII-3, 282)

Senden önce gel-cem (VII-4, 171)

He ona mı anlat-çen (IV-2, 132)

Ben bunu koy-cam diyemez (XI-2, 180)

Ben Elif koy-can (III-2, 277)

Dur anlat-çam (I-1, 81)

Anlat-çem (II-3, 224)

Ben bunlāmı anlat-çan (III-1, 10)

Ekin başındaki “a/e” ünlüsü birkaç örnekte düşmemiştir:

Ben hiç çatlā öl-icem (IX-2, 65)

Ben bunu giy-ecem (XI-2, 124)

Hece kaynaşmasına uğrayan ekin ortasındaki ünlüde bazen bu kaynaşmadan dolayı uzama görülebilir:

Ben söli-cēm (IX-2, 136)

Olumsuz çekimi:

Otu-mu-cen (VII- 5, 342)

Git-mī-cen gızım (VI-1, 223)

Aa vā-mí-cen et-mi-cen denmez (IV-2, 2)

Gızın bâbası vè-mi-cen diye idda etti (IV-1, 13)

Geç-mī –cem ben demiş (VII-3, 324)

Yeter başka yapa-mı-can (III-1, 19)

Yav sen pitire-mi-cen (I-1, 55)

1.1.2.1.1.4.2. İkinci Teklik Kişi: -can/ -çan/-casın (-can, -cen; -çan, -çen; -casın, -cesin, -cesen, -çē)

Siz nē ol-cān sen (IX-2, 297)

Ondan sonacım gar-can (V-2, 26)

Üç sene mi beklī-cen (XII-2, 15)

Evet neyi sor-cen (X-2, 1)

Ē mecbur bin-cen (VI-1, 219)

Sen bunu asıl-cen (IV-2, 59)

Nápçan mecbur vēr-cen (III-2, 146)

Nē gādā yap-çan (I-1, 115)

Boynunu çember yimeni mi as-çan (VI-1, 159)

Para vāsa git-çen (VII-5, 231)

Testi çek-çē-min (VII-6, 310)

İlle çalış-casın (VII-5, 40)

Hacı gāsı ol-cāsın didi (IX-1, 102)

Pindiriken gör-cesin sen (XII-2, 191)

Burayı var-cak-sın (XI-2, 4)

Olumsuz çekiminde Türkiye Türkçesinde de yaygın olarak kullanılan “ma/me” olumsuzluk ekinin dar ünlülü hali kullanılmaktadır:

Ancak çok yap-mı-cesen (IX-2, 106)

1.1.2.1.1.4.3. Üçüncü Teklik Kişi: -cak/-çak (-cak, -cek; -çak, -çek; -cik; -cen)

Bizi oğlan goy-cak (VI-1, 21)

Nedanın eskeri oynu-cak (XI-1, 15)

Gälin darak mı bul-cek bıçak mı bul-cek , oğlan mı doğ-cak kız mı doğcak (II-1, 316)

Yağmur gel-cek diye erken gidiyolāmiş işe (VII-4, 166)

Hemşerim yün çorap giy-cek (XIII-1, 81)

Yataktan nereyi çık-çak (III-2, 259)

Zāten mevlüt okut-çak (I-3, 17)

Arāsan çık-çak dedi (IX-1, 122)

Hinci Hasan vā bi esker kit-çek (X-4, 37)

Tabi yabanā git-çek (V-2, 15)

Ē yakıcāmız tüken-cik (VII-5, 66)

Bir örnekte ekin ünsüzü “k”nın “n” ye dönüştüğü tespit edilmiştir:

Dedē yokkan kim işlī-cen (VII-7, 79)

Olumsuzu “mı/mu” ekiyle yapılmıştır:

Oldī yerden kıpırda-mı-cak (IX-3, 188)

Ege üniverstesi ol-mū-cak demişlē (IX-2, 118)

Ī ol-mu-cak (XII-2, 96)

Böle orē yere önüne eğil-mi-cek emme (V-2, 204)

Ben evere-mī-cek dedilerdi (I-1, 156)

1.1.2.1.1.4.4. Birinci Çokluk Kişi: -caz/-çaz (-caz, -cez, -cāz, -cēz,; -çaz, -çāz, -çez)

Ne goy-caz anne dedi (VI-1, 18)

Şindi düğün başlı-caz (XII-1, 13)

Menderes'i böle as-caz diyi şe dedile (VII-6, 117)

Böle her tarafını ser-cez (V-2, 46)

Ne zaman ever-cez (III-2, 130)

Hindi düğünü geriye dön-cez (I-1, 58)

Şindi gemiye min-cez (IX-2, 63)

Biz yağmur duasına çık-çaz (XII-1, 60)

Unnarı anlat-çaz gari (IX-1, 9)

Dört çoval dā gübre at-çaz (VI-1, 80)

Biz tirennen git-çez (XIII-1, 61)

Birinci teklik kişi çekiminde olduğu gibi eke şahıs ekinin eklenmesiyle ekin son ünsüzü “k” önce ötümlüleşip “ğ”ye dönüşür sonra da iki yanındaki ünlüyle büzülerek tek bir uzun ünlü halini alır:

Şinci niye di-cēz (IX-1, 5)

Nas tanış-çāz işte (II-4, 259)

Düğün başlı-cāz (III-1, 14)

Düğün yap-çāz (III-1, 14)

1.1.2.1.1.4.5. İkinci Çokluk Kişi: -cesiniz/-çāsınız

Nası anlā-cesiniz (X-2, 83)

Dualan yap-çāsınız didi (VII-6, 142)

Bunnan ders gör-cēsınız (II-3, 238)

Olumsuz çekimi :

Ömür boyu birbirinize göre-mi-cēniz (XIII-1, 135)

Çık-mı-cāsınız (XIII-1, 125)

1.1.2.1.1.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi: -ceklē/-cek

Ankaraya min-ceklē gari (IX-2, 299)

Elbise vē-ceklē (XIII-1, 76)

Bunlar yuva gur-cekler (II-2, 340)

Orā git-çēlē (III-2, 130)

Yazı dilinde olduğu gibi çokluk eki “+lar” kullanılmadan da çokluk çekimi yapılmıştır:

Yarın anan buban dīcek (V-2, 294)

Senin evinde gençlē konaklī-cek (XI-2, 37)

Bunlar demişler ders gör-cek (II-3, 236)

Olumsuz çekimi :

Benim yanıma gel-mi-ceklē (III-2, 131)

1.1.2.1.1.5. Geniş Zaman

Birinci teklik kişilerde yaygın olarak kullanılan şahıs eki “n”dir Birinci çokluk kişi çekiminde ise birkaç örnekte “z” yerine “k” ünsüzü kullanılmıştır. İkinci ve üçüncü teklik kişilerle; ikinci, üçüncü çokluk kişi çekimlerinde “r” ünsüzü kaybolmaktadır. Hatta ek bazen tamamen düşerek görevini şahıs ekine yüklemiştir. Bu duruma ikinci ve üçüncü çokluk kişi çekimlerinde rastlanmıştır. Ayrıca üçüncü teklik kişilerde “r” ünsüzü düşerken önündeki dar ünlü (ı, i, u) geniş ünlüye (a, e) dönüşür ve çoğu zamanda bu geniş ünlü de uzama olur.

1.1.2.1.1.5.1. Birinci Teklik Kişi: -ar/-r (-ar, -er, -ır, -ur; -r)

Yardım yap-ar-ın (IV-2, 126)

Yavrum ben genç mi ol-ur-un hiç (XII-2, 110)

İzmir'i gid-er-in (XII-2, 131)

Kaldır-ır-ın (VIII-1, 33)

Herkez bende biş-ir-in (XI-2, 199)

O zaman akıllarınızı gel-ir-iñ (II-1, 52)

Acık soda goy-ar-ın (I-1, 112)

O hamırı bi yoğur-ar-ın (I-1, 117)

Senin yanına eltē gel-ir-in (III-2, 68)

Oku-r-um diyom (VII-7, 14)

Esne-r-in (VI-1, 240)

Çocın başın altına go-r-un (IV-2, 80)

Özür dile-r-iñ (I-1, 236)

Olumsuzu –mem ile yapılır:

Ben bil-mem (VII-5, 200)

Ben bil-mem valla orasını (V-2, 122)

Köyümüz daha da ufalıyo mu bil-mem (VI-3, 84)

Ben bil-mem a yavrum (VI-1, 10)

Sizin gibi öle bil-mem (IV-2, 193)

Dā eskileri ben bil-mem (XI-1, 28)

Masal hikaye bil-mem gızım ben (III-2, 333)

1.1.2.1.1.5.2. İkinci Teklik Kişi: -(a)rsın/-(ø)rsin/-ā(ø)sın (-arsın, -rsin, -rsun, -ırsın, -āsin, -isin, -usun, -üsün)

Sen didi hayvan bak-ar-sın (IX-3, 162)

Deymenden geldin mi çocı al-ır-sın (IV-2, 83)

Ben davul istemiyom disen de-r-sin (VII-6, 140)

Hanı oku-r-sun mesele bildiğinden (V-2, 101)
Canım insan olmasa işi yak-ā-sın (VII-2, 138)
Tava geldi mi indir-i-sin bak-ā-sın (VII- 3, 243)
Paran yoksa otur-u-sun (VII-5, 231)
Eve götür-ü-sün (IV-1, 50)
Buğdayımı gat-ar-sın (XI-2, 190)
Şöle oldum mu aç-ā-sın (I-1, 71)

Olumsuz –mesin; bir örnekte de –man şeklinde yapılır.

Saat yidi olmadıktan sōna gele-mesin (VII-5, 374)
Benden önce gele-mesin (VII-4, 171)
Gōmedikten sonra sen bil-mesin (IX-2, 93)
Ondan sonacım basa-man (V-2, 162)

1.1.2.1.1.5.3. Üçüncü Teklik Kişi: -ā/-er/-r (-ā, -ē,-e; -ır, -er, -ur, -r)

“r” ünsüzünün düştüğü ve ekin ünlüsünün uzadığı örnekler çokçadır.

Hatta on günde bilem dur-ā (V-2, 59)
Gelin indikten sōna hemen hazır evinē var-ā (VII-2, 144)
Otur-ā anam (X-4, 19)
Evvela gızın anası çīr-ā (VI-1, 16)
Damat yokādan şeker saç-ā in-ē (IV-2, 20)
Gızın anası çār-ā (XII-1, 45)
Burayada gel-e o hinci (VII-10, 20)
Gelin şurū gada gollānı sıvā (V-2, 27)
Bi kuva su gönder-ē (I-3, 11)
Pazar gün gālin bin-er (IV-2, 5)
Der oyni-r (VI-3, 36)
Tuz gavır-ur (II-2, 169)
Tavīn bacāmı alır pilavın üstüne goy-ur (I-1, 178)

Dizil-er amlar dizil-er (II-2, 17)
Herkese koy-ur (I-1, 245)
Ondan sōna oraya var-ır (I-1, 201)
Beş on dāne lokum **kor** (I-1, 244)

Bir kōyde Şimdiki zamanın geniş zaman yerine kullanımına rastlanılmıştır:
Oku-yar ũfũrũ, oku-yar ũfũrũ (VI-1, 140)

Olumsuz çekiminde –maz/-mez kullanılır. Sadece bir ũrnekte –man kullanılmıştır.
Var yavrum vā ol-man mı (VII-2, 112)
Gelin hindi burdan gitti burdan geriye gel-mez (I-1, 140)
Kaç-maz (VII-6, 171)
Ā ol-maz (IX-1, 64)
Kız bil-mez (XI-2, 3)
AnlaTmeylen bit-mez (VII-7, 44)
Yakın gōřulara pek fazla ık-maz (IV-2, 78)
Gelinne damat dolaş-maz (VI-3, 50)
He bişeycik ol-maz (VII-5, 39)
Hiç kız oğlanı gōr-mez (XIII-1, 2)

1.1.2.1.1.5.4. Birinci okluk Kişi: -(a)rız / -(a)rık / -rız /-uz (-arız, -eriz, -iz, -uz,-rız, -riz, -erik, -ruk)

Birinci okluk şahıs eki “z” bōlgenin karakteristik bir ũzelliđidir. Fakat “k”li kullanımı da bulunmaktadır.

Şinci yoğurdu al-ar-ız (V-2, 24)
Beş buçuk kalk-ār-ız (VII-1, 21)
Baklavalā yap-ar-ız (VI-1, 31)
Dũđũnlēmizde keşkek yap-ar-ız (VII-7, 18)
Yaşlı nenelēmiz ır-ar-ız (V-1, 10)
Davetleri gid-er-iz (VI-1, 16)

Sözüm akrabalā gid-er-iz (IV-2, 135)
O çocī güzelce yıka-r-ız (V-2, 257)
Sobayı yak-ar-ız oturuz (VI-1, 107)
Meydan yeri de-r-iz (VI-3, 28)
Garınlānı doyur-ār-ız (III-2, 227)
Buraya postakı de-r-iz (I-1, 149)
Götür-üz (II-4, 275)
Önlēne sofra go-ruk (VII-5, 294)
Akrabalāmızı gez-erik (VI-3, 47)

Olumsuz çekimi –mayız ile yapılır.

Öle şarkıcı markıcı adı go-mayız (XII-2, 72)
Biz hiç söylemez öle bil-meyiz (VII-6, 166)
İsraf yap-meyiz (VII-5, 292)

Bir eylemin yapıldığını vurgulamak içinde olumsuzluk eki kullanılıyor ve “mi” soru ekiyle birleşince –mamız halini alıyor:

Yap-māmız menişte diyoz (V-2, 46)
Ölü biz hiç bil-memez kim (V-2, 148)

1.1.2.1.1.5.5. İkinci Çokluk Kişi: -irsiniz, āsınız, -sunuz

Siz bil-irsiniz (XIII-1, 132)
Dua yap-āsınız (V-3, 12)

Ek düşerek görevini şahıs ekine yükleyebilir:

Beni nē ol-sunuz dua edin (IX-2, 301)

Olumsuz çekimi :

Aleyi bil-meziñiz (I-1, 43)

1.1.2.1.1.5.6. Üçüncü Çokluk Kişi: (1) rla(r) / -îlê /-lê (-ırlar, -irlê, -ürler, -arlâ, -rlâ, -îlâ, -îlê, -âlâ, -ülâ, -lê)

Geniş zamanın ve “+lar” çokluk ekinin ünsüzü “r”nin korunduğu örnekler:

Onnarı bırak-ırlar (XIII-2, 5)

Unnarda bakâ düşünürle danış-ırlar (XIII-1, 4)

Kapının başını eline şöyle bi yağ sürdür-ürler (VI-3, 37)

Sadece “+lar” çokluk ekinin ünsüzü “r”nin düştüğü örnekler:

Oyna-rlâ (V-2, 128)

Birazdan gel-irlê gine (IV-2, 10)

Dam başlâna çık-arlâ (IX-1, 34)

Çokluk ekinin ünsüzü “r” nin korunduğu örnekler:

Deveylen oğlan evinden goyun sar-âlar (II-4, 265)

Hem geniş zaman ekinin hem de “+lar” çokluk ekinin ünsüzü “r” nin düştüğü örnekler daha fazladır.

Al-îlâ var-îlâ gorklâdı (VI-1, 7)

Atılan gâlinede bindir-îlê (IV-2, 14)

Yumurta gırıyolâ içine sütlen yuğur-âlâ (VII-3, 199)

Küpe yap-âlâ (VII-7, 23)

Bunnâ fakir bak-âlâ (VII-5,10)

Ondan sōna neşan yap-âlâ (X-3, 1)

Acık dakıları dak-alâ dağal-âlâ (X-5, 19)

Gid-êlê (XI-2, 51)

Hepsini bu gadâ bu gadâ vir-êlê (I-1, 146)

Nê gönünden geçiyosa doldur-ülâ dolaşırlâ (I-1, 195)

İşi pitir-êlê (III-2, 2)

Onu minder-ēlē arabasına götür-ēlē hastaneye (III-2, 238)

Ekin düşmesiyle görevini şahıs eki yüklenir:

Bi ara dürmelē ver-lē (IV-2, 63)

+Lar çokluk eki kullanılmadan da çoğul anlamı ifade ediyor:

Oğlan evi kız evi birbirini gününü belli ed-ē (II-4, 263)

Olumsuz şeklinde –mazlā kullanılmıştır.

Bi dē okut-mazlā (IV-2, 116)

Yok burdu yap-mazlā (VI-1, 83)

Yāhut sütçüyü ve-mezlē (VII-3, 191)

Hastaneye alıp git-mezlē (III-2, 243)

Gelini yüz üstüne geti-mezlē (I-1, 139)

Acik kō-mazlā (III-2, 55)

1.1.2.1.2. KİPLER

1.1.2.1.2.1.Emir / İstek

1.1.2.1.2.1.1.Birinci teklik kişi : -ayım / -eyin / -am / -elim / -yem (-ayım , -eyim , -ıyım , -eyin , -yem , -am , -em , -yen , -yım , -yim , -eñ , -en , -yin)

Ordana gızı gaçır-ayım derkene (VIII-1,10)

Ben seni goyuver-eyim (VII-5,274)

Sana gocandan ayırmak istesem gid-eyim Pelitalan hocaya (V-2,186)

Eh diyo Muammet ben gid-eyim (VII-6, 307)

Sana altınları ver-eyim (X-1,87)

Ben ne bil-eyim (VI-1,8)

Bēm goyunlā sağ-am (X-1,17)

Ben gid-em taranam vā (V-2,125)

Nápıyo ne bil-em ben (VII-2,277)
Bu oğlanla pek deli gızım birini seni ver-em (VI-1,149)
Ölü ya gızım nāp-eyin (VI-1,169)
Kuş gibi kalk-ıyım (IX-2, 309)
Ondan sona senden āl-ıyım (IV-2,138)
Ne di-yem (XIII-1,105)
Cuma düğünü oluyo gari cuma di-yem (XII-1,27)
Bi yara kanser gibi di-yem (IX-2, 115)
Ağzına da adam kalcak bi sıkıyoz mu di-yen sana (V-2,76)
Şimdi düğünlük işi için söyli-yim (IX-2,8)
Ne di-yim ben hindi (VII-1,5)
O dünyā gelmeden ona da söyle-yin gari (IX-1, 82)
Ev yap-ıyın diyoz (IX-1,24)
Kıprı-yım demiş (II-2,107)
Ne bil-eñ (I-1,77)
Sözüm kendimden başlı-yım (I-1,3)
Anlat-en (I-1,1)
İşte ben anlat-ayın bak sene (II-2,346)
Başka ne deyiver-en (III-2,333)
Bak sen deyiver-eyim (III-1,2)

Söle-yin (XI-1,27)

Olumsuz çekiminde -ma olumsuzluk eki kullanılır. “ Y” nin daraltıcı etkisiyle ekin ünlüsünde daralma olur.

Neden ağla-mı-yım (IX-2, 316)
Allahım şikāt etmiş ol-mı-yım (VII-7,63)
Hadi açıkla-mı-yım orasını (IV-2,31)

1.1.2.1.2.1.2. İkinci teklik kişi : -Ø, -n

Gel-Ø Emine sen anladır-sın (VI-1,124)

Elli beden ver-Ø (XIII-1, 78)

Sen sor-Ø gızım (XII-1,3)

Benim elim sen al-Ø (V-2,155)

Al-Ø gülüm al-Ø bak (V-2, 311)

Saba çaylan ban-Ø (VII-5,275)

Daş ol-Ø baş yar-Ø (IX-1,26)

Beni didi ayakdeş ol-Ø (IX-2,58)

Hadi kalk-Ø (II-2,154)

Sadece bir örnekte ikinci tekil kişi çekimi “ n” ile yapılmış:

Ondan sōna süslende süsle-n gari (XII-2,157)

Olumsuzu –ma / -me ekiyle yapılır :

Sor-ma (IX-2, 3)

Heç dedi üzü-l-me (IX-1, 105)

Sen buradan kımıl-da-ma (X-4,20)

Oğlum yap-ma dedik (IV-1,6)

Banyoya gir-me (XIII-1,82)

1.1.2.1.2.1.3. Üçüncü teklik kişi : -sın , -sin , -sun , -sün

Gōşu çoban sūdünü iç-sin (VIII-1,16)

Namazımı gıldır-sın, orucumu tuttur-sun diyon Allhıma (X-4,4)

Gel-sin gari otu-sun dēcez (XII-2,89)

Gurşun Hafze teyzen anlat-sın sana (VII-2,276)

Hanı çocuk okumeye git-sin gel-sin diye (V-2,269)

Bu gız bak-sın (VII-6,281)

Noğut gavurulā gorrā torbalā yi-sin (VII-1,185)

Ezen bil-sin (IX-1, 222)

Aç kapiyi gel-sin (X-1,72)

Çık-sın git-sin (II-2,147)

Adınla büyü-sün (I-1,267)

Üçüncü tekil kişinin olumsuzu da –ma / -me ekiyle yapılır :

İllēn kapılānda boyun bū-me-sin (VII-5,30)

Unnara çamur bulaş-ma-sın diye (IX-3,176)

Allah bizleri vē-me-sin (VII-2,88)

Başımız ağar-ma-sın derlē (V-2, 233)

1.1.2.1.2.1.4. Birinci çokluk kişi : -(y)am / -(y)alım / -yanak (-alım , -elim , -yelim , -am , -em , -yem , -yanak , -ak)

Bunun hayırını yap-alım (V-2,277)

Yap-alım didi (VII-6,144)

Baraba gid-elim sennen (XII-2,118)

Sekiz diğ-elim (IX-3, 51)

Yımırta gırıyoz di-yelim (V-2, 77)

Danış-alım büyüklerimizi danış-alım (XI-2,7)

Fur-am dedi (V-2, 321)

Bizim baldız vā seni al-am (VII-6,307)

Ondan sōna evlenme yap-ām der (XII-2,24)

E yavrum nap-am (X-1,68)

Hadi gid-em hep barabar (II-2,111)

Aşurada yi-yem derlē (III-2,180)

İstanbulda gid-em senlen (IX-2, 60)

Tartu yok mu göster-em (VII-6,281)

Kış bastırmadan tohumları ek-em diye (VII-4,164)

Falancān gızını alıver-em derledi (IV-1,47)

Dedi işte burayı gel-em dedi (VI-1,108)

Çarşıya gid-em (XIII-1,171)

Düñür bıydayları yike-yem tamam (V-2, 331)

Amcasını sor-am (XI-2,6)

Başka ad koy-am diyolā (III-2,278)

Birinci çokluk kişi eki olarak –ak’ ın da kullanıldığını görüyoruz :

Benim darıyı soy-ak (I-1,56)

Ekin sadece bir örnekte kullanılan –yanak şekli de mevcuttur :

Bilmiyoz a gülüm, napı-yanak ? (V-2,100)

1.1.2.1.2.1.5.İkinci çokluk kişi : -yın / -ın / -n (-yın , -yun , -yün , -ın , -in , -un , -ün , -ıñ, -n)

Bul-un onu (IX-2,74)

Gel-in (IX-3, 257)

Gid-in dedi bizim adam (IX-1, 95)

AnlaTmeylen bitmez gid-in gör-ün (VII-7, 44)

Sağ selim yap-ın gel-in (V-2,148)

Siz burda dur-un (VII-5,27)

Yağmur duası var buyr-un (VII-2,295)

Yol-un nine yol-un (X-1,3)

Çullu çiftlīni ver-in demişlē (IV-1,21)

Kâat gönderiz buyr-un diye (XII-1,66)

Var-ın bak-ıñ benim bacam tütermi (II-2,38)

Yemē buyur-un gel-in (I-1,219)

Hemen yörü-yün (IV-1,132)

Hadi-yin buyur-un (III-2,38)

Ara-n bulun onu (IX-2, 90)

Sōra ayaklānızı yıka-yın (IX-3,157)

Selām söyle-n hadi (IV-2,120)

Bildīniz oku-yun siz (V-3,13)

Olumsuzu diğ̄er şahıs çekimlerinde olduğu gibi -ma / -me ile yapılır:

Çarşıyı gaç-ma-yın (XIII-1,136)

Üzül-me yin ennecīm bobacīm (IX-1,163)

Irahatsız et-meñ cennezeyē (I-2,23)

1.1.2.1.2.1.6.Üçüncü çokluk kişi : -sınlā , -sınlar

Duyanlar ağla-sınlar (IX-1,165)

Bak-sınlā onnāda beni (VII-5,15)

Olumsuz çekimi :

Evlālān acılānı gō-me-sinlē (X-1,120)

1.1.2.1.2.1.7. Gürer Gülsevin Uşak ili ağızlarında “bak-“ fiilinin emir-istek kipi ile çekimlenmiş fiillerden sonra gelerek, pekiştirme edatı görevinde kullanıldığını belirtir.⁽⁹⁵⁾ Böyle kullanımlar Manisa Merkez Kuzey Batı ağızlarında da bulunmaktadır.

Ama gel-Ø bak hinci gençlere (VII-7,106)

Böle dört kişi böle südür-Ø bakām südür (V-2, 212)

Ge-Ø bak-Ø (XII-2,158)

Sürün-Ø bakām yat kalk (XIII-1,142)

Otu-Ø bukām dediler (XIII-1,58)

95. Gürer Gülsevin, **Uşak İli Ağızları** , TDK. Yayınları, Ankara 2002, s.118

Tütünü diz-Ø bakām (VI-1, 84)

Döğ-Ø bakam dō (IV-1,34)

Al gülüm al-Ø bak (V-2,254)

Dur bakām (III-2,129)

Gardeş kızları giyin-in bakām (XI-2,123)

Buyurun bakām (XI-2,59)

Kalkın bakām demiş (XI-1,52)

1.1.2.1.2.2.Dilek : Bizim derlediğimiz metinlerde, “-sa” şart eki sadece birinci ve ikinci tekil kişi çekimlerine rastlanmış ancak temel cümlenin yüklemine oluşturmadığından örneklendirilmemiştir.

1.1.2.2.BİRLEŞİK ÇEKİMLER

1.1.2.2.1.Hikaye

1.1.2.2.1.1.Görülen geçmiş zamanın hikayesi

1.1.2.2.1.1.1.Üçüncü teklik kişi

Sev-diy-di (XI-1,61)

1.1.2.2.1.2.Öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi

1.1.2.2.1.2.1.Üçüncü çokluk kişi

O ağaçlar o zaman yetiş-miş-ti (II-3,191)

1.1.2.2.1.3.Şimdiki zamanın hikayesi

Basit zaman çekimlerinde de gördüğümüz gibi şimdiki zamanın üç farklı şekli vardır.Bu farklılıklar birleşik çekimlerde de bulunmaktadır.

1.1.2.2.1.3.1.Birinci teklik kişi

Unnā gidēkene gid-iyo-dum (VI-3,80)

Pamie gid-iyo-dum (VI-1,145)

Ben ça davul geliken pek sev-iyö-dun (IX-1,67)

Eveldeñ ben çok doku-yö-dum (V-2,199)

Ben otur-uyö-dum (XII-2,92)

Ben öle yap-iyö-dum (I-1,296)

Göyün güd-î-dim (X-2,91)

1.1.2.2.1.3.2. İkinci teklik kişi

Donnân sıvı-yö-dun (VI-1, 206)

1.1.2.2.1.3.3. Üçüncü teklik kişi

Beş gün sö-r-üyö-du (IX-1, 7)

Zamanında şalvarlâ alın-iyö-dun (VII-10,8)

Biri serelde çalış-iyö-du (IX-2,5)

Çörek yapı-l-iyö-du (VI-1,53)

O zaman aşure ol-uyö-du (I-1,198)

Urdañ o garı anlad-idi (X-1,25)

Söna söna üred-iy-dini (III-1,154)

Halicēzim benim oku-yer-di (VI-1,237)

Olumsuzu –mıyödu ile yapılır:

Bi üsük takıl-mıyödu (IX-2,10)

Mevlüt eskiden okun-muyödu (IV-2,111)

1.1.2.2.1.3.4. Birinci çokluk kişi

Nişanlımızdañ al-iyö-duk (IX-2, 11)

Daş ol baş yar di-yö-duk (IX-1,26)

Gayvalarda sofrâ çıkar-iyö-duk (V-2,282)

Önceden eşeklere sal di-yö-duk (VII-7,67)

Kedizin içini kayyılan gid-iyö-duk (VI-1,207)

Öküzlülen çift sür-üyo-duk (IV-1,25)

Olumsuzu “-mıyoduk” ekiyle yapılır.

Öle şey bil-miyoduk (XII-2,77)

Biz dā evele hiç çık-mıyoduk (IX-2,173)

Bi ėmek kaşığı bula-māyoduk (VII-2,146)

Önceden gavđı et-miyoduk (VII-5,17)

Bir örnekte de hem şimdiki zaman eki hem de hikaye çekim ekine şahıs eki getirilmiştir.

Hiç gat-mı-yoz-duk biz evelden (VII-5,266)

1.1.2.2.1.3.5.Üçüncü çokluk kişi

Evelden yap-ıyolā-dı (VII-5,251)

İp doku-yolā-dı (IX-1,118)

Gāvurrā geliyo di-yelē-di (X-1,55)

Neşanlılānız künah di-yelē-di (III-2,118)

1.1.2.2.1.4.Gelecek zamanın hikayesi

1.1.2.2.1.4.1.Birinci teklik kişi

Bunnarı daşına yazdır-cādım (IX-1,133)

1.1.2.2.1.5.Geniş zamanın hikayesi

1.1.2.2.1.5.1.Birinci teklik kişi

Üç tene torun çık-ā-dım (V-1,1)

Balamut silk-e-din (VII-3,157)

1.1.2.2.1.5.2.İkinci teklik kişi

Bin-er-din burdan taksiye (VII-6,183)

Birkaç örnekte ise geniş zaman eki düşerek görevini hikaye çekimine bırakmıştır:
Kendin ne piş-tiysen (IV-2,104)
Sözüm katmer et-tin, aş piş-tin (IV-2,104)

1.1.2.2.1.5.3.Üçüncü teklik kişi

Bir grup örnekte geniş zaman ekinin “-r”si düşerken bir grupta da korunmuştur.
Â bu Goca Âmat derdi bil-ir-di (VIII-1,17)
Bu gızı gaç-ır-dı (IV-1,7)
Üçüncü gün aley çekil-ir-di (VI-1,5)
Beyim kaç-ır-dı beni (VI-3,1)
Benim anam her gün dua ed-ir-di (X-1,119)
Edil-ir-di (II-2,80)
Dünü gidil-ir-di (I-1,26)
Bizem gaynana pek bil-ē-di (X-1,15)
Gaynanam çok sev-ē-di (VII-5,1)
On beş gün dur-ā-dı bi hamanda (VII-3,159)
Makarnası üstünde gal-ā-dın (VII-5,261)
Dā çok anlā-dı (III-2,337)
Burdaki malları Avrupaları göt-ū-müş (IX-1, 75)

1.1.2.2.1.5.4.Birinci çokluk kişi

Yine birinci çoğul kişi çekiminde de geniş zaman ekinin ünsüzü olan “-r”nin düştüğü örneklerde vardır korunduğu örnekler de. Ayrıca bir örnekte de şimdiki zaman eki geniş zamanın yerine kullanılmıştır.

Gandil de-r-di-k (VI-1, 61)
Ordan āşam eve gel-ir-di-k (VII-3,155)
Böle vakitler geç-ir-di-k (IX-1, 71)

Pençerelēnde dur-ur-du-k (XI-1,33)
Birē avuç çerez al-ır-dı-k (I-1,161)

Çıraylan gezmē gid-ē-di-k (VI-1,53)
Öle öle vakidi geç-i-di-k (VII-1,4)
Dön-ē-di-k hep berābē (VII-1,34)
Kına gecesi yap-ā-dı-k (IX-1,13)
Yā yabancıları gid-ē-di-k (VII-5,2)
Halı kendimiz eğr-e-di-k (VII-7,132)
Sinilēlen pişir-i-di-k (I-1,299)

Evelden çok küçük evlenirdikte masraf işlēni dal-ıy-di-k (IX-1,40)

Bir örnekte ise geniş zaman eki düşerken görevini eklendiği kelimenin en son ünlüsü yüklenmiş ve bu ünlü uzamıştır.

Kilim dokā-dı-k (VIII-1,38)

Olumsuzu “-mezdik” ile yapılır:

Öle pesle-mezdik (IV-2,143)

1.1.2.2.1.5.5.Üçüncü çokluk kişi

Gine orda oyna-rlar-dı (VI-3, 34)

Düğün yapmayı çalış-ırlā-dı (VII-10,5)

Eskiden sallangeçlē min-ēlē-di (VI-1, 33)

Bi altın ver-īlē-di (XIII-2,6)

Onu attılā işden çık-ā-dılā (IX-2,5)

Gönleri olası ver-ele-dini (III-1,11)

İpleri gār-elē-di (XI-2,114)

Buraya bi bōle havlu gibi bişe ser-ēlē-di (I-1,163)

O mumnu sakızlādan getir-īlē-di (I-1,20)

Sabālı kōlü yidir-ilē-di (II-4,267)

Kayalā gel-īlē-di (III-1,11)

Manisa valisi geldine otu-dulā (IX-2,189)

Çokluk eki “+lar” kullanılmadan çokluk kişi ifade eden örnekler bulunmaktadır:

Misafirrēmiz gel-ir-di (IX-1,11)

Sādeç olanla döv-ē-di (I-1,40)

Hamırı eleklē-lē-din (VII-5,216)

Oğlanlā gazanlāla su getir-ē-di (VII-1,13)

1.1.2.2.1.6.İsteğin hikayesi

1.1.2.2.1.6.1.Üçüncü teklik kişi

Benim gibi açık biri ol-aydın (VII-2,102)

1.1.2.2.2.RİVAYET

1.1.2.2.2.1.Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti

1.1.2.2.2.1.1.Üçüncü teklik kişi : -muşmuş

Eskilēden yok-muşmuş okulda (VI-3,62)

1.1.2.2.2.1.2.Üçüncü çokluk kişi: -mişlmiş

Bak-mışlmiş gölde (II-2,107)

1.1.2.2.2.2.Şimdiki zamanın rivayeti

1.1.2.2.2.2.1.Üçüncü teklik kişi: -iyomuş , -yomuşmuş , -i(y)miş

Falancanın beygiri taksii geç-iyomuş (VII-6,189)

Dokanivedimi ürk-üyo-muş (VII-2,89)

E nāpıcan sev-iyomuş (V-2,99)

Saba namazını hacıdā gılıp gel-iyomuş (III-2,210)

Bakın-iyomuş (II-2,120)

Bi gün evel goyununu çemiş gid-iyomuş (II-2,88)

Önceden kómür yapıl-ıyo-muş (I-2,1)

“-Mış” eki üst üste kullanılabilir:

İndiği araba dur-uyo-muşmuş (VIII-1,69)

Āşama gada o ēmeğlen üzüm yi-yo-muşmuş (VII-5,5)

Üstüne görülen geçmiş zaman eki “-di”yi alarak genişleyen örnekler de bulunmaktadır.

Bu dalları odun kómürü bildiğimiz mangal kómürü yapıl-ıyo-muş-tu(I-2,2)

Basit çekimlerdeki gibi şimdiki zaman ekinin ünlüsü dar olabiliyor:

Unnā şēlene hep yıgad-iy-miş (X-1,45)

Mansa bi yan-ı-miş ga bi yan-ı-miş (X-1,24)

O gölde durup dur-i imiş (II-2,121)

1.1.2.2.2.2.Üçüncü çokluk kişi : -ıyolāmiş , -ıyelēmiş

Ama dā bizden önce yap-ıyolā-mış (VI-3,29)

Keskin daş goy-uyolā-mış (VII-5,327)

Çadırdā dur-uyolā-mış (IV-1,16)

Bizim ninelēde pırçak yol-uyolā-mış (X-1,2)

O şe le sal-ıyelē-miş (X-1,31)

1.1.2.2.3.Gelecek zamanın rivayeti

1.1.2.2.3.1.Üçüncü teklik kişi : -çēmiş

Asker burayı Maniseye yetiş-çē-miş (X-2,50)

O birē şī vē-cek-miş (IX-2, 248)

1.1. 2. 2. 3. 2. Üçüncü çokluk kişi : -çēlē-miş

Köyleri bas-çēlē-miş (X-1,57)

1.1.2.2.4.Geniş zamanın rivayeti

1.1.2.2.4.1. Üçüncü teklik kişi : -ümüş , -emişmiş , -ırmış

Buradaki malları Avrupaları göt-ū-müş (IX-1,61)

Taksiyi geç-ē-mişmiş (VII-6,186)

Buranın insanı Eselē köyü derlē-mişmiş (XII-2,102)

Yat-ır-mış kalk-ır-mış (II-2,118)

Vakit geç-ir-miş (II-3,186)

1.1.2.2.4.2.Üçüncü çokluk kişi : -ılâmış , -elermiş , -mişlē

Ertesi gün bi dul garı Emine'de fal baktır-ılâ-mış (IX-1,118)

Goyunnānan geç-ēlē-miş (X-1,13)

Yazın oraya gid-ēler-miş (XIII-1,25)

Düğēn yap-ālā-mışmış (VII-5,326)

Yarış yap-ālā-mışmış (VII-6,185)

Geniş zaman eki bazen düşüyor :

Guru yimiklik get-miş-lē (IX-2,224)

1.1.2.2.3.Şart

Şart eki temel cümlelerin yüklemine oluşturmaz. Bazı araştırmacılar bu eki zarf fiil olarak değerlendirir. Bu nedenle basit zaman çekimlerinde bu ekin kullanımına değinmemiş olsakta birleşik zaman çekiminde değinmek gereği duyduk.

1.1.2.2.3.1.Görülen geçmiş zamanın şartı

1.1.2.2.3.1.1. Üçüncü teklik kişi : -dise

Gel di-di-se (VII-6,172)

1.1.2.2.3.2. Gelecek zamanın şartı

1.1.2.2.3.2.1. İkinci teklik kişi : -çāsan

Böle dabak sili yap-çā-san (V-2,228)

1.1.2.2.3.2.2. Üçüncü teklik kişi : -çāsa , -çāse

Mesela keşkek yap-çā-sa o adam keşkek döğüyolādı (VI-3,21)

Akrabalā içinē ne gat-çē-se oğlan evine iletir (IV-2,155)

1.1.2.2.3.2.3. Üçüncü çokluk kişi : -ceklēse

Emme bi süslü-ceklē-se emen döşüyolā (IX-1,111)

1.1.2.2.3.3. Geniş zamanın şartı

1.1.2.2.3.3.1. Birinci teklik kişi : -rsem

Kocandan ayırmak iste-r-sem bi musku yapıyom (V-2, 185)

1.1.2.2.3.3.2. İkinci teklik kişi : -āsan

Böle gevşek sār-ā-san sallanivēyo (V-2,174)

1.1.2.2.3.3.3. Üçüncü teklik kişi : -īsa , -üse , -rsa , -si

Yollā açıl-ī-sa (VII-6,179)

Bi adam al-ī-sa alıyo (IX-2,37)

Bacān acı-r-sa (V-2,132)

Bebeğın ilk önce dişini kim gör-üse (V-2,215)

Sen denk gel-si geliyo (XII-2,144)

1.1.2.2.3.3.4. Birinci çokluk kişi : -ersek

Urdan geldikten sonā çameşir gid-er-sek (IX-1,56)

1.1.2.2.3.3.5. İkinci çokluk kişi : -arsız

Şart eki –sa düşebiliyor:

Benim oğlum sor-ar-sız eskerin aralānda (IX-1,151)

1.1.2.2.3.4. Şimdiki zamanın şartı

1.1.2.2.3.4.1. Birinci teklik kişi : -iyosam

Ben bil-iyosam ben kendim kesiyon (IV-1,111)

1.1.2.2.3.4.2. İkinci teklik kişi : -iyosan

Mesela kırk beş yumurtalık yap-iyosan (V-2, 76)

1.1.2.2.3.4.3. Üçüncü teklik kişi : -iyosa , -iyos

Mesela ö ne oku-yosa (V-2,157)

Hindi sizde nasıl toplan-ıyo aynı bizde öle toplanıyoz (IV-2,176)

1.1.2.3.EK FİİL ÇEKİMİ

1.1.2.3.1.HİKAYE

1.1.2.3.1.1. Birinci teklik kişi: +(y)dım , +(y)din , +tum , +tüm

Şimdi ben tütün tarlasında+ydım (VI-3,2)

Ē ben dedim şindi çoban+dım (XIII-1,86)

Ben goyun çobanı+ydım (X-2,90)

Küçük+tüm ga (X-4,30)

Bi evin bi gızı+ydım (XII-2,113)

On altı yaşında+dım (VII-5,65)

Dokuz yaşında+ydım (IX-3,259)

Kendimde küçük+tüm (III-2,46)

Çocuk+tum (XI-1,24)

On dört yaşlände+ydin (IX-2,266)

1.1.2.3.1.2. Üçüncü teklik kişi : +(ı)dı , +(y)dı(n) , +tu(n) , +tünü

Benim bi dayım var+dı (IV-1,2)

Ni+di unnarın köğün adı (VII-5,163)

Tabi bobamda yok+tu (IX-1,4)

Gıtlık+tı (X-4,1)

Evveli beygir+di (VI-1,173)

Elëtirik yok+tu (VI-1,50)

Havızım vā+dı (IX-2,47)
Gārdeşimin çocī ordan öğretmen+di (IX-2,84)
Yok ya çıtari don var+dı (IV-2,52)
Hiç şey olmadı dualı+dı (VI-3, 53)
Çilleli+ydi (VI-1, 63)
Memet öğretmen+di (X-1,111)
Garavelilē köyünden+di (XIII-1, 107)
Anam buradan+dı (X-4,29)
Bizim nöbetçi çavuşu var+ıdı (II-3,246)
Evelden ādet yok+tu (XI-1,50)
Şu Şengül vā+dın (V-2, 239)
Emme nişanlı+ydı (IX-2,271)
Çalgıle+yidi, davetle+yidi (VI-1,3)
Dört buçuk teneke+ydin (V-2, 322)
O inzibat+tun (XIII-1,139)
Benim gaynanam ustá+ydin (V-2, 201)
Dimi Sultan bu sırade+ydi (VIII-1,55)
Benim gaynatam biraz mariz+din (VII-10,15)
Gün ane+ydi (IX-2,54)
Dört+tünü (III-1,6)

1.1.2.3.1.3.Birinci çokluk kişi : +dık , +tuk , +ydik

Biz tabi dünyada yok+tuk (VIII-1,4)
Biz yok+tuk (X-4,1)
U zamanlāda ufak+tık (X-1,55)
Yunan hudūdunda+ydık (XII-1,54)
Dört ilti+ydik (VII-5,212)
Biz inkilapta asker+dik (VII-6, 112)
Biz şinci yirmi hane+ydik (I-1,87)

1.1.2.3.2.RİVAYET

1.1.2.3.2.1.Birinci teklik kişi : +ymişim , +ymişimmış

Ben üç yaşında+ymişim (VII-7,84)

Ben bi yaşında+ymişim (IX-2,272)

Ben on yaşında+ymişimmış (XI-1,3)

1.1.2.3.2.2.İkinci teklik kişi : +muşun

Sen çavuş+muşun (XIII-1, 90)

1.1.2.3.2.3.Üçüncü teklik kişi : +(y)mış , +imiş , +(y)mışmış , +(y)miş , +muş , +(i)mişmiş

Eskiden bizim köy çadırılı+ymış (IV-1,16)

Bubama nışanlı+miş (VIII-1,3)

Orası askerin gayıt kabul yeri+yemiş (XIII-1, 63)

Zatüre hastalı+yemiş (VI-1,225)

Gonyada+miş bubası (X-1,111)

Orda bi çavuş+muş (XIII-1, 75)

Bi dene gelin vā+mış (VII-2,299)

Bi Seyit isminde bir kişi+yemiş (VII-9,2)

Orası salon+muş (XII-2,136)

Birinci geliri pelit +miş (X-2,23)

İçerde evde yalnız+mış (VII-3,319)

Bu şey çekiyo gā fotıgraf öğretmen+miş (VII-5,111)

Bizim kōlēmiz göçebecī+miş (XIII-1, 22)

Bēm bubamda aşık+mış (IX-1,154)

Niğdeli+yemiş (IX-2,235)

Orası iyi+yemiş (IX-3,190)

Kendi ölü imiş (II-2,108)

Garaosmanoğlunun at korusu imiş (II-3,187)

Sülüman dede delikanlı+yemiş (XI-1,71)

Altı oğlan+mışmış dedemlē (IX-2, 351)

Benim adam hasta+mışmış (VII-5,108)
Gelin biraz iyi+mışmış (VII-2,271)
Benim ebem Āře+yımışmış (XII-2,71)
Burlarda aşiret var+mışmış (VII-9,1)
Burda+mışmış unnā (XIII-1, 44)
İki dene yavru vā+mışmış (VIII-1,12)
Bu zamanları+yımışmış (II-2,95)
Hastáy+mışmış gadın (II-2,106)
On iki ev+ımışmış (III-1,154)
Aynı bizim gibi insan+mışmış (III-2,208)

1.1.2.3.2.4.Birinci çokluk kişi : +(y)mışık

şahıs eki “-z”yerine “-k” kullanılmıştır:
Biz hastáy+yımışık (VI-2,225)

1.1.2.3.2.5.Üçüncü çokluk kişi : +nāımıř

Köye gelenlē on+nāımıř (X-2,16)

1.1.2.3.3.GENİş ZAMAN

1.1.2.3.3.1.Birinci teklik kişi : +yın , +yin ,+yım , +yım , yum , +ım , +im ,+um , +üm +in , +Ø

şahıs eki için karakteristik olan “-m”li kullanımdır. Ancak “-n”li kullanım da fazladır.

Çok büyük çille çekmiş bi gul+um (IX-2,2)
Ben cail+im (IX-3,160)
Ben gelin+im (IX-1,127)
Ben küçük+üm (IX-1,118)
Ben dedi hasta+yım (V-2, 305)
Ben diyo Hasanın bobası+yım(VII-2,306)
Atmış üç yaşında+yám (VII-7,7)
Memnun+um (VII-5,32)
Dokuzan yaşında+yım (X-4,1)

Ben burdan çoban+ım (XIII-1, 63)
Bin dokuz yüz kırk sekiz doğumlu+yım (XIII-1,1)
Ben buralı+yım (VI-3,55)
Onnān yanında+yım (VI-1,24)
Yetmiş yedi yaşında+yın (X-1,1)
Ben kırklı+yın (IV-2,80)
Elli dokuz yaşında+yın (VIII-1, 62)
Neşanlı+yın (XI-1,25)
Ben cahil+in (V-3,1)
Ha ha yerlisi +yın (XII-2,66)
Anam yolu kız evlerde+yın (II-2,19)
Kırk sekizli+yım (I-1,230)
Yerlisi+yın yerlisi+yın yavrum (III-1,1)
Ben kırk altı yaşında+yım (III-2,1)
Ben dayısının gızı+yın (III-2,156)
Yirmi senedir dargın+ım (XI-2,10)
Kör+üm ben (XI-1,1)

Aynı kişinin şahıs ekini hem “n” hem de “m” olarak kullandığı tespit edilmiştir.

Yätmiş yaşında+yın (VI-1,1)
Onnān yanında+yım (VI-1,28)
Oğlum ben ihtiyar+ın (V-2,126)
Ben dedi hasta+yım (V-2,250)
Ātmış yēdi yaşında+yın (IX-2,3)
Ben cahil+im (IX-2,203)
Ben hasta+yın hasta+yın hasta+yım (II-2,114)

Ek fiilin geniş zaman çekim ekinin düştüğü de görülür:

A‘mış dört yaşında+Ø (IV-2,1)

1.1.2.3.3.2.İkinci teklik kişi : +sın , +sin , +sun , +n

İkinci tekil kişi çekiminde yaygın olarak “-sın”kullanılır. Sadece bazen soru eki “mi”ye eklenirken hece kaynaşmasından dolayı “-n” kullanılır.

Sen benim gız arkadaşım+sın (VI-3,22)

Orda nerlê+sin nerlê+sin dediler (XIII-1, 66)

Sen öğretmen+sin (VII-5,200)

Mecubur+sun yani iş yapmaya (IX-3,163)

Ey mi+n yavrum? (X-4,8)

Evli mi+n bekar mı? (VI-1,54)

Nâden+sin (III-1,9)

1.1.2.3.3.3.Üçüncü teklik kişi : +dır , +dir , +dur , +dür , +tır ,+tur , +Ø

Sên+dir didim bıraktım (IX-1,129)

Bizim köğün insanı olgun+dur (VII-6,170)

Onun bi süzeği var+dır (VII-2,198)

Yukâ yanı yukâ melli+dir (V-2,292)

Çok gabul+dur dedi (V-3,13)

Temiz yîkiyoz yağlı+dır (V-2, 97)

O gün+dür bu gün+dür (XII-2,129)

Bizim dēre vâ+dır (X-1,4)

Sizin köy iyi+dir dimi (VI-1,239)

Davulcu burda+dır (I-1,206)

Gelinniklennen giyimli+dir (XI-2,165)

İçki yok+tır (XII-1,36)

Şart+tır yapmamız (VIII-1,37)

Anam geydiği ak+tır (II-2,33)

Bizim haberimiz yok+Ø (V-2, 110)

Yavrum nenen cahil+Ø (XII-2,91)

Bubam bin dokuz yüz onaltılı +Ø (XIII-1, 44)

Çocēm çok hasta+Ø (VI-1,238)

Şinci türlü türlü+Ø (III-2,119)

Yazılı+Ø garnımın içi (XI-1,48)

1.1.2.3.3.4.Birinci çokluk kişi : +ız , +iz , +üz , +yiz

E on bir kişi+yiz (IX-1,61)

Cahil+iz gızım biz (IX-3,262)

Biz çok kariben+iz (IX-2,1)

Aynı öle+yiz biz (XII-2,149)

Aynı āşam bizde öle+yiz (VII-5,367)

Komşulāmla iyi+yiz (VII-5,211)

Hinci i+yiz ga (X-4,33)

Biz Türk+üz (X-2,68)

Orda hemşeri+yiz (XIII-1,170)

Hinci yerlisi+yiz (VI-1,29)

Boğün bu evde+yiz (IV-2,99)

Biz Yörük+üz (IV-1,126)

Altı gādeş+iz (VIII-1,65)

Biz bu köyün yerlisi+yiz (III-2,150)

Türk+üz (III-2,150)

Biz hazır+ız (XI-2,87)

1.1.2.3.3.5.İkinci çokluk kişi : +siniz

Türkmen yörī+siniz (X-2,66)

Eselēden+siniz siz deriz biz (XII-2,127)

1.1.2.3.3.6.Üçüncü çokluk kişi : +lē+Ø

Unnā sonadan geri gelme+lē+Ø (X-2,14)

1.1.2.3.4.Ek Fiilin Olumsuzu : değil, diğil, dīl, dēl , değēl

Bergama o gada güzel **değil** (XII-2,139)
Â ilazım **değil** gari (XII-2,74)
İleğen **değil** teneke çalıyoz (IV-2,187)
Hiç fakın **değilim** (VII-6,97)
Türkmen **değil** de Türk biz Türküz (VII-7,108)
Hinci öle **değil** (VII-10, 10)
O çocik kötü **değilmiş** (II-2,96)
Evelden öle **değildi** (I-1,170)
Çerez parası gibi önemli **değil** (XI-2,54)

Bizim burları zengin **diğil** (V-2,159)
İşçilē **diğil** de işledicilē olduk (IX-1,43)
Böle uzun uzun **diğil** (VII-6,187)
Evi serili **diğildir** (XI-2,160)

Toktor işi **dil** (XII-2,163)
Çok şēli bi düğün **dildi** (VI-3,8)
Siyah yılan iy **dil** (IX-2,331)
Gonuşmalāmız biráz hafif üzerini **dil** (X-2,84)

Zengin **dēliz** (XII-2,150)
Benim **dēl** (V-2, 364)
Gız evi **dēl** gız evi gelmiyo (VI-1, 105)
Bilgi **dēl** yani (XIII-1,49)
İşte nışanlı **dēldik** (IX-2,218)

Bēyaz gēlinlik **değēl** (III-2,86)

1.2.YAPIM EKLERİ

1.2.1.GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLER

Fiilimsiler, çekim ekleri ve çatılar görev değiştirici eklerdendir.

1.2.1.1.ASIL GÖREV DEğİŞTİRİCİ EKLER

1.2.1.1.1.FİİLİMSİLER: Hareket ifadesini kaybetmeden isim, sıfat veya zarf göreviyle kullanılan fiillere fiilimsi denir. Fiilimsiler cümlenin yan cümleciğini teşkil ederler.

1.2.1.1.1.1.Mastar Ekleri : Fiillerden geçici isimler meydana getirirler.

1.2.1.1.1.1.1. –ma , me

Davullan al-ma+ya gittilē (VII-1,23)

Kız iste-me Őu Őekilde olūyodu (XIII-1,2)

İnek sula-ma+ya gidiyoduk (XII-2,219)

Çok güzel geçin-me+yi oluyo (IX-1,24)

Urdan burdan gel-me gocaları (IX-2,174)

Oku-ma+m yaz-ma+m yok (VII-6,130)

Şetan daŐla-ma+sı bi galabalık oluyo (V-3,9)

Gız gaçır-ma+sını bilmiyom (V-2,98)

Çamaşiri gitmiŐilē hani yīka-ma+ya (VIII-1,7)

1.2.1.1.1.1.2. –mak , -mek

Senin çucuk yaptı diye suçla-mak üzerine galdılā (VII-2,115)

Ālımda tut-mak goleyimi (XIII-1,116)

Oku-mak yoktu (X-1,41)

Bōle çabuk çıkā-mak istedi (VII-6,143)

Elleñ gavuŐ-mak istemiş (VII-1,326)

Hēç bozul-mak bilmez (VII-6,362)

Ağla-mak+tan görmez oldu gözlerim (IX-1,187)

Oku-mak yaz-mak yok (VI-1,289)

Bōle pesle-mek yok (IV-2,165)

BaŐkā ne de-mek istiyon (VII-2,82)

Ē ben eKmek pişi-mek bilmiyon (IX-2,15)

Böle evdē bak-mek yok (IV-2,206)

O gırşun dök-mek için onu bi cezvisine goyuyolā (V-2,169)

Örda gez-mek mezmek yok (I-1,227)

Gonaklar gari sōle-mek istemiyoz (XI-1,11)

Pek o gadā çok sōle-mek yoktur (XI-2,108)

Onu gıy-mak zor geldimi bazardan alı geliriz (III-2,311)

1.2.1.1.1.1.3. -iş , -uş

Gurul-uş+u tarihini bilmiyon (XII-1,6)

Hinciki bin-iş+i bilmem (II-2,306)

1.2.1.1.1.2.Sıfat Fiil Ekleri: Fiillerden geçici sıfatlar meydana getirir.

1.2.1.1.1.2.1. -an , -en , -yen

Altın dak-an altın dakā (VII-2,87)

Keşkek piřtilē yidirdilē işte gel-en misafirlere (VII-1,22)

Davullan isti-yen davullan yapar (XIII-2,17)

Gal-an eskerrēde aşayı buradan ařā (X-1,11)

Geç-en sene göttü gitti (XII-2,102)

Çalış-an yok evlen-en gitti (VII-5,19)

Yedi yaşında nişanlan-an şey n'olcak (VII-7,10)

Geç-en sene İsmail'in çıkmış sırtında (IX-2,118)

Sıkış-an sıkışıyo (V-2,95)

Emme al-an gelmiyo (VI-1,64)

O getir-en şöle bizden çay iç demiş (VIII-1,57)

Gel-en misavirlē (IV-1,78)

O havluya gel-en olan eviniñ ne gadā akrabası sülalası vāsa (I-1,22)

Sözüm aç kal-an mallar ekinler masullar için (II-2,131)

Esker çek-en davul oraya el ediyodu (XI-1,11)

Bir iki iç-en bulunursa o gün akşam gonak evinde içēlē (XI-2,41)

Gelicek ol-an gel-en misâfir gelir (III-2,39)

1.2.1.1.1.2.2. -ā , -ē

Bi gündü var-ā gelirdin (VII-6,183)

Bende yanında gel-ē gidēdim (VII-6,121)

1.2.1.1.1.2.3. -cak , -cek , -ecek , -ıcak , -icek , -çák

Gel-cek yıldan kazanalāsa geşçeklē (X-1,102)

Nişanlan-cak olanlā, ayrıl-cak olanlā sōrup geliyolā (XII-2,173)

Ayakları yık-ıcak su yok (IX-3,129)

Anladırım gızım elimden gel-cek gada (IX-1,1)

Bahçalar var şimdi idare ol-cak kadarcık (IX-2,42)

Bu ay gel-ecek ay evelallah kalır dedi (V-2,247)

Biraz mera tut-çák yer arıyoz (IV-1,157)

Patláy-cek tarafını gömdürdü (II-3,248)

Vāsa bi hızmatsız sōlen-cek bişeyiniz (XI-1,27)

Çolūnu çocūnu yit-icek kadar (XI-2,228)

1.2.1.1.1.2.4. -dık , -dik

-Dık sıfat fiil eki üstüne iyelik eki de alarak hece kaynaşmasına uğrayabilir ki bu sırada ekin ünlüsünde uzama meydana gelir.

Kitme-dīmiz yerre galmadı (IX-1,148)

Üç gün ol-dī yerden kıpırdamıcak (IX-3,187)

Uva de-diğimiz yer işte o Manisa uvasına (IX-2,30)

O di-diğim şeyle böyle çalkanıyo (VII-2,216)

Girilme-dik bi odanın içine çarşafın üstüne seriyolā (V-2,82)

Em-dīni emē emme-diği akar (IV-2,81)

Aynı in-diği araba duruyomuşmuş (VIII-1,57)
Tabi dilimin dön-dī gada (IX-1,1)
Bi yara çıkıyo olma-dık bi yerinde (IX-2,112)
Herkez sev-diğini varıyo (VII-10,10)
Seni gönderecek ol-dīm yer komando birliği (XIII-1,105)
Onun tüş-tīni anlayamayız (XII-2,160)
Anam gey-diği aktır (II-2,33)
Çık-tığın yer dikendi (XI-2,149)

1.2.1.1.1.2.4.1.-Dık sıfat fiil ekinin –an/-en sıfat fiil eki yerine kullanımı

YüS hanede gelme-dik kalmas köğe (I-1,238)
Baklavayı bilme-dik insan olur mu (I-1,105)

1.2.1.1.1.2.5. –miş , -miş , -muş

Yapıl-mış eşâm vardır (IX-3,155)
Çok büyük çille çek-miş bi gulum (IX-2,2)
Özü çıkāsa sonácim onun ol-muş hali geliyo (V-2,61)
Olup geçıyo be yavrum geç-miş günde (I-1,256)
Oku-muş şekerlē sayıyolā (XI-1,9)

“-ık” ekinin bu ekin yerine kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:
Hep herkes kalk-ık şekilde (II-2,45)

1.2.1.1.1.2.6. –ası , -esi , -yesi

Dedem o çiftten gel-esi+ye gada tarlaya dedem bir evlek iki evlek sürermiş(VII
4,169)
Araba ıynine ıynine di-yesi almış gitmiş (V-2,113)
Gōşu çoban südünü içsin gari di-yesi+yemiş (VIII-1,13)
Yunan şesi bozul-ası+ya gada köğ kaçmış burdan dağlara (X-2,34)

Gönleri ol-ası vereledini (III-1,11)

1.2.1.1.1.3.Zarf Fiil Ekleri :Fiillere eklenerek geçici zarflar meydana getirirler.

1.2.1.1.1.3.1.Asıl Zarf Fiil Ekleri

1.2.1.1.1.3.1.1. –e

Dök-e dök-e gâbir (IV-2,57)

1.2.1.1.1.3.1.2. –p , –ıp , –ip , –up , –üp , –yup

Gıyımı yaz-ıp napçâsın (VII-1,6)

Undan sona oku-yup geldine bak sen (X-1,91)

Kalk-ıp urda yazıya mı tüşüncen (XII-2,95)

Geçin-ip gidiyon (VII-7,61)

Almasa bırak-ıp gidiyo (IX-2,30)

Üç külfallah oku-yup sokuyon (V-2,267)

Bu gonşuyu çır-ıp geliyon (V-1,13)

Ordan al-ıp geliyon (IV-2,108)

Gelini tut-up gidiyo böle (VI-1,86)

Al-ıp geliyola öle öle pitiriyolâ (I-1,74)

O gâlin alın-ıp gâlin-ip âşam namazında indiriliyodu onu (II-2,307)

Ondan sōna onlâ bırak-ıp gidiyo (III-2,114)

-İp zarf fiil eki bazı örneklerde düşerken kelimenin ünlü yada ünlülerinin uzamasına neden olur.

Yoklukta ot **toplâ** gelirdik (IX-1,71)

Adamları böle **çıra** geliriz (V-2,340)

Bazardan **alî** geliriz (III-2,311)

1.2.1.1.1.3.1.3. –arak , –erek , –arek , –yerek , –arâk

Şeyit ol-arak geçiyo (X-2,28)

Bi dede vā erkek ol-arak (XII-2,111)
Mecbor ol-arak yapıyolā (VII-7,27)
Biz isti-yerek aldık seni (IX-2,221)
Komşularından biri ilçi ol-arek salālā oraye (X-5,1)
Adam iste-yerek kaçtı (V-2, 99)
Sözüm hediyi ol-arāk yahut kendiniñ gälinin noxsannā oluyo (IV-2,203)
Biz sülalede üleştirdik unlara hediye ol-arek (I-1,36)
Gızlāmızı çağır-arak gelin deriz (I-3,35)

Ayrılma eki “-dan” hatta bazen onunda üstüne “i” ünlüsünü alarak genişleyebilir.

İy ya biz tabi sevin-erek+ten ordan teşekkür ettik (XIII-1,137)
Unnā bizde hediye ol-arak+tan gidelē (VII-2,49)
Geçē bu di-yerek+tene (III-2,243)
Esker di-yerek+teni orada ilahiler yaptım (IX-1,150)

1.2.1.1.1.3.1.4. -ınca , -ince , -unca , -ünce , -yınca , -yince , -yünce

Sivas’a var-ınca hiç bişey bilmiyon (XIII-1,51)
E gel-ince köyümüzün kenarında orda (X-2,2)
Meme ol-unca onu ballan garıştırıyosun (IX-2,110)
Gelin kalkıp gid-ince (VII-2,116)
Gaynanam öl-ünce ben kouttum (V-2,367)
Ordan silah sesi duy-unca ben geldim (VIII-1,55)
On yedi gün de-yince çocuk dünyaya gettim ben (VI-1,202)
Sabalā Allah nasip ed-ince sabalā davullar ginē gelirdi (IV-1,97)
Senesi de-yince böbek gucānı gelir (IV-2,65)
Ben büyü-yünce (VII-6,101)
Bu Türkmenden beri geç-ince orda bir yer vardır (II-3,189)

1.2.1.1.3.1.5. –madan , -meden , -madın

Yak-madan gavuruyoz gızım (XII-2,148)

Kış bastır-madan tohumları ekem diye (VII-4,138)

On dört yaşını gel-meden gâlin oldum (IX-1,38)

Beş altı gada ol-madan bu yıl gittilē (IX-2,173)

Hemen silk-meden bu galburun üstünü bi döküyon (V-2,174)

Gâlinin ayağa altına şē ayağa altına gon-madan ip gererlē (IV-2,21)

Bögün buydey ek-meden geldik (VI-1,77)

Heç gö-meden nişanlanılar (XIII-1,4)

Kapının yarını acik açā dāmat gir-meden dā (I-1,178)

Ben hiç ağla-madan geldim (III-2,45)

Ben dünyaya gel-meden ölmüş (III-1,3)

Gız çocuğın el ol-madın (III-2,145)

1.2.1.1.3.1.6. –alı , -eli , -yalı

Çok oldu ev bark saybi yap-alı (XII-2,110)

Otuz üç sene oldu bu ev yapı-alı (XII-2,224)

Ta evlen-eli beş ay oldu (VII-5,264)

O dünyā gel-eli bi dā yokluk gömedik (IX-1,66)

Hurun aslanlarım deyen aslan gel-eli (XI-1,47)

On beş gün oluyo gızı neşanlı-yalı (III-2,121)

1.2.1.1.3.1.7. –kan , -ken , -kene

Yıkā-kan avucumuzlan o sudan içiyoz (IX-3,158)

Gider-ken bıydē saçā (IV-2,56)

Ordan gelir-ken beyim kaçırdı (VI-3,2)

Uçak geçē-ken bişē yapā (IX-1,50)

Üzümü gittin bunlālan yini gelin-ken (VII-5,4)

Oğlan everi-ken davetiye verdi (XII-2,133)
U yanı gemişlē ordan gelē-ken (X-1,13)
Biz kōde öle öle gelir-ken gider-ken (II-4,260)
Gelin gider-ken guyuları gide-ken (XI-2,171)

Üzerine “a / e ” ünlüsünü alarak genişleyebilir :

Ordan gelir-kene (VI-3,32)
Gidē-kene dört gündü vādık (VII-7,45)
Gidē-kene gidē-kene kafam çok ağrıyo (XII-2,103)
Oğlan gız everi-kene aynı bu Emineyin yimek yaptıklā gada öle yimek yapıyo (VII-5,295)
Kuşatır-kana (II-1,5)
Gün aşar-kana gün doğar-kana (II-2,149)
Ellēni öptürü-kene eline para verilir (XI-2,146)

“-Yın” ek fiilin şahıs eki “-ken” zarf fiilinin görevini üstlenmiştir:

Hoca yağmur duasında+yın biz de çoluk çocuk amin (II-2,129)

“-Ken” zarf fiili “-ıp” zarf fiili görevinde de kullanılabilir:

Dolay-kene oklavık dolay-kene o hamırın üstünden baştan başa keseriz (I-1,274)

1.2.1.1.1.3.2.BİRLEŞİK ZARF FİİL EKLERİ

1.2.1.1.1.3.2.1. –dıkça

Davul çal-dıkça hareket yapılır (XIII-1,121)

1.2.1.1.1.3.2.2. –dık+iyelik+da

Yunan gel-diğinde burlara burdamışmış (XIII-1,36)
On yedi aylı pitirdiydiml izine gel-diğimde (XIII-1,126)
Ben üç yaşındaymışım bobamın öl-diğimde (VII-7,84)

Ben hasta ol-dūmda hep yayan gitti geldi bubacēzim (VI-1,268)

Gızın vurul-dīnde o önden gelmiş (VIII-1,57)

Sıra gıza gel-dīnde hep herkes kalkık şekilde (II-2,44)

1.2.1.1.1.3.2.3. -dık+iyelik+a

Babam hacıdan gel-dīne sūnet yapakana (VII-1,39)

Urayı çık-tīna başlamış Mansa yanmā (X-1,23)

Gidiyoz sulamā anı gel-dīne (IX-3,175)

Onna get-tīne yimeklē yedirdik (V-2,4)

Gelini indir-dīne tabi (VI-3,35)

El öpüş gün gidēle araba olma-dīna (I-1,209)

Urayı sōra göt-tūne ördan sōna gece yatak mancısı almıya gelirlē (I-1,60)

Bübek ol-dīne (III-2,258)

1.2.1.1.1.3.2.4. -dık+iyelik+a sona

Eslerden gel-dine sona da davet alırdık (IX-1,24)

E çobanımız gel-dine sona hayvannāmız orayı kakıdıyoz(VIII-1,24)

Misáfirlēmiz gel-dīne sōna datlıladana buyurun yiyin diyoz (III-2,162)

1.2.1.1.1.3.2.5. -dık+iyelik+dan

Arabamız olma-dığından gelip gitmek masraf oldu (VII-5,250)

Kendim yanık ol-dīmden (IX-2,349)

Yav kendi bil-diğinden hanı okursun (V-2,101)

Bilmiyon gönlümmü küstü beyim olma-dīnden (VI-3,78)

1.2.1.1.1.3.2.6. -dık+iyelik+len

Saat altı buçukta min-dīmizlen pamuk tālasına (VII-5,45)

1.2.1.1.1.3.2.7. –dık+dan sōna

Nışanlan-dıktan sōna kız oğlandan devamlı kaçar (XIII-1,4)

Haftaya nişanımız ol-duktan sōna gelirdi (XII-2,5)

Ezen oluvē-dikten sōna saat altı buçukta mindimizlen pamuk tālasına (VII-5,45)

Yarı çık-tıktan sōna o bi tek toktor bilemiyo (IX-2,116)

Oğlanlar ever-dikten sonā da bi gız evi alırdı (IX-1,20)

Gelin in-dikten sōna hemen hazır evinē varā (VII-2,144)

Onu dola-dıktan sona hindi benim gaynanam olsa bi din alıyoz (V-2,176)

Ellēni kına yak-tıktan sona hadi oğlan evinē kına yāketmē gidēlē (VI-1,14)

Piyasaya çık-tıktan sōna içere düştü (IV-1,10)

Gonuş-tuktan sōna bilmiyo anam bilemez unuttu (II-2,79)

Kırkı çık-tıktan sōna münasip olan yerleri gider (XI-2,181)

Onnarı istif yap-tıktan sōna (I-1,12)

Bizimde aynı gızım cenaze öl-dükten sōna hocayā söylēlē (III-2,220)

“-Dık ” sıfat fiil eki düşebilmektedir:

Gaçıvē-din sonā ne gada durdu (VIII-1,5)

BaşKā goñşu oku-dun sōna geçmiyo (VII-5,198)

Ben gālin ol-dan sonā öldü (X-1,61)

Nazar ol-dun sōna yok yok öle duz çatlatma (III-2,234)

Ayrılma hal eki “-dan” ın düştüğü örnekler de mevcuttur :

Örası kesi püskülleniyo oreş geç-tik sona gene şe oluyo (I-1,43)

1.2.1.1.1.3.2.8. –dık+iyelik zaman :Genelde iyelik eki ile –dık sıfat fiil eki birleşince hece kaynaşması meydana gelir.

Düğün kurul-dī zaman üç tane kadın dört tene beygir olur (XIII-1,11)

Bu köy guril-dī zamanlāda bunları biliyoz (X-2,8)
Gabiri bak-tīmız zaman iki yüz elli, üç yüz senelik (X-2,10)
Bir şerbet iç-tī zaman (XII-1,12)
İstiyomu gızım de-dī zaman istiyoz derdik (XII-2,2)
Burda aşlan-dıĝı zaman yarım metre üzerinden kuvveti yukarı gitmesin diye (VII-4,260)
Bunun gardeşi öl-dī zaman ona da öle didim (IX-1,171)
Gızım burayı gel-dī zaman vali (IX-3,253)
Bi mefta ol-dī zaman (IV-1,142)
Gırmızı gonaklara var-diĝiniz zamman (II-1,68)
Yalnız bebek ol-duĝu zaman büyüklē goyā (XI-2,178)
O gün misafirimiz gal-dī zaman o akşama doğru yir (I-3,11)
Bumarım öl-dū zaman mıdı (XI-1,51)

1.2.1.1.1.3.2.9. –dık+iyelik vakit

Bi yara çık-tıĝı vakit böle bi yara çıkıyo (IX-2,112)
Kalk-tīn vakit bi dā duanı idersin (IX-2,311)

1.2.1.1.1.3.2.10. –dık+iyelik gün

Yimek yir orda dübek döĝül-düĝü gün (XII-1,21)
Gālin gel-dī gün sabası gayna tarafı yimek yapā (XII-2,37)
Hemen vā-dīm gün gerdeĝe gir-dīm gün ayşam kalmış mübarek (IV-2,67)
Toplan-dī gün ertesi gün (II-2,294)
Geliniñ min-dī gün (I-1,147)

1.2.1.1.1.3.2.11. –dık+iyelik gibi

Birē öğretmen ol-diĝi gibi her köĝde olur (VII-5,202)
Aynı böle gör-dīn gibi kariban yerleri (XII-1,47)

Öyle gō-dün gibi değil nenen zır cahil (XII-2,75)
Di-dīn gibi hemen geldī saba āzını baktım (IX-2,323)
Ayaklānı gel-dī gibi yıkıyoz (IX-3,176)
Bunnarı savuruyoduk işte de-dīm gibi (IV-1,53)
Kōğümüzün insanı ol-dū gibi sōgra getirir (I-2,17)
İkisi bi gardeş ol-dū gibi evè götürülē (I-1,93)
Di-diğın gibi ondan bırakıp gidiyolā(III-2,141)

1.2.1.1.1.3.2.12. –dık+iyelik gada

Herkezin gücü goveti yet-tiği gada tabi (VII-7,24)
Bil-dīñiz gada işte bu kına ilencesi (II-1,12)
Senesinde gücünün yit-tiği gādā (I-3,21)
Arpā ekiyo umudu ol-duği gāda (III-2,324)

1.2.1.1.1.3.2.13. –dık+iyelik için

Paran ol-duğun için galeylediyou (VII-5,224)
Geline el öp-tüğü içi parā verir (I-1,220)
O bizim burası fakir ol-duğu içi pek istemedi (I-1,7)
Böle lüzum gōme-diği için onu yapmıyolā (III-2,315)

1.2.1.1.1.3.2.14. –dık+iyelik sōna

Eve vā-dın sōna sōna oğlan evinde dua yapā (VII-3,98)
Ben mesele gēlin gel-din sonu beni ālıştırdı (V-2,165)
Onları yidirip içir-din sōna ertesi gün burdan aynı seleler düzēlē (III-2,7)

1.2.1.1.1.3.2.15. –dı+kişi mı

Dokanıvè-dimi ürküyomuş (VII-2,105)
Kış gel-dimi kōden çıkmayız (VII-6,178)

Ona oyun ol-dumu gidēlē (VII-2,60)
Bu akit ol-dumu gālin taksiylen goncak (XII-1,24)
O parayı al-dıkmı Mānsaya bazarlanmā gidiyoz (XII-2,127)
Az biraz dur-dukmu düğün yapmıyı çalışırladı (VII-10,5)
Tarlaya vā-dımı biraz çalışıyoz (VII-5,369)
Zengin ol-dumu hali vakti iyi olanlar nē gerek yapālā (VII-7,25)
Bi bardak iç-timi yumşak tutuyo (IX-2,137)
Ondan sonā yuvarra-dınmı sabunlu suylan (IX-1,140)
Yat-tımı nöbetçi senden teslim almıyo (IX-3,183)
Gelin doğum yap-tımı (VII-2,186)
Önüne eğil-dimi gāsık tepiyō (V-2,167)
Urda iy gelme-dinmi hadi ordan Mānsaya (VI-1,272)
Namazımızı gıl-dımı kalkarız (VIII-1,21)
Yassı ezanı okun-dunmu ordan gidiyon (IV-2,219)
Bir araya gel-dikmi (II-4,275)
Urdan gel-dimi oğlanlān yimē hazırlanmıştır (XI-2,37)
Yeniden yapmaya dur-dunmu gelin bi dekme çakā (I-1,166)
Uraya ot-tumu gelin orta yerlēnde olur (I-1,81)
Gelinin evi süslen-dimi ordan toplanırlā (XI-2,163)
Beş altı kilo ol-dumu yetiyo (III-2,306)

1.2.1.1.1.3.2.16. –ca+iyelik zaman

Bayram gel-cē zaman bi dā adam avcı bi dā gider (VII-2,131)
Düğün ol-cā zaman sadece nikahta görüler (XIII-1,8)
Uyu-cā zaman yatırıyoz (XII-2,156)
Damat gir-cē zaman camiye götürülē dāmadı (VI-3,37)
Dāmat gir-cē zaman sadeç oğlanın birisi burdan tabā bi çekē (I-1,179)

1.2.1.1.1.3.2.17. –ca+ iyelik vakit

Askere git-çē vakit hısım akrabaları söylüyolā (V-2,109)

1.2.1.1.1.3.2.18. –cā+iyelik gün

Hele okulun kapan-cā gün gettileri şilē (IX-2,226)

Bizim yorgan gērdek gün gir-cē gün kaplanır (I-1,170)

Gēlinin git-çē gün oruç tutturulā (III-2,59)

1.2.1.1.1.3.2.19. –incē gadā

Son solī gel-incē gadā bu malcılık devam etçez (IV-1,37)

1.2.1.1.1.3.2.20. –dık+iyelik yer

Doğ-dımız yer değıl (III-2,143)

1.2.1.1.1.3.2.21. –asıya gada

Bübeğı çıkāmazlā kırkı çık-asıya gāda (III-2,265)

Köğün musafiri kaç gün gel-esiye gadā (I-1,248)

1.2.1.1.1.3.2.22. –mcaya gadar

Kırkı çık-mcaya gadar evden çıkmaz (XI-2,180)

1.2.1.1.2.ÇATILAR: Öznenin ve nesnenin konumuna göre fiiller değışik şekiller alırlar ki buna fiilin çatısı denir. Bu değışiklikler çeşitli eklerle meydana gelir. Tahsin Banguoğlu Türkçenin Grameri adlı eserinde bu değışikliklere görünüş adını verir.(96)

1.2.1.1.2.1. Oldurgan – Ettirgen

1.2.1.1.2.1.1. Oldurgan

96. Tahsin Banguoğlu, **Türkçenin Grameri**, TDK. Yayınları, Ankara 2004,s.411

1.2.1.1.2.1.1.1. –dır-

- Yemeklē ye-dir-dik (V-2,4)
Eskiden atı bin-dir-idik (XII-1,30)
Güveğlēlen denkleş-tir-dik (VII-5,24)
Kendimiz yitiş-tir-sek (VII-7,83)
Hepsini al-dır-ıyolā (VII-2,148)
Guyu gaz-dır-ız (VII-1,14)
Ye-dir-iyoz içiriyoz pütün köylüye (IX-1,8)
Patleycek tarafını göm-dür-dü (II-3,248)
Gelini beygire min-dir-iyolādı (XI-1,18)
Yimek yi-dir-i (III-2,95)

1.2.1.1.2.1.1.2. –ar-

- Gelin bōle çık-ar-mazlā (XII-1,43)
Beş gün evimizden sofra çık-ar-ıyoduk (IX-1,36)

1.2.1.1.2.1.1.3. –ır-

- Yidiri iç-ir-i gā çolī çocū (V-2,114)
Sōna duy-ur-muşlā (X-1,48)

1.2.1.1.2.1.1.4. -t -

- Ben davul getir-t-mem (VII-6,142)
Gelini sokālā otur-d-ırlā (VII-3,100)
Gelini ben nasıl ağla-d-ayın (VI-1,165)
Kuşak kuşa-d-ırdı (II-4,285)
Gızıñ başını dona-d-ırlā (I-1,127)
Bu şekil yumurta gayna-t-ırdık (XI-2,219)

1.2.1.1.2.1.2.Ettirgen Çatılar

1.2.1.1.2.1.2.1. –dır-

O ayıtları değmende üğüt-tür-müşler (VI-2,258)

Bil-dir-memişler ölüsüne (X-1,42)

Bizi ordan gurā çek-tir-diler (XIII-1,103)

Üç gün davul dō-dür-üyo (XII-2,38)

Gälinlik yaptırdım giy-dir-dim (IX-2,140)

Önünden temiz giyceklēni kiy-dir-iyoz (V-2,261)

1.2.1.1.2.1.2.2. -t-

Fadim deyzen benze-t-tim (VI-1,163)

1.2.1.1.2.2. İşteş : Eylemin birlikte ya da karşılıklı yapıldığını ifade eder.

1.2.1.1.2.2.1.Birlikte

1.2.1.1.2.2.1.1. –(i)ş-

Ordu gül-üş-tülē (XIII-1,79)

Unnarı bağla-ş-ıyelē (VII-5,334)

1.2.1.1.2.2.2.Karşılıklı

1.2.1.1.2.2.2.1. –(i)ş-

Ellēn dut-uş-muşlā (VII-3,326)

Sev-iş-iyolā (VII-2,151)

Yol-uş-muşlā döv-üş-müşlē (IX-2,324)

Gör-üş-medik (II-4,273)

Tanı-ş-tık (II-4,261)

Öle bi dōğ-üş-üp insanlar (II-2,99)

Bi yumrukla-ş-ırlar (I-1,180)

Bağır-ış-ı bağır-ış-ı cāmı toprānı basā (I-1,134)

Çek-iş-irdi anaları bubaları (III-2,117)

1.2.1.1.2.3.Meçhul – Edilgen

1.2.1.1.2.3.1.Meçhul

1.2.1.1.2.3.1.1. -ıl-

Sōna gov-ul-urdu (VII-1,134)

Hana yavuz aç-ıl-ıyodu (VII-5,268)

Heç min-il-memiş (IX-3,164)

Buzman gadar çameşir dur-ul-ūmu (IX-1,61)

At-ıl-mış ya (IX-1,132)

Aşāda as-ıl-dı (IX-2,273)

O gadar bak-ıl-ıyolar ki (IX-3,181)

Baş sağlīna var-ıl-ıyodun (XI-1,54)

1.2.1.1.2.3.2.Edilgen

1.2.1.1.2.3.2.1. -ıl-

Yol zaten yeni yar-ıl-ıyodu (XII-2,68)

Burdu dübek dōğ-ül-ür (XII-1,23)

Ez-il-ir (VII-3,239)

Bubasının gabiri aç-ıl-mış (X-1,76)

Böle komut ver-il-miyo (XIII-1,148)

Gar savr-ul-uyo (XIII-1,95)

Eh düğünü gur-ul-du (VII-1,11)

Ne gada durdu hur-ul-uvedin sonā (VIII-1,6)

Herkezin evine bi gonak yaz-ıl-ırdı (IV-1,78)

İlk önce tabi şerbet iç-il-iyo (V-2,347)

Cuma gün dübek dōğ-ül-üyo (IX-1,16)

Öküzlen çift sür-ül-üyodu (IX-3,199)

Kına yak-ıl-ıyo (II-2,292)
Keşifler yap-ıl-dı (II-3,245)
Öle dolaş-ıl-ır (I-1,221)
Sancak min-il-ıyo (III-2,112)

1.2.1.1.2.3.2.2. -(ı)n-

Doku-n-uyodu as dā evel (XII-2,193)
E sīmā tutuyo de-n-iyoduk (VII-7,79)
Yimeklē yi-n-ir (VII-2,295)
O gün duvak de-n-irdi (IV-1,98)
Önada oku-n-ursa oku-n-ur (IV-2,142)
Davullā çal-ın-ıyo (VI-2,241)
Ne oku-n-uyasa sözüüm (V-2,153)
İlyenler çal-ın-ıyodu (IX-2,267)
Yimeklē hazırla-n-dı (V-2,4)
Dübek de-n-irdin (II-4,278)
O gün kapla-n-ır bizim yorgan (I-1,169)
Düğün oku-n-uyodun (XI-1,9)

1.2.1.1.2.4.Dönüşlü

1.2.1.1.2.4.1. -(ı)n-

Şapkayı sok-un-duktan sōna her Cuma gönderiz (XII-2,15)
Onna idare ol-un-uyo (XII-1,59)
Pengamber adı go-n ur (XII-2,71)
Unnan idare ol-un-ur mu hiç (VII-5,37)
Çoban tōbasını dak-ın-ır (VII-3,184)
Borda gari gençlē oyna-n-ır gangı-n-ır tam öylē gada oyna-n-ırdı (IV-1,99)

Āşama gadar tozu boya-n-ır (VIII-1,56)

Gälin gari gölden geldinek sōna dona-n-ır (IV-2,62)
Benim etim ye-n-mez derin kē-n-mez dimi (VI-1,162)
Ben de o gün kınayı yak-ın-mışım (IX-1,65)
Altı seFer çenti dak-ın-mış (IX-2,360)
Üstünede bi parça böl-ün-ürüz (II-2,142)
Hep topla-n-ırız (II-2,127)
Ellerin gırmızı kuşānı kuşa-n-sında (II-1,6)
Gidēlē key-in-irlē (I-1,111)
Eşşeklē süsle-n-ır (XI-2,142)
Tamam üzül-ün-ür ağla-n-ır (XI-2,186)
Oğlanlā çuvalları yükle-n-irlē(XI-2,27)

1.2.1.1.2.4.2. -ıl-

Ben öle sok-ul-mam (VII-5,57)
E goyunlā yay-ıl-ıyolāsa (VII-3,339)
Arabamızlan sok-ul-duk (IX-2,64)

1.2.1.1.2.5.Çatıların Üst Üste Kullanılması

1.2.1.1.2.5.1. -ış-dır-

Onu ballan gar-ış-tır-ıyosun (IX-2,110)
Bāmānlan gar-ış-tır der (VI-1,98)
A sen çarp-ış-tır-can yumurtanı (XI-2,217)
Hepimiz onu gatā gar-ış-tır-ız (III-2,191)

1.2.1.1.2.5.2. -y-il-

On beş kadar da yi-y-il-cēni biliyoz (IX-2,97)
Çeketin cebine sok-un-ul-ur (XII-2,21)

1.2.1.1.2.5.3. –t-dır-

Manisaya götü-t-tür-düm (V-2,249)

Sünbüllüde boya-t-tır-ıyoz (XII-2,194)

Huzuruna çıkar-t-tır-ısın (II-2,83)

Óraya otu-t-tur-ulā (I-1,59)

Nazara ebeler oku-t-tur-uyoz (III-2,234)

1.2.1.1.2.5.4. –ıl-m-

Yatılıp kalk-ıl-m-ıyo sabalı gine (IV-2,223)

1.2.1.1.2.5.5. –ş-il-

Sözüm ağlá-ş-il-ir sızla-ş-il-ir (IV-2,17)

1.2.1.1.2.5.6. –dir-il-

Hatalan oldu bil-dir-il-di (VIII-1,85)

Ó gıda millet yi-dir-il-ir (II-2,138)

Öle üleş-tir-il-di (I-1,25)

Yim yi-dir-il-miyo (XI-2,230)

1.2.1.1.2.5.7. –d-ıl-

Oğlan evinden gelene boşal-d-ıl-ır (X-5,11)

1.2.1.1.2.5.8. –un-dur-

Dā hiç bi bölük soy-un-dur-madım (XIII-1,164)

1.2.2.KELİME YAPICI EKLER

1.2.2.1.ASIL KELİME YAPICI EKLER

1.2.2.1.1.İsimden İsim Yapan Ekler

1.2.2.1.1.1. +cı

Çalgıcı (V-2,131)

Keşkekçi (V-2,300),(I-3,26)

Davulcu (VI-1,9)

Göçebeci (XIII-1,22)

Düğüncü (VII-1,28)

Dünürücü (VII-7,16)

Nöbetçi (II-3,246)

Dümbekçi (XI-2,85)

1.2.2.1.1.2. +lı

İsmailli (XII-2,164)

Şekerli (VII-7,5)

Dolamalı (VII-7,99)

Emekli (IV-1,18)

Beşli (IV-2,96)

Davullu (VI-1,3)

Saplı (VI-1,114)

Türlü (IX-2,92)

Gizli (V-2,189)

Yaralı (II-3,243)

Gurbâdlı (II-2,20)

Püsküllü (I-1,186)

Nişanlı (I-1,8),(III-1,12)

Dirayetli(XI-2,3)

1.2.2.1.1.3. +lık

Düzlük (XII-2,135)

Yörüklük (VII-7,108)

Evlilik (XIII-1,12)

Çavuşluk (XIII-1,119)

Salçalık (VIII-1,32)

İndirmelik (IV-1,95)

Gardeşlik (VI-3,23),(XI-2,66)

Hastalık (VI-1,269)

Gıtlık (IX-1,47)

Düğünlük (IX-2,8)

Bâşlık (V-2,207)

Yumurtalık (V-2,76)

Kuşluk (II-2,118),(I-1,191)

Sabırlık (I-3,12)

Hazırlık (I-1,132)

Keşkeklik(XI-1,7)

Meydanlık(XI-2,218)

Bağcılık (III-1,8)

1.2.2.1.1.4. +cık

Küçücük(XII-2,19),(III-2,15)

Güçücük (VII-10,16)

Azıcık(XII-2,209)
Senecik(VII-7,10)
Gälincik (IV-2,112)

Arpecik (VI-1,283)
Azıcık (IX-1,77)
Birazcık (XI-2,224)

1.2.2.1.1.5. +sız

Gatksız (VII-5,2)
Nāpsız (VII-5,163)

Bacaksız (VI-1,185)
Merammetsiz (II-2,21)

1.2.2.1.1.6. +caz : +cakız yapısının hece kaynaşmasına uğramış halidir.

Efencēzim(VII-7,3)
Altçāzı(VII-5,15)
Bubacēz(VI-1,268)

Buncāz(I-1,279)
Sona+cāz+ım(XI-2,106)
Oncāz(III-1,4)

1.2.2.1.1.7. +eli: +gil eki gibi aile,topluluk adları oluşturur.

Anameli(X-4,18)

Anameli bubameli(VI-2,249)

1.2.2.1.1.8. +deş

Ayakdeş (IX-2,58)

1.2.2.1.1.9. + hane

Yimekāne (XIII-1,91)

1.2.2.1.1.10.+kek

Erkek(VI-1,70),(I-1,67)

1.2.2.1.1.11.+lā

Namazlā(XII-2,198),(I-1,131)

1.2.2.1.1.12.+mesi : “Ma”master eki üzerine 3. teklik kişi iyelik eki “si ”nin getirildiği

kalıplaşmış yapıdır.Bu şekilde , o şekilde anlamı katar.

Ölemesi(IX-1,30)

Ölmesiye(VIII-1,83)

Bölemesi (IX-1,33)

1.2.2.1.1.13. +(i)ndi

İkinci (II-2,117),(XI-2,131)

1.2.2.1.1.14.+sı

Karanlıksı (I-1,159)

1.2.2.1.2.İSİMDEN FİİL YAPAN EKLER

1.2.2.1.2.1. +la-

Kesele-(XII-2,185)

Nalla-(II-2,91)

Kararla- (VII-10,11)

Uçkurla-(I-1,35)

Kınala-(IV-2,172)

Davetlê-(III-2,7)

Galbırla-(V-2,72)

1.2.2.1.2.2. +lan-

Neşanlan-(XII-1,13)

Nekālan-(VII-1,9)

Bazarlan-(XII-2,155)

Hazırlan-(XIII-1,143)

Tavlan-(VII-6,361)

Hastalan-(VI-3,7)

1.2.2.1.2.3.+laş-

Halleleş-(XIII-1,165),(V-2,145),

Garşileş-(IX-1,29)

(III-2,197)

Yassal-(IX-1,137)

Bayramlaş-(IV-1,108)

İddalaş-(II-3,241)

Halleş-(VI-2,263)

Kararlaş-(XI-2,11)

1.2.2.1.2.4. -(i)l-

Ayrıl-(V-2,120)

1.2.2.1.3.FİILDEN İSİM YAPAN EK

1.2.2.1.3.1.-(i)cı

Alıcı (IV-2,16)

İşledici (IX-1,43)

1.2.2.1.3.2. -(i)m

Konum goñşu (VII-5,98)

Gonum gomşu (V-2,233)

1.2.2.1.3.3. -gı

Yazgı (V-2,38)

1.2.2.1.3.4. -(i)ntı

Okuntu (V-2,3), (IV-1,72)

Dögüntü (XII-1,23)

Ürküntü (VII-2,118)

Çarpıntı (II-2,107)

1.2.2.1.3.5. -geç

Sallangeç (VI-1,33)

Salingeç (XI-2,204)

Siğdirgêç (IX-2,102)

1.2.2.1.3.6. -im

Keyim (XIII-1,19)

Geçim (I-1,26),(III-2,318)

Dätım (XIII-1,101)

Geçinim (III-2,141)

Ölüm (IV-2,118)

1.2.2.1.3.7. -(i)k

Yanık (VI-2,249),(IX-2,341)

Büzük (I-1,146)

Sulak (VII-7,114)

1.2.2.1.3.8. -r

Okur yazar (VII-7,13)

Gelir (I-2,2)

Gaynar (V-2,336)

1.2.2.1.3.9. –cek / -cak

Geycek (VI-1,174)

Salıncak (XI-2,203)

1.2.2.1.3.10. –(u)ş

Duyuş (V-2,192)

Ağlaş (II-1,2)

Deyiş (II-1,9)

Öpüş (I-1,182)

1.2.2.1.3.11. –ünç

Ürkünç (VII-2,105)

1.2.2.1.3.12. –üsü

Döğüsü (VII-1,11),(IX-1,9)

1.2.2.1.3.13. –kı

Askı (IV-1,71)

1.2.2.1.3.14. –gın

Gızgın (II-2,152)

1.2.2.1.3.15. –ç

İnanç (I-1,150)

1.2.2.1.3.16. –ı

Asılı (VI-1,9)

Yazılı (XI-1,48)

1.2.2.1.3.17. –ak

Gonak (XI-1,9)

Gezek (XI-2,234)

1.2.2.1.3.18. –et

Ölet (XI-1,70)

1.2.2.1.3.19. –gın

Uygun (XI-2,8)

1.2.2.1.3.20. –ma

Gavurma (III-2,178)

1.2.2.2. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLERİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI

1.2.2.2.1. Fıilimsilerin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi

1.2.2.2.1.1. Mastar Ekleri

1.2.2.2.1.1.1. –ma

Okuma (XII-2,91)

Oturma (XI-2,102)

Örme (II-1,60),(I-1,41)

1.2.2.2.1.1.2. –mak

Yemek (I-1,95)

1.2.2.2.1.2. Sıfat Fiil Ekleri

1.2.2.2.1.2.1. –cek

Yiycek (VIII-1,62)

1.2.2.3. ÇEKİM EKLERİNİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI

1.2.2.3.1. Hal Eklerinin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi

1.2.2.3.1.1. +ra

Aşara (XIII-1,129)

Sōna < Sonra (II-2,10)

Aşarı (V-2,196),(IX-1,27),(VI-3,34)

Sonra (I-1,57)

1.2.2.3.1.2. +arı

Dışarı (IV-2,239),(IV-1,120),
(I-1,173),(XI-1,19)

Taşara (III-2,287)

1.2.2.3.1.3. +dan

Niden (IX-1,83),(VII-6,169)

Birden (VII-6,171)

Näden (IX-2,123)

Neden (III-2,117)

Neden (VII-5,204),(X-4,17)

1.2.2.3.1.4. +da

Saatında (II-3,243)

2. KELİME ÇEŞİTLERİ

2.1. İSİMLER

Bu konuya şekil bilgisinin birinci kısmı olan ekler bölümünde ayrıntılarıyla değindiğimiz için bu kısımda ele almamayı uygun gördük.

2.2. SIFATLAR

2.2.1. Niteleme Sıfatları

Has ekmē (V-2,348)

Altın tas (II-2,15)

Dolu bardak (VII-2,81)

Gırmızı kuşanı (II-1,6)

Ak toprak (VII-3,241)

2.2.2. Belirsizlik Sıfatları

Bazı arabalar (VI-1,234)

Bazı insanlā (VII-5,353)

Bi adam (X-4,19),(II-2,86)

Bazı kimselē (II-2,117)

Bazı arkadaşlā (X-2,92)

Bi dedeñiz (I-1,5)

Bi hafta (XII-1, 11)

2.2.3. Soru Sıfatları

Kaç tana (V-2,225)

Hangi Yörük (X-2,66)

Kaç sene (XII-2,222), (II-2,9)

2.2.4. Belirtme Sıfatları

2.2.4.1. İşaret Sıfatları

O ev (IX-2,273),(X-4, 22)

Şu köprü (V-2,141)

O gün (V-3,11),(XII-1,24),
(III-2,106),(XI-1,5),(I-1,95)

U dede (X-1,8)

Bu ev (X-4,23)

Bu adam (XIII-1,121)

U nenê (XIII-1,38)

Bu çocuk (VII-2,83)

Bu bacaklâm (XII-2,222)

Bu zobalâ (III-2,297)

O testi (XI-2,35)

Şu avlu (XI-1,57)

O zaman (II-1,52),(II-4,268)

Bu çocukları (II-2,341)

2.2.4.2. Sayı Sıfatları

2.2.4.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Dört sene (IX-2,13)

Beş gün (IX-1,7)

İki gün (V-2,25)

Altı ay (VI-3,8),(VIII-1,2)

Dört kişi (IV-2,19)

Üç sene (VII-5,13),(I-1,8),

(II-4,271)

Üç çaçağam (III-1,6)

Üç gün (XI-1,1)

2.2.4.2.2. Sıralama Sayı Sıfatı

Birinci bölüm (IX-3,146)

Yidinci oğlan (IX-1,82)

Üçüncü gün (VI-3,40),(VII-7,118)

Birinci ay (XIII-1,56)

İkinci gün (VII-1,16),(VI-1, 5)

On beşinci gün (IV-1,71)

Birinci gün (I-1,228)

2.2.4.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Birer yorgan (IX-2,26)

Onar dane (V-2,286)

Birē damla (VI-1,94)

İkişē dane (IV-2,153)

İkişer rekat (VII-2,296)

Ātmışā okka (VII-5,47)

Birē şerbet (XII-1,13)

Birē çanak (III-2,184)

Birē tane (XI-2,89)

Birē avuç (I-1,161)

Birer kupa (II-1,313)

2.3. ZAMİRLER

2.3.1. Kişi Zamirleri

2.3.1.1. Birinci Teklik Kişi

2.3.1.1.1. Yalın Hal

Men (VII-5,239)

Ben(VII-8, 1),(XII-1,8),(XIII-1,41),
(X-4,4),(VIII-1,15),(IV-1,6),(VI-1,12)

(V-2,35),(IX-2,1),(XI-1,1),
(II-4,273),(II-3,224),(I-1,156),
(III-2,120),(XI-2,179)

2.3.1.1.2. Belirtme Hali

Meni (VII-5,64)

Beni(VII-5,52),(XII-2,97),
(XIII-1,74),(X-4,3),(VI-1,125),
(V-2,100),(IX-3, 167),(I-1,3),

(II-2,40),(III-2,131)

Bene (IX-2,304)

2.3.1.1.3. Yönelme Hali

Beni(VII-5,209),(VII-1,39),
(XIII-1,90),(IV-2,166),(VI-1, 238),
(V-2,306),(IX-3,167),(III-1,3),(III-2,93)
Bene(VII-5,10),(XIII-1,89),(X-2,58),
(X-4,20),(IV-1,162),(VI-1,165),

(V-2,330),(IX-1,220),(II-4,285),
(II-2,82),(I-1,128)
Bána (XIII-1,67)
Bana (VI-1,293),(IX-2,222),
(IX-3,162),(II-2,81)

2.3.1.1.4. Bulunma Hali

Bende(VII-1,328),(IX-1,194),
(IX-3,47),(XI-1,14)

Ben (IX-2, 107)

Bendē (VII-2,153)

Bendé (VII-5,22),(IV-2,166)

2.3.1.1.5. Ayrılma Hali

Benden (VII-4,171),(II-4,274)

2.3.1.1.6. Vasıta Hali

Bennen (X-2,72)

Benlen (VII-6,309)

2.3.1.2. İkinci Teklik Kişi

2.3.1.2.1. Yahn Hal

Sen(IX-2,133),(V-2,56),(VI-1,87),(IV-2,167),(X-2,1),(XII-1,3),(II-3,235),(I-1,91),
(II-2,87),(III-1,10)

2.3.1.2.2. Belirtme Hali

Seni(IX-2,243),(IV-1,136),
(XIII-1,99),(VII-3,323),(XII-1,42)
Sene (VII-5,204),(XII-2,176)

Sana (V-2, 186)

2.3.1.2.3. Yönelme Hali

Sana(IX-2,136),(V-2,93)(IV-2,183),
(VII-3,276),(I-1,56),(III-2,15)

Sána (III-2,66)

Sene(IX-2, 80),(V-2,189),
(VI-1,161),(VI-3,23),(VIII-1,71),
(X-2,9),(VII-10,20),(II-2,346),
(I-1,106),(XI-2,70)

Seni(IX-2,136),(IX-1,193),
(VI-1,149),(IV-2,168),

(VII-5,274),(XII-2,214),

(III-1,2),(III-2,67)

Sána (V-2,185)

Sené (II-2,342)

2.3.1.2.4. Bulunma Hali

Sendé (IV-2,165)

2.3.1.2.5. Ayrılma Hali

Senden (IX-3,183),(IV-2,168),(V-2,101),(VII-4,170)

2.3.1.2.6. Vasıta Hali

Sennen (IV-1,163),(X-1,112),(XIII-1,158),(XII-2,144),(III-2,203)

2.3.1.3. Üçüncü Teklik Kişi

2.3.1.3.1. Yalın Hal

O (IX-2,124),(IX-3,253),(VIII-1,10),(X-1,103),(XIII-1,44),(I-1,6),(III-1,5),(XI-2,92)

2.3.1.3.2. Belirtme Hali

Ona (IX-2,270),(IX-3,253),(XIII-1,15)

Onu (IX-2,268),(X-1,42),(VII-5,162),(X-2,26),(XII-1,39),(II-2,163),(III-2,238),

(XI-2,128)

Una (X-1,42)

Unu (I-1,153)

2.3.1.3.3. Yönelme Hali

Ona (IX-2,129),(X-1,27),(X-4,18),

(XIII-1,76),(X-2,31),(XII-1,33),

(III-2,159),(XI-2,60)

Una (IX-2,342),(XII-2,23)

Onu (VII-2,84),(I-1,103)

2.3.1.3.4. Ayrılma Hali

Ondan (II-4,275),(II-2,105)

2.3.1.3.5. Vasıta Hali

Onnan (XII-2,80),(XI-2,9)

Unnan (VII-5,246),(VIII-1,51)

2.3.1.4. Birinci Çokluk Kişi

2.3.1.4.1. Yalın Hal

Biz (IX-2,1),(IX-1,2),(V-2,17),(VI-3,8),(IV-2,171),(VIII-1,4),(X-1,6),(XIII-1,13),(VII-1,1),(XI-1,25),(II-3,239),(I-1,93),(III-2,42),(XII-1, 2)

Ben (III-2,300)

2.3.1.4.2. Belirtme Hali

Bize (IX-3,161),(IX-2,267),(X- 4,16)

(X-1,35),(X-4,24),(XIII-1,64),

Bizi (IX-2,76),(IX-3,185),(V-3,15),

(VII-1,24),(I-1,188),(III-2,164)

2.3.1.4.3. Yönelme Hali

Bizi (IX-3,179),(IX-1,91),

(IV-1,5),(X-2,26),(VII-6,167),

(XIII-1,102),(VII-2,116),(XI-2,9),(X-1,

(XII-2,35),(II-3,219)

43)

Bize (VI-2,246),(XIII-1,57),

Bize (IX-2,269),(IX-1,72)(V-2,168),

(VII-2,103),(II-2,130)

2.3.1.4.4. Bulunma Hali

Bizde (IX-2,42),(XIII-1,8),(VII-2,49),(VII-5,368),(XII-2,1),(XI-2,147),(I-1,147),

(II-2,100),(III-2,93),(XI-1,74)

2.3.1.4.5. Ayrılma Hali

Bizden (VI-3,29),(VIII-1,70),(VII-5,85)

2.3.1.4.6. Vasıta Hali

Bizlen (VIII-1,71)

2.3.1.5. İkinci Çokluk Kişi

2.3.1.5.1. Yalın Hal

Siz (V-3,13),(XIII-1,29),(VII-5,26),(II-2,347),(II-1,11),(XI-2,8)

2.3.1.5.2. Belirtme Hali

Sizi (IX-2,240),(XIII-1,118),
(VII-6,261),(XI-1,44)

Size (X-2,95)

2.3.1.5.3. Yönelme Hali

Sizi (X-2,83),(XIII-1,151)

Size (X-2,50),(VII-2,149)

2.3.1.5.4. Bulunma Hali

Sizde (IV-2,213)

2.3.1.5.5. Ayrılma Hali

Sizden (IX-3,180)

Size (X-2,51)

2.3.1.5.6. Vasıta Hali

Sizlen (IX-2,350)

2.3.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi

2.3.1.6.1. Yalın Hal

Onar (IX-2,219)
Unnā (IX-2,300),(X-2,13),
(X-1,22),(XIII-1,44),(VII-2,45)
Onnā (X-1,6),(XIII-1,46),(XII-1,10),
(XI-1,31),(XI-2,132)
Onnar (XIII-2,9),(III-2,337)

Onlā (II-2,300),(III-1,13),
(III-2,114)
Unnar (XIII-1,4)
Onna (VII-6,164),(III-2,39)
Onlar (VII-2,93),(II-3,234),
(II-1,8)

2.3.1.6.2. Belirtme Hali

Onnara (IX-3,175),(IX-2,217),(XIII-1,45)

Onnarı (IX-3,182),(IX-2,263),(VIII-1,12),(X- 4,16),(VII-1,23),(XII-2,74),(XI-2,64)

Onları (VII-5,27),(II-2,102),(III-2,164)

Önlara (III-2,124)

Onnâ (XII-1, 53)

Ona (X-4,25)

2.3.1.6.3. Yönelme Hali

Onnarı (IX-3,179),(X-2,69)

Onnara(IX-2,217),(VIII-1,19),
(X-2,70),(XI-2,63)

Onlara (III-2,114)

Onnâ (IX-3,256)

Unnara(VIII-1,40),

(XIII-1,15),(VII-2,76),
(XI-2,226)

Unnâ (X-1,45)

Unlara (II-1,323)

2.3.1.6.4. Ayrılma Hali

Onnâdan (X-2,95)

Onlâdan (III-2, 245)

2.3.1.6.5. Vasıta Hali

Onnâlan (IX-3,163),(XIII-1,136)

Unnâlan (VIII-1,60)

2.3.2. Soru Zamirleri

Yok yav Hasan **kim** yakalıcak bizi (XIII-1,173)

Nere gitçemiş **kim** bilir (VII-3,319)

2.3.3. Belirsizlik Zamirleri

Herkez giriyo (IX-2,68)

Hiç tışardan **kimse** yoktur (XI-1,73)

Kimisi Balıkesirli (IX-2,212)

Ben **kimselere** aydımıyım (IX-1,124)

Hepimiz mesela dua yaparız (V-2,144)

Kimemiz mesela davul getirir (V-2,127)

Kimsem yok (V-2,361)

Kimisi gulları gōmedim (VI-2,263)
Herkez ävinē dağlışıyo (IV-2,218)
Kümü guzu veriyo, **kümü** goyun veriyo (IV-1,95)
Kimi yağ dōkē (VII-2,82)

Kimi dana verir (XII-1,61)
Herkez gidē birē tabak un gor (XI-2,184)
Kimi kaldırıdı alırdı yicēni **kimisi** alamazdı (XI-2,222)
Herkez yüzünü örtüyodu (II-2,306)
Kimi kavun veriyo **kimi** yımırta veriyo (I-1,193)
Herkes cigarasını alır (I-1,63)
Hepimiz bu köyün yerlisiyiz (III-2,156)
Hepsinin mevlütlēni okuttum (XI-1,58)

2.3.4. Dönüslülük Zamiri

Bu taraf attım **kendimi** (IX-3,170)
Kendim yapmadım (V-1,13)
Benim **kendi** durumum değişik oldu (VI-3,1)
Kendin ne piştiysen (IV-2,126)
Ben **kendim** gezemedim (VIII-1,55)
Kendi de eskeri bi sürüyo (X-1,28)
Kendi kendimiz galırız gari (VII-3,67)
Kendini galmış bu iş (XII-2,48)
Bunnarın **kendileri** çeşitli elenceleri vādır (XIII-1,33)
Kadınlā **kendi** arasında evlēde (XI-1,30)
Toplanıyorlā **kendi** aralānda (II-1,325)
Ben **kendimi** tarif ediyom (I-1,132)
Önceden **kendileri** çalālā (III-2,43)

2.4. ZARFLAR

2.4.1. Yer – Yön Zarfları

Köyün içinden **dürü** gettilē (VII-1,19)

Gälini geçiriyo **içeri** (II-1,324)

Baştan başa herkes para asa (I-1,86)

2.4.2. Zaman Zarfları

Dün sen geçtin (IX-1,128)

Ertesi gün davul gelecek (IX-1,9)

Yarın anan buban dīcek (V-2,359)

Yarın dñnün olcak (VI-1,212)

Eveli yumak olurdu **hindi** yumak yokki (IV-2,178)

Evele annesi kırklanır (IV-2,82)

Henci ağbimde dışta (VIII-1,64)

Hinci o gadā korku yok (X-1,56)

Saba garşı bi alörim çaldı (VII-6,112)

Şimdi köğümüzde tütün ekyoz (VII-7,1)

Hinci diyo ku adam (XII-2,80)

Hinci yapıyon (III-2,301)

Şinci türlü türlü (III-2,119)

Öle öel yapālādı **eveli** (III-2,114)

He bunun hadisesini anlatçem **şindi** (II-3,224)

Ben bunu duydum **evelcesi** (II-2,84)

Hindi bilemem (II-2,77)

Hinci olmuyo o (I-1,97)

Bazen içâri atıyoz (II-2,180)

Hindi o adetler kalktı gari (XI-1,12)

Söndan kerî eşşeklēde sarmē başladılā (I-1,126)

Nişanlılar acık fazla özellikle atalā **bazı bazı** (I-1,89)

2.4.3. Niteleme Ve Durum Zarfları

Çok **hoş** tutuyon onları (IX-2,7)

Ünüm ünüm ağladım (IX-2,226)

Şöle bi katılık belirdi (IX-1,82)

Bölemesiye yapıyoz (IX-1,33)

Deymene **güzelcen** yârdırız (V-2,297)

Zoran yiyon (V-2,373)

Hani bayramlarda çok **güzel yavuz** oluyo (VI-1,32)

Orda ölüsü **öle** durmuş (X-1,43)

Böle sekiz on kişi ayarladılâ (XIII-1,139)

Kendini **zor** idare ediyo (VII-7,26)

Usul usul çekiyom (VII-5,34)

Biz **öle** duyardık (XII-2,127)

Çünkü **öle** diyolâ (III-2,209)

Onnâ **yavaş yavaş** gidiyola (XI-2,132)

Biz bitirdik siz binin **gibisine** (XI-2,211)

Gözel dedik (II-2,78)

Bölü toplañırız (II-2,13)

Hiç gömedim (II-2,113)

Lop suyu düştü (II-2,112)

2.4.4. Azlık – Çokluk Zarfları

Biz **çok** karibemiz (IX-2,1)

Biraz yaşadım (IX-3,189)

Sona **epey** emişiyo (V-2,37)

Az yandı (V-2,14)

Çok fazla bilemiyon çocün (VI-1,22)

Çok nadirdir iki kişi kalksın (XI-2,86)

Hana **çok bol** olur (VI-1,60)

Mansada durmuşlā onnā **epiy** (X-1,41)
Bizem gaynana **pek** bilēdi (X-1,15)
Şansım yoktur **pek** (XIII-1,103)
Şindi davul yok öle **fazla fazla** (VII-2,74)
Oğlum **biraz** okudu (VII-6,147)
Ordan **birez** gälini eşälā alıyoz (XII-2,28)
Biraz buğday verilē (XI-2,164)
Ondan sōna **ez** çerez alıyo (II-1,319)

Ácık buğdey getiriz (II-2,140)
O bizim burası fakir olduğu içi **pek** istemedi vēmeyi (I-1,7)

2.4.5. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLERLE ZARF YAPIMI

2.4.5.1. Zarf Fiil Ekleri İle Zarf Yapımı

2.4.5.1.1. Asıl Zarf Fiil Ekleri

Şurdan diyelim girdik sīrid-i sīrid-i sīrid-e (IX-2,61)
Āşam gün iner-kene (IX-2,51)
Dizlerime çök-e çök-e (IX-1,189)
Su testisi çek-i çek-e büyüttüm (VIII-1,60)
Arkadaşlādan bulup ok-āken ondan sōna onun tutturmasına kendim yaptım (X-2,75)

2.4.5.1.2. Birleşik Zarf Fiil Ekleri

Pit-**esi gada** uğraşıyoz (XII-2,196)
Doğru sōlūcek ol-**dan sōna** (VII-5,18)
Yayla ol-**araktan** galmış (XIII-1,23)
Ondan sōna yi-**dinek sōna** hadi bakām göle (IV-2,45)
Gübeği tüş-**ten sonā** çocuğe duzlādık (IX-1,209)
İşlemeyiver-**incē gada** bi dā göttülē (X-1,64)
Sanki iyi olcā-**mış gibi** geliyo (VIII-1,44)

Undan sōna git-**tiği gün** hemen (VII-2,124)
Gel-**dīm yer** zaten beş tene oğlandı (XII-2,112)
Ordan getir-**den sōna** burda keserlē urbaya (III-2,83)
Öle **saba gada** oynanıyodu (XI-1,16)
Sabalar ol-**dunayın** arkanın gırmızı testisini sarınırsan (II-1,53)
Tam suyu va-**dınayın** bi çekil-dineyin (II-2,111)
Èrkekler yatsı namazından çık-**tığnek gelirlē** (I-1,175)
Dur-up dur-ükene ondan sōna gārdeşi gelir (XI-2,105)
Davullā geliyodu dübek döğ-**üsü gün** (III-2,25)

2.5. EDATLAR

2.5.1. Ünlem Edatları

2.5.1.1. Ünlemler

2.5.1.1.1. Ünleme Edatları

Yav iykene iy olur (XII-2,122)
Adetimiz gada **yav** (VII-10,7)
Onna unuttuk gari **yav** (VII-6,166)
Ben asker oldummu **yav** şimdi (XIII-1,85)
Hinci ne vā **yav** (VI-1,74)
Aman camiye çoh olsun (V-2,280)
Ev makarnası yapmamız **yav** (V-2,59)
Eyvah didim ben (IX-1,67)
O gemiymiş aslında **yavi** (IX-2,53)
Ana Soltan çok korktum (IX-2,71)
Ah gardeşim berbar geziyoduk (XI-2,105)
Çok uzak değil **yav** (III-2,215)
Yav sen pitiremicen bunu **yav** (I-1,55)

2.5.1.1.2. Seslenme Edatları

Geç **len** şurayı (IX-3,161)

Hadi urdan kına gicesi yapalā (VI-1,11)

Ulan bu askerlik işesini bize şē yaparlar (II-3,222)

Ey Allahım **hey** gudret sahibi (II-2,337)

2.5.1.1.3.Sorma Edatları

O çocī bi mendil **mi** vécen eşēlen ikisine (IV-2,162)

Çocuk gine acı duymuyo **mu** ne bileyin gari (VIII-1,78)

Yetmiş iki **mi** yetmiş mi bilmiyon (XIII-2,1)

Öğrendin **mi** çavuş onbaşığı (XIII-1,99)

Şiirleni okur **mu** diyo (VII-7,14)

Sacālā vāmiş **hani** yimek sacālā (VI-2,251)

Abisi **mi** vā amcasının hanımı **mi** vā (X-5,9)

Kilimi **mi** vā sandığı **mi** vā halısı **mi** vā yengelē alır (XI-2,117)

Patátis **mi** hurcaklā fasilye **mi** (III-2,182)

Nöbetçi bekliyo **hani** bi merminin içinde (II-3,229)

Ellerin **mi** olsun didin gadın anam (II-1,2)

Hani bubası geydiriyo(II-1,5)

2.5.1.1.4. Gösterme Edatları

Aha Abdullā amcan buluvésin (IX-2,105)

İşte taşıyom odunnarı (IX-3,197)

Dī oraya çakıyoz gazık (V-2,204)

Alıyon çalıyon **aha** burda üç sefer (VI-1,276)

Ā o İbrāmın yerlēnde çalıştık (VI-1,152)

Tē sokaklāda gezdirilēdi (VI-1,6)

Ordan onu görduk **dü** orē (IV-2,176)

Çevreyi **aha** böle (IV-2,179)

Būdan **dē** beri gapıya gadā bura Asmecik (X-1,15)

Manisa'da **tü** Çobansadan ilerde o (VII-6,164)

İşte bunnarı gonuşuyoz (XII-2,213)
İşte filancōn kızını istemē gider (XIII-1,3)
Tā arkamızda Erceplilē, Asmeciklē, Uzunlā, Örtüllelē vā (X-5,25)
Dē ordan silā atıyodun (XI-1,7)
İşte Āşanın gardeşlī alıncak (XI-2,51)
Aha bak ben getiriyon (III-2,120)
İşte harmanmış orakmış çapeymiş geldik (III-1,7)
Emme **tā** kitablarda vādır (II-2,163)
Guyan var **dē** örda (I-1,198)
Şe arkādeş **işte** (I-1,93)
İşte bu günlemiz böle geçer (II-2,79)

2.5.1.1.5. Cevap Edatları

Tabi tabi yavrum (IX-1,37)
Hayır öle değil canım (V-2,157)
He gullanıyon (V-2,180)
Ey yavrum hacıya gittim (V-3,1)
Ha ova yakın **ha ha ha** ova yakın (III-2,139)
Bubam **hayır** dedi (I-1,5)
Hayır hayır hep bi evde (VI-1,121)
He bubam yanından çıktım (VIII-1,63)
Ha tam yetmiş yedi yaşındeyin (X-1,1)
Evet, yaşım atmış üç (VII-7,5)
Yo yo bi gün onu yapveriyoz (XII-2,159)
Hayır hayır toplanmaz (I-1,259)
Hā görüyo onu (I-1,167)
Evet bizim sādecimiz odu (I-1,184)
Bunu **hā** yarenler yapıyo (II-1,44)

2.5.2. Bağlama Edatları

2.5.2.1. Sıralama Edatları

Esás geçim gaynāmız malcilēlen leşberlik (IV-1,34)

Kedinin tūyünü **ve** kendi saçınızdan da aldınız (II-2,158)

O südülen yağlan çiçek yağınnan südülen o hamırı bi yoğrarın (I-1,116)

Kız çocuğuy**lan** bi oğlan çocu o her vakıt vādır (I-1,153)

2.5.2.2. Denkleştirme Edatları

Bi av köpeği getirilē **yahut** ev köpeği (VII-2,286)

Şu koñşulān evine **yāhut** işte Kemalın benim gız orası var ya varız (VI-1,123)

Ya seksen **ya** doksan (XI-1,1)

2.5.3. Cümle Başı Edatları

Eme çok susuz orası (IX-3,145)

Emme nişanlıydı (IX-2,271)

Hemme didi kadınları dul didi, çocukları yetim bıraktırmadım didi (IX-1,72)

Eme fakirimiz getiremez (V-2,129)

Olur **emi** dedim olmadı (V-2,244)

Emme nası döküyodu bilmiyon (VI-1,288)

Ama düğünlē oluyodū (VI-3,19)

Ama araba kalktı gitti (IV-1,163)

Eme suyumuz yoktu (VIII-1,57)

Amma e tabi burayı Yonan gelmiş (X-2,2)

Hemme anamın kökü burda (X-4,29)

Áma bi bayram gelir (XIII-1,30)

Fakat utançlandı annesinin bubasının yanında konuşamazlā (XIII-1,11)

Ama çoğunlukla boba bilir (XI-2,3)

Amme bilmiyoz (XII-2,173)

Kadınlā kendi arasında evlēde **emme** (XI-1,30)
Amma bubam on üç dane gız kaçırımış (XI-1,67)
Emme hinci öyle yapmıyolā (III-2,23)
İme yatak asta değil (II-2,106)
Ama biz gadın için o (II-2,126)
Emme elde örme yün çorap (I-1,41)
Emme hindi bilemem (II-2,77)

2.5.4. Son Çekim Edatları

Kilyos'a vēdilē talim yapmak **için** (IX-3,144)
O kanser **için** suyu içiliyo (IX-2,102)
Yaluvaya **gadā** dua ettik (IX-2,302)
Taş **gibi** yatayım (IX-2,308)
Böle macun **gibi** oluyo (V-2,342)

Yapalā el **gibi gibi** öle pişirilēdi (VI-1,55)
İçi galbur gözer **gibi** olmuş (VIII-1,80)
Ben seni sevdiğim **için** söylüyom (XIII-1,126)
Biz hani gelin olana **gā** yavrum (VII-1,8)
Kapı **gadā** çıkarız (VII-2,94)
Orda daş **gibi** donup galıyo (XII-2,185)
Ebenin dediği **gibi** gelin alıcınānnanan barba gelirlē (III-2,34)
Orda çalıştılar **için** orda evlendilē(III-2,137)
Nazar şēsi **için** bu duz gurşun (II-2,177)
Erkek suratı **gibi** olur (II-2,172)
A leli **gibi** gızarır (I-1,130)
Ablam **gibi** mi olcem (II-2,115)
O atın gıynı **gada** yēleştilē (II-4,288)
Gızı āletmek **için** yapıyola (II-2,44)

2.6. FİLLER

2.6.1. BİRLEŞİK FİLLER

2.6.1.1. İsim + Fiil Yapısında Olanlar

2.6.1.1.1. İsim + Et-

Hazır **ediyolā** sözüm (V-2,134)

Davet **ideriz** (V-1,2)

İlk çocuğum vefat **itti** (IX-2,14)

Onnarıda idare **edēdik** (IX-1,44)

Doa **ettim** (VI-1,186)

Boğün mafāt **ettik** (IV-2,119)

Bizi diyomuş dua **edin** (X-1,118)

Teşekkür **iderim** dedi (XIII-1,151)

Kendileri belli **idiyolā** (VII-2,42)

Davulu yasak **ittilē** (VII-6,136)

Āşama gada gavga **ediyoz** (VII-5,16)

Ben kendimi tarif **ediyom** (I-1,132)

Allahım seni bir dileğim var gabul **eyle** (II-2,342)

Çavuşu teslim **ettile** (II-3,249)

Cenábı mevlam af **etsin** (II-2,156)

2.6.1.1.2. İsim + Ol-

Bu derman **oluyo** (V-2,167)

Kardeşim kanser **oldu** (IX-2,93)

Biz hasta **olûyoz** (IX-3,185)

Ekmek pişire pişire harab **oldum** (VI-1,183)

Herkez yerinde iskan **olsun** (IV-1,25)

He bubam yanından çıktım gelin **oldum** (VIII-1,64)

Gazanmış çok faydalı **olmuş** (X-1,54)

Allah razı **olsun** (VII-7,6)

Sen onnan laf **olmuşun** (XII-2,80)

Bi gezdriyon afiyet **olsun** sene (I-1,138)
Malum **oldu** (II-2,94)

2.6.1.1.3. İsim + Kıl-

Namazımızı **gılıyoz** (V-3,5)
Namaz **gıldırırılâ** getirilē (VI-3,37)
Sabā garşı namazımızı **gılıyoz** (VII-5,44)
Namaz **gılcák** (IV-2,26)

2.6.1.2. Fiil + Fiil Yapısında Olanlar

2.6.1.2.1. Yeterlilik Fiili

Onnan yürüt-ebil-iyoz bu işlere (VI-3,77)
Ne oruç tut-abil-din ne namaz gıl-âbil-dik (X-4,9)
Garişmayan ailelē garişma-yabil-ir (VII-2,79)
Onun için gid-ibil-isen git (XII-2,167)
Hani ben giy-ebil-cem diyen alır (I-2,49)

Olumsuz şekli (y)ama ile yapılır:

Yaşa-yamam (XII-2,88)
Bişey oldūnu anla-yama-dım (VII-2,291)
O da anlat-ımı-yo (XIII-1,43)
Okirken okirken geç-eme-miş (X-1,50)
Dā ilersine bil-emi-yoz (VIII-1,22)
Hiç konuş-ama-dı (IV-1,5)
Bil-emi-yon yavrum (VI-1,22)
Bu hafta gel-emi-cez (IX-2,245)
Anam bil-emez unuttu sıkıldı deriz (II-2,79)

2.6.1.2.2. Tezlik Fiili

Ondan sona bi çeyne-ve-dim (V-2,42)

Gälin bilen yap-vē-din (IX-2,139)
Mindir-iver-iz arabaya (VI-1,197)
İştē orasını de-yiver-em mi (IV-2,36)
Açık kasalā çık-ıvē-di (VIII-1,53)
Dede hasta ol-uve-di (X-1,62)
Unut-uver-ıyo (XIII-1,43)
Analan bubalan vē-vē-dile (VII-1,3)
Şiirlē okū-ve-dim (VII-7,30)
Duzlan yap-ver-iyolā (XII-2,162)
Oku-yıver-in (II-1,11)
Dakınıl-ıver-di (II-4,270)
Suyun içini dök-üver-iñ (II-2,171)
O büyük oğlan öl-üvē-miş (II-2,84)

2.6.1.2.3. Süreklilik Fiili

Burda oturu go yatı go (XII-2,168)
Öle oturu goyuyon (XII-2,101)

SONUÇ

Ağız özelliklerinin etnik yapı ile münasebeti meselesi son dönemlerde önem kazanmaya başlamıştır. Z. Korkmaz, bu konuda derli toplu ilk denemenin kendisi tarafından “Nevşehir ve Yöresi Ağızları” ile “Bartın ve Yöresi Ağızları” isimli çalışmalarında yapıldığını açıklamıştır.(97) Korkmaz’ın “Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişki Sorunu” isimli makalesi de bu konuyu ciddi anlamda tartışması açısından ilktir ve önemli bir çalışmadır. Sonraki yıllarda yapılan çalışmalarda sık sık alıntılanmış ve yöntem (metod) olarak yararlanılmış olması bu çalışmanın değerini ortaya koymaktadır. Ancak, Z.Korkmaz ihtiyatlı davranarak, ağız özelliklerinin kesin sınırlarıyla ve ayrıntılarıyla sınıflandırmadığını kabul etmektedir.(98) Anadolu ağızları üzerine yapılan karşılaştırmalı çalışmalar yeni boyutlar kazanıp zenginleştikçe daha sağlıklı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilecektir.

Tuncer Gülensoy, Kütahya ve Yöresi Ağızları isimli eserinde , Z. Korkmaz’ın yaptığı, Kınık, Avşar ve Salur ağız özellikleriyle ilgili sınıflandırmadan yararlanmış bazı eklemeler de yapmıştır. (Oğuz-Türkmen , Kıpçak) (99)

Bu çalışmamda ağırlıklı olarak yararlandığım Gürer Gülsevin ise, Uşak İli Ağızları isimli eserinde, etnik yapılandırmaya pek fazla itibar etmeyerek, Oğuz boylarının dil özelliklerine göre bir sınıflandırma yapmaktan kaçınmış ve sadece “Uşak ili ağızlarının ortak karakteristik özellikleri”ni vermekle yetinmiştir. Gülsevin, Korkmaz tarafından Kınık ağız özelliği olarak verilen maddelerin Uşak ili ağızlarının tamamına yakın bölümünde görülmesine rağmen, F.Sümer’in eserinde Uşak yöresinde Kınık yerleşimi gözükmediğine dikkat çekmekte ve bunu tarihi kaynakların yetersizliğiyle açıklamaktadır.(100)

97. Zeynep Korkmaz,“Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu”,Türk Dili Araştırmaları

Yıllığı Belleten 1971 , Ankara 1980 (2. baskı) , s. 24

98. A.g.m. , s. 24

99. Tuncer Gülensoy , **Kütahya Ve Yöresi Ağızları** , TDK yayınları -536, Ankara 1988 , s.125-129

100.Gürer Gülsevin, **Uşak İli Ağızları** ,Türk Dil Kurumu Yayınları-814, Ankara 2002, s. 9

Sonuç kısmını, iki ana bölümde ele alıp; birinci bölümde Yuntdağı ağızlarının en belirgin özelliklerini belirtmek, ikinci bölümde Kınık, Salur ve Avşar özellikleri açısından Yuntdağı bölgesinin durum tesbitini yapmak istiyorum

Manisa Merkez Kuzey-Batı (Yuntdağı) Ağızlarının En Belirgin Özellikleri :

1. Yazı dilinin aksine , özellikli kelime kök ve tabanlarıyla ekleşmeler sırasında , incelmelerden meydana gelen bir uyum bozukluğu yaygın olarak görülmektedir. Ekleşmelerde y, n, ş, c gibi ünsüzlerin inceltici etkisi barizdir.

Kök ve tabanda :

Buğdey (VII-5,41) , (IX-2,40) , (VII-6,133) , (II-2,140) , (I-1,297) , (III-2,303) , (XI-2,28)

Aley (VII-1,20) , (VI-1, 5) , (V-2,8) , (IX-2,60) , (II-4,281) , (I-1,43) , (XI-2,68)

Arkedeş (XIII-1,107) , (VII-5,111)

Asmecik (X-1,15) , (X-3,6)

Razi (VII-5,32) , (VII-7,6) , (XI-1,51)

Eklerde :

Çalışmeyle (VII-6,174)

Sıreylen (XI-1,14)

Çalgıylen (XII-1,22)

Olarek (I-1,36)

Rahatçığim (III-1,22)

Nāpeyim (VI-2,244)

Maliymiş (X-1,37)

Bayramleşme (VII-5,294) ,

(I-1,309)

Bakmek (IV-2,206)

Sonecim (V-2,202)

Goleylik (VII-5,25)

Ağleşmek (XI-2,144)

Bubamden (IX-1,171)

Dolaşilir (I-1,51)

Taveyi (I-1,275)

Koltiğin (IV-2,24)

Arpecik (VI-1,283)

Anasi (X-1,80)

Dayicik (VII-2,255)

Oldān (XII-1,20) ,

(XIII-1,162)

2. Bunun yanı sıra, özellikle ilerleyici benzetme yolu ile büyük ünlü uyumunun korunduğu durumlarda mevcuttur.

Kalınlaşmalar :

Hana (VII-2,54) , (XII-1,24) , (VIII-1,10) , (VI-1,55) , (V-2,198) , (XI-2,143)

Hanı (IV-2,141) , (V-2,97) , (III-2,108)

Gayva (X-1,66) , (VI-1,124) , (V-2,282) , (IX-3,256)

İncelemeler :

Ezen (IX-2,274) , (VII-5,45) , (I-1,183)

Mere (IV-1,154) , (VII-7,136) , (X-2,59)

Lire (XI-2,12)

3. Küçük ünlü uyumu yazı dilinden ileridir. A ünlüsünden sonra bir dudak ünsüzü bulunduran kelimelerde –dudak ünsüzünden sonra- “u” yerine ı / i ünlüsü gelmektedir.

Hamır (V-2,228) , (VII-3,228) , (VII-5,54) , (VII-10,13) , (I-1,71) , (XI-1,64)

Davılcı (IV-2,5)

Tabıdı (III-2,224)

Havlı (I-1,127)

Savır (V-2,244) , (VI-1,57) , (I-1,109)

Gavır (II-2,169) , (I-1,109)

Pamık (VI-1,150) , (VII-5,218)

Arzı (VII-2,79)

Galbır (V-2,59)

Gapçık (I-1,109)

4. Ek alma durumunda oluşan benzetmeler yaygındır. Özellikle m, n, r ünsüzleri ile biten kelimeler l ünsüzü ile başlayan ek alınca ilerleyici ünsüz benzeşmesi meydana gelir.

İlerleyici benzeşme :

nn < nl

Bunnar (IV-1,32) , (VIII-1,47) , (VI-1,148) , (IX-2,127) , (XII-1,19) , (XII-2,11)
, (VII-7,100) , (VII-3,266) , (XIII-1,5) , (X-2,32) , (X-1,9) , (XI-2,13)

Nışannı (XII-2,14)

Onnan (VII-3,267)

Şennik (VI-3,78)

mn < ml

Mumnu (I-1,18)

-rr- < -rl- : Bu çeşit ünsüz benzeşmesi yoğun olarak IV. , IX. ve X. köylerde görülürken, seyrek olarak da olsa II. Köyde de görülür.

Gevurrā (X-1,1)

Misafirrē (IX-1,13)

Nerrē (IV-2,152)

Fakirrik (IX-1,101)

Türrü (II-1,48)

Gerileyici benzeşme : Geniş zaman olumsuz çekiminin şartında bir araya gelen -zs- sesleri gerileyici benzeşme yolu ile -ss- olur ki bu VII. Köyde görülen bir kullanımdır. Geniş zamanın olumsuz çekiminden bir örnekte VI. Köyde görülür. I. köyde de geniş zamanın 3. çoğul kişi çekiminde -ll- < -rl- benzeşmesi vardır.

-ss- < -zs-

Sağmassa (VII-3,163)

Olmassa (VII-2,111)

Diyemessin (VI-1,18)

-ll- < -rl-

Ahıllā (I-1,59)

Gelillē (I-1,59)

5. 1. tekil kişide “n”li kullanım yaygındır. (Şimdiki zaman , ek fiilin geniş zamanı ve yoğunluklu olarak da geniş zamanda görülür. Nadiren olsa da gelecek zamanda da var.)

ben tut –uyon (VI-1,39)

kendim kes –iyon (IV-1,111)

ben getir –iyon (III-2,120)

yardım yap –arın (IV-2,126)

esnerin (VI-1,240)

ben cahil +in (V-3,1)

ha ha yerlisi +yin (XII-2,54)

Oyna –macen (IV-2,242)

6. Ek fiilin hikaye 3. tekil kişi çekiminde görülen geçmiş zaman ekinin sonunda “n” ünsüzü türer.

Dört +tünü (III-1,6)

Şu Şengül va +dın (V-2,239)

O inzubat +tun (XIII-1,139)

Benim gaynatam biraz mariz +din (VII-10,15)

Ustáy +dın (V-2, 201)

yaşındey +din (IX-1,195)

dıştey +din (V-2,23) (2 cümlede var.)

güzel +din (VI-3,52) , (1. konuşmacıda da var)

yok +tun (IV-2,44) , (XIII-1,19) , (XI-1,63)(2. konuşmacıda da var) , (XII-2,174)

vā +dın (VII-5,1) , (VII-7,136) (1. ve 3. konuşmacılarda da böyle kullanımlar var.)

var +dın (I-1,54)

değil +din (II-4,261)

Birleşik çekimlerin hikayelerinde de sonda “n” ünsüzü türer.

kaldırındın (XI-2,222)

çalınıyodun (XI-1,3)

7. Öğrenilen geçmiş zaman 3. tekil kişi ile ek fiilin rivayet çekiminde, (özellikle 3. tekil kişi) “mış” eki üst üste gelmekte, tekrarlanmaktadır.

Çocuk ürkünç bişey san –mişmiş (VII-2,88)

Altı oğlan +mişmiş dedemle (IX-2,351)

Gelin biraz iyi +mişmiş (VII-2,271) (3. konuşmacı)

burda +mişmiş unna (XIII-1,44)

on iki ev +imışmiş (III-1,154) (2 konuşmacı)

hastay +mişmiş kadın (II-2,106) (2 konuşmacı)

iki dene yavru va +mişmiş (VIII-1,12)

8. Öğrenilen geçmiş zaman 1. çoğul kişi çekiminde şahıs eki “z” yerine “k” dır.

Urladan toplan –mişik (X-2,12) (1. konuşmacıda da var)

Orta Asyadan gel –mişik (IX-3,208) (1. ve 2. konuşmacıda da görülüyor)

Biz dünya burada gel –mişik (VI-1,24) (3. konuşmacıda da var.)

Şimdiki zamanın 1. çoğul kişi çekiminde, Siyeklide tek bir konuşmacıda rastlanmıştır.

İşte geçinip gid –iyok (VII-7,53)

Geniş zamanın 1. çoğul kişi çekiminde ise VI. ve VII. köylerde görülüyor.

Önlene sofraya go –ruk (VII-5,294)

Akrabalamızı gez –erik (VI-3,47)

9. m- < b- değişimi :

Osmanlı da (VI) bu fiil sürekli m ünsüzlü olarak kullanılmaktadır. Diğer

köylerde, karışık olarak “m” ve “b” ünsüzlü kullanımlarına rastlanmaktadır.

min (XIII-1,104) , (VII-1,7) , (VII-5,222) , (IX-3,142) , (IX-2,60) , (IX-1,14) ,
(V-1,8) , (VI-1,6) , (VI-3,30) , (XI-2,109) , (XI-1,17) , (III-2,108) , (I-1,133)

10. Yazı dilinin aksine giy- ve git- fiillerinde kelime başı, ötümlüleştirmeden “k”li şekliyle kullanılmıştır.

key- (VI-1,113) , (XII-2,10) , (VII-5,53) , (XIII-1,77) , (X-1,26)

kiy- (XIII-1,40) , (III-2,85)

kit- (X-1,88),(XII-2, 68),(IX-1, 60)

11. Yazı dilinin aksine, genelde kelimenin içinde ve özellikle de aitlik eki ki'den sonra bin “n” ünsüzü türemektedir.

evelkinlê (VII-3,205)

ötekinlê (IV-2,92)

şindikinlê (VII-2,78)

hindiginlê (IV-2,239)

evdekinler (IV-2,58)

ordakinlere (IV-2,262)

ötekinler (IX-2,235)

12. Ötümsüz ünlülerin ötümlüleştmesi. (Oğuz grubu ağızlarının en yaygın özelliklerinden biridir.)

g- < k- (En yaygın olanıdır.)

İnce ünlülü kelimelerde :

göy (XII-1,31)

giy- (X-1,54) , (V-2,211)

git- (III-2,338)

gepçe (I-1,100) , (VII-2,195)

gey- (II-4,169)

geçi (IX-1,49)

Kalın ünlülü kelimelerde :

gazan (XII-2,201) , (IV-2,22)
gavga (VII-5,16) ,(IX-2,328) , (I-1,110)
gadin (IV-1,86) , (V-1,1) , (IX-2,58) , (II-1,2) , (I-1,11)
gardeş (VI-3,14) , (IX-1,5)
gız (XI-1,20) , (III-2,145) , (I-1,24)
gulp (XI-2,34)
gaçır- (II-4,27)
gofret (V-2,287)
gomşu (VII-6,173) , (V-2,224)
gurşun (VII-5,194) , (IV-2,107)

d- < t- (g- < k- den sonra en yaygın olan ötümlüleşme)

İnce ünlülü kelimelerde :

dekme (VII-3,237) , (I-1,167),(XII-2, 184)
dene (XII-1,33) , (XII-2,150) , (VII-5,1) , (VII-3,281) , (X-4,15) , (VIII-1,14) ,
(XI-2,134)
deyze (VI-1,163) , (IX-2,71)

Kalın ünlülü kelimelerde :

dak- (XII-2,6) , (VII-7,23) , (VII-2,44) , (X-1,64) , (IV-1,60) , (IX-1,109) ,
(II-1,8) , (III-2,29)
datlı (VII-3,235) , (VI-1,36) , (V-1,5) , (IX-2,362) , (III-2,307)
daş (VII-2, 138), (X-1, 30), (IV-2, 70), (V-2, 252), (IX-1, 26), (I-3, 25)

13. Şimdiki zaman çekiminin üç farklı kullanımı bulunmaktadır ;

ekin sonundaki r ünsüzünün düşmesi, (gel –iyo) (IX-2,47)

ekin ünlüsünün daralması, (gel –iyi) (VII-2,97)

düz-geniş ünlülü kullanımlar. (hazırlı –yer) (VI-3,56)

Birinci kullanım (-ıyo) yaygın olarak kullanılan bir şekildir. İnceleme yaptığımız tüm köylerde görülür.

İkinci kullanım (-iyi) , Maldan (IX-2) , Karahüseyinli (III-2) , Otmanlar (IV-2) , Siyekli (VII-1-2-4-5-7) , Düzlen (II-1) , Türkmen (I-2) , Asmacık (XII-2) , Pelitalan (X-5) köylerinde görülmektedir.

Üçüncü kullanım (-yer) , en çok kullanımına Karahüseyinli (III-2) köyünde rastlanır. Osmanlı köyünde (VI-3-1) iki konuşmacıda, Siyekli (VII-5) ve Asmacıkta (XII-1) birer örnek var. Yine 3. çoğul kişi olumsuz çekiminden bir örneğe de Otmanlar (IV-2) köyünde rastlanmıştır.

14. Eski Türçedeki ñ'nin devam ettiği görülür :

Soñunda (VII-5,30)

Akdeñiz (VII-3,274)

Düñür (IV-2,180) , (VI-3,63) , (V-2,318)

Señin (XI-2,70)

Öñüñde (I-1,140)

Kımık , Salur ve Avşar ağız özellikleri açısından Yuntdağı bölgesinin durum tesbiti :

Kımık ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti :

1. Görülen geçmiş zaman kipi dışında, genel olarak diğer bütün kiplerin çekiminde 1. şahıs için -m eki yerine -n eki kullanılmaktadır. Araştırma bölgemizde bu kullanım, en çok geniş zaman çekiminde sonra şimdiki zaman ve ek fiilin geniş zaman çekiminde görülür.

Siyekli (VII)-(2k) , Maldan (IX)-(2k) , Dazyurt (V)-(1k) , Osmancalı (VI)-(1k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Otmanlar (IV)-(2k) , Asmacık (XII)-(1k) , Pelidalan (X)-(2k)onuşmacıda görülmüştür.

2. -acak / -ecek gelecek zaman eki, ünlü düşmesi ile baştaki -a / -e sesini kaybetmiştir. Bu ek , kalın fiil kök ve tabanlarından sonra da ince olarak -cek şeklinde kullanılır. 1. ve 2. şahıs ekleri ile çekilirken hece kaynaşmasına uğrar ; bulcen , bulcez v.s.

Dazyurt (V)-(2k) , Siyekli (VII)-(4k) , Otmanlar (IV)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Asmacık (XII)-(2k) , Osmancalı (VI)-(1k) , Pelidalan (X)-(1k) , Kışla (XIII)-(1k)'da görülmüştür.

3. Son ses -r düşmesi sebebiyle şimdiki zaman eki -yor > -yo olmuş.

Pelidalan (X)-(2k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Otmanlar (IV)-(2k) , Dazyurt (V)-(1k) , Osmancalı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(3k)'da görülmüştür.

4. Eski Türkçe'deki nazal damak n'si olduğu gibi devam ediyor ; dünür , senin , önünde v.s.

Siyekli (VII-3-5) , Otmanlar (IV-2) , Osmancalı (VI-3) , Dazyurt (V-2) , Ortaköy (XI-2) , Türkmen (I-1,140)

5. Asli uzunluklar vardır.

Sār- (X-4, 28), (VII-5, 212), (IX-2, 292), (V-2, 213), (IV-2, 60)

Sēr- (VII-5, 354), (V-2, 53)

Yār- (VII-5, 238), (V-2, 48), (XII-2, 187)

Gār- (IX-2, 294), (V-2, 35)

Yīka- (V-2, 97), (VIII-1, 8)

6. Genellikle doğu Anadolu ağızlarında görülen iç ve son seslerdeki k > h değişimi görülmez.

Sadece Türkmen (I) ve Dazyurt (V-2) köylerinde birer örneğe rastlanmıştır. (Zombahlı) , (çoh)

7. Eski Türkçe'deki kelime başı k- ve k- tonsuz damak sesleri tonlularak >g- ve g-' ye dönmüştür ; gız , gepçe.

Otmanlar (IV)-(1k) , Dazyurt (V)-(3k) , Osmancalı (VI)-(2k) , Siyekli (VII)-(5k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Pelidalan (X)-(1k) , Asmacık (XII)-(2k) ,

Kışla (XIII)-(1k)'da görülmüştür.

8. Hece ve kelime sonlarında r ve l ünsüzleri kolayca düşebilmekte ve kendilerinden önceki ünlüleri uzatmaktadır ;

-r- düşmesi ,

Otmanlar (IV)-(2k) , Dazyurt (V)-(2k) , Osmanlı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(5k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Pelidalan (X)-(2k) , Asmacık (XII)-(1k)'da görülmüştür.

-l- düşmesi

Otmanlar (IV)-(1k) , Dazyurt (V)-(1k) , Osmanlı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(3k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Pelidalan (X)-(2k) , Asmacık (XII)-(1k)'da görülmüştür.

Salur ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti :

1. Salur ağızında da Kınık ağızında olduğu gibi asli uzunluklara rastlanır.

Yār- (VII-5, 238), (V-2, 48), (XII-2, 187)

Sār- (X-4, 28), (VII-5, 212), (IX-2, 292), (V-2, 213), (IV-2, 60)

2. Çekimli fiillerde 1. şahıs teklik eki “m” , çokluk eki -k ve -h 'dır. 1. çoğul şahıs eki “-k” dir. Bu kullanım öğrenilen geçmiş zaman ve geniş zamanda görülür.

Osmanlı (VI)-(2k) , Siyekli (VII)-(1k) , Maldan (IX)-(3k) , Pelidalan (X)-(2k)'da görülmüştür.

1. tekil şahıs “-m” : öğrenilen geçmiş zaman ve geniş zamanda var.

Osmanlı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Kışla (XIII)-(1k)'da görülmüştür.

3. Şimdiki zaman için ekin düz geniş ünlülü (-ya / -ye) kullanımlarına rastlanmıştır.

Karahüseyinli (III) , Siyekli (VII)-(1k) , Asmacık (XII)-(1k) Otmanlar (IV)-(1k) , Osmanlı (VI)-(2k)'da görülmüştür.

4. Sözcük başlarında b-> p- değişiminden doğmuş p- 'ler görülür.

Otmanlar (IV)-(1k) , Osmanlı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(4k) , İlyasçılar (VIII)-(1k) , Piledalan (X)-(3k) , Maldan (IX)-(2k) , Asmacık (XII)-(1k) , Kışla (XIII)-(1k)'da görülmüştür.

Bu değişme d- ve g- ünsüzünde de görülür. tik- / ti- / tüş-

Osmanlı (VI)-(1k) , Siyekli (VII)-(1k) , Maldan (IX)-(3k) , Pelidalan (X)-(1k) , Asmacık (XII)-(2k)'da görülmüştür.

Ayrıca eski k- sesini koruyan örneklere rastlanır : kit- , kiy- , künah.

Osmanlı (VI)-(2k) , Dazyurt (V)-(2k) , Siyekli (VII)-(1k) , İlyasçılar VIII)-(1k) , Maldan (IX)-(2k) , Pelidalan (X)-(2k) , Asmacık (XII)-(1k)'da görülmüştür.

Avşar ağız özellikleri açısından bölgenin durum tesbiti :

1. Kınık ağızında görüldüğü gibi, kelime başındaki k- , k- ünsüzleri tonlularak k > g- ve g- 'ye dönüşür.

Dazyurt (V)- , Otmanlar (IV)- , Asmacık (XII)- , Siyekli (VII)- , Kışla (XIII)- , İlyasçılar (VIII)- , Osmanlı (VI)- , Maldan (IX)- köylerinde görülür.

2. Kurallı olarak değil fakat sporadik olarak r ve l ünsüzlerinin düştüğü görülür. Bu ünsüzler daha çok boğumlanma bakımından zayıflamış olan r ve l sesleri durumundadır. Öyle sanıyoruz ki , bu ünsüzlerin boğumlanmalarının zayıflama veya düşmelerinde Kınık boyu ağızlarının etkisi olmuştur.

Maldan (IX)- , Osmanlı (VI)- , Otmanlar (IV)- , İlyasçılar (VIII)- , Pelidalan (X)- , Siyekli (VII)- , Asmacık (XII)- köylerinde görülür.

3. di- / yi- örneklerinde görüldüğü üzere Eski Türkçe'deki ilk hece “ i ” leri dar ünlülü hallerini korumuşlardır.

Siyekli (VII)-(1.,2.,3.,4.,5.,7.k) , Kışla (XIII)-(1.k) , Dazyurt (V)-(1.,2.,3.k) , Pelidalan (X)-(5.k) , Maldan (IX)-(1.,2.k) , İlyasçılar (VIII)-(1.k)'da görülür.

4. eyle , beyle örneklerinde de görüldüğü üzere, yuvarlak ünlülerdeki düzleşme, y ünsüzünün erimesi ve hece kaynaşması olaylarının kuvvetli olması sebebiyle, bu boydan (Avşar) gelme ağızlarda şimdiki zaman eki -iyor ya düzleşir diftonglaşarak -ıy / -iy şeklini almış ya da büsbütün ünlüleşerek uzun bir -ı / -i sesine dönmüştür.

Siyekli (VII)-(1.,2.,4.,5.,7.k) , Otmanlar (IV)-(2.k) , Osmançalı (VI)-(1.k) , Maldan (IX)-(2.k) , Pelidalan (X)-(5.k) , Asmacık (XII)-(2.k)'da görülür

5. İki ünlü arasında bulunan n , g , y , g damak ve yanak ünsüzleri hece kaynaşması ile eriyip kaybolarak yanlarındaki ünlüleri uzatmışlardır. (baa , saa v.s.)

Otmanlar (IV) , Maldan (IX) (bem<benim)

METİNLER

**MANİSA MERKEZ KUZEY-BATI (YUNTDAĞI)
METİN DERLEMESİ YAPILAN KÖYLER VE KONUŞMACI İSİMLERİ**

Köy No	Köyün Adı	Konuşmacı No	Konuşmacının Adı, Soyadı
1	TÜRKMEN	1 I /1	EMİNE ASLAN
		2 I /2	MÜZEYYEN APAYDIN
		3 I /3	HALİME ŞAHİN
2	DÜZLEN	4 II /1	AYŞE SATICI
		5 II /2	SULTAN GİRİŞEN
		6 II /3	MEHMET GİRİŞEN
		7 II /4	HANİFE GİRİŞEN
3	KARAHÜSEYİNLİ	8 III /1	TENZİLE KAMAVİ
		9 III /2	MEDİNE KAMAVİ
4	OTMANLAR	10 IV /1	NURİ BARUT
		11 IV /2	BACİYE TURAN
5	DAZYURT	12 V /1	ESMA UYAR
		13 V /2	KEZBAN ŞAHİN
		14 V /3	LÜTFİYA ASLAN
6	OSMANCALI	15 VI /1	ŞEHRİYE TAŞDEMİR
		16 VI /2	AYŞE TAŞKIN
		17 VI /3	ASİYE ÖZLÜK
7	SİYEKLİ	18 VII /1	FADİME SÜMER
		19 VII /2	HAFİZE ÇALIŞKAN
		20 VII /3	FATMA KARLU
		21 VII /4	BEKİR SÜMER
		22 VII /5	HATİCE GÖKMEN
		23 VII /6	HÜSEYİN ALİ GÖKMEN
		24 VII /7	HAVVA TOSUN

		25	VII /8	AKLİ BAYTAR
		26	VII /9	SELÇUK BOZDOĞAN
		27	VII /10	AYŞE GİRGÖZ
8	İLYASCILAR	28	VIII /1	KEZBAN COŞKUN
9	MALDAN	29	IX /1	ELİF EGE
		30	IX /2	HALİME BAYSAL
		31	IX /3	HÜSEYİN BAYSAL
10	PELİTALAN	32	X /1	AYŞE CANDAN
		33	X /2	MUSTAFA ŞEN
		34	X /3	BAHRİYE AKÇA
		35	X /4	FATMA ARIK
		36	X /5	ŞEHNE TEMİZ
11	ORTAKÖY	37	XI /1	ŞERİFE
		38	XI /2	SEVDİYE
12	ASMACIK	39	XII /1	HİMMET AYBET
		40	XII /2	ELİF TANYERİ
13	KIŞLA	41	XIII /1	HASAN GÜRCAN
		42	XIII /2	ZEYNEP GÜRCAN

TOPLAM

13	KÖY	42		KONUŞMACI

YER : TÜRKMEN KÖYÜ (I – 1)
KONUŞMACI : Emine Aslan
YAŞ :1948
TARİH : 10 AĞUSTOS 2004
KONU : (Kız isteme, evlenme , düğün adetleri.)

- 01 Bizim zānāmızda bakın şindi anlaten bizim zamanımızda görücü usulü
olurdu. Ana-buba nereye isterse oraya verirdi. Biz hiç bilmezdik. Ben zaten 14
yaşım da evlendim. Hiç bilmiyon... Geldilē... Sözüm kendimden başlıyım beni
05 geldi bi dedeñiz (gençle va çok ayıp olcek...) Ondan sona 14 yaşında istemeğe
geldilē. Bi dedeñiz vādı o geldi. Bubam hayır dedi, olamaz dedi,olamaz dedi,
benim çocuğum hem küçük dedi,hem vemicem dedi. Ordan... O bizim burası
fakir olduğı içi pek istemedi vēmeyi. Bi sene ātlattık, bi sene sona yeniden
tekira başladı. Bundan sona nāsipmiş oldu. Üç sene nişanlı bekledim. (Nişan
nası gonda ? Bi de onu anlat he.) Nişannā nası goncak canım biliyosun. Davet
10 oldu. Köyün altını üstünü davetiye ettik. Erkekleñ gonağı ayrı bi ev vėdile,
gadinnānkını bi ayrı gonā vėdile. Topladılā. Yimekliyoğ gadın erkekleri
şerbetliyoğ arkasından, undan sona tepsi içine paraları atıyoğ gadınlā çember
çėñiz atıyoğ... (Çember çėñiz ne ?) Yimeni yimeni bunlā (.....) ne istese
gönünden ne geçiyosa çāşafın üstüne atıyoğ bizim zamanımızda öle şinciki gibi
15 aynı, acık dā vāda onu yapıyoğ. Ordan sona dağılıyoğ olan evi bi kası lokum
getiriyoğ, bi çoval fıstık getiriyoğ, bi çoval gabā şekerı, eskiden ūralı topan
şekelē oluyodu, halke şekelē oluyodu bōle... Onnādan getiriyoğ dā eskiden.
(.....) Manısa sakızı oluyodu, Manısa sakızı diyoğ, bōle mumnu, şinciki
sakızlādan imkanı yok, geldimi istemezledi. Manısa sakızı olu, Manısa
20 sakızıydın adı, biz bilmeyoğ gārik, o mumnu sakızlādan getirileği. Undan sonā,
olan evi gız evi, elli denemi alcek, atmış danamı alcek, havlu alırdı. O havluya
gelen olan eviniñ ne gadā akrabası sūlalası vāsa, olunu gızına hepsine birē dene
havlu verileği. Şinci çenber yemeni şunu-bunu veriyolā , evvelden havlu (....)
uleşirdi. Ērtesi günü, nişan gonda, ertesı günü kōmüzün gadını gızı ne kadā
25 gelirse kadınları çerez üleştirilirdi, kızları sakız, öle üleştirildi nişan bitti. Allah
hayırlı geçim vesin. Dünü geldik he!!... Dünü gidilirdi, on beş gün ara verilirdi
pusadı varlık gelindin mi , nikahlanıldın mı on beş gün pusat düzülürdü. Pusat
düzüldün mü... (Pusat ne ?) Çeñiz , çeñiz kesmek, nikah nikah, çeñizi kestik ,
geldi mi ön beş gün arā verilirdi. On beş gün kōde ne gada gız vā yidi yaşından
30 yirmi yaşına gadā ne gadā gız vasa ön beş gün ö evde oynanırdı. Gençlē kapıda
bakā (olanla)-gızlā oynadı. On beş gün bi bazar şe gün arife günü bazar günü
davul gelirdi. Üç gün evvel, üç gün evvel köge davul gelirdi. U gün kesi
püşküllenirdi. Kesi bilir misiñiz ? Bilmem kesi şu kadā şu kadā, şu kadā, şu
kadā ĩne öyalı kesi yapıdık biz püşküllü. Püşküllü bōle saçaklı kese, püşküllü
35 uçkurlādık bōle, sakladık, öyalā yapıdık, damat olan burasını sokādın, burasını

sokādın, önu sokādık. Biz sülalede üleştiridik unlara hediye olarek. Şimdi olsa tarihi esē canım. Bizim vādın, çok dā vādır gençleñ evlende. Bizde galmadı. Urdan onlādan yapılırdı nēde unutuvedin ben. Hı !... Kesi püskülleniyyodu Perşembe gün. Cuma gün dibēmiz döğülüdü, keşkeklik būdey, keşkeklik būdey 40 döğülürdü, sādeç olanla dövedī. Burlāndan burlāndan burlāndan tikelē, örmō çorap emme elde örme yün çorap. Unu sökē damat gedek gün gedek gün gece hani, evet bak önün şinci dā urlāna gelmedik . Örası kesi püskülleniyo orey geçtik sona gene şe oluyo. Ētesi günü ayleyle çekiliyo aleyi bilmezsiñiz (.....) köğün, köğün içine oldū gibi davullā gençle oldū gibi, çoluk çocuk arkasında, 45 gızlā ākasında ev ev sādeç olanlāñ evleni gezele. Bak sandık alınır, aynā alınır, ütū alınır bilmem ne alınır, olanın ne İtiyacı varsa gızın, ne İtiyacı gadeşleri alır. Bak yavrum, davullañ almaya vādığı zaman köğün güğeyisi mi vā dāmātı, oğlu mu vā evi, damatı mı vā yeni nişanlı ö öyna örda , ö avlunun yanında arkedeşlerinden, bi bi çeşit mi oynācek iki üç çeşit oynācek oynalā. Gayınını 50 gaynatı para basā, silah atā oynanırkana gari, bu dam başlā bu evlerin üstleri hep kadın dolur, teheng şenlik oluyo. Tek tek dolaşilir. Ördan önları üç tabak çerez olur, çanak nişan düğün evi değıl de sādeç alınan evden üç tabak çerez alınır. Birisi gençleñ olur, biri davulculāñ olur, birisi köseleñ olur (kimin oluyo onların) üç tane olur. Öle oluyo. O gün akşam meydān yeri deriz gari, bi meydān yerimiz 55 vā, örda oynanır, meydan yerinde oynaniyo oynanırkana hinci, gençleñ önüne o yola bi sini saçā yā oluyo önün üstüne gençleñ önüne goyuyolā bi sini soğra sinisi köseleñ önüne goyuyolā bi soğra sinisi öndan sonra davul gidiverir köy içine hanki odada köselē vāsa, köse dedimiz evlilere, önları öhleye öhlē yatā kalka yatā kalka davullan alıllā gelille öraya otutturulā. Ötekini otutturulā gelille 60 önnā öraya otutturdun mu ne gadā sülalası vāsa olan eviñ yahutta gız eviñ sülalası vāsa herkezden para alılā çerez alılā çerez aldırılā para alılā o sinileñ üslēne böle böle fındık fıstık lokum üstünün birinci samson ne maltepe ne göñünden geçiyosa herkes cigarasını alır üstünude goyur birē ikişe paket yığırlā. Öndan sōna o pittin mi şe yapalā onu öleştirilē urdaki çolē çoce 65 kendilerini herkezi öleştirilē birer kesi birer çanta ayırıla bunlara öndan sōna gidiverilē, köden beş tane mi olcek üç dane mi on dane mi olcek gençlerden acık bilir kişileden unnara oyun yapalā, gelin yapalā, gız yapalā erkekler gelin oluyo gız oluyo balon dakıyolā burlāna af edesin, he balon dakıyolā, gız oluyolā onnā pullu örtülē çemberle tartınıyolā bi dene şe oluyo damat oluyo bi dene 70 bekçi oluyo ömzu silahlı, urdan bunlā gızınan olan gelinnen damāt gari ikisi de erkek ya oynuyolā, oynuyolā, oynuyolā urdan birisi sözüm olanı sankı gıza göz tikiyomuş gibi eski hurgunuymuş gibi u olanı gaçıryo gızı gaçıryo nişanlısını gari başka damata bırakıyo hadi undan sōna silahlā atıyolā, dabancalā patlatıyolā, koşuyolā (.....) davullān karıştıryolā alıp geliyolā öle öle pitiryolā 75 onu. O öle pitiyo . Ērtesi günü geliniñ indī gün gari bazar günü, bazar günü

geldik, pazar günü bi şey yapıyolā gızıñ ne gadā çeñizi vāsa (oturtmayı annatmadıñ hiç) ne bileñ benī geçiyon işte... (Anlat anlat onu da....) Oturtmamız olurdu. (Oturtma ne zaman olur ?)Oturtma Cumartesi günü ākşam oluyo (.....) Kafasını bōle goyā bōle sırlanılā bōle sırlanılā bōle sırlanılā

80 yirmi dene yirmibeş dene genç olur gızlā herkezin önünde bōle bōle bi tepsisi... (Ne tepsisi ?.) Para tepsisi dur anlatçam bōle oturulā uraya ottu mu gelin orta yerlende olur gelininin en yakın arkádeşleri biri bi tarafında biri bi tarafında olur. Këndilēni şōle ötelē. (Hiç kimsenin yüzü görünmez.) Davullā gelir. Gençlē gelir, akrıbalā sülāla o gelen yakın kölerden musafirlē hepsi gelir davullan

85 bir.Gelirlē şōle bi açılık yapalā oreye. Açılık yapıldı mı en evvelā gaynata gelir,baştan bi başlā (gızın bubası olanın bubası) bōle arká arkáye gelirlē baştān başa herkes parasa para atā. O sinilere kaç tane sini vāsa hepsini para atalā undan onnā atā öbürüsü dayısı, amcası, sādeç olanlā, gadınlā, gızlān nişanlıları acık fazla özellikle atalā bazı bazı (.....) Düğün pitti, pitti. Ordan öle

90 yapalā, atalā parayı, atalā, gelini alılā gidelē evine gızın evine...(Pazar günü mü oluyor bunlar ?.) Dur sen bazar günü değil gari bu Cumartesi günü gece oluyo. Ordan şe gün gızın evine alılā gelilē akirenlerinnen bir... (Akiren ne ?) Şe arkádeş işte neyse biz gardeş diyoz gari bunlara ikisi bi gardeş oldū gibi evē götürülē evē götüm mü ordu bi şe yapalā , gelini ortē otturulā evele ilk önce bi

95 yemek yerlē, sādeçlennen bir otturulā gız evi suhra hazırlā kınā gicesi. O gün ne gādā gız vāsa hepsi urda yatā gençlē bölü ura bi so' ra gezēlē , bi dene iki dene so'ra dizēlē onu yirlē, yidikten sona gelini otaya otturulā ellēne ayaklāna kınayı yakāla ilai sōlē sōlē ađlāşirlē, gülüşürlē, sarmāşirlē, ellēne kiney yakāla undan sōna cup yatāla . (.....) (Bildigin ilahi var mı?) O geline okunan

100 şey... Hayır bilmäyon çocuğum...(Sonra teyze.) Sōnu bazar günü, bazar günü sabālen kalkılır köşlāda ne gādā eşşek urganı vāsa hayvan urganı , eşşek urganı urganı biliyossundur belKide bu urganları urlādan urlara, urlādan urlara hep gerēlē urları gerdiñ mi gızların nē kādā çeyizi vāsa hepsini urlara asālā. Evvelden gocugoc şamdanlā oluyodu, çiçeklē unları gorlā

105 kilimnēni, halılāni asālā, aynılāni gorlā, gızın nē eşyası vāsa döşek, yorgan, yastık hepsi çıkarılā. Undan sōna nē gādā sādeci vāsa akireni gızıñ, o pırtıyı bi kapışiveriyolā, sōndan kerı.... (Pırtı ne ?) Çeñiz, hērkes bi dozdümāni gatalıyo ördan (.....)(silen) çenber alıyo alıyo gaçıyo bōle hekes bānebildini, bānebildini zāten unnā onun giyında bākliyodur (filanço) çalması

110 deye, hērkes çalā sen benimKini aldıñ deye, bidē gavga ediyolā , undan alılā gaçalā. Alıp gaçtım mı işē yapālā, gidēlē keyinirlē gelilē. Urda u ne gada geliniñ çeñzi vāsa hepsini keyelē onun pırtının ortasında oynālā. Urdan sona (.....) ba'zar günü pitti (.....) hē geliniñ fistanını kēyēlē, gelinlīne, gelinlīne bizim zāmānımızda çitēlēdi. yoktu. Undan sōna geliniñ donunu kēyēlē

115 zıbınıni kēyēlē emme olan evi parāylen alır, gelinini kēydirir (.....) giymäyo

- sādeç (.....) gaçā ó (.....) ikindi üzeri oldum mu u gelin gız ārkādeşi arēy arēy bulunmazdı, gidē bi eviñ içine otturur, māsus işte işē yapıyolā canım (.....)parasından marasından değilde unu gāri öle yapālādı, unnarı alılā gelilē toparlālā sandıklara basālādı, ço•vallara doldurulādı çeñizi, sōndan kerē o gızlā
- 120 akārenlē çıkarlā elbiselēne herkes get•irir (.....) dürmek-mürmek yok çocūm hemmen böle, depelē çovalıñ içine, urdan sōna akşamlē a•cık bilir Kişi bizim gibi birKaç gişi geliniñ başını düzēlē, böle zombahlı yapālā burēy tas goyyalā undan sōna burlē telle böle gıreplē, ipekli gıreplēden böle burları sallāla, tēllēden sallāla burları, pullulā oluyo ārkālarna önlēne örtēlē u ne gāda çeñizi vāsa
- 125 sandıklara çovallara, dēvlere sarālādı. (Develer ?) Develer oluyōdu, bizim zāmānımızda dēvlē vādī, sōndan kerī eşşeklēde sarmē başladılā, ördan sōna unnarı sarālā olan evi gız evi gızıñ başını donadırlā gelinle olan evinden şerbet içmēye , şerbet içēlē gelin almadanak urāy varılā, şerbetlēni içēlē (.....) şerbet içēlē parā gatalā içine şerbet tasınıñ içine undan sōna (.....) dāmat
- 130 gōşturur zatān ata. Başkası kōşturu kōşturu kōşturu kōşturu sādeç olan unu getirilē urāy . Üstünüñ atālā, halı namazlāsını atālā heybeniñ üsdüne geliniñ tavını gorlā geliniñ ēkmek gorlā, pilavni işte nēysi vāsā urāy hazırlıklı gorlā hēybeyē ārdālā gelini mindirilē üstüne hayvanıñ (.....) sādeçlē yanıbaşlāndan gollāndan dutalā eyerli at oynēy oynēy bağırışı bağırışı cāmı
- 135 toprāni basā (..... çeñizi nēde çeñizi nēde ?) Çeñizinni anlattım ya, dēvlēnen bir hepsi kōñ garısı gızı, çoluk , musafirlē tā yukarı dağ gidēlē cāmınıñ yandan u cāmı toprāna basā, urdan (tepbaşı diyoz gari biz) tepēy çıkālā, urda bi oynālā ora harmandallı oynālā (.....)İlla o tepeye gidecek. (.....) Gelini yüzüstüne getimezlē, gelin hindi burdan gitti
- 140 burdan geriye gelmez. Burdan gitti burdan bööööööööle dolaşır öñüñde olanlā (.....) oynēp gēnçlē arkada hepsinnen bir gelirlē uraya (.....) geliniñ evinē gelirlē oyneşe oyneşe. Geliniñ evinē geldim mi hinci gelini attan indirilē, dāmat yoktur dāmat saklānmıştır gāri, dāmat imkanı yok çıkmaz gārik. O gún yök gāri geliniñ gıyılānda. Dāmat gelini gatālā evin içine otturulā. Bi dene ēkmek
- 145 kız evi ēkmek kor o ēkmē ne kadā örda insan vāsa hepsini bu gadā bu gadā bu gadā virēlē diş sızlamazmış.(Duvak günü olurmuş bu Düzlen köyünde –der öğrenci-) Doğak gün değil, bizde doğak günü olmuyo. Geliniñ mindī gün geliniñ attan indī mi olur hinci oluyo mu dā bilmiyom (.....) Buraya postakı deriz biz koyun postakası onu yazālā gelin ordan gelirkene böle oraya
- 150 silēlē yağ gibi dursun gelin tertemiz. İşte bātıl inanç canım nēyse (Birde postu gelin yumuşak huylu olsun diye mi sereler –öğrenci-)Ordan sōna öle yapālā, gelini oraya gorlā hinci otturulā gārik gelini eviñ içine evelā gaynatayı sürēlē oğlanın bubasına unu bi oynatırlā ha bi kız çocuğuylan bi oğlan çocū o her vakıt vādır canım. Kız olsun oğlan olsun diye gelin cebinden parā çıkarır vērir onnara
- 155 oęlan çocūnnan gız çocūnu otturulā ó gün. Öndan sōna gaynatıyı oynatırlā gayınna oynā düşmannā dinnendī oęlum evlendi ben everemicek dedilerdi

yarabbi şükür yarabbi şükür gayınána oynā geliniñ yanında. Ha öndan sōna
gaynāta oğlunun yanında oynā öndan sōna énişteleri dayıları, sādeçleri herkez
oynā. Oynadıktan sōna āşam ezanı karanlıksı oldun mu hinci yatsayı yakın
160 yatıdan önce ne kada akireni vāsa şinci yoktur ó da bizim zāmānımızda ne kadā
akireni vāsa évinden giderkene bölē avuçlānā birē avuç çerez alırdık şinci(yok
mu hiç ?) yau bizim zāmānımız birē avuç çerez alırdık yazdık óraya geliniñ
başına gelinin bölē buraya bi bölē havlu gibi bişe serēlēdi mendil mendil dizinin
üstüne ó varan genç kız çerezi gor avucundaki eline gelinin alır öpē ondan sōna
165 öbür elini gor önuda alır öpē gelin ondan sōna elini yüzünü sürē ellēn terlemesin
iş yapākan diye öndan sōna geçē öbirisi yapā yeniden yeniden yapmaya durdun
mu gelin bi dekme çakā ona. (Aynı kişi tekrar gelmez yani) Hā görüyo onu o
gün dā o şeyin altından geliniñ yüzü örtülü öle yapā onā öndan yatsıya gadā onu
atālā ondan sōna bi oynālā yēngeler yorgan kaplayō o gün kaplanır bizim
170 yorgan gērdēk gün gircē gün kaplanır, yēngeler kaplā. Evelden öle değıldi şinci
öle değıl bizim zāmānımızı anlatıyom ben gāri. Öndan sōna yēngeler yorganı
kaplā çabuk davranın davranın yorganı hemen bölēñ garı kaplā. Gençlere çıkın
çıkın çıkın dışarı noluyo dāmat geliyo, güvey geliyo ordan hemen kızları sürēlē
dışarı çıkarılā bi yēnge kalır içēde geliniñ kıyında bi yēnge kalır, sādeçler āmin
175 āmin ērkekler yatsı namazından çıktığnek gelirlē óraya dāmat koymaya gelilē ne
kādā sādeçi vā on beş dāne ,yirmi dāne ó sādeçlere yēnge zaten bi tabān içine
pilav koymuştur iki kaşık biten tavīn bacāni gor gelin tavīnnen gelir ya ordan
tavīn bacāni alır pilavın üstüne goyur. Kapının yarīni acık açā dāmat girmeden
dā dāmat gircē zaman sadeç oğlanın birisi burdan tabā bi çekē öbirisi üstünün
180 bacāni çekē öbirisi pilavı atā bi karışır bi yumruklaşırklar dāmat içeri bi yumruk
kakıtıverilē. Hadī gelip pittı. Allah hayırlı geçim vēsin bu kādā... (El öpme ne
zaman ?) Bak unuttuydum ben onu el öpüş günü sabah olur bazartesi gāri günü
ilk günü sabah ezeninde ilk horāzında ezenlerden önce kim önce gelirse sādecin
evine birde bizim kōca Hīlmi gelir evet bizim sādecimiz odu. Ó geldi ilk önce ó
185 geldi. Dāmatı kapı tañ tañ tañ vuruldu. Zītin sıyırmāye gidiyomuş adam ērken
bizi kaldırdı da öle gēçti . Sabālān bizim zaten hazır ó yaptımız pūsküllü keselē
vā ya bi dene kesē koduk üstüne bi mendil çerez, sādeç oğlana vērdik aldı kitti
kaldırdı garı bizi öle yapılır. Öndan sōna sabah kalkālā köyün ne kadā gızı karısı
varsa geliniñ muşmarını gapmaye gelirlē. Sabālen onu gelilē geliniñ ne kadā
190 çoluk çocuk vāsa el öptürmē gelilē sabālen geline ó gün evelsi gün ne kadā
insan herkes el öpmeğe gelir. Elleri öptün mü gelin acık şöle kuşluk oldu mu
dāmat alıverir beş on dane arkādeşi köğün içine ellerinde ikişer dane mendil ne
kādā ev vāsa her ev varālā dāmatı öptürülē bi çanak çerez verilē. Kimi kavun
veriyo kimi yımirtā veriyo kimi şunu veriyo kimi ne gönünden geçiyosa
195 doldurülā dolaşırılā gelirlē köğün içine. Öndan sōna kuşluk olup geliniñ dakıverilē
akirenleri çoluk çocuk ekserisi çocuk çok olur. Gelini alıverilē yēnge bi haranā
aşūre aşūre şu biliyosundur o zaman aşūre oluyodu hinci olmuyo o da ondan

sōna pilav oluyodu . Bi darak, bi çakı kūya guylar var dē ōrda şincik gibi çeşme
mi vā kuyu gelini götürülē gelin dē şurda geldin mi diñeldilir. Yēnge gider
200 çakıyı şurā gömer, darā orā gömer saklā elinde bi kēsi hem buğdey hem saç
saça gidiyo ileşber olcák. Ōndan sōna oraya varır gelinin eline bi çomak verilē
bakām tarak mı çıkçak,çakı mı çıkçak.Ōrdan sōna tarak çıkarsa hā gız olcak gız
ilk çocū gız olcák, çakı çıkarsa oğlan olcák, batıl inanç canım. Ordan gelirkene
bi bardak elinde saçtı buğdeyi üstü su dökē gelir leşPer piççek ō buğdeyi orda
205 evē geldim mi yeni gelini gatālā, otturūlā evin içinē. Ōndan sādıçlár köğün içini
dolaşır gelir geldim mi hinci davulcú dā gitmemiştir,davulcú burdadır el öpüş
günü davulcúyu alilā gelilē.Nē gidā köğün gēnci kızları; kızlar gelinin yanında
oyná içēde, gēnçlē harımda oynā. Kaynāta dāmat, sādeçlē, musafirlē
musafirlerin ekseriyesi zaten hep el öpüş gün gidēlē araba olmadīna, araba mı vā
210 herkes iki gün üç gün galyo bi evde öylesin işte düğün pittı Allah hayırlı geçim
versin. Üç gün oldumu gelin üç günlük oldum mu (oradaki bir kadın
araya girip anlatıyor.) Çarşamba günü akşamı gızın annesi gündüzden yemek
yapā. Gızın annesi, sādıç oğlanlar, damatlar köyün içinı kompıle aynı evleri
gidip tekrar söylerlē akşam dāmatlar. Gaynānayanlan dāmatı barıştırcaklar yani
215 geliniñ annesi barışÇak kızın annesi gelinen oğlanın yēngesi gelinneñ birlikte
çıkır o köy içinı söyler buyrun der akşam davete gitçez. (Emine Aslan)(devam
eder) Bi bi torba, bi çanta çeñiz doldururdu bōle yēmeni havlı doldurur
amcasını dayısını akírenlē kimē verilcēse birer dene verir hem el öpē hem yēmē
buyrun gelin evi buyrun gelin evē buyrun gelin dāmat ayrı çıkā ,dāmatta ōle
220 yapā, gezē el öpmeğe varılan ev geline el öptüğü içi parā verir her ev parā
verir.Ordan sōna (.....) ōle dolaşılır, gelinlē damatta pitirir .Āşam
urda yēmēği yirler gız evinde gızın anasının babasının evinde damatlan
barıştıryolar gārik barıştıryolar. Orda yimekler yirlē oynālā kavgālā damatın
ayakkabını çalıyolā.Sādeç oğlanlē çalmıyo emme başka birisi çalıyo paráylen
225 alıyo sādeçler paráyı ödüyo sādeçler paráyı ödüyo (.....) ōle ōle sōna
orda oynatilā üç gün dā geçtin mi oğlanın evi çağırıyo bu sefer gızın sülālasını .
Ōrda gezmek mezmek yok gāri kız evi çağırıyo yalnız akrābāsını hısmını
akrābāsını yimeğe buyrun gelin. Birinci gün davetiye gidiyoz ōle yapālā işte
çocūm işte bu gādā biliyom, bu gādā... (Teyze adın ne ?) Emine Aslan... (Kaç
230 yaşındasın ?) Ben mi ? Kırk sekizliyim. Kaç oluyo çocūm. (Bu köyde mi
doğdun ?) Evet... (Bu köye nerden gelmişsiniz biliyor musun ?) Garaburundan,
bizim Osmanlı zāmānından değıl, dedemiz gelmiş ōrdan biliyoz, dedemiz gelmiş
Garaburunludan, şurda Garaburunlu vā ya Aliāğan yanında, ōrdan gelmiş bizim
kökümüz, sülālamız, adımız, soyadımız Garaburun galdı gāri. Garaburunlu
235 ōrdan geldimiz içi dedem soyadını Garaburun goymuş. (Bebek doğduğundan
itibaren neler yaparsınız ?) Bizim hinci ilk doğumda gızım özür dileriñ ilk
doğum yaptım mı gayınnı gaynata üç kasa, beş kasa, iki kasa ne alısa lokum alır,
çerez alır çovallāla çerez alır. Sözüüm bu köy yūs hane mi yūs hanede gelmedik

kalmaS köge , ö geliniñ evine bebek yaşı uzatmaya. Evinde buğdáy unu mu vā,
240 darı unu mu vā Pe•mez mi vā, yağ mı vā , bulgur ,yemiş ni vāsa, gōñünden né
geçiyosa, kimi yemeni alır, kimi çocuğe elbise alır. Bizim zāmānımızda elPise
takımı yoktu. Öle né gerek , kimi çerez, gatmer yapā, kimisi pelte yapādı. Bizim
zāmānımızda öle yapālādı, geliniñ gıyınā getirilēdi bi çanak. Ö ev çanakta,
245 gayinnā geliniñ gayinnası gārik ö çanā çerez doldurudu; beş on dāne lokum kor,
bi pança fıstık, bi pança şeker, lokum né gelir, herkese koyur, o alır gidē.İşte
bōle yapıyo bu.Ö üç gün mü sürcek, beş gün mü sürcek...Gelin hastā bile
değilse de yatmak zorunda yatān içinde. (Kaç gün yatıyor?) Üç gün yatçak, beş
gün yatçak; köğün içinin musafiri kaç gün gelesiye gadā . (Yataktan çıkmaz
mı?) Çığmaz. Bak gelinin bi gelinliği üstüne oluyo, bi de yōrgan oluyo, bi de
250 fistan vā ya gelinlik ö gelinlī boydan boya geliniñ üstüne örtüyolā. Bi insan
geliyo dışādan bi musafir geliyo dedilē mi hemen gelin yatān gelen vā yat yat
oturuyō dedimi ayıp olur. Hemen gelini batırılā, capcanlı insanı bastrılā yatān
altına;üstünde yorgan yorgan örtülü gelinliklē, ceketlē .Geliniñ evi süslelē ev
nasıl olur biliyo mu şu gadancık şu gadancık bi delik yir galmaz, yapılara
255 çeñizler né gadā çeñiz vāsa hep yapıda ,hep yapıda oluyo ö donlar , zıbınlar...
İşte öle bişelē olup geçiyo be yavrum geçmiş günde. (Bebeğe ad koyma nasıl
olur,ismi kim verir ?) Gaynātı goyur. (Çocuğun kulağına ismi söylenirken dua
okur musunuz?) Ezen, ezen okuruz, ezenlen ünleriz .İşte ezeni bōle gaynāta...
(Birileri de toplanır mı?) Hayır, hayır toplanmaz, kimsē toplanmaz. Sabah
260 geldi mi, sabā namazını gıldın mı gaynāta gelir,músayitse gaynāta sabalen
gelir músayit değilse ikindi namazından sonra gelir.Geldī zaman tamam
zaten(....) gaynātanın adı goncak, gızsa gayınvaldenin adı goncak ama; onlar
vāsa daha ötekinler vāsa bunlar çeşit daha değışik bi şey istiyolarsa o zaman
ne istiyon diye gaynātı sorar. Benim ismimi bak ağbin godu , siz né
265 istiyosunuz ?Önlar ayarlamışlardır Murat, Ahmet, Mehmet ben bunu istiyom
tamam. Gelin örda yatar gaynātı çocū götürür ezan okur çocūn gulağna.İsmin né
Ahmet Ahmet Ahmet üç kere sōna adınla büyüsün der, geline verir.Gelin bi
tane havlı veriyo ona. Né yapalım çocūm işte böle böle bunlar kafam çok
ağrıdı. (Buralarda bildiğın bir kız kaçırma olayı var mı?) Bilmiyom çocūm
270 bizim burda gız kaçırma olayı hiç yok, bi benim anam kaçmış zāten. (Sizin
buralarda ne ekilip biçilir?) Her şe buğdey,buğdey biliyosun, darı , mısır...

YER : TÜRKMEN KÖYÜ (I – 1 Devam) *
KONUŞMACI : EMİNE ASLAN

(* Emine Aslan ,Müzeyyen Apaydın, Halime Şahin görüşmeleri birlikte– aynı mekanda- yapılmış olup,Emine Aslan'ın diğerlerinden sonra yapmış olduğu devam konuşması bütünlüğün bozulmaması açısından buraya taşınmıştır.)

Dibileyi böle açarız. Açtın mı pitti yuku dimi açması pitti, incilendi. Oklacı bi dolarız una, u yukaya. Bi sıkarız böle gine da aynısı, böle bi sıkarız, ha ha onu bi sıkarız. Ordan sōna bi de pıçalan böle baştan başa keseriz, dolaykene oklavık
275 dolaykene o hamırın üstünden baştan başa keseriz, dibilenin hamırına. O taveyi alırız şuraya goruz. Hamırı üst üste kesilmiş ya bi denek alırız bu gadā innelik olur zaten uzunluğu bu gadā uzunluk olur. Bunu böle çeviri çeviri dürmelemi zaten büzgülü hamırı biz sıktık ya büzgülü onu böle böle çevirip bu gadā bu gadā dibili yaparız. Küçük küçük gül gibi gibi, aşı gülü gibi. Onu buncāz buncāz
280 yaparız tepsilēn içlēni döşeriz una. Ondan sōna onlān üstlēni yağlarız hurunu süreriz ; işte bu gada. Onun içini tatlı olmaz. Ārife günü işte gız evi oğlan evi nışanlı evlē, nışanlı olan evlē herkez yapā gelinliklē baklavaya da, nışanlı evlē özellikle ayrı yapā. Baklava yapā bi sini, unnā benim diminki anlattığım dibiliden yapā, kazma govanı yapā üç sini, beş sini çok yapā. Akşamleyi böle
285 ikindiyi yakın oldum mu böle bi dığan pilavā beş kiloluk pirinci dığan yapā ; beş kilo yaptırdım ben çocuklāmda beş kiloluk pirinci pilav yapā. Bu pilavı yaptım mı akşamleyi oğlan evinden bi tenceri pilav gelir, bi haranı baklavı baklava tepsisilen gelir. Bi tencere dibili gelir dibili böreği, bi tencere şē gelir kazma govanı gelir, bi haranı şē, geline elbiselik gālır ; hümanlan, çerezinnen,
290 sakızınnan, çorabınnan geline dakım. Yengelē oğlan evin yengesi. Ha otuz kilo helvā olur. Onnarı yengelē ordan sōna akrabalā omuzlā kız evini getirir kızın evini oğlan evinden geliyo. Dibililē geliyo oğlan evinden kızın evini geliyo. Kız evi ordan gelenlere kendi piştiği yimeklēden u gelenlere yimekliyo, akşamleyi geliyo, unnarı yimekliyo orda. Zaten adetimiz belli hazırlıklı gari ordan geldim
295 mi bi sefer gız evi de yapıyo ayrı piştiklēnden. Şinci oğlan evi otuz kilo halva getiriyo ya kız evide iki buçuk kilo, ben öle yapıyodum bilmiyom ben kendiminkini diyom, iki buçuk kilo kadayıf alınırđı. İki tekerlek bölü çiğ gadeyif alınıyodu o bizim zāmānımızda. Çiğ gadeyifi hurunlara sürēdik koca sinilēlen pişiridik, tencirileri dolduruduk onu pişirdik şerbetliyo tencirileri dolduruyo
300 oğlan evinden gelen helvanın yirini gadeyifi götürür gız evi oğlan evine. Oğlanın sözüüm iç çamāşırı, dış çamāşırı, çorabı, başının örtüsü bizim zāmānımızda öledi. Ayakkabısı kız evi alır oğlan evini götürürdü. Unnā pitti getirip götmek pittim mi bi de şē yapılırdı ; kız evinin çolı çocū akrabası, oğlan evinin akrabası bu gelen yimeklē köğün altını üstünü üleştiriz, bayramda. Ārife günü emme, ārife günü datlılara; helvā goruz kıyına aynı çanān içinde hepside.
305 Bi gıyına pilav bi gıyına gadeyife sözüüm bı gıyını baklava aynı çanān içine.

310 Ārife gün gā bayram namazında çıktın mı sülālamız Manisadaki olanlā urlādaki
olanlā : ben senin helvānı yimeye geldim, ben senin gadeyifini yimeye geldim.
Bayramleşmeye gelilē zaten geliyolā da öle diyolā gari maksat. Unnar gāri eş
dost ağarlıyoz gari bizim adetimiz öle işte . Bi yörük adeti.

YER : TÜRKMEN KÖYÜ (I – 2)
KONUŞMACI : MÜZEYYEN APAYDIN
TARİH : 10 AĞUSTOS 2004
KONU : Geçim kaynaklarını anlatıyor.

- 01 Önceden kómür yapıyomuş bizim burda kómür yapıyomuş. Bu dalları odun
kómürü bildiğimiz mangal kómürü yapıyomuştı. Onlar satılıyomuştı, gelir
onlara sağlanıyomuştı. Malcılık yapıyomuştı sadece harçlık paralarını
05 çıkarmak için kómür satıyolamıştı. Sonradan tütüncülük başlamış, tütüncülük bu
bikaç senedir yasahlandığı için tütüncülüğe de izin vemediler . Şimdi
bağcılık, zeytincilik öle şelere döndü. Anı su olmadığı için gısalı bölgede yetişen
şeler yetiştiriyoz. Tütün iki ellen gırılıyo bizim burda. İlk tütünü dikeriz böle
tarla hazırlanır, tesviyelenir, yapılır, gonur. Bizim burda iki ellen gırılır. Sararıyo
10 böle bikaç beş altı yapraktan fazla alınmaz. O üç dört elde piter . Tütün bi üç
dört elde piter , onu istif yapılır bi böle iskillere asılır onnar. İskilli deriz biz
böle tellē iki taraflı tel vādır onnarın üstüne asılır, onnādan toplarız. İşte öle
sōna onnarı istif yaptıktan sōna böle bi büyük boş yire istif yaparız, yığarız.
Sōna balyalanır balyalandıktan sōna işte öle öle yapılır. (Cenazelerinizde neler
15 yapılır, cenazeyi kaldırdıktan sonra neler olur?) Cenaze çıktın mı şinci gayri
genç olsun ihtiyar olsun ne olursa olsun ne gāda sülāla akrāba yakın goñşu vāsa
zaten bizim kendi köğümüzden fazla Manisāda kökümüz vā akrābalarımız vā
taksilē sülālamız hep toplanır buraya o hısım akrāba köğümüzün insanı oldū gibi
sōgra getirir düğün evine, yimek getirir. (Düğün evi değil cenaze evi –diğer
kadınlar-) bilemiyoñ garik ōraya cenāze evine yimek getirir ōrda erkekleri bi
20 odaya gadınları bi odaya yimeklerni yidirirler çocūm. Zaten kendi köğümüzün
akırabası yakınları kimi çamaşırını yıkıyo kimisi bişēsini yapıyo yimeklēni
yapıyolā ōnnarı yēdirdin mi ōrda kimisi toprā gonasıya gādā okurlā, cennezi
toprā varılıyo konuyo ađlaşmē şinci irahatsız etmeñ cennezeyē tespih çekin oku
herkes okur baş sağlığı diyir bırakır gider yakın akırabaları. İki gün üç gün sōra
25 getirilē yimek getirilē yirlē orda işte ō gāda üç günlük oldu mu yimek yapılır.
(Ölü aşı var mı?) Yok bizde ölü aşı yok bizim sülāla getirir yimeği ölü evine
sülāla... (Arkasından helva yapılır mı?) Yāmazlar.

YER : TÜRKMEN KÖYÜ (I – 3)

KONUŞMACI : HALİME ŞAHİN

TARİH : 10 AĞUSTOS 2004

KONU : Cenaze ardından yapılanlar; aşure ve keşkek yapımı...

- 01 Şimdi bak bi ilk günü cenaze kaldırdımı didiği gibi goñşular getirir misafirlerimiz
yir ikincisi günü akırabalar getiri yani o cenaze evindeki galırsa hanımsa abisi
dayısı onlar yir üçüncüsü günü koca köyümüz için çıkar iki tane gençlēmizden
05 buyrun bu gün hayırımız vā buyrun bu gün hayırımız vā söylerlē o gelencesi bi
tabak un gor getiri unu birazcık vakti durumu zayıfsa odun getirir yağ getirir
durumu güzel olan unlā vā unlālā hamur yoğurduk mu , zaten o cenaze... iki
çuval un alır o iki çuval una üç tane dört tane..... yoğrulur koca köğün için
önnar pişer koca kölü geliyo órda ó gün pişiriliyo gençlēmizden iki tane kelter
alılā, bağ bozanı alılā koca köğün içine dağıtılā ó pişeye gelen misafilēmiz
10 yiyebilir akşam üzeri galdı misafir daha çok galdı bu dēler katılacak bozulmasın
bi kuva su gönderē hani yine o gün misafirimiz galdı zaman o akşama doğru yir
öndan sōna tabi herkes başın sağ olsun allah sabırlık vēsın herkez evinde gari
herkez evine gidiyo kimse galmıyo órda yedincisi günü bu hanı bu yedi gün
ölüm üzerinden ó gün pilaf yaparız sürüsü olan koyun kesiyō sürüsü olmayan
15 tavuk alıyo üç tane pişirilir bi divan pilaf pişirilir hani büyük divanlāla pilaf
pişirir koca köğün içine kendi dağıtır kırkında bu gün kırk günü zāten mevlüt
okutçak o gün yakın köylerin hepsi kompiledir haber gönderir. Manısa tabi
köğlümüz vā ekseri Manisada onlara haber gönderilir gelilē ó gün çünkü iki tane
20 goyunu keşkek tabi maddi durumu güzelse ölen adamın iki tane goyun kesē, üç
tane kesē, keşkek yapā öndan sōna etli nohut yēmeği olur fasülye pilav...
(Senesinde neler yapılır ?) Senesinde gücünün yittiği gādā kimi pişi yapā, kimi
mevlüt okudur öndan sōna pilav yapā dağıtır kimi mevlüt okudur evine
seneliğne... (Keşkek nasıl yapılır ?) (Halime Şahin) Şindi, önceden būdeyimiz
25 köde döğülüyodu şindi hazır alıyoz döğülmüş būdeyi şindi ama önceden köde
döğülüyodu böle daş vā yuvarlak ónda döğülüyodu şindi Manısadān hazır geliyo
akşamdan zāten keşkekçilē geliyo érkekler pişiriyō onu kuzunun etine gazanın
dabanı döşüyolā onun üstünü būday döşüyolā būdaydan sōna su gatyolā sadece
közde pişiriyō. (Sadece közde mi ?) Odunu böle yığāla köz olur o közün üstünü
30 gorla sāt ikiden sōna furāla iyice sabā gādā o böle pişē gabarır ordān sōna ó
sabah oldu mu köğün gēncine nē gādā gēnç vāsa böle bu oğlanlā gibi o gēnçlē
bi toplanırlā gazanları böle tınla topırlā (Emine Aslan: Görüntülü televizyon
olsa ne iyi olurdu hana Ayşe ingenin patetēsinden oluyo gari Ödemişli...) Onu
böle dövēlē gari keşkeği öndan sōna onu halledēlē kazanla kaynatırlā... Yirlē
öndan sōna... Galdı iki tane keşkek gazanı dolu öndan sōna böle gēnçlē
35 gızlāmızı çağırarak gelin deriz ellēne birer tane pilastik govā ister birer tabak
kimi govā alır kimi tabak alır koca köğün içinde dādan vādır dātmayan vādır,

yabanda olan vādır olmayan vādır koca köğün içine birē tabak herkeze verilir. Yabandan gelen misafirlerimiz isteyen vāsa götüsün keşkek Manısa tarafta biz ekseriye Manısalıyız dedik ya hani gelmemiştir sen kendin geldin oğlun

40 gelmemiştir gızın gelmemiştir onlar hep yesinlē diye yani hiç kalmayacağına dağıtılır ondan sōna senesine senesi kendin galmış biřē gari koyunun vāsa kesēsın bitane goyun pilaftan yedirirsin ama durumu yoksa yoğrarsın bi ileğen hamur pişi yaparsın mahallene dağıtırısın. (Emine Aslan ölü yıkama suyunun kaynatıldığı kazanı anlatıyor.) Üç gün orda bekliyo ó gazan üç gün kapalı

45 bekliyo u suyanlan bir cenneze gelip işçemiş ordan...(Ölüñün eşyaları verilir mi?) (Müzeyyen Apaydın) Özellikle bi takım alınır hazır ó ayrı verilir ayakkabısı hiç giyilmemiş ayakkabısından dut iç çamaşırsından, üstünden, ceketinden hepsinden ó ayrı alınır üstün yemenisinden ó ayrı verilir öbürkü giyilmiş kıyafetleri de isteyen alır hani ben giyebilcem diyen alır. Yıkanan su da

50 bi kabak su alınır o evin içinde hatim veriliyo ya okunuyo tespih çekiliyo onun herkesin avucunu birer damla dökülür ó sudan ó sudan herkese birer damla dökülür herkez yüzünü siyahlar... (Bu köyde yapılan özel yemek börek, tatlı v.s..... var mı?) (Emine Aslan) Yok. Düğünlerde yapılmaz. Bizim zāmānımızda vardın çocūm. Bizim zāmānımızda şinci yok o, şinci zaten genç menç toplanır

55 düğüne zaten... (Sen senin zamanını anlat teyze !...) Yav sen pitiremicen bunu yav ben gitçem gari. Bak benim dariyı soyak ben sana āşama kadar anlatırım hiç bitmez benim gonusmam. Bak bizim zāmānımızda gece gençlē olurdu toplanırdı üç gün hindi düğünü geriye döncez üç gün köğün gencine gençlē odası vādı bi oda vādı gençlē orda üç gün durūladı evlēni yatmaya gitmezlēdi orda oğlan evi

60 yimek yapādı düğün evi orayı sōra götürürdü urayı sōra göttüne ordan sōna gece yatak mancası almiya gelirlē gençlē yatak mancası almiya geldin mi yuku yapılır. (Düğün günü mü yapıyodunuz ana ?Kızı Müzeyyen Apaydın soruyor.) Hı düğün günü yatak mancası, şinci makarnadır āşamdan kalan aşları veri veriyolar, gençlē gelir orayı sōra almayı gelicekler, şinci sōra almayı gelicek

65 düğün evi hiç yatmaz orda yuku yapālā. Ördan sōna yimeklere pe•mezdir,peynirdir neylen gereynen oraya götürülē o sādeçlē imkanı yok istedīni yaptırır ertesi günü. Bak şinci aşure mi pişiyo aşure yaptırmaz dibile, sārāyli börek diyoz biz sārāyli börek... (Nasıl yapıyorsunuz bu böreği, tarif et ben de yapayım.) Yap... Açarız yukıya incecik... (İçine hamuruna ne katarsınız

70 ?) Hiç bişey gatmıyoñ sādece duz, su.. (Tamam tuz, su, un yoğurdun...) He gatmer hamırı nasıl yoğundan acık böle cıvık olcek şöle oldum mu açāsın onu bi adam akıllı ayakkınan bir açarız yukıyı incecik açtım mı şu hafif bi uğuru saçtım mı üstüne oklācı bi dolarız óna bi sıkarız böle sıktım mı o dürgülü dürgülü olur böle telmen telemen olur.Öndan sōna onu böle sinenin etrafına hiç

75 bölmeden sinenin içini döşeriz bi dā yaparız bidā döşeriz bi dā yaparız bi dā döşeriz sini dolā ó bi tepsi, üç tepsi, beş tepsi yaparız gençlere veririz unu.Gençlē yir evelden hinci öle değıl...(Aşureyi nasıl yapıyorsunuz ?) (H.

Şahin anlatıyor.) Akşamdan hazırlıyoñ noğudumuzu ıslıyoz, fasulyemizi gabarttık birazcık sabahleyin ocak yakıyoz gazanın suyunu goyuyoz içine. İlk
80 önce hangisini atcaz üzümünü yıkıyon güzelce atıyon, börülcesini yıkıyon atıyon, fasulyesini yıkıyom atıyom noğudu tışarda içine başlıyo su gaynamaya bi güzel gaynıyo. Ondan sonra gabarmış buğday var onu da atıyon içine güzël gaynıyo ondan sōna şekerni atıyom ama limon vāsa limon gabiñi rendeliyom mandelinin gabiñi, portakalın gabiñi rendeliyom elmānın soyuyom içini atıyon.
85 (Susam gavırıyo...)(Emine –teyze- ?) (Siz aşureyi farklı mı yapıyorsunuz ?) Aynısı. Onunkisi keşkeklik gibi pitin oluyo bizde öyle değil .Biz şinci 20 haneidik bu yıl , bu yıl yaptık kōde mahallemizde 20 kişi toplanırız herkez bōle birē çanak būdeysini atlē bi yakın yığın yapā, bi tenikiye gatā. Tenikiye gattım mı onu makineye verir değirmen va şurda değirmene verir yardırır onu eleriz
90 evşeriz. Suyu hurarız ocā Alımanın dedī gibi būdeysini nē o fasiyle mi gatcaz bölüce, bakla, nohut, üzüm Allah nē vēdiyse herkezin evinde incir önu dōrālā gatālā; elma onu gatālā gaynatırlā orda gazanda gaynıyo öndan sōna būdeysini salālā içine. Kıyında iki dene kişi elinde bōle uzun gepçēle oluyo unnālan gariştirilā yapışmasın emiştirilē öna. Öndan sōna hafif pişıyo gariştirilā
95 emiştirilē öndan sōna içinin şekerini gatālā şekerini gattım mı altını dağıdırlar , söndürülē. Bi iliğen o getirir bi çanak susam o getirir bu köy yeri herşey vā ö susamı tavalāda, değirmende hinci şelē vā makinēlē vā önlālan yağlıyolar gavuruyolā. Gazanın üstünü bi içilēlē gorlā. Öraya godum mu gençler gāri bu evde kaç tane beş altı dane genç olur önnā herkez birer dene gova olur hani
100 güneş govaları detercan govaları oluyo önnarı alilā birer dene gepçe köğün içini bi salarız önnarı herkez her eve ikişer gepçe ikişer gepçe üstünü susam ekēlē öle öleştirilē işte aşüremiz pitti. (Bayramda gelinleriniz, kızlarınız toplanır yemeğe gelirler mi ?) Emine Aslan: E biz onu baklava yaparız... (Nasıl yaparsınız ?) Ya biliyosun sen naz baklava bilmiyoñ mu sen, biliyosun bōle soru soruyosun
105 baklavayı bilmedik insan olur mu. Benimkisi yörük baklavası seninkisi şehir baklavası. Ben sene yörük baklavasını anlatāyım mi. Sen yörük baklavası yisen şehir baklavasına hadibe nēyi olcek dersin. (Senin şu baklavanı yemeğe gelcem....) İşallah, işallah. Naparız biliyo mu biz ceviz gırarız, paydem gırarız önu gavırız öndan sōna onun gapçıklāni savırız susamı da gavırız önu da gatarız
110 içine öndan sōna fındık fıstık püskürüt önu da goruz etimek vāsa etimek katarız etimek hani bazarda satılıyo bölü bōle peksimet diyoz gāri biz ona. Onu sürteriz onu goyarız hafifçen soda goyarım ben herkez goyuyo mu bilmiyom hafif acık soda goyarın yimek sodası o için içine biraz şeker goyarım toz şeker önu hazırlar şoraya gorum. Öndan sōna bi kiloluk bi şeyin içine süt taşıyım, südü
115 daşıyım şuraya goyarım bu sovā. Öndan sōna unu eleriz nē gādā yapçan iki avuç onun içine yımırta gırarın o südülen yağlan çiçek yağınnan südülen o hamırı bi yoğrarın hamırı yoğurdum mu beş dakika üç dakika beklē o. Öteki işlēni yapāsın

ya da öndan sōna aç yap kes.. (E bu kadar mı başka bir şey yapmıyor musunuz
?)Bak önlan hepsini pişiriyosun bi tek yuku saçıyon başka yerlê gibi beş altı
120 dane goyup da bi dene ortasına gonmuyo. Her yukanın arasını saçarız içine her
yukanın arasına içi saçarız döşeriz üstünü yedikten bi yandan yuku goruz hani
en son geldi ya yirmi dene mi yapçan otuz dane mi yapçan yuku onun üstüne iki
gat yuku yaparız. Tâ son kesti pittim mi öndan onu hemen bōle bi keseriz onu ay
piçiminde bu kesiyō garik onu ben kesmiyom bu benim gızım öndan sōna bi
125 kesiyō onu garik şölü şöle şu gadâ şu gadâ küçük küçük kesiyō bi süslüyo.
Urdan sona çiçek yağınnan tere yağınnan tere yağı değıilde u ne yağı gızım u be
sana yağınnan... Tere yağı daha güzel değıil mi ? Tere yağını gattırmıyo bunlar
bene ben gatiyom gattırmıyolâ. Öndan sōna ö yağ bi çiçek yağınnan sana
yağınnan gızardırız ö kesildikten sōna onun üstünü kızgınkana iyice sıcakkana
130 bi dökeriz cav der a leli gibi kızarıır. Leli gibi gızarıyo o öndan sōna önda
bekliyo o beş on dakika bekliyo önu sürüyosun benim göçmen sobam vâ ben
kendimi tarif ediyom. Göçmen sobamın içinê sürüyom ona. Ö orda pişiyō gâri
zaten pişmiş yağlan pişiyō o leli gibi (gülüşmeler) leli gibi canım kamara getirin
şuraya be ondan sōna bi de şey yaparız üstünde su bōle gayniyo bi harana
135 göçmen sobasında şerbet kaynatımını anlatıyor.) Önun suyu şerbet şekerli bōle
ağda gibi olcak goyyu gayniyo gayniyo sararıyo renk yapıyo. O tam ılık oldum
mu soğudun mu ö zaten bōle soğuyo hafif öteki ılık oldum mu önun üstünü şöle
bi gezdiriyon afiyet olsun sene... (Gazma govani anlat...) (diyor Halime Şahin)
O aynısı yav (ne o) börek yav tatlı aynı hamırı gariyosun hamırı gariyosun
140 yukayı açıyosun, siniyi yağlıyosun , dabanı goyuyosun yine urdan ayağlıyı
biliyosundur önun üstünde açıyosun aynı onuylen bir oluyo onun üstünü
susamını saçıyosun çeviz, susam , padem ekserisi bizim burlarda öle çıkıyo
saçıyosun fındık fıstık yok emme önları saçıyosun oklâçılan bir ben oklâç diyon
anlıyon mu bilmem onu bōle sırsıkı bir yuvarlarız dolarız gâri öna .Onun
145 gıyından bölü bi çıkarız ona uzun önu bi sıkıyoz bōle evele çıkamadan
oklavadan bi sıkıyoz kıvrışık gıvrışık oluyo bōle büzük oklâcı bide çıkâdın mı
piçâlan şöle şöle keseriz onu. Şu gadâ şu gadâ tam şu gadâ şu gadâ olur onu
piçâlan alır alır sinenin içinini bōle döşeriz.

YER : DÜZLEN KÖYÜ (II – 1,2,3,4)

KONUŞMACI : Ayşe Satıcı , Sultan Girişen , Mehmet Girişen , Hanife Girişen

YAŞ : / / 63 / 55

TARİH : 10 AĞUSTOS 2004

KONU : Düğün adetleri ; köyde olan ilginç olaylar; yağmur duası;nazar, göz değmesi, tuz çatlatma ; köy meydanındaki eski çitlembik ağacının hikayesi ; askerlik hatırası

01 Oğlan evi gâlin almaya geldineyin gızın oğlan yengeleri gâlinin yanına geliyo ağlaş yapıyo deyiş yapıyolâ : Ellerin evine verip de ellerin mi olsun didin gadın anam (.....) diyi gelin.

Ayâmın gara konturasını geysinde

05 Ellerin mi olsun dedin , hani bubası geydiriyo amcası kuşak kuşatırkana ; Ellerin gırmızı kuşanı kuşansında Ellerde mi galsın dedin bubam amcam

10 Hep amcalar dayılar para dakmaya geliyo aynı onlar para dakarkana hepsi aynı deyişi diyo... Disene abacıma.. (Ayşe Satıcı)Sultan Girişen : Kaç senelerdir geliñ alıcı, geliñ hiç gömedim yıllar sona...Ayşe Satıcı : Kına geçesindeki ilahiyi okuyıverin barâbar yazsın tamam bitsin âtuk. Siz ikiniz biliyonuz o kına elencesine. Bildiñiz gadâ işte bu kına elencesi yiter bunlara... Sultan Girişen : Bölü toplañırız böle orta yire bi gâlini oturduruz orda bi şey yazarız, bu gâlini gibleye garşı oturduruz :

15 Benim kınam altın tasta ezilsin anam ezilsin
Ben gidersem düzenliğin bozulsun anam bozulsun
Diziler çamlar diziler anam
Yürekten yaram sızılar anam
Anam yolu kız evlerdeyin anam

20 Gızıl gurbâdlı yerlerdeyin anam
İtikadsız merammetsiz anam
Ekin ektim eteğinden geçilmez
Bumar eçtim soğuk suyu içilmez
Gız anasız yaylalara göçülmez

25 Anam yolu gız evlerdeyin anam
Gızıl gurbâdlı yerlerdeyin anam
İtikadsız merammetsiz anam
Garadeniz gümül gümül gümüler
Gümültüsü yörümemiş gemiler

30 Anam yolu gız evlerdeyin anam
Gızıl gurbâdlı yerlerdeyin anam
İtikadsız merammetsiz anam
Anam geydiği aktır anam
Anamın benden başka gızı çoktur anam

- 35 Anamın göğüsünde din iman yoktur anam
Anam yolu gız evlerdeyin anam
Gızıl gurbâdlı yerledeyin anam
Varın bakıñ benim bacam tüter mi anam
Hoş bahçamda bülbüllerim öter mi anam
- 40 Yengem beni zeharledi duymadıñ mı anam
Sevdiğime doymadım anam doymadım
(Gelinin annesine ağıtı)
(Siz bunu beddua olarak mı yapıyorsunuz ?) Yō yō biz yapıyoz onu, asker
yapıyo bunu hā yarenler yapıyo gızı âletmek için yapıyola. Sıra gıza geldiñde
- 45 hep herkes kalkık şekilde :(Ayşe Satıcı) Sizin dandilleriñiz beni geldineyin
yakışmamıştır.
Alçaklı yüksekli çifté yaranlarım
Yaz gününün türrü işi çıkarsa
Golunuzun salma orağına dakarsanız
- 50 Boş tarlanın aşâdan yokarı çıkımınıızı durdiniz zaman
Bi yanınız eğsik kalır bi yanınız gädik kalırsa
O zaman akıllarınızı geliriñ alçaklı yüksekli çifté yaranlarım.
Sabalar oldunayın arkanın gırmızı testisini sarımsan
Düzen guyunun üç ayak yerine beş ayak çıkımı
- 55 Soğuk suyunu içtiniz zamman
Bi yanınız eğsik galır bi yanınız gädik gälırısa
O zaman akıllarınızı gäliriñ
Alçaklı yüksekli çifté yaranlarım
Haftalar başı gälirise
- 60 Belinizin gamış örmesini kuşarırsanız
Elinizin gıleyli tırpanını alırsanız
..... ger odununu biçtiğiniz zamman
Bi yanınız eğsik galır bi yanınız gädik galırsa
O zaman hatırlarısınız alçaklı yüksekli çifté yaranlarım
- 65 Çifti bayramlar gälir ise
Sırtınızın türlü geyimini giyeriseniz
Gara yel kapılı gün doğ pençereli
Gırmızı gonaklara vardığınız zamman
Elinizin zilli dümbeğini alırsanız
- 70 Ağzınızın nennili havasını söylerseñiz
Bi yanınız eğsik galırsa bi yanınız gädik galırsa
O zaman hatırlarısınız alçaklı yüksekli çifté yaranlarım.
Sağ yanım amcam gızı sol yanım dayım gızı
Gälinizinde gerinizinde
- 75 Alçaklı yüksekli çifté yaranlarım. (Gelinin arkadaşlarına ağıdı.)
Hepsi barābar ağıt yakmaya yapışıveriyoz gāri hep barābar ağlaşiveriyoz.(Sultan

Girişen) İşte öle bizim Emme hindi bilemem ne düğün görüm ne bayram. Orda gidilirdiñ işte aynı biz o bilenimizi tā böle zāman bildimi güzel dedik gonaştuktan sōna bilmiyo anam bilemez unuttu sıkıldı deriz. İşte bu
80 günlēmiz böle geçer. Gonaşur, edilirdi, söylenirdi, biz acaba ne dēcez bu çocuklara evelden anlatı bana yapamam yavrum dedim hiç öyle yerler gömediñ ya dedim ben nēden eski bişelēle ilgili bene dedim ilēlemin huzuruna çıkarttırısın dedim..... Dabancası ateş almışda takkada o büyük oğlan ölüvēmiz ben bunu duydum evelcesi anlatıveren. O orda ölüverdineyin
85 galıvēmiz . Belki çocuk ufāmış ne gaçmak bilmişlē ne göçmek bilmişlē ben böle duydum. Orada aşşādan bi adam geldi üç gün beklemiş oğlan. Goñşunun biri bırak sen onun şeytan söylemiş şarkısına. Emen ölmeden bi gün evel goyununu çēmiş gidiyomuş da :

Ay karanlık gece çıktım yollara
90 İraz geldim çandırımıyan golları, diyomuş
Aman çekin de gır atımı nalbant nallasın
Verinde parasını kakkı galmasın, diyomuş
Örtünde ilācimi sinek gonmasın, diyomuş

Ben böle duydum, malum oldu, ölmeden bunu söylemiş goyunluktan
95 geliyomuş kölülē goyunu çekip hāpı bu zamanlarıymışmış. O goyun çekiyomuş o çocuk kötü değılmış düşman değılmış çocuk ateş aldırmiş tabancasına öteki oğlanı girivēmiz yanışlamāya. Biz böle eskiden ben bi bunu duydum. Bizim köy yēlēnde o gadar. Çıkāmazlē emme bilemiyom bu gadar bildim ben Öle bi döğüşüp insanlar.... Kahvedeki erkeklerde burda kavga dövüş olmaz dediler ! Ha
100 bizde öle Allah göstēmesin öle bi kötü bişē olamaz bizim köğde. (Torunu Ercan: Hani bi nene vardı kendini göle atmıştı onun ablası da kendini göle atmıştı....) He onları anlatıvereyin mi ? O gızım neneñ biri böle iki sene evel gezip duru, hiç hasta değıl bişē değıl ne irengi ne kendisi gālır geçer buradan bak dedeñ biri burdan bakarkana ó gadın tā camıdan aşşāda böle kendi kendine sabā namazında
105 bi örenden böle bi hālde getiri oluyomuş bi halde getiri oluyomuş hemen ondan arasını getir götür derikene hastáyımışmış gadın hasta ime yatak asta değıl böle çarpıntı halinde hasta. Ordan ó gadın bakmışlāmış gölde suda kıprıyım demiş suya girmiş çocuklē tō bura ayā borda imiş kaffası suda imiş kendi ölü imiş. Onu oradan aldılā geldilē, defin ettilē o zaman tabi şeytan ya attı dēndi biz hoca
110 değıliz ya hocalā ölü demiş sözüm demiş siz şeytanın düğünü bayramı yok mu sañıyonuz demiş hadi gidēm. Hep barābar gittilē orā vādılā. Tam suyu vadınayın bi çekildineyin hocayın biri demiş buna lop suyu düştü canı orda bitti demiş biz bunu duyduk. Biz ondan sōna bidā gardeşi vā ó gardeşi hiç gömedim çocuklē bi duydumu satıyoñ. Bizim halamızın zamanı bunlā o da ben hastáyın hastáyın
115 hastáyın hastáyım ben hastáyım ablam gibi mi olcām yoksam o gibi mi hastáyım bilmiyomuş. Hastáyımış gari kalkamāyomuş. Bir hafta on gün sōna yatmış kalkamamış gızım ordan üç sefer böle bi ikindi bazı kimselē kalkmış kalkmış

hemen gızım aşam yatırmış kalkırmış hemen saba kuşluk sırasında gızım saat sekizde mi oluyo bilemiyoñ o gadā ağar hasta çımiş yol gelip geliyim demiş
120 şöli. Bi goñşu gāliñ gızı gömümiş bakınıyomuş bakınıyomuş. Nolmuş gızım bāmişlāki o gölde durup duri imiş ó gaddın kendini göle atmış sap sağlam. Orasını bilmiyoz Allah biliyo gāri. Ne şekil gitti de attı. Galkamayacak gadā ağar hasta orā gadā nası gitti. Sabala bak kālmış diyenlē vā tā oraya gadā yürümüş. Biz bunları biliyoz. Allahtan gelen bi şey denivedi. (Sizin buralarda
125 yatır yok mu ?) Yatır yok bizde yalnız yatır yok di orda gızım bi tel çevrili Tokat dedesi derlē ama biz gadın için o erkeklē tā meydanlāda yapıyo. Biz onu işte gızım hep böyle hep toplanız işte çorbalık morbalık alır orā varız biz o çalı çırpı toparlar o yimeği bişiriz hoca yalnız yağmur da oluyo bākleriz. Hoca yağmur duvasındayın biz de çoluk çocuk amin amin amin aynı anlattım ya...

130 Allahım bizē yağmur ver sözüm safi çocuklar için
Sözüm aç kalan mallar ekinler māsullar için

Bi duva ederiz gızım bu otuz kırk guzu o bizim duva bitti bizim gadınlar duva yeri o biz bi onu biliyoz işte. Tokat dedesi deniyo emme yatırları kendimiz gidiyoz orda burān köyleri oldunayın bizim borda yok. O işte yağmur duvası
135 etmek için yağmur yağmadı ya tabi otuz kırk tane guzu tōPlanır aynı o yimeklikler pilafliklar alırlā, ekmeclē burā getirirlē. Üç çevre köge hep habar verilir hep habar verir bu çevre köge buyrun yağmur duvasına çıkıyoz diye ó gıda millet yidirilir içirilir misafir misafir evele artanlar de kendi çolimiz çocimiz kendi köğlümüz biz bunları biliyoz bu gadā. (Göğüs silmesi dediğiniz
140 şey ne ? Nasıl yapılır ?) Evel bizim ácik buğdey getiriz tavuk yaláynin içine atarız köy yerinde tavūları yalattığımız su ya onun içine o buğdeyi atarız üstünü de bi parça bölünürüz dokumalardan büle. Sōna onun içine o süpürkeyin üstüne su doker ihtiyar gadın ebesi deriz bilenler ezberden bilemeyenler gine külüfallah üzerine üç kere vuru vuru vuru üç sefer süpürgeye böyle sulu suluya vurmuşlar
145 bi dā aynı yine üç sefer külüfallah... Sebep bizden derman Allahtan. Sebep bizden derman Allahtan. Süpürgeyin üstüne bi dá su dökē aynı... Sebep bizden derman Allahtan. Sebep bizden derman Allahtan. Çıksın gitsin, çıksın gitsin... Üç kere o buğdeyi tavuk yalāndan hem yir hem içer biz böyle biliyoz. Gün aşarkana gün doğarkana biz üç sefer yaptırız una. Tuz çatlatılır (torunu Ercan hatırlatıyor...) Tuz çatladırız, saçlāmızdan kırkarız ne gadā vāsa. Böyle nazar olmasın diye kendimizi hepimizi kırkıyoz. Çocuklar nazar olursa kapının eşiğinden gelenden de bi şifa olsun deye kapının tātasından onu böyle çaltı gızgın çaltı getiriz. Şöle bi gabın içine ateş katāriz o tuzu üç sefer ona da attarız ona da o çoci sebep olsun diye hadi kalk koca kapı çık bakām kim geççek ilk önce
155 erkek mi geçiyo gadın mı geçiyo gadın geçiyosa gadın nazarı deriz erkek geçiyosa erkek nazarı deriz hanı sözlerimizde hata vāsa cenābı mevlam af etsin işte biz böyle biliyoz bu gadā emme yanlış mı yapıyoz bilemem... (Nasıl

yapıyordunuz tuz dökmeyi, nazar için ? Kedinin tüyünü ve kendi saçınızdan da aldınız sonra ne oluyor ?) Közün üstüne ateş vâ ya ateşi böle çocün burnunu
160 dayıyo. Nazar duvası okuyuveriyoz. Bak gızım duydimize emme okumuşlım yok.Evelē 71 kere tōbe istifara gāliriz üç elem üç külfallah üç küleuzu birabbil felaka üstesine elif, lā, mimi okuruz üç kere bu da nazar duvası çocūlara okuyuveriz elimizden bu geliyo emme tā kitablarda vādır üstünü onu bilemeyiz... (Kurşun döküyor musunuz, nasıl dökülür ?) Döküyo. Hasta
165 yatarkana ateşe üç eşsek nalı atıyo bi tırpan sapı sokuyoz ateşin içine... (Ateşi nerde yakıyorsunuz ?) Ateş kıyımız tüpün üstünde bacada. Ordan onu böle üç sefer bismillahirrahmanirrahim bu ayā uçtan başı ağrısını ālın gitsin bi ordan bi buramızdan bir ayağımızdan nalı bitiriz o tırpanın sapınada sokarız ta o fōr gızgın yā böle su fişkirtir elimize. Bizim Safnazda diri tuz gavırur ordan o diri
170 duza bu diri duz yavrum gurşun döker gurşunu üç kere bu gādā bu gādā bi böler burda bi eritti böle eriyiveri suyun içini döküveriñ böle insan şeklinde oluverir gadın gibi olur erkek suratu gibi olur. Üç sefer yapıyo. İlkini başımız dökeriz, ortaya dökeriz erittik bi de iki oldu.. (Orta dediğiniz insanın göbeği yani ?) Hı göbeği. Bi dá dökeriz böle erittik emme aynı gurşuna üç kere erittik gine erittik
175 tā ayā ucuna dökeriz bi duz gavırur üç sefer bismillahirrahmanirrahim. Sebep bizden derman Allahtan. Çatır çatır oldu gari (...). Bu da duz çālatmak o da böle nazar şēsi için bu duz gurşun... O gurşundan bi tōpak kesiyoz bi gabın içinde āridiyoz emme o aynı tam demir gab çok erir onda eridiyo o suyun içine bi döküyo böle Saten ya ilham gibi o dökülüveriyo böle insan şekilim gibi
180 oluyo. (O kurşunu sonra ne yapıyorsunuz ?) He atıyo bazen içāri atıyo sokālāda yatan erkek köpēlen altına iğnesinen bi de iğneyi bi geçiriyoz o suyun içinden onun üstünü bi döküyo unnan çıksın gitsin gāri sözüm nazarsada çarpıntı ise de eği kötü ise de o köpeğin üstünde o gitsin āsın gitsin.

185 Mehmet Girişen anlatıyor (1943 doğumlu) (Köy meydanındaki eski çitlembik ağacının hikayesi.)

Garaosmanoğlu hanKi tarihlerde borlarda mesala vakit geçirmiş hüküm sürmüş o zaman buraları Garaosmanoğlunun at korusu imiş bizim duydimize göre. O menegeçleri atlar yimez ya o zamanda yetişmiş bu menengeçler. Demir kapı derler bu Türkmenden beri geçince orda bir yer vardır. Orada kapı varmış atları
190 ordan sürüvecekleri zaman borlarda yayılmış atlar bahar almak için o ağaçlar o zaman yetişmişti. Aşşā yōkarı çok eskilere dayanıyo yani iki bin yılları falan geçiktir bu ağaçlān tarihi ço eskilere dayanıyo. Çok dā dayanıklı ağaçlar, bu ağaçtan bu muhitten başka yerde yok bu aralarda bu köselere doğru falan biraz vardır dā böle bu muhitlerde yoktur hiç. (Askerdeki anılardan bahsederken
195 defterinde yazılı olan bir asker destanını okur, ondan bahseder.) Destan bu destan ölen arkadaşlān destanı bu . Otuz dokuz tümen iki yüz otuz üçüncü top taburu karargah bölüğünden ölen şehit arkadaşların destanı :

- Nasıl söyleyeyim kardeşler size
Yaşlar doldu bu elâgöze
200 Felek derin açtı yarayı bize
Yaralı hâlimizi gören ağlasın
- Akşamüzeri patladı mermi
Patlâynca parçası kalbimi deldi
İki kardeş birden can verdi
205 Yaralı hâlimizi gören ağlasın
- Muradın günleri geçiyor
Patlamış vücuTu ağzın açıyor
Bütün arkadeşler gelmiş bakıyor
Asker anısını duyan ağlasın
- 210 Kastambolu ilimiz
Annem babam duyarsa eder keder
Nişanlım kendini yerleri sürer
Yaralı hâlimizi gören ağlasın
- 215 Mevlüt yaralanmış kanlar saçıyor
Ali Temel gözlerini siliyor
Kapandı teskereler günler geçiyor
Kanlı cesetimizi gören ağlasın
- 220 Sekizi yaralı ikisi cenazze
Allahtan mı geldi bize bu ceza
Bütün tabur salıyor yasa
Asker acısını duyan ağlasın
- 225 Ulan bu askerlik işēsini bize yaparlar yasak ederler bunu yayınlıceniz mi siz ?
(Amca bize bu şiiri okudun çok iyi, bir de bu şiiri size yazdıran bomba patlama
olayını anlatsana...) He bunun hadisesini anlatçem şimdi ben işte. Şimdi böyle bi
atışa gittik biz roket mermilē derlē eskiden böyle şimdi dē vardır yine de o roketin
mermisi pātlamadı. Atıldı atıldı patlamadı nem almış mermi patlamadı
patlamāynca orlarda bi eski tank vardı tangın içinē gondı. Bizim bölük atışı
bitirdikten sōna bi beş on gün sōna obür bölü geldi atış sırası aynı onlarda atış
yapçeklē o tangın başında da nöbetçi bekliyo hanı bi merminin içinde
- 230 *ada* nöbetçi çıkmasın diye obür bölün atışı gelince o mermiyi dediler getirin de
bunları nē olcásá olsun. Bi bin başıylan üç teğmen bu mermiyi incedilē kitabı
vardı kitabını okudulā mermiyi söktülē yani patlayecek tarafına gömdürdülē,
çukur açtırdılā patlamıycek tarafınnan da erat ders görsün bu merminin
parçasınnan dedilē. Onlar dersini görürkenek āşam üstü getirmiş gelmiş nöbet
- 235 çavuşunu vēmişlē o mermiyi sen demişlē bunnan sıraylen bi gün birinci batarya
ikinci batarya karargah bölüğü bunlar demişler ders görcek tam böyle āşam üstü
yimekhaneler garşı garşıydı Maraşta orada çavuş almış gelmiş mermiye bunnan

ders görcēsiniz dersin konusu bombu. Bu sefer çavuş diyo ki ya bu mermi diyo
patlamaz biri diyo ki o patlar yav bunun patláycek tarafını biz diyo yüzbaşıylan
240 üsteğmen diyo söktüler patláycek tarafını diyorlar çukur gazdık gömdüler bu
patlamáyecek tarafı oğlum patlar bu mermi patlar diye iddalaşıyolā şöle bi
goğuşun önünde çamurluk vā oraya gidiyolā patlamaz da patlar bi atıyo bōle bi
paralanıyo āşam üstü tam yimek saatında mermi iki tene ölü sekiz tene yaralı.
245 Tam ölü iki tene yimekhane garşı garşıydı orada gayrı bōle bi anácim menecim
günü . Gelindi bakıldı keşifler yapıldı savcıları geldi bilmem ne oldu ne oldu
şindi bizim nöbetçi çavuşu vardı Vanlı, o Muşluyu yüklécekler suça bu sefer
eratta şahitler çıktı dedilē bunlar nöbetçi subaylar söktü bunun zararlı tarafını
patláycek tarafını gömdürdü burası patlamaz dedilē bunnan eratı ders görcen
250 dedilē çavuşu teslim ettilē o merminin bi parçasını. He çavuşun başını patleycek
iş. Öteki arkadaşlar da aynı duyguyu göre şahitlik işledile. Bu sefer mahkeme
mahkeme nāyetinde gayrı 10 gün mü dü 15 gün mü binbaşığı ordudan
menettilē 10-15 gündü üsteğmeni. Cezaları ó oldu adamlar öldīnen gitti başkâ bi
şey olmadı birinin cenazsesini almāya geldilē öle birinin cenazsesini almāyıda
255 gelmemişlē fakirmiş çocuk Muğlalı mı velasıl öle kapandı yani. Bu şekil
işte askerin ölümü oldu hatālan de kazalān de...

Hanife Girişen : (55 yaşında)Nişan, düğün adetlerini anlatıyor, kızla erkeğin tanışmasını anlatıyor.

Bizim zāmānımızda öle okul da yōtu kōde... Biz de okul yōtu biz de öle
hocalāda namaz şisi okuduk. (Amcayla nasıl tanıştınız ?...) Nas tanışçaz işte
260 amcan goyunun başını biz kōde öle öle gelirken giderken işte oyun yēlēnde
meydān yēlēnde birbirimizi görürken konuşurkan tanıştık. Şindiki gibi değildin
ó zaman ordan işte anası bobası istemeyē gālır zaten neticesi vārdı oğlan evi kız
evi birbirinē gününü belli edē nişan olurdu. Emme oğlan evinden o yimek
devēye sārılır kız evinē öle gelirdi. Nişan yimeği. Deveylen oğlan evinden
265 goyun sarālar işte bulgur, pirinç, üzüm ne ilazımsao devēye sarılırdın deveylen
deve çanınnan oğlanın evinden kızın evinē gelirdin yēngelēlen o evin
yēngelēnen orda bişirilēdi sabālı kōlü yidirilēdi yēmeği o gün mışan olurdu gari
oğlannan kızın. Yimek filan yoktun o zaman o nişanı olan yidiriyo
ötekinler seyleyen gālırdı kendin takınırdın boğazımda bildiğin şile öle
270 dakınılıverdi. Oğlannan kız bir araya geliñmiyordu. (O zaman oğlan kız dans
etmez miydi ?) átmezdi.... (Amca sen teyzeyi kaçırmadın yani ?) Gaçırmadı. Üç
sene nişanlı durduk biz amcaynan üç sene sonu düğün oldu. (O üç sene boyunca
hiç görüşmediniz mi ?) Görüşmedik...(Hiç mi haberleşmediniz?) E ben
arkādeşim olūyo sözüm yakını birbirimizi bildiri o benden habar götürü ben
275 ondan habar getiri götürüz birbirimize yalnız amcaynan bir araya geldik mi.....
(Sizin aracımız vardı yani ...) Kendimizi göre aracımız olurdu. Sōnası düğün
işte... (Düğününüz nasıl oldu ?) Düğünde aynı. Hindi ilk gün cumā gün dübek

olurdu dübek denirdin o. (Dibekte ne yaparsınız ?) Keşkek döğülüyo taşta böle
büdey döğülürdün orda o gün. Keşkeklik büdey döğülüyo o günden başlıyo
280 düğün. Davullan döğülüyo o oğlanla yeniden kümü dübek döğüyo kümü oynuyo
davulun önünde ölü ölü olurdu o gün. Ertesi gün aley tō'lanırdı sa'açlā kızın
sa'acı , oğlanın sa'acı ordan ordan getirilir aley tō' lanırdı gızım tā ertesi gün
gālin çıkādı gari oğlan evinē gidēdi gālin gız evinden atā binēdi. Atlan gidilirdi,
davullan, zurneylen işte evde gari bobası ayānı bobuç geydiridi amcası kuşak
285 kuşadırdı gālinin başını yaparrā. (Senin nasıl oldu teyze ?) Bene de öle yaptılā
işte. Bubam bābucumu geydirdi ayāma poytun , amcam belim kulak kuşattı,
yēngelē başımızı yaptılā çıkādılā anamlan bubam golumdan tuttulā işte o atın
gıynı gādā yēleştilē...

Sultan Girişen : (Düğün adetlerini anlatıyor.)

290 asker tō'lanırdı gādeşleri sādıçlar o gün dübek döğülürdün, işte Cuma gün
başlıyo, ākālē toplanıyo gızım böle dübek döğē büdey sādıçla, arkādeşlē. Ee!
Ordan yemek yēniyo o gün akşam olūyo kına yakılıyo. Oğlan evinde yakılıyo
emme oğlan evinin akrabāsına hep çağrılıyo oğlan evindē yakılıyo o gün kına o
gün o bitti. Ertesi gün aley toplanıyo dimi Hanife aley toplandī gün ertesi gün
295 gızım bak aleyi asker birli de deniyo. Herkez gız evilē oğlan evinde yemek
yapılıyo. Gız olan , sādıçlar hep askerinnen gız evinē varıyo o orda yēmeklēni,
oğlan sādıçlā oğlan evinē varıyo onlar orda yēmeklēni yapıyo. O gün akşam
olūyo toplanılıyo o gün sözüm davul çalınır oynanır o gün bitti. Kına gēcesinde
gız evine, oğlan evinden toplanıyo ne gādā akraba, sādıcı vā kōleden gelen eşlē
300 dostlā kına götürülüyo davullan. Onlā böle oturuyolā herkez para atıyo üstüne
geçiyō o da āşam orda bitiyō tamam. Yatılıyo kalkılıyo ertesi gün gelinmēcek
gari yine aynı o eş dost yēnilir içilir tam ölen sōna hazırlanır (taksi mi hayvanlar
mı diye yanındakilere sorar.) hayvanları biniliyo. Hayvan topluyolā 8-9 dene
filan ne gādā oğlan evin sādıcı, akrabāsı, amcası, dayısı varsa herkez birer gālin
305 alıcı oluyo gēnçlēden hayvanā biniliyo. Herkez tabi yüzünü örtüyo, atā biniliyo,
herkez yüzünü örtüyodu öle biniliyodu hinciki binişi bilmem, öle biniliyodu o
gālin alınıp gelinip āşam namazında indiriliyodu onu. O gālinē bi yatsı namazı
gıldırılıyodu yēngelē, oğlan evinin yēngeleri iki rekat Allah rızası için o namaz
gılıyo gālin kendi evinē bırakılıyo sözüm cāmi giden adamlā yatsı namazından
310 çıktıneyin hiç bi düğün bitti. Böle o gün o da ordu bitti. Tā ertesi gün
duvak sabası gün aynı o yemek yine o helvalar yine.. (Ayşe Satıcı devam eder...)
Saba iki sādıç gālinin evinē gāliyo, dāmāti ālıyo, dāmāti aldıneyin evlere
akrabāların ālini öptürmeye götürüyo ālinē çay şeker veriyolā, birer kupa onları
gatıveriyō hep akrābāların ālini öpüyo ondan sōna oğlan evinē geliyolā gālinin
315 gıynı geliyolā orda arkādeşlē toplanmış oynuyolā gangıyolā, gālini alıyolā göle
götürüyolā gölde bi darak bi bıçak saklıyo. Gālin, darak mı bulcek bıçak mı

bulcek, oğlan mı doğcak, kız mı doğcak, yengesı saklıyı gälin arıyı eldimenini
çıkārıyo, hangisini bulāsa gälin ilkin onu doğurcek. Gız mı oğlan mı ? Ondan
sōna ez çerez alıyo gızın yengesı o insanlara onu dādiyo gölün başında. Ez
320 būdey veriyolā gälinē bi yumuruk su veriyolā dōke dōke dōke borā evē gäliyo
berket. Bi älinde būdey bi älinde su gız evi ođlan evinē gäliyo gāri bereketinnen
oğlan evinin getiriyolā kapıyı aynı akrābālā hep akrābālādan sādıçlādan para
topluyolā gızlā, galkmıyo gälini gapıdā beklediyo lā o sādıçlā onlara para veriyō
düğün sahibi para veriyō gızlara gızlā gelini geçiriyo içeri. Ondan sōna o parayı
325 alıyorlā toplanıyorlā kendi aralānda bi genç odası vā orda çerez alıyorlā ođlanlā,
gızlā o çiğdem deriz gari çiğdem alıyorlā oyunu vā işte oynuyorlā... (Ne bu
oyun ?) Gälin gölden geldi oyunu. Dūmbek çalıyorlā kendi aralānda gızlā çalgı.
Ondan sōna o çiğdemi üleşiyorlā oynuyorlā orda muhabbet ediyorlā kendi
aralānda gälinin düğünü bitti. Bu gençlē ordu o muhabbeti yapıyorlā çiğdem
330 üleşiyorlā, oynuyorlā, gangıyorlā bi eğlence āşam üstü dađlışıyorlā düğün
bōrasını bitiyō. (Torunu Ercan. Gölde duvak günü ekmelen üzüm dağdıyolar
neden diye Sultan Teyzeye soruyor.) (Sultan Girişen) Aynā ile veriyō yā. İlle
birē dıkım bi usūlmüş edepden. Herkeze birē dıkım dādiyo lā sözde gälinin
uğuru diş sızlamamak için biz böle duyduk. İşte bu düğün bitti. Gälin evden
335 çıkarkana aynı tā davulu susturuyolā hoca başlıyo hoca okuyo okuyo biz
arkasında ne gādā esker vāsa amin amin amin. (Bu surelerden hariç sizin kendi
dualarınız neler ?) Biz Allah buna hayırlı geçim vēsin diye biz doa ediyoz. Ey
Allahım hey gudret sahibi bunlar yuva gurcekler bunların yuvası uğurlu
gademli olsun biz dua ediyoz gari. Öle bi dua ediyoz. Allah kabul etsin diyoz.
340 Bunlā yuva gurcēlē arkasındaki asker bir dua ediyō. Dua gızım işte
gulezu bi rabbilnas, gulezu rabbil felaka içinden nē geliyosa. Huzur vē bu
çocuklara dēye dua ediyoz gāri. Allahım senē bir dileğim var kabul eyle beni
huzurundan boş çevirme diye dua ediyoz gāri beni bu kapılardan boş döndürme
diye emme çocuklarada yapıveriyoz, gelenede yapıveriyoz, ölmüşü zāten
345 yapıyozda.(İşte yeni bebek doğduğunda gelin evden çıkarken, asker uğurlarken
nasıl dualar okursunuz ?) İşte ben anlatayın bak sene euzu billahim deyip evelā
başlıyoz gızım elhamdan sōnu gulfallah siz bunları biliyoñuzdur bunlar zāten
hem nazar hem sözüm şifa için elham gulezu birabbil nas gulezu rabbil felaka
(.....) biz bunları yaparız. Bildiğimizi duyduğimize akılımızı ne
350 varsa yapārız. Ben sözüm dilēkene tabi emē adamına göre diliyoñ. Sözüm bu
çoculā okumāya gidiyo Cenebi Mevlam bunları bi zihin açıklığı vēsin
Allahımdan hidayet istiyom hidayet vēsin bu çocuklara benim bu yaptığım
duaları kabul eyle bunun için yapıyom böle dua ediyoz eme biz geçinemeyenlere
de böle anlaşımayanlara askere gidenlere de bu çocuklar hayırlı kapılar tutsun
355 böle dua yapıyoz kızım. Tā bilivēsem tā neler anlatçam bizim günde okumek
yoktu ellerin okumasını böle ağlicēm böle emme vicdanım sızlıyo bizim günde
okumek yoktuñ. Bu kō yerlēnde biz böle bi dilden bilibiliyo. Hanı ölü bi kağad
okup da bilmedik biz biz duyduğimizi bildiğimizi. Aynı, Allahım kabul etsin gāri

360 biz bu gâda bilibiliyoz. Bu dediklerim okuyom işte Allaha yalvarıyõn, Allah beni huzurundan boş çevirme yaradanım. Ben boyun büktüm avuc açtım senin kapını dilenmeye geldim deye o duaları okuyoz. Kapından boş çevirme, huzurundan boş çevirme çocukları ayaK altına getirme dostu düşmana garşı çiğnemme. Duamız bu gızım. Bu gâda bilibiliyoz tâ bilsem çok anlatçam.

YER : KARAHÜSEYİNLİ (III – 1)

KONUŞMACI :Tenzile Kamavi

YAŞI :88

TARİH :

KONU:Çektiği sıkıntılar ve kendi düğünü

- 01 (Sen bu köyün yerlisi misin?Ne sıkıntılar çektin neler yaşadın?) Yerlisiyin yerlisiyin yavrum. Çektim yavrum bak sen deyivereyim ben seni yavrum.Ordan bubam ben dünyaya gelmeden ölmüş.Bir ay sönu dünyaya gelmişim. E beni goca ninem baktı, beni ebe ninem bubannem baktı, oncâz gelin etti. Annám
- 05 kocaya gitmiş ordan yavrum işte öle öle o böyüttü, o pesledi, o gelin yaptı, oncâz gelin yaptı. Üç çocağam vâ biri de öldü, dörttünü biçez öldü. Undan söna yavrum o gelin etti. İşte harmanmış,orakmış,çapeymiş geldik geçtik yavrum dünyâdan. İşte böle nâpam bemez kaynattık,bağcılık yaptık hepsini yaptık yavrum. Allah sizlere ömür versin. Senin adın ney?Allah ömür vërsin. Nâdensin
- 10 yavrum sen Mansadan mı? Köylerindensin eyi. Ben bunlâ mı anlatçan? Kayalâ gelîlêdi gızım,gönleri olası vereledini sevêlêse. Öndan söna kayalê gelîlêdin. Düğünlê yaptılâ ordan altı sene durdum gızım ,nişanlı durdum. Öndan söna düğün yaptılâ onlâda iyidini. Öndan söna gızım dolaştırdılâ geldilê işte a burları guydula gızım. Nâpçakla düğün düğün başlıcâz dedilê, düğün yapçâz dedilê,
- 15 dolaştılâ geldilê , yaptılâ. Pindirilêdi evelden atlar pindirilêdi gızım dolaştırılâ gelîlêdi çotaklân aralândan , duvarlân âtlândan ondana davullâna davullâna. Üç tene gelin alicâsı olurdunu, bi gelin olurdun dört tenesi olurdunu. Beygirler pindirilêdini, beygirler pindirilêdi yavrum dolaştırılâ gelîlêdi , atlara pindirilêdini öle öle vakitler geçirdik yavrum. Nâpam? Yeter başka yapamıcan
- 20 gâri artık. Yoğluk çekmedim yavrum. Vâdını kaynanam da vâdı, gaynatam da vâdını, evde boluktuktunu. Üç dört tene oğlandını, bi de gız vâdı beş tene şeyttini. Yavuzdu rahatçığım, yoğlular gömedik yavrum çok şükür deden böleydi gâri. A burda oğlancığım bakıyo, oğlancığım bakıyo gari yavrum deden de öleydi.

YER : KARA HÜSEYİNLİ (III – 2)

KONUŞMACI : MEDİNE KAMAVİ

YAŞI : 46

TARİH :

KONU: Doğum,düğün,ölüm adetleri. Bayramlar, yöresel yemekler

- 01 Benim adım Medine Kamavi. Ben kırk altı yaşındayım. Şimdi kızım kız istemē
gelirlē. Kız evi oğlan evini seviyosa oğlan evi kız evini seviyosa işi pitirēlē. İş
pitirdik sōna bu sefer şerbet içēlē, küçük nūsük diyelē nūsük takālā. Ondan sōna
bir ay sōna mı geşçek bir sene sōna mı geşçek urdana neşan yapālā. Ayrı bidā
05 neşan yaptıktan sōna bu sefer kösteğini, bileziğine, nūsüğüne gine bi dā yeniden
takālā. (ben tutayım ona sen irātsiz oluysun) Ordana onu yapālā yiderēlē,
içerēlē insanlara çığrālā davetlēlē misāfirlere. Burda onları yidirip içirdin sōna
ertesi gün burdan aynı seleler düzēlē, oğlan evini gidēlē. Oğlan evinden
geldikten sōna son bi de oğlan evinden ginē gelēlē, kız evini sele getirēlē -----.
- 10 Neşan olsun böyle bite bu sefer. Ondan sōnu düğünü gelir sıra düğünü geldi sōna
gine vakitleri vāsa yapālā düğününe verēlē gıza ne kaya
gidēlē. Geldikten sōna pusatları kesilir burda pusat denir bizim bunlara çeñizlere
pusat denir (Çeyizin içinde neler var peki ?) Üç etek zıbınları vā, takı vā, al bēzi
15 olur, belin kuşayı olur, gelinin ön çekisi olur bizim zāmānımızda. (Ön çeki nasıl
?) Ön çeki ben sana onları gösterisem olur kızım da. Böyle ön çeki küçücük bi
çek olur, bi parça bez ön çekisi olur bi de arkası zıbın olur üç etek, üstünü
çepken olur burdan kısa tepesinde al bēzi olur (Al bezi yüz örtme bezi mi ?)
Yüzünü örtme bēzi değil, yüzünü örtme bez pulluk olur. Al bēzi gelin oldun
20 sōnu duğak sabası şey yapālā bağlanırlā el öpmekde. Ondan sōna elini öpēlē işte
düğünü yapālā gelin pitē gidē. Dübek döğülür üç gün üç gün aynı üç gün hindi
de üç gün o zamanlā üç gündü. (O zamanla fark var mı ?) Vā kızım vā olmanmı
o zaman beygiren dolaştırıyolādı pırtıları devēlere sarıyolādı atılana deveylen
dolaştırıyolādı gelinleri biz dolaşmadık gerçi emme hinci öyle yapmıyolā hinci
25 taksiyle alıp gidiyolā. O zaman deveylen dolaştırıyolādı, dübek dövüyolādı
davullā geliyodu dübek döğüsü gün ordan sözüüm davullā geldi sōna dübeği
dövüyolādı keşkek götüp pişiriyolādı kız evine, āvet götürüyolādı keşkek dübek
döğdükleri keşkeği, buğdey buğdey götürülē, dübek götürülēdi ordan hediye
veriyolādı hediye vedine sōna da peşkir veriyolādı gari erkeklere. Onlā geri
geliyolādı develēnen odun götürüyolādı develēn boyunnan tōba dakıyolādı
30 bunları böyle böyle kulaklāna develēnin bēz bağliyolādı hediye olalıktan basme
bağliyolādı bunları böyle dolu hani sözüm. Ertesi gün ginē misāfirlē gelir
davullānan ginē dolaşirlē saçlā gardeşlē dolaşir bölü birbirlēne sarmaşirlē
davullāna yapālā onları öle yapālā kızım. Ertesi gün gelin almaya gelirlē aynı
ebenin dediği gibi gelin alıcınānnanan barba gelirlē allalala götürelēlē sabası
35 gelin anasının evine gitmez gāri. Üç gün sōna davet çığrālā ginē davet

çığardıktan sōna önden gız evi çağıra oğlana damatına sōna bir hafta sōna oğlan evi çağıra. (Davete kim çağırır ?. Küçük çocuk mu gönderilir ?) Yok gelinnen damat dolaşır evlere hı hı gelinnen damat dolaşır evlere hadiyin buyrun davetimiz vā diyerekten onna dolaşır onnā dolaşır dursun gelicek olan gelen

40 misâfir gelir gızım onnā arkasından ordan yiderēlē içērēlē ginē onlara savālā. Ertesi gün ginē gelinin anasinnana bubası dolaşır oğlan evine gitçeklē bugün ya hadiyin biz dünür gidiyoz buyrun gelin diye. Bunu bōle yapālā bu gāda. (Kına gecesi kızlar erkekler ayrı mı durur ?) Önceden öyleydi. Önceden kendileri çalālā kendileri oynālādı gızım. (Gelini nasıl ağlatırlardı, seni nasıl ağlattılar)

45 Beni hiÇ ağlatmadılar gızım ben hiç ağlamadan geldim. Yoktu satten arkādeşim yoktu bōle bi de bōle yağmur yağıyodu, gelen olmadı. Kendimde küçüktüm zatten on beş yaşımı doldurmamışımış gelin olmuşum. Kına gecesine eline ayāna kına yakalā gelini ağladanlā üstünü örtēlē ilahi söylēse söylēlē ağlatırlā söylemezlēse gēlin ginē ağlā orda kendi havasına için için ağlar. Konya'dan

50 gēlin gitçek ya ordan onu alırlā ordan götürēlē hani yakālā kınayı yengelē yakā gēlini kınasına gēlini yatrūrālā saba elini ayānı yıkāyalā ginē yengelē. (Kendi evinde mi?) Yok anasıyın evinde saba anasıyın evinde yıkāyalā (Gelin erkek evinde mi kalır kına gecesi !) Aynı anasıyın evinde olur aynı burda galır. (Kına yıkamaya başkasına gider mi gelin ?) Yok kitmezlē kitmezlē saba kalktın

55 sōna yikeyelē elinin burasına gadar kına olur zatten o acik kōmazlā ayağan bilēn doğru goğalā beri kısmı saba kalktın sōna yikedirlē gēlini kınasını yikedirlē. Öle güğey-müğey yikemez burlāda. Mansada öledir de burlāda öle yok. Ordan kaldırlā ginē saba gēline yiderēlē içērēlē oruç tutturuyolādı; kimi bazı bi günlük gēlinin gitçē gün oruç tutturulā bazar günü.(Düğünler genelde Cuma, Cumartesi, Pazar mı olur ?) ha ha cumá, cumártesi, Pazar olur Pazar gün gelinin gitçē gün oruç tutturulā gēline tutturā tutturā tutturmayan tutturmaz. O gün gēlinin orucuna evinde bozā burda. Ha kocasıyın evinde bozā orucunu bi tek gēlin tutā bi tek gēlin tutā o orucu orda bozālā. (Davetlerde gelin bütün köyü gezer mi?) Gezmez, kitmez, herkez gelir buraya davete gēlinin yanına davete gittimi herkez

65 gēlin sonndan geri o daveti verilen yerlere son son gidē öder. (Ne öder ?) Hediyeler falan hinci ben sánā bu çanak gettim dimi sōna . Sen bi gēlin oldun beni bi āvet gönderdin, davet gönderdin, tebrik gönderdin sözüm ben seni aynıdan çanaK alırım başkā bi āvet alırım senin yanına eltē gelirin möbarek olsun diye gelir. Möbarek olsun diyelim düğünün diyelim seni elterin yanına

70 gelirin işte bōle. Burlāda öle oluyo düğünlē şinci o zamanda o zamanda hincide öle oluyo aynı, öle oluyo hinci.(Gelinin davete gittiği eve bütün köy mü gider?) Herkez gelir, bütün köy buraya toplanır. yer yer davete kitmiyo bi yere bi günçük gidiyo bi gün oluyo. Düğünden üç gün sōna olur.Düğünden üç gün sōna davet olur. Üç gün sōna burda anasıyın evinde olur, daveti üç gün sona

75 gaynasıyın evinde olur. İki daveti başka yok. Gēlini şindi sözüm Kaynası davet etmiş oluyo damatada gaynanasıgil davet etmiş oluyo. (Geleneksel düğün yemekleriniz neler?) Geleneksel yimeklē va ya keşkeklımız oluyo, böreğimiz

oluyo nê bōreği diyim ona içli bōrek içli bōrek diyin gari adını içli bōrek oluyo.
Ondan sōna sārımız oluyo, nohudumuz olur, pilavımız olur, aşūramız olur,
80 burdana etimiz olur ginê fasilyemiz olur, mantımız olur, makarnamız olur.
Bunları yapālā hep pişerēlē. (Urba kesmeye Manisa'ya gidermisiniz? Adetleriniz
neler?) Nekaya gitten sōna şinci Mansaya nekaya gidiyoz ya nekaya gitten sōna
urbayı kesēlē. Orda alırlā ordan getirden sōna burda keserlē urbaya. Kestiten
sōna terzī verēlē burlān terzilēne verēlē. Burlān terzilēne vėdīne sōna o terzilē
85 onu tikēle gızım, tikelē gēlini kiyderēlē urbaya. (Önceden gelinlik yoktu öyle
mi?) Yoktu. Üç etekti, üç etek diyoz biz unlara üç etek bēyaz gēlinlik değēl üç
etek gızım. Üstünü çekedi olur gara çekedi olur, altında zıbın olur ginē dediğim
gibi, teminki dediğim gibi üstünde çepken olur. Altını üstünü böle garabas olur
işte böle. Ötekine üç etek deriz; göyneği olur, çevkeni olur, don olur, bēz olur
90 bunlā olur böle.(Damadın kıyafetleri neler?) Damātın kıyafetleri aynı elbise bi
dakım pantolon, çeket, yēlek, gırayveti, beyazı gömleği olur bunlā olur damatta.(
Bizde adettir gelinin kıyafetlerini oğlan tarafı, oğlanın kıyafetlerini kız tarafı
alır.) Aynı bizde de öle, aynı bizde de olur. Bu gaynanā beni alır, benim anam
damat alır.(Urbaya gidenleri oğlan tarafı yemeğe de götürür mü?) Götürür. Kaç
95 kişi gittiyse burdan yimeye oğlan tarafı onları yimeye götürü, yimek yidiri.
Onları da orda yimeyi yidiri burda. Orda bi kezelē tozālā işte nekahın yapālā,
tükkanları girēlē,,mağzaları girēlē, alıncak olan şēleri alālā. Nê ehtiyaçsa gēlinin
nēsi noksansa onları alırlā.(Okul yok mu burda ?) Okul vā gızım okul da okulla
kapandı. Kapattılā ilkokul beş yıllık ilkokulu hep kapattılā.(Bayramlarınız nasıl,
100 adetleriniz neler?) Bayramda hinci sözüüm bayramdan āşam günü gaynalā gelir.
Ārife gün gaynalā gelir, oğlan tarafı gelir gız evine. O gün sabba garşı saba
garşı bizim zamanımızda saba garşı oğlan evin gidilir, gız evinden oğlan evin
gidilir. Aynı avetlen alır oğlanı elbiselen alır oğlan evin gidēlē oraya etler
gelēlē. Sōna āşam üstü damat gaynasını gaynatasını ellēni öpmē gelir gız evine.
105 Gız evi hinci oğlan evini gökmezlē. Oğlan evin anası bubası gēlini ellēni
öptürmē gelir. Āşam hem sohbet edēlē oturulā, hem ellēni öptürēlē o gün burda.
O gün öle öle yapālā. E ondan sōna düğün bayram yapan yapıyo yapmıyan
yapmıyo. Sancak minēlēdi gabā eğçları sancak örme hanı parklāda o
görüyosunuz oluyo Manısalāda işte ya ağıçları bizim burada ağıçlar gurālā
110 ağıçlarda minēlē, sancak minēlēdi. Orda sancak minēlēdi bi löbet oğlanlā minē
gelēdi, bi löbet gızlā minē gelēdi. Bu sefer oğlanlā garşı çıkādı , garşıdan o
yavuklulān bakālādı. Neşanlısına bakā. Hinci sözüüm burda sancak miniliyo
burda oğlanlā bakıyo garşı taraftana gızlara neşanlılān bakıyo, hadi ondan sōna
onlā bırakıp gidiyo bu sefer gızlā onlara bakıyo. Öle öle yapālādı eveli, hinci,
115 sohbet yapālādı, gaçālādı yavuklunānan gonusmazlādı, gödümü onları tertek
başlāndan hiç görünmezlēdi gaçalādı, tertek başlāndan gaçalādı, köşelēdene,
oradan gaçalādı anaları bubaları görünmezdi çekişirdi anaları bubaları nēden
görülürsün neşanlılānız künah diyelēdi gaçıyolādı yamehrem diyelēdi. Kimse

gözükmezdik. Öle öleydi şinci öle değil tabi gızım şinci türlü türlü şinci gol gola
120 hinci öle. Yapanlâda vâ gızım yapıyoz yapımyo değiliz aha bak ben getiriyon
damadımı eve hinci ben dâ on beş gün oluyo gızı neşanlıyalı getiriyoz. (Nerden
damadın ?) Muradîden. üç tene gızım vâ birini çıkâdım gelin ettim biri okuyo
Manısada abasının yanında okuyo, lisede okuyo dâ şe de okuyo Mansa
125 Lisesinde de Hasan Türek Lisesinde okuyo. Anladam biz önlara sizin ordan vâdı
bi kişi önda yâ sen yağcılardan öğretmen demedin mi ? bi şe dedin Benim gızım
orda okuyo abasının yanında duruyo. Üç gızım vâ işte birini artan gızı
neşanladım en büyügnede çıkâdık çırak ettik. Allah onlara da ömür vere.
(Kızların hepsi Manısada siz burda üçünüz yalnız mısınız ?) Üçümüz buradayda
dâ ben evermedim gızı daha neşan yaptık biz dur bakâm nasib ola ne zaman
130 evercez orası belli değil daha biri okuyo öteki de orda önlâ orâ gitçelē gari borya
benim yanıma gelmiceklē da ben yalnız galdım ben beni de götürüne heralda
gonşulâm vâ ya gızım gonşulâlan durâ goruz gidenlē hep gızlân arkasından mı
gidiliyi gençlēmiz hep oraya gidiyo. (Bu köyde kimse kalmamış) Galmadı bizim
Manısada Barbosta âtmış hane gâda vâ bizim Barbosta Manısada âtmış hane
135 gâda insanımız vâ orda burda yok bizim insan burda az burda kimse yok. İşte öle
gızım burları öle ne diyin hincik. (Neden gitti burdan insanlar ?) Gızım kimisi
ördâ çalışıyo buraya gelip kitmek istemedi. Önda çalıştılar için orda evlendilē,
kimisi ovamız yakın dedilē ondan kittilē, burayı gelip kitmicez dedilē masraf
çok olûyo dedilē ondan kitti. Ha ova yakın ha ha ha ova yakın Manııadan gidip
140 geliyolâ. İşte öle öle idare edilmeS gızım burlâdan bırakıp gidiyolâ. Kimi
geçinim olmuyo didiğın gibi ondan bırakıp gidiyolâ burlâdan idare olanlâ ----
orayı gidiyolâ orlâdan idare oluyo. İşte kimi orda işte çalışıyo fabrikâlâra
giriylolâ. Gárnımız nerdē doyâsa orda gızım; doğdımız yer değil doydımız yerde.
Köy yakında gidēse bomboş galır. Herkez gidē e bu gençlē kitçek hep dediğın
145 gibi sözüüm bu çoculâ nâpçam ben el olmadığın kōde gız çocuğın el olmadın
nâpçan mecbur vercen Manısaya. Orda ārandan sōna oraya gidiyolâ herkez
oraya oturuyo, ırât olan yere gidiyo gızım. (Muhtarlık seçimleri kaç kişi
arasında yapılyo ?) Kızım az bilem beş altı kişi filen hemen toplanıyolar
yapıveriyolâ hadi olup gidiyo. (Bu köyün yerlisi misiniz ? Siz Türkmen
150 misiniz?) Gızım ben orayı bilemīcen. Türküz biz emme biz bu köyün yerlisiyiz.
Ben bu köyün ne zaman guruldūnu bilemem ki. (Büyüklerinizden bir şey
duymadınız mı?) Ha bak büyüklēmiz burda. Ana köy ne zaman guruldu sen
biliyō mu? (Tenzile Kamavi: Aa bilmiyon yavrum evelden filen az azcikmiş a
böle on bir on iki evimişmiş eveldene sōna sōna ürediydini ondan sonu
155 dağıldılar gari yavrum.) Çok bu kō bilinmez gızım çok yaşlısını sormak lazım.
Hepimiz bu köyün yerlisiyiz biz. Ben dayısının gızıyın o benim halam oluyo
hinci gayınvaldem oluyo. Herkez öle yapâ bizim; amcasının gızına , dayısının
gızına, halasının gızına yapâlâ uzaktan bişe yok. Zaten köy hep birbiri dıdısın o
ona akraba o ona akraba hepimiz birbirimiz akrabayız biz. (Bayrama özel
160 tatlılarınız, yemekleriniz var mı?) Yapıyoz yapıyoz, ha ha ha huruna âmekler

- goyuyoz, huruna ämekler goyuyoz. Ordan datlılar datlılar hazırlıyoz, pişiriyoz. Pişirmemiz hiç misâfirlēmiz geldine sōna datlıladana buyurun yiyin diyoz yidiriyo, misâfirler çağırıyo. Köyün içlēni dolaşıyo. Kendimiz böyüklēn ellēni bayramlaşmāyā gidiyo. Onlar bizi yidiriyo biz onları yidiriyo.(
- 165 Bunları arife günü mü yapıyorsunuz?) Ārife gününde ārife gününden yapıyo. Ārife gününden pişi yapıyo , gızartmalı yapıyolā. Bi gün önden dātısını yapālā ārife günden bi gün önden datlısını yapālā, onu şerbetlēlē. İşte yidiririz öle öle gızım. (Senem: Bizde nohutlu ekmek, baklava yaparlar.) Nohutlu ämek bizim yapıyolā burda nohut mayasından dimi ha ha. Bizim burda evelden
- 170 yapıyolāmıšta şinci yapıyolā anam. Çok güzel oluyo o. Aynı yapıyolāmış burlāda hinci onu yapan yok bizim burda. Öle bayramda öle yapālā.Gurbanda da gine gurbanda da yapıyolā aynı; ämek koğalā hurunlara gine datlısını yapālā. Gurbanda kesiliyo. Gurbanın yüzen herkez pitiren gine gonşulara gidē bayramlaşır, halını hatırını sorā. Ha ha payları öleştiriyo girmeyānlara veriyo,
- 175 gurban girmeyānlara et veriyo girenlere vemezlē. Gurban girmeyānlara pay deriz kesēlē kesēlē verēlē. Galanlā dolaplına goğalā herkez yiyēbildi gadā yiye yiyemedini de gine eşin dostunu yidiri gelen gidene. Bizimkinden datın, bakın yiyin , alın der herkez . Bazı dānā kesiyolā herkez gurbanına gavurma yapıyolā gavuruyolā etini, tencerelere goyuyolā. Onun o gavurmasından asık
- 180 saklayāgoyam derlē, aşurada yiyem derlē, aşura yapālā. Bayramdan sōna olur, gurbandan sōna gurban bayramından sōna olur. Pilav pişirilē aşura ayında aşura günü olur gari onun esas gün olur. Pilav pişirilē, patātis mi hurcaklā, fasilye mi hurcaklā yanına huralā, datlısını yapālā. Birlik köyü hep birlik toplāşırlā hep birlik yaparız. Asık getire getire bire çanak birē çanak bi gocaman
- 185 kazanada aş pişiriz , köycek toplāşır yiriz ona. Dādāriz galanına herkez evinē götürü. (Aşureden önce oruç tutuyor musunuz?) Tutuluyo. Tutan tutuyo gızım iki gün tutuyo, üç gün tutuyo tutan tutubilen, umudu vāsa tutamıyan tümuyo , tutan tutuyo. Aynı öle yapıyolāmıšta bizim öle yapıyolā bizim birlik yapıyo. Biz hinci bi kölü yok yok hep her sene hepimiz kölücek toplarız, hepimiz
- 190 getiri kölücek bi kölü hepsini. Ben şeker de getürüm burdana, buğdeysinede götürüm buda getiri buda getiri hepimiz onu gatā gāriştüriz bi yere gazanda pişiriz. Toplu kazanımız vā pişirme yeri va kazanı meydanda pişiriyoz orda gayve diyoz gayve diyoz orda pişiriyoz. Orda yiyolā içiyolā işte diyom yiyip içtiten sōna galanına herkes sen götü ben götü, sen götü ben götü herkez orda
- 195 aç birāmiyo. Herkez asık asık, asık asık alıp gidiyo. Ondan sōna hadiin gonşulā hepimiz halkānızı hanel edin diyoz gonşulā haklanız hanel edin diyoz , yiyoz içiyoz. Ya orda hanelleşiyoz ayrılıyo geliyo. Bulşıkları yıkıyo da aşure öle oluyo. Toplanıyo ortak pişiriz evinē götürü orda da yine yiyoz içiyoz yiyoz yiyoz da artanı götürüz. (Hıdrellezi kutluyor musunuz?) Yok onu yapmeriz, biz
- 200 onu yapmazlā. Bizim burda o işi değılmiş derlē bize. (Burda yatır yok Pelitalanda var mı?) Ben orayıda bilmiyon gızım şinci vā mı yok mu. Erceplide

- vā koça hoca diyoız Erceplide. O hoca çok eskiden a gızım senin burda benim
gonuštulāmı O hoca Erceplideki koç hoca biz burda sennen ne
gonuštuyşak o hocanın yanına git siz şunu gonuštunuz bunu gonuštunuz der.
- 205 Hinci o hoca öldü .Orda her sene doa yaparlā bahar aylānda. Tōrbesi tōrbeli her
sene bahar aylānda doa yapālā gideriz. Sarıyı vā türbenin onu diye nene. Dē
orda hani orda yapālā. Yatır orda vā bizim burlāda bi yatır yok. O bi yatır
değilde aynı bizim gibi insandı o da gızım aynı bizim gibi insanmışmış bende
bilmeyen emme hocayı ben bilmeyen çünkü öle diyolā. Aynı bizim gibi
- 210 insanmış, çok okumuş, çok biliyomuş saba namazını hacıda gılıp geliyomuş, kuş
gibi uçuyomuş bilmiyozku saba namazını. (Peki burda yemek hıdrellezde mi
yersiniz?) Değil değil baharın baharın onun isteği üzerin bi hayır yapıyolā.
Topluyolā köylēdene hocanın gabirinde hayır olcak diyolā. Sen ne versen
gönünden para kopāsa para ordana sözüm un gopāsa un guzu. Ercepli köyünde
- 215 çok uzak değil yav Asmacıktan...(Sizin bu köyün etrafında hangi köyler var ?)
Süngüllü vā, Pünar köy vā, ordana öselli vā, Yence köy vā bizim çevremizde
olan köylē Sarımaklı vā, Bayramcılā vā Bayramcılā Bergamāya baplıda Uzunlā
vā Osmancık vā, Ercepli, Sakallı, İrahmanlā oda Bergamāya bağlı örlā bizim
çevremizde olan köylē bunlā. (Cenazede neler yapılır adetleriniz neler ?)
- 220 Bizimde aynı gızım cenaze öldükten sōna hocaya söylēlē. Selayı okuyar hoca,
selayı okudan sōna gazanı suyunu hurālā, kefenini keselē, cenazeyi govalā
oraya, yıkālā kefenlēlēöndan sōna tabıdını govalā, kaldıralā, götürēlē. Bizim
mezārlik bu yanda uzak gızım dağlān arkasında, ordan sallan götürēlē, omuzlan
götürēlē. Tabıdı godun sōna omuzlān altlāna çomak goğalā orlāna, sallan
- 225 götürēlē daa cemāátnen barabar götürēlē. Ölü aşı yēdi gün yapālā. Ölü çıkan
evden biz şinci hepimiz sofrā hazārınız ölü çıkan evden yapālā yimeye.
Camiye çıkarınız o gabrē gidenleri yādiririz garınlānı doyurāriz. Ertesi gün
ertesini gün yēdi gün yapālā, yēdi gün hayır yapverile arkasındana. Aynı öle ölen
kişi yapā ölenin evinden çıkā , ordana cenaze evinden çıkā. Yēdi gün ordan
- 230 yapālā ondan sōna kırkını yapālā, altı aylını yapālā, senesini yapālā. Ondan sōna
yapıveren arkasından yapıverē yapmayan yapmaz kendin galmiş bi şey gāri o.
Yēdi gün yapālā burda, cenaze çıktıktan sōna arkasındana. Elli ikincisini okudurlā
mevlüd okudurlā elli ikincisinde. (Hastalık olduğunda kırık-çıkıkta, nazarda
neler yaparsınız ?) Nazara ebeler okutturuyoz. Nazar oldun sōna, yok yok öle
- 235 duz çatlatma muz çatlatma yok. Nazara ebeler okutturuyoz hinci. Öle çok kırık-
çıkık oldumu kōlerde onaran oluyo kōlere götürüyoz , Akçalāda vā ya şurda
Akçalāda orları götürēlē gırık-çıkık oldun sōna. Çok hasta oldun sōna götürēlē
arabā tutālā ordana. Hindī gonşulāda arabā vā sözüm onu minderēlē arabasına
götürēlē hastanaye baktıralā gelēlē. Sağlık ocā yok burda gızım Mōradiyede
- 240 bakılıyoz Mōradiyede Üçpünar bakılıyoz Üçpünara ki burlādada olmācāsa
Mansaya götürēlē. Başka yere havale ettimi başka yere götürēlē İzmire mi
havale etçelē nereye havale etçelēse çok yoğun hastalāmızı öle yapālā burlāda.

Eee öle as buçuk hastaysa hastaneye alıp gitmezlē geçē bu diyerektene novalginnen gripinnene bakkallādan alma haplālan ĩ de ettirēlē . Yok

245 bakkalımız yok bizim geliyoda onlādan alıyoz, idare etçek gadā ālıp gāliyoız bi hafta ālıp gāliyoız öteki haftaya gadā idare ettiriyoız. Óbür hafta bi dā gidiyoız bi dā gātiriyoız. Arabamız vā gine her gün için vā arabamız hinci sütçü hem süt çekiyoz sütçü diyoız hemde müşteri götürüyo arabamız, Mansaya götürüyo. Ben gızım nereye verdini bilmiyomki o yoğurtçularamı veriyo mandıralaramı veriyo

250 nereye veriyo. Yakın köde vā bel çekme olaylāna yakın köge gidiyoız. Pünar köğünde vā bi nene vā aha bunnān yaş o neneye çektirip geliyoız bel ağırlāni. Faydası olāsa faydası olmasa Mansaya gidiyoız yerine o zaman toktora gidiyoız mecbur oraya gidiyoız. Gidibilen gidiyo gidemeyen haplan ilaçlan işte burda evdeki tedaviyene geçiriyo.. (Bebek doğduğunda ne gibi adetleriniz var ?)

255 Bübek oldun sōna şinci ya bubası govā ya dedesi govā, ezenlene çocın gulāna govālā adı ne olcāsa sözüüm Elif olcāsa bunun adı Elif diyelē ezen okuyālādā ezenlen govālā gulān dibinde onu üfürēlē, senin adın Elif diyelē öle govālā hani, bübek oldine. (Anne hemen yataktan çıkar mı ?) Çıkmaz gızım çıkmaz anası yataktan nereyi çıkçak üç dört günlüğün anası. (Bebek kırklanana kadar mı

260 evden çıkmaz ?) Çıkā gızım çıkmāmı hiç çıkā çıkā mecbur çıkā çıkmama imkanmı vā. Anası üç gündür onun yatakta yatçā üç gün sōna kalkā anası ayaya, hayvanı mı vā çocı mı vā bakılcaak süPürgesi mi vā süPürölcek, aşı mı vā pişçek hepsini yapā, yapā. Yapmama imkan yok zatten kim yapçak. (Gece annede bebekde kırklanmamışken çıkamaz değil mi ?) Bübeği çıkāmazlāda anası çıkā,

365 evede gelir gonşulādan otūma gelir, bübeği çıkāmazlā kırkı çıkasıya gāda çıkāmazlā yalnız bübeği hinci kırk gün oldumu bi güzel bütün kırk yapālā, yirmi günlükkene yirmi gün kırk yapālā iki sefer kırk yapālā. Kırk dane daş toplālā, kırk dane daş toplā, kırkbir dane oluyo hala o daş onnāna çocı suyu guyālā. Yumurtanın gabiynen guyālā. Yumurtanın gabiyne suyun içine atālā

270 ölçēlē ölçēlē de yumurta gibi olsun bübek diyerektene, güzel olsun diyerektene onunnan yapālā çocı öle kırklālā gızım. (Kırk yemeği verilmez mi ?) Yok verilmez, bizim burda verilmez, bizim burlāda yok Manısalāda yapıyolā, mevlüdünü okuduyolā, bübeklen öle loğmasını döktürüyolā da, kınasını yakıyolā bizim burlāda öle yok. (Bebeğin adı neye göre verilir ?) (Bu arada beni

275 oraya götüren kız gidiyor kadında beni onun götüreceğini söylüyor.) Ben eltiverin a gızım. Bübeğin adı gızım oldan sōna bübeğin adına ben diyekoyun sözüüm sözüüm Elif tama‘ ediyon dimi, ben Elif koycan diyom bübeğin adını şinci böyüklēmiz diyo Elif olmasın diyo başka ad koyam diyolā. Āşe goyam nese, Fatma goyam diyolā. Hinci gaynatā gelir gaynata govā. Anası vā gaynatanın

280 onun adını govā gidē, öldise yok çok dikkazin gitçek olurlāsa ben onu gomucan ille bunu göcan derse özman gızın, çocın, bübeğin anasının bubası kendi bildine govā, kendi bildiklēni govālā çocın adını. Dā öle saygılı bi insan oldumu böyüklēn adlāni govarız, ölenlēn adlāni govarız sözüüm ben böle gaynam ölmüş ölse ölmese göcak oldusam bunun adını govarız, ha adını govarız. Yok bu gönül

285 gomucak oldusa gomazlā. Ben bak üç tane çocuk oldu, e ben gızanlām gomadık
biz hepsini ebelēn dā bunun büyükleri vāmiş ebeler dedeler onun adlānı goduk.
Taşaradan gomazlā govan govar gomucak olan gomaz.(Kış hazırlıklarınız
neler? Kışın burda çok kar yağar mı ?) Yağar çok gar yağar burda aylarca
kalkmaz burdan gar. Bir ay gar kalkmaz burdan. Yazlıktan goyuyoz gızım
290 gainadıyoz taranamızı yapıyoz, konservemizi yapıyoz; fasilyemiz,
nohudumuz, baklamız hepsini goyuyoz evimize , açlığımızı goyuyoz. Ee
yakçak odunu zāt getirip goyuyoz. Ee hayvanlāmız damda oluyo südüümüz,
yoğurdumuzda oluyo gızım. Biz bi ay Mansa'ya kitmesek iki ay Mansa'ya
kitmesek gine idare olur burda. Evimizin içine hepsini goyuyoz biz yazdan,
295 hazırlıyoz; salçamızı yapıyoz goyuyoz, pomezimizi gainatıp goyuyoz,
üzümümüzü gainadıyoz goyuyoz önnara hazır goyuyoz. Ee değirmenlē oluyo
önnāmızı öyüdüyoz geliyoz bu zobalāda yimeye āmeğimizi pişiriyosun.
Değirmenlēde fābrikālādā önnāmızı öyüdüyoz geliyoz būdeylere. Burda da
zobadada āmeklēmizi pişiriyoz üstünde yimēmizi pişiriyoz altında āmeğimizi
300 pişiriyoz. Kışın öle geçiriyoz hani . Nenişte gızım onnarı ben yapmıyoz. Hı hı
biz nenişte diyoz onnara . Ben yapmıyon onnarı. Yapanlā oluyo . Hinci yapıyon
ben de bi sefer yaptım beş altı sene yetiyo. Yok gızım nenişte dediğimiz şinci
bizim buğdeyi ıslālā gazanı , buğdeyi gazana ısladan sōna oldurālā , bi hafta on
beş gün oldurālā yumşadırlā ondan sōna çığnelē, kesiyē guyālā onun öziyi galır
305 iyice. Ondan sōna sinilen , tepsilen üstlēne govālā onu gurudurlā. Beş altı kilo
oldumu yetiyo o beş altı sene. Onu biz peltē pişiriyoz peltede, helvā gariyolā,
ora burayı süt aşlānda ilāzım olursa ondada gullanıyoz. Pirinç datlısında onda
gullanıyoz akaş diyolā onun ismine, önda gullanıyoz, nenişte burlāda gullanıyoz
çok fazla gullanmıyoz biz nenişteyē. Makarnā biz gızım canımız istedimi
310 kendimiz hadī hemen pişirē gıyarız gıymā makarnāyı kendimiz gıyarız. Yok onu
gıymak zor geldimi bazardan alī geliriz beş altı kilo govarız, onnādan yeriz.
Gıymā makarnā öle yapāriz. Yok yapmāriz onu yapan yerlē oluyomuş biz
yapmāriz onu. Biz ondan gıymā canımız istedi mi hemen aniden gıyarız böle
çapçık onu yapāriz. Manısalādada olūyo o canım, burlāda öle yapmıyolā hani
315 lüzum gömediği için onu yapmıyolā herşeyisi elimizde hinci vādı emme südü
herzaman bulunur süt gatiyolā onu, yumurtasını bazardan alıp geliyoz burda,
öle yapveriyoz hani kendimiz aniden gıyıyoz. (Burda geçim nasıl olur, ne ekip
biçersiniz ?) Geçim gızım hayvancılık yapıyoz, buğdey ekiyoz, Mansa ovasında
ovası olan gidiyo Mansa ovasından asık asık alıp geliyolā önnālan geçim idare
320 ediyoz. Asık geçim şeysi asık zor oluyo. Hayvancılīnen geçiniyolā,
hayvancılīne, hayvanlāna eneylen, danaylen geçindiriyolā. E māsullar para
yapmıyo hinci sözüm māsul ileşbercilik para yapmıyo fazla ha onnāda geçmiyo
māsul fazla para yapmadığı için hayvan bakıyo, buğdey ekiyo, arpā ekiyo
umudu olduğu gāda herkez onnālan geçindiriyoz biz burda. Keçi yapan keçi
325 yapıyo, goyun yapan goyun yapıyo böyük baş hayvan böyük baş hayvan yapıyo
gızım. Damā bağlayan damā bağliyo, damā bağlayamāyan yabanā salıyo, goruya

salıyo, tarlıya salıyo orlada bakıyo. Başka nê geçim olcak burda başka bişey yok işte ovaya giden ovaya gidiyo yövmiyeye giden yövmiyeye gidiyo orlada Manısa ovasına gidiyo orlada çalışıyo. Altı ay duruyolâ Manısa
330 ovasında baharın gidiyolâ, geç geliyolâ aha bu sıralâ geliyolâ da kimisi de yeni geldi bizim gonşulamız da oবাদana. Hayvanlâna yédirmek için talâş yaptırıyolâ, saman goyuyolâ, yemini alıyolâ hayvanları bakmak için damlâda onnar öle yapıyolâ burlâda. Başka ne deyiveren ben şindi. Masal hikaye bilmem gızım ben öle şey. Yok yok öle bişey bilmem yok onnarı bilmem ben. Onnarı nêde bilcek
335 nenen bura nêde öğrencem ben onnarı gel gel kit kit yabanlara hayvanlân başlânda işte öle. Bizim burası geçim yeri burası dedê olaydı bizim dâ çok anlâdı hatta. Dedê muhtar olâydı onnar bögün seytin toplamaya kittilê yabanâ gittilê, kızlan baraba.

YER : OTMANLAR KÖYÜ (IV – 1)
KONUŞMACI: NURİ BARUT
YAŞ : 70
TARİH:22 OCAK 2005
KONU :

- 01 1936 doğumluyum.İsmim Nuri Barut yaşım a‘mış sekiz tamam mı yaşım a‘mış
sekiz benim bi dayım vardı bi gariyen laf oldu. Ondan sona bir ay hapse yattı
bir ay sonu geldi böle bir ay sonu çıktı geldi. Ondan sonu arkasından takip
etmişlê malının başında yattı yerde kafasına bi daş urmuşlâ, öldürmüşlê
05 dayımı. Biz duyduk gittik ama can çekiştirip duru hiç konuşamadı bize son solî
o oldu gızım . Bu gadar biliyom ben ilersine bilmiyom yani. Ha Erecep benim
gaynım oluyo. Oğlum yapma dedik çok yalvardık ama gız tarafı gızlan çok
anlaşmışlâ gızın dübek günü akşamı gızı gaçırdı. Efendim söylêyim a bu gızı
gaçırdı ha şu yanı ha bu yanı, ha şu yanı ha bu yanı tam üç ay gayboldu. Üç ay
10 sonu piyasaya çıktılâ , piyasaya çıktıktan sōna içerê düştü. Gızı elinden aldılâ
gızın yaşı güççük geldi gızı elinden aldılâ. Üç ay sonu geldi gızı elinden aldılâ
içeri içerde bi sene filan yattı ondan sonu çıktı. BaşKâ yerden nâsiplisi varmış
başKâ yerden evlendi önnan nâsiP olmadı , gaçırmış oldî gız nâsiP olmadı.
Gız başkasınnan evlendi kendisi başkasınnan evlendi ö gızı kaçırdî kaçırmış
15 oldî gızda başkasınnan evlendi. Velasılı en Son bâbası gızın bâbası vémicen
diye idda etti. Vemeyince odu başkâ yerden evlendi hapisten çıktân sōna bi
başka yerden evlendi. Evlendi şindi çoluk çocuk bâbası oldu. Efendim
söylêyim Manisa’ya göçtü Manisa’da fabrikâ girdi fabrikadan emekli oldu şindi
yaşıyo. Eskiden bizim köy çadırlymış çadırdâ duruyolâmış yörük aşıratı ne
20 zaman Mart 1 dedimi burdan Sındırgê göçüyolâmış. Sıgırlâ kendi gidiyomuş
Sındırgê burdan sıgırlâ Mart dedimi Sındırgê kendi gidiyomuş. Velasıl
Sındırgada ne zamân Kasım dedimi Sındırgadan geri dönüyolâ buraya bura
dönüyolâ herkez ginê çadırını guruyo burlâda yaşıyolâmış. Ne zamân
25 Cumhuriyet kurulmuş Cumhuriyetten daha evel yani Osmanlı Dövleti zamanında
herkez yerinde iskan olsun demişlê . Çullu çiftlîni verin demişlê bizim köge
bizim bu yörükleri Çullu çiftlîne verin demişlê. Bizim demiş sivrisineğê yidirmê
vaktımız yok kendin demişlê bizim yörüklê almamışlâ. Ondan sonu bōrâ iskan
olmuşlâ. Bu köğleri iskan olmuşlâ orâ yerleşmişlê ondan sonu bi dâ da
Sındırgê gitmemişlê gari öndan sōna. Eskiden biz bōrda bizim
30 yetişivêdimiz zamanda öküzlêlen çift sürüyoduk. Darı ekiyoduk, bırçak
ekiyoduk, arpa ekiyoduk, bıydê ekiyoduk bu mäsulları böle kaldırıyoduk.
Zaman zaman, zaman zaman bunnarı çalıştık biz yani yetiştik biz böyüdük ,
ebe dede olduk şindi bizden olanlâ yapamıyo. Motorlan bi parça sürüyo ondan
gerisini yapamıyo. Geçim gaynāmız bizim esâs geçim gaynāmız malcilîlen
35 leşberlik. Malcılık yapıyoz bu memleket hala dâ malcılık yapmâyiz. Malcilî
devam ediyoz yani hala dâ malcilîlen uğraşıyoz. Allah sonumuzu yani son solî

gelincē gadā bu malcılık devam etçez gızım. Bundan başká bi gelirimiz yok bizim bu memlekette. Öküzlēlen sürüyoduk tarlē sürdükten sōna toplanıyoduk gonum gomşu topluyoduk.Yetiştimi bıydē, arpa oldī zaman büçüyoduk.Gonum
40 gomşu toplanıyoduk böğün señ kinē yarın beğem kinē büçülüyodu. Ondan sonu çekiyoduk harmān yerine çekiyoduk bu sefer döğerkene öküzlēlen hayvannan, döğenlēlen sürüyoduk. Döğ bakam dō, döğ bakam dō ; iki gün ,üç gün, beş gün, on gün döğenlē oluyodu bō şekilde adamın harmanına göre döğülüyodu. Ondan sōna tınaz yapılıyodu, savuruluyodu bıydē bi yanda saman
45 bi yanda. Ondan sōna yük yük samanına evine getiriyo herkez bıydesini evine getiriyo goyuyodu. Ben bütün milletin geçim gayna bunnadı eskiden. Eee şindi motōrlan sürüyo adam iki saat içinde harmanına da galdırıyo dermanına da galdırıyo. Onun içi bizim memleketimiz böle gızım dā bundan başká bi bildim yok benim. Önceden haftalarca bāliyoduk başında savurcēz dē özger
50 bāliyoduk özger savurcēz dē bir hafta on gün başında bāliyoduk özger eşçek de harman savurcēz dē. Geceleri başında yatıyoduk saba oldumu ā saba oldumu özger bakıyo özger gelecek de bizi savurtçek dē bāliyoduk gızım. Bunnarı savuruyoduk işte dedim gibi bunnarı alıp herkez evine eşşēlēlen , hayvannānan çekiliyodu. Bizim borlada böle araba, at arabası şu bu yoktu yani.
55 Hayvannan eşşēlen getiriyo hep dā dağlardan. Eee sōnu motōrlā çıktı işte bu motōrlālan yavaş yavaş herkez ayşama gada dövüyo saba gada galdırıyo. Hā bizim zāmānımızda falancān gızını alıverem derlēdi oğlana. Ondan sōna gızın anası şē oğlanın anasınnan bobası evvele anası gidēdi. Anası gidē bi konuşurdu gızın anasınnan konuşurlādı. Öndan sōnō oğlanın bobasınnan anası gidē.
60 Ondan sōna anlaşırlēdi üç aşşā beş yōkarı şu olcāk bu olcāk altın dakılcek üç altın dakāsın beş altın dakāsın ne vā gazan eve götürüsün kümü Ondan sōna nasip olursa Allahtan bi iş mani olmayınca zaman gelirdi e sādıç ay gün gondu ya ay gün gondī zamanda pusadā gitçez. Hadi çekerlēdi bōrdan hayvannan, eşşēlēn pusadā gidilirdi. Öndan sōna hayvanlar bağlanırdı hayvan
65 damına Manisada hanlara bağlanırdı. Ondan sōna ayşama gadā onna bu gelin olcak gız oğlan hep handa hamamda yatarlādı. Sabalā kalkılāmı pusat düzmē başlanırdı. Nikā māmelesi görölürdü. Nikā māmelesi göröldükten sōna gızlan oğlanın fotoğraflā yapışırdı. Ondan sōna nikā māmelesi bittikten sōna pusat başlardı. Pusadı alırlādı o gün ayşamleyi öğleden sōna öğlē gada ne oldu oldu
70 öğlen sōna hayvannāna eşşēlēne sarālādı o eşaya doğru köğē. On beş gün o nikān bi askısı vardı o zamanlarda. On beş askı asardı köğün muhtarı on beşinci gün bırakırlādı. On beşinci gün düğün başlādı. Ondan sōna düğün okuntu sağ solu köğlere davātiye verilirdi. Davātiye verilirdi vedikten sōna düğün başlādı dübek gün dübek döğülürdü öndan sōnu dübek döğüldükten sona ertesı gün
75 sabba garşi keşkek olürdu.Saba garşi keşkek olurdu öğlen sonu müşteri yani düğün cemiyeti gelmiye başlādı. Ondan sonu herkez birē evlere gonak señ eve

gonak bēm eve gonak Düzlenli şöle goncak, Dazyurtlu borā goncak dē herkezin evine bi gonak yazılırdı. Ondan sonu ayşamleyin gelen misavirlē hep gonakları dakın olurdu. Soğralā verilirdi, yimek yēnilirdi, yimek yēdikten sōna ayşam

80 olurdu, ayşam davullā meydān yerinē çıkādı. (Düğünün özel yemeği var mı?) E ! İşte özel yimeği işte o keşkek. Bak et , keşkek, pilav özel yemeği bu. Velasil öndan sōna meydān yerinē davullā meydān yerinē çıkādı. Bi maşaldan yanādı oraya orta yere, ateş yanādı yani. Ateşin etrafınā gençlē toplanırdı böle o köy gonak verildi ya evlere, o gonak verilen evleñ adamları hep orayā gelirdi.

85 Herkez gonak gonak oturudu. Ondan sona davulun önü sıraylān oynanırdı. Gadın yok orda, gadın olmaz. Gadınlā gadın evinde, gız evinde, önnā gari önnā nası yapıyosa yapıyo orda. Önnā kına gecesı oluyo gari oluyo ya. Önnā kına yakıyolā gızın ayānda, oynuyolā gadınlā, erkekler meydān yerinde oynuyo davulun önünde. Velasil öndan sōna gece yarısından sōna saba garşı ne zaman

90 dā olsa herkez gonāna takvim olurdu yatarlādı. Saba dē goca guşluk kalkılırdı. Yine düğün evinden yimek keşkektir, ettir pilaftır dağılırdı gine yimek dağılırdı. Öğleden sōna gelin almā gidilirdi hayvanlālan varılırdı gız evine gız evinden bu gelini alınırdı doğru oğlan evine. Oğlan evinē geldikten sōna bu sefer orda gari çağrılırdı işte ani gaynanası ne veriyo gaynatası ne veriyo, damat ne veriyo dē ,

95 işte akraba şu bu ne veriyo , indirmelik kümü guzu veriyo, kümü goyun veriyo kümü tā bişeyisini aliveriyo. Bu şekil verilirdi öndan sōna gelin inerdı. Gelin indikten sona ayşam gerdeğe girerdı. Saba olurdu. Sabalā Allah nasip edince sabalā davullar ginē gelirdi. Duvak çalınırdı o gün duvak denirdi yani gelinin duvā gün duvak çalınırdı borda gari gençlē oynanır gangınır tam öylē gada

100 oynanırdı. Ondan sōna düğün biterdi düğün müşterileri dālışır giderdi. Üç gün süre. Ramazan Bayramın arifesi günü ayşam üstü köğün yarısını ikiye bölüyolā kümü bir kısmı yokādan soğra böğün yağmurdan yokādan gelecek. Ayşamleyin millet toplanıyo arife günü camının önüne camının odalara oturuyolā. Yimeklē dā getiriyolā nāsip olursa Allah ezan okundumu iftar oluyo. İftar olduktan sōna

105 yimeyi yiyolā herkez dālışıyo terāfisini gılıyo gidiyo evinē yatıyo sabalā kalkıyo sabalā kalkıtımı doğru camiye. Ezan okunuyo, namaz gılınıyo öndan sona bayram namazı gılınıyo. Bayram namazından çıktıktan sōna herkez diziliyo böle en ufaktan başlayıp en böyü gada herkez birbirinen bayramlaşıyo öndan sōna herkez birē ikişē kilo şeker, lokum neyse herkez şesinē göre alıyo. Ondan sona

110 herkez çocuklāra, böyüklere hepsini birbirlenē dağıtıyolā. Millet birbirinē dağıttırdı öndan sōna yimek gelirdi. O yimeği de yēnirdi, aşşā mahallēn yimeği gelecek sözüm yani ö yimekte gelirdi. O yimeğide yēdikten sōna herkez evlere dağılıyo böyüklēnen küçük küçüklēnen bayramlaşılıyo ev ev böle geziliyo bayramlaşılıyo. Ondan sōna bayram bitmiş oluyo, ö bayram ramazan bayramı

115 böle bitmiş oluyo yani. Bayramın 1. günü şöle böle 2. günü ayşam evlēn birini bi gonak oluyodu öndan sōna başlanıyodu oyun iki oğlan çocū kalkıyodu oynuyo oynuyo öndan sōna iki dā kalkıyo oynuyo o oturuyo o oturuyo o oturuyo o

oynuyo. Kümü dümbek çalıyo, kümu keman çalıyodu. Oyun bittiten sōna bi müddet oynadıktan sōna ondan sōna gadınlā aynı odayā gadınlā geliyo erkeklē

120 çıkıyo dışarı gadınlā giriyo. Çünkü señ bak Mustafa gardeşin señ gardeşin yanında kimse seni dokanamaz onun gibi bu herkez borda geliyodu borda oynanıyo gangınıyo ondan sōna gadınlar çıkıyo erkeklē giriyo böyle böyle saba oluyodu sabā gada oynanıyodu. O gün üç gün bayram oluyodu, üç günde oyun devam ediyodu yani saba gada. Gurban arefesi günü çörek ediliyo, evlerē

125 dağlıyo gurban arefesi bitiyō aşıam oluyo. Arefe günü aşıamleyin mezerē ziyaret her iki bayramda da arefe günü Ramazan bayramında da arefe günü gurban bayramında da. Arefe günü gabiri ziyarete herkez gider. Bütün millet gidiyodu efendim arefe günü bittimi gurban arefesi günü aşıam oluyo aşıam yatıyo kalkıyo herkez namazını gılıyo tekbirini başlıyo saba namazında tecvit

130 tekbirini başlıyo ondan sōna gidiyo bayram namazını gılıyo, bayramda orda tekbir alıyolar ondan sōna çıktımı millet gene aynı ramazandaki gibi gatarlanıyo deđiřiyolā orda herkez bayramlaşıyo birbirinen, bayramlaştıktan sōna ondan sōna herkez evinē dağlıyo herkez gurbanını kesiyō. Gurbanını kesiyō ondan sōna yiyo içiyō ondan sōna çıkıyo sağda solda büyüklēnen küçüklēnen

135 bayramlaşmaya başlıyo. (Kurbanı hocamı yoksa siz mikesiyorsunuz ?) Herkezin kendinē göre. Ben biliyosam ben Kendim kesiyon bilmiyosam seni çağrıyom hocayı çağrıyom hocayı çağrıyom hoca kesiveriyō. Bilmiyosam biliyosam kendim kesiyom yani bilmiyosam hoca kesiyō. Ha eylence gine devam ediyō aynı gurbandada bizim zamanımızda amma bi eylence gine aynı şekilde ben

140 dedim deminki anlattığım şekilde gadınlā içerē erkeklē dıřarā erkeklē içerē gadınlā dıřarā. Gündüz gündüz pek olmaz illa aşıam aşıamdan saba gada oynanırdı yani. Bi köyümüzde bi mefta oldı zaman efendim söylēyim falanca mefat etmiş deniyodu selā veriliyo camıda selā vedikten sōna millet toplanıyo köğlü. O mefta başlıyo yıkanmaya, mefta toplanıyo millet meftayı yıkanıyo,

145 yıkandıtan sōna teneşir tahtasınā gidiyo, teneşir tahtasından doğru musalla taşına. Musalla taşında hoca geliyo namazı gılınyo, namaz gıldıktan sōna doğru gabire gabirde hoca millet toplanıyo bismillah çekip gabire goyuyolā. Gabirē goduktan sōna örtüyolā üstüne örttükten sōna hoca bi dalgıç (talkın?) veriyo sela şe veriyo orda okuyo okuduktan sōna millet çekilip geliyo gızım tamam mı. (

150 Ölü evinde yemek yapılır mı ?) Bizim borlāda yok o. Bizim borlāda yok o da başka yerlēde veriyolā yani yimek ā gabirden gelince bi parça yimek yapılyo yani. Gabirden geldikten herkez üç beş kişi ne gelebilirse gonu gomşudan veyahut dışardan müsavir varsa onnālan gelip yimek yidiriylō yani herkezē verilir. Biz yörüküz Bandırmē mere aramā gidiyoduk. Balıkesir’de araba durdu,

155 Balıkesirde araba durunca ben dedim ki ordaki arkādeře çay içiyoz bi de ehTiyar oturuyo yanımızda. EhTiyara sordum : Amca dedim sen buralımın dedim ben. Siz nerē gidiyonuz dedi. Dedim mere arıyoz biz goyunlā vā biraz mera tutçak yer arıyoz dedim. Sen dedim buralımın amca ?. Hayır oğlum dedi ben dedi Sındırgıdanım dedi. E amca dedim o zaman ben amca dedim Sındırgıda

- 160 Halulo eşmesi diye bi eşme varmış dedim o eşme akıyomu dedim ben. Akıyo oğlum dedi. Arabada hazırlandı yani hemen yürüyün diyoġa, bizi ağrıyoġa böle. Velasıl biz kalkarken ölü dedi adam bene ; çok şē yapma dedi, şindi dedi akraba ıkaz sennen dedi. Ama araba kalktı gitti gızım. Velasılı çektik mere aramē gittik orda Bandırmān Kūleflı köyünde beş ay merencilik yaptık. Kūleflı köyünde
- 165 beş ay merencilik yaptık malımızlan orda durduk. Haa ovalara çıktık velasılı ordan beş ay sōnu borā döndük. Hani o adam Halulo eşmesi dē eşme o zaman varmış dedemin ana dedemin eşmesi.

YER : OTMANLAR KÖYÜ (IV – 2)

KONUŞMACI : BACİYE TURAN

YAŞ : 64

TARİH : 22 OCAK 2005

KONU : Doğum, evlenme, cenaze adetleri, geçim kaynakları ...

- 01 Văciye Turan a'mış dört yaşında. Dügün eskiden ondan sōna ana boba bilir. Hanı gız kendi bilmez, hanı kendi anası bobası ne derse o olur ; Sōzüm ben aa vāmıcen etmicen denmez. Anan boban böğün borā vedimi seni tamam geri laf gonmaz bölü olurdu. Ondan sōna nışan olur, düğün olur, düğünde arkādeřler
- 05 toplanır. Sōzüm cuma gün dübek döğülür cumārtesi gün alē Pazar gün gālin biner, bazartesi doğak ondan sōna davılcılā eşşēlen gālır. İnsanlāda pusada eşşēlen gidē Manisē, Mıradıyē gadā gidē Mıradıyeden arabāya biner. Geri gine üç günde gālinir Manisa'dan pusattan. Ondan sōna gālındimi sōzüm arkādeřlē düğün başlar gari oğlan evi başlar gız evi duru řēder oynar gangır gālin tamam
- 10 kına gecesi oldumu ordan āline ayāna kına yakarlā gālinin āline ayāna damat yakamaz, gardeřlē yıkar gıyındaki arkādeřlē yıkar ondan sōna herkez dağılır evinē gidē gızlā. Gālin evde oturur de birazdan gelirlē gine orē yaranlā. Ordan davulda gālır çeğez sererlē arasında oynarlā gine ondan sōna çekē gidē davılcı oğlan evinē gidē.Ordan oğlan evinden keşkek getirri gız evine yimek dālır gine
- 15 gız yarannānan bārābā yimek yir arkādeřlennen bārābā gardeşlennen bārābā son ekmek olur gari o. Onu bindiri yir ayşamleyi ayşam olur gālin alıcılā gelir sōzüm atılan gālinede bindirilē gālin alıcı gelir sōzüm ağlāřilir sızlāřilir sōzüm anası ağlar akrabālā ağlāřır ondan sōna çekē gidē gālin binē gezdirilē arkādeřlē goluna tutarlā gālinin dört kişi iki sağaç. İki řē hayvanın kümü hayvan tutā
- 20 kümü gālin tutā doğru giderlē oğlana gezdiri ata, oğlan evē vārır. Gālinin ayağā altına řē ayağā altına gonmadan ip gererlē kapıya sōzüm gari iřtē ne alcāsa alırlā orda ip gererlē ordan onu indirilē. Gālini inerkene gazan gorlā ayağan altına ordan o damat ev üstünde sōzüm gālin indinek inmeden evel hayvanın ayağā altında testi gırarlā bi kel puçuklu sulu onu gırarlā. Ondan sōna damat
- 25 yokādan şeker saçā inē gaynata sōzüm gaynana indirir gor āvin içine. Ordan indimi namazlān üstüne oturturrā namaz gılcāk namazcı olcāk gālin. Gine oğlan āvinē iner gaynata gaynana goluna tutar indirir doğru odān içinē götürür. Ordan altınā namazlī gor namaz gılsın dē namazlān üstüne oturur. Ondan sona koltığın altlāna ekmek tutarra birē tene o yēnge o ekmeğı alır düğün akrabālāna
- 30 sōzüm ordaki birē dıkım verir ecik ecik dişi sızlamasın dē. Ordan ayşam olur gari yēngelē bora sōzüm ev aralıyse gidē evine sōzüm ateş yakar nēse sōzüm kış günıse yaz günıse yakmaz kış günıse ateşini yakā, lambasını yakā damātın evine yatānı yazar yassı olur gālini ordan getirirrē. Sōzüm gaynanān evinden yēngelē namaz gıldırır iki yenge damatta camıda kılā ondan sona getirilē saçlā hocalā
- 35 okuyu okuyu okuyu okuyu getirilē. Ordan arkasından öle yumruklarlā damatın kōkmasın dē yumruklarlā gatarlā. Ondan sōna gari iřtē orasını deyiverem mi ?

Hadî açıklamıyım orasını bi çarşaf sözüm saçlâ beklê orda. Ondan sōna damat girdinek sōna sözüm yarım saat bi saat dāğilde yarım saat işte ordan onu alırlâ bakarlâ yengelê bakâ tamam. Ondan sōna kapatırlâ kapıyı haydi çekê gidê.

40 Gälinnen damat yatâ kalkâ sabali yenge gelî yengelê gelir sözüm damat para kıstırır yatânın gullîne onu kıstırır. Ondan sōna onu ordan yengelê gelir yatâ toplâ o parayı alır. Gälinin üstü başını giydirir biraz yimek yidirir üstü başını giydirir ondan sōna süslê sandellêñ üstüne oturur gälin gari. O gün ayşama gadâ doğak. Ordan doğak olur oynar gızlâ gari öle öle dümbek-mümbek yok ileğen,

45 kaşık kaşilen .Ondan sōna öle dümbek-mümbek yok kaşilen oynanır gangınır ayşama gadâ öglê gadâ. Öğlen yimek yinir doğak hâlvası gari. Hâlveyi yirlê giden gidê galan galır. Galan düğüncülê sözüm şeden varsa yabancı dıştan onnâ doğa edê ondan sōna hâlveyi yir yayan postannâdan nerden Tıştan onnâ gidê yayan giderlê. Ondan sōna gelirlê borayı yengelê gine ordan ginê gızlâ oynar

50 gangır gine. Ondan sōna yengelēnen gälin gidê gaynanān evine. Gälin bordan gidê gaynanān evine götürülê yengelê yengelēnen gälin ekmek yir. Gaynana ordan bizim günde yoktu ya hindi şê değışiyomuş kaşımı ne o gaynana şê midi ? Bizim günde yoktun o ordan o olmaz gaynana öteki yengelēlen barāba ekmeğı yir gälin. Ondan sōna yidinek sōna hadî bakām göle. Yengelê önden gidê sözüm

55 heybeñ içine şê gata bıydê, üzüm ordan o gidê. Ordan gälinin älinde de eççik bıydê vâ bi älinde su ordan giderken bıydê saçâ geri gelirken sulāye sulāye eççik eççik, eççik eççik döke döke gälir. Älin tutturmadan gölün başında akranlāna su verir sözüm. Ordan geri getirir evdekinlerede äl tutmaz gälin veri birê yudum onu içerlê ondan sōna gälin soyunur gari borā evini gälir. Üstü başın çıkarır

60 ondan sōna al bezin tartınır sözüm üstü başın giyer. Ondan sōna testiği sārınır suyu gidê. Görümcesi varsa yengesi varsa nēse onnâ suyu gidê. Gälin garî gölden geldinek sōna donanır, al bezi tartınır gälin donunu giyê çıtari ilkin şê yok ya çıtari don vardı, onu giyer fıstanı çıkarır. Bi suyu gidê yengelēnen barāba getirir ordan gine ayşam olur doğak günü ayşam gine ayşam olur tamam

65 düğün biter. Şindi gälin oldu senesi deyince böbek gucānı gelir. Emme gelēni gelir gelmeyen gelmez. Bēm senesi deyince gucāmı geldi, hamile galdım. Hemen vādīm gün gerdeğē girdīm gün ayşam kalmış mübarek. Ordan senesi deyince gucāmı geldi böbek. Eee yol yok, araba yok ondan sonacāzım ebē kim götçek. Borda nenele borā hateş vâ baca soba moba yok bacān başında. Altınā bî

70 daş korlâ şöle, üstün bi eski paçavra hadî bakām bi ip asarlâ böle yokarā. Seni bunu asılcan böle ipi asılcan sıkın sıkın nenēn biri arkadan böle böle böle biri önünden. Eski bi bāz arasını sararlâ çocuk olur böle asık nenēn biri asılır doğar. Ondan sōna çocın şeydē sonu olur onun çapa korlâ böle burasına o çapáyē ordan sonunu çıkarılâ götürülê onu gömerlê. Çocı alırlâ ordan ez iki gün bi gün iki gün

75 yıkanmaz çocuk. Anasıda yıkanmaz çocukda yıkanmaz neden soğuk olur hava. Üşür dē bi ara dürmelē verlê bi şeyin arasına ordan onu orā gorlâ sondan gari ez kendi anası ayağā binē öle çay may yok; çorba neniştē çorbası, taran çorbası

varsa bişir, tarana çorbası yimez.Nenişte aşı yir, äkmeđ doğrar içine, şeker şerbeti yir üç gün dört gün bunu yir. Ondan sonu bu göğüslēni deli sūt inē. O
80 deli süde sağar, bazok böle yattığı yerde akar. Çocuk emer emđini emē emmediği akar borā göğsünden üç gün üç günden sōnu düzelir, ana akmaz gari. Ondan sōna üç gün üç gün, dört gün durdumu kırklanır. Evele annesi kırklanır sözüm kırk daş atar, sekizlik atar kırklık suyun içine. Ondan sōna evele anası banyo yapar evele çocuktan evele. Ondan sōnu çocī banyo yaptırılā
85 yaptınek sōna ordan çocuk banyo yaptınek sōna ó zaman emdirir çocī. Emme yatakta şeyin gıyını yatmaz hani gocasının gıyını yatmaz kırklı gārı. Kırk gün ayrı yatā olur onun çocīnnan barāba kendi ayrı yatar. Sözüm dede sözüm adam ayrı yatar anasinnan çocīn ayrı yatā olur kırklı. Sözüm bi minder, bi yorgan, bi yastık nēse kırk gün on altında yatar. Ondan sōna kırklandımı bi onnarı için
90 dışın bi yıkar bi su sepē evin içlēni su seper tertemiz için dışına tualātlā, avlulān içlēne kırk su, kırk dene kırk kaşık su gatar. Óndan sōna şeyden geçirir kırk daş atā, kırklık atā kırklanır. Kırk gün emme kırk gün ötekinlēde etmezde kırk gün. Ondan sōna kırklanır sözüm giyinir kuşanır ondan sōna çıkā mällē....Kırk gezmesi yapar kırklandınek sōna hem gezmeside hemenek yakın göşulara pek
95 fazla çıkmaz. Orrā varır bi de şöle olur para sözüm hindi kırklı ya kırklı sözüm ärkek gelsin sözüm gine bak kölunda bilezik vā yengēn beşli vā şindi ben kırklıyın onu çıkarın ordan çocīn başın altına gorun kırk garişır para kırkı. Ordan hemen beş on dakkē gorun óndan sōna ālır ó insan gider. Kırk kırk garişımı bi de deymen , deymenden geldin mi sözüm ilkin su deymeni olurdu deymenden
100 geldin mi çocī alırsın hemen ya dışarı çıkçán kırklı çocuk dışarı çıkçán ondan sōna onu alcán geri evē un çuvalı girdimi ordan çocī alcán aççık bi dakkē un çuvalsını böle yatrıcán aççık bi dakkē. Ordan onu alcán geri şeyin içine gocán evin içini durcák. Bi de işte para deyivēdim ya o para. Para keyk kırkı derlē ona çocī gurudur, böbeği. Ordan kırklānır aççık gonşulā gidē gālır. Óndan sōna
105 gonşulā gelir borā kendi gelir pek fazla çıkmaz kırklı çocuk. Göz olur nazal olur pek hani dışarı çıkmaz kırklı gari. Ondan sōna ó öle piter hindi kırklı çocuk şēsi pitti başka. Göz nazar oldumu ondan sōna gurşun dökerler, şekerli su içiriler, üzerik tütedirler. Birincisi, kinciside üçüncüsü bi de garın ağırır sözüm çocīn ağırır, garını hurgu vurarlā yani işte arpā unundan öle doktoru mukturu
110 götmezlē, tokтуру yoktur. Neylen götçek araba yok, yok yok neylen götçek evde ; yağlanır seyтин yağınnan ordan ez bal gorlā, ez óndan sōnacēzim yumurtu gorlā gālıncik olur çocuk, ordan götünü yumurtu gorlā derelēden yankeş tutarlā. Onada döverlē borā götün üstünü furarlā, bora imīni furarlā kafasını böbeğin ondan sōna çocuk düzelir. O öle geçē ne dedim ben bi de kafa garişti işte hindi
115 bak. hastalī tokтуру gitmez borda evde. Yumurtu furarlā ondan sōna seyтин yağınnan yağlarlā, ondan sōna hurgu furarlā. Ė yok nerē götçek araba yok, ondan sōna böle yol yok, telefon yok, evde eyleşir işte. Eger ömrü varsa yaşar yoksa Allah vērse olcak, vemezse alır orda, bu böle. Ölüm, şindi ölüm bu

evde sözüm hindi boğün mafât ettik, boğün bu evdeyiz gündüz öldük sözüm bu
120 evden gine eyi kötü arkıya galanlâ pişirir, yimeğini pişirir sözüm ne varsa, ne
yimek yapâsa pişirir, galan müsevirlê dıştan gâlır şeycilê gâlır onu yidirir. Hanı
müsevirlêni yidiri dıştan soğru gelmez. Ondan sōna ayşam olur erencilê gelir ;
okur, dua yapar, subanekeden başlar bildiği yere gadâ dua ederlê. Ondan sōna
onada ginê yimek yaparlâ -hindi yapmayala gari onu eskiden- yimek yapara
125 pilaf sözüm ayran varsa ayran yoksa koşaf işte evdeki olandan sözüm evdeki
kendin ne piştiysen böğün evden sözüm katmer ettin, aş piştin eççik gor seytin,
peynir ne varsa, hindi etmiyorla gari onu eskiden. Ordan onu kendin goyuyon
onu o gettiğin yerde señ soğraya goyuyorrâ. Ordan yiyon, içiyon, okuyon,
duasını ediyon. O gün ayşam gari ordan geliyon borâ evê yatıyon kalkıyon.
130 Ondan sōna çanıklâ orda galiyo sabalı gidiyon o tabaklâni ordan alıp geliyon,
şêden eren evinden getiriyon ordan ö öle bitiyon eren evi. Aradan üç gün geçiyon,
üçgün hayır yapıyo. Üç gün öndan sōna bişi yaparlâ toplanır gâlini gızı nêsi
varsa toplanır öndan sōna bişi yaparlâ, köğün alt üstünü. Dağdırlâ sözüm üç gün.
Ondan sōna yêdisi olur. Yêdisinde de ginê mevlüt eskiden okunmuyodu ya şindi
135 mevlüt okunuyo. İlkin eskiden yedisi mevlüt okunmaz. Ordan önada yaparlâ
mevlüt okurlâ yedisinde lokumlu mokumlu . Ondan sona kırk olur. Kırkında da
ginê bişi yaparlâ. Ordan ona dâdırlâ ginê köğün altına üstüne hepsine bişi
yaparlâ ordan ö zamanda ginê mevlüt okudurlâ, kırkında. O kırkında okunmaz
ha sayı tōbe yâniş konuştı eben. Kırkında okutmazlâ älli ikisinde älli ikisinde
140 keşkekli mevlüt okudurlâ. Son mevlüt olur gari o, bi de okutmazlâ okudurrâ da
hanı yimekli yapmazlâ gari. E işte lokumnan, öndan sōna şerbetlen filan
camılarda önada okunursa okunur, okunmazsa okunmaz. Bu ölü şesi böle.
Sözüm ölü anam sözüm anam eli babam eli ölü götürüler cenâzeye oraya şeye
musallâ taşında dua ederlê gadınlâ toplanır erkeklê toplanır duasını yaparlâ,
145 ordan uğurlarlâ hadi selâm söylen, hadi şeydin hayır şey etsin de Allah tek nasip
etsin diyerekten şöle uğurlarlâ öna, mefta. Biz böle gödük. (Ölü hayırı su hayırı
falan nasıl yapılır ?) ölü hayırlâna şeye mi ? Ha su onnarada sözüm hali vakti
varsa yaptırır sözüm çeşme yaptırır, göl kazdırır hali vakti varsa yoksa sözüm
camılara yahut çeşme yapanlara beş on guruş para verilir. Älimden ne gelise
150 sözüm halim vaktim eyi göl gazdırın yahut bi yakına bi çeşme gazdırın, yaptırın
yahutki bi guyu ginê guyu yok ya guyu gazdırın. E halim vaktim yok sözüm
camılara nerrê varsa bunnarı yardım yaparın elimde ne var sözüm üç beş guruş
ne varsa onu verin sözüm älli milyon yirmi milyon nese iki yüz ne varsa elimde,
onu verin. Bu böle, su hayırı böle sözüm bu anamın bu bobamın diyerekten bunu
155 hanı verilê emme camılara emme yoksullara ne halin vaktin varsa onnarı verisin
yok halin vaktin yok e gönünden ne koptu sözüm verisin sözüm akrabalâna
şêlêne gonşulâna, camılara yahut bi öğsüzleri sevindirirsin. E ez eyise işte
dedim göl gazdırısın, guyu yapâsın, çeşme yaptırısın halin vaktin varsa, e yok
yapamıyon bu böle. Bizim günde böle peslemek yok, gurban peslemek yok. He

160 onamı anlatçen ıramazan bayramı işte sözüm hindi gâlır bayram, oruç tutarız. Sözüm öndan sönacezim böğün arafa yapâriz. Ertesi günü bayram namazı bayramlaşırız akrabalânnan, gonşulâlan önna bayramlaşırız, şeker vâriz sözüm golonya nesê tutâriz. Ö öle gider. Sözüm akrabalâ gideriz, bayramlaşırız tamam o da öle bitê yalnız gurban bayramına, gurban bayramına

165 böle peslemek yok, sürüden âlî geliriz sözüm bî kısır sözüm sendê varsa kesim, yok ben arkâdeş bendê bî beni bî kısır goyun vê deriz. O zaman böle peslemek yoktu sözüm gonşudan sendi bendi.... sen beni bi kısır goyun vê denilirdin. Ondan sona senden âlıyım ben bi kısır goyun seni ben bi sağmalı nêse bi goyun veriyon. Onu kesiyon kına yakıyon kafasına borrâna boralâna ha kına yakıyon

170 belin üstüne kına yakıyon belin üstüne kına yakıyon onada ay görünmeden hem hindi gari ay görünmeden ay mây bakan yok bunu ay görünmeden yakâdık biz. Böğön şindi kurban ay görünmeden kınaladık böle belin üstünü, kafasın üstünü kınaladık. Öle peslemezdik, sürüden âlı gâlidik goyun gûzu nêse onu kesêdik öle evdê peslemek yok, yem mem satan yok sürüden kesêdik. Ondan sôna sözüm

175 nışan nêse sözüm gızın oğlun nışanı nêse şöle bacak art bacağınan. Ordan onu gôrduk dü orê oğlan evi gız evin, dünür evinê gitçek gıyına sözüm bi gat sözüm yemeni, sözüm gazak yahut öle don onu goyuyon. Gatıyon orê sözüm iki üç dene yumak eveli yumak olurdu hindi yumak yokki o yumaklâdan gız çevreyi aha böle. O çevreyede damâtın borê cebini ilcek Güliyo bidem. Onda

180 onu gızı düñür evine o gitçek sözüm üç dört yumak nêse dört tene beş tene yumak, bi gat böle yemeni, boncuk, ez pul bi dê bacak düñür evine orê gitçek o. Sözüm oğlun varsa yoksu gitmiyo oğlun varsa orâ o gidiyo. Ordan sözüm bak onu deyivedim ban sana dünür gelirkene heybe olur böle heybe sözüm ö gelcek oğlan evinden gelcek olanlâ heyben içinê girê. Orda akrabalâ gaytmer olur böle

185 yengelê gaytmer edê sözüm üçê ikişê ordan leblebi gonur ordan sonacâzım ez altını bıydê gonur üzümle ez leblebi gonur birê ikişê dane gaytmer akrabalara gız evi akrabâsına âncak. Ordan onada onu alır her sözüm akrabalâ içinê ne gatçêse oğlan evine iletir. Gız evini geliyi gari o âncak tâ gız evi veriyi. Sözüm halâsınâ teyzesine sözüm gardeşine nesi varsa onnâ veriyon. Ondan sôna öda ö

190 evde aliyi içinê ne gatçêse gatıyo oğlan evinê getiriyo oğlan evi veriyon. Bu böle eskiden böle heyben içinê giryodu, bôçalâ heyben içinê giryon ordan heybelen eşşê atılıyo. Pusat pusat gelikene Mânisadan pusat geliyi ya düğün evi şê oğlan evine gız evinê gelcek pusat ordan eşşê sarılıyo sözüm çuvallân içi katılıyo nesi varsa oğlan evinden kilim, keçe nê varsa ordan eşşê sarılıyo eşşên üstünü bi

195 çocuk bindiriliyo. Ordan onu alımıyo eşşek doğru gız evine. O..... (?) kız evinê iniyo keçe, kilim çeyiz seriliyo perdelên uçlâna seriliyo üstündü çöcük. Sözüm o çocî bi mendil mi vécen eşşêlen ikisine eşşên gulâna bi mendil bağlaniyo çocî dê bi mendil veriliyo. Yengelê gız yengelê indiriyo çocî unnarı bağliyo undan sonu o çekip gidiyo çocuk gari eşşêgi. Yengele getiriyo pusat bakılıyo eğsiniz

200 gediğniz nesi varsa doruyo gız yengele sözüm ha şu yok ha bu yok soruyorra. Ondan sonu oğlan evi gonuşuyo oğlan evi gidip alıp geliyi. Sözüm nêse sözüm

- yemeni äsik hunnadan mı äsik nesi äsikse oğlan evi söylüyorra o gız yengesi oğlan evi yeniden alıp geliyo ona. Sözüm hediye olarak yahut kendiniñ gälinin noksannä oluyo önnarı alıp geliyo, getiriyi yeniden getiriyi o gız evini getiriyi.
- 205 Bu böle. Gurbanda işte gurbanat dedim ya gurbanatı hiç peslemek yok, gurbanı peslemek yok böle evde bakmek yok. Ordan alıp geliyo sürülēden, kesiyoz sözüm kesmēyen goñşulara sözüm sen kesmedin ordan sözüm hōle kesiyoz. O goñşu kesmemiş hōle veriyoz ha biráz hōle kesiyoz bıçak bıçalan kesiyoz ha ordan onu veriyoz. Sözüm bi bacak kim kesmedise, kim goñşu kesmedise hadi
- 210 ö da onu yesin diyo. Bayramda oyun işte sözüm hindi gurban bayramı iramazan bayramında oynanıyo. Sözüm oynanıyo gari bayram geliyo; gonak gonak bi ev tutuluyo, bi ev sözüm hinci sizin gonak va ya. Sözüm toplanıyo bi ev akran hindi sizde nasıl toplanıyo aynı biz de öle toplanıyo o eve toplanıyo hep bārābā bi eve toplanıyo. Ondan sōna hadi bakām gonağa gitçez. Gonakta emme
- 215 öle nışanlınānan öle eççik hōle hōle gonusmāk yok. Gonakta ne ettin orda arkadaşlennen bārābā hōle gonusmāk yok. Yok öle gonusmāk gonakta gonusuyon sözüm akrannānnan bārābā sözüm nışannınnan orda gonusuyon hōle hōle gitmek yok doğru ävine herkez ävine dağlışıyo. Hem sabba gadā oynanıyo sözüm hindi aşşam gidıyon sözüm yassı ezanı okunuyo yassı ezanı okundunmu
- 220 ordan gidıyon sabā gada gonakta oynanıyo işte orda muhabbet yapılıyo emmi hiç bi dākke gitmek yok. Dümbek vā dümbek kaşilen , kaşilen dümbek vā. Ondan sōna oynanıyo gangınıyo sabba oluyo sabası tavuklā ötekene herkez evine dālışıyo. Gineyatılıp kalkılınyo sabalı gine ordan yinilip içiliyo sözüm sığırın varsa goyunun varsa geçiriliyo nēsi varsa hadi gine hadi gidıyo biz gine
- 225 bi yakāya toplanıyo hadi gine gonağa. Gine aşşam gada gine dümbek kaşık öle şey havası değil kaşilen cak cak cak. İşte özel oyunu kāşık, ileğen bi tene ileğen değil teneke teneke çalıyo, dümbek kaşilen böle ellen şıkıdık şıkıdık teyip meyip yok, kaşilen cak cak cak cak kaşilen oynanıyo. Ondan sōna aşşam oluyo aşşamleyi hadi bakām çıkıyo gonaktan dālışılıyo suyu gidıyo guylara.
- 230 Arkadā ođlanlāda gari gençlēde eskiden musluk oluyo orda sen biliyondur belkin he ebēn alayından önnāda orayı toplaşıyo. Ordan çeşme meşme yok. Suyu gidıyo aşşamleyi gari gızlā ordan dolduruyō testilere çatal testi ordan eve. Gine aşşam oluyo üç gün bilemedin dört gün bayram iramazanda gurbanda. Bayram böle geçiyo. Emme hindi sizin gibi öle bilmem ne saat onu gada bilem
- 235 değil. Öle arkadaşlennen değilde nışanlınınnan bile gonusmāk yok. Orda emme hep bārāba bi gonakta sözüm hep bārāba giriyoñuz dimi gonağa aynı o gada. Orda o zaman gonusuluyo şey oluyo maabbāt orda oluyo sözüm eyleniyon, gonusuyon, şakālanıyon orda. Gızda abı varsa oyunu kalkmaz birincisi. İkincisi de abisi bilir sözüm oynıcek di mi abisi çıkā gidē dışarı. Hindiginlē gari hep
- 240 bārāba oynuyo ya sözüm hindi sen kalktı ordan gız çekinir ez, hani abim vā demez de ötekide anlar abiside. Kaşık onu verilir oynamācem ben der gız oynamācen oynamācen. Öndan sōna abisi anlar gari. Öndan sōna anladı mı oğlan çekē gidē dışara gız kalkar oyuna, oynar gangır ordan sōna oturu oğlan

girē içeri. Hindi gari hep bārāba oynuyunuz ya ó zaman oynanmaz gülüşüverilē
245 abim vā der sözüml ablam vā der oynanmaz. Büyük varkana güççük etmez,
büyükklē o zaman anlar dışarı çıkıveri. Arafa gün bayram hazırla arafandan
hazırlā. İlk eskiden sözüml çiçek olur oğlan evine nişanlıyı çiçek bağlanır bölü
bölü bi sepet gül yapılır. Ordan o gider sözüml kim götçese akrabası mı va nēsi
varsa götürür. Óda ordan ālır óna oğlan evi de dağadır akrabasına bayram günü
250 dakıncek gari. O bide damatı şe gider sözüml urbu(*) değıilde gömlek sözüml
mendil , terlik olur. Eveli öle terlik başına o gider aha böle mendil gider. Ordan
ónnā gidē o gündü ertesi gündü şe gidēken dakınır bayram namazın gidēkene. O
şiye arafa gün hazırlanır, o ayşam gider. Böle şindi sözüml hindi ıramazan
bayramı arafadan arafa gün gari kız hemen çöreğı bişiri dağada, hazırlīni yapā,
255 geri galamı annesi yapā sözüml bulaşīni yalaşīni annesi yapā kız kendi çekilir orē
hazırlīni yapā. Sözüml nēççese hazırlā gor gari sözüml yengesimi vā, gardeşi mi
vā o götürür oğlan evinē götürür. Ó gari oğlan evi kendi dağadar sözüml nere.
Akrabasını ne vēcēse işte ya mendil öle mendil bi tek şe gidē damātā. Arafa
gün pişiyoy yaparlā óndan sonu köğün alt üstü vādır. Orda köğün aşşā mälle
260 aşşā dağda yokā mälle yokarı dağda. Ordan giden gidē gitmeyen gitmez arafa
günü kabire. Ana arzeden gidē arzetmeyen gitmez, ne yalan söyleyin. Ordan orā
giderrē sözüml ziyaret ederlē ordakinlere sözüml çiçek götürülē sözüml nē
varsa. Ordan doa yaparlā namaz gırlarā dışında için değıil dışında. Gine ayrı
doasını ederlē gine ya guran bilen okur bilmeyen okumaz. Ālimizden geldī
265 gada bildimiz gada edēriz, hanı doa edēriz. Yalnız guran bilmiyoz, onu
bilmiyoz onu okumam. Sözüml bildim evellē nē varsa onu okurun. Ondan sōnu
doa ederin; sözüml anam bobam, gardeşim neyim varsa. Onu uruf içi bi de bu
hayrı yapakanada bişi yapıyirsin. Dağattık evleri ya ónada sözüml üç tene bu
anamin, bu bobamın, bu sözüml gardeşimin yahut bu çolım çocimin, bu başım
270 gözüm sadakası deyerekten koruz. Gurbanda da ıramazanda da bişiyi
dağatmaya gidēkene ileğen için goyuyon ya işte ó zaman üç üç; bu sözüml
anamin , bu bobamın, bu gardeşimin , sözüml bu gaynatamin yahut bu
gaynanamin yahut bu başım gözüm sadakası diyerekten dağalır bişi. Bu böle.
Kış ayları biz eskiden taranı yapārıız sözüml bi teneke ondan sona üç teneke
275 sözüml üç teneke bulgur yapārıız. Konserveyi yapmāyıız. Badılcan, büber, fasille
guruduruz. Kış hazırlī; salça çıkārıız, ondan sōnacāzim nenişte çıkārıız .Yaparız,
çıkārıız unnara. Ondan sōna dā onnada sözüml helva nenişte çorbası yapārıız,
ondan sōna hālvasını yapārıız neništen. O.... konserve filān yapmāyıız onu dā
teze çıktı o, bizim günümüzde yoktun o, onnarı yapmāyıız. Makarnayıda ona
280 gıyādık gıymazdıktā bişçemiz zaman böğün pişçez demi böğün makarna
pişirem ordan yoğuruz hamura gıyādık sözüml gulag aşı tamtamı deniyo ne
deniyo manda mı nē o gulag aşı ona da böle sözüml yoğordumuz varsa gulag aşı
ona da yoğuruz. Hamura hemen gıyārıız ālde öle gurutmek murutmek yok. Óteki
makarnayıde makarnayı şindi yoğururuz, açārıız oklāylen ondan sōna
285 tepseriz, gıyārıız, suyu furaz ocağa ; o gaynā orda. Bişiriz ondan sōna sözüml

mantı aşı ; yoğurdun varsa yoğurt dökeriz, makarnâ varsa makarnâ, peynir,
sēdin yağ onnarı gızardırız üstüne, makarnān üstüne. Ötekin üstünede gızardırız
gine ; yoğurt dökēriz , üstünede gine sedin yağ gızardırız gulag aşın üstüne. O
eskiden böle öle şē yapmāyız konserve filān yapmazdık. Salçáyide kendimiz
290 yerrēmizden çıkarıdık öle almazdık ordan onu almazdık. Yerrēmizden şöle
küçük küçük tomata onu gari gazanlā ıslādık ondan sōna çığnē sözüm
gārıştırdık una, sıkādık böle galburlan ordan geçiridik buna. O geçtinek sonu
bi müddet sonu ēlekten geçiridik orda sürmē gatadık suyu akar. Unada orē
goduk mu şē güne gorduk gündü bi güzel suyu geçer. Öndan sōna gatāriz
295 tepsilere , duz atāriz duzdan sōna gine ez dā günü görüz katılır. Gatarız bi camın
içine üstüne de yağ seperiz seyтин yağ kışın yiriz salçeyi. Şindi badlıcan böber
kendimiz yetiştiridik borda derelēden getiridik bahçē orrā edēdik hindi evlēn
önünde varya. Eskiden getiridik bahçalādan, ordan yidīmizi yirdik yimedīmizi
gurudurdık sözüm dizēdik, dilēdik böle bıçālan ordan ipē dizēdik gurudurdık.
300 Böber, badlıcan tomatayı gurutmadık salçā çıkādık tomata gurutmazdık hindi
guruduyōz ya o zaman gurtmazdık. A olmazdın pek e oldūnda şöle küçük tomata
olūdu öle dilmē olmazdın. (Geçim kaynaklarınız neler ?) Hayvancılık işti mal,
goyun. Goyunu ordan gatādık ağallara ordan sabalı çıkamāya gidēdik yem yok
yem vemezdidik. Sözüm çobannā sabalı gidēdin ayşamleyi gelirdin goyunun
305 başından. Ayşamleyi de gelmezdin goyun, baharın goyun kırkçak ya öle.
Yimeğe çobanın ayānı gidedin sözüm yumurta ne var işte orā ayāna götürüdün.
Orda çoban hem goyun kırkā hem yatā yimēnede orda yerdı goyunun başında.
Ondan sōna bu sağmeci goyun sağar südü ālır evē gelir mandarē
döker. Ayşamleyi hadi gine bakām çobanın ekmeği gine bi çoval yapā sūt
310 sağmeci getiri borā eve. Çoban gine orda galır ordan kepenek evē gelmez
hindiginlē gari gitmiyi zaten ya. Çobanın ayānı gidēdi yimek getmezlēdi borē.
Ordan yapāği yapağ kırkā çoban yapāği kırkā. Sözüm satıcı gālır yapağan
saticısı satılırdı ō zamanlāda. Öle kaç para ucuz işte yirmbeş gurus mu ālli gurus
mu nese ucuz. Orda satarrā sözüm kümü satā kümü satmazdın. Yapāği kümü
315 yorgan dikē yüne keçe vurulur Manisē keçe verīle keçe furulur. Sözüm oğlunu
gızını nēsi varsa keçe furdurur. Üç tene dōrt tene nese kendi evine, gālnine
sözüm gızı varsa gızına keçe furarlā yūñüne yapā değıl emme yün ayrı olu yapağ
ayrı olur. Yapağsınada sözüm dūñür evine sözüm böle bi çoval gētirir. Ordan o
da gari işte yakanır, didilir, daranır, eğrilir kilim dokunur, eskiden gara gocalan.
320 Kilim boyadılır boyacı gālırdı unna boyadılır ondan sonu sözüm gız evi dokur
sözüm oğlan evinnen bārābā ikisi gārışık bi mez o dokur, bi mez o dokur.
Dokunur ondan sonu gızın āvinde gari oğlan āvinē gidē çeğiz serilir, oğlan
āvinden gālır kilim. Hayvancılık işti bu. Hindi sabalı böle çay māy yok, saba
kalkıyon taranı çorbası yiyo çiftçi senle bārāba yiyo haydi bakām öküzlē ālıyo
325 çifte. Nerde tarrān gıyında gen vā nerde daşın arasında gen vā, öküz nerē
yanaşmıyo çapa ālinde. Ayşamā gada çapalıyon oraları öküzlen bārābā.

Ayşamleyi sabalı çiftçilen gidiyon ayşamlı gine çiftçilen geri eve geliyon, bārābā hep bārābā. Ondan sōna ayşam oluyo gari napçen yorgun ordan çıkamiyon gari bi tarafa evde. Ayşama gada çapa çapalıyon ya sözüm öküz yanaşmıyo daş ē

330 sapanda tutmuyo. Mecbur çapēlen tutmáyan yerlere çapa. E ? Evē gāliyon yimek yok ; sözüm evin ayrı napçen ? Çocuklā ađlāşıyo gari orda taranı çorbası mı vā ne varsa eççik yapıyon. Yiyon içiyon, hadı bakām sabalı gine öküz geç kalk öküz samanla, yemle, bırçak yarıyon, öküz samanla. Hadı bakām gine saba oluyo hadı bakam gine çıfte. Çocın varsa napçen sırtını sārınıyon çocı hadı

335 bakām yoksa adamlan bārābā çıfte. Sürüyo onnan bārābā ekmeğin orda bārābā yiyon içiyon ordan ayşamleyi hadı gine eve geri geliyon. ödun, şindi gızcek, yarecek bir olurduk arkádeşlennen böle sözüm sizin nas ediyonuz arkádeş aynı bizde. Cuma günlede odunu gidedik nerelere çaltı odunu tırpannan oradan Cuma günlēde odunu gidēdik. Tırpannan kesēdik birē ark getiridik. Ondan sōna o

340 galdı yarana çalı sırtımızlan getiriyoz, eşşēlen getiriyoz. Ordan eşşē bulamadım sırtım getiriyon napçen eşşek yok mecbur sırtınnan. Bi de o bütüğin şēlere ekinlerede sırtınna çektin. Hep deste sırtınnan. Onu çekiyon eşşēđe sarıyon ondan sonu o kendi sırtını sarınıyon. Napçen eşşek yok varsa sarcán yoksa sırtınnan getiriyon. Harmana da hayvannan hayvannan hayvannan döğülüyo.

345 Bak şindi bıydē çekiyoz, sırtımızlan getiriyoz goyuyoz orē sözüm makinē satan yok çatmada yok hayvan ondan sona çatmā aramē gidiyon. Başında bir hafta filān bāklēyon, hayvan hayvan çatmā dedim hayvan. Ordan gidiyon Garaguzuyu gidiyon Düzlene gidiyon yok. Ondan sona mahini çıktı mahini getiriyon sözüm döğüyon ona guruyon savurmēyo kendin savurcán. Hindi gari bıydē ayrı saman

350 ayrı ya. Ő zaman hep bārābā samanında içinde bıydēsi içinde kendin yabāylen savurcán, ellen. Hadi bakām özger tutarsa hadı özger yok bekliyon gari özger çıkçák diye bekliyon. Bir hafta on gün bekliyon, tarlalāda. Yok onna hayvannān döğün mü yıđcán böle yıđcán sözüm imbata mı yıđcán gundoğu mu yıđcán yığıyo. Ondan sona onu yabāylen savurcán böle bıydē bi tarafa saman bi tarafa.

355 Ona da savuruyon ondan sōna ortaksa ortakçı gelecek ordan ortakçı gelesiyē gada bekliyon bıydeyi başında gece gündüz bekliyon. Ortakçı geliyo sözüm samanı orta yerinden bölüyo bıydē sözüm nēsi varsa ona da üleşiyon sözüm iki üç dört nese tenekelē üleşiyon sarıyon getiriyon. Samana da ortakçı orta yerinden bölüyo yarısı seň yarısı bēm. Ona da üleşiyon bu iş böle. Sözüm hindi düğünü

360 gidiyoz Düzleñe düğünü gidēdik duğak sabası günü ayşamleyi gelirdik, Düzlene. Galırdık sözüm böğün nē çarşambā Perşembe sözüm Pazar Pazar biniyi ilkin çarşambā, Perşembe, Cuma ayşamı binēdi gālinlē ya hindi gari pazar biniyi. Ordan gidēdik galırdık yārānlā o gün gālin indiği gün yārānlā gızlā götürüdü evlere. Sözüm gelin indiği gün gari saba doğak ya akranlā sözüm

365 böğün bēm eve gel yarın bizim eve gel orlā gelirdik, orada gālırdık. Sabalıda gine oynanır gangınırđı öğlen sona işte hālvayı yirdik doğak hālvasını gelirdik borā eve. Yayan, araba yok, yörüyerek gelirdik. Ordan sözüm Dazyurdu Dazyut pek gitmezdik orē Türkmenē gidēdik Düzlenē gidēdik Dazyurt pek gitmezdik.

Ortukō zāten hiç gitmezdik sözüm Garaguzuydá bazı gidēdik bazı gitmezdik
370 Garaguzuydá. Hanı sardıramazdık önnālan yalınız Düzlenle çok sardırdık şēlen
bārābā Tökmen köyünnen bārābā gidēdik galırdık Dazyurtu hiç gitmedik yani
gitsekdē bile çat pat te ara sıra sabā gidēdik aşıamleyi geri gālirdik, galmazdık
orda Dazyurtta. Türkmende gālirdık Düzlenle hele doğak gün aşıamleyi
gālirdik Düzlenle. Cuma gün sözüm alē toplandı gün aşıam gidēdik böğün
375 Cumartesi alē toplanıyo dimi esker o gün gidēdik gālırdık orda. Ordan gari kına
gecesi ya ētesi gün gālin bincek ordan o ginē galırdı gālini bindiridik gālin iniyo.
O gün aşıam bi dā galdı iki gece bi gündüz galırdık. Ondan sona bazartesi gün
sözüm ne gün, ne günse o gün çekē gelīdik aşıamleyin. O öle gelirdi ordan
Düzlenle ya Türkmendē de iki gün galırdık. Bobamelin bobası eskiden çullī
380 vāmişlē. Çullıģı veriyo bunna señ sivrisineģi yidiremīcez biz demişlē dedelē.
Bobamgilin bobası bilmiyo biz de sivrisineģi yidiremīcez dağda durcáz biz
demişlē ayran işcez demişlē. Bunu bu gada biliyon. Ayran işcez bordan mal
daşıcez diyorrā. Ovada sivrisinek vā ya onu yidiremīcez kendimizi biz demişlē
bobamelin bobası dedemeli Çullī vemişlē bizede biz borda galmıcez demişlē,
385 dağa gitcez biz ayran işcez biz demişlē yicez, işcez değıilde o öle galmış borda
kö. Onu duydum onu biliyom. Ben hindi nereden geldi nereden oldu onnā
bilmiyon Eskiden işte bıydē ekēdik, arpā ekēdik, bırçak, çavdar, noğut, bakla,
bunnarı ekēdik. (Yani yemek için nohutu satın almazdınız) Aa kendimiz borda
kendimiz kaldırdık bakleyi, noğuda kendimiz kaldırdık. Bırçak ekēdik öküzleri
390 veridik bırçağı yarādık daşda unnarı kendimiz yolādık ekēdik. Arpa bütēdik,
orālan bıydeyi bütēdik. İşte anlattım hayvannan döğülürdün hayvan olmadımı
makine çıktı mēhinede işte savurmazdın hindi gari savuriyi ya o zaman
savurmazdı kendin savurudun bıydē, arpē. Bırçağa bırçağa döğmezdin bırçağa
hayvannan döğülürdü, älle savuruduk bırçağa. Ondan sōna bu sondan çıktı gari
395 bunnā hanı makine şētmese hanı bıydē ayırıyo, samanını ayırıyo onu
sondan çıktı ötekini kendimiz edēdik hep. Harman kalkādın evel harman
kaldırdık ondan sōna sözüm getiridik eve sözüm bıydē, arpā nese ordan
gātiridik sözüm bulgur gaynadırdık. Ondan sōna bütük deymen tutādık,
çamāşiri yıkādık. Ordan hemen kalktımı sözüm her iş götürülürdü hem taranı
400 olurdun, bulgur gaynadın, bütüktü deymenlik bütük Ondan sona bi hurunda
ekmek olurdun, çamāşir ondan sōna çamāşir yıkanırđın. Çamāşir yıkanıyo ondan
sōna yaranasız gari donanık ya ordan yāranlānnan bārābā akrabalā sözüm
yāranlānın evlēne otumē gidēdik äl işi yapādık bu işte äl işi dediğim bu. Önnarı
yapādık. Ondan sōna gızçek toplanırdık sözüm böğün señ evde yarın beğem
405 evde toplanırdık önnara, Ordan bārābā Muğabbet yapādık orda gızçek öle yimek
filān yimezdik emme. Sözüm sabalı evimizden yirdik gine aşıamleyi öğlen
sonu ezān okundumu hadi gari evimizi gidēdik gine hadi gidem derdik aşıam
oluyo, evlēmizi gidēdik. Yani bu işlē böle evela bunā edēdik, hepsini hazırırdık
taranamızı bulgurumuza sözüm ne varsa hazır kışlık salçamıza

410 gorduk.Ondan sonu fasilledi varsa gurudurduk yoksa Manisadan alı gelirdik
pirince fasille brlce, brlceyi gurudurduk da guruyan gur gurumazdan
Mnisadan getiridik. Yani pirin ondan sonecezim fasille ire guruyan guruyo
gurumyen Manisadan alıyo fasill, brlc Manisadan alıp geliyo eelen
gidiliyo hem una. Eelen ordan eelen gari heybelen ne gada gatek. Eek
415 stnede kendin biniyon ble szm genc olansı yayan Muradiy gidiyo.
Kendimiz pusad gidkene kendi dgnmde pusad gidkene yayan bordan le
szm ez ihtiyarl eelen Muradiy gada Muradiyeden tende arabylen . Gine
ordan eekl or bağlyoz hana han v orda or bağlyoz  gnde geliniyo,
pusattan. Bi gn yol ekiyon varıyon Muradiy varıyon Muradiyeden Mnis
420 gidiyon. Manisada galıyon bi gce ertesı gn pusat dzyon Ordan hadi bakam
aamleyi gine galıyon orda ertesı gn bi gce galıyon. Ertesi gn gine hadi
bakm ezde bazarranıyon hadi bakm gine eeklenen bur. Szm hindi eski
yıkamk ble evl guyul giddik aara guyular derelere. Ble ev su yok evde
nerde yıkıcen. Derele giddik orr gazamı hurdık. Orda yıkdık bi gzel arafı
425 mı ne varsa. Or yıkadın ondan sna yrn eskisi l giyilirdi. Derel giddik
szm gllere hindi kr gl diyoz ya gle giddik kış gn olsa der gidsin ez
le bahar olsa su yok kr gle giddik. Glde yıkdık ordan gyiniyip eski gari
yuğunup yakaniyo tertemiz ev geliyon ertesı gn gari hani giğiniyon gari ,
giğiniyon eskilni giğiyon. Ondan sna yarannnn brb otum gidiyon,
430 gezm gidiyon. Yaran nası giğiniyon szm ez yeyi geçin garin o zaman. Basm
don basm entare yamakda beyaz aster. Hindi bobam  aylık bobamda. Kendi
dgnm ite Cuma aamı bobamı bilmiyon anam bor vcen dedi vdi. Lafın
stne laf gomadın szm vamıcen demedim olmıcen demedim istemiyon
demedim. Ben seni bor veriyon tamam dedi tamam. le galdı or nıan oldu
435 ordan dgn oldu. Nıan ble algı mlgi yok bi ite oğlan evi sadece bi goyun
kesti ordan yimek yaptı. Szm akrabalnı gndz szm kgly szm
Dzlenden filn nese akrabalnı ağardı gndz yidirdi gız evine bi soğra geldi.
Nıan bu bm, bu ble oldu. Dgne de szm ite  sene mi durduk iki sene
mi durduk nıanlı durduk. ndan sna dgn eten dedi bunl geldil ganyana
440 bizim anamda szm ez d durun filn dedi. Ee oğlan askerden geldi dedi ben
duramıcen dedi, arkası bi d var dedi. Ee hadı gine szn anamın szn zten
gmnden vdi sonu vmıcek mi. Gari onada dgn eten dedi o du dgnede
ite  gnde geldik pusattan. Yayan gittik szm gıyımdakinl eelen gitti biz
bn bobasınna ikimiz yayan gari genciz ya tam Muridiye gada yayan gittik.
445 Muradiyeden bindik arab Manis. Manisadan gine ora da gada arabylen
Muradiyeden gine bor gada yayan. Mnisada ite gari or nik oldu. Nikadan
sna ordan szm ne alıncse alındı, glinlik alındı ordan akrabal ite ez hdiye
alındı orda ede dkknleden. Ordan le bilezik milezik yok, altındı o zaman
gemii yalan sylemyim ka tane bilemedin bilezik le yssk
450 mssk yok, nn yok. Bilezikde ilkin laylon olurdu tle bilezik ite o, laylon
bilezik bm le sizin gibi hle onndan saat mat yok. Ordan dgnde baladı

sözüm Salı günden sözüm bazartesi gün davul geliyo Sālî gün dübek döğülüyo,
Çarşamba gün alē toplaniyo Perşembe gün gâlin biniyo, Cuma gün doğaK oluyo.
Kaç gün bak. Bazartesi gün aşamleyi davul geliyo burē bazartesi gün davul
455 geliyo ondan sonu davulcu gâliyo Salı gün dübek döğülüyo aşşada dübek taşında
dübek döğülüyo. Ondan sōna o gün dübek gün aşam oğlan evinde kına yaniyo
o akrabalā çarıyorrā akrabalāna da kına yakıyorrā gızın başına kına yakıyo amca
, amcān gārısı borē, kafasını kına yakıyo. Ondan sōna o kına yaniyo sabalı dübek
gün sabalı gari o dübek gün aşam yaniyo. Alē toplancak sabalı ya o gün gari gız
460 gari kalkıyo yākıyo başına kendi yākıyo gari Çarşamba gün Salı gün dübek
Çarşamba gün alē toplancak ya esker ordan gari gız kendi yākıyo öle yapmē
etmek yok. Başa öle bi kırkma kırkılyo öle doğaklık filān öle bi cıvırdak gibi
bişē böle baş yapmak filān yok. Onada yapıyorrā arkādeşlē geliyo onu doğaklıyo
cıvır cıvır yapıyorrā. Onu beyaz gâlinlik gırmızı üstünü asmanı gadife,
465 doğaklık beyaz. Onarı öle ediyorrā ondan sōna gâlin gari aşamleyi gari esker
toplancak ya alē toplancak ya gâlin zaten giğiniyo. Gari bi kına günü aşam
eccik giğiniyo fistannā fistanda gēcelik oluyo basmadan beyaz onu giğiniyo
üstünü bi çeket onu anası alıveriyo ona oğlan evi aldīne gâlin bindiğın gün
giğiyo gari sabala o gırmızı şeyi. Ordan onu giğiyo gâlin akrannā otur diyo
470 ordan kına geliyo gari oynaniyo gangınıyo orda gari işte ellen oynayarak kaşilen
oynuyorrā oynaniyo gangınıyo kına geliyo. Kınadan sōna herkez gari galan
galiyo giden gidiyo sözüm müsevirlere olarak dıştan gelenlē galiyo gonak veriliyo
evlere sözüm señ ev bēm eve onnā gari o evde duruyo. Sabalı Kayfaltı veriliyo
onnara gız evinden oğlan evinden nēse. Düğün gız evindense gız evin akrabāsise
475 gız evi şē veriyo yimek veriyo sabalı müsevirlere kayfaltı veriyo, oğlan evinde
veriyo. Ondan sona yimek pişiyō pişiyorrā gine öğlen yimeği dağadıyo.
Keşkek, bulgur sözüm patatis, koşaf bunnā işte özel yimek işte bu pilaf milaf
yok, et etede aşam yapıyorrā emme sabalı olmuyo. Gız evi kendi kesiyō bi tene
aşam kesiyō sabalı yok. Oğlan evi kendi kesiyō keşkek yapıyo gız evine bi
480 gazan keşkek gönderiyō öğlen yimeğinde. Aşam yok gari sabalı getiriyo aşam
getiriyo sayı tōbe aşam esker galabalık ya bi gazan keşkek yolluyo oğlan evi
orē. Orda o gari gız evinnen bārābā gız evin yimeğinnen bārābā keşkek dağalıyo.
Müsevirleni yidiriyo. Sabalı gari keşkek yok gız evi işte kendi bişiriyo
müsevirlēni yidiriyo galan müsevirlere galınıyo gari zāten gelin mindiği gün
485 gâliniyo. Doğak gün aşamleyi gidiyorrā dıştaki müsevirlē düğünüm bu... Esker
gitçeği zaman böle çağarmazlā tek ecik yakın akrabalā çağarır yimek yemeğe.
Ondan sona sözüm böğün Kitçek dimi o gün sabalı gitçek dimi bu eskere o gün
aşam oynuyorrā ona eskere sözüm kaşilen. Ordan arkādeşlē gızlā toplanır gari
o gün orē ordan arkādeşlē oynayıveri gızlāda oynā sabba gada
490 oynayıverilē gari o gün ona orda. Sabala öle gine onada şey Muradiyē gada
yayan araba yok, böğünde eşşeklēlen gıyınna kim gitçese beş altı kişi kim varsa
onu ordan alır götürür anası bobası hısım akrabası Muradiyē gada giderrē.
Sözüm Muradiyē gada yayan gine Muradiyeden sōna gine öten Manisē bindirir

- 495 tirenemi bincek, arabē mi bincek anası bobası ondan sona geri gelir, akrabası dā gelir en yakının varsa emme yoxsu gitmez bi anası bobası gidē gıyınnan. Yayan gidiyo zatan Muradiyē gada yayan eşşeklēlen, yayan gençse yayan gidiyo yoxsa ez şēse eşşēlen gidiyo, akrabası. Esker işte bu sözüüm üç sene üç sene dört sene esgercili işleyenlē vā. Ee o vakıt öyledin eskiden hanı bu abimēlin gününde üç sene dört sene eskercilik yapıyorrā. Hindi gari ayā bindi ya, ó zamanlāda öleydi.
- 500 Bizim günümüzde bēm nişanlıydın ó zaman iki sene işledi bēm dede, eskerde iki sene. Ondan sōnacezim bi senede gitmeden durduk iki senede eskerde durdu üç sene, bi sene geldi dört sene nişanlı durduk.

YER : DAZYURT KÖYÜ (V – 1)
KONUŞMACI : ESMA UYAR
YAŞI : 69
TARİH : 10 AĞUSTOS 2004
KONU : Karışık metin

- 01 (Kaç çocuğun var ?) Dört tane, iki kadın iki erkek. Üç tane torun çıkādım ben. Davet ideriz misefirlere geldi mi yimek veriz. Sünatlē de öle düğünlē de öle. Ölü ölü yimek yapılır, verilir. (Sünatçı yimeklē bi gün evel cumārtesi gün başlar yimeklē. Yimek yaparız, ondan sonacım keşkek yapālā nohutlu etli,
- 05 ondan sonacım datlı yapālā pilav yapālā fasıl nohut urālā işte, misefirlere yimek için. Āşam bi çalgıcı getirilē Cumartesi günü āşam eğlence yaptırılī oynatırılī . Saba öğlenleyi ondan sonacım yimekten sōna gine öğlen yimeği verilir. Yimekten sōna çocī atın üstüne mindirilē gezdirilē. Onun üstünden çerez , Sıgara şu bu dādırlā atālā. Orda atılan yere getirilē çocū bi sünat ettirilē tamam)
- 10 (Komşu kadın araya girdi) (E.U. devam ediyor) Çerez goruz. Şindi sen geldin böbeğin yaşı uzun olsun seni u gelir una, u gelir una. Onu duzlālā, onu yaşlı nenelēmiz çırārız unnar yapālā. Ben gömedim. Unna yapādı. Benim oldu..... sözüm bu gonşuyu çırıp geliyom hani bu biliyo diye, onu yaptırıyon kendim yapmadım hiç. (Komşusu ölüm adetlerine kısaca değinir: Üç günlük öldümü
- 15 cenaze ondan sonacım şeye pişiriz çōrek diriz biz lokma deriz onu dōktürü, onu dādırız. Yidi güne gine ayrı yaparız. İşte loğma dōktürüz, ondan sonacım datlı yaparız. Evelden saraç diyoz hinci unnarı yapmıyoz gari.

YER : Dazyurt Köyü (V – 2)

KONUŞMA : Kezban Şahin

YAŞ : 50

TARİH : 10 AĞUSTOS 2004

KONU : Düğün adetleri; kış hazırlıkları; kız kaçırma; asker uğurlama; kilim dokuma; ölüm adetleri

- 01 Köyümüzden gelin vèdik , gız vèdik, hı Maldan köyüne vèdik. Gızımız öğretmen oğlan da öğretmen vèdik. Burda ondan sonacım yimeklè hazırladık, etraf köyleri okuntu vèdik tanıdık akrabalāmıza sözüüm tanıdıklāna, öğretmenlè hep yakın kōlere hepsine okuntu verildi. Burdu yimeklè hazırlandı unnā avadin
- 05 gettilè , onna gettīne yimeklè yedirdik öğlen āşam sözüüm yidirdik. Orda az Maldandan geldilè gecè kına oldu oynandı böle orta sıraya geldi şıngıdı şıkkak. Kına gecesinde hadi kızlā oynadılā, oğlanlā oynadılā. Ondan sona oynarkene gelin böyle aley çekti. Aley çekiyolā gari gızlā böle aley çekiyolā. Hepsinin boyuna böyle gırmızı çemberi atarız. Gızın anası hepsinè böle gırmızı çemberi
- 10 atıyo. Undan sona hadi aley çekiyolā oynuyolā oynuyolā hadi gene. Ondan sonacım gelinin elini kına yakıyolā böle hep baraba böle kına yakıyolā. Kına yandıktan sōna acı da gelinin para dakılcānda oynuyolā, kavguyolā. Ondan sonacım herkez köylēni gidiyo. Unnāda eve geliyolā gine tekirā gelini gine o kınala tabi az yandı diye gelinin elinin ayānın altını yakıyolā. Ascık ascık şöle
- 15 dırnaklān uçlānı goyuyolā tabi yabanā gitçek gari öğretmen bu ya her tarafını yakmadılā tabi. Ondan sona ellēni godulā ayaklānā godulā. Ondan sonacım yedilè içtilè sözüüm sabba oldu gine Maldanlılā geldilè biz..... Kınaya onnā geldilè biz mi gittik canım. Kınā yandı kına geldi. Oğlan evi Maldanlı burası kız evi gari gezmedi. Ordan Maldandan gecè geziyolā bizim burdu gecè kına
- 20 yanıyo , oynanıyo kavganıyo gecè yanıyo burdu kına. Ondan sonacım Maldanlılā kınayı yaktītān sōna oynuyolā kavgıyolā aley çekiyolā sözüüm unnā bırakıp gidiyolā. O zaman gada zaten saat bir ikiye gada oynadılā. Oğlan evi köğün içinde olsa geziyoda oğlan evi dışteydin. Gelin burayı anladın benim taranam vā iyşicek. Taranıya yav gırmızı taranā biz şinci yoğurdu çalarız. Ondan
- 25 sona yoğurdu çaldıktan sōna o bi gün iki gün dolapta durā. Ondan sonacım garcan sonuça tışa çıkarız soğuk oluyo yerde hamur olmuyo. Ondan sona acık gırmızı büber gatarız acık soğan gatarız, nohut gatarız, ondan sonacım tomata gatarız. O gırmızı büber tomata onnarı gaynadırız. Nohuda da pişiriz. Samsā ezeriz, suvanı irendeleriz adım kala. Nohudu gatarız taranayın içine , unu
- 30 eleriz. Garcan suyu unu eleriz, nohudu gatarız. O samsālan sovana yoğurdun içinè gatarız. Acık yoğurdun falan iyisiyse acık süd ile bir ezeriz.....Bi gat üstünü duz gatarız. Ezeriz ezeriz ondan sonacım gelin şurū gada gollānı sıvā. Orayı gada sıvadı mı ondan sonacım ilēnin içinè gatarız una. Un un ilēnin içine hamur yoğordūmuz ilēnin içine. Unu gatarız uraya, nohudu gatarız , ondan
- 35 sonacım gelin başlā gıyından aç aç gārar. Ben gıyından dōktüm tasılan, tas tas

yoğordu döküyon gari. Yoğordu döküyon ondan sonacim gelin gari ellelen böyle gariyo, gariyo, gariyo gari artıkemiştirdi. Sona epey emişiyo. Emiştikten sonra onun içiné biyembeyaz çarşaf ediyoz. Çarşafın altını bi dene böyle yazğı yazıyoz. Çarşafın üstünü açıyoz hafif uğraşıyoz. Ondan sonra o taranayı

40 goyuyoz onun üstüne , goyuyoz ondan sonra bi de şöyle dürüyo çarşafılan baraba ayaklamızlan böyle bi çıkıyoz üstüne çarşafın üstüne. Ayaklāma ben bi patik geydim bi çıktım üstünü. Ondan sonra bi çeynevédim , bi çeynevédim adam kala. Ondan sonra üç sefer bi devir yaptım. Çiğnedikten sonra yüzü şöyle güzelce düzeldi. Ondan sonacim sardım üstünü bi dene paspas bi attım. Tabi geç gardık

45 ya olmamış ta taranamız ya şimdi olmuştur gā. Oldīne onu böyle açık açık böyle hamur koparıp koparıp böyle her tarafını sercez. Serdikten sonra o ufakçık oluyo açık şöyle tepseri gibi oluyo. Tepserdi mi onu açık açık elimiz böyle gārını yāriyoz gā acık burdan yāriyoz , acık ordan yāriyoz okalanıyo. Okalanmaya durdumu açık ordan kestimi böyle okalanıyo, ovuyoz adım kala. Ovduktan sonra

50 bi dene tarana eleği buluyoz. Vāsa kendimizin eliyoz yoksa goñşulādan alıyoz bi dené tarana eleği onu böyle birimiz ovuyo. Ondan sonacim ancak elekliyo gari böyle. Elekliyoz tabi ince oluyo gari o. Ovduktan sonra inceldimi böyle bi guruduyoz böyle bi sēriyoz. Ondan sonra haranın içiné gatiyoz yiyo. Taranı çorbasını ocān üstünü su goyuyoz, içiné taranı gatiyoz bi kaşık bi gariştiryoz

55 una. Tıngır tıngır böyle gariştiryoz eridimi as lık lık gaynamaya durdumu söndürüyo tüpün altına. Makarna yapmadık biz meniştemi diyon sen. Yapmāmız menişte diyoz biz. Meniştēyi ilk önce hārman kalktımi buydayın irisinden. As şöyle iri buyday ıslarız şöyle gocuman bi gazan içiné bi bidon içiné ıslarız. O bayā bi hafta sıcak olursa bi hafta dolur.... hatta on günde bilem durā.

60 O iyi bir ezmeçik oluyo böyle onu elimize alıyoz bakıyoz şöyle patladımı şöyle buydesi üstünü zāten özü çıkıyo. Özü çıkāsa ondan sonacim onun olmuş hali geliyo gari. Ondan sonra bi dene laylon çuvalın içiné o buydeyi gatiyoz , olmuş buydayı gatiyoz. Gattıktan sonra onu öle ayaklamızlā ykīyoz acık ayaklāmanın altına duz çalıyom, çiğniyom tabi ayaklan yapışmamasın diye. Çiğniyom

65 adamkan onun beyaz çıkıyo beyaz suyu çıktitan sonra o naylon gazanı gatiyom. Gazanı gattan sonra o tabi çöküyo dibine. Çöktümü onun beyaz suyunu süzüyon ilyen üç sefer böyle çiğniyon. Çiğnedikten sonra onun dibinden bişē galmıyo ga. Tabi özü çıkıyo gari adamın gazanı gatiyon , o gazanā çöküyo, çökten sonra bi beyaz suyu çıkıyo. Beyaz suyu çıktımı onu

70 süzüyon o dibin katlıyo katı şēsini tepsilerin içiné unnarı goyuyon. Taş gibi goyuyon güne damın üstüne goyuyon acık tepseriyo. Tepserdimi onu elinnen böyle böyle avkuyon avkuduktan sonra bi galbırlyon.Ondan sonra böyle eliyon. Ev makarnası yapmāmız yav. Onu bizim burda şöyle yapıyolā. Biraz içiné yumurta grālā undan sonacim yımırta gıriyolā , südü daşıriyolā süt soğuyo. Soğuduktan

75 sonra o südilen içiné biraz kaç topak yapçan sözüm on topak yapsan on dane yımırta gıriyolā. Yav mesela kırk beş yumurtalık yapıyosan içiné sözüm otuz dane sözüm yımırta gıriyoz diyelim otuz dene gıriyon. Otuz dene gıriyon kırk

beş şiye hana fazla yumurta oldumu olmaz kokā. Onu yumurtaya gırıyon
ondan sonacım hamırı südilen gāriyon ona. Gāriyon onu hepsini atıyon atıyon
80 böle çarşafın üstünü böle sēriyon gari bi güzelde. O zatten bi yana katılıyo
yumurtalı ya katılıveriyo onu hemen bi yandan kimen açıyo kimen hemen
böle gıt gıt hemen kesiyolā. Kestimi onun bi girilmedik bi odanın içine
çarşafın üstünü sēriyolā güzelcem o guruyo. Onu gurudumu güzel, temiz bi
çuval içinē goyuyolā. Ondan sona alıyolā gidiyolā, gaynat gaynat yiyo. Bizim
85 burlāda domata guruduyoz, konserveyi yapıyolā ; fasilyeden yapıyolā bizim
burda, ondan sonacım badılcandan yapıyolā. Şindi ilk önce fasilye yapçak
olursak ondan sonacım fasilye taze topluyoz. Topladıktan sona yıkıyoz sözüm
güzelce temiz yıkaniyo. Onları sözüm aynı doğruyon biraz salçasını, tomatanın
gabini soyuyon. Onları soyduktan sona gavuruyon ona açık soğanı doğruyon
90 sözüm, salçayı gavuruyon fasilyeyide şöle gavuruyon az şöle hafif öldürüyon
hana fazla dēl acık alacana bırakçan. Acık alacana bıraktın mı onnarı sözüm
çikin bi ileğenlerin içine soğuyo. Soğduktan sona soğudumu şişelēn içine
dolduruyoz güzelce. Ağzına da adam kalçak bi sıkıyoz mu diyen sana. Ondan
sona gazanın içinē goyuyoz , ondan sona fakır fakır tam bi saat gaynadıyoz.
95 Gaynadımın kapakladız mı adam kala sıkışıyo sıkışan sıkışıyo sıkışmayan bi
kapak atıyo. Valla onnā gidiyo gari. Onnā ağazları sıkışıyo, ondan sona onları
çıkamız temiz yikiyoz yağlıdır, yikiyoz. Hanı yikiyoz yani şişeleri böle
temizliyo gari. Ben hiç gız kaçırmasını bilmiyom ben. Benim yingemin gızı
gaçtı. Nasıl gaçtı ben sana dıverem. Gavğı bilen çıkmadı. Zaten adam isteyerek
100 gaçtı. Sen beni yalan yanlış gonuşturuyon gari da. Valla ben bişey bilmiyom.
Yav hinci bak benim yingemin gızı gitti, ben senden şindi saklamıyon. Allah
var şindi yukarda bak şurda gonşulāda vā. Benim yingemin gızı burda
kūmüzün nişanlıydı. Nişanlandı bayā üç dört sene nişanlı durdu. Nişanlısı
askerdeydin. Yingemin gızı benim tabi isteyerek vādılā birbirlene sona noldu
105 kimbilir birbirlēni istemedilē. Burdan Çamlıcadan bi dane bulmuş yuKadan.
Bulmuş ondan sonacım unnarı anlaşımlē güzelce. Anleşsene şurda bizim üç
meniçlē vā şurda bizim meniçlē vā menengiçlē. Bak şurda bak bi menengiç
ayıcı vā şurda çetlembik ayıcı vā yolda biliyomu sen geliyosan
görmüşündür. Ondan sonacım oraya aşam ezeninde orayı gelmişlē emme bizim
110 haberimiz yok . Bizim gızımız goyunlān yimini böle ahaları dökmüş anası
yörü varı kim nereyi gitmiş. Bizim gızda guzu goyunlan yimini dökmüş ordan
yalınzkene mesela çıkmış bi erkek çucū gibi gine aşam taksı gelmiş orda
arabaya binmiş. Ondan sonacım gelmişlē araba ıynine ıynine diyesi almış gitmiş
bizim gızı. Ondan sonacım geldilē. E gız gaçtı orayı arayıvedik burayı
115 arayıvedik bizim gız Çamlıca'ya gelmiş. O ara çandırılā geldilē gızla çucuk
garagolu geldilē. Ondan sonacım garagolu geldine “E gız sen bunu isteyerek
mi gaçtın istemeden mi gaçtın?” “Ben bunu isteyerek gaçtım efendim.”
İsteyerek gaçtığinden hiç hani kavgu mavgu olmadı gari. Biz kızı getmedik
ordu düğün yaptılā güzelce. Yaptılā düğün sonra gettik gā. E ne diyem gari. Heç
120 kötulemiyoz. Nişanlısından ayrılā istemiyen vāsa kötülüyodur. Benden seven

vāsa heç kötölemeyin eyi yapmış. E nāpıcan seviyomuş gitmişdir. (Hayır dualardan bahsediyor:) Ben bilmem valla orasını. Valla biz burlāda bişeylē bilmeyoz a gülüm , napıyanak? Yav kendi bildiğinden hanı okursun mesele bildiğinden. Ben gülüm valla onnarı bilmem as şu gariya anlattır sen şunu. Şunu
125 anlattım mı ben gidem taranam vā benim. Allah hayırlı yolcululā vēsin , ortalık vatan düzgün vēsin dersin. Mesele çolīm çocūm sağ salim yapsın gelsin dersin sözüüm. Askere gidēken uğurlarız, ākasından arabala.... Kimemiz mesela davul getirir, oynadır. Oynarlā mesela çemberlē bağlarlē nē gerek bağlālā. Kimemiz getīmez mesela fakirimiz vā zenginimiz vā; zenginimiz getiri eme fakirimiz
130 getiremez. Fakir yazık hiç şamata etmiyo, cebine goycak parayı bulursa ona dua ediyo. Mesela zengin as tā da para vā adam çalgıcı getiri, ortaktır getiri oynadıyo şıngıdı şıkkak oynadıyo çocuklāna fakir nāpsın yazık: “ Allahım çok şükür” diyo. Ona acık askere gitçē vakit hısım akrabaları sölyüolā o askerlere, davet yapıyolā. Mesele yimek nē gerek hazır ediyolā sözüüm. Sözüüm onun
135 akrabası vā geliyo mesela bir ay iki ay bu hanı davet ediyolā mesela hısım akrabası çok olanlā. Ondan sona çığrıyolā gine geldin mesele āşam oldum mu askerlēn yanına biz gideriz. Biraz yanımız para alırsız avucumuzun orta yirine askere elimizi öptürüz hadi uğurlar olsun Allah hayırlı yolculuk vēsin deriz. Elimizi öptürüz, o parayı cebini sokuveriz " Çay parası yap hadi” deriz. Ondan
140 saba oldumu saba olu gā anası tabi yidiri içiri gā çolī çucū. Ondan sonu arabā çekeriz gari şurayı şu köprü vā ya şu köprü şurda bak şu köprü vā. Köprünün yanına gada çıkālā orā adamlā çıkālā , askerlē çıkālā ākasından gadınlā çıkā bizim. Ondan sona oraya vādımı hoca ondan sonacim bi dua yapā okur. Herkez ākasından gadın mesela hoca dua yapā ākasından hepimiz mesela dua yaparız.
145 Hadi ondan sonacim duayı yaptıktan sona ēkeklēn hepsi halelleşir gine asker gidekene hadi gadınları hadi hepiniz cümleten Allasmarladık der. Biz hadi uğurlar olsun, hayırlı yolculuk, Allah hōkūmet düzgünlüğü vēsin, deriz. Sağ selim yapın gelin, deriz. Napıyon gari bi şey bilmiyom gari. Torunum nazarladımın mesela torunumun bubası nenesi el vēdi , elini vēdi, nazar duasını
150 vēdi. Ondan sonacim benim oğlan şindi nazar duasını biliyo. Termiyē ciziyo, nazar duasını biliyo. Termiye yüzünde şöle tık tık termiye oluyo şu yüzlēnde, termiye oluyo. Benim oğlan nenesi vādın, bi goca gari ihtiyar nenesi vādın, onu mesele nē dualā okuyolā sözüüm ne okunuyosa sözüüm Elham, Küfallah nēse ben bilmiyom canım. Ondan sona onnarı böle yazdı hepsini. Nene ne okunuyo
155 oğlum ben ihtiyarın ölcen ondan sona benim elim sen al. Goca mesele hēkez hasta olan benim gaynanamın yanına gelīdin benim gaynanam oluyodun. Ondan sona ona elini vēdi benim oğlana. Hayır öle değil canım. Mesela ō ne okuyosa unnarı benim çocuk yazdı, kayıdı yazdı unnarı okudu ezberine aldı. Sözüüm sende terme vā geliyon yedi dene arpa alıyon, yedi dene arpa yedi dene
160 arpáylan bölü düz getmez yüzündü vasa yüzündü okuyo okuyo ciziyo okuyo okuyo ciziyo. Onu üç yolun ayrına at bunu diyo. Ondan sonracim o termiye termeysel geçiyo. Bi de bacān yıl olursa, bacān acırsa ondan sonacim basaman

ayān böyle yıl sokuveriyo. Onun pamuk filen yedi telli pamuk iplē oluyo. Ona
benim oğlan böle okuyo okuyo bacānı. Böle yedi dene düğüm çakıyo ona. Yedi
165 düğüm çaktımı ondan sona bacānı bağlıyoz. Onu üç sefer üstüne düğüm çakıyo
, bi kırkıyo böle üç parça oluyo böle üçü telliye. Hadi Allah vēsin şıfasını diyo
alıp üç yolun ayran atıyo. Bu derman oluyo hani mesele yilsiz derman oluyo
geçıyo. Allah tarafından geçıyo mesela. Bize mesele nazar duasını sözüm,
170 sözüm gırşun okuncak olursa dualardan okuyup. O gırşun dökme için onu bi
cezvisine goyuyolā. Onu gaynadiyo o cezvēn içinde o gırşun ēriyo böle
güzelcen ēriyo. Ondan sonacim sözüm yatıyon sen yatırıyo böle sen böle
yatırıyo, üstüne bi beyaz bışey örtüyolā . Çanān içinē su goyuyolā. Ondan
sonacim üstünü böle galburu goyuyon. O cezve ēridimi böle gırşun ēridimi
175 üstünü böle hemen silkmeden bu galburun üstünü bi döküyon, suyun içinı
döküyon. Böle iğneliye nē göz diyolā ona garı göz diyolā acık tōppaksa erkek
gözü mü diyolā. İğneli çıkāsa gırşunlā böle iğneli iğneli olursa ona dēle gadın
gözü tōppak çıkāsa erkek gözü diyolā. Gırşun döküldüne gine o gırşunları da
tōparlıyon, çıkının arasını goyuyon da tekirā gine üç sefer dökülür zaten o, üç
sefer gırşun döküldümü ondan sonacim onu da o gırşunlā gine çıkını koyoyon.
180 Gine ilāzım oluyo, gırşun her zaman bulunmuyo. He gullanıyon onu gullanıyon,
onu atmıyoz. Ölü biz hiç bilmemez kim hiç bilmēz vallā böle burlā dağ yerlēnde
öle bışey. ökumadıkda gōmedikte bilmıyoz hiç. Şindi biliyoz desek Alla vā
yoKada. Ne bileyim gülüm ben. Gidiyolā şurdu bi hoca vā bizim burlāda
Pelitalanlı hoca vā şurlāda. Mesela ben sana gızıyosam, kocandan ayırmak
185 istersem bi musku yapıyom ben sāna. Hiç ondan sona gōzün görürmü bakām
ben sana gocandan ayırmak istesem gideyim Pelitalan hocaya sözüm vereyim
on beş yirmi lira para yaptırıyon. Ondan sonacim geliyon muskān suyun sözüm
kaç günde içilcek bu muskan suyu sözüm yēdi gün, yēdi gün bu muskān suyunu
ben sene içiriyom gizli gōmeden. Sen bilmeden lıngır lıngır sallıyon. Çayın içinē
190 gatıyon, suyun içinē gatıyon içıyon. Mesele biz ölü duyuyoz tabi kendimiz
yapmādımı bilmıyoz . Hanı öle yapıyolā bizim burlāda öle hanı yapıyolā dedim
mesela duyuşumuz öle. Toktur yok bir hastāndımı hemen birilēn taksisimi vā
dutçēn. Yaylāda sağlık ocā vā ilkin oraya gidıyon, Osmancılıda da vā. Gidiyon
māyne oluyon. As gari iğne mi vēcek hap mı vēcek nē verise acık fakir tabi
195 bizim burları zengin diğil şindi. Veriseniz burdan bi dene iğne acık ap onnarı
atıyon. Hem zāti iyi olmasan napçan ? Aşarı Mānsaya havale ediyo. Bizim burdā
buyday ekiliyo hani pamuk yok bizim burlāda. Buyday ekiyoz, arpā ekiyoz
ondan sonacim fıy ekiyolā ondan sonacim darı çok seyrek ekiyolā: Tütün yok
bizim burdā , battı. Dokumu yok vallā evelde ben çok dokuyodum emme şindi
200 dokumuyom. Kilim dokuyodum, kilimi ben dokuyodum. Bi tene nohotlu sile
birisi afşar sili, bi de tabak sili onnar örnekler benim gaynanam ustāydin. Ben
mesele gēlin geldin sonu beni ālıştırdı. Şindi makara olūyo hani yedi telli o
şēlēden pamuk iplēnden yōmu, makaralādan vallā iki sili alınıyo onnādan. İki
sili alıyoz sözüm bi dene dī oraya çakıyoz gazık, böle orē yere önüne eğilmicek

205 emme, önüne eğildimi gāsık tepiyö. U zaman gazık tepiyö dēriz. Bi dene orayı
çakıyöz, bi de burayı çakıyöz. Sözüüm bi buçuk metre, iki metre ne olcāsa onu
ölçüyöz burayı bi deni düğüm çakıyöz. Acıkta bāşlık goyuyöz, kafamız şöle iki
sefer dolaşıyöz ikiye bāşlık goyuyöz. Orası bāş oluyo iki ganat böle dokuyöz.
210 Böle gocuman böle. Şöle beş altı gariş ininde böle dokuyöz. O kilim bak onu
şēdiyöz onu da vā böle, bi dē ökları bi dene altınā gonuyo, bi deni üstünü
gonuyo böle. O iplē böle iki kişi ilēri götürüyo, iki kişi bi yanı geliyo. Onu böle
asıl asılı böle dört kişi böle südür bakām südür. Böle.... böle..... sārıyöz emme
böle Allah için sārıyöz böle gevşek sārāsan sallanıvēyo, lastik gibi yavuz
olmuyo. Ondan sonecim sārakan sārakana onun böle şu başı şu şugudak galyo.
215 Onu hemen döleyiveriyöz . Onu doladıktan sona hindi benim gaynanam olsa bi
dın alıyöz gari dın diyöz biz onun tellēne. Dın diyöz teline bi dene ākadan bi
dene önden, bi dene ākadan bi dene önden böle gelevarı vā gelevarı böle ayıcın
arasını ö tellēn arasını böle sokuyöz. Gelevarıyı sokuyöz . Gelevarıya o ayıcın
iplēn arasını böle gözü göz iplēne gelevarıyı dakıyöz. Dakıktan sona ondan
220 sonacım aşı yanına urgan geriyöz. Böle hafif şöle kilimin ucuna gada urgan
geriyöz. Ayıcı bi burayı bi burayı bağılyöz. Ondan sona bismillahirrahmanirahim
diyöz altını böle acık elin ağzın tutuyöz. İlk önce bēyaz koşuyöz undan sona
siyah koşuyöz , undan sona koşu sarı koşoyöz. Ondan sona gine siyah koşuyöz.
Ondan sona onun üstüne nañış koyuyöz gari, nañış diyöz gari biz una. Örnēni
225 koyuyöz canım örnek koyuyöz. Ondan sona o teller hep sayıyöz sayıyöz kaç
tana mesele çeşit sıgıyosa on çeşit sıgıyosa onundan goyuyöz. On çeşit
goyuyosa gırmızı, sarı, mavi, yeşil unnarı bölü goyuyöz. Goduktan sona onnar
böle dabak sili yapçāsan tekirā böle birē dın birē dın aynı kaneviç işlē gibi. Birē
dın birē dın o önünü gelir o kabarır üç tane tabak olursa böyük olur tabaklā bi
230 tabak hani bi kilim oluyo. Emme baktın tabak aşā bakarız tabak ufaksa yarım dā
yaparız. Sona pitin olur gā kilim yarım tabak tā goysan pitin olur. Ondan sona
makaslan bi kesiyöz. Kestikten sona ondan sona onun başından iplē galyo ya
gonum gomşu böle olur başımız ağarmasın derlē. Üç tel ona veriz iki tel ona
veriz başımızı hep onnā böle hep kafalā bölü bölü dolālā, iplere. O zaman başın
235 ağrımyö. Onu dolarız dolarız ondan sona tamam o kilim gari sonara... Pareylen
dokuyosun ya āşamdan böle düğümler güzelcem oğluna mı vēcük kızına mı
vēcük çeñiz... Benim gızım bak bunun tam sekiz dokuz sene çocū olmadı. Sekiz
dokuz sene olmadı araya araya nē İzmir galdı nē İstanbul galdı. Dedi medi
gitmedik. Şu Şengül vādın şu Yaylada şu sağılık ocānda. İşte oraya gittik ben
240 vādın Şengül ebe, Şengül aba dedim benim dedim bu gız dedim evleneli mesele
sekiz dokuz sene oluyo dedim ben. Bunun hiç çolī çocī olmuyo. İzmir dē mesele
dā yüksek hana doktorlara şēlere gittilē dedim ben olmuyo dedim ben. Şengül
Ebe şöle bi baktı benim gıza. Yav dedi niden olmaz dedi bunun dedi çocū olur
dedi. Olur emi dedim olmādı bak dedim, kaç tane yarlara gittiler olmuyo diyolar
245 dedim ben. O hā dedi. Olur dedi. Ondan sona vardık Şengülün yanına halimizi
arzedip söyledik. Neyse Allah razı olsun gene. O Şengül vardı kasık çekti sözüüm
garın çekti. Ondan sonecim bak dedi bu ay gelecek ay evelallah kalır dedi.

Şengül dediği doğru bi ayda hemen galdı. Ondan sona benim gızın çocı oldu.
Manısaya götüttürdüm Manısada oldu çocū. Amelyetini oldu ondan sonecim üç
250 gün yattı ordan burayı geldi. Ee çocın gari tabi epey yarı kırık yaptık bu yarı kırık
oluyo gari. Yirmi gün oldumu yarı kırık yapālā. Damın üstünden böle kırık dane
daş toplālā şöle ufak ufak şöle nohot şeklinde kırık dane daş toplālā. O daşı
suyun içine atālā, suyun içine atçana orda o attımı acık su ılıdımı onun
gırıldımı ondan sonacim acık ordan su alılar kırık suyundan. Birez acık duz alılar
255 duzu elēler böle , elēler bi tabak içine gorlā. Çocı az şöle hafif ıslālar . Ondan
sonecim o duzulan böle her tarafını güzelcen ovālar, sürtēlē. Ondan sürttükten
sona o çocı güzelce yıkarız güzelcene tertemiz yikeriz kiyceklēni kiydiriz,
güzel temiz giycēlēni kiydiriz. Ondan sonacim arada yirmi gün geçecek yirmi
günde gine ondan sonacim şēttimi pi dane dā gene aynı kırık daşımı goyuyoz.
260 Gene suyun içini goduktan sona oluyo o gene aynı duzluyoz çocuya sarıyoz,
önünden temiz giyceklēni kiydiriyoz. Annesi kırıklanıyo. Kırklandıktan sona
ondan sonacim tamam gā başka ne olcak bebeğin ilk önce dişini kim görüse kim
görüse çocın mesele ilk dişini kim görüse o derlē ; mesele nenesi görsün dedesi
görsün, goñşu görsün ātlet alıvecek derlē bizim burda. Kim görürse o bi dene
265 atlet alıvecek , hana bahalı bi şey değil. Bebeğin göbēni böle o zaman mesele
yağladık düştükten sona onu alıyon bi kayıt içine goyuyon camiye götürüyön
Bismillahirahmanirahim deyip orayı üç külfallah okuyup sokuyon. Biz camiye
göttük hepsini oğlaninkinede camiye göttük kızinkinede camiye göttük. Ben o
gadar biliyon. Hani çocuk okumeye gitsin gelsin diye diye göbünü camiye
270 sokālā. Vallā bizim burda orda hālvalar mālvalar yapıyolāmış eme
bizim burlāda yapmıyolā . Olmāmi canım. Şindi bak bizim burdu mesele cenaze
oldumun mesele yikenen yıkanır, temizlenir sözüm yıkandıktan sona kefenlēlē
götürülē. Ordan geldikten sona hepimiz mesele koca köylümüz gelir burayı
hepimiz başın sağolsun başınız sağolsun baş sağlığı dilēler. Gine yakın goñşuları
275 hısım akrabaları ölü evinde mesele eli ayā tutmayınca onu gari bi hafta üç gün
böle sofrā gelir. Yemek yapālā getirilē burlāda üç dört gün sona hadi derlē
mesela üç gün oldu sözüm dört gün oldu bunun hayırını yapalım derlē. Üç
günlüne sözüm çörek yapālā bizim burda pişi yapālā. Hani hamır garā sözüm
buydē vāsa mesela deymene gidip buydē unu buydeyin yoksa has un alıyolā.
280 Has undan kimi kendimiz yoğuruyoz hamura kendimiz pişiriyoz kimi aşādan
lokmece getiriyoz. Lokmece getiriyolā burda lokme yapıyolā ondan sona onu
gayvalara peynirlen sözüm datliyen gayvalarda sofrā çıkarıyoduk. Köyün altını
üstünü her tarafa ölüştürüz. Her taraf böle ölüştürüz ondan sona üç günlē olur
ondan sona üç güne çörek yaparız yedi günnēne gofret ölüştürüz. Bakkallāda
285 hana oluyo ya ne diyolā ona ? Kofret demiyolāmi ona takısınna alıyolā böle altı,
yedi, sekiz takı alırız koca köyde içine onar dane goruz bi laylu kasanın içine.
Ufak gurabiye takilā içinde hani gofret oluyo ya..... Gurabı takısı yav, büsküt
takısı yav. Yav gurabiye takısı dıłmi onnarı takı diyoz biz ben takı diyon onnarı.
Onardan böle alır yedi sekiz dane bi laylun kaytı alırız sözüm bi kilo ne poşet

290 alırız. Onnarı işte onar dane onar dane goyarız, goruz, āzlānı bağlarız. Ondan
sonacim dört beş kişi kimi yukā mellī gider kimi aşā melliye gidē. Bizim burda
tabi aşā mellī yukā mellī vā. Bizim camiden yukā yanı yukā mellidir, camiden
aşşā yanı aşā melliştir. Ondan sonacim öle ölüştürülē ikisi yukarı gidē aşarı gidē
295 onnar ölüştürülē Allah kabul etsin... Bizim burda üç gününe olūyo, yedi gününe
olūyo kırkı olūyo, altı aylı olūyo , senesi olūyo. Bak senesinde mevlüt yaparız.
Mevlütte mesele biz yaptık nenemiz dedemizde mevlütte şindi keşkek yaparız.
Keşkek ; buydeyi andan sonacim atlarız tertemiz. Deymene güzelen yārdırız ez
şöle erdiriz keşkeklī. Onu yārdırız ondan sona savırız. Ondan sona acık
guruduruz o keşkeklige. Ondan sona onu guruduktan sona onu goruz çuvalın
300 içine. Bi dene köylēden bi keşkekçi bulur geliriz ; kendimiz yapamıyoz ya bi
ahçı. Bizim dünür keşkekçiydin. Ondan sona onu aldık geldik biz. İki dene üç
dene goyun kestik içine. İki dene mesele benim oğlan mesele torunu olūyo ya iki
denē goyun biz vēdik bide öte oğlu vēdi üç dene goyun kestik içine. Beş kilo iç
yağ aldık mesela aşādan satın goyun yağ aldık. Üç dane goyun beş kilo iç yağ
305 aldık. Ondan sonacim onnarı öle şettik. Keşkekçi dedi ben dedi hastayım dedi
adam. Siz dedi beni yardım iderseniz ben dedi pişirin dedi. O hō dedik biz
yardım ideriz. Evel Allah biz yaparız onu dedik biz. Bizim köyden dayımın oğlu
ahçı o fasilyeye, helvaya, pilava undan sonacim u pişirdi unnarı dayımın oğlu
pişti, keşkeği ilerki dedi pişti. Ondan sona gari keşkeği gari yaptık şöle okulun
310 yanına bi çukur gazdık bizim şu okla altı yidi odun gettik, o odunları bu
çukurun içine goyuyoz . Al gülüm al bak ben burda ep yalan yanış konuşturdun
beni. Ondan sonacim oda keşkēsini odun böle iki metre gadar uzunlīnde onu
keşkek ocāna böle yāriyoz. Yardıktan sona o odunları oraya dolduruyoz. Birez
çırpı gırıyoz üstünü guru çırpı, guru odun onnarı böle goyuyoz acı üstüne böle bi
315 gaz döküyoz, gaz yoksa bēzin bi döküyoz çakmak bi değdiriyoz. Onnar böle
gürül gürül bi yanıyo onnā. Allah için bi köz var bölem benim diz kapāmı çıkā
öle yığılıp kalıyo. Ondan sonacim ben dedim dünür tabi gari dünürümüz oluyo
ya : Dünür bak keşkek ālemlen iki gazan oluyosa bizim üç gazan olsun yeterki
çok olsun. Kezban dedi çok olur dedi emme ben de bilmem çok olmasına çok
320 olur at keseriz bi dane da goyun. Sen dedim fur yalınız. Ey yā madem
dünür dedi, furam dedi. Dört tenekelik keşkek vā demiştim gari dört buçuk
tenekeydin ya yārimı gitmedi gari dört tenekesi gitti. Gadınlā ölçtü, yīkadık
bıdaylara gazanın içinē gattık ; yīkedik gazanın içinē gattık. Hep gazanları böle
ayrı ayrı teneki teneki dōktük gari gazanların içlēne. Sabaya, saba üç sāt dört sāt
325 kala kazanlar furuluyo. İy kötü gāktık unnara ondan sona gāktıktan sona bi dene
kocā bi gazan vā onu hemen ayrı furduk. Sıcak su fakır fakır gaynıyo gari akşam
namazı gibi akşama gada gaynıyo. Goydıktan sona hemen dedi beni dedi
gazanları yağla. Ben hemen burayı gadar sıvadım yağlā eridi ya iç yağ. Böle gā
gazanlān böle etrafını bō addım gā yağladım üç yanına ; ellerim tabi yağ,
330 yağladım güzelen. Dünür gel diyo bene, tamam dünür yaparız. Ondan sonacim
ban gari yağladım dünür bıdayları yikeyem tamam dünür yīkeyem üç sefer

bıydayları yıkadık o yarılmış bıydayları böle gara bulunik su aktı emme. Bi dene bi şey galmadı tertemiz oldu pirinç gibi oldu gâ. Yıkadık ondan sona gazanların içine birer teneki gattık düñür nasıl gelir as tã gatam biz bunnara az gelir. Ondan
335 sona ikişer ilistir de içine gattık acaba olurmu birez dâ mı gatam dedim ben , birazdan dâ gattık. Gazanları goyduk ocân üstüne ondan sona o gaynar sudan hemen içine gaynayanı gattık gaynayanı gattık ; hemen gattık , hemen gattık doldurduk gâ. Saba gada bişti bizim keşkeklê ottu, kil gibi ottu galdı, bāmaklâcaz gari. Ondan sonacim ottu gari adam bişti şindi saba olcen şindi
340 gayvalardan böle adamları böle çıra geliriz gâ. Adamları çirdi mı o adamlar gelîlê. Bizim üç gazan keşkek oldu altı gazan, vallayı çoğaldı. Adamla böle bi eziyola bi eziyola böle macun gibi oluyo gari emme, böle oturup galıyo. Ondan sonacim biz dedik aman camiye çoh olsun iki gazan gidiyosa üç gazan gitsin gonum göşu yesin doysun. Camiye üç gazan cãmêye yolladık, mevlüt oluyo
345 cãmêde mevlüt okunuyo, üç gazan burdu evde bıraktık. Evcekinnene köylü gelen köylülere hêpsine fasilyesinden, pirincinden helvâsından keşkeğinden hepsini gatıvêyoz gelen gomşulara. Camide ilk önce tabi şerbet içiliyo, mevlüt okunuyo ondan sona camê arabalânan götürüyo. Beş yüz den has ekmê aldık, beş yüz ekmek aldık, camiye. Unnâ duru gonum göşu dedi ; isteyen yukâ mellî
350 yukâ melleden alsın, aşâ mellî aşâ melleden alsın dedik. Bol bol yaptık. Bi de deviri oldu. Mesele bizim nenenin mevlüdü sekiz yüz kaç paraya mal oldu, sekiz yüz milyonu geçti .O devirede hocalar böle okuyo okuyo zariflan içlêne goyuyon on beşer milyon sözüm yirmişer milyon hepsine zarif yaparız. O gelen hocalara vêriz, on beş hocu okudu on beşinede veriz. Galanında fakirlere
355 mesele ösüzlere sözüm fakirlere o galan parayı hêpsini dâdarız, senesinde yılında. En son senesi oluyo gari senesi olduktan sona ondan sonacim gabiri gaybolmasın diye ondan sonacim daş yaptırıyolâ. Mermer daş Manisadan alıyoz, mermer daş alıyoz etrafını böle sopalıyoz, başına örüyoz betondan o mermer daş dikiyoz gari başına ani yarın anan buban dîcek. Adını yazdırıyolâ
360 ordan mesele dua ediyo. Dua yazılmaz ismi yazılır, doğum tarihi, ölüm tarihi. Kimsem yok dedim dalım yok budâm yok dedim. Anam gardaşım yok dedim ben. Tüm üsüzün dedin.. Yok hiç kimsem yok. Bi oğlum vâ bi kızım vâ beni dutmuyo. Oğlum vâ gelinin yanında duruyon evim vâ emme toprak ev. Benim dël gulüm nerde bulayım vallâ ben böle ev. Gızımın evi, dâmadımın evi yav
365 burası. Benim a toprak ev vâ, gözleme böle topraklâ. Hiç evim bilen yok oğlanın duruyon nene öldü de kouttum evden kaçtım gaynanamın yanında duruyodum ben gaynanam ölünce ben kouttum oğlanın yanına gittim. Kouttum oğlanın evine gittim ben.... Ben diyon az dâ nelê anladıveren :

370 Gelin aldım katır oldum
Hepinlerden şatır oldum
Evelden oturup yiyodum emme
Şindi gelin aldım koş koşu.....
Zoran yiyon ekmeği.

YER : Dazyurt (V – 3)
KONUŞMACI : Lütfiye Aslan
YAŞ :
TARİH :
KONU : Hacca gidişi

- 01 Ben yavrum ben cahilin ben doğum biliyon, biliyon. Ey yavrum hacıya gittim burdan çıktık Manisē vardık. Manisadan İzmir'e vādık, İzmirden İstanbola vādık uçālan. İstanbul'dan doğru hacıya vādık. On dört gün Medinede durduk biz, on dört gün sōna aldı hocamız bize Mekkeye göttü. Üç ay Mekkede durduk.
- 05 Beytullān etrafında dolaşıyoz, namazımızı gılıyoz beş vakit her zaman. Sabā namazını gidiyoz ēkenden şafak atana dek namazımızı gılıyoz. Ordan tavhava gidiyoz kâbenin etrafında yidi sefer dönüyoiz ilk evel ömüreye gidiyoz saba garşı kalkıyoz ömüreye gidiyoz. Uraya varıyoz namazımızı gılıyoz, duamızı yapıyoz. Ordan bizi gine araftan alıp geliyolā Kabeye getiriyolā. Şētan daşlaması bi
- 10 galabalık oluyo ezildik kimemiz biz orda , bayıldık biz hep. Arafat dāna kittik. Hocamız aldı kitti burdan Arafat dağna. O gün orda yatırdık biz : Bu gün dedi ne dua yapāsınız dedi saba gada uyumasınız, dua yapāsınız namazını gılāsınız dedi çok gabuldur dedi. Bildiniz okuyun siz dedi. Saba gada biz urda oKuduk, uyuduk, uyandık. Çok galabalıktı insan. Arafatta a böle insan gıyamet gibi, hep
- 15 çadīr insan. Urdan sōna o gün āşama gada orda durduk. Saba garşı ginē bizi hocamız ordan kaldırdı şiye göttü. Valla bilmiyom bak gelmiyo gari. O gün urda galdık. Saba garşı hocamız namazımızı gıldırdı hadi şētan daşlamaya. Üç tene küçük şētan, büyük şētan, orta şētan diyolā böle etrafında. Unnara bi gün çıktık gocu şētan daşladık, ertesi gün gine nēreye kittik ortancā şētan daşladık. Alla
- 20 ekber dedik attık, Alla ekber dedik attık aynı bi ev gibi, uraya attık. Üç gün gittik, son kez de küçük şētan daşladık işte. Allah gabul vēsin dedik, duamızı yaptık çıktık geldik işte. Ne getireyim yavrum işte akrabalām umut ittīme alābildīmi aldım. Nē alcām başka. Namazlā, çolūm çocūm kadayif donlā, gōşulara birer yaşmak, kına örtü.

YER : Osmancalı köyü (VI – 1 , 2)

TARİH : 29 KASIM 2004

KONUŞAN :Şehriye Taşdemir, (Ayşe Taşkın)

YAŞ: 70, (90)

KONU: Düğünler, bayramlar, kış hazırlıkları, asker uğurlamaları,nazar, siğil,kırık

Şehriye Taşdemir :

- 01 Yätmiş yaşındayım.Şehriye Daşdemir. Bak gızım Allahın emrinnen beni istemē geldilē. E biz tamam dedik oldu, bubam annem vēdi.E sōna düğün yapçak oldulā, düğün yaptıla. E düğün oldu, davullu düğün oldu, davetlē oldu. Davetley yaptık; çalgıleyidi, davetleyidi. Üç gündü. Bak bi gün saba davul gelirdi, ertesi
- 05 gün dibek döğülürdün ikinci gün, üçüncü gün aley çekilirdi.Dördüncü gün gelin olurdu atā minēlēdi, beygiri minēlēdi davulla gezdirilēdi. Tē sokaklāda gezdirilēdi alilā varilā gorlādi oğlanın evine. Yavrum napeyin kuzucāzım. A bu gada yavrum ben ne bileyim. Çeñizler seriliyo, asılıyo çeñizlē böle sokaklāda hep asılı urgan gerdirilē hep çeñizler asālā. Çeñizleri asālā sōra davulcu gelir
- 10 çalālā, gençlē gelir oynālā , gızlā çalālā gızlā oynā. Muhabbet olur ayşam yimek yapālā yirlē içēlē. Hadi urdan kına gicesi yapālā,gelinin ellēni kına yakālā; yengelē yakā yengeleri yakā. Türkü çalālā ne gerek çalālā. Ben bilmem a yavrum unnarı bilmem a çocūm, hep çalālādın.Kına yikamē gelilē ellēni kına
- 15 yaktıktan sona hadi oğlan evinē kına yāketmē gidēlē, don yakālā burda, kına yakālā sāt üçte gecē. Urda gelinin ellēni yāke ayaklāni yāke çayı bişirilē içēlē, çerez yapālā yirlē. Davetleri gideriz. Evvela gızın anası çirā kızına. Sona gızın anası çirdımı ertesi gün oğlan evi çirā, gelini aldılā gari ya. Böle pitirilē gidēlē gızım. Oğlan evi gor. Hinci benim gızımın çocı oldu ne goycaz anne dedi. O
- 20 gaynananın adına , adı gaynanasının adını goduk. Sōna oğlan oldu nē goycaz gaynatanın adına hadi gaynatasının adını gonduk. E bizim adlā gonmadı, bizi oğlan goycak bizim adı. Nē yapçan yoksa bişey diyemessin gaynanyı dünürü bi şey diyemessin. Evveli kendi adını koyuyo herif.Bilemiyon yavrum çok fazla bilemiyon çocūn. Sultan benim anamın adı. Bi gızım ben yedi dene çocuk, annemin yedi dene çocuk olmuş ölmüş hep. Bi ben galmişim hiç benim
- 25 gādeşim yok. Üç gızım vā bi oğlum vā; gızlān biri mefat etti, öldü. Annem benim yabandan Türkmen köyden, Türkmenlerden; bubam Dutlādan, Dutlā derlē bu dağda Melemen tarafında oturuyo.Urlādan annem Türkmenden, bubam Dutlādan. Benim burdu kimsem yok işte çocuklām vā, onnān yanındayım. Hinci yerlisiyiz biz gari biz dünyā burda gelmişik. Elli senelik mesele belki dā fazla.
- 30 Gızım Gonya'dan gelmiş, Mānsa'dan var urdan burdan çok. Baklavalā yaparız, bayramlāda baklavalā yaparız, çocuklāmız torunlāmız gelir yirlē içēlē, ellēmizi öpēlē, paralā veriz ellēne. Hani bayramlada çok güzel yavuz oluyo. Sallangeçlē minē gızlā oynālā. Eskiden sallangeçlē minēlēdi eskiden, çamlara

bağlâlâdı, sallâlâdı, bi oğlanlâ gelî minēdi, bi gızlâ minēdi. Unnâ kâktı, eskiden
35 öyleydi. Yok burlâda yapmıyolâ hiç. Ārifē gün gelîlē, ellēni öpēlē birē şekē ,
ikişer şeker veriz. Datlı baklavâ yapâlâ, gadeyif yapâlâ, yimek yapâlâ. Eec
canım badılcandır, fasilledir, nohuttur hepsini yapâlâ cerevizdir, ettir, çorbu
yapâlâ, tavuk çorbası hep yapâlâ gızım. Hayır köy içinden yapıyolâ köy
içindende sen yapıyosun tutuyosun, ben tutuyon otuz milyon para veriyolâ
40 aşama gada üç öyne; bi öynesi otuz milyon, iki öynesi atmış milyon üç öyün
yaparsan nereyē varıyo bak. Aşçı vâ iki dene köyümüz aşçı vâ. Hıdırellezde
çamı gorlâ burayı yakâlâ altından gızlâ üstünden külgē, oğlanlâ üstünden külgē.
Yımırta gaynadırlâ saba, köhür yapâlâ, köhür derlē gari külgelē üstündenik, ateş
yakâlâ. Yakâlâ ateş yapâlâ, üstünde kalgâlâ. Saba oldumu yımırta gaynadırlâ allı
45 yeşilli yımırta boyâ gatâlâ içlēne. Evelden öyleydi aynı gene öle. Hepsi bir
olur mu kuzucâzım kimesi dökē derdini kimesi dökemez. Ben fazla yapamıyon
bilemiyon işte. Hoca ölen oldumu hoca selâ verir, hoca selâ vedin mi yakınları
yâkelē, emme erkeklerden ölürse erkeklē yâke, gadınlân olursa gadınlâ yâke.
Ondan sonacim götürülē mezara, ordan geldinmi ayşam oldumu ē ordan buradan
50 yemek getirilē, ölü evine yemek getiriyolâ gari hep millet yir. Ērtesi gün bi dâ
yapâlâ , üç gün dört gün yapâlâ undan sōna üçüncü gün hayır yapâlâ lokma
yapâlâ. Ondan sōna herkez evinde ölü evi yalnız kalır garik. Yok lokma
yapılmıyo çörek yapılyodu hani pişi yapılyodu. Hinci lokmayı gari aşâdan
Mânsa'dan getiriyolâ lokmacı yaptıryolâ. Hinci öle evelden çörekti, çörek derlē
55 yağda pişiriyolâ hana böyle yapâlâ el gibi gibi öle pişirilēdi. Üç gün galımıyo
yalnız üç gün devamı yimek gidē. Yakınları dördü bilem varır. Yedisinde tavuk
kesēlē, pilaf yapâlâ. Üçündün lokma yapâlâ , kırkında datlı yapâlâ, zerde yapâlâ.
Pirici gaynadyolâ gızım içinē şeker gatiyolâ bu datlı oluyo. Kaşakla gari sıcak
sıcak kaşakla, datlı olur. Ondan sōna senesinde mevlüt yapâlâ bi sene oldumu
60 keşekli mevlüt yapâlâ. Camilere şerbetlē yapâlâ, içēlē. Hana çok bol olur
kōmüz yavuz olur. Elētirik yoktu. Şöle bi gandillē gandil derdik lamba lamba
böle lambeylen gaz gatâdık içine. Aman aman üç tenē gız böyüttüm, şavkun
gâşısında oyu yapıyolâ ne çilleliydi ne çilleliydi. Şükür hindi ne vâ ya, aletiriklē
bol, parâ veriyosun emme alan gelmiyo hiç. Çıraylan gezmē gidēdik kevgir içinē
65 çıra gorduk, çıraylan göşulân evlēni gidēdik. Aletirik yok sokaklâda, cennetlik
cennetlik içindeyiz dimi. Evlimiñ bekar mı ? Tâla hiç sulanımıyo gızım burda
Allah canaballah yokâdan verise mäsul alıyoz, Yokâdan vemese mäsul yok.
Buydey ekiyosun, darı ekiyosun , bağ tikiyosun direkli bağ yapıyosun , üzüm
kaldırıyosun, bedmez gaynatıyosun. Bedmezlē gaynatıyoz savırıyoz böle. Ācık
70 goyuldumu belli oluyo o. Bedmezi sıkıyoz çeğniyolâ böle erkeklē, bedmezi
çiğniyolâ ondan sōnacim şıra oluyo o, o şırayı ocâ goyuyoz şıra gazanı içinde.
Onu gaynadyoz tekra dıganın içinē goyuyoz dıganın içine dıgan, altından ocak
yanıyo böle. Altından ocak yanıyo ağar ağar o bedmez orda oluyo, savıra savıra
bedmez oluyo. Sona alıyoz tekra ilēnin içinē. Urda pişiyō. Hinci ne vâ yav.
75 Bolluk hinci, hepsi golâylik. Buydey ekiyoz, tütün ekiyoz, oğlanın oniki onüç

balya tütünü vā, on sekiz balya tütünü vā bak. Ē tütün yapıyoz, buydeyi ekiyoz, böğün buydey ekmeden geldik. Gar yağcak garın altında bekliyo, mart geldin mi davranıyo gari. Hadi bi gat dā martta bi gat dā gübre atıyosun üstünden. Hinci ektik dört çoval gübre attık altına buydey böle böle olucak mart içlende

80 dört çoval dā gübre atçaz üstündenik. Gübüre atmadan olmuyo gızım, sizin toprālā canlıdır bizim burlā zayıf. Hayvancılık vā beş altı gada guzu vā evde, unnarı bakıyom. Yapıyo yapıyo benim gızda goyun sürüsü vā, peynirlē çalıyolā, mandıraya veriyolā. Yok burdu yapmazlā Maldanda hep kilim, halı dokuyerlē, hepsini yaparlē hepsini yaparlā, burda bi tütün. Tütünü diz bakām tütünü galıpla

85 bakām. İrazimiz az, yerimiz az yetçek gada anca yetiyo o gızım. Bugün aşıyam ya yattı kaktı saba yenge aliyo oğlanın yengesi aliyo gelini tutup gidiyo böle. Gelini guyu götürüyo gelin gelmedene goyun yanına vāmadana geline diyo sen dur yanda diyo orda duruyo o gelin duruyo. Acık toprak mı vā gummu vā bi pıçālan bi darā oraya gömüyo gelin göme dene bi yanına birini bi yanına birine

90 örtüyo üstüne. Sonu gelin geliyo oraya burayı diyo yap bakām diyo türt burayı diyo. Ayānnan bi türtüyo darak çıkāsa gız olüyo çöceği sōna pıçak çıkāsa oğlan olüyo. Öle vā evelden öle vādı. Gidēkene buydey ekiyo, gelikene su döküyo, gidēken acık acık buydey atıp gidiyo, gelikene su döküyo bak. Urdan gelikene bi bardak vā acık acık birē damla su döküyo. Evē gadā eve gadā suyunnan geliyo.

95 Ordan davet yapālā işte gariştirmā yapālā, gelin küçük bāmanlan gariştiri böle pilafa. Hindi, saba dovak sabası gün, suyu gittik geldikten sōna. Guyu gittik geldikten sōna oğlan evi yimek yapā yimek yaptıktan sōna gelini oturdurlā sofuruyu burayı gorlā çanak pilaf piriç pilafı. Bāmānlan gariştir der, küçük bāmānlan gariştiri böle pilafı gariştiri. Onu gariştirdan sōna hep o oğlan evinin

100 ne kada insanı vāsa hepside gariştirilā, garişçak. Hepside bāmālānnan gariştirilā pilafa, unna gariştik gariştik gā derlē ozman garişiyosun gari, yakın oluyosun gari. Evelden öleydi ya hinci vā mı yok mu bilmiyon evlādım. Sofuraya böle yimekleri gorlā hepsi yimeklē vā nohudundan, zerdesinden, pilafından hepsi dē vā. Sofurayı godun mu onbeş yirmi kişi insan vā burda oğlan evin tayfası gız evi

105 dēl gız evi gelmiyo gari ya. Gelin gariştiri damatta gariştiri oğlan evin gaynānası mı vā gaynatası vā hep garişirlā gariştik gā derlē. Napçan yavrum. Vā mı da sōliceñ, başka yok gari guzucāzım. Sobayı yakarız oturuz başında pek ayaz oluyo yavrum dedeylen barba dedi işte burayı gelem dedi o. Sobuyu yakā oturuz açık yimek yapārim kömür görüm içine odunlanık yakarın yimek yaparız yiriz

110 içeriz. Nası çıkçan gārda tūfanda dimi, çok zor soba olmasa tamam işimiz. Yaz geldin mi sobalā atılıyo sıcak. Bi dene zıbının arasını duruyosun, e gömleğın arasında hinci öyle mi hinci ayaz ortalık. Kış bastımı tamam iş dimi değışıyo bak sen bilen külkü keymişin sırtına. Aşıamları gezmē giderdik. Eskiden bi denē kevkirin vardı şölü saplı onun üstünü acık acık şölü şölü çırayı

115 gıymaklādım, kevkirin üstünü gordum çıraya. Ordan çırayı kevkirin üstünü godumu hadi goñşunun evine gidēdik. Orayı vādımı sönderidik, kevkirin

- içindeki çırpıları şêlere çıralara sönderi gorduk gelikene gine aynı o çıraları yakādık, goñşunun evinden sāt onikimi olcak, sāt bir mi olcak iki mi olcak nê gada durāsan hadi ordan sönderidik yakādık unnarı gene evin gelidik. Bi
- 120 lambáylen idare ettik, bi lambáylen idare ettik hani şavuk yok, aletirik yok zordu işimiz hinci nê vā gızım balla bōrek içindeyiz şinci demi. Hayır hayır hep bi evde emi hinci bi goñşunun evinê gidiyoz şu koñşulān evine yāhut işte Kemalın benim gız orası var ya varız işte varız oturuz oraya adamlā gayveye giderlê, gayvada oturulā. Biz goñşulān evlêni gideriz. Gel aman, ha gelin benim bu. Gel
- 125 emine sen anladırısın acık sen anlat. Gelin beni döğüveriyo bazı arada napıyon ben ona. Oluyo ; gaynānayı nāpmalı / tıngır mıngır atmalı / of gelinim dedikçe / altına adun sokmalı, dēler. Altıma odun sokuvēcek benim bu. İşte bak sūnet düğünlêni yapālā bi gün ayşam yimek yapala yimeği yidirilê, çoklān başlāni fesiê olur, ayaklānda pontullā olur. Unnarı yidirilê içirilê, ē çoklara para inlêlê
- 130 yakınları para para asālā asālā burları kayık parası. Dakı yapıyolā ya gızım paraları inlêlê kayık paralāni burlāna. Ayşam yirlê içelê ondan sōna orkesra gelir çalālā oynālā oğlanlā gelinlê, gızılā hepsi oynālā. Düğünlê pitê. Saba ginê yimek yapālā hadi urdan sōna beygirin üstüne bi halı namazlā atalā çokları mindirilê evel öleydi halı namazlā atālādı, namazlı atālādı beygir üstü çokları mindirilēdi.
- 135 Çoklā hadi gezdirilēdi amin amin hocalā okuyā okuyā oğlanın evinê gelilēdi. Urda keselēdi çocuklān biliklêni. Düğünlēmiz böle oldu. Sen Manısanın köylēnden min yavrum ? Senin köyün adı ne ? A yavrum Yeniköy'e çok gittim ben ya. Eskiden ben senin Yeniköy urlara Hālit Paşa mı diyolā ne diyolā urlara Şarımşahlara Goca Şarımşahlā Ufak Şarımşahlā dirlēdi, urlara hep gittik
- 140 Musbey köy yanlāna Musbey köüne Musbey Köüne dē ovalara . Eşşekler gidēdi eşşeğe yük sarādık çovalın bi tarafında yorgan döşşek bi tarafında odun, şê ne o ekmek. Orayı gidēdik ordu yatādık on beş yirmi gün ovalāda yatādık pamıklā toplādık, pamıklān çırpılāndan yimek yapādık üfürü üfürü gözlēmizden zır zır yaşlā inēdi. Nilê çektik a yavrum, şükür hinci İyiz hinci parada bol, aştā bol, işte
- 145 bol de mi ? Pamie gidiyodum ben pamie çoklām ufakkana gidiyodum pamie emme ē gari yaş yerine vādı gidemiyon gızım hinci gari nêrde. Aha bunnā tütün gırıp geliyolā onu tütün diziveriyon, çumā boşaldıveriyon böle diziyē gurusunu iskif yapıveriyon yimek yapıyon bunnara. Aha bu iki dani oğlanı bakıyon bu oğlanlā pek deli gızım birini seni verem algit. E doğru demi gızım ben çoklāni
- 150 bakıyon..... yimeklêni yaparın gelivedini lokantā gibi kakıdırlā lıp lıp. Tütünleri dizerin iğnede gārgıyı boşaldırın gurusunu iskif yaparın hepsini yaparın evladım. Ak yavrum ah benim gibi dilli gaynānalar nasip itsin Allahım, ey insanlar nasip etsin guzum. İy gızım iy sağ olunda öğretmen olun benim Ayşam da öğretmen ya Sultan'ın abası, Sultan'ın abası öğretmen Āyşe Daşkın,
- 155 Sultan Daşkın Āyşe Daşkın bi de ağbisi vā Ümmet Bahar hanımı vā iki deni ikiz çocei vā. En büyük ağbisi onun ufā Ayşa öğretmen Mansa'da çalışıyo yanlānda urlāda çalışıyo öğretmen. Ayşanında on beş dadil düğünü olcak işallah

buyur gel seni burda görün. Sen de çok iyisin guzucāzım. Ben bilenleri çok
severin gızım canımı heda ederim vallayı yeminnen. İşte bak dā Türkçesi bu,
160 öyle severin iy insanları çok severim ben . İşallah hep iy insanlar nasip itsin
sene Allah. Tor tor bakar. Buyday ekmeğim yoksa dilim datlı olsun. Tabi tabi
yavrum benim etim yenmez derin kēnmez dimi. Aha geldim gidiyom. Etim
yinmez derim de giyilmez. Dil önemli di mi canım. Fadim deyzen benzettim bi
akraba vā benim Mansa'da da onu benzettim. Senin dilde tatlı a yavrum. Ne
165 diyin dā söyle bene dā. Gelini ben nasıl ağladayın gızım ben onu bilmiyon
evladım. Yüksek yüksek tepelere ev gurmasınlar /Aşık aşık memlekata gız
vemesinler , dedin mi ben de ağların. Benim anam Türkmenden geldi.
Anacāzımın oldu yūsek yüksek tepeler dedi mi anam ađlardı zır
zır ordan geldi ya.Ölü ya gızım nāpeyin yavrucāzım ne diyeyin. Öle işte ölü
170 söylēlē ađlā gelinlē. Gırmızı guşak bađlā. Okuyar üfürü okuyar üfürü, okuyar
üfürü üç sefer böle yapā yapā üçünde de bađlā. Tutā golundanık bi yanı amcası
mı olcak ağbisi mi olcak. Undan sōnacım tutālā golundan böle doğru taksinin
içinē götürülē. Evveli beygirdi ben beygire mindim, davullā zang zang gara
gışta. Zır zır yağmur yer demir gō bakır. Allahım yarabbi çorbu oldu geyceklēm
175 boyandı bostannām kırkalā boyandı. Dayı ne demiş şemşiyeye verem eline demiş.
Gaynata demiş hayır demiş şemşiyeye verilmez demiş, şemşiyeye verildimi demiş
gara gara gelir demiş. Zır zır yağmurdu çorbu gibi oldum evladım. O gireblē
gireb evel girep oluyodu pullu pullu olūyo ya sepiyolādı, çorbu oldu unnā
boyandı burlām üslēm çorbu oldum. Çillelidi garı gışta mindim garı gışta.
180 Okuyon mu para alıyon mu ? Vā mı gādeşlēn vā mı ? Garaçlıya gittim ben ne
bilem evlādım. İbrām vā İbrām dēlē Karāçlı kōnde İbrām vā pamuk toplamā
gittik. Kocā bi damı vā tokadının altında hurun vā aha o hurunun içinde ekmek
pişire pişire harab oldum ben. Pamık topladık pamık ya tokadın āzında bi hurun
vā çırpı atıyoz oraya ya pamıklān gozalānı atıyoz ekmek yapıyoz orda. Ā o
185 İbrāmın yerlēndē çalıştık bacaksız bi adam öldü mü galdı mı bilmiyon. Garaçlı
köyünden. Doa ettim Sultanın abāsı gitti ya Hakkariye, Hakkariye gitti ta. Bi
sene mi durdu bi buçuk sene mi durdu undan sōna aldirdilā burayı Mansa'ya.
Üzöldük gine ağladık tabi doa ettik hadi Cenabı Allahım Allah gorusun dedik.
Sen ben eskeri gitçek olanlarā yimeğe alırız. Hinci böğün köyde yirmi dene
190 esker vā yirmisinede alırız tabi. Evde yimek yimez yimez hiç yirmi gün anasının
evinden ekmek yimez. Hep biz yediriz o gonşu yediri o gonşu yediri sōna davul
getirilē hep yimek yidī yirlere davullan varilā, oynālā kalgālā davullan urlāda
oynālā kalgālā. Sōna urdan nē paramı vēcen yoksam boynunu çember yimeni mi
aşçan. Öle yapārıız. Urdan sōnacım gezēlē tozalā hadi ordan gidēlē evlēne saba
195 oldu mu doa yapālā . hep pitin o adamlā çikā hep hocalā çikā doa yapālā.
Unnāda lokum alilā, şeker alilā bitin eskerlere orayā toplanan insanlara hep
dādālā birēdene ikişer denē verilē tutālā ellēni mindiriveriz arabaya selavatlarız
eskerlere. Garaçta derlē benim torun gittide en büyük esker bizim esker diye
gucaklayivēdilē Mustafayı göğe kaldırvēdi bi süre esker bi sürü ođlanlā

200 kaldırıv̄edilē gucānda arabayın içinē gatıv̄edilē gitti vādı. Ta Angara'ya gitti
Angara'dan ordan aldı eskerl̄ini pitirdi orda bıraktı geldi. Hinci Mansa'da gari
evleri vā. Amcan eskere gitti on yedi gün oldu, on yedi gün deyince çocuk
dünyaya gettim ben. Ben küçük evlendim ya on iki yaşındamıdım on üç
yaşındamıdım ne. Benim yaşım bile tutmadı yedi sekiz gün Mansalāda yattım
205 ben Bubicēzim yazdırmamış, burayı gelip gitmekte yok arabalāda yok. Evvel
Kediz'den geçiliyordu donnān sıvıyodun adamlā donnān çıkarıyordu Kedizin
içinde guruduyolādı. Gayık olūyodu Kediz'in içinı kayyılan gidiyoduk. Kedizin
içinē böle adam vardı gayı böle asılıyo bi sürü insanı mindiriyo öte karşıya
geçiriyo evvele kayık vardı gızım. Ben hatırladım una gayıya girdik biz
210 dedeylen barbar gayıyın içinı giridik öte karşıya geçtik. Nikaha nikaha gidiyoz
gari gayıyın içinē girmicek oldu ben varım dimi bubamda vā yörü yörü dedi
yarım dūnün olcak dedi yörü gir gayın içinē. Napçan yavrum. Burdan, burdan
Muradīye gada eşēlen gidiyoz Muradīye eşşekleri bağlıyoz arabāya miniyoz
Mansa'ya gidiyoz. Çok çilleli gayıyın içinē eşşekleri goyuyoz Allah inandırısın
215 seni. Ē gayın içinē eşşēlen giriyo, iniyoz eşşekten eşşēđi tutuyo adam böle sābı
getirip gidiyo öle ordan Muradīye varıyo eşşēđi bağlıyo. Ondan sōna ordan
nikayı yapıyoz geliyoz dönüyo eşşēđi alıyo gayıya getiriyoz gine gayıyın içinē
goyuyoz. Böle garşıya geçiyoz Kediz'den bu yanına miniyoz eşşeklere evē
geliyo. Ē mecbur bincen, kayık batıv̄ese dibinē dalıverin dedim, korkuyon çok
220 korkuyon gızım İstanbul yannān Angara yannān hiç gitmedim. Torun vādı bi
dene eskerde Angara'da üç aylık oldumu yemin töreni mi olūyomuş ne
olūyomuş gızım. Ana dedi gidem dedi gız Eminē gız benim gidem dedi, ana
dedi. Gitm̄icen gızım dedim ben kaza oluveri dedim ölüv̄esem birden iyi dedim
ölmeyiv̄esen zōr hastalık çekmesi dedim. Bi İzmir'e gittim dört tene biri öldü üç
225 tenesi dünyādā. Yeşilyurt'tu yatan benim gızdı. Hinci Eminenin oğlu
Angaradāydi. Ana dedi yemin töreni oluyo hani üç ay olduktan sona gidem dedi
orayı dedi. Gızım dedim iy ya dedim ben uzak yerlere ölüv̄ersem arabada bi
kaza oluverse, ölüv̄esem birden iy ölmeyiv̄esem çekerin dedim, ben gitm̄icen
korkuyon dedim. Nāpeyin yavrum ? Kör kör, bak kör körün yaşıyon evlādı bi
230 İzmir'i gördüm Yeşilyurt'a başkā bi yeri görmedim. İzmir'in içinē gezdım gine
gördüm uda bu yanānı gōmedim. Mansa'ya gidiyon canım bi Mansa'ya gidiyon
yavrum. Gez Gonyaya gör dünyāya. Korkuyon ben yavrum. Kaza oluv̄esem
ölüverin urlāda. Çok kazalā oluyo ya. Teleyzonu açıyon bakıyon hep ölenlē
galanlā hiç yok. Oylelē geliveri adamlā öldürüverilē diyon. Bazı arabaları
235 basıyolā demi ya . Köy gibi yok canım hırsız yok ursuz yok köemizde. Akşam
kapıyı bi kitlē yat deli gelmez hulu gelmez şükür Allaha. Şehir yerinde adamın
biri gelmiş Mānsada garının birinin evine. Undan sōna kapıdan girmiş nene
demiş cocēm çok hasta demiş altıyüz milyon para vē beni demiş. O demiş yok
demiş, yok diyesiye gada bayıv̄emiş orda. Şehir yeri zor gızım. Sizin köy iyidir
240 dimi.

(Ayşe Taşkın)

245 Ē düğünlê oluyo davullâ çalınıyo baksana davulları gômüyon mu. Hindi davul
dümbük yok. Ayşa Daşkın. Dokuzan sekizen. Dokuzan yaşına geldim. İki gün
davul çalınıyo dübēlen düdük çalıyolâ, davul çalınıyo iki gün. Üçüncüsü gün
bitiyo düğün davullâ , dümbēlê pitiyo üç gün sōna. Ē nāpeyim sōna soğan
250 doldurması başkâ yok naf bilemiyom. Yonannâ basmışta duyuluyo, söylüyolâ
analāmız bubalāmız. Bakıyolâ kaçmışlâ Yonan geliyo bizē diye kaçmışlâ.
Dağları kaçmışlâ gari evleri basmışlâ gevurlâ öle söylerdi anam e, bubam e böle
çetelê gelmişte bacanın içini tıkmışlâ anamızı bubamızı. Bacanın içine ocaklık
250 yanık durukene ocak bacanın içine tıkmışlâ anameli, bubamelini. Nelê çekmişlê
parâ istiyolâmiş para, parâ yok diyolâmiş parâ yoksa seni biz ā burda yakçaz
diyolâmiş. Ocân başında sacâlâ vâmiş hani yimek sacâlâni gızgın sacâları
kafasına keydirmişler gocu garnın. Gızgın sacâları böle kafasına keydirmişlêde
cayır cayır yâmişlâ gocagarları. İlle parayı çıkâ diyolâmiş.

(Şehriye Taşdemir)

255 Cindarı yemişlê nohut ekmēleri, fasille ekmēleri. Ekin yok gızım cindarı nasıl
oluyo ben hiç bilmiyon gızım.

(Ayşe Taşkın)

260 Darı unu biliyomusunuz, öle darı ūtmüşlerde değirmende onu yemişlê. Onu
cindarı diyolâ. Tâlalâda otlâ, ayıtlâ var dimi o ayıtları değmende
üğüttürmüşlerde yemişlê acından geberiyolâmiş millet. Yicek yimek yokmuşta
boka yarmışlâ yarmışlâda hayvanlân bokunun içinden buydey tenesi, arpâ tenesi
260 çıkarmışlâda yemişlê açlıktan geberiyolâmiş. Tâlalâda kelle çıkâdı buydeylêde u
eskerlê püçüyolâmışta burdu gavuruyolâmiş ocakta gavuruyolâmiş. Nelê
çekmişlê, nelê çekmiş milletimiz kimesi acından ölmüş. Hiç naf bilmiyon zati
ben bi gonşu yanına varıpta hiç halleşmedim , ömürüm bölü geçti. Kimisi gulları
gōmedim alemin gölunu gaybettini gōmedim, duymadım kendi halimde kendi
265 yaşamam âle.

(Şehriye Taşdemir)

270 Toktur yoktu evele toktur yoktuda yayan gidiyoduk Mānsa'ya yayan.
Beygırlēlen hayvanâ biniyoduk hayvanlālan gidiyoduk āşama gada Mansá'yı
beygırlen gidip geliniyodu. Ben hasta oldūmda hep yayan gitti geldi bubacēzim
geldi biz hastáymişik zatüre hastalıymış iğnelē vemişlê. İğnelē hurdulâ zor şükür
270 Allaha bin kere şükür hindi nê vâ canım. Yayan yürümüyoz. Olmāmı alıp
götürüyolâ orda Siyekli köyünde vâ orda gırık çıkık oldumu onu ordan
sardırıylâ ayāna alıp geliyolâ. Urda iy gelmedin mi hadi ordan Mānsa'ya urda

sardırıyolā halçıya alıyolā burada ayālāna. Elinde siğil çıktın mı ayā okuyarız
burdan ayā görünüyo ya : Ay gördüm Allaha ay eylemiş Allah ementü billahi
275 ve melaiketü ve kütübihi ve resulühi dedin mi sağ ayān
altına toprā tükürüyon. Ordan toprā alıyon çalıyon aha burda üç sefer çaldımı
dördüncüsü tamam kuptu. Siğile okudum tükürdüm ayāmın altına sağ ayāmın
altına o toprān yaşını aldım gözümü sürdüm. Üç sefer, üç ay okudum una ay
görünümü deniyo ya burda üç ayda okudum ; bi ay görüldü okudum bi dā
280 okudum gene bi dā okudum üç ayda benim gözümün siğil gitti. Gözüm siğil
vādı okudum ementüyü okudum ayā garşı gibleye garşı durdum aya okudum
tükürdüm ayāmın altına o yaş toprā aldım sürdüm Termē o termē
arpecik olmaz o arpecik demezlē ona termē derlē. Cumartesi günlēde halicēzim
benim okuyerdi ne okuyodu bilmiyon. Bi dene arpā tenesi aldı onu böle cızādı
285 üç Cumartesi yapādı odu ordan kaybolu gidēdi. Tavīn tüyünden hiç duymadım.
Nazar oldumu okuyarın. Hinci ben çocuklara çocuklāi hasta oluvēdimi okuyarın
üç sefer okuyverin esnerin , nazar oldumu esnerin iy geldi derlē. Gurşun dökēlē
ben bilmiyon ona halicēzim dökēdi emme nası döküyodu bilmiyon. Gurana
yarıya gada geldi ydım sōna yapamadım. Okumak yazmak yok ama hocayā
290 diyodum hoca örgediyodu. Bunnara Hacı Ümmet Dayının garsı derlē. Ē bizim
bu eldörtlē vā eldört garsı derlē. Hani öle derlē hep nāpları öledir. Bi hoca vā
emekli hoca derlē şurdu bi hoca vā. Bizim gine Ali derlē Ali dedenin garsı derlē
bana.

YER : OSMANCALI KÖYÜ (VI – 3)
KONUŞMACI : ASİYE ÖZLÜK
YAŞ : 45
TARİH : 29 KASIM 2004
KONU : DÜĞÜN ADETLERİ

- 01 Kendimden mi alayım ele ? Benim kendi durumum değişik oldu. Beyim kaçırdı
beni onu söylesem olur mu öle ? Şimdi ben tütün tarlasındaydım ordan gelirken
beyim kaçırdı beni. Onun için hapsaneye girdi tabi bir ay hapsanede yattı. Bir
05 böyle dünürçü geldi beni dünürçü geldi istiyolar tabi ben istemiyom, annem
istemiyobobam veriyo. Bu çocuk benim çocümün elini tuttu diyo namusu
vercem. Nasısa ben yirmi dokuz hayır dedim otuzuncu gün evet dedim gittik
hapsaneden çıkardık. Onun üzerine onun bobası hastalandı ondan sōna ölüm
10 geldi arkadan. Biz altı ay sōna evlendik. Çok şēli bi düğün dīldi ; bi kını gecesi
yapıldı, bi gün önceden benim elim ayām, başım kınalandı. Ertesi gün yıkandı,
saçımı ördüler bi omuzdan bi omuza ördüler kırkmı kestiler. Ondan sōna ertesi
gün kını gecesi olcak ya sabahtan yemeklē yapıldı akşam millet toplandı
akrabalā geldi. Oynandı nasıl orkestra falan yok dümbek çalaraktan oynandı.
Gece gene ağlaş sızlaş, el ayak kına yandı yattık ertesi gün oldu tabiki. Annem
ağladı, ben ağladım gardeşim ağladı böle. Yani ozmanlāda o gada şē dīl, benim
durumum değişikti yani. Oluyodu da üç gün düğün oluyodu davullu zurnalı
15 düğünlē oluyodu da bizimki öle değil. Üç gün davul çalādı. Ondan sōna ben
neyse ertesi gün gene duvak muvak takılıpta akşam gada eylemek yok. Ertesi
gün beni duvālan gene yayan şu cami yanından burayı beni yayan olaraktan
yengelē gollāmi tuttulā burayı getirdilē beni, şurda toprak eve gelin girdim bi tek
göz odaya gelin girdim. Benim düğünüm böyle oldu ama düğünlē oluyodū güzel
20 oluyodū, Cuma günden davul geliyodu dibek döğülüyodu, keşkeklik mesela
keşkek yapçāsa o adam keşkek döğüyolādı o gün yemek veriliyodu. Ondan sōna
akşama gadā o davul çalādı. Ertesi gün gine çalādı. Sen benim gız arkadaşımın
gardeşlik vēdim sene gardeşsin. Nişanlıyım ya nişanlım benim selemi taşıtmak
için çocukları para veriyo davullan beraber geliyo benim evden düğün evini
25 götürüyo. Ő akşam gadā ölü çalıyo davul. Ondan sōna ertesi gün gine geliyolā
gız evine eşşāla seriliyo avluya, gızın nē çeyizi vāsa iplere asılıyo. Ő davul
geliyo avluda çalıyo, ondan sōna gine geri gidiyo davul oğlan evine, orda çalıyo
meydan yeri deriz şu tarafta orda oynālā, oyunlā yapālā erkeklē sēredelē. Ama
dā bizden önce yapıyolāmış şunnarıda ben de gördüm yāni unnarı. Davul gelir
30 gārlā yüzleri peçeli siyah türbetlēlen böle örtüyolā. Ondan sōna atları miniyo üç
tāni gadın ; gelin önde arkada üç tene atlı gene kadınlā yengelē oluyo onnā.
Burdan böle dolaşı dolaşı yakayı mandrayı gömüşünüzdür ordan gelirkene. Nē
taraftan geldiñiz siz bu taraftan gelmediñiz mi ? Orayı doğru gelin gidē gine
orda oynarlardı. Aşarı doğru gelīlēdi davullan baraba gelinin evine. Ordan gelini

35 indirilē, gelini indirdīne tabi gaynına : “Oğlum evlendi, canım dinlendi, gōşulā
dinlendi.” Der oynir gelini alilā indirilē oturtulā kapının başını eline şöyle bi yağ
sürdürürler. Damat gircē zaman camiye götürülē dāmadı, namaz gıldırırılā
getirilē herkez elini bi tepsi lokum kolonya damatı goycakları zaman ellēnde
40 beklēlē dāmadı gorlā. Ondan sōna o lokum dātılır düğün biter. Davetlē karşılıklı
üçüncü gün davet yapılırdı. Şimdi olmuyo sosyeteleştik gari hinci olmuyo.
Oluyodu o zaman üçüncü gün, duvak sabası gün onu unuttuk bak duvak sabası
gün yemek yapılır gene aynı. Garişımı deriz yani ben onu yaptım pilav yapālā,
patatis yemē yapālā etli yemek nē varsa. Gene sağdıçlara, akrabaları çağrılā
45 toplāşirlē yimek yerkene oğlanda olsun gelinde olsun serçe barmānnan pilavı
gariştiriyō böyle. Garişiyō gari gariştik, o yenir. İki gün sōna gene benim annem
çağrīyō mesela, o akşam yemeklē yapılır, gelinlikleri kiyeriz, damatlan ev ev
akrabalāmızı gezerik köyün içinde davet ediyōz ya şīye davetē yemē çağrīyōz.
Gelinnen damat kiyinir aynı al çemberleri bağlanır bezileri bağlanır gezeriz
köyün içine. Ondan sōna sōlenir gideriz yimeklē yenir. Ertesi gün bu sefer oğlan
50 evi çağrır, gız evi. O zaman gelinne damat dolaşmaz ; benim gız gardeşim mi vā
o söyler yoksa annem söyler onnā gine oğlan evinē giderlē yemek yapılır gine
yenir. Garişmiş oluyo. Dā eveli dā güzeldin olmuyo şimdi olmuyo sēmiyom
şimdiki düğünleri. Bu hafta düğün oldu hiç şey olmadı dualıdı tōbe yarabbim.
Güzel dualıdı güzel amma düğünün şenlī oynamalan geliyo demi. Ben
55 buralıyım. Onun bobası buralı onna amca çocīyiz biz onnan bobası buralı olduğu
için onnā orayı gitmişlē. Daha nineleri gitmiş orayada (orası dediği yer Yağcılar
köyü) undan oralı oluyo onnā . Dedesi amcamız oluyo bizim. Dā başka
akrabalāmız vā da Kezbannan dā güzel geçiniyōz heralde birbirimizi gördümü
sarılışırız severiz yani iyi geçiniyōz. Vā halalām da vā ordada. Gülüm eskiden
60 eskisi yenisi gine aynı baklavı yaparız iki üç gün önceden baklavı yaparız. Ārife
gün çörek pişiriz. İlla ārife günü olması şart olmuyo diyerekten yensin
diyerekten üç beş gün eveli bile başlıyolā millet hayır yapmaya lokma yaparız,
çörek yaparız dātırız evlere. Dünürsen mesela o gün ārife gün şey gelecek oğlan
evi yemek yaparız çeşitli yemek yaparız ; tavuktan, kırmızı etinden, ondan
65 sōnam salatasından, yoğurdundan, ne vāsa hepsinden yapılyō. Unnarı çağrīyōz
geliyolā şēlē getiriyolā gıza hediyele getiriyolā. Onnarı ağarlıyōz. Ertesi gün
bayram gün gız evi oğlan evini gidiyō oğlanın hediyeleni götürmek için üç beş
kişi mesela götürü orasıda hazırlıyer orda da yimek yenir gelir böyle olur
bayramlā. Gurbanda da aynı. Değişik yemēmiz hani ne var diyem en çok özel
70 yemēmiz tatlı olaraktan baklavı yapılyō özel olarak yıldan yılı baklavı yapılyō
ne yapılsın başka. Keşkek köyümüzün şēsi keşkek ĩce önemli şeylēden. Durumu
müsaitse adamın ĩse keşkek yapā mevlūdün de, düğününde keşkek yapılır. Etli
nohut , pilav. Canım etli şēlēden çok yapılırda hani özel olaraktan yoğortlu
makarna kesme makarna mesela. Daha eskilēden yokmuşmuş okulda. Okudum

75 ben orta okulu okudum Manisada okudum emme bi şey olamadık. Ginede İki
bunnarı öğrenmişik biliyoz beyimde yok, beyim öldü bi oğlum vā onnan
yörütibiliyoz bu işlere de. Çok güzel şenniklê yapıyolâ emme ben her zaman
gidemiyon, neden gidemiyon, bilmiyon gönlümmü küstü beyim olmadinden.
Eveli gidiyodum çocuklâm okulu gidēkene onnâ okulu gidiyolâdı üçü barâba iki
80 gızım bi oğlum vā. Unnâ gidēkene gidiyodum bu günlēde gitmiyon. Güzel
bişeylê yapıyolâmış çocuklâ seslêni duyuyom ben emmi onnarın burdu
bekliyom ya evi çıkıyom evden duyuyom okumalâni, şiiirlêni oyunlâ yapıyolâ
güzel bi şey oluyo. Gelişmesini istiyoz köyümüzün emme gülüm köyümüz daha
da ufalıyo mu bilmem hep gençlēmiz yok burda. Genç olarktan burda çalışın bi
85 benim oğlum vā o da askere gitçek. Sağ oldine iki üç ay sōna. Hep dışarda ya
okuyolâ ya çalışıyolâ ya evlenen Manisa'ya gidiyo. Ben de hatta gızlâmın
ikisine de Manisa'ya vëdim. Bi güzel iş yerleri olsada çocuklâ gitmeselê
köyümüz dağılmasa uğraşsalâ Muhtara diyom uğraşsanda şu köyü diyom bi
çalışma yeri olsa şu Tekel gibi Tekel vā köyümüzde, Tekel gibi bi iş yeri dâ
90 olsa gençlēmiz aşarı gitmez.

YER : Siyekli Köyü (VII – 1 , 2 , 3 , 4)
KONUŞMACI : Fadime Sümer / Hafize Çalışkan / Fatma Karlu / Bekir Sümer
YAŞ : / 1956/ / /
TARİH : 10 Ağustos 2004
KONU : Düğün adetleri, doğum adetleri, köyde olan ilginç olaylar, yemekler

- 01 Analā bubalā vēdilē biz heç āyı demedik ha heç āyı demedik. Ē zamanı geldi zati ufak gelin olduk hep on yidi on sekiz yaşında gelin oldum ben. Analan bubalan vēvēdilē öle gelin olduk. Üç gün davul zurnu çaldık. Ondan sōna çoluk çocuk saabı oldu, iş saabı olduk öle öle vakidi geçidik işte gā. Tōbe
- 05 yarabbim..... Ē nāpayım ne diyim ben hindi. Tōbe yarabbi nāpçan gī bunlā, nāpçasın bunları gā gıyını yazıp napçāsın bunları yazıptā. Düğünümü vakit geldi analā bubalā vēdilē. Ordan kalktık eşşeklē mindik Mansaya nışan şeye gittik neka gittik, arabalā yoktu biz hani gelin olana gā yavrum. O gitti nekālandık ondan gayınnam gaynatam okuntuyu vēdilē davulcuyā. Okunduyu
- 10 vēdilē zāmānı geldi biraz sōna on gün sōna davul durdu geldi. Eh düğünü guruldu dübük döğülürdün evelden hani keşkek yapıyo ya dübek döğüsü günü o ilk gün dübek döğüsü derlē. Dübek döğdülē ertesı gün keşkek hurcaz dedilē. Gençlē geldilē oğlan evin duruyolā onna ya gençlē geldilē gazanları omuzladılā, guyulā deriz guyu gazdırız biz bura dağ yerlēnde evelden çeşmelē
- 15 yoktu, guyulādan davullālan, zurnalālan... Gızlā dam başlānda bakālādı, oğlanlā gazanlāla su getirēdi, keşkek evi düğün evine. Bugün öle işledilē ikinci gün birinci gün dübek döğülū āşamdan; dübek döğdülē ondan sōna yuku yaptılā yuku yapılırdın evelden hindi öle böyük şēle yok, yuku yaptılā dübek döğdülē. Ērtesi gün su gettilē ayleylen köyün içinden dürü gettilē. Sādeçlē olurdu, gādeşlē
- 20 olurdu akrabalā olurdu kimi yōgan alırdı kimi sandık alırdı aley aley oğlanlā gençlē aley çektilē ikinci gün. Üçüncü gün sabahtan mevlüt yok gā hinci o zamanlā mevlüt yok davullan keşkek piştilē yidirdilē işte gelen misafirlere aley aley gittilē davullan almaya gittilē köyün dışına . Onnarı yidirdilē içirdilē āşam saldıılā āşam mindirdilē bizi ata köyün etrafına bōle dolaştirdilē. Allı felli telli
- 25 pullu bütün esker heyetinde mindirdilē atın üstünü gezdirdilē. Üç tene gelin alıcı vā bi de gelin vā dōrttene. Gençlē arkamızda ondan sōna gelin önlēnde atın üstünde. Atın başını tutanlā vādın, gelini tutanlā vādın öle aldılā geldilē indirdilē oğlan evine. Düğünümüz bu. Başkı sözüümüz yok. Saba kalktık gine düğüncü vā başkı bi günde okuntu vādı düğün vādı köyde. Saba erken kalktık gaynatam.....
- 30 davulcuyu aldı geldi. Dua sabası günü davul çaldı benim düğünde . Gelinin davul çaldırdı; dua sabası gün üçüncü, dördüncü gün düğünden sona. Dua sabası dirlē gā. Dua sabası kınā gecesı gerdek gecesı gün ertesı gün sabasına davul çaldırdı gaynatam... İşimiz bu, gömüş göcem bu. Dua sabası gün yuku yapālādı sabahtan pilaf dirlē ona pilafta yapālādı. Dönēdik hep berābē üç dört
- 35 dolanırdık ordan öle elini öpēdik gaynanın gaynatanın eline. Deyivēdim yavrum

40 be deyivédim başkı heç gōmedim.Sünedi iki çucūm vādı sünet düğünü
yapmadım başım gözūme. İki çucūm vādı biri camide geldi u zamanlā orda
kestirivédim camide geldi sünetçi gelirdi. Buna da babam haccā gitti babam
hacıdan geldīne sünet yapakana... bulduk sünetçiyi. Anlat diyu beni ben
anlāmasını bilmiyom yavrum.

Hafize Çalışkan

45 Tamam tamam anladırız yavrum anladırız. Dā yeni gız nışanladım ben. Şindi
gızı alanlā kendileri belli idiyolā , sevildiği duyuluyo. O diyoki görücülī gelin
diyo e geliyolā bu seferde biz gızı sorunca istiyom diyo. Napçaz istediği yire
veriyoz bizde. Ondan sōna varıyoz bi nışan mendili veriyoz, yüsüğü dakıyoz,
50 söz yapıyoz. Büyük nışan yapana isteyene çalgı getiriyoz. Veriyoz unnā
yüsüklēni takıyolā, alkışlıyolā arkadaşları geliyo gızın gine. Böyüklēmizi
yakınlāmızı toplarız. Sabağına sofrā yaparız yimek yaparız bizde. E selelē olur
gız evinden gelir damata olur, gaynanaya olur, görümceye olur, gayınbabaya
55 olur, yakınları, nenelē dedelē böle ehtiyara olur. Unnā bizde hediye olarktan
gidēlē. Bu sefer oğlan tarafı da yimek yapā hemen bu selelē gidince oraya yimek
hazırlā oğlan tarafı. Unnar herkez yimeğini yir yimeğini yirler kolonyasını
lokumuna yidirilē. Ondan sōna dōnelē dōnelē herkez sōna devam
edē. Bizim şu vādır bayram akşam günü bidā yimek yaparız biz. Bida gelini
60 hana bak yörelēmiz törelēmiz görüyusunuzdur böle atılır yemenileri herşeleri.
Gine selesi gidē, dakı dakılır gine hiç şeyirle farkı yok buranın ya. İşte nasıl oldu
çeñiz gırdık geldik. Düğünüm bir hafta aráylen düğünümüz oldu. Arkadaşlarım
geldi toplandılā, oynadılā benim düğündü çıkdı dī mi bu oynamak. Sünetlēmizde
aynı sohbet hocalā gelī ordan kadınlā gelī bizim gibi kapalı unnā dinden
bahsedēlē sohbet bu. Bilmeyen gençlē gelir hana biz yaşlılar gideriz; gençlē
70 girmez gā ona oyun oldu mu gidēlē orkestra oldu mu ohō taklayı atālā. Benim
oğlum yoktun emme .

Fatma Karlu :

65 Evimizi süsledik , sünetçi gettik, havlu vėdik. Tabi biz bunu hani bu Raşitle
benim bi tā vā torun İbrahim hepsini bunlā topladık üç tene sünet yaptık hep
beraba topladık. Kart dağdırız misafirlēmiz gelir. Ondan sonacīm mevlitli ,
yimekli mevlitli , mevlid okunur. Ondan sōna gelirlē misafirlēmiz yimeklēni
yirlē, ondan sonacīm sünetlē kesilir, sünetçi gelir sünetler kesilir, ondan sōna
misafirlēmiz dağılır. Kendi kendimiz galırız gari çucūn başında hanı girē çıkarız
çucūn başına sünet çucūn başına. Ondan sonacīm bu öle bite. Yatırdılā mı bubası
70 nē veriyo, dedesi nē veriyo sorālā danamı vėcek, para mı vėcek. Atlan
gezdiriylādı çucukları evelden atlan. Attan inmedene söylēlē babası nē veriyo

ondan sonacīm ya goyun veriyo sığırı olan sığırı veriyo parası olan altın dakā. Ondan sōna attan indirilē, içeri girilē, kesilē, akrabaları gelir çucūn yanına misafirlē gitmedene toplanırlā. Geçmiş olsun, mübarek olsun dirlē, dağılırlā.

Hafize çalışkan :

- 75 Askere uğurlākenede bizim burası şindi davul yok öle fazla fazla. Gençlē askerden önce dümbeklē gezilē. Herkez alır çevresi, akrabaları, arkadaşların anneleri yimek yaparız biraz. Unnara yimek yidiriz oynālā onnā. Yimek yapınca askeri yimeğe oturduruz sofraya ;eme ilk dıkımı alıruz ağzından.Satı acık çignē o dıkımını alıruz. Onu çikalāruz bi kenarā goruz ; bi sandığın içinē goruz sözüm ona. Onun anlamı onu arzılasın yeni gelsin dirlē
- 80 bizim törelēmiz. Ondan sōna hocalāmız gelirlē tekbirlen giderlē. Caminin yanına toplanırlā. Yakınlāmız ākasından dolu bardak atālā, desti. O asker ağ hiç arkasın bakmadan gidē. Kimi yağ dōkē. Askerlēmiz böle.Başkā ne demek istiyon.Şindi benim oğlum yok demi şindi ben bu çucuk asker gidiyo tābi nöbet ehtiyacım vā ben onu veriyom sözüm on milyon yirmi milyon benim bi
- 85 saat iki saat nöbet tutuvē diye. Allah rızası için gönülünden geçiyosa. Bütün gine hocalālan gelir asker ağamız tekbirlen gelir yimeğimizi yidiriz ondan sōna dağılırlā.Bebek dünyaya geldimi ondan sōna doğumu götürürüz. Altın dakan altın dakā, goyun guzu veren dediği gibi yengemin. Şindi bizim burlāda şindi bak yingemin gelin vā ilk evele büyüKanneye sorālā ismini goduruyo mu.
- 90 Herkez kendi istediği gibi goyāda kendini bilenlē biraz saygı görenlē böle büyükleri sorālā gayın babalāna , gaynanalāna. Ē bu gadında eğer razı gelse razı geldi mi nene dede ismi gorlā . Ama istemeyenlē şindiklinlē biraz tabi gençlē onlar istedikleri gibi gorlā. Garışmayan ailelē garışmayabilir. Gelini oğlan tarafı gelī yavrum gelinimizi alırlā gızımızı götürülē. Kapı gadā çıkarız
- 95 golundan tutar gapı gadā çıkarız. Kapıda gız tarafından ondan sōna evela bıydey saçālā başında ondan sōna çerez saçālā. Ondan sōna götürülē ga ona. Çıktığın yirlē diken olsun girdiğin yirlē mekan olsun hadi yavrum uğurlā olsun, dirlē. (Fatma Karlu : Eve vādın sōna sōna oğlan evinde dua yapā hoca okur, gelinin dovānı açālā gelinin eline yağ sürilē. Ondan sonacīm gelini sokālā
- 100 oturdurlā içeri işte bu.) İdam etti kendini. Şindi bunlar sakın geldilē yavrum yaviş. Bi şey olsa ha senin çucuk yaptı diye suçlamak üzerinē galdılā. Kadın kapalı bi kadın böle benim gibi açık biri olaydın bāra sōlēdin kendimi kurtarıdın. Hep bizē geliyo bu şekillē diye çekememiş kendini idam etmiş. Kendimizin aynı böle Raşitimiz gibi hana Allah bizleri vemesin. Böle
- 105 arkadaşı nişandan gelikene çucuk ürkünç bişey sanmışmış dokanıvēdimi ürküyomuş. Arkadaşı bi dokanmış bi titremiş orasını çucuk hemen . Burayı bizim mezarlığı gettilē. Bundan otuz beş sene evele burdu bi gız vādın anası yoktun. Sōna bi yakın köye vēdilē gız önce istedi karşı gelmedi demek istediğim. İstedi istemedi. Önce bubalān analān sözü geçiyodun bu sefer

- 110 arkadaşları bi yanını duruyolâ gızın caydırıyolâ. Nâpçan orayı gidipte o
senin..... deyipte caydırıyolâ. Bu sefer istememek durumunu galiyo garşı taraf
duyuyo zoraki kaçırıyo. Elin ayağan bağılyolâ âzından... Var yavrum vâ olman
mı İntağar eden var şu yakın köyde geçen sene mesela biri intağar etti böle.
Şindi bunlar sakın geldiler yavrum yavış bi şey olsa ha senin çucuk yaptı diye
115 suçlamak üzere galdılâ gadın kapalı bi gadın böle benim gibi açık biri olaydın
bāra sōlerdin kendimi kurtarıydın . Hep bizi geliyi bu şekiller diye kendini idam
etti. Ha bu böle. Kazadan dolayı gencimizin biri aynı böle Raşitimiz gibi hana
Allah bizlere vemesin. Böle arkadaşın nışanından gelikene çucuk böle ürküntü
..... dokanı vèdimi ürküyomuş. Arkadaşı bi dokanmış bi titremiş çucuk hemen
120 cayır cayır..... Burayı bizim mezarlığı gettile. Hani gız gönüllü olsa biz heç hani
böle dava açtırmıyozki gelse candırmelen sözüüm başçavuş netçek. Zoraki
gidenlerde olur. Bundan otuzbeş sene evele burdu bir gız vardın anası yoktun.
Onu bi şu yakın köge vèdilè gız önce istedi, istedi istemedi önce bubalâ analân
sözü geçiyodun. Bu sefer arkadaşlar bi yanına duruyolâ gızın caydırıyolâ.
125 Napçan orâ gidipte o senin halin değil diye caydırıyolâ. Bu sefer istememek
durumunda galiyo garşı taraf duyuyo zoraki kaçırıyo. Elini ayağnı bağılyolâ
âzından..... götürüyolâ. Bu sefer bizim gız ginè kendini kurtarıyo geliyo emme
bu sefer ginè götürüyolâ. Şindi çoluk çocū vâ... Şindi biz genellikle sareyli diriz,
onu yaparız (bayramlarda), kadayıf yaparız, bildimiz gibi şambali yaparız.
130 Evimizde et bulunur ; e şindi ben buraya gelmedene dauşanı yidim bi dâ davşan
var dolapta. Şinci ben bayram gelcè zaman bi dâ adam avcı bi dâ gider bi dâ
aynısını yaparım, furunu sürerim dünürül gelecek diye damatım gelecek diye
akrabalām gelecek diye. Olmassa guzu keserim tavuk alırım, her bi şey yaparım...
135 Sareyli tatlısını önce yukasına sereriz. (Bekir Sümer : Burda meşur en çok yahni
dirlè. Nohut yimeğın içine et atālâ. Etli nohuda yahni dirlè... –Askerlik anısı
soruluyor- Eşi : Unutmuştur ga...) Bizim burayı guranın adamın adı Seyitmiş
Seyit ismine bizim köyümüzün ismine Siyekli demişlè... Canım insan olmasa işi
yakāsın hana bi ehtiyacı o daş bizim gelinin ottuğu yire de gonur daş. Gelin
kalkıp gidince sen hindi gelin oldun dimi senin oldun yire bi daş goruz
140 daş gibi dursun yirinde cenazeyede aynı Cenaze evin gelenlè mehellesi
gonum gomşusu cenazesine yimek getirilè... (Gelin evinin düzülmesi.) Evini
hazırlākana oğlan evinden de olur gız evinden de olur. Hısım akrabası gidè
gızın, yengesi, gardeşi, akrabası gidèlè evin gelinin düzèlè. Ondan sōna hazır
olur gelinin evi ondan sōna gelin indikten sōna hemen hazır evinè varā... Canım
145 şindi gelinlèn her şesi hazır bizim zamanımızda ölemiydi yavrum. Biz bi emek
kaşığı bulamâyoduk bi çaydanlık bulamâyoduk. Gidip anamızdan
gaynanamızdan..... Böle ayrılır mı e şindi gelinlè akıllı tabi hepsini
aldırıyolâ sōna çekiliveriyolâ kenara evlenè. Dâ yimeklî bilen gidiyo evlène.
Salçasınnan, yağınnan, yimeğınnan undan sōna gittiği gün hemen. Ya ben size
150 Arzulan Kanber hikayesini anladıvèsem biliyosunuzdur belki duymuşsunuzdur.

Şindi aynı bu genç gibi bi oğlannan bi gız vâmiş. Sevişiyolâ bu sefer oğlan perişan galyo. Raşit getiriyo arkadaşı varken getiriyo bakıyo evlênde he gıza kitabı var bendê de okudumu alırım gûnağanı üzerime. Bakınca bu sefer adamın bi gızı vâmiş bi de oğlu yok.....

Fatma Korlu : Geçim Kaynakları

- 155 Ordan aşam eve gelirdik öküzlen fenerlê öküzlê damâ bağlâdık. Önünü samanı veridik pırçak yarılırdın evelden pırçak verilirdin çiftten geldine sōna. Balamut silkedin çetlenbik topladık yavrum, tohum atlardık, darı mısır ekêlêdin tabi mısır ekmeği yimek için bıydeyi hemen kaldırıyoz düvenlen düvenlen on, onbeş gün durâdı bi hamanda.(Raşit'in babaannesi : Beygirlen govâdık üç tene beş
- 160 tene beygir sōna govulurdu. Ondan sōna o beygirlê kalkılâ düvenlen govdu öküzlen, enci onlâ kalkılâ makinelê geldilê – Fatma Korlu ; Bi gün hem büçülüyo hem govuluyo.-)

Bekir Sümer :

- Evelden öküzlen çift sürülürken güzün sürülüyo ya çiftlê tohumlâ, yaş kış bastırmadan tohumları ekem diye erken çıkâlâmiş burda çifite. He yere bi şey
- 165 dökê tarlalar viremiyo diye sabaleyin erken çıkâmış yani batıda şimşek çakınca bi gün sonra iki gün yağmur yağıyodu ya yağmur gelecek diye erken gidiyolâmiş işe. Dedem de herkezden önce gidermiş rahmetli, Osman dedem ; onun da gomşusu vâmiş o gomşusu biraz undan geç gelirmiş. Bakıyomuşki dedem o çiftten gelesiye gada tarlaya dedem bir evlek iki evlek sürermiş, tohumu atarmış yani (Babâcım benim... –Fatma Korlu-) O demiş ki yarın senden önce gelcem gomşu demiş, sen benden önce gelemesin demiş didem. Bak ben senden önce geliyommu gelmiyommu demiş. Saba erkenden kalkmış öküzleri hazırlamış , eşêge toğumları sarmış saba ezeninde karanlıkta tarlaya varıyo toğumu atıyo gün doğandek hanımı burdan köyden ovaya gidiyo arkasından
- 175 bağıra bağıra. Ê öteki demişki toğum atan dedemin gomşusu komşu demiş o yanda ses geliyo acaba nê vâ ölen mi vâ yiten mi vâ bi urdan bi ses geliyo demiş. Dedem demişki senin hanım demiş senin avrat. Ya benim avrat demiş bu zamanda niye gelecek buraya. Bağrı bağrı gelmiş dedemin gomşusuda yani saba senden önce gitçem tarlaya diye evde hanımın bulguru vâmiş gaynatılmış
- 180 bulguru.(Raşit'in babaannesi –Toğum yerini bulguru götmüş) Değişik olsun diye aklımâ geldi yani.

Fatma Karlu :

Evelden bi çay şekeri yoktu. Anneleri kaldırıyo taranâ çorbası pişiri, taranâ çorbası bişirir, çekê çobanın önünü dökê taranâ çorbasını içê. Köpecine yalla,

185 ondan tōbecīne ekmeçini gor çoban tōbasını dakınır hadi Allasmāladık. (Darı, noğut gavurulā gorrā torbalā yisin..... diye – Raşit'in babaannesi-)

Hafize Çalışkan :

Evelden nápaladı biliyomu gelin doğum yaptımı Fadim yinge anlatsan ya. Darı, noğut gavuruyolāmiř çerez yirine, darı noğut gavuruyolā aha goyuyolā gelinin baş ucuna gelenē geçmiş olsunlara

Fatma Karlu :

190 Ondan sōna çoban gidē goyunları alır gidē. Ondan sonacīm annesi yahut hanımı ākadan sağmassa güğmünü alır goyunları sağmiye gidē yabana. Ordan goyunları sağa gelir südünü sütçüyü verir yāhut sütçüyü vemezlē peynir mayalā işte meynir mayalā ondan sonacīm kesēlē, suyunada nor kesēlē. Ondan sōna duzlālā gorrā, işte āřam olur gine gidēlē goyun sağmeye

(Hafize Çalışkan : Peynir yapımını anlatıyor.)

195 Alī gelir onu ılıdırız aynı memē sıcaklığı ayarında bi bakāriz. Onu bi çay bardağı kaşığınnan mayasını atarız. Mayeye hā ürediriz sulan bi gepeçenin içine su atarız yarım bardak öbür yanına mayasını atarız bozulmasın zehirleme olmasın diye. Kapadırız bakarsın yarım saat sōna aynı yoğurt gibi olmuş. Ondan sōna elin yıkarsın güzelim gırsarsın onu böle. Onun bi süzeği vardır onu süzeleriz altına geçen suyunada lor çıkar, çökelek. Duzlarız ondan sōna mendirmeye vuruz

200 peyniri duzdan sōna, kapadırız o birāz ondan sōna ister salamura yaparız ister tenekeye tulum olarktan basarız. İlehim yaparız ağzına gine onun içinende yumurta atarız bi yumurta goruz duzun içine, yumurtu şu gadarını yukarā kendini vēdimi bilki ayar gelmiştir, peynirin duz ayarı gelmiştir. Dereçē gibi oluyo da duzun ayarı şele evelki yirmbeş guruřlā metelik gibi şu nenenin

205 donunun çiçeği gibi yokarı çıktımı yumurtadan yumurtu boşlukta galdımı o zaman peynirin duz ayarı gelmiş.

(Fatma Korlu :Nişasta yapılışını anlatıyor.)

210 Nişastaya ıslarız bi gap içine gazan içine bi hafta on gün durā. O gabardımı bakarız şüle sıkarız ona o fişkırıyo içinde şöle o tamam gelmiş bunun günü. Bi gap içine süzeriz sudan yikeriz bi büyük gazan leyen içine goruz. Ondan sōna duzlu su gatarız, yimiş yaprā gatarız ondan sōna gireriz onunē çiğneriz ayaklāmızlan. Çiğneriz, çiğneriz o ağırır ak pak suyu çıkā süt gibi. Ondan sōna onu avkarız avkarız, sıkarız suyunu süzeriz elekten..... Ondan sōna o katıldı mı avkalarız o nenişte olur guruduruz gari. Taranāya eğşi taranāya hemen yuğrarız āřamdan yuğruz. Tarana otu gatarız, tomates gatarız onları doğrarız bi gabın

215 içine gaynadırız. Yoğurda da gatarız içine

Hafize Çalışkan :

Zaten yoğurtlan o didiğim şeyle böyle çalkanıyo onlā, gaynanmışlā böyle çalkanıyo onlā gaynanmışlā böyle çalkanıyo. Ondan sōna ayran yapmeye gereği galmıyo gari. Evelden ayran yapıyomuş ayrannan yoğruluyomuşta şindi öle. Onnan yuğrarız isteyen on gün, on beş gün her gün sabaleyi yumruklar

220 istemeyen hemen āşamdan yumruklar.

Fatma Karlu :

On iki gün durduruyoz biz on iki gün. He gün āşam yumrukluyoz. On iki gün sōna dokeriz bi çarşaf üstüne onun tavı geldimi ovarız, elekten geçiriz ondan sōna guruduruz. Ondan sonu bi kesē içine goruz tamam pişicēmiz hazırlandı. Bulgurumuzu da gaynatırız bi çarşaf üstü sereriz, guruduruz çalkarız. Ona da bi

225 çoval içine ona da goruz gış hazırlığı diye.Hinci makarnā yımırta gırıyon sen biliyomu. (Hafize Çalışkan'a... H.Ç.: Aa ben heç yapmadım yenge) Ha bu benim gız yapıyo. Sekiz dokuz dene yumurta gırıyolā içine sütlen yuğrālā he hamırını sütlen yuğrālā, ondan sōna açālā gıyālā, serēlē, gurudurlā ona. Onu gurudurlā, gōrlā bi kesē içine. (Tatlı tarhana yapıyor musunuz ?) Yapmıyoz gari

230 öle şimdi evelden yapıyoduk. Önceden tomat yoktun, tomatalı büberli yapıyoduk. Hemen yoğordu keseliyoduk yoğurt çalādık, keselēdik işte süzēdik suyuna ondan sonacīm sovanlan duzu ondan sōna çörek otu gatarđık, ondan sōna ayran yapādık ona, unu elēdik, leyen içine gorduk, o ayrıla o hamırı yuğradık. Āşam..... saba dökēdik hemen ondan sonacīm bi

235 günde onu ovaklādık. Evelkinlē bunlā gurudurduk, datlı taranā böyle olur. Eğşi taranada böyle olur anlattığımız gibi. Başka ne anladayım bilmiyom. Pēmez. Şinci üzümü kesēsın asmadan. Ondan sonacīm bi çuval içinde dekmeleriz teknē vadır nas dirlē ya (Bekir Sümer : Onun üzerinde çuvalın içindeki üzümü şire yaparlā, ezerlē.) ezilir , altını bi gazan gorsun onun altına bi gazan onun içine akar onun

240 suyu, o cirbeye dökēsın sıkılıyo onun burgusu vā ona da gazanı doldurusun içine ak toprak deriz biz ak toprak onu gatarız gazanın içine böyle gariştirir gariştirir köpürür. Köpürdü mü ocayı goruz o şıraya ocakta o gaynā. Gaynā gaynā gaynā ondan sonacīm onun bi tavı vardır, tavā geldimi indirisin bakāsın hani şırası kesildi mi güzel olur, aynā gibi hani durulanır. Kesilmedimi bulanık olur, ondan

245 sōna bulanık bulanık gaynadılır. Ondan sōna içine goyuyoz biz goca kulplu ocān üzerine goruz o gaynā orda. Gaynadı gaynadı oynaya gaynaya goyulur bedmez halinē gelir gari, köpürür. Ondan sōna indiriz ondan sōna bedmez olur.

Bekir Sümer :

250 Bu antep fıstığının delicesi antep fıstığının delicesine çitlembik burada eskilēden başka yağ olmadığı için o ağaçlardan çitlembikler toplanıyordu, yıkanıp kurutuluyo. Unnarı çuvallıyosun bunlā yıkandıktan sonra çuvallanıyo. Yayhānalā vādı burda eskiden şimdi zeytin yağ fabrikaları gibi o zaman yayhānalā vādı yağhane. Onları orda ince şey haline getiriyosun bulgur gibi ezmē, çitlembikler ordan yarmā yapılıyo, birkaç defa yarmadan geçince o ufak 255 ufak oluyo, bulgur tanesi gibi ufalanıyo. Unnarı sacı goyuyosun, altına ateş yakıyosun, kavuruyosun. Kavurunca urda unlar bi kıvamı geliyo, kıvamı alınca tekneye koyuyosun, pres halinde sıkıyosun içinde yağ çıkıyo. Eskiden bu yağlā burda çitlembik yağ yeniliyordu. Aşılama bu mayıs ayında kabuk aşısı. Kabuğu ayrılır böle t halinde açılır bi de böle açılır t halinde kabukları ayrılır. Onun 260 içinde kabuğu aşılırsın, iplen boğarsın bi de yokarsından burda aşıldığı zaman yarım metre üzerinden kuvveti yukarı gitmesin diye kabuğu alırsın yani. İpi vā üzerinde, bir hafta sonu ipini alırsın onun gözleri hafif hafif kapanmaya başlamıştır. O kapanınca tuttuğu belli olur yani.

Fatma Karlu :

265 Bizim palamut ağaçlarımız vādı evelden bobalāımız, dedelēmiz balamut silkelemişmiş. Evelden geliri olmadığından başka balamut ağaçlā goca goca ağaçlā.... bobalāımız dedelēmiz silkelēdin bunnarı. Bi serēlēdin bi yire, gurudurlādın, bakkal satalādın onnan idare olulādın işte. Balamutu satıyon fabrikelē, boya boya (Palamut boya yapımında kullanılmış.)

(Bekir Sümer'in annesi :)

270 Develēlen getirilēdi çuvallālan çuvallāla develēlen getirilēdi. Goca goca sayalā vādı, sayalān altını yığalā buralara koca ağaçtan aşaya pat pat. Ondan sōna gözerlen gözerlēdin, cücüğnü eyklēlēdin. Ordan bi çuvallālādın hadi fabrikē gidēdi ondan sōna nereye gidiyosa gidiyo ben nereye gittiğini bilem mi biz

Fatma Karlu :

275 Yazālā Akdeñizden kim geçti Akdeñizden o termiyi yazā. Akdeñizden geçiliyomuş ben ne bileyim yavrum. Arpelen böle etrafını çevirilē ondan sōna onu yazālā. Gurşun Háfze teyzen anlatsın sana : Onu su mu gaynadıyo nápiyo ne bilem ben. Gaynar suyun içine gurşunları döküyo, eriyo çat çatlıyo bu sefer düşman çatlasın diye. Başka şimdi bak insanın vücuduna böle gırmızı gırmızı bi şey çıkā hele yazın çok olur o. Onu dirlē bakır basmā dirlē una. Onu bak 280 doktoruda gitti eyi gelmedi. Ondan sōna gari bizim gomşu vā onun bi kendi evinde hazır o ceket diyo ona beyaz gırmızı bi dene al bezi vardır onu kafasına

goyuyo okuyo okuyo hemen geçiveriyo. Siğil çıkarsa onu çamın tepesini
üzünden köklüyolâ, yaprânı gömüyo kökünü yukarı getiriyo. Sōra kökü
yukarı gelince guruyo o gurudukça burda siğilde guruyo. Köpeğe ekmek aldırilâ
285 gözünden o bezlê çok olur bak bi bez gorlâ ayak altın galan bēzi ordan bi av
köpeği getirilê yahut ev köpeği ekmek korlâ o köpeği orâ. Ėmeği alırsa siğil
geçê. Şindi ben ettirdim de geldim bem. Geçen haftadan beri benim bu golum
acıyo bak. Dün tütün yükünden gelikene o taraftar baytarın geçiyom ben o
yavru yapıyo : Hasan dayı ! “ Ė? ” Benim gol acıyo. Eşek gidiyo yükünnen.
290 Eşek sen gidivê dedim ben eşeye. Dayıcım nolur dedim ben bi şey oldūnu
anlayamadım ben, benim golum acıyo. Hemen dayıcık aldı geldi şöle iki kere
kurt kurt tamam girdi içine. Kızım bu bēz ister dedi. Hemen altundan sündürdüm
ben bēzi alıvêdi. Yimek yaparız, aporra bağınır bu gün kadınların yağmur duası
var buyrun. Herkez çıkar evinden çıkâ. Ė dedemiz vardır yatır dedemiz.
295 Köğümüzün üst başında evelden beri orayâ gidiliyo. Orayı gidilip yimeklê yinir,
datlı yapan datlı yapâ, bişi yaparız, çorba yaparız. Allah rızası için ikişer rekat
namaz gılarız okuntukları çağarız. Onları bi su seperiz şöle yağmur yağsın tabi
yağmuru arıyoz ya. O gün bilenlê bilen kişilê böle okurlâ, duasını yaparız bırakır
geliriz. Şindi bak bi dene, ismin nêy senin be ? Bi dene gelin vâmiş evelleden.
300 Ondan sona gocasına bobası govmuş evden ne diyim gitmiş başkâ bi köye.
Gidince o bu sefer oğlunu gittiğini anlayınca bobası duyuyo nerden. Gitmiş,
böyümüş oğlan orda böyümüş ihtiyarlamış, ihtiyarlayınca bobası günlêden,
senelêden seni geçiyo, alıyo haberine hana diyelim Marmariste oğlu. Gidiyo
adresini alıyo gidiyo oğlunun yanına. Çalıyo kapıya gelin çıkıyo böle senin gibi
305 genç bi gelin. Burası diyo, oğlunun ismide şemiş Hasan, burası diyo Hasan
evimi diyo, Hasan evi diyo. Ben diyo Hasanın bobasıyım diyo anladıyo ehtiyar.
Sen diyo Hasanın ailesi benim gelin oluyosun tabi anlaşılıyo orda anlaşılolâ
görüşüyolâ. Gelinin çöcū oluyo ilk çöcū. Hasan nerde diyo, Hasan işye boba
diyo. Nê zaman gelir akşam gelir tabi. Bu sefer dedê sabahtan varıyo heralde.
310 Ordan öğlen oluyo dedeyi yidiriyo, içiriyo gelin, çöcū salıncakta. Aşam üzeri
oluyo, arabalan gitmek saati geliyo. Gelin biraz iyimişmiş, dede daha iyimişmiş.
Şindi gelin çöcū sallıyo e oğlum eeee, eeeee diyo ; oğlum dedesi görmeye geldi
görüpte dönmeye geldi diyo, gitsin diye. Dede de yanında oturuyomuş şu dede
alıyo hemen salıncağın içine : Oğlumun sancağı turalıdır turalı / Oğlumun
315 dedesi bu gündü buralı, yarında buralı diyomuş. Yazı yazma satıra, ölüm getiri
hatıra

Fatma Karlu :

Şindi bizim bi dene ağbimin oğlu vâ Evrenezde Muradî’de bi dene ağbim oğlu
vâ. Ordan sonacım içerde abdez mi alıyomuş nâpıyomuş ? İçerde evde
yalınızmış giyiniyomuş nere gitçemiş kim bilir. Ondan sonacım tışarı çıkmış
320 tışarı çıkmış bāmiş bir ehtiyar, ak sakallı biri vâ. Öle bahçede hortumla bağçı
suluyomuş. Ondan sonacım amca hoş geldin dimiş o. Amca sen nerelisin

nápyon sen dimiş ?. Ben oğlum aa bunlar suluyom dimiş. Sen ne zaman geldin
ben hiç gōmedim ya ? Ben a bunları geğiyodum burdan. Sen kimsin dimiş. Ben
325 öyle iş sağıbiyim dimiş. İçeri geçem çay yapvereyim demiş. Geğmıcem ben
demiş. Ben gidiyom. E ben de gitçem dimiş oğlan. Gapıdan çıkāmiş, elleñ
dutuşmuşlā, elleñ gavuşmuş. (Bekir Sümer'in annesi : Elleñ gavuşmak istemiş.
Elleñ gavuşuvekene bamaklānı bu bamaklān üçü de o bizim Hüseyinin elinde
galmış gā, ev sağabının elinde galmış. Dede senin bamaklān bende galıvedi ya
330 demiş. Yok galmaz benim bamaklām demiş tıp düşmüş. Hemen yere düşünce
kaybolmuş bāmak. Orta kapıyı çekmiş bi ta vāmiş u düşmüş u da gaybolmuş
bāmaklā gaybolmuşlā. Ondan sōna dede ben camiye gidiyom hava alıyom
demiş, o da gaybolmuş. Hocaya sormuş bir de yakın gonşusu vāmiş böyle böyle
demiş evin ilk sağabı mı, ben nurlu bi adam gördüm. Oğlum o şekil biz ev
sağabın..... demiş, ayenleri eyen eren ev içleri oluyolā kendi kendilende. Ön
335 camiye gitmiş cami hoca sormuş biz hiç bi şey gōmedik burda demişlē. Hızır
demişlē da teze da, da beş on gün içinde olmuş...) Akçā köyde biri
çobanmış, yatıyomuş. Ondan sonacım yattığı yirde dimiş çoban çoban kalk
demiş koyunlān zarar gidiyo dimiş. Ondan sōna kalkmış bakmış , e goyunlā
yayılyolāsa bir daha yatmış. Çoban çoban kalk goyunlā zarar gidiyo bamiş
340 goyunla uzamışla bi da yatmış. Çoban çoban kalk dimiş goyunla zarar gidiyo
demiş. Sōna kalkmış bāmiş goyunlā yok. Gitmiş birisinin tālası mı vāmiş
bahçası mı vāmiş orayı girmiş koyunlā. Aha hızır işte böyle böyle görülüyo
yavrum.

YER : Siyekli Köyü (VII – 5 , 6)
KONUŞMACI : Hatice Gökmen , Hüseyin Ali Gökmen
YAŞ : 55 , 65
TARİH : 16 KASIM 2004
KONU : Karışık metin

- 01 Hatçe Gökmen, 55, gaynanam çok sevēdi. Gaynanam yedi dene çucū vādın. Fakirliklen büyümüş şu gada ēmeğe muhtaçdık. Yā yabanları gidēdik de gatıksız ēmek, bu gada ēmeği yirdik de āşama gada böle böle, böle böle pamuk ēkledik. Üzüümü gittin bunlālan yini gelinken āşalāda ēmeğimi şurda ēmek pişirdim
- 05 biliyosun. Āşama gada o ēmeğlen üzüm yiyomuşmuş belli olmuyomuşmuş açlık toğluk. Ene pamuği gittik ēmeğin üstünü gattık yok, yanındı gattık yok, pamukta böle on beş yirmi gün pamuk ēkledim zencef gibi oldum gattıksızlıktan, açlıkla orda. Yā gıdasızlıktan yaktun evelden yavrum öle şey yaktun. Hinci vā elhamdülillah. Benim bubamın kapısını tabi ileşberlīmiz vādın, hepsidi vādi.
- 10 Benim bubacıyım bene oğlan evlātım yok didi burayı vidi bunnā fakir bakālā beni didi. Ē ordan sonacēzim orda hepside boldu burayı geldim gılık gödüm, epey çilli çektim gine. Gaynanam seviyodu, gelinim cassor diyodun, seviyodun gaynana. He cassur, çok çalışkan diyodu çalışkan. Üç seni yatak oldu üç sene altçāzını bağladım gaynananın. Ben baktım öte yanda altı dene dā , yedi dene
- 15 dā evladı vākana. Ē napçan atılmıyokum. Baksınlā onnāda beni baksınla dē mi ? Baksınlā baksınlā çucūm. Onnā āşama gada gavga ediyoz hinci. Önceden gavğı etmiyoduk hinci oğlan çıkarıyoz, gız çıkarıyoz düğün yapıyoz parā gelmiyo āşama gada gavga ediyoz. Doğru sōlücek oldan sōna. Yavrum dedeye parā gelen yok, çalışan yok, evlenen gitti, evlenen gitti dört teni çucūm vā, iki dene oğlan
- 20 iki dene gız. Hepside evlendilē oğlanlar yabanlādan aldım, yabanlādan aldım oğlanlara. Biri Yinçe köyden biri Avdaldan. Gelinlēlen geçiniyoz canım geçinilmēmi gelinlēle. Alıkan masraflı oldu bircezi modası çok oranın, bendē parā yok diye gücü yüzdülē. Çok nē gerek istedilē bilēziği, altını hepside istedilē. Bendi yok diyom de inanmiyolā. Güveğlēlen denkleştirdik aldık ga
- 25 napçan. Allah goleylik vēdi aldık. Hinci bōcum dolu gari. Gelinlē ufak gelin Mānsada oturuyo, goca gelin yanımda oturuyo. O oğlan fabrikelē çalışıyo onu orda Mānsada iyi kötü ev aldık. Onu orayı gagıttık. Siz burda durun gā geçinin didik. Öteki gocumanlā acık yavişçā hem oğlan hem gelin yaviş. Onları yanı başım koltuğumda idare ediyom gā. Napçan atılmaz. Oğlan çocūnu bıraksam
- 30 yavişsam evermesem soñunda illēn kapılānda boyun būmesin diye iyi kötü kendine göre yaviş ; böle hep etrafları doleştım kendini göre buldum. Memnunum Allah razi olsun hiç lafin üstünü laf gomaz. Elimden geldī gada ağırcı usul usul çekiyom hep usul usul yapıyo hepsini. Gelinimden memnunum Allah razilē olsun.... Moturlā, çiftilē , ayıtlā çokta, paralā çok. Evelden iki dene
- 35 öküz olurdun ; eneklēde hinci enekleri görüyosun yā o öküzlēlen dedelē ağıç bağlādın bi denem çiftit sürülēdin de ekin ekēdik evelden unnālan, tohum olurdu

unna idare olunur mu hiç. Acıcık ekin kalıyodu yitmiyodun. Hinci moturlā güldür güldür çalışıyolā ekindi dolu çalıştan sōnu parada dolu hepsidi dolu. Yalnız çalışmasan hinayetlik yapāsan..... heç bi şeycık olmaz. İlle

40 çalışcasın. Tütün yapıyoz tütün. Beşer dölüm tütün yapıyoz yapbılcēmiz gadā. Buğdey ekiyoz acık yīcēmiz gada beş altı dölüm. Zaten toprak aramız yok malımız mülkümüz yok. Hē yok gelir yok yövmīye gidiyoz kırk gün āzım orucunna pamıği gittim bu yaşta, peynir ēmēlen. Kırk gün dedeylen gavğı edi edi, kırk gün pamıği gittin. Ovayı gidiyoz arabayı miniyoz sabā garşı

45 namazımızı gılyoz ezen oluvēdikten sōna saat altı buçukta mindīmizlen pamuk tālasına. Saba ezen olūkana pamuk tālasına oluyoz urlā ezenlē olurkana. Pamuk topluyoz ātmıšā okka, ellišē okka pamuk yapıyoz āzımızın orucunna. Napçā acaba beş kuruş gelir mi para gelir mi diye. Acık beş on guruş yağ alırız mı, şeker alırız mı diye uğraşıyoz gā napçan yavrum. Ben unnaı bilmiyom yavrum.

50 Ben hiç gitmem urlara (bayram eğlenceleri) öle yirlere gitmem. Yavrum hincik bayramlā şenliği, ordan sōna çalgı şēlī. Eskiden öle değıldin. Gız evlat diye hiç bizi evden dıšarı çıkāmazdın bubamız. Emme beni gonušturuyo bu. Oğlanlar, gençlere āski āski giyecek keydiriyolā. Ellēni yüzlēni garı boyuyolā , hāmır çalışıyolā. Hamırlı nenē diyolā, gara adam geliyo diyolā şebek didiği aha bunarı

55 diyolā başka bişē olmuyo yā. Soñ günü gecesi, üç dört gün , iki gün üç gün sōna olcak. Gençlēn kimi böle gelin oluyo, kimi don zıbın keyiyo böle. ū şekil oluyo hani ben öle hiç urlā gitmem ben öle sokulmam. Eskiden gōmedik bubamız salmadı künah diye hinci hiç urlā bilmiyom sokulmuyom. Onun altı yedi dene torunu vā ya Āşe nenen hepside arabacı vıldır vıldır arab sürüyolā , çalışıyolā.

60 Şēdin nene evelden Ben onu bilmiyomku.(Ayşe ninenin babasının köyün en yakışıklısı olmasından bahsediliyor.) Āşe nene amcam güzelmidin gī ? Şerif amcam ? Hē , ē biliyosundur. E nenē güzelmiş diyo dedesi güzel mi, ben dedesini bubasını bilmiyomkum ben. Onnarı ne bilcem ben yavrum. Benim dedi güzē güzē beğendikte aldık. Bubam meni çomālan vēdi çomeği vēdi çomeği

65 zoran vēdi. Bilmiyom ufaktım daha, on altı yaşımdadım dā bilmiyom öle sağı sola. Bastı çomeği bastı çimeği vēdi. Bunnā bakçak beni didi, bunnā fakir didi beni vēdi. Napçan bak sonundu çoluk çucuk sahabı olduk gā. Hiç bişē yoktun. Çırpıyı ocağē sacyā furuyoz altını çırpı sokuyoz üstünü bi de haranı sokuyoz, goyuyoz. Üstünü bi bakır su içini ne goyca tarana mı goycan bulgur mu goycan

70 goyup pişirik yiyoduk. Dā hala öle yapıyoz yā. Dā hala milangaz filan yok, beni nerden gelecek. Unnā vā elhamdülilla. Yakıcak sırtımızlan yabanları yakıceğē gidiyoz da çalı çırpıya odun diyosunuz siz ya. Yabandan iki dene urgan yazıyoz, urgan üstünü çırpıyı yığıyoz, unu ākamız yükleniyozda öle getiriyoz. Dā halen getiriyom ben bu yaşta. Napçan olmadıdan sōna yakıcak avlun, tālan olmadın

75 sōna merelēden alıp geliyoz gödüğün pınarlādan, ormanlādan, çalılādan. Milangaz bilen yok bi böle küçük tüp vā üstünü çay pişçek gadā. Sobbayı sokuyosun oduna sokuyosun odunu unun üstünü pişiriyoz āşam... Yazdan yakıcaklāmızı goyuyoz, unnāmızı ēmeclēmizi goyuyoz, odunumuzu ordan

80 çalımızı çırpımızı goyuyoz başka ne yapçaz hazırlık. Yok canım unnamız
ekinlēmiz yazdan hazırlayıp goyuyoz ävimizin içine. Tabi ya yakıcamız zati
hazır. Ē yakıcamız tükencik başını dağan başında oturuyoz alık alık geliyoz
yabandan. Hayvanlā vā damda hayvanlāla uğraşıyoz başki napçaz... Hiç
yapmıyoz ; sütçüyü veriveriyoz. Sütçülē çok Manisadan almıyı geliyolā yim
85 getiriveyolā yirini südün yirini eneklere. Yim getiri, bizden pareyle alıyolā biz
unnādan yim alıyoz gari südün yirine. Nasıl geçē ? Ā o garlāda hayvanlān
başında uğraşıyoz. Gocca dizme keyiyoz, dizmeleri keyiyoz ; ākamı bi
deni goca çeket keyiyom ben , hadī eneklēn başına, altlān boklānı süpürüyom
önlēni saman goyuyom. Beni gonusuruyo ya bñ. Bak atıyom gışın garlāda bok.
90 Eneklēn suları olmuyo ; buzları gölcüklēden su getiriyoz göllēden de suları
harandı tencerede sıdıyo sıdıyoz da hayvanlān önlēni veriyoz. Sıcak su
veriyoz. Hayvanlā damın içindi gardan böle titiriyolā ayāzdan. Gidiyoz de her
zaman gidilmez sırası geldin gidiyoz. Ē her zaman gidimiyom hiç.... Heç bi şey
yok televizyon melevizyon yok. Namazı giliyoz, sobayı yakıyoz oturuyoz başını
; oturusak oturuyoz oturmasak yatıyoz. Napçaz başki ?... Yō torunlālan
95 çucuklālan vakit geçiriyuz başki napçaz. Bu köy aynı a böle bildiğin gibiydi a
yā . Az dā şēdin, az dā bu şēdin vaziyet durum gevşektin gevşek ; zayıftın köyün
durumu zayıftın. Hinci ga tabi parı çoğalcık da iş ilerledi gā. Konum goñşun
fabrikeleri gidiyo ; gızlā gidiyo, erkeklē gidiyo millet parı çoğalcık da binaları,
aygıtları köğün durumları deñişmeye başladı ga. Hincilik eyi çok şükür
100 elhamdüllah. Tabi ya zordun durumum yavrum herşey zordu. Araba yoktu, ha
bu merkeplēlen ha bak gödüğün eşşeylen. Ha bu eşşeklēlen gidiliyodu Mansıyı
yollādan hep bu geldiğin yollādan eşşeklēlen gidiliyodun evelden. Bunnan
çekiyoz biz yakıcamız yabanlādan Ehtiyacımız bu görüyo bizim ; motur yerin
bu vazifemizi görü. Motur yerine ha bunnan görüyoduk. Odunumuza,
105 değmenimize ordan sonacēzim işimize gaydımız hep bu daşıyo yüklēmize.
Evelden ölü şē mi vādın, motur mu vādın. Parası olan alıyo hinci, parası olan
alıyo. (Hastalık tedavisi...) İki dene ā şu ağıçlādan iki dene uzadırlādında benim
çucuklūmda ufakkana. Benim adam hastamışmış ufakkana ben çucukkan – gel
Allah razi olsun. – ondan sōna ağıçlen üstüne çomak, aygıt korlādın da unnālan
110 sallan götürüyolādın üç dört kişi omuzlānda, arabı yoktunda. –Bu şey çekiyo gā
fotıgraf öğretenmiş – Eminen arkedeşi mi ? (Eşi H.G. ile konuşuyorlar)

(Hüseyin Ali Gökmen : Menderes'in idam edilmesini anlatıyor.)

Biz inkilapta askerdik. Saba garşı bi alörim çaldı, inkilap vā dediler ; atmış
senesinde Menderese inkilap yaptılā o zaman. Atmış beş, otuz dokuz doğumlu.
Hüseyin Ali Gökmen, evet... Alörim çaldı, asker olduğu gibi kalktı hazır
115 vaziyette. İnkilap vāmış dedilē. Kimmiş inkilap yapan, kim u zaman inkilap
yapan ? Paşanın ismini bilmiyom ben. O İnönün bobası, o mu yaptı o zaman
inkilaba hiç fakın değilim ben. E işte Menderes'i böle ascız diyi şe dedile garar

vemişle, unu astulā. U gada biliyom ben... Askerliğe, acımlığe Sivas'ta yaptık ; Sivas güzeldi. Ordan Diyarbakırı gittik, Diyarbakırda oldu ga inkilap atmışta.

120 Başkı bilmiyom ben ya... Goyunculuk yapādık biz, koyun güdēdik. İşte bubam goyun güdēdi ben de yanında gelē gidēdim. Undan sōna ben büyüyünce beni saldıla goyuna, malcılık yapādık ga o zaman. Başkı bi şey yapmazdık. Bu köy mü ? İyi hepimiz malcılılan uğraşıyodu ya. Başkı öle bi iş yoktu. Evler topraktı böle keremit yoktu, toprak evdi hep. Şimdi hep kiremit oldu. Millet kendisi

125 topladı tabi. Eskiden bi böle eşek vādi eşek, başka böle vesayit yoktu. buradan eşeği minēdik doğru Manisē bazara ; bi gün gidēdik bi gün gelirdik bizim çucukluğumuzda. Ondan sōna gari arabalā geldi gitti, arabalālan gelip gittik. Şindiye herkezde araba vā. Miniyo arabasına işini görüp geliyo. Şindi dā rahat, eskiden zordu canım. Atmışı sen bū biliyosundur tarihlē okuyosundur. Tarih dā

130 güzel anladır onlar. Uzmanlar yazmıştır hep. Okumam yazmam yok. O dönem işte insanlā öle şi yoktu yani içinde firavunluk yoktu, yani içinde asislik yoktu. O zamanki insanlā yavaştı yavaş. Eskiden şe unu yidik biz nē o fasil unu fasilde, fasil unu yidiydik eskiden bubam ta Muradīden sırtınnan burayı bi teneki buğdey getti sekiz gardeştik biz. Onnarı baktı sırtınnan gitti su değmennēne değmennēne

135 tahalū üğüttü geldi buğdeye. İşte o çucuklāna öle baktı... Yok canım gōmemiz yav.Yok Alahan emrinnen gittik bubasından istedik. Tamam didi ya, undan sōna aldık dualan yaptık düğünümüzü dualan dualan ; davul yok davulu yasak ittilē. Çalgı yok ya aha bu şelē geliyolā şindi nē diyolā onara çalgıcılā kız evinde çalıp gidiyolā. Davullan yapan davullan yapıyo, dualan yapan dualan da yapıyo yani

140 serbes. Sen istersen oğlan evine ben davul istemiyom disen dersin demi, dualan yaptırısın. Biz dualan yaptık. Bubası hoceydi bunun onun için.. ben davul getirtmem dedi, dualan yapçāsınız didi. Yirm beş ablan on altı yaşında mı gı. Ē nasip öleymiş, bubası öle vēdi işte. Annesi yoktu bununda böle çabuk çıkāmak istedi. Ondan tamam didi yapalım didi. Toprak evi girdik tē aşā mahalleydi

145 bizim ev, toprak. Ondan sōnu burları kendimiz çalıştık, ikimiz hanımlan baraba çalıştık, çarpındık evlē yaptık oğlanlara, kendimiz yaptık. Oğlanlardan birisi Manisa da, birisi burdu yanımda. Dört tene ikisi oğlan birisi Abdullah birisi Muhammet. Muhammet oğlum Manisada duruyo. Oğlum biraz okudu. Orda önce bu kat kalerförü döşüyodu, İzmirde. Ondan sōnu Manisē geldi, Manisede

150 fabrikalar giriyo gari fabrikalarda çalışıyo sanayide. Manisada evimiz vā ; oğlana ev aldık o duruyo gā o. Şindi benim kimin oğlu bu dirlēse Gökmenlēn Abdullağın oğlu dirlē. İşte böle. Vā herkez vādır canım. E bu şindi senin Emine, Emine Hanımın şesine kimin Eminesi bu ki, kimin Eminesi bu kimin torunu bu Maldonlu Memedin torunları dirlē. Bunlān anaları dedeleri

155 Maldandan gelmiş, Maldandan. He he Maldanlı dirlē, dedesi Maldanlı gelmiş, Maldandan. O ismi nīse öle çarız canım. Valla vā öle işte nāplā vā.

Hatice Gökmen :

Paytarlān Alilē dirlē paytar, dedesi paytarmışmış, gırık çıkık bakarmışmış paytar

dirlē onnān lāplāna. Bu ännenin bubasını da Moldanlıdan Moldandan gelmiş dedesi Moldanlının torunları dirlē.

H.Ali Gökmen :

160 Aynı öle vâdır bizimde. Valla akılımda yokkî benim gızım. Hepsini ben bilemem.

Hatice Gökmen :

Herkezin vâdır öle bişeci, nâpsız heç bi insan olmaz gelin geldi ya onu biz yabandan geldi dē urdan yabandan geldi. Onu diriz ki biz şēli diriz, nidi unnarın köğün adı, Merem gonşunun köğün adı ?

Ali Gökmen :

165 Bilmiyom ben onna de şē yanda bu ilerde Manisa'da tü Çobansadan ilerde o...
Eskiden bize anladırılâdı dedelē nenelē ya biz hiç söylemez öle bilmeyiz. Onna unuttuk gari yav... (Masal, ninni bilmediğini söylüyor.) Yav alemin gızını kaçırılmışla ben nē bileyim niden kaçırıldıklanı. Oluyo canım. İki gonşu gelir, ikisini bir anlaştırlâ, barıştırlâ, yapâlâ düğünlêni. Ölü bizim burdu öle dabanca
170 silah yok. Bizim köğün insanı olgundur, anladı mı ? Öle birden kalkıp cıvımaz, de mi ? Bu çuculâ istemese birbirlêni kalkâ kaçâmı ? Kaçmaz, muhakkak birbirlêni istiyolâ anası bubası biraz gel didise kızlan oğlan kalkıp gidiyo. Ondan sōna Allān emrinnen ikisini dileklêni gavuşturyolâ gomşulâ böle. İşte, böle suf yağıyolâ. Böle dünyada çalışmayla geçti ömrümüz. Sağ sol yöymiyē
175 gidēdim ben gençkene. Melemen çapeye gidēdik pamuk toplamalara gidēdik. Eşēleri burdan sarādık pırtıya doğru Urlaya Urlada bir ay çalışırdık pamuk toplardık. Ondan sōna tekrâ evimizi gelirdik, kış gelirdi gā o zamanlar kar eskiden kapaddıveyodu canım kışın, e satten büyük kış geldimi kōden çıkmayız bi tarafa. Araba yok yollâ açılisa gidēlê eşēlen merkeplen pazara.
180 Dedelēmiz bubalāmız yīcek işçek ala gelīlēdi. Buradan eskiden develēlen gelirdi şekerlê bakkala efendim seytilē şunlâ bunlâ bütün deveylen gidēdi. Sen bunnā hep hatırlıyosun bunnā tarihte yazıyo. Eskiden benim taksi beygirdi beygir. Binerdin burdan taksiye Manisē dakır dakır, dakır dakır. Bi gündü varā gelirdin eskiden bu şē yolunda Alâğ yolunu biliyosun demi, Melemen yanından
185 İzmir yolundan gelen taksiylen böle şe beygir yarış yapālāmışmış. Taksiyi geçēmişmiş şe beygir o gada şemişmiş yā. Unnā di aklıma gili giliyolâ. Böle uzun uzun diğil uzun yolculī taksilen yarış yapmıyolâki. De mi ? Unnā yok, unnā hinci unnā vā da öteki şē yok gari, beygiren böle yarış. Falancanın beygiri taksiyi geçiyomuş yav, derlēdi. O zaman taksi u rahfan beygirdi gari.

Hatice Gökmen :

190 Evelden gayvelē yuktun yavrum hep bu ŧelē dedelē bōle ev yapālādı bide oda yapālāmıŧta o odaya toplanırlāmıŧ gayvi, çay yapālā ielēmıŧmiŧ. Gayvelē yini çıktı daha bu ŧeherlēdeki gayvelē, burlādaki gayvelē.

H.Ali Gōkmen :

Eskiden kōy gayvesi yok....

(Hatice Gökmen :

Konu : Gelin alma, geçim kaynakları, yaşam zorlukları, kış hazırlıkları, bayramlar vs...)

(* Başka bir zamanda –bir gün sonra- devam konuşması. Hatice Gökmen-H.Ali Gökmen)

195 Okumáylen geçiyo o okuyolā okuyolā urdan sōnacezim Sedef oluyo gari gurşun
dökmek urdan sōna okumak önun faydası oluyo. Ocak oluyo ocak hindi sen
öğretmen oldun unun ocayı anadan bubadan okumáylen orası diyolā gonum
goñşu o..... orayı ocak dirlē. Hanı sen öğretmen didikleri dāvā oraya ocak
dirlē hanı başKâ goñşu okudun sōna geçmiyo o gurşun dökmek yaralā okudu
sōna . U nenen oraya gitti mi u nene okuyo uzman geçiyo o. EyiKi ben öğretmen
200 olamamkım senin garşında sen öğretmensin ben bilmem. Undan orası ocak
dirlēdin evelden. Okuyanı hocayı gittilē hindi bak her köğde olur birē dene ikişē
dene okuyan insan. Her köğde birē öğretmen oldığı gibi her köğde olur birē
okuyan anadan, bubadan, dededen neden geliyo unnā okumaları. Ocak didiğim
hana seni öğretmenlē öğretmen yapıyolā sene unada analan bubalan hocalā hoca
205 yapıyolā o hocaya geliyosun, okuduyosun, kendine, okudun sonu şabul
veriyosun denk geldiden sōna saatin denk geldiden sōna. Tabi sen bi üzerinde
sıkınTı oldun sōna nâpiyosun gidiyosun Ellesiyelere hoca vâmiş orda Ellesiyelē
diyim hani köğün adı Ellesiyelē gidiyosun oraya hocaya okuduyosun kendin bi
musku yazıveriyo. Denk geldimi senin hastalığın eyi oluveriyo. Ē beni musku
210 yazsam ben okusam bende olmazkı unun faydası. İriliği oraya ocāni giçsesin
ocak didiğim şēsi orası hocası ocak dirilē orlara.Komşulāmla iyiyiz elhamdüllēh.
İlti var şurda unnan sârdıramıyoz geçinemiyo. Dört iltiydik biz iki denesi öldi
gayınnamın. Bir gâlin aldık burda yanıbaşımda ufak galdı. Gelininne
anleşemiyoz fazla. Tavuk küpek kavgası nolcak başkâ undan oluyo başkâ
215 nōlcak, undan oluyo başkâ ne gavgası olcak. Herkez evlendin sōna dağılıyo.
Tabi kimi böğük kimi küçük oluyo, ben onnā mı beklīcem canım. İlkin ben
evlendim ben dağıldım e burlā biz hep kendimiz çalıştık çalıştık kendimiz yaptık
gündelīnen, pamığın parasınnan pamık toplameylen yaptık hep çapı çapılıyo
pamıklā çapı çapılıyo. Para gazandık gazandık da böğün gazandık yüz poğnut
220 elli poğnut. Bu yıl şeyisini yaptık aygıdını aldık, ertesi sene az dā çalıştık elli
poğnut dā aldık ustu parası vēdik, da ertesi sene aldık kiremit parası vēdik. Öle
öle yaptık bā buralā kaç tane minnelē yaptık evelden çalışı çalışı. Hinci öle
yapmyolakin hinci hep fabrike işçiliği millet fabrike ortalık fabrikelē... Gini
geliyolā ya (Kalaycılar), gini gēliyo paran olduğun için galeylediyou. Her sene
225 geliyo bi sene vemesen ērtesi sene veriyosun galeylediyou. Ā burdu galeyliyo
köğde oturuo uda. Burda köğün bi şesin odalān birisini oturuo camiin

- yanlândaki burda galeyliyo senin çanakları çömllekleri alıp geliyo veriyo parasinnan. Napçak paraylen değil mi bu hinci herkez para almak istiyo. Herşey ayâmı geliyo hinci her şey bazarı vâ köğde evelden bazar mı vardı. Camiın yanını
- 230 gidivê herşey arabeylen Mânsadaki bazarcılâ hep camılân geliyolâ. Para vâsa gitçen bakâm bazara paran yoksa oturusun. (Nişasta, salça...) Hepsinede yapıyoz. Tomatayı getiriyoz yêkiyoz diliyoz, diliyoz, ilyenlên içini goyuyoz duz saçıyoz saçıyoz. Bir haftı duruyo orda bir hafta sôna sıkıyoz sıkıyoz goyuyoz ilyenlên içini süzüyoz süzüyozda salçı oluyo nolcak ğüğümdü duru dura.
- 235 Buğdeye gine ocak da gaynadıyoz gaynadıyoz bulguru bişiyô halini geliyo, kilimleri yazıyoz üstünü gazandan çıkarıyo çıkarıyoz kilimlên üstlêni guruduyoz. Âykliyoz onun tekere çörünü çöpüne, değimen vâ orda fabrikelê vâ köğde bi daş değmeni eletirilên çalışıyo ceyrannan gidip urda yârdırıp geliyoz. Âliyosun eleşiyosun dolduruyosun çovalına. Suyun içini ıslıyolâ men
- 240 yapmadım hiç öle ya . On beş yirmi gün duruyo o suyun içinde o meneşte, meneşti sen neşasta diyosun ya meneşti diyolâ bizim... Ölü duydum gari nenelêden dedelêden öle nişasta didiğın... İlyênin içini ıslıyosun o buğdey gabbarı gabbarı gabbâra yımşak un halini geliyo şesi içindeki özü suyun içini duru dura. Un halini geliyo undan sôna una getiriyosun gâliyosun çığniyosun
- 245 acık duzu gatiyosun, iki üç dene yimiş yaprağa gatiyolâdı evelden nenelê. Unundan gatiyolâ gari ben bilmem yimiş yaprâna. Unnan çığniyosun çığniyosun bu içindeki un olan buğdeye urdan sôna içinden süt halinde çıkıyo meydana onu eleyelen bölü bölü sıkıyosun. Üstündeki kepekleri gâliyo gari buydeyin kepeklêni sıkıyosun sıkıyosun unnarı atıyosun ötekine süzüyosun temiz bi
- 250 gocaman ilyên içini goyuyosun bir hafta on gün guruyo un halini geliyo. Evelden hinci yapmıyoz evelden yapıyolâdı nenelê annelêmiz yapıyolâdı. Ê hamırın yûrüyolâ yûrüyolâ ondan sônacêzim kappadıyolâ hamuruna. Ondan sôna oklâcı getiriyo gâliyolâ şiyede getiriyolâ gâliyolâ şıye sofuraya onun üstünü yuku açıyolâ açıyolâ acık galın galın . Öndan sônu pıçalan kesi kesi
- 255 kese makarna oluyo getiriyosun geliyosun. Bi tencere su furuyolâ buraya ocağan üstünü böyle goca tencereyin içine bu gaynadımı gaynadı biraz duzu gatâlâdın. Gaynadımı gaynadı una atâlâdın içini hamırı gıydığın hamırı eleklêlêdin ununa. Unu uraya gatâlâdın. Gaynadı üstünü çıktımı suyun üstünü çıkâ o gaynayan şey biştikten sôna. Ordan alîlâ gelîlêdin dê bak orda delikli
- 260 çanak var orda ununnan süzêlêdin, suyu altını geçêdin öteki makarnası üstünde galâdın. Getirilê gelîlêdin o makarnayı ordan sôna sedirilêdin üstünü tartu mu olcak hani eneklên üstünden gaymak tartu diriz biz ya gızartma ha tartu undan yapâlâdın gatâdın üstünü guvvâtli olurdulâ yimedî gezdir. Hinci bakkal makarnaları nôlecak acık yâyı gattımın kusuveriyo kendine bişeye benzemiyo.
- 265 Zor geliyo hinci bizê bunlâ yapmak. Yımırta gatâsın, acık yağ gatâsın bazı gatâsan gatâsın gatmasan hiç gattmıyozduk biz evelden. Evelden öle gattımı hinci gatiyolâ nê gerek yımırta şuncuk buncuk. Yuğru yuğru hamırı yuku haline geliyo hana yavuz açılıyodu. (Tartu... ?) Gızartma.... Hindi benbu enekten

- sağap geldim süt sağdım geldim diğmi onu temiz gabın içini çekiyom o süde.
270 Saba gada o dolapta üstünün südünün yağı üstünde gaymak oluyo gā südün üstünde. Bu gaymeği saba gepçeylen ālıyom başka çanağan içini gatıveriyom. Çovaldı mı çovaldı birkaç gün o gaymak bi çanak oluyo. Ondan sona onu tencerenin içini gavuruyom gızartma olûyo. Ē hamır aşlānda gullanıyoz, saba çaylan banyoz yiyoz yavuz oluyo o ben seni goyuvereyim de götü git, saba
275 çaylan ban. Erit tûpün üstünde acık çanağın içini go. Tereyağın şēsi gızartması ne tereyağ oluyo gari yağı oluyo onun tarayağnı böle çalkayı çalkayı yapıtoz biz onu. Aa o yap değil o gızartma kaymak gızartması oluyo gā o. Tereyağ ayrı ona ayrı çölmeğın içini çalkayı çalkıyoz çalkıyoz da o yağ öle oluyo. Çölmeğın içini gatādık bölü bölü, bölü bölü yapı yapı yapa annemin de vādı ben çok yapādım
280 öle. O yapı yapı düşēdi ayranın altındā galırdın yağı üstünü çıkādın (Eşi Hüseyin Ali : Sen tartu yok mu gösteremde bu gız baksın görsün) Vā ya vā goyuvēcem ben. Hamur yağruyoz hamur bi sinisin içine sokuyoz. Üç dört tenesini bazlama yazıyom böle şeyin üstüne bēzin üstüne onu şeylen yaslağaç diriz biz unnan burayı goyuyom. Bazlamā çeviriyoz gā ona o yumşak bazlama oluyo. Onda
285 bazlamā yapıyom ben ėmek pişiriyom, aa hiç başka bişeyim yuku pişirim yuka, yuka. Ēmekten başka hiç bişey pişirmem ben. Senin didiğın yapımyoz biz unnarı sokāsak böle hurunu sokuyoz. Biz ėmek yaparız devamlı ėmek yaparız onu dē kürtlē yapıyolā uzaklā yapıyo. Yapāsın da öle yicen böğün kaç tene yīcen üç tene beş tene yīcen o gadā yīcen gadā yaparız. Biz öle yapıpdā çoğaltmeyiz
290 üç tene beş tene yaparız böğün ne yīcen üç tene beş tene yuka böğün ne yīcen fasil nohut unnarı yaparız. Öle devamlı çok çok yapıpdā şeytmeyiz israf yapmeyiz.(Bayramlara özel yemekler) Nohutlu ėmek yapmeyiz biz de hana baklavā yaparız, sarmaydı şuncuk buncuk yimek yaparız. Gelen akrabalāmız yirlē oturulā önlēne sofrā goruk. Bayramleşmeye gelen akrabalā çoluk çocuk
295 hepsinede yidiririz. Dügünlēde vā canım. Dügün oğlan everiken oğlan gız everikene aynı bu Emineyin yimek yaptıklā gada öle yimek yapıyoz ya. Hep çocuklān nışanlānda , düğünlēde hep yimek yaptık gızanlāla. (Avdaldan gelin alma..) Az katı. (Avdal insanları...) Aynı burlāda olur ya. Çok yapmadık hanı öle ; bi dene set aygıt yaptık. E tābi arabamız olmadığında gelip gitmek masraf
300 oldu. Acık bubası vā yengesi vā unnā gārışiyolā gelinnē filan aldir golan aldir, şu olcak bu olcak diyolā gelini türtüyolā.(Hüseyin Ali : Biz burda dualan yaptık şiye düğüne orayı ille davul getçēsın dedilē. E göttük gā.) Davulcu tuttuk oreye. Kınada duttuk davulcıyı mışanda duttuk davulcıyı, gelin alıkan duttuk davulcıyı. Üç sefer duttuk. Ē napçan didiklēne.

Hüseyin Gökmen:

- 305 Oğlanla gızda birbirini istemiş iyce. Onla Manısa'da çalıştığı yirde ablaları vāmış enişteleri vāmış. Dā oğlum Muammet sen dā bölü durumuyon. Bizim baldız vā seni alam diyolā. Eh diyo Muammet ben gideyim, göreyim, gonaşayım, ondan sōna alırız diyo. Benim şartlāmı peki dirseniz tamam diyo.

310 Ondan sōna sen benlen tütün girāmın bobamın evinde, gırarım diyo gız. Ē orak
püçēmin, püçerim diyo. Testi çekçēmin çekeriz diyo. Āman govāmın govarız. Ē
öyleyse tamam benim işim diyo olur. Anannan boban gelsinde gonuşalım diyolā.
Vādık gonuştuk Allān emrinnen bizim oğlannan gız sizi istiyomuş. Talip
olmuşlā Allān emrinnen istemeye geldik. Birē bardak şerbet içtik geldik, nışan
315 yaptık, düğün yaptık, everdik goduk.... yerleştirdik. Şindi birisi fabrikalāda
çalışıyo gelin evde bakıyolā oğlanı bizim.

Hatice Gökmen :

320 Dā çöcū olmadı , dā beş ay oldu evleneli, ta evleneli beş ay oldu. Ta ufak çöcuk
yok da ölü gānında da ufak...Bi gün iki gün varā geleriz yav. Öteki gün napçaz
biz orda. Aa çalışmıyo , gelin çalışmıyo. Benim burda işim gaydım dopdolı ya ;
hayvannām vā, ileşbercılık orak püçüyom ben ellen, bıdeylē böle oldun sōna
gurudan yazın elimiz bide orak alıyoz . Orak büçüyo büçüyo bi demet
avucumuz dolıyo onu goyuyo bidā dā büçüyo büçüyo ona da goyuyo, bidā
büçüyo büçüyo onada goyuyo gocaman testi olıyo. Onu urgannan ipliyle
bağlıyo goyuyo ona bi tāla şeye öle yapıyo.Tālanın oranı olduk molduk
gocumān hāman yapıyo.Evelde o hamanlā öküzlēlen göyuyolādı aynı bu
325 eneklēn öküzleri oluyodu erkekleri unnālan dedelē tahtadan şey yapālādın düğen
yapālāmışmış evelden dedelē. Hāman yumuluyolā hāmanın etrafını böle dönü
dönü dönü altını o tahtanın keskin keskin daş goyuyolāmış önünden. O daşlā
böle yürüyü yürüyü yürüyü, gidi gidi usul usul o hāmanı bi hafta on gün
govuyolādın. Hinci on beş dakkada govup geçiyolā hāmanı makinelen fir fir fir
330 fir on beş dakkede govuyolā .Evelde parā yoktunda dedelē onu öle yapı yapı
yapı, usul usul govuyolādı. Hinci napıyo tālanın göbeğine saba hemen bi
gidiyoz tālaya çabuk o demetleri topluyo bağladığımız demetleri hāman
yapıyo. Hemen makineci geliyo makineyi guruyo hemen moturu guruyo.
Ālıyo biz moturu gucak gucak atıyo unnarı bağlaşıyelē testelere pır pır
335 samanını bi yanı götürüyo bıdēsini çovalları dolduruyo. Hinci çabuk oluveriyo.
Ī neden oluyo çabuk parı vāda ondan oluyo. Evelde parı yoktun.

Hüseyin Ali :

Eskiden aha vaya şey uçakları vā keşif uçakları unnā vādı bi savaşlāda.

Hatice Gökmen :

340 Evelde çaylā maylā mı vādın a gızım. Sabahtan taranı çorbası yapādık,
analāmız öle yapālādı. Bu çaylā bizim..... çıktı daha. Bu taranı çobasını getiri
gelirdik bişiridik, içine ēmeği dolduruduk yanına bi çanak seytin gorduk
oturuduk sofraya gorduk gaşık gaşık yirdik işi dağılırdık. Hinci öle hinci pēnir
gōcasın sofranın üstünü setin gocāsın, gızarmı gocāsın kēf yapcasın. Hinci

eveldeñ öle bi kēf yok, yoktun. Otumucen namaz gılcan dā bak yabanı gitçez ya . Taranayı nası yapıyon yoğurdu südü daşırıyon böle bi goca tencere goyuyon
345 böle iki tencere. Ordan sōnacēzim soğdumu soğdu mayasını atıyom içini yoğurt
oluyo, yoğurtu çalıyoz. Undan sōna acik duruyo o bi gün kesede suyunu
akidiyoz yoğurdun ēşi suyuna. Ondan sōna içini böbber mi gatçan, tomata
gatāsın , böber gatāsın nohut bişiriyosun gatiyosun içine u yoğurduda içini
350 gatiyosun. Bi koca ilyēnin için oluyo getirip gelip unnan berabē hepsini hamır
yūruyosun hamır yūruyosun yūruyosun yazgının üstünü döküyosun hamıra.
Undan sōnu u çiğneyi çiğneyi acik yūruyosun acik çiğniyosun u saba gadā aynı
mayalı ēmek gibi olūyo yoğordunun şēsinnen mayasınnan tarananın hamır
gabarıyo . Bazı insanlā bir hafta on gün çiğniyolā o hamır ya biz de öle
çiğnemiyoz. Biz hemen āşam yūruyoz saba sēriyoz gün ince. Dātlı oluyo biz öle
355 şī yapmıyoz öle. Guruyo o tavlandı mı tavlandı ālimizlen böle sürtü sürtü
ōvuyoz. Ondan sōna ōvuyoz avkuyoz ona guruduyoz eyleyen elekledi ya aynı
incecik tarana oluyo. Napçaz başkā ? Dolduruyoz keseyin içini kışın yiyoz bol
bol. Siz çok durduruyosuz hamır on onbeş gün durā. Şekerli mi yapalım südü
şekersiz mi (Süt ikram ediyor.)

Hüseyin Gökmen

360 Bizim hemen sabası yapālā gurudursun. Tavlandı mı diyelim o
taranayı hamırla elinnen böle ovkāsın ondan sōna aynı un gibi olur elekklē
galburlālā gorlā. Heç bozulmak bilmez gā bi seni ye taranını, sabah ... Damam
bizse bi çay seyтин Peynir yeriz sabahları aha böle çayla. Hep öledir bi Peynirlen
seyтинlen sabah gahvaltıyı yaparız. Öğlen yiriz yimeği öğlen yiriz.

Hatice Gökmen :

365 Biraz dā fazla dayanıyo yimek yidimi az dā fazla dayanıyo gānın fazla dayanıyo
yimek yidiğın zaman dēmi böle çaylan yidimi tez acıkıyosun. Tabi ya biz işi
gidiyoz, koşuyoz sağı sola tez zaman acıkıveriyoz Aynı āşam bizde öleyiz
aynısız ēmeğini yīcēmiz ēmeği tōbaya dolduruyoz aşımıza ēmeğimize gidiyoz
yabana. Sabālin yirsek yiyoz burda çaydan şeyden tarlaya vādımı biraz çalışıyoz
370 çalışıyoz vakit geldi mi saat on iki oldu mu yiyoz az dinleniyosun, namazın
gılıyosun acık dinleniyosun. Öndan sōna biddā giriyosun işin başına. Birez dā
çalış ikindi oldumu geliyosun gine hayvanın bakılacak, yimeğın yapılacak mecbur
geliyosun. Ē zor gelmiyo gine alışkın oldūmuzdan ya. Saat yidi olmadıktan sōna
gelemesin ki. Herkez kendi işini çünkü on onbeş kişi çalıştırısan yövmiye olur
375 yövmiyi hep birli mi çalışıyosunuz. Aa biz tek başımız kendi işimiz kendimiz
görüyoz. Yövmiye gitten sōna uzaklara hani ovaya gidiyoz gā Manisa ovasına
Muradiye ovasına gidiyoz, pamiya. Kendi işimiz kendimiz yaparız. Ē az yapıyoz
biz öle ovalāda çok mu işliyoz canım. Kendi yīcēmiz gada işliyoz, idare olcak

gada.

Hüseyin Gökmen :

- 380 Kendimiz idare olacak gada kendi işimizi çeviriyoz yani. Dışı gidersek buradan otobüslen Maniseye üzüm kesmiye. Ondan sōna bakarsın pamuk işi çıkā burdan minēsın arabāya Manisa ovasına pamuk toplamaya – Hatice G. : Sūdün soğmuş, sūt soğmuş. (dede üzüyor mu ?) Üzüyo, kavgı ediyo, üzüyo...H.G. : Darlık darlık olūyo, oğlan everiyosun borcun olūyo kız everiyosun borcun olur. Sığır
- 385 sıpı satsan bak şindi bi enek satçāsın alan yok.

YER : SİYEKLİ KÖYÜ (VII -7)

KONUŞMACI : Havva Tosun

YAŞ : 63

TARİH : 16 kasım 2004

KONU : Doğum, düğün adetleri, geçim şekilleri, hac yolculuğu,hastalıklar için tedavi yöntemleri, halı dokuma.

- 01 Ölesini bilmiyorum artık şimdi köğümüzde tütün ekyoz buğday ekiyoruz,
bostan ekioz, bağlâımız vâ işte az çok bağcılık yapıyoruz. Hayvancılık yapıyoz
inekçilik, koyunculuk efencēzim beşçilik yapıyoz. Biz kendimiz yapmıyozda
05 yapıyo köğümüzün etrafı. Ben dâ bi şey yapmıyom benim bi dedem vâdî mefat
etti şekerli. Ben bi yalnız başıma oğlum vâ işte bi avluda oturuyoruz. Allah razi
olsun onlân sayesinde yaşıyorum Allah razi olsun, sağ olsunlâ var olsunlâ evlatlâ.
Evet, yaşıam atmış üç yaşındayım. Yedi yaşında nişanlandım on yaşında gelin
oldum diyom çocuklara elbet küçük şettim. Hani yaşıma gelmedim bilem zor
10 biliyom çocuktum küçük n'olcak sanki nişanlandım bilem bilmiyom yedi
yaşında nişanlanan şey n'olcak. Bi senecik okula gitmişim vâ evet sōna
okulumuz hata yaptı hatar yaptı hana yıkıldı çatladı dovarları yeniden hana,
sekiz on sene sona yeniden bidâ okul yapıtlâ. Onun için hana bi senecik okula
gitmişim vâ. Evet gine okur yazarım şiiirlēm filan vâ didim hattâ ondan sōna
15 ondan sōna şiiirleni okur mu diyo okurum diyom ben gasidelē okurum
okurum ben bantlarım vâ didim..... Şiiirlēmi mi okuyuvēcem hinci. (Düğün
dernek nasıl olur ?) Kızlâ istēlē bizim burda dūnürçülē gelir kâyacılar deriz
kâyalâ gelilē Allahın emrinle, oğlan evinden kâya gelir kızın evine.
Düğünlēmizde keşkek yaparız efencēzim sarma sararız, yahni yaparız, etli nohut
20 pişiriz fasulye bişiriz, efencēzim göveç yaparız yimeklerimiz bunlâ olur. Öle
yeşil fasil yaparız efencēzim işte bunları bişiriz. Fırınâ ēmek yaparız buraya kō
ēmeği fırınlara yörelēmizde böle olur bizim (.....) E nişan işte gari gızı vēdilēmi
Allahın emrinden sōna pusat düzēlē nişan düzēlē oğlan evi, gız evi oğlana alır
oğlan evi kıza alır, düzē. E bilenzik yūsük dakarız yine dakālâ, küpe yapālâ set
25 yaparlar. Herkezin gücü goveti yettiği gada tabi zengini fakiri, emme fakirler
yapamaz sadece zengin oldumu hali vakti iyi olanlar nē gerek yapālâ tabi.
Ellēnden geleni yapālâ, fakirden nē çıkçak yazık gari kendini zor idare ediyo. E
mecbor olarak yapıyolâ işte buluk buluşturun, yapıyorlar az çok onlar dakıyolâ
yine herkez zenginlē oldumu çok dakıyolâ tabi zengin zengine zengin zenginnen
30 kel tavuk kel torozlan dēmiş. Herkez dengini davul dengi dengini dimiş didiği
doğru, işte böle. Şiiirle okūvedim :

Türkü tarih ile bir soydanım

Bir yanar dağdır kanım

Demir gibi dört yanım

Türkün içi hız dolu

35 Atatürk en ilerde
Gün gibidir her yerde
Biz varız bin eserde
Türkün içi h.... dolu

(.....)

40 On yedi sene oldu gideli (hacca) iki ay gittik bu yıl. Sōna beş sene doldu üç aylāda gittik. İki sefer hacca gittim Allah kabul etsin. Çok güzel, tavaf ettik, peygamberimizi..... elimizi yüzümüz sürdük elhamdülillah. Otuz beş gün Medinede durduk sonara. Yüz beş gün durduk sonarkı gidişimizde, üç buçuk ay durduk Allah kabul etsin. Güzel yirlē anlaTmeylen bitmez gidin göründe.

45 Gidēkene dört gündü vādık ilk hacılıkta gelikene iki buçuk gündü geldik. Yollāda iki rekāt ziyaretlere vādık Kerbeyalara vādık Bağdat'ta o zaman oraya Bağdak açıktı. Bağdak yolundan gittik gelirken gidēken garadan gittik. Öbürü sonarkı hacılıkta gidēkene uçālan gittik, geliken gini garadan geldik, Şamdan geldik, Suriye tarafından geldik. O zamandı iki buçuk gündü geldik. Gidēkene

50 uçālan gittik gelikene garadan geldik. Çok güzel yirlē yavrum... Beyim şekerden öldü mefat etti, Allah rahmet eylesin mekanı cennet olsun. Ordan sōna işte tek başını yaşıyom işte. Zaten bi oğlum biz gızım vā, Allah onlān acılānı göstemesin. İşte geçinip gidiyok, napçan yavrum. Bacaklām romatizmalı, çok acıyo bacaklām, şiş yağ topladı. Amalyat diyolā ama sikortam bağkurum yok.

55 Bişeycīm yok işte. Orda iki dölüm gada bağım vā. Az çok orda üzümçük oluyo, satçam acık beş on guruş haçlık yapıyom işte bacacıklēme. Bi kerede bazarcılık yapıyoduk işte ne gerek ekiyoduk bostanından üzümünden dede gitti hepsi bitti. Her şey gençken çalışkına oluyo ne gerek elinde elhamdillah. E şindi çalışmasan ne olacak, bi yerden bi yere zor gidiyom tābi. Şükür Allahımı gine

60 Allah , Cenabı Allahım hana gücünü gidē. Bacaklām romatizma çok, amalyat diyo dokTurlā. Geçinip gidiyom yine şükür Allah Elhamdililla kendi ihtiyacımı kendim görüyom gini. Hani çok şükür Allaha gine ne yataklılā vādır. Allahım şikāt etmiş olmıyım Mevlā şükürler olsun Allahım kendimi gezdiriyom gini yavrum... (Göz , nazar , hastalık, tedavi) Evel oçayı diriz oçayı, ocak dirlē bi işte

65 napiyosa işte öle. Kurşun döküleni, neneyi bi ocak denir orayı gidē nene gürşun nasıl dökülüyü bilmoyom valla ben heÇ yaptırmadım ama gürşunu orda çanayın içine ateşi goyuyo a gezdiriveriyolā işte bu... Önceden eşeklere sal diyoduk biz iki dene ağıç yapıyolādı. Ama daha eskiden bizim nenelēmiz gününden bizim çocuklūmuzda iki dene eşeği böle değnek yapıyolādı onun üstünü ayıt

70 döşüyolādı, kilim atıyolādı, atıyolādı hastayı üstünü gidiyodun. Diyelim burası hinci sekiz saat yol, yayan sekiz saat Manisa eskiden şindi yarım saatte varıyon arabalā vā gari. Eskiden böle gā zorlak geçiniyoduk sulā yoktun suyumuz vā, eletiriğimiz vā elhamdillah tüpümüz, milangazımız eskiden bi ocaktan başka bişeycımız yoktu. Bak güneş enercisimi arıcan şindi, milangazlā mı arıcan

75 tüplēmi arıcan hepsidē vā. Eskiden tabi zoraki sulā yoktu sırtımız daşıyoduk biz,
destilēne dē orda yarım saatlik yoldan getiriyoduk eskiden. Şimdi hepsidē vā
elhamdülillah... Eski bi çaput bağılyoduk golumuza okuyoduk gülüvallah,
elhamı okuyoduk, üç külüvallahı bi elhamı okuyup geliyoduk. Orda bi koca ayıt
vādın köyün dışında onu bağlayıp geliyoduk. E sīmā tutuyo deniyoduk eskiden
80 hastalık doktor olmadığından hastalıklā bilinmiyodun, bi sīma hastalığı
biliniyodun. Eskiden böle hastalılā olmuyodu. Yani hastalık çok horman
yimeklē içkilē hindi herşeylē çok bol . Hormanlı yigilē , içkilē meyvalā olsun,
zebzelik yimekler olsun. Kendimiz yitiştirsek oluyo tabi hormansız şēsiz hayvan
gübresinnen dā sağlıklı oluyo tabi. Ben üç yaşındaymışım bobamın öldiğinde,
85 bobasız büyüdüm. Annem baktı , nenem dedem baktı. Zaten ben yedi yaşında
nışanlandım on iki yaşında gelin oldum zaten. Eskiden üzüm kesmē gidiyoduk
beş on gün gidiyoduk sōna ben hiç başka yirin işine gitmedim hiç. Beyim
kendimizin hālimiz vakitimiz iyidine elhamdülilla tābi beyim çalışıyodun
kamyonlāda arabamız vādın eskiden. Dā eskiden develēmiz vādın sōna develē
90 sattık kamyonatamız vādı. Öle bostan ekēdik tabi sovandan , bostandan
üzümnden dabi zaten herşeyi kendimiz çıkādık. Tütün ekēdik hana , tütün
Şakıran yanını gidēdik Şakıran bazarına, Aliağ bazarına gidēdik. Bütün köyleri
gideriz hep tanıdık çoktun beğim oralara giderdik. Beyim gitti hepsi gitti arabı
gitti dededi gitti. Ben hinci oturuynom ga bacālā romatizmalı zaten ya. Dedē
95 gitten sōnu temeli ottuk gari napçan dedē yokkan kim işlīcen çocuk gibi
oturuyoz gari öle işte... Arafede bālava yaparız, börek yaparız, çörek pişiriyoz
arfa günü, yimek yaparız tavuk yimeği yaparız nē gerek işte. Gelirlē bütün
yakınlamız oğlumuz gızımız şeker öleştiriz, bālava öleştiriz, onnarı yaparız
bayramlāda . Börek yaparız dolamalı börek yaparız, datlı börek yapan bālava
100 yapā, kadayıf alırız, temizlik yaparız orayı buraya bayram temizliği işte bunnarı
yaparız... (Düzlen köyündekilerin yörük, kendilerinin yörük olmaması) Hayır
unnan şēsı ayrı biz ayrız. Derici yörük vā, tekel yörük vā biz yörük bak unnā
lagırdıyolā. Onnān gonuşmalānan bizim gonuşmalāmız benziyomu heyya heyya
derlē şurda bi Avdal yörüğü vā, Zümbüllē yörüğü vā , derici yörük. Heralde
105 onnā derici yörük onnā derici. Biz öle langırdamak yok aynı sizin gibi
gonuşuyoz. Ama şinci biz öle gonuşuyoruz ama gel bak hinci gençlere, güçük
tıfillara bak şehir geçiyo. Biz Türk, Türk, Türkmen yörüğü, Türkmeniz biz.
Türkmen değilde Türk biz Türküz. Yörük diyolā ya bizde yörüklük yok bizde.
(Burda mı doğup büyüdün ?) Evet. Onnāda bi yirli, buranın yirlisi (Anne-baba).
110 Hiç bi yerden gelmedik hep buranın yerlisiyiz... Oğlum işte iki dene tirektörü
vā, iki dene patosu vā, iki dene makinesi vā, evet harman döğmek için. Tütün
ekiyo işte, buğday ekiyo onnālan geçinip gidiyo... Konservelē ha yapıyo gelin ;
Patlıcan, fasulye, bamya bunlara tomatis bunlara konsERVE yapıyo gelin.
Kendimiz zaten çıkarıyoz bahçamız vā, sulak yirlermiz, tarlalāmız vā kendimiz
115 çıkarıyoz. YaPmıyoz başka bi şey. Zaten nē yapçan başka hepsi geliyo bazara
hepsinden al. Paradan habar vē, paran vāsa hepsi vā... (Doğum adetleri) Üç
günlükkene duzlarız, banyo yaparız, duzlarız

böbeği işte yekiyoz, yekiyoz yatırıyor yirine. Üçüncü günü duzluyoz, banyo yapıyoz duzluyoz gine tertemiz beşi yatırıyor. Üç gündü bi haftada bi kırklarız
120 çucü, banyosunu yaparız gine. Kırkı olsun olmasın her, iki dene çocuk pesledim ben, kına yapardık başına, çarşamba günü kına yakadım, Perşembe her Perşembe banyo yapardım çucü... (İsim verme...) Dē kitabı geçmedik Arasatta galcak onnā şinciki isimlē. Tebi Allah isimlēni Ayşe, Fatma, Āşa anamız, Fadime anamız, Havva anamız, Hatice Anamız onnādan heç bi şey yok şindi. Dē eskidendi bunlā
125 benim adım Hava. Ötekinlē ha bilmem ne Aysel, bilmem ne şuncuk buncuk Sipil Can unnā hep... Unnā yarına hep çağrılmıcağ, Cenab-ı Allah isimlē olmayan şinlē onnā Arasatta galcak. Bırakvêdik pengambêlēmizin adlānada söz gelimi Āşa anamız, Fadime anamız bunnarı bırakıvêdik, Zeynep vā Zeynep anamız, Miyrem anamız bunnā ondan sonacım Kāsım, ondan sonacım Ümmü
130 Gülsüm bunnā peygamberlerimizin gızlān adı Fadime anamız. Hatçe anamız ilk evela ilk hanımı, İkinci gāsı Āşa validemiz. İki sefer evlenmiş peygamberimiz... Halı kendimiz eğredik, çıkırıkta eğredik, dabi ondan sonacım boyādık. İpleri dokurduk böle. Kendimizin oğlanlāmızı gızlāmızı dokudum ben. Öle satın halı dokumadım ben kendim köğümüze akrabalāmız dokurduk halı. Böle dört beş
135 karı oturuduk ha yirmi gündü kesêdik... Kendimizin gorulāmızdan, avlulāmızdan kesêdik.(odunları) Develēmiz vādın develen getiridik merelēden olsun, kendi tälalāmızdan olsun. Eskiden mereden getiridik yakādık hā.

YER: SİYEKLİ (VII – 8)
KONUŞMACI : Akli Baytar
YAŞ : 86
TARİH :
KONU :

- 01 Seksen altı yaşındayın. Bu köy kuruluşunu bilmiyom ben biz Belenden, şu Küçük Belenden burayı geldik. Bölü geldik bölü biliyoz. Bizim zamanımız böle okula gidipte bi tarihlēden bi şē almadık, alamadık. Kendi kendimizi böle bi bu seneye gadā yaşadık. Biz zaten öğsüz geldik burayı, yetim geldik heç bi şey
- 05 gōmedik.

YER : Siyekli (VII – 9)
KONUŞMACI : Selçuk Bozdoğan
YAŞI : 66
TARİH :
KONU : Köye Siyekli adının nasıl verildiği ve bir savaş hatırası

- 01 Burlarda aşiret varmışmış, aşiretler. Zamanīle aşiretler toplanmışlar bu yere cem olmuşlā. Burada teşvik eden bi Seyit isminde bir kişiymiş, ondan Seyitli galmış burası, Siyekli. Seyitler köyü yalnız.... şindi bu köy esas kuruluşu Seyit isminde bir kişi toparladıktan sōna onnān başindeymiş burda. Toplanmışlā, artık kō böle
- 10 olmuş... Bi ihtiyarın birinden bi mevzu dinledim. Savaşta Yemen ellerindeymişmiş. Yirmi iki gün aç kalmışlā, yirmi iki gün sonra ayaklarının altındaki derileri kesip yemişlē. Beş tane arkadaşı yanı başında susuzluktan göğsünden çatlamış. On bir sene askerlik yaptım, didi. Memleket güzel bakın didi.

YER : Siyekli (VII – 10)
KONUŞMACI : Ayşe Gırgöz
TARİH :
YAŞ : 88
KONU : Düğün

- 01 Benim yaşım yavrum sekizen sekiz. Āşa Gırgöz. Bu yazıldı gitti yavrum.....
hemen buldunuz buldunuz bu gadınlāmı buldunuz dirle sōna. Başka kadın
yōmuş mu bu memlekatta dirle... Bi kişi gelirdin Allağan emrinden istēledi. Ē
nasipse olurdu yavrum, he olurdu u zamanın devrinde böle bu gada aygıtlā mı
05 vādın Ayşa. U zaman zamanlāmız başkeydi. Az biraz durduk mu düğün yapmıyı
çalışırladı. U zamanlāda incennik mi vādı yavrum. Düğün guruluyo, adetimiz
gada. Adetimiz gada yāv işte gidiliyo nē alınıyo, nē satılıyo oğlana ne alınıyo,
gıza nē alınıyo. Zamanında şalvarlā alınıyodun böle ondan sonacāzım, oğlan
evini gelinlik alınıyodun. Anne bubı kimi olcak diyodu o oluyodu. Hinci öle
10 değıl, şinci herkez sevdiğini varıyo, gızlan oğlan biliyo. Ana bubı nereye
kararladı tamamdı. O senin davranışın bağılı olur yakın gelin olursun, olur üç
seni beş seni geçē arada bu du vā. Fakirlik vā u zaman nasıl sen biliyo mu ?
Purçak ekmeğı yedin, nohut ekmeğı yedim ben. Fasilyeyi gaynattım da hamır
yaptım äkmek yaptım. U zamandan geçim günlē geçirdim ben. Ben küççük gelin
15 oldum ben. Banim gaynatam biraz marizdin, marizdin mariz , hastalıklıydın.
Beni ekenden oğluna evermek istedi. Ben güççükken yaşım ya on bir ya on iki
gelin oldum ben. Küççükken gelin oldum Allahın emrinden. Gaynatamda vādın
üç aydan sōna öldü gitti. Ölucem diye güççük müççük oğlunu everdi. Ha
böle yaşadık gittik. Davullā geldi davul iki tane, düdük iki tane, ortalığı yıkıyo.
20 Vādığın yerde söyledi mi nene ? Onu dimiyom ben sene. Burayada gele o hinci.
Ben bu yılları hiç anlatmadım dā geri gittim. Yiniden geri döndüm geldim : “Sen
nē arıyon yavrum didim ben. Biz evelden zebil büyüdük, didim ben çok çektik.”
... Ektiğimiz olmadı, moturlā mı vādı Āşa tek hayvannan çift sürdük. Ektiğimiz
ā böle bi gariş galdı. Şinci insanlā boyu Allah şey veriyo. Yalınayacak,
25 ayaklāmız bobuçta gömedi. Āpa ektik, bıydey ektik öle öküzlēlen ektik bilmesin,
hayvannan ektik. Bölü motur yoktu zamanımızda. Uncāz yapadı bi gariş aha
uncāzdan nē çıkāsa onu yirdik. Allah nē vediyse geçiniyoduk. Hoş geldin sefa
geldin. Bayramlān oruçlān mübarek olsun.(Gelen misafire)

YER : İLYASÇILAR KÖYÜ (VIII – 1)

KONUŞMACI : KEZBAN COŞKUN

YAŞ : 59

TARİH :

KONU : İlyasçılarlı Hakkınun hikayesi, köydeki yaşantısı, köyde olan ilginç bir olay

- 01 Hayır hayır benim bubam başka Hasan Hüseyin Kartal derlê bubama. Bubama
evele orayı nışanlamışlâ sōna bubama nışanlamışlâ dimi anne. Altı ay nışanlı
durmuş Hakkıda ondan sonacım bubama nışanlanmış. Bubama nışanlımış ben o
kada biliyom. Emme biz tabi dünyada yoktuk. Hakkı almış geçmiş bubamı
05 nışanlıykene. Gaçıvêdin sonâ ne gada durdu. Yo ilêkiadamda gâ ne gada durdu
huruluvedin sonâ, annesi huruluvedin sonâ. Bilmiyoz tabi. Ondan sōna
istememişlê gene onu ilk yavuklusuna. İki nışanlı birbirini istiyomuş annesi
bubası istemiyomuş. Bunnâ kakmışlâ bi ormana çamaşiri gitmişlê hani yîkamaya
burlâda su yok çok uzaklara getmiş. Hadi biz gidiyoz şeyin vâsa gel arkamızdan
10 demiş annesi hani gızıyomuş hana gabâdayılın vâsa demiş. O da urlâ gitmiş
pusmuş çalılân içine. Unnâ çameşiri yığerkene annesifilan banyo olmuş urlâda
onnarı bilen gōmü. Ondan sōna ordana gızı gaçırayım derkene bi köpekleri
vâmiş onun köpeği de hurmuş annesinede hurmuş gızı gaçırıkene bağırışma
çırışma. Annesinin gari iki dene yavru vâmişmiş. Ondan sonacım gız da tabi ölü
15 galmış gari. Ben gaymâni yidim dimiş bubamı gōşu çoban derlêmişmiş gōşu
çoban südünü içsin gari diyesiymiş. Biz tabi o gada biliyoz. Onun şarkısında vâ
emme şarkılâni biz bilmiyoz. Ā bu Goca Āmat derdi bilirdi bi ara geldilêdi Gocu
Āmet Dedenin yanına öldü gari o. Muhittinde biliyomuş diyolâ bilmiyom.
Ondan sonacım onun öle manâsını söyleyivediyeydi onnara o. Hara garala
20 deresine çameşire gittim / Çalıylen bağladılâ goluma.., dede bi şarkı söylemiş
urlâda. Ben o gadâ biliyoz yavrum ; undan ona, undan ona öle biliyoz. Dâ
ilersine bilemiyoz. Dâ ilersine belki demiş hana akılın tutanlâ vâdır biz akılını
tutamadık gari u gadâ... Garaların büyüktür çamları / Aktı gitti gaynânan ganları
/..... / Biri uzun biri uzun saçları..., türkü yakmış, Hakkı bunu türkü
25 yakmış... Ballık gayanın daşları / Birinçmidin, mercenmidin dişleri... Beş buçuk
kalkârız namazımızı gıldımı kalkarız. Ondan sonacım hayvannāmıza yim
gararız, samannan aharları dolduruz, çobanımızı bēleriz hincilik. Hinci tabi
yaşlandık gari gençken tütün ekmēlere gidiyoduk hinci onu yapamıyoz. Hinci
mal bakıyoz. E çobanımız geldine sona hayvannāmız orayı kakıdıyoz ; kimesi
30 burayı kakıdıyozyim aharlara. Urdan çobanın garnını doyuruyoz gidersekte bi
yakınlâda tâlamız vâ tarlalara. Hinci ben sudan köyün gıyısından tarladan
geliyon ; tomat topladım salçalık. E ordana. Hinci beyim uyuyodur evde
kaldırırın namazını gidē. Acık hinci çoban uyuyo. Āşam üstü gine hazırlarız
garnını doyuruz gine malları çıkarız nereyi götürü hana dedi benim. Dâ ne

35 yapçaz ilkin ilişperlik yapādık ; orak püçēdik , arpa püçēdik, burçak yolādık, darı
çaplādık, harman govādık, tütün ekēdik hepsini yapādık unnarın. Hincilik bu
gadā. Arifede hayır yaparız, şarttır yapmamız ; lōmamı yapçaz ondan sonacim
öle çörek filen yuka filen yaparız, bide yaparız. Ondan sonacim hayır yaparız
40 cumalāda bazı goyun keseriz bazı tavuk keseriz cumalāda pilaf çıkarız, ayrannı
pilaf çıkarız unnara. Ondan sonā ölenlēmize yaparız ; hinci ben annem ölse hayır
yaparız üç günlīni yaparız ondan sonā kırk günlīni yaparız, altı aylīni yaparız
senelīni yaparız, mövlüt okuduruz. Gaynanam nışanlıyken öldü, gaynatam
nışanlıyken öldü. Ben bi ösüz çocē vādım. Gaynına gaynata gōmedim sanki iyi
45 olcāmış gibi geliyo emme bilmiyom. Çocuklām vā üç tene gızım vā gelinimin
birsı iki yaşın birsi bi yaşında birsi dokuz yaşında. Çıkır gerēdik, iblik gerēdik
unnara gavuşturduduk boyalādık, kilim dokādık böle tak tak şēlene darālana
dokuyoduk bunnarı. Evel çözēdik, sonā dokerdik kendilēmiz çeyiz yapādık,
oğlan gardaşlāmız çeyiz yapādık öle yapādık. E gidēriz ya çıtır deriz çalıları
keseriz ondan sonacım hayvannarı sarāriz traktoro sarāriz. İlkin gençlēmiz

50 getiri hinci biz yaşlandık eşşekleri sārıyoz. Ovaya gidēriz, pamuk toplāriz üzüm
kesēriz yapıyoz unnara. Çok yavrum ömürüm unnan geçti benim, ehe Manisa
ovasını gittik. İlkin yatılı gidiyoduk yatılı bi sene gittim, ondan sona hep geldik
üzümlere. Yatılıyı bi iki sene üzümü gittim. Ondan sona ga açık kasalā çıkıvēdi
açık kasalālan gettilē göttülē. Hinci kapalı arabalālan gidiyoz. Yavrum çok
55 gezemedim beyim çok gezdi de ben kendim gezemedim. Ben işte Manisa
ovasına gada gittim üzüm kestim, āşama gadar tozu boyanır gelirsın. Burlāda
suyumuz yoktu bizim çeşmelēmiz vā eme suyumuz yoktu. Testelēlen
gügümlēlen eşşekleri sarādık suyu giderdik, guyulara dē gece ellemiz ıskı
alırdık ya fener alırdık urlarda suyu giderdik. Benim çocukları ben sırtımı testi
60 çeki çeke böle su testisi çeki çeke böyüttüm ben çocuklāmı, bezlēn unnālan
yıkedim, sırtlān unnālan yıkedim. Hinci Allāhım çok şükür suyumuz vā,
ıskılāmız vā yiyecek, işçek bol ene çolīm çocım çıkardım. Elli dokuz yaşındeyin.
Kezban Coşkun. İlyasçalāda doğdum böyüdüm yavrum. He bubam yanından
çıktım gelin oldum çıktım, gardeşlēm bi gız gardeşim dıšta kendimde henci
65 ağbimde dıšta ya ağbim sonradan gari göçtü. Altı gādeşiz. Yavrum bunnā kaktılā
Maldan köyünü yöymiyeye gidiyolādı gomşularım benim. Ha böle bu sırādı dı
mi Sultan bu sıradeydi. Ben salça sıkıyorum. Ondan sonā ordan silah sesi
duyunca ben geldim gene yılan mı öldürüyolā acaba dedim ; ufak bi cangıltı
çöküvēdi. Sonradan gine bi aynı indiği araba duruyomuşmuş, annesi dail
70 gelmemişmiş gızın vuruldінде o önden gelmiş. O getiren şöle bizden çay iç
demiş çocuk “ ağbi bekleyivē demiş ben çay gaynadıveren sene” demiş bizlen
çay içte öle git demiş. Kaç yaşında on beş yaşındamı dı gı on beş yaşındeydi
heralde. Çocuk çayı gaynatmā gelmiş ecel ecele eve. Ağbisi de orda tūfē
sıkılmış çıkıverem derken bi hatalan teti çekmiş bulunmuş herade. Çocuk
75 kangımış üç metre ileri dedilē. Ordana anası gelince çocū goycaklıya “ oğlum ne
o?” demiş annesi. Anası dayı gelmedi çocūlen ufak çocūlen yeni geliyomuş tā.

Böle böle anası pek telaşalanmamış az bi şey sanmış. Gucānda şapmış ya bağırmamış çocuk gine acı duymuyo mu ne bileyin gari. Arabaya gidince attılā arabıya Spin hastanesine göttülē Spin hastanesinde on iki gün yattı çocuk mefat etti. İçi galbur gözer gibi olmuş dedilē böle burası barsıkları galmamış dedilē. Biz öle biliyoz. Hattı ben gene gonuştum telefonnāna evdene hana geçmiş olsun diye gonuştum gızı gene kibar kibar gonuştı çocuk. İy ya dedim sesi filen güzel dedim. Āşam kurtulcak dedim. E herelde ölmesiyemişmiş, çocuk mefat etti. Çarpımivedi naptı. Şey memesi kevşek demişlē çocı bi ceza gelmedi ya, oğlan gardeşin ceza gelmedi hatalan oldu bildirildi.

YER : MALDAN KÖYÜ (IX – 1)

KONUŞMACI : ELİF EGE

TARİH : 25 MART 2005

YAŞ : 88

KONU : Doğumu, düğün adetleri, köydeki eski yaşantılar, oğullarını askere göndermesi, başından geçen olaylar, birkaç ağıt örneği, doğum adetleri

- 01 Seksen sekiz yaşındeyin. Anladırım gızım elimden gelecek gada, tabi dilimin döndi gada. Biz benim doğum bahtım Manisanın yandı gün Yonan burdan kitti gün dünyā gelmişim ben iyülün onunda. Manisa'nın yandı gün dünyā gelmişim. Tabi dünyadan, tabi bobamda yoktu iy kötü başımız becermişik gitmişik neyse.
- 05 Şinci niye dicēz düğünleri dicēz. Düğünlēmiz biz altı gardeş galmışık düğünlēmize amcamnan annem altımızada annem çıkardı tabi, amcamlan baraba. U düğünlēmizi beş gün söriyodu ; bi gün davul gelecek diye bakıyoz davul oluyo davul gelecek diye bakıyoz. O gün yimek yapıyoz yediriyoz içiriyoz pütün köylüye. Ertesi gün davul geliyo tabi unnarı anlatçaz gari ya dübek döğüsü diyoz ona ; on gün buydey dövüyozi yiyolā içiyolā düğün yapannā. O gün aşam dünya gadā yer yicek yapıyoz. Tabi mezelik dādiyoz evela onnā vādı. Ertesi gün misafirē geliyodu köyümüze aş ocā diyoduk uzman yimek yapıyoduk. Hinci ertesi gün yimek yaptımız gün misafirrēmiz gelirdi kını gecesi yapādık. Ondan sonā o gün saba olurdu o gün gelin mincek gā, gelin alcaz gari bazar. Perşembe
- 15 gün başlıyo düğün, Perşembe gün davul gelecek başlıyo. Cuma gün dübek döğülüyo, cumartesi gün aş ocā diyoz gelen misafirrēmiz oluyo, ya bazar gün ya Perşembi gün gālin alıyoz. Gelin pitiyo onada alıyoz getiriyoz. Sabayı duvak sabası diyoz, gārdek gecesi gün saba duvak sabası. O duvak sabasına öğleye gada yimek yapıyoz gine bütün köylüyü topluyoz gine yimek yidiriyoz unnara.
- 20 O gün aşam üstü düğün bitiyoz gari. Bazar gün ondan sonā cuma gün, cumartesi gün, bazar gün, bazartesi gün pitiriyoz düğünü. Ondan sonā mesela bi hayır hasenat yapçag olsak ona da bi perşembeye denk getiriyoz, onada o zaman yapıyoz. Ölesi oğlumuz gızımız neşanlākan, esker gidēken hep davet alırdık. Akranları kimse esker gidēkeni onnarı davet alırdık. Eskerden geldine sona da
- 25 davet alırdık ondan sona oğlanlar everdikten sonāda bi gız evi alırdı davete bi de oğlan evi alırdı davete. Ondan sonā daş ol baş yar diyoduk, çolımız çocimize daş ol baş yar diyoz, sağ olun diyoz. Baş aşarı kitme baş yokarı çık diyoz. Allah diyoz ikiniz bi yastıkta gocatsın diyoz. Ömür verise dillēniz muhabbet evlēniz berket vēsin Allah diyoz, çok güzel geçinmeyi nasip itsin iyilēlen garşileştirsın
- 30 Allah diyoz. Onnarı ölemesi ev yapıyın diyoz, neşanlıyın diyoz neşanımızda ölemesiye oluyo biraz zor çekiyoz napçan gızım, geçiniyoz. Bunnā böyle gızım ben yedi oğlan everdim, bi di gız gālin ettim tabi biliyomdur emme tabi yaş yerin vādı unuttım şeylēde vādır tabi. Bölemesiye yapıyoz. Düğünü anlattık dime annatımız düğünnē hepsi böyle oluyo. Dam başlāna çıkarlā davullarcı
- 35 çıkarılā, dam üstüne oynarlā topraktandır dam üstlēmiz oyun çıkarılā dübek

dögüsü dedimiz buydeyleri döğüyo. Beş gün evimizden sofrı çıkarıyoduk işte böyle gızım. Tabı tabı yavrum, şıncı çok zorrukta gödüm çok da gıne de az çok şēsine de gödüm gızım emme on dört yaşını gelmeden gälin oldum, on sekiz yaşını gelmeden adam ölüvėdi. Bu haggatan vā. On sekiz yaşını girmeden bu

40 Kezban Ablanın bobası ölüvėdi. Ondan sonā onnan baraba napçan yeniden bi dā kittik. Ordan oğlanlām oldulā Allah başlānı ağartmasın. Zor başaklarada gittik tabı, nerde ondan sonā hana kendimizde olsam işçilē yaptık işçilē oldımız günnēde oldu. İşçilē diğilde işledicilē olduk bu sefer. Kepenek yapıyoduk kepenek yapākanı yöymiyecilēmiz olurdu ondan sonā onnarıda idare edēdik.

45 Ondan sonā var günnēmizde oldu yok günnēmizde oldu. İnenü günnēde gençtim ben İnenü günnēde Menderes günnēde açıldıktı gari yavaş yavaş. İnenü günnēde çok gıtlıklā gödük çok yokluklā gödük ; çok aç susuzda galdık emme gırk elli senedir yokluk yok gari. Evelden çok küçük evlenirdikte masraf işlēni dalıydık ; goyun geçi daşırdık deve daşırdık arabalā yoktu, uçaklā yoktu

50 sunaradan oldulā.Gayalān altlāna sokuluyoduk uçak geçēken bişē yapā diye korktımızdeni. O günnerede gödük geçirdik. Atlā daşıyoduk dağlāda öküz arabaları oluyodu ondan sonā beygir arabaları oluyodu. . Harmannāmızı beygırlēlen govuyoduk, testeleri sırtlāmızlan çekiyoduk, ekinlere elimizlen gavrameylen orak püçüyoduk. Ondan sonā artık sırtımıznan değmenleri

55 gidiyoduk. Garda buzda, evde köyümüzde sulā tükeneveriyodu çaylar derelere sırtımıznan suyu gidiyoduk. Urdan geldikten sonā çameşir gidersek ta köyden işte gölleri gecı çameşiri gidiyoduk. Uradan āşama gada gelemediğim zamanlāda oluyodu, aramā geldiklē zamanlāda oluyodu. Ondan sonā yorgun evimize ellēmiz kına yakā yatardık yavrum. Bi gün ben oreye vādım çamaşırdan geldim

60 çamaşırdan geldikten sonā ben geç geldim sabah kittim āşam namazlāna geldim. Dediler buzman gadar çameşir durulūmu. E on bir kişiyiz. Geç geldim erken geldim sorcānız dedim ben bēm ellē acıyomu tiseniz ya didim ben. Acıyomu dedilē saba girdim ben bu suyun içini dedim ben bu zamana gada ne diye galdım ya didim ben. Sizlē derdimi sormuyosuz didim ben . Ā olmaz olmaz

65 dedilē uzat ellēn kına yakıcaz dedilē. Ben de o gün kınayı yakınmışım çameşirden de geldim ya heç kōmüzde bi düğün vā paşān düğünü. Davulun geldini duymamışım ben ça davul geliken pek seviyodun. Eyvah didim ben saba kaktım davullā gelmiş duymamışım ben dedim ben.Gençlēmizin odası olurdu gençlēn odası davıllā o gada yorgunum bak duymamışım hiç. Bi tası

70 çektim, biz üzüldüm davulları duymadım diye. Undan sonā işte böyle böyle vakitler geçirdik gızım ; yoklukta ot toplā gelirdik ottan bezdirmi yapādık yok. Ne dedi şe bize İnenü “ Aç durdudum hemme didi kadınları dul didi, çocukları yetim bıraktırmadım didi “ biz u gadar üzüldük emme her yerde olmuş o. Kadınları dul, çocukları yetim bıraktırmadım didi burdaki malları Avrupaları

75 götümüş gari İşte bāmız bahçamız vādı yavrum emmi goyunumuz keçimizde vādı emme ēmek yoktu, ēmek yoktu. Ekin yok, ekinlē burdan kalkan ekinlē Avrupayı gidiyo. Emme biz ot gazıyoz ottan bezdirmi yapıyoz azcık içini un

ekeliyoz, onnan bezdirme yapıyoz yiyoz. Öle öle beş altı sene geçirdik. Çok yokluklā gōdük yavrum emme sonası için gine çok bolluklāda gōdük Alām
80 şükür.Elli senedir hinci elli beş elli altı sene oldu bi oğlan vā bēm hafız o Elif'in bubası didimiz o dünyā geleli bi dā yokluk gōmedik. O dünyā gelmeden ona da söyleyin gari o yidinci oğlan, o dünyā gelmeden sürdüp koltuk altımı ben şöle bi katılık belirdi. Niden bilmiyom ben tabi. O dünyayı geldi çocuk koltuk atlām yaş yaş oluyodu ni yaş oluyo bu didim ben. Baktım baktım böle birisi acık
85 gocuman biri küçük bi koltın diki ; bi koltın dikenin iki dene deliği vā süt okıyo bi koltın dikenini bir deliği görsen biri aşçık kocumandır biri azcık küçüktür. Sonardan gene hafızı emzirirken ben çocın āzını soktım yerden geldinden başka bi di şēlenden de geliyo çocun burunnān içlēni gidiyo sütlē. Ha didim ben demek ki nasibi gürmüş çocın hafız oldu bak şî oldu demekki nasibini
90 Allah gür vemiş. Neden yedinci oğlan istemiyoz hiÇ ona hiÇ oğlan kız istemiyoz gari. Yeter diyoz emme Cenabı Allah bizi ne yaptı görülmezinden koltı altlāndan çeşme açtı sona bu dünyaya geleli bi dā yoklukta gōmedik gari. İşte bu, bunnā nenenin başından geldi geçti. Bi cingen garsını şē yaptırdım denlemedi illi falını bakçan sēn diyo bene. Bizde fakiriz emme geçecilik zaten
95 dā yoktu, ondan sonā neyse ĩ falını bakçan sen diyo. Gidin dedi bizim adam bazlam pişiriyon ben ēmek pişiriyon : Elif dedi, bak dedi sēn dedi bu bazlamalādan tama ediyo bu fakir didi cingen garsı. Bak didi ne olcak dedi bazlamayı akınnan yimiş olisin didi. İy ya Didim ben. E hadi bakçāsa baksın
100 dedim ben. Saca vēcen arkedeş diyo gari saca vēcen diyo. Başladı bu anlatmaya başladı. Çok fakirlik çekmişin, çok zahmat çekmişin emme dedi sonunda öle bi olcāsıncu didi gazanda bulgur gaynā gibi gaynicek dedi evinizde parı dedi. Gazanda bulgur gaynā gibi gaynicek dedi hiç üzülme didi, hacı gāsı olcāsın didi,hacı anası olcāsın hoca anası olcāsın, hacı olcāsın dedi. Hep bunnā oldulā
105 şey he ya bubası gitti hacıya, ben gittim hacıya, oğlan gitti hacıya hacı oldu, hoca oldu. Heç dedi üzülme dedi sonunda dedi bulgur gaynā gibi gaynicek dedi. Sonā geçecilik kepenkçilik yaptık ta hakigatten çok şey oldu. Bunnā hep başı geldi. Sonā da bi insan dā baktı bene bi fal baktı bi insan dā. Ben dā ondört yaşını gelmeden gelin oldum ya boynumda altınlā vādı altınları çıkādımda
110 ablamın çocına boynuna daktım çocuk bu gini sona aldım boynumdan çıkādım berim sokmuşum.Berimden tüşürüvemişim altınları.Şindi ben napeyin yarabbim. Genciz yā eve vācanda acık konsolancan suyu gitçen. Acık süslencende suyu kitmek..... vā bizim köyde. Ey yā didim ben gidiyom ben gari, bi aynaya baktım baktım boynum altınlā yok. E ben bunu abamın evinde çıkādım çocın boynunu
115 daktım bu ne oldu acaba. Yok aramā gitsen āşam oldu.Gaynāniya aydıveremicez tabi gaynına beni çekişir gaynıyaya aydıveremicez adam aydıvedim āşam. Öle dedi adam Elif didi beni görü bi şey değil didi istesen kendin kitmede giden parı olsun dedi. Emme öle olmaz didi başkı bi şey dirrē didi. Napeyin ? Ertesi gün bi dul garı Emine'de fal baktırılāmış ip dokuyoladı. Bende vādım. Ben küçüküm
120 ya güzel gālin aha bilmem ne gālin filen gālin golan gālin beni de başlıyo

baktırmaya. Āa didim ben koynumdaki altınları düşürdüm ben gari. Āa ben fal mal istemiyon didim. Āa hemen bu başladı bu bāmaya. Ondan sonā bi gün için didi bi gıymatlı mal tüşürmüşün didi, arāsan çıkçak dedi, aramasan çıkmıcak didi bi gancık elini geçmiş didi. Sonā ben onu tüşürdüm emi ben kimselere
125 aydımıyım. Sonā ben gini aramıyım evindenı bubam evine gittim. Gidiyom ben gari gidiyodum gız Ümmet ānın gāsı bulmuş bēm akiren gari ya Elif Elif didi. Bişey şāpçan didi. Ondan sonā vāmı habarın didi . Ondan sonā bi bonculu bez vē hemen dedi ben gelinim ya. Bonculu bez alcān olsun sēn didim ben . Bēn boynumdakı altınlā biliyo Hatça akirenim ya. Dün sen geçtin önümde ben didi
130 uraya araba gidiyodum didi, buldum ordan didi, sēndir didim bıraktım didi. Dīcem bunnā geldi başımız gızım. Keçe evele yūnnēn atalādı yüne. Ondan sonā onu bi hasır yazıyolā. Orda alıyolā onu döşüyolā, üstünü sabunlu su sepiyolā. Daban keçesi bu gada kalkıyo atılmış ya. Ondan sonā onnarı yaptımını hasır sārıyolā una üç adam o hasıra yuvarrıyolā böle, hinci makineyle olūyo onnar ya,
135 uzman öleydi. O hasırın bi ileri bi geri, bi ileri bi geri böle getirülē götürülē. Ondan sonā onu tözlüyolā tözlüyolā gari hasıra bu güne çıkarıyolā gari, günü bakıyosun keçe olmuş orda. Keçe olduktan sonā olmadı dā emme bi süslüceklēse emen döşüyolā o süslēne, onun üstünde o yassaldı gari o. Onu süslüyolā onnarı bi da şey yapıyolā bi ince dā bi şey döküyolā bi dā sārıyolā
140 hasırı bidā yuvarrıyolā. Ondan sonā yuvarradınımı sabunlu suyulan diz hurmaya böle iç donnānnan hani dabi bicamalānlan. Ona bi saat mi yapçālā yarım saat mi yapçālā yapıyolā. Ondan sona bakıyolā kepenek olmuş keçe olmuş mesela ; daban keçesi yahut koyun çobannān kepenekleri . Orā can paşı derrē Manisada can paşı derrē emme orası pamuk ekē. Memet ā dirrēdi eveldenı
145 unnā Üzeyir ā dirrēdi unnān yerrēne pamuğē gediyo duk. Kırk gün orda duruyoduk, kırk gün çapalıyoz. Ondan sonā pamē gelirdik işimiz budu. Melemen ovasını gidēdik, ohō Harmandalı ovasını gidēdik orak toplūyoz, pamuk toplūyoz, kitmedimiz yerrē galmadı gızım. Oğlanlā esker gididini ügün yas edēdim ağılādım. Oğlanlān biri Erzurumda eskerlik yaptı eskerrik yaptıktan
150 sonā ben yanıyon cayır cayır u çocī orda esker diyerekteni orada ilahiler yaptım ben, İbrāma esker ilahisi yaptım : Erzurum dağlarında gül açmaz bağlarında / Benim oğlum sorarsız eskerin aralānda., derdim. Dayanamam öldü, İbrāmım öldü. İşte Almanyandaydı eskerden geldi Almanyandaydı Almanyanda öldü. Cenazesini burayı gettik yavrum. Dört tene çocī vādı. İbrāmımda āşıktı oda
155 āşıktı bēm bubamda āşıkımış ben biliyon emme yaş yerin vādīnden unuttum ga.Ben anamdan doğulalı bu şarkılān içlēndeyim emme . Bak biri benim torunum öldü onun şēsini söyleyiveren ben madem, yazdırcādım daşına heralda yazılmadı :

160 Bu sene girmişim ben otuzdört yaşına
Heç bilmemişim Garasuda nēler gelcē başıma

- Sıgınmışım ben Allahın aşkına
Allah didimde Allahın yoluna
Ben yarı yolda Azrail Aleyhisselam kesti benim yoluma
Üzülmeysin ennecim bobacim
- 165 Gadir Mevlam yazmıştır yüce Mevlam yazmıştır benim bu alnımın yazısına
Duyanlar ağlasınlar eşidenler yansılar
Benim bu genç yaşıma
Üç ihlas bir fatiha okusunlar benim ruhuma
Sadece ben değil Muhammed Ümmedin urfuna .
- 170 Bunnarı daşına yazdırcadım heralda yazılmadı başka şey yazıldı. İşte bezim
bubamden oldimizden ben yazdırdım bu Mustafan bunun gardeşi öldi zaman ona
da öle didim ben, ona da :
- Küçüçüktüm yetim kaldım gülmedim
Çok gençtim ölüm geldi bilmedim
- 175 Şimdi benim gabrime derin gazın dar olsun
Ötrafları lale, zümbül, bağ olsun
İşti ben gidiyorum bericik yavrum
Benim tahtım sağ olsun, onu yazdırdım.
- Ondan sona İbramımada yazdırdım bak, İbramımada :
- 180 Gelmişim ben otuzaltı yaşına
Bilmemişim heç Berrin şehrinde niler gelceni başıma
Benim çifte gardeşlerim çıktılar Çiğli havalanına
Hinci benim canım anneciğim emekleri hepsi boşuna
Bobacim götür beni anne vatanıma ...
- 185 Kändimin daşımı yazcāmı yazıvereyin de :
Gide gide kitmez oldu dizlerim
Ağlamaktan görmez oldu gözlerim
Kimselere geçmez oldu sözlerim
Mevlam sene geliyorum
- 190 Dizlerime çöke çöke
Bellerime büke büke
Gözyaşlarım döke döke
Mevlam seni geliyorum.
- Kendim ölecekte ölcem bende o kadi godum. O daş yazılacak, öle İbramın yanını
195 goğulcam ben. Ondan sona adam hacıda öldü yolda, adam gelikene. Birinci
gocam burdan ben onsekiz yaşındeydin adam yirmibir yaşındeydi birinci gocam
öldü. Ondan sona ikinci goca hepsine hepsine otuzaltı sene geçindik. Hana adam

haçta öldü gelirkeni, ondan sona İbrāmım Almanya'da öldü. Ondan sonā
gardeşimin çocı, torunumda Garasuda öldü. Ben o yaralı ölümleri çok gödüm
200 gızım, içim yaralı. Kendi evlatımın biride şeker hastasından bacakları kesildi
, iki bacayı. Dizenin ciğerleri pareli yavrum. Sekiz yaşında ölak kütme başladım
ben sekiz yaşında ölak biliyomun sen keçi. Son böyüdük acık böyüdük, bu
sefer goyun kütme başladık. Ağbilēm çiftē gidiyolādı bubam yok ya, ağbilēm
çiftē gidiyolā, goyunu gidiyolā. Ondan sonā bağ, bahçeye çapē kitme başladım.
205 Anamdan doğulalı ben bu çillēn içindeyin gızım. Çektimiz zahmatlā çok
sördimiz sefalāda yok dimem gine. Eşeklēlen Manisaya geliyoduk. Ordan bi
satıyoduk acık ekin alıyoduk geliyoduk eve. Yayan gidiyoduk yayan geliyoduk
burarā hincik burayı geldik. Bebek doğumları yavrum ebelēlen oluyodu, kō
ebesi. Üç gün suyu dökünürdük. Çocuğede duzlādık çocuğē üç günden dört
210 günden sonā gübeği tüšten sonā çocuğē duzlādık. Ondan sonā bi duz suyunu
guyādık çocuğē. Bi gün durādı çocuk duzunnan durādı. Sonā kendimiz yirmi
kırkı derdik, yirmi kırkında bi dā kırklanırdık. Ondan sonā bi kırk günden sonā
bi dā kırklanırdık. Emme bēm oğlan vā hoca gālin bēm çocuk getti dünyaya.
Ben İstanbuldayız, ben daş toplamā gittim daş bulamadım İstanbulda. Pirketlē
215 vā pirketlē yarım pirket buldum geldim ben merdimen üstünde daş döğüyom
gırk daş atçam ben. Anā dedi hafız napıyon sen öle dedi. Oğlum gālin kırklancak
dedim ben daş gırıyon didim ben. Napçan sen onnarı didi. Aha suyun içini atçaz
didim ben gālin didim ben banyo olcak didim ben. Ah anam ah dedi uzman gadā
hiç banyo olmadımı bu didi. Olmuştur oğlum didim ben. E kırk noluyo didi. E
220 biz öle yapıyoduk oğlum didim ben. Bırāk anam sen onnarı bırak didi bene. Sen
hiç banyo, kaç sefer banyo olmuştur hanım bizim didi. Oğlum adet yerin bulsun
didim ben. Çocülān isimlēni ne goycāmızı bildikten sonā ezenlen govādık,
ezenlen govādık ne gōcasak. Ezen bilsin ezen bildikten sonā iş gabul canım.
İsimleri Āşa, Fatma, Emine onnarı...

YER : Maldan Köyü (IX – 2 , 3)

KONUŞMACI : Halime – Hüseyin Baysal

YAŞ : 67 - 71

TARİH :

KONU : Çektiği sıkıntılar;gezip gördüğü yerler; Maldandaki şifalı otlar; askerlik anıları; hayvancılık, çiftçilik; başından geçen olaylar; oğlunu askere göndermesi

- 01 Biz çok karibeniz. Zaten bir yaşında babadan galmışım ben. Anamdan dört yaşında galmışım. Çok büyük çille çekmiş bi gulum. İrezilliğimiz paçamızdan ağıtı. Sorma 71 (kocası) yaşını girdin ben âtmış yēdi yaşındeyin u zamandan beri iki öğsüzüz biz. Önaltı yaşında evlendik. Beş çocımız oldu : ikisi öldü üçü
- 05 dünyadā. Biri postanede çalışıyo biri Serelde çalışıyodu onu attılā işden çıkādılā, iki seneden sonā. Bizim çocuklāmız böylemesiye zerzebil arkamız gömlek dahi bulamadık. Gelen misafiri çok seviyon, çok hoş tutuyon onları çok istiyon. Şimdi ordan şimdi düğünlük işi için söylüyim sene nişanlandıktan soñarı biz bizi önaltı yaşında nişanladılā ikimizi, nişanladılā, nişanladıktan soñarı bi üsük
- 10 takılmıyodu u zamanlā. Bizim bi böyle hiybelerle bi erzak geliyodu geldikten sonra nişanlımızdan alıyoduk nişanlılāmızdan kaççıyoduk, görülmüyoduk hiç, hiç Konuşmuyoduk köyümüz hiç bi kimse yōgtu dıştan bi millet yok. Hiç konuşmadan biz bi gerdik günü gördük kocamızı. Onattı yaşında evlendik dört sene çocuğum olmadı. 20 yaşından sonra çocuğum oldu. İlk çocuğum vefat itti.
- 15 Ondan soñara Allah üçününde var hinci. Biri çeārlıda oğlanınkılar liserde biri kazanamadı terelelli yapmış hē.... Ordan biz yaptıktan soñarı bizi ayırdılā evimizē. Būraye evimizi ayırıvedilē, aç susuz, ayırdılā, ē ben eKmek pişimek bilmiyon onaltı yaşında çocū ne bilcek ē ayırdılā gıdırı gücük idara olduk. Esker gitti bu deden, esker gittikten soña iki seneydi esker yirmi dōrt aydı, iki sene
- 20 ben esker hanımı durdum, durdum burdan geldikten soñarı ilişberlik yaptık. Oraya buraya sōrüne sōrüne sōrüne sōrüne uvalara çalışmā gittik. Nilē olduk, uvalara uvalara bu uvalara sizin o Yeni Köye bilem gittik. Pamuk ayıklamaya pamuk çapasına, Celillē vādı Celillēn yanlāna nilere gītmedik yavrum. Her yerler süründük kitmediğimiz yerlere būdan Melemen ovası bi vā bi Kesik köy
- 25 diyolādı bi buççuk gün varılıyo orası bi buççuk gün yayan yol alınıyodu oreye. Yağmura tutulduk gızım orda yolda, yataklāmız ıslandı birer yorgan canım. Damların içlēnde durdurdulā. İrezillīdi amelēn irezillīdi. Bir ay durduK urda, bir ay pamuk ayıklamakta pamuk çoktu uzman . Bir ay geldikten sonarı, işte idaramızı yaptık geldik. Bir aydan sonra öyle kirli paslı geldik. Kış geldi. Üç ay kış oluyo zaten. Üç aydan sonra gine ovalara. Uva dediğimiz yer işte o Manisa uvasına, çalışmaya gidiyoz. Undan sonra burda halıcılık çıktı, halı dokumak çıktı halı dokuyoduk ; halılar zatan üç para etmiyodu u zamanlar. Şimdi koperetif alıyo alıcısı geliyo... Halı dokumayı anlatıyor) Eiriyon, eiriyon işte eirdiklerini boyalıyoz ondan sonra dokuyon. Koyunlāmız vā üç kada oñarın
- 35 yünlēni yıkayon, aktarıyon o yünlēden halı yapıyon, idaram bu. Serele satmıyoz (halıları) Serelde alsalā ne vā onu oña almıyolā ki geldi Melemenden almā

geliyo bi adam alİsa alıyo almasa bırakıp gidiyo. Nere götçek halı çok şimdi tomata gidiyolâ. Sēn Celal Bayarın garşısına. Celal Bayar'a gidiyon uraya işe dimi Yağcılara onun garşısında uvalara gidiyoz. İşçi gidiyo aha saba iki arba
40 gitti. Tütün yapıyolâ azcık tütün çok fazla olmuyo, buğdey ekiyoz, arpa ekiyoz. Derēden geçtiniz ya köprüden ordan böle yukarı doğru akıyo o köy tarafında az kasık bahçalar var şimdi idara olcak kadarcık satmak için yok bizde, satış yapamıyoz.

Hüseyin Baysal:

Hayvancılık yapanlâ yapıyo gençlê vâ gızım burda biz yaşlandık gari yapamıyoz
45 başka kimsemiz yok bizim. Önceden elli atmış kadar koyun yapıyoduk yani çocuklar yok gari evlendirdik şimdi yapmıyon gari. Şimdi on onbeş gada bi goyun vâ oñānan gelip gidiyon gari. Eşşeğlen gidiyon nefes darlığı vâ bende. Velasılı eşeği burda ağılda iniyom ağılın gediğine goyunların olduğı yere urdan çıkarıyom goyunları avlu diyoz biz (gorulâ vâ bizim) goyunları oraya geçiriyom
50 ordan saba böylemesine yani yaşıyoz. Āşam namazında... (Koyunların otlatılması) Sêkiz diğelim canım sêkizde sêkizde götürüyo sabâ sêkiz olmadan geliyo...

Halime Baysal :

Dede orda yatıyo, dağan başında. Yö kepenekte...

Hüseyin Baysal :

Kepenek yok , meydanda yatıyom...

Halime Baysal :

55 Güzel gızım kiçenlerde İstanbula gittik... Biğendim, çok güzel. Orda ni yok İstanbulda ni yok tırnağandan tepesine anlatsam başa çığmaz... Ülê şimdi burdan bizim bi havızım vâdi ezen yarışmasına geliyo birinci oldu. Çocuk Türkiye birincisi şimdi gadın bene dedi ayakdeş ol çocuğun bubası yok gadın dul hatun didi gençde 35 yaşında yok işde yenge sözüm beni didi ayakdeş ol İstanbul'a
60 gidem senlen .Tamam burdan mindik saat 10'da gündüz aleyde oğlan silah okumuş aldık mindik arabıya şimdi şurdan diyelim girdik sîridi sîridi sîridi sîride āşam gün inerkene neresi orası indiğimiz yer Gebce Yaluvadan geçtikten sonara şimdi gemiye mincez āşam ezeninde ben Allahım bide geminin içine sokulmuşuk. Ben arabamızlan sokulduk emme böyük araba çok ben hiç çatlâ
65 ölicem korktum ben. O gemiymiş aslında yavi sen ben garaj girdim bak gari diyom ben. Gün aneydi o vakti şimdi ben demişim yanışlık vâdir yarabbim dedim ben Didim ben burası bişêler heral didim ben baktım ben bağlayıp duru biri şıye gemiye. Gemiye yanaştırmışlar tabi herkez giriyo giriyo ben indim arabadan indim ben arabadan indim geldim bakām baktım gömgök su abō.
70 Naptım biliyōñ ? Ödüm kopuyo Soltan dedim hani çocün adı Soltan gızın gelnin adı. Ana Soltan çok korktum didim ben. Gorkma deyze didi şöğör ne var gorkçak didi burası didi biz didi Topāneye geççez didi, biz didi Topāneye çıkcaz

şindi didi hiç gorkma sen didi sen yeni miniyosun heralda gemiye. Ben mindim
İzmir garşiyakada emme Didim burası bölü minmiyoz didim hiç minmedik
75 yürüdük didim ben... Hē ben şimdi min sen arabanın içine onun içine mindik
vādık bizi zaten alcek olan çocuk aldılā bi ēve götūdülē bizi gādeşi vādı gadının
vādık ēve ōdan saba kalktık altı sıralānda gayvaltıyı yaptık kalkıyosun ōdan
İstanbulun içini gezmeye nē Kapalıçarşı galdı nē Soltan Hamit galdı nē Topkapı
müzesi galdı, nē , her yiri gezdik. O Köprülēn iki defa üstünden geçtik iyi basar
80 abi iyi basarı geçtik nē dēyin sene iki küçük gün gezdik urda hiç durmadan
uyku da uyumadık saat dōrttü kalkıyoz gezmeye. Geze geze undan sona çak gün
indi ezende mindik vapura yine yine geçtik Yaluvadan mindik saba ezen
okurkana Manisaya indik. İstanbulu gördüm Ankarayı da gördüm ben... Ankara
çikin. Ordan gālin aldık gārdeşimin çocı ordan öğretmendi öğretmen hanım
85 aldık. Yok nişan dakmā gittik. Nişanları daktıkda ondan sona gelini aldık.
Gayeseriye gittim Gayeseriden gelin aldık. Allev Kışladan çah. .. E gez...
Öğretmenin yavuz mu pēki ? Yurdanur burdu çalıştı ya o İzmiere gitti. Yurdanur
Akyol, Akyol Mustafa, Akyol onlar garı koca ikiside talebe hocalā şindi gadın
Ege Ünüvestesine gitti. Ben ona dōrtüz ā'mış yidi ot ürü vēdim otlān isimlēnen
90 çocuk gezdik barābar dāda gezdi gitti ō çocuk. Kocası da Akyol aran bulun onu
bakām benim Alime ananın yanından geldim diyin... Ben senē ne diyon dōrt yüz
ā'mış yidi türlü ot buldum una dere tepe. Bilyon çokcasına.(otların adını) Emme
burda olmaz gōmedikten sona sen bilmesin şindi bēm kardeşim kanser oldu
kanser olduktan sonara biz çok otulan urāştık ona iki sene urāştık bi tek lō'man
95 vā lō'man hekim diyolā u adam otlara urda ben hep gördüm otlara ben ilkin
otları biliyom yiyilcek olanlā vā maddelēde şindi biz yiyilcek ot on onbeş
kardarda yiyilcēni biliyoz. (Yenilecekler...) Evelinden ısırgan ondan sona
papurcak –gālincik diyosunuz siz - ondan sonara şı develik diyoz biz siz
ebegümece diyoz ona undan sonarta sarmāşık bu pınarlan aralānda oluyo çalılān
100 aralānda. Bi de kakala diyoz biz kakala adı otun bide şevketli postan vā. Undan
sonara porsuksiki yaz onu da bak bunlā hep ikişer ot. El gabardan o yēnmiyo o
kanser için suyu içiliyo pide siğdirgēç diyoz ha sinezüt var ya sinezüt o sinezüdü
burnunu bi damlacık yaptımı çok tēlikeli emme o burnuna onun suyundan bi
damla damlattıktan sona bir tek sinezüt kalmıyo hep eritiyo... Ben sene
105 söylüyon ya delcehişır diyoz ona... Vā vā ... Aha Abdullā amcan buluvēsın. Bi
damlamcık yapçasın ancak çok yapmicesen. Mustafa hoca damlatmış bi söküyō
söktükten sona hiç bişeyin galmıyoñ ben sinezüt var gendimde bēm de ya urdan
geliyo bēm de sonra buralar ağrıyo. Sinezüt için çok o şiy yararlı. Kuş otu yimek
için şiy ballık, mayasıl otu vā mayasıl otu idrārında meme oldı vakiT çuk yararlı
110 balla o mayasıl otu, meme olunca onu ballan garıştıriyosun yiyisun ona. Esas
mēmeli mayasillā olūyo ya onlara iy geliyo o ot. Bi de şiy vā ya köstebek otu da
vā bi yara çıktığı vakit böle bi yara çıkıyo olmadık bi yerinde onu toktor bilmiyo
ona, ona onu gadın yapıyo şindi gözleri ağazları var gibi o köklēnin onun böle
gözleri vā, burunları vā hepici elleri ayakları vā urdana u köstebek didimiz şiy
115 biliyomu şindi iki kölenin ortasına bi yara çıkıyo yaramaz bi yara kanser gibi

diyem. Yarı çıktıktan sōna o bi tek toktor bilemiyo, toktor anlamıyo zaten ondana. Onu ballan gariştiriyosun periz veriyo o sana perizini yaptıktan sōna Bak geçen gün İsmail'in çıkmış sırtında gocaman. Ege Ünüverstesi olmūcak demişlē gününü bekle ölcek diyolā adama. Bizim damat biliyodu bu köstebek
120 otuna. Buraya geliyo gazıyo gidiyo bi şey yapıyo akşamdana onun tozunu içiyo üstüne. Ēziyo ezdikten sōna ballanda gariştiriyō onu yapıyo. Ertesi gün sabah gine variyo bütün millet toplanmış Abdullah bu gadar gabarıktı o İsmail'in sırtı. Guruyo. Hadi gidiyo oraya dedī. Nāden iy oldu bu ? Bunu diyo bi vatandaş yaptı. Onu ebersen ya o adamı burayı diyo, bizim damata. Urdana yapıyo o
125 gızım. O çocuk iy oluyo satış yapıyo Mansān içinde niler yapıyo niler şimdi. Şimdi çok tā aklımız gelmiyo. Tabi beriden beri bizim kafalā gā dānik, ilkin çok kafam sağlandı hinci anlat gari. Biz bunnarı götürüyo da o çocuk bu filan otu gızım diyom ben. Şindi Hüsün deden bi ot getirdi bi inci ganatlı bi ot. O çocuk orayı götürdi ona, onu çok diyerli bulmuş toktor purufösör. Bilmıyo ki bu
130 civarda oluyo o, burda.

Hüseyin Baysal :

On üç türlü otu vāmiş bu memleketin bu toprān gızım, bu ünüversteden gelen hocalā... Benim didiğim şey ince eğiş kuzgulag.

Halime Baysal :

He o guzugulān ikisine de yaz sen. Unnarda dert derman. Hem incesini yaz hem galımına. Bide kekī yaz kekik. Bizim burda kekimiz de vā bi. Daşlān aralānda
135 kekimiz vā u da çok yararlı. Bi de altın otumuz vā u da yararlı. Sen iy gelcē miy gelcē o ben biliyon onnara. Ben seni göstersem bu filan dīcem sana. Ben sōlicēm sene adına urda gödikten sōna sōlicem. Midēye midēye bi bardak içtimi yumşak tutuyo. Āz açık çay ülser bi mideni bi yumşak yapıyo şişkinlik oldu mu, çaya da yaz. O da mide ülser için. Ben burda gālin bilen yapvēdin gelen talebeleri gālin.
140 Gālinlik yaptım giydirdim göttülē..

Hüseyin Baysal :

(Askerlik anıları...) Şindi ben ellüçte evlendim elli dörtte asker gittim, elli altıda askerden geldim. Burdan şindi tiren mindik Manisa'dan. Doğru istanbul ama tirennen gittik. İstanboldan Kemberburgaz diyolā alayımız urdaymış gene urayı gittik. Urdan Kilyos'a vēdilē talim yapmak için. Kilyos gittik Kilyosta eğitim
145 yaptık eme çok susuz orası. Bi tepenin üzerinde orası Kilyos galesi bi gale, orda eğitim gördük. Bi kapusu vā iki asker bekliyo o kapıda biri birinci bölükten biri üçüncü bölükten diyem yani. Yani üç asker zor açıyo kapıya kalenin kapısına çelik. Büyük kapılā başka şēsi yok sırf köşe. Burda eğitim gördük üç ay. Üç ay sōna alaya geldik Kemberburgaza. Bi sene Kemberburgazda durduk. Orlāda inşaat
150 yaptık. Yalnız orda durākan çektığımız çille dört sefer suyuna aldık denizin suyuna içmek için. Su yok bi çeşme vā köyün orta yerinde ; ufak bi köy. Velasıl öle öle susuz dura dura. Çavuş onbaşı gazoz için diyolar. Gazoz işçez değımiyo

yani gazoz ermiyo orası kenar. Velasılı çok çille çektik. Yani yataklāmız ılgın içindeki yataklāmız ılgın yani ılgın da ot, ot yatak... Goca goca ağaç bunnā
155 onnan yapraklān..... yatān içi. Ondan sōna ondan yataklān içleri. Ölemesi o yataklān içinde yatıyoz. Velasılı bi toz çıkıyo bi dere var sōk su çamaşırı gidiyoz. Sōra ayaklānızı yıkayın diyolā ayakları yıkıcak su yok. Bi şey var orda dere ayaklāmız yan yana sokuyoz yıkākan avucumuzlan o sudan içiyoz. Ordan kalktık orda eğitimi bitirdik alay verdilē Kemalburgazda. Dördüncü bölüğe
160 tüştüüm orda. Dördüncü bölüğe tüştüüm ben cailim şindi yüzbaşı geldi. Dördüncü bölün yüzbaşısı ayırıyo bize. Didim ben cailim. Geç len şurayı geç didi, sen didi hayvan bakarsın didi. İki tane katır verdiler orayı bana AmeriKadan gelmişlē mecubursun yani iş yapmaya böle onnālan iki üç ay onnālan uğraştım. Açıklık vā ordan gezdiriyoz hayvanları eme .Min emri vēdilē heç minilmemiş
165 gari.Mindik e üstüne nasıl mindim ben üstüne çok yavaş gidiyorum, nasıl bizim ulan bu şey yapmā kalgamā başladı böle avluya, ikisi birbirinin boynunu bağı götürüyosun bir götüremesin. Nasıl beni furuyo böle ayaklānan, sırtını attı beni, ayāna aldı ezcek beni. Böle sarmāştım boynuna hendek vā böle hendekler biliyosun demi hendek vā tālalān gıylānda. Velasıl hendekten bu taraf attım
170 kendimi. O katır nasıl dövüyo böle sırtıma , ayaklānnan. Ya ben ayaklānın altını gelsem ezcek beni orda. Zaten ayaklā bu gadā bu gadā var katırlān. Bir ay belim acıdı o katırlādan. Derken öle öle yapākan sulamā götürüyoz beş tene bu katırlān şesi vā ayāna demiri gazımak için ayān altını ayırı gözünü silmek için bi yumuşak eski ayırı, kaşar ayırı, gebrez ayırı kaç türlü bi malzemesi vā onun, bi
175 hayvanın. Onnara şindi sulamā gidiyoz sulamā anı geldine tōbeylen bi sōk su getiriyoz. Ayaklānı geldī gibi yıkıyoz unnara çamur bulaşmasın diye. Böle halatı dizili unnā halatı çakıyoz uraya öğlen yem yiceksisi ayırı , akşam yem yiceksisi ayırı saba yem yiecek ölçü ayırı tātadan herkezin böle ölçüsü vā. Sōna onnarı guru üzüm verilē guru incir verilē bizi vermiyolā. Tabur komutanı diyo kı
180 : Sizden diyo mesela yirmi kişi ölsün bunnardan bi katır ölmesin diyo. Sōna öleyken bunnara böle böle devam ediyo ; siliyoz yani ot ayırı o gadar bakılıyolar ki. Hemen orayı işedimi guru toprak döküyosun hemen siliyosun altına. Onnarı hiç yatırmak yok yattı mı nöbetçi senden teslim almıyo toz buluşturmışun bunu diyo. Tertemiz. Geldimi nöbetçi subayı yapıyo böle elinnen cızıyo yani, bakām
185 buna toz buluştumu buluşmadı mı diline böle yapıyo. Biz hasta olūyoz bizi sevketmiyolā toktor götmüyolā yani. Onnā bi ayāna işte yüzbaşının diye bi kısırak vā halat çakmış ayāna, acık gızarıvemiş orası üç gün oldī yerden kıpırdamıcak her şey ayānda yemi, suyu. Böle böle gızım çok çektik. Sōna ordan gene seçim olduk, yapılmış eşām vardır yani orda biraz yaşadım, Sarayburnu
190 orası. Orası iyiymiş yani, subayı. Nöbet çizen olcak yirmbeş kişi varız yirmbeşimiz nöbetçi yani. Orda askeri malzemesi işte bi şey yok Her yere veriyo askere ilazomlu madde. İşte böle taslādan bilmem nereyi gada vā hepsi yani hayvan nalı, hayvan işesi, insan işesi hepsi vā. Bi sene orda galdım. Bi sene sōna ordan teskereyi aldım. Ama orda çektığım çille bi sene anamdan emdiğim

- 195 sütlē burnumdan geldi. Yataklāmız pamuktandı orda gōdüm yatān nasıl oldīni.
Orda işte bi seni durduk bi seni sōna teskere aldım urdan. Zaten yirmidört aydı...
Oduna gidiyon, goyuna gidiyon. Odunu gidiyon eşşēlen, işte taşıyom odunnarı
eşē sārıyom getiriyom eve. Eşēn iki yanını sārıyom sille deriz urgannā mesela
sille yaparız. Dayak tikeriz altına odunnan. İleşberlik öküzlen çift sürülüyodu.
- 200 Beş on sene leşperlik yaptım. Goyun aldım o zamandan goyun daşıyon otuz beş
senedir goyunları daşıyon. Çocuklām mesela üç çocūm oldu beş çocīm oldu ilk
evel oğlandı sonkı gızdı.
Halime Baysal :
Maya tuttum mayaladım. Undan sunara yiniden bi dā yoğordum mayadana.
Şindi saçta bazlama yapıyon. Bunnā küçükler içli yapçam bunnara yimek için
- 205 yimēlen. Pīnir, suvan, nane, gar büber unnarı gatiyon,yağ gatiyon; unnarı içli
yapıyon... Vā bi küçük tūpümüz vā başka yok. Aynı, ben elli bir sene oldu
evleneli elli bir senedir aynı böle pişiriyon, böle yiyon.
- Hüseyin Baysal :
Orta asyadan gelmişik burayı kökümüz Türkmən eski kökümüz yani. Ondan
sōna ordan gelmişik yani biz bu melmekete. Yabancı yok burda şindi birkaç tane
- 210 kürt gelmişlē.
- Halime Baysal :
Biz dā evele hiç çıkmıyoduk şindi gızlā gidiyolā beş altı gada olmadan bu yıl
gittilē gızlā gelin oldulā gittilē. Urdan burdan gelme gocaları kimisi Balıkesirli,
kimisi Sinoplu, kimisi bilmem nereli ölü vāmişlē. Biyenmedile köyün erkeklēni.
Ben hiç bilmiyon gālin tek bu yıllāda gidiyolā gari. Hiç almadılā hiçte gūmedim.
- 215 Şimdi napmışlē burda anı yaptılā okūlda bu yıl burāya, yimekli böle öle beri
getimişlē, hediye almışlē öğretmenlē toplanmışlē on bir öğretmen burayı çay
içmē çığnyom ben onnara gurbette diye. Bu yıl böle ufak ufak seyтин tabayı
almışlē, çay takımı almışlē. Ben o gün bi ağladım bi ağladım hiç halen tā
ağlasam bilen bi şey vā onar benim çok kalbe girdi. Beni niden bōle getirdiniz
- 220 didim ben. Ben didim hiç bu ātmış yidi yaşına geldim bir tek gul beni hediye
vēmedi didim ben. Ağlama didi biz isteyerek aldık seni bunnarı didi, seni
isteyelek aldık dedi. Ben uzman çok gücüm gitti bana hediye gettilē diye. Bi de
bi emekli öğretmen vā keçen sene iramazanda böle yimiklik guymuşlē Tansadan
böle böle iki gārdeş burayı bi ziyarata geldilē unnā böle guru yimiklik getmişlē
- 225 beni çok ağar geldi gari unnā ben hiç gūmedim zaten buncā yıllā gōmedimdi.
Hele okulun kapancā gün gettileri şilē ağladım otudum ünüm ünüm ağladım
nēden öle yaptınız gā dedim ben... Ananam. (Onu büyüten kişiden bahsediyor)
dedem yoktu dedem ÇanakKalede galmış. Anānem bize büyüttü iki gardeş ;
gardeşim kiçen gün öldü. Undan beni ağar geldi bi hediye. Buruya Vali geldi
- 230 Manisā Valisi Manisā Valisi geldīne otudulā ben didi yimek yapar diye sen didi
ondan habar vēmedim didi. Sen dimek dedi et keşcesin şu keşcesin biz et hergün
yiyoz dedi. Ben dedi seytinnen bömez yicēn

- dedi. Otüdu buraya ben gızardıyon ocakta emelen maşa bu bunun üstünü
gızardıyom ben böyle bazlama, onnarı yidi yidi ben dedi bunu istiyodum didi.
- 235 Niğdeliymiş bunda evela giden vali. Bu Burduru gitti çocuk dā Burdurdan
Angaraya gitmiş gari, Ecemişten önceydi şey arkada Özbek Özbek, garsınnan.
Kendileri geldilē ben davet ettim onnara. Şindi kērmes yapıyoz ya kērmes
yapıyoz halı götüdüm ben orayı dokumak için urayı vardım ben bēm yanıma
otüdulā garı goca ikisi. Tabi bizim bu anamız didilē okulumuz anası. Ben Didim
- 240 ben sizi davet idiyon dedim. Nereyi dāvet ediyon dedi. Evimi dāvet ediyon
dedim ben, bi topraktan evim vā didim evimi dāvet ediyon dedim ben. Köyemi
dāvet ediyon dedi oğlan. Köye dāvet etmiyon köye dāvet edenlē etsin dedim ben.
Ben seni evime dāvet ediyon dedim ben. Tamam dedi çocuk. O burayı gelcē gün
telefon çektilē evela iki sefer üç sefer çektilē gızı vāmiş Viyanada almā gitçez
- 245 Alime ana didi bu hafta gelemicez dedi. İy yā dedim ben .Öbür hafta adam şiden
düştü üç ay halçadan çıktı gün buruya geldi. Hinci öle didi bene o dedi Halime
ana dedi çocın vāmı senin dedi, torunnā vā mı vā dedim ben. Kaça gidiyolā dedi,
ben bilmiyon oğlum dedim ben, ben cahilim dedim ben. O birē şī vēcekmiş gurs
çocuklara. Uzmanada bi dā adam vardı burda bēm dedi sekiz dene çocım vā
- 250 dedi, yalan söyledi. Ben bunu şartellēm attı yalan sūledi. Ben istemedim. Zaten
çocukları okul kitmiyō iki çocı gidiyo okula yalan sūledi tam hacıdan geldi.
İstemez oğlum dedim ben hiç dinlemedi oçocuklā bizim ufak...

Hüseyin Baysal :

- Gızım burayı geldī zaman vali, vali olāk bilmiyolā ona. Gayveye geliyo o.
Gariylene şoforu burayı gönderiyo gariya. Aşādan bārdılā dışarı çıktık biz Alma
- 255 Anā dedi geliyoz biz dedi garsı Zehra. Gelin gelin gelin. A vali yok ya dedi bu,
vali gayvada. Ondan sona bilmiyolā onnā çay ismarlıyo çay içiyo. Gabl etmem
dedi bu şofora dedi garı sōle alın gelin dedi. Onnā gidiyo tabi valiye tabi bu sefer
forsunda varıyo bayrak vā ya arabān önünde. Bu sefer vali oldūnu biliyolā...
Anam bobam öldü. Dokuz yaşındaydım goyunlāmız vādı on onbeş gadā yirmi
- 260 gadā öküzlēmiz vādı. En büyükleri bendim biri anamın garnında galdı. Gırk gün
sonu dünyaya geldin o bilāderim yani. Halil goduk onun adına. Hiç okumadık
cahiliz gızım biz.

Halime Baysal :

- Çok seviyon talebeleri undan onnarı her hafta yimē çırıyon o okulduku
öğretmenlere. Yimek pişiriyon onnara guru yapıyon, pilav yapıyon bi tıkım
- 265 yiyin gidin aman ne olursunuz dīni. Anaları oldum gari. Ufaktık böyle yetişiyoz
işte nişanlı dēldik dā , ondört yaşlāndeydin tabi gini bayrama yarışiyoduk. Böle
evlēde türküler ilyenler çalınıyodu ilyen. Bize dedilē filanconun Hacı Memedin
evini götürün ona bi kenare o gıza kaçılacak gıza onu dedilē alın götürün oraya
dedilē bize. Bizim bēm bi Eşe isminde arkadaşım vādı. Siz dedilē orayı götürün
- 270 ona. Nereye Hacı Memedin evine göttük. Göttük eme çevirdilē çarşaf altına
aldılā gençlē götürceklēmiş biz bilmiyoz nişanlasını vīmiyolādı emme nişanlıydı

gızda nişanlısı vemiyo başkasını vecek oluyolā. Şimdi bayā dört metre vāmiştir
dimi üç metre vādır aşara atılā gıza aşāda asıldı. Gucakladılā ondana o evden
275 götürüyö götürülē ikinci ezeni olurkende dağ, taş sözü bu ormannarı
götümüşlē on kişi gadā vādı dimi. Şimdi vēmiyo anası bubası, anası bubasıda
arkasından gidiyo, nenesi vādı neneside gidiyo ākasından. Anasınnan bubasına.
Yoldu gabacayı çakmışlē ērmiş nenne arkadana. Bağlamışlē urgannan gabacayıç
içine gabic biliyosun dimi odu vā. Çullu yanında vā sizin ayıçlē vā aynı
onnādan yok gabaç gabaç ayıcı ; onu bađlıyolā götürüyolā gıza balamut ayıcı.
280 Götürüyolā bu siFere aşarı inceklē gari nikalıcaklē ya buradan tözülüyolā oraya
merkeze varıyolā. Bu seFere sufu olmuyolā burdan bi tenkitliyolā bizim kōde
garışık millet yok ya. Diyolā verisen verisin vīmesen köyden kalkāsın diyolā,
kızın bubasına. Nikaladılā geldilēde düğününü yaptılā, düğün yaptılā emme
halen tā birbirlēnnen huzur yapmadılā gari.. (Pide çeşitleri...) Mayalı yapıyoz,
285 guru yuku yapıyoz işli gaytmar yapıyoz, içli közleme yapıyoz, içli pişi yapıyoz.
Bişiği yağda bişiriyoz o ölemesiye onu aynı ötkinleri böle oklālan ācıyoz aynı
burdu pişiriyoz gatlamalara. Ondan sōna südilen yapçak olanlāmız da guru
yapıyoz böle yuku yapıyoz. Kimesin südilen yapıyoz, kimesini papara döküyoz
üstüne. Papara diyoz et döküyoz üstüne ; eti yağ suvanını yapıyoz üstünü böle
290 böle kaşilen eti döküyoz. Ot böreği yapıyoz, gol böreği yapıyoz pēnirli börek
yapıyoz badılcan böreği yapıyoz su böreği yapıyoz, sarāylımız vā ussam
böreğimiz vā, nohut böreğimiz vā çok bizim. Geçenlerde yaptım nohut böreği
yedirdim talebelere. Nohuda nohuda pişiriyon, ondan sonu döğüyon hamur hali
gibi onun içini şekerlēn gāriştiryon ona. Yokalara döşüyon ondan sonara bi
295 yuka, ondan sonā bi dā yapıyon bi yuka on, onbeş yuku gadā yapıyon. Tepsiyē
yapıyoz onu pişiriyon o kōzde. Burda hep burda olūyo bēm çayıda burda olūyo
bēm. Siz nē olcān sen toktur mu olcan öğretmen ni olcan. Şindi şīde miniyoz o
Akyol Ankaraya son bölüm olcak gari. Gazanamıyomuş üç senedir Mustafa
Akyol bul bak ona. Şindi diyoki İstanbul mincez o Ankaraya minceklē gari
300 unnā. Beni gūmedi o halatlıyo gari : Akyol nereyi gidiyon dedim ben. O nē
Alme ā didi şinci o. Beni nē olsunuz dua edin dedi. Bēm böle son durām dedi
hepsi gālcak dedi. Saten o gadar emek çekti çocīn emeği gālcak. Yaluvaya gadā
dua ettik ona... Hepicīni yapıyoz...

305 Kaldır bene dört yannarım demir gale
Gece gündüz zar iderim
İman ile gönder beni.

Di sen gece yatākan...

265 Taş gibi yatayım
Kuş gibi kalkıyım
310 Cenabırabilalemin hayırlısınnan uykulā vesin...

Yattıktan sonara kalktın vakit bi dā duanı idersin. Orda okurum Gurandan.
Küçük şile Allahım gizli saklı mübarek, tayip, tahir, mutara, senden istiyim
yarabbim de. İki dene oğlan on ay areylen esker gönderdim iki çociğe. Şindi
aşarı geldi dolmuş ağılyom ben. Biri geldi sakat ağılyomu hala dedi , ağılyom
315 dedim ben, ağılicen gibi misal dedim ben. Hiç ağlamā dedi beni baktı dedi isi
kap didi, sakattı çocuk. Neden ağlamıyım Musa dedim ben ağlama dedi. Allahım
dedim, ben yolladım bi amanet sen gönder beni sağ selamet dedim ben. Zaten
dilim ağzım tutuluyo kırız geçiriyom ben. O çocukta koyunnān başını aldık kittik
esker gönderdik Būrdura. Burdur yabancı şēriymiş. E bu sefer çocuk zor çekti.
320 Hiç ne mektup vā ne kendi vā. Hiç cüvap alamadık on izin gelesiyē gadā. Ondan
sonā geldi çocuk. Onun gelcē gün bi ūrya gördüm ben. Hüseyin dedim ben
bizim Memed gilin dedim āzının gıyısı yarık gödüm ben dedim. Nidēn ? E
yırtılmış gödüm dedim ben. Onnā Malatyalı bi çocūlen dalaşmışlā. Didin gibi
hemen geldī saba āzını baktım çocin ben, yoluşmuşlā dövüşmüşlē. Keçen gün
325 çocuk burayı beni getirdi taksiylen o postanedeki. Ben toktordan geliyon. Çocuk
şurdu giderken onun yönünü bi beygir çıkıveriyo, beygirin bacaklā gırılıyo.
Çocuk kaza oluyo arabasını sattı gari hinci. Üç gün oldu düğün oldu gızılıyda
Manisa. Bi gara yılan geldi bölmesiye yılan böle simsiyah. Bi gavga çıkırtıdı
gızılıyda düğüne meydan galdı gari. Binbaşı sen söğdü bizim köyün erkeklēne
330 dayanamadı bunnā binbaşının göğsüne, döğdülē. Bu tabi gerçek ha tā bu pazara.
İşte o yılan o gün yılan gödüm siyah yılan iy dīl dedim hemen saba kalktım. İşte
orayı gelin almā gittik pazarına o gün bu adamın gözünü başını yardılā. Şimdi
Çanakkaleye çaradı dedem anam bēm Maniseye kalktı yirmi bir yaşını gitti
evlendi başkasınnan. Bubam ufak öldü muhtarlıkta öldü, muhtarlı gazanıyo
335 vīmedilē. Yirmisekizin bubam muhtarlı gazanıyo bubamı vīmiyolā genç
diye. Bubamı hurdulā hadisi böle ben bi yaşındaymışım. Biz iki çocuk galdık
sokakta galdıktan sonara anam yirmibir yaşında galmış gocaya gitti. Üç tene
çocī vā. O hō aynı kendi gardeşim gibi. Anam Maniseye gittikten sonara anam
bi tek evlat, tabi bubalimiz bizim terziydi. Anamı aldı Maniseye götūdū :

340 Uzun olur gemilerin direği
Yanık olur anaların yüreği,

derdi. Ben İrehmemi unuttum – raimesi anamın adı- Unada anası dērdi u da
yanā gavrulur dērdi.

345 Gurbet ele bizim için yapmışlar
Deriklerin uzun deriğe çakmışlar, dērdi.
Ayrılīnen gurbeti tartmışlar, dērdi
Ayrılık üstü geldi Rahimem

dērdi anama... İki çift öküz damda, iki çocuk sokān içinde bi ana genç. Anan
Alime Anan dertli böle. Şindi gelen çocukları ben undan çok seviyom talebeleri.

- Kendim yanık oldımden. Siz bārdan geleydiniz ben dağlara ıkarıdım sizlen.
- 350 Altı oğlanmışmış dedemlē. İki aileliyemiş dedem, Ayanoğulları dedikten sonā onnā zenginlē ikisini almış. Aldıktan sonā gaynınası ōlüyo gari gaynıtası ōlüyo anānamın. Bu seFere bunnā ikisi Çanakkaleye esker gidiyolā dedemlene amcamız gidiyolā onnā orda şehit dūřuyolā. Altı sene geçinmiş kocasının nenem onu annadırdı. Nenem gaynıtası iki gari dedem aynı bi dedem de...
- 355 anakkalēn içinde hurdular beni dērdi. Bōle bōle beyitlē sōylēken biz dinledik ebeme. Ebe niden ōldü diyon ? Dedeñ anakKalede galdı biz bilmiyoz ya. Dede ordan getimek yok mu derdim ben, ben ocuk bilmiyoz ōlmek kōrmak mı biliyoz. Tabi Çanakkale acılı bi yer. Yirmbeş yaşında da altı seFer enti dakınmış gızım. İşte altı seFer esker gitmiş, esker anakKalen guvatlı
- 360 zamanında altı seFer enti dakındım diyo gari. Esker geri gidiyo, geliyo gene, geliyo gene. Keřkek yapıyoz, keřkekten sonara sarař yapıyoz; datlı, bōmez gibi inceden ōle galın dīl. Onu yaptıktan sunara nohut piřiriyoz et yapıyoz, gelen misafire gavurmu goyuyoz. Beř altı gada hayvan kesiyoz biz. Bizim dūđūnlēmiz çok řey oluyo. Onnarı piřtikten sunara o gūn sārmı sāriyoz, nohut ordana. Ertesi
- 365 gūn kaç diđan pilav piřiriyoz gelin alcāmız gūn. Pilavı piřtikten sunara gelin almā davullālan zurnalālan gidiyoduk bizim zamanımız davulluydu dūđūnlē řindi davūl yok. Atlān ūstü mindiriyolādı dangal dungal ođlan yanına bāralık īralık bir getiriyolādı. Ben gel gel geldim dedeyi de gōrdüm ben dediye. Bilmiyoz ku on beř yařında insan nebilcek. Ananam bizi çok giymatlı
- 370 tutuyodu...
Dağlar seni delik delik delerim
Galbur olup topraklarını elerim
Dağlar senin ardın garantik

Ara sıra –burayı arasıya diyom gızanlara.-

YER : Pelitalan Köyü (X – 1)

TARİH : 01 Aralık 2004

KONUŞMACI : Ayşe Candan

YAŞI : 77

KONU : Dinlediği savaş hatıraları Receplideki türbe ve yapılan ziyaretler

- 01 Ha tam yetmiş yedi yaşındeyin. Aşe Candan. Gevurrā burayı bizdenmiş ya Yōnan burayı gelmişlê. Bizim ninelêde pırçak yoluyolâmiş beygire bağlamışlâ bizden gan ya yolun nine yolun demişlê. Urdan sonā yimeklê yimişlê orda epey durmuşlâ. Urdan sonā beygir arabalān su galmamış bu yanı bizim dēre vâdır bu
- 10 yanı kitmişlê gençlê sulamā. Urdan sonā orā durmuşlâ sonū burdan, urdan burdan kalmışlâ onnā bu yanı sivri yanı gitmişlê sivri diyo biz dē sarıç sekiz merdivenlik. Urda garşıdaki dağları görüyosun ya burdan Yaşar Beyden görüyodur u dağlâ. U dede o yamada ben sığır bakıyon bölü bölü gâvur mezerleri vâ bölü bölü böle. Orā gâvur mezer dedilê sorā orā gazdılāda
- 15 iresimleri çıkādılâ. Urdan bizdenmiş Yōnan ya çok durmuşlâ gızım burrā bunnā . Bu bizim beygirrê ga üstünde sivarilê burayı yukarı geçtilê. Galan eskerrêde aşayi burdan aşā gayvalā vâ orayı gōdün mü ? Urda gayvalān yanında şē yapmışlâ eskerrê gari bizim bu yanı yukarı geçiyolâmiş. Sulan içmişlê eskerrê urdan geçmişlê yukarı. Sonā ben onnarı bilmiyom gari ya bizem
- 20 gaynana pek bilēdi. Būdan dē beri gapıya gadā bura Asmecik köyü çok gā u yanı geçmişlê ordan gelēken hayvannānan goyunnānan geçēlēmış. Bizim ebe u zaman dā gençmiş gaynı bēm goyunlā sağam demişlê burda hārman yeri vâdır bizim aşāda, cedde geçiyo, goyunlā sağlam demişlê. Eskerinnen ga hepsi Mansaya gitmişlê gā. Ura durmuşlâ. Orda bizim dede bir de goca garı vâ dedi :
- 25 A yavrum dedi biz dedi gâvurun bodunu kestik didi. Mansadan kaçmışlâ Mansa yanmış. Mansaya gâvurrā bi ateş yakmışlâ hayvanlā haşatlā Sona bizim şē vâdı bizim kaynanın anası vâdı Mansa'da duruyolâmiş. Unnā Mansadan şurayı yukarı çıkmışlâ urayı çıkıtına başlamış Mansa yanmā. Bunnā küyü gelmişlê gari ; bizim dedēn bubası anası, gayna. U yavrum unnā dedi Mansa bi yanmış ga bi
- 30 yanmış. Urdan o garı anladidi biz onun bağ gonşisidik dedēn bağları vâ bizim gaynatān. A yavrum dedi Mansa dān tepesine çıktık dedi keycekleri hayvanlā hep yanmışlâ. Sonā demişlê ona Atatürk'e bunnā hep demişlê hep kalas demişlê. Şeylēn buynuzlāna mum tikmiş keçilēn kendide eskeri bi sürüyo. Hadi demişlê gâvurâ kaçmışlâ. Üzüm gidēdik biz Manisan içinde gabirrê vâ böle tikili
- 35 daşlā vâ. Bizim gaynına şēmiş gālinmiş şe toplamā gelilēmmiş ayran. A be bizim gaynı gençmişte kapıyı tıladı vemiş. O şe salıyelēmmiş gâvurun başları gençlere. Ayran getirin , süt getirin dermiş. Ebe bizim ben gālinim kapıyı kōrkuyom dedi. Ondan sonā bu gâvurrā çok durmuş bu Sivrilēde durmuşlâ. Bağları vâ üzümlē yığnınlı galmış. Atatürk bi sürmüş üzümlē di bu yanı gada
- 40 onna hep bağmış o bağlar. Ordan kaçmışlâ gā onnā bi kaççıyolā üzümlē sergide, çenizlê, evlê dolu Mansa'da durmuşlâ onnā epiy. Üzüm almā gitmişlê bizim

ebelē şēlē üzüm getirilēmiş, bu bizim Mansa ovası gâvurun maliymiş dē ileri
gadā sürüyümüştü unnā parısı çokmuş malları. Burdan gitmişlē gari burdan zor
45 gitmişler gari. Sonā bizim bu tükkan vādı orayı gidiyolā iresim vādı güzēl bir gız
vā ā o şesiymiş dedilē hizmetçısı. Hiç bişey bilmiyoduk evelden gızım biz.
Okumak yoktu, okul yoktu. Zebildi insanlā, eskili püsküliydi. Şe diyim kabirine
onu saklamışlā una bilmem kaç gün göstermemişler bildirmemişler ölüsüne.
Orda ölüsü öle durmuş öle dirlēdi. Hiç bizi ama dimemişlē Atatürk ölüsüne.
50 Sonā anasının yanını kitmişlē çandarmalā arıyolā māsus gari biliyolā ya Atatürk
ya. Unnā şēlene hep yıgadiymiş onnā anası gardeşi vāmiş urayı vāmişlē Atatürk
gelmedi mi demişlē. Gelmedi, demişlē. Biliyolāmış onnā ya urayı sōma gitmişlē
hani geldimi diye Atatürk'e. Geldi mi diye Mansadan Atatürk bildirmiyolā öldü
ya bildirmiyolāmış. Bi zaman ölüsü durmuş . Sonā sonā duyurmuşlē gā
duyurmuşlē. Ufakkan ösüz galmış Atatürk ösüz galıvedine okumā gitmiş.
55 Okirken okirken geçememiş öğretenlik geçememiş geçemeyiverincē gadā her
biri ufak gazlā onbir oniki yaşında darı beklüyümüştü o ösüzümüştü. Darı beklēken
amcası mı dayisi vāmiş gaçmış urdan. Gaçıvedine okuyo okuyo geçemiyo
sınıftandan. Geçemeyincē gadā eskerī geçmiş eskeri şēsine. Eskeri geçince
60 gazanmış çok faydalı olmuş. Yidi gat giyceği vāmiş dēlerdi onun, Atatürk'ün .
Biz u zamanlāda ufaktıkta gâvurrā geliyo diyelēdi korkādık biz gâvurrā gelcēmiş
dēlerdi. Hinci o gadā korku yok. Bu şavuklā yanmıyo gā hiç ondan sonā biz ga
kōrkuyoz. Gâvurrā gelcēmiş diyolā, köyleri başçēlēmiş diyolā korkuyoz. Ben
ondan sonā biz iki gardeş çorapçı ya Mansa'da benim gardeşim benim böyüm
yaşıyo tā anamız bi bubamız ayrı. İkimiz anamızın garnını galmışık yavrum.. O
65 olmuş beş yaşını giriyo ondan sonā bende olüyom bende böyüyom ondan sonā
biz gari büyüdük ga üsüz. Anam ben gālin oldan sonā öldü yidi yıl çocım
olmadı. On altı yaşında evlendik biz. Dede hasta oluvedi. Burdan şē yapmış acık
daş galdıra galdıra. Hemen o gün kittine amelyet oldu. Ondan sonā geldi yavuz
70 oldu. Acık dā durdu burda hortum daktılā işlemiyō. İşlemeyiverincē gada bi dā
gōttülē gızanlā. On iki gün durdu bi dā amelyet yaptılā gine ölmedi yavuz oldu
bu hortumdan çıktı .Geçen sene ıramazanda tuttu namazı gidiyō acık gayvaya
gitti. A bu bi buçuk ay içinde bu hastaneye yattı geldi. Gelden sona bi hafta, ha
bu ayda da altı ay olcak ötegi ayda. E yavrum napam sonları böle. Her şēlē
gōdük yōlulā gōdük sefillē gōdük Allahtan gā gızım. Fadime anamızın bubası
75 efendimiz olüyō..... Ondan sōna Fadime anamızın bubası ülcekmiş galba
Azrail gelmiş kapiyı Azrail gelinē gada buba demiş bi arap geldi kapiyi demiş.
Bi şiddetli dimiş tüylēm üfür üfür oldi demiş. A gızım demiş aç kapiyi gelsin
gızım demiş. O demiş ruhları şēleri alan ağladandır o demiş gelsin demiş
80 Almış gari sōnadan gere Fadime anamız ağlıyōmuş vire kabir varıyōmuş kabirde
zümbüllere, şehlelere hep sōlüyü sōlüyü ağlıyōmuş bubasının gabirinde.
Bubasının gabiri açılmış Fadime anamız yanmamış hiç unnān türbeli şeyde vā
diyolā Hacıda , hep orayı varıyolā hacıyı gidenlē. Türbüsü varmış emme bubası

yanmamış zatı. Bizim hükümete böyle yeşil sarılâ bi
hükümet ortadan geçmişlê benim hatırım galmış..... hah demişlê bunâ
85 demişlê hocalâ demişlê hocalâ asmışlâ. Bizim ebën anası bubası bizim gayna
Mansadeymiş u zaman tâ u zaman Manisa yanmamış tâ adam garı ağlamış
adamı asmışlâ da hocalâ büyük hoca asmışlâ bizim bu gocu hocayı böyle gomuşlâ
bi mapuza Bizim gocu hoca dëlêdi yukâda onun
hinci şesi vâ hep mevlüt okuyolâ her sene. Halilâ çekmişlê, dõşemişlê, halı
90 çekmişlê nasip olmadı ya. Gonyada bizim gonşi çocı vâ bu yanda
Erceplide o yidi yıl okumuş, evlenmiş, garı una yöluk garın altınlâ vâmiş
evlenmiş sona altınları vereyim demiş garı evlenmişlê ama
yokluk zatı altınlâ vâ goynundaki ona vemiş kitmiş Gonyaya yidi yıl okumuş.
Okuyuedine yidi yıldan sõna gelmiş evlenmiş kitmiş gâ zatı. Sonunda iki tene
95 üç tene oğlu oluyo o, piri öldü, bi de gızı oldu yaşı mı bilmem. Undan sona
okuyup geldine bak sen onu deyon ben hiç kitmedim bu Ercepli Sakallıyı gadâ
araba oluyomuş orda Erceplinin beri yanında ga, bi binalâ yapmışlâ ga halilâ
dõşemişlê a hocân türbüsü vâ gonşu hocân. Hocanın şesini yapvedilê ga türbü
yaptılâ, camılâ yaptılâ hep orayı mevlüde gidiyolâ her yıl. Bu Mansalılâ he böyle
100 yığılıyomuş ben kitmedim. Ne gada insan vâsa bu yukâda aşâda Türkiye'de,
Mansa'da hePicı orayı yılıyolâ. Her sene mevlüt yapıyolâ urda, â bu yanda ben
kitmedim nasib olmadı. O yattılâ yerlê, o şelê bobuçları o iresimleri herşey
vâmiş Her sene gidiyolâ orayı o gada güzel yapmışlâ odalâ goca
kõ gibi yapmışlâ Hocân türbüsü vâmiş, ondan sõna bobuçları

105 Ne varsa gari baharın yapıyolâ çiçeklê, ayıçlâ burda bu gidenlê yığılıyo gari
ekmeklê bu yimeklê aşçı geliyo aşçı. Gidenlê burda hep gidiyolâ. Ümmet adı
Trabozonda bu yıldan dört sene bundan sõna gelecek yıldan kazanalâsa
geşçeklê. Iramazan Istanbulda Hatçamın oğlu o bēm. Okuyolâ gini yavrum sağ
olsunlâ Alla ömür verisen böyle evlê vâ diyo cennet gibi orâ diyo

110büyük şey yirmi yaşını girdi esker gitmedi dâ . Küçük şeyde on yedi on
sekiz yaşını giriyo o Mansa'da burayı geliyo o ebe diyo namazını gılyo Allâ sēn
kusurunu afeder diyo. Tâ onnâ okuyolâ okuldan çıktılâ okuyolâ tâ zatı
guranı camıda yarıya gadâ okudulâdi ikiside hiç galmadılâ sınıflânda. Ümmet bi
sene hasta gibi olmuş bayramakı acık bi sene galdı bi yaş büyüktür

115 Bayramakı. İki oğlu vâ başka yok Hatçamın bēm sona bi dâ doğsa ya doğmuyo
doğmadı hiç doğmadı..... Memet öğretmendi Gonyadamış bubası vâmiş
undan sõna bubası oğlum diyomuş bu ehtarmış ya öldümü bilmiyon gari sennen
diyomuş camiye gidem diyomuş namaza gidem oğlum diyomuş cuma gün
hatrını gıramadım kittim diyomuş Memet Öğretmen, Mansada unnâ... Sõna hep

120 burayı geldi unnâ bizim gızanlâ Hatçenin oğlu okiken burayı geldilê yimelê
yaptılâ burdu ondan sõna hepten yidilê içtilê telebeler gençlê vâ bi sürü genç
genç yimeklê yidilê yaptılâ kittilê. Daveti çirdilâ sönada a Hatçe diyomuş anan
diyomuş bizi diyomuş dua edin diyomuş. Biz demiş Memet Öğretmen benim

125 anam demiş namaz gâdır bizim Hatçân gaynası, benim anam her gün dua edirdi
demiş. Öğretmenleri diyon Allah ömür vesin diyon, evlâlân acılânı gōmesinlê
diyon, bela kezalâdan gorusun diyon Orda
Ümmet okudu, bizim köyden hep okuyan çok hep gızanlâ okumakta kimi
öğretmen oldu hep gittilê. Hindi gidenlê gençlê hep gidiyo evlenecesi fabrikeye
gidiyolâ gaveye maveye gidiyolâ.....

YER : Pelitalan Köyü (X – 2)
KONUŞMACI : Mustafa Şen
YAŞI : 63
TARİH : 01 ARALIK 2004
KONU : Savaş hatıraları, köyün kuruluşu

- 01 Ana yaştan atmış dört nöfustan atmış üç yaşındayım. Evet neyi sorcen sen öle. Savaş gömedik amma e tabi burayı Yunan gelmiş. E gelince köyümüzün kenarında orda mesela biraz asker gelmiş beklemiş. Ondan sōna bi zararları olmamış burda durmuşlā gitmişlē. Ama dā ondan evel Osmanlı zamanlāda
- 05 bozuk zamanlāda mesela eşkiyalā olmuş. Mesela sağdan soldan böle aynı terör gibi köye saldırmışlā köyün etrafında kayalā vā İncir kaya Logurdak kayası diye Küllü kaya, Sarı kaya burlāda sırayla löbet beklemişlē daha evel ilk bu köy gurildī zamanlāda bunları biliyoz mesela ehtiyarlādan duyduklāmızdan. Başkı
- 10 şekil bilmiyoz kı ne anladayım sene. Köyün kuruluş tarihi yok böle işte gabbaktımız zaman ikiyüz elli üç yüz senelik. Ama kesin bi köyün bi şesini bulamıyoz işte. Köyün hepimiz yerlisi sayılırız Hacıelillē köyü, Hacıelillē köyü diye köğ ondan sōna Gedik köğ diye, sonā Gızıklā köğü urlādan toplanmışık. Turpçulā köyünden gelen sonadan gelen Turpçulā köyünden unnā azbi şē dā unnā sonadan geri gelmelē. Ama bu köyün aslı nēden geldi hiç bi bilgimiz yok.
- 15 Ha köğü guran mesela havaoğlu diye hava isminde bi kadın vāmiş havaoğulları diye köye gelenlē onnāmış diye duyduk. Ama nerden geldilē nasıl şeye geldilē onarı hiç bilgimiz yok Ama geçmişte araştırdī zaman buraya daha evelce araştırmışlā bin yedi yüz nelēnde araştırmışlā köyde bayā insan vāmiş u zaman için tarihten araştırmā geldilē bundan beş sene evelsi evvela ilk u zaman için bin
- 20 yedi yüz senesinde köğün birinci geliri balamutmuş, ikinci geliri pelit ayıcı ondan sōna pelitten olūyo ya palamut diyoz ya . Ha ordan geliyo oluyo yani; pelit aslında balamutun adı pelit ondan sōna u zaman araştırdī zaman köğün birinci geliri pelitmiş, balamutmuş, ikinci geliri bağcılıkmiş, üçüncü geliri hayvancılık, odunculuk, kömürcülükmiş. Mesela o şekil araştırmecilē geliyo
- 25 bundan beş sene evel geldilē burda araştırdılāda unnā arşiften bu bilgileri gettilē geldilē bize. Buraya Südi Arabistandan bi er gelmiş köyümüze yerleşmiş onu buldulā. Ondan sōna Kuzey Iraktan bir albay gelmiş bu yerleşmiş köyümüze gittik mezerde onnarın şelerini bulduk şeyit olarak geçiyo orda mezarda iki yüz küsur sene evelsinde onnā ölmüşlē o mezarda. E velasıl başkı ne anladayımki
- 30 anlatçak bi şey bilemiyom ku anladayım mesela sēn sorcēn bişelē olsada ben ona acık cevap versem mesela. Ha tamam Maniseyi yakmışlā Kocatepeden Yunan orduları bozulduktan sōna ondan sōna bunnar kaçākan burdan Maniseye yakmışlā o zaman ölemesiye. E o zaman köyümüz Manisa yanıncaya gadā, asker ordan bozulunca Yunan şesi bozulasıya gada köğ kaçmış burdan dağlara ;
- 35 tek tek ağaçlā ağaçlā saklanmışlā. Undan sōna Atatürkle asker gelince herkez meydana çıkmış gā. Tabi o zaman için mesela tabi şē yaptı zaman Çerkez

Etemden başka şimdi her yerde hana mesela burayı Yonan işgal etten sōna
Türkiyeyi işgal ettī zaman İzmir’de ilk kurşunu sıkın düşmana gazteci Hasan
Tahsin oluyo, ondan sōna Antepte Şahin gibi, Urfada Kāramanmaraş Sütçümam
40 gibi böle her yerden bi kalkınma olmuş. Manisa’da da Garosmanoğlu bu
Sarıçam yanında buradan köğlēden asker toplamış Yonanları gāşı orda hazır bi
govet tutturmuş ölemesiye. Çerkez Etem burā değel Çerkez Etem öteki
Gocatepeden ordulā ilk Atatürk’ün “İlk hedefiniz Akdeniz” diye hedefi verdī
zaman o şiye Tirkobese Afyon’dan yakaladı zaman önde hiç bi engel galmıyo
45 Yonan hep kaçmakta oluyo. Çerkez Etemnen Atatürk arasında bu milli gol
başkanı olcen diye anlaşılmışlē. O zaman Çerkezleri toplamış bu Simav
arasında Türk askerine bi şey yapmış eyleme yapmış. Ondan sōna orda ona gāşı
bi tepki yaratmışlā. Eğer orda Çerkez Etemin askeri orda şey yapmaseymiş,
bölünme olmasaymış o askere engel olmasaymışmış Maniseye yanmadan ordaki
50 asker burayı Maniseye yetişçēmiş. Ben size arşiften bişelē getiripte köyün
tarihinde üzerinde bi şelē soruluyo onnar olcak. Ben ordan bi şey bekliyorum size.
Manisa bu Yonan hepsi yaktī zaman bizim arşiflēmiz yanmış burda Manisa’da
çok zor buluyolā şimdi şetti zaman. Biz ancak köğümüzün tarihinde bunnā ip ucu
gaynak. Bunnālan gidipte tarihçi bi gelipte Aydın’a gidipte niden bunnā nasılmış
55 diye Aydın arşiflerinden araştırmemiz gerekiyo köyümüzün şēsine. İki üç sefer
bu şēlēlen bu ünüverstelilēlen böle onnā kendileri bilgi gettilē geldilē onarın
şēlerinnen uğraştım bende. Ondan sōna köğ bu Yunt dağan üzerinde ilk gurulan
köğ Pelidalan Osmancılı diye bene cevap vedilē. Hattā benim saydığım
Kayalāda o zaman için Yunt dağan üzeri at meresi Osmanlının at meresi ismi
60 geçiyomuş. U zaman için at pesliyomuş burda. Yunt dağan üzeri ilk
gurulan köğ bu Pelidalan köyünnen Osmancılı köğü gurulmuş. O zaman için bu
köğ yapılmaz askeri şu bu yok devlet şēsinden ayrı nası yaşıyomuş deye ondan
sōna sorular sordular. Ben o zaman dedimki biz ehliyetlerden duydīmizi göre bu
Logurdak kayası, İncir kayası, Küllü kayası, Sarı kayalā, löbet bekliyomuş diye
65 unnāda aynı doğriymiş mesela o zaman de yazılā o zaman için yazılmış o
şēsinde. Biz hangi yörükten oldīmizde bilmiyoz kendimize Türkmen yörīsini
dedilē. Onnā öle dedi. Biz bilmiyoz kendimizi ; biz kendimiz mesela şurda
geldiniz yolun üzerinde Garı Kışlı köğü vā orā gadā biz Türküz diyoz ordan
aşādaki yamadaki köğlere yörük diyoz. Onnāda bizi Türk diyo biz onnarı Yörük
70 diyoz. Ordan aşāda olan Manisa ovasında olanlara onnara Mācır diyoz. Dedim
böle böle İzmirde bi ara bi Ege ünüverstesinden bi talebe burda araştırma yaptı
bennen. Dedim böle bölesi. Olamaz abi dedi sōna geldi burlāda araştırma yaptı .
Abi sizin dedi aslınız bi halıcıylen bāraba geldi bāraba gezdik sizin aslınız
Türkmen yörī dedi. Sōna bi de buraya öğretmenin biri Maniseye köğün
75 özgeçmişini hakkında dilekçe vemiş. Ordada Türkmen yörī çıkmış. Bundan beş
sene evvelsi Celal Bayardan geldi gitti arşiften araştırmışlā Türkmen yörīsini. Biz
bilmiyoduk şeyimize. Sen dā şē yapmak istiyosan mesele bizim bi şeyimiz vādı
bundan otuz kırk sene evvelsi günler adında bi deyişik şifremiz vādı. Biz cumaya

cuma diyoduk, cumātesi cumātesi, pazara “girey” diyoduk, pazātesiye “koşu”
80 diyoduk, salı gine aynı salı, çāşambeye “dernek” diyoduk, perşembeye “bazā”
diyoduk. Bu hangi gabilelēde dönüyo bu kelemelē. Velasılı başkı şekil bi şey
bilemiyom ku. Bōle denişik şēlēmiz bu. E gonusmalāmız bi normal geliyo bize
; ama sizi nasıl geliyo nası anlācesiniz bizim şifrelē arasında bilmiyom mesela.
Tabi gonusmalāmız birāz harif üzerini dīl gaba olarak gidiyo daha evelden dā
85 gabāydı Āmada Ahmede Āmat diyoduk mesela, Mustafayā Mustafa deyip
geçiyoduk. Onnāda dabi bizim tāsilli olmamızdan mı geliyo bōle şēsiz rasgelā
gonuşā gidēdik. Zaman zaman tabi okul okuyannā şunnā bunnā ben hiç okul
gōmedim, heç bişey gōmedim mesela. Tabi hana ne derlē şey bir okuldur bōle
deñiştimiz kelemelē oluyo şunā bunnā oluyo eski bōle şekilde galmiş dīliz gine
90 öle. Okuyup yazmam var. Hemde hiç bi şētmeden ben goyun çobanıydım goyun
güdīdim ufaklīmde bōle yirmi yaşını gada bōle kendi kendime a , b hariflēni
kendi kendime bazı arkadaşlādan bulup okāken ondan sōna onun tutturmasına
kendim yaptım. Ben sizi şēleden burayı tarih üzerinde araştırmaya gelceklēdide
o tarihi üzerinde orda arşifte hocalānnan bāraba gelceklēdide köğün özgeçmişine
95 onnādan sandım ben size. Onnādan dīlmişiniz...

YER : Pelitalan Köyü (X – 3)
KONUŞMACI : Bahriye Akça
YAŞI : 31
TARİH : 01 ARALIK 2004
KONU : Karışık metin

- 01 Kız istemeye işte iki kişi gelir kızını isterler vécelése verilē. Ondan sōna neşan yapalā söz yapalā. Ondan sōna düğününü şē yapalā iki gün üç gün. Ondan sōna kına gécesi yapalā böle hībelē şēlē getirilē götürülē şerbet içelē. Çalgıcı gelir şinci ayrı olulā evelden gelmiyodu çalgıcı teyiple oynuyolādı. Daha önceleri
- 05 kendileri söyleyip kendileri oynuyolādı heralde. Pamuk, tütün, buyday, arpa, darı, hayvancılık... Asmecik, Sümbüllü, Rahmanlā, Sakallı, Örencik, Karāvelilē, Muslu köğ, Öreselli, Maldan yakın bize komşu köğle bize. Manisa ovasına gidiyoz. A bu Tekellē ne diyolā işte o ovaları gidiyoz biz. Başka köğ çok tā da kitmedik köğlere Rahmanlā vā bu taraflāda arkada Kara Üsünnü vā şey vā Kara
- 10 Silli, Örtüllü, Demirci köğ vā şu tarafta, Pinar köğ vā. Keşkek deriz biz et yemeği, çorba, pilav böle türlü türlü yaparlā. Odun tarhana bulgur, öle yiycekleri koyarız yaparız yazdan nohut, fasulye bunnarı hep yazdan govarız kışın yeriz.

YER : Pelitalan Köyü (X – 4)
KONUŞMACI : Fatma Arık
YAŞI : 90
TARİH : 01 ARALIK 2004
KONU : Kıtık yılları ve efelerin köyleri dağıtmaları

- 01 Dokuzan yaşındayım ben. Eski zamanlardan biz yoktuk yavrum gıtlıktı. Fadima, Fatma Arık ha ya. Ondan sönacâzım biz dünyamızda böyle çoklu dünya gömedik çolımız Beni anamlan bubam e böyleyken bırakıvedilē aneye bubáyâ doymadım ben. Beni evlat sürdürsün diyon, namazımı gıldırsın, örucumu
- 05 tuttursun diyon Allahıma. Böyle dua ediyon yavrum. Biz yöluktan gıtlıtan pişey gömedik. Biz ancak gani henci güzel gā ortalık güzel gā emme bizim yaş geçti ya , yaşım geçti. Her şey vā emme bolluk emme benim yaş gidiyo gari dokuzan yaşında bi insan ne gadā şey yaşacak yavrum, doğrusu bu. Eymin yavrum. Ne gördüm yöluk gılık gödüm ; ne oruç tutabildin ne namaz gılabıldik yöluktani aç
- 10 açız. Hinci iy Allaha şükür. A hemen gılık geldi ortalıya ne gıli olcak ekin ekilmedi anar beri ekilmedi yöluktan gılıktan. Yağmadı anladınmı. Çıktık, olmadı olmadı. Hocalā okuyolā amin diyolā yimek yapıyolā yiyolā içiyolā yavrum. Burdu yoktu. Çak o köğden bu köğe geldik ; bizim köğde vādı efelē dağıttılā bizi. Köğün adı ne Turpçulā. Ha Turpçulādan geldim. Hayır aha
- 15 böyleyken çocukkan geldim ben çocukkan. Dağattı adam iki dene biri Ali Efe, biri İzet Efe onnā dağıttılā bize. Köğü dağıttılā öldüremedilē onnarı insanlā hiç. Ha ya nelē gödük biz a yavrum. Neden dağıttılā mi ? Neden dağıtçaklā korktulā gaçtlā bizim köğlülē. Korkudan gaçtık ga, korkudan gaçtlā anameli bubameli. Hani o yıllā hanā. Hindi gelelē bi adam tüfeğinnen ocān başı deriz biz oturā
- 20 anam anam sen burdan gımıldama der bene, burdan kitme derdi. Urdan kitmem ben bubam seferberikte. Ordan çay mı işçen gayva mı işcen ona anam. Ne işçese içiyō ordan bırakıp gidiyo. Bu yarın da öteki evē varıyo, bi o eve varıyo, bi bu evē gari. Biz böyle gödük yavrum o efeleri ben gödüm iki dene ; dağattı köğden dağattı bizi. Yıceklēni yiyolā gidiyolā. Başka köğleri gidiyolā hemen
- 25 burayımı geliyolā. Ona bi böyle köğ ovası hinci olsa çoktan öldürelēdi. Öldüremedilē öldüremedilē onnarı. Onnar kendileri İstanbul, Melemende ölmüşlē ikisi ölmüşlē galmışlē ga. Yörüdüm geldim ; hem yağmur yağıyodu, hem gar yağıyodu gelēken. Ölçekleri pırtıları sārdık Allā ısmarladık geldik gā buraya. Hemme anamın kökü burda anam burdandı, buraya ondan geldik. Ha
- 30 bubam kitmiş seferberriğe eme ben bilmiyom ga küçüktüm ga. Né yaptıklāni bilmiyon anamlan bizi galdık anamın keçileri vādı, gardeşi vādı ; oğlaları gardeşi güdüyo keçeleri anam güdüyo. Nelē gödük. Bizi hem dağattı hem seferberriğe kitmiş bubam. Hinci iyiz ga hinci Allahımı şükür, bin şükür, daima şükür, çok şükür cümlemize. Üç gardeştik biz ; Biri İbrām oğlan, biri Habibe,
- 35 ben Fadime Fatma Arık diye yazılıyo ga o. Onnā öldülē ben galdım... İki kız iki

oğlan ; biri Mansa'da biride burrāda işliyo, gızlān ikisi köğde e böle. Torunnā okuyo birinin gızın torunu okuyo, seviyon Hinci Hasan vā bi esker kitçek saba kitçek gā tası çekiyom saba gadā. Oraya kitçek uzak Gıbrıs Gıbrızı gidiyo. O oğlan kitçek gari diyon. Saba gada uyuya bilemiyoz iki üç günden beri.

40

YER : Pelitalan Köyü (X – 5)
KONUŞMACI : Şehne Temiz
YAŞ : 34
TARİH : 01 ARALIK 2004
KONU : Düğünler, civar köylerin adları

- 01 Şehne Temiz. Öncü komşularından biri ilçi olarek salālā oraye. Sonru urdan oğlan evine haber verİLē. Haber vēden sōna oğlanın anasinnan bubası işte istemē gidelē gız evini. Ordan sōna eğer vecese gız vācāsa isterilē. Sōnu nışan yapālā. Ondan sōnu sōna nışanı yaptıktan sonā ná gadā durcēlēse işte düğün yapālā.
- 05 Gidiyo da işte tā orayı Manisē bazarranmaya gidiyolā. Bazarlamaktan geldēn sonu peşkirlē, tepsilē, sinilē götürülē. Baklavā yapıylā tepsilēde bölē. Ondan sōna giyim giyelē başka giyim giyelē. Sinilēn içlēne bölē yemeni goyalā, yazma govalā birini önde birini arkada. Sinilerde işte yemenilē vā, çerez govalā heybelē olā biri bölē ardında biri önünde. Onnā nışan olākan Cuma gün gidelē... abisi mi
- 10 vā amcasının hanımı mı vā onnarı yenge yapālā. Önce oğlan evi getiri sonara gız evi götürü. Oğlan evinden gelene boşaldılır sonru gız evi gonur. Oğlan evinden de şimdi gız evinden oğlan evini gidēken ondan sōna oğlanın pırtı şēlēni goyuyolā elbiselēni bide tōba yapaladı tā arkadaki ingeye ortadaki ingelere de aynı o oğlan evinden gelen sinilere heybeleri ortadaginleri goyalā. Onnān ilçēni
- 15 gız evinden ne aygıdı gonuyosa goyalā. Onnarda geri oğlan evini gidē. Unnān ingeleri ayrı unnān ingeleri ayrı oluyo ; gız evin ingeleri ayrı oğlan evin ingeleri ayrı oluyo. Bizim heç bişē yapmıyolā işte bi gālin kına yerin götürülē. Aynı gine yēngelē vā ağbisinin hanımları orda gelinin önünde oynıyiverİLē, gelinnen damat oynayıverİLē. Dağaldān sōna acık dakıları dakalā dağalālā bırakālā gidēlē. İşte
- 20 Cumartesi gün Pişey olmuyo bi gapalı bazar günü oluyo. Cumartesi āşamnan gapalı bazar günü oluyo düğün. O gün gündüz yidirİLē bi dé kını gecesi günü āşam yedirİLē. Adet üç gün oğlan evinin anası evini orda oğlan evini durā üç gün sōna annesigilleri gelē. Ninelēne ondan sōna akrabaları işte geldi mi ellēni öpē. Duvak sabası gündü gaynatası tarafındakınlā ellēni öpēlē. Örencik, Muslu köğ,
- 25 Garivelilē vā Maldan vā Züngüllü vā, tā arkamızda Erceplilē, Asmeciklē , Uzunlā, Örtüllelē vā a onnā vā..

YER : Ortaköy (XI – 1)

KONUŞMACI : Şerife Orta

YAŞ : 90

TARİH : 29 KASIM 2004

KONU : Düğün adetleri, gençliğinde köy yaşantısı, ölüm adetleri, ad koyma, geleneksel yemekler.

- 01 Üç gün oluyodu, ben gōmüyön oğlum körüm ben. Şerfe, ya seksen ya doksan. Köy heç eşkıyalar meşkıyalar bişeyler girememiş. Düğünlē üç gün oluyodu, davullā çalınıyodun ben başkı bilmiyon. Ben on yaşındaymışımış. Düğünlē geriye gün olursa, üç gün davul çalınıyodu zaten bazar gün olursa (geriye dediği
- 05 Perşembe) O gün āşam davul çalıyo köylülēn oğlanlā oynamaya gelirlē bugün . He ertesi gün gene esker geliyo. Cuma gün gari duak sabası oluyodun, dübek dōğülüyodu, keşkeklik dōğülüyodu. Cümertesiden āşam geliyodu misefirlē. Dē ordan silā atıyodun, silā sesini duydun mu davul almeye geliyodu, hē almeye geliyodu. Gonak veriyolādı düğün okunuyodun, okumuş şekerlē sayıyolā
- 10 sayıyolā senin Yayalān evi gonā senin ev, garlān ev benim ev gonağı hēp öle öleştiriylōladı. Gonaklar gari sōlemek istemiyoz emme esker çeken davul oraya el ediyodu. Garlar bi ev veriliyodu, adamlar bi ev veriliyodu. Hindi o adetler kalktı gari. Davullan esker toplanıyodu odalına toplanıyodu urda oynuyolādı. Herkes sıreyley birinin üstünü biri kalkıvēdin mi sopu dayak vā. Hindi sırı bende
- 15 demi bak nedada nedanın eskeri oynucak pitçek ondan sōna ondan sōna öle saba gada oynanıyodu. Birinin üstünü biri kalkıvēdin mi ortalık bi garişiyodu. Nasıl gidiyoz atları miniyolā çatır çatır beygiren gidiyolādı, gelini beygire mindiriyolādı. Sağdıçlar beygirler miniyö koşturuyolādın köyün içlēnde orlāda. Çiñiz dışarı seriliyodun, davul geliyodun, içine oynuyolādın, hı çeñizin içinde.
- 20 Gelin olmaya giTēlē gençleri kaldıramıyolādı gız evi galabalık çeñiz kalkāmi gençlē, kalkmıyolādı böle yalvarı yalvarı yalvara. Ertesi gün doak sabası oluyodu davul gini galdıysa gitmediyse gitmiyoz bu gün davul gelini alsın ehtiyarlā akrabalā hep oynuyodun orda. O da guyular suyu götürüyolādı gelinlē. Altı sene yavuklu durdum heç gōmedim, altı sene çocuktum ya neyse başı
- 25 gülmedi biz nişanlandık altı ay oldu amcam ölüvēdi. Haftasında evler yanıvēdi. Ardından amca oğlumun eskerlī çıktı esker gitti. Ortalık garişivēdi gelemeyivēdik. Vāsa bi hizmetiniz sōlencek bişeyiniz sōleyin. Dā eskileri ben bilmem, benim zamānım işte camı düğün okunuyo delēdi biliyo mu biz düğün okundu öleştirilēdin okuntulara verilēdin köyler urlara burlara yollālādı ben onu
- 30 biliyom. Camıda, kadınlā kendi arasında evlēde emme çok bizim gençlē çok gençlik yaptılā bizim günümüzde ; Sülman amcan, Gör Ali şunu bunu onnā çok gençlik yaptılā. Biz hep odaları gidēdik odalān kapılānda pençerelēnde dururduk. Oynalādın, çalālādın. Av gidelēdin, davşan öldürülē bişirilē yerlēdin. Yüsük mü oynuyolādı geceleri napıyolādı bilmiyom ben. Evlerden un götürülēdi
- 35 , yağ götürülēdin evel bömez vādın, bömez getirilēdin helva yapıyolāmış dēlerdi biz geceyi bilmiyoz gari. Ha yakādık şavuku evelden alētirik yok, lambayı

40 yakādık oturuduk bubam durmadı zātan çok giderdi öte beriye, anam yatā uyurdu biz gızlālan saba gadar ben gidēsem ben onnāda onnā gelilēse onnā burda saba gadā oturu türkü çārādık oynādık ne gerek yapādık. Gariştiriyom bilemiyom.

45 Boz dağın arkaları kaplan inleri
Alim yatmış aslan gibi uykuya, duymaz ünleri
Arkamızdan gelen efeler yörük beyleri
Dönün arkanıza yörük beyleri yakarım sizi
Yatar benim çifte tabancalarım ateş almadı
Arkama baktım efeler imdat olmadı
Hurun aslanlarım deyen aslan geleli

50 Neler biliyom ben yazılı garnımın içi. Ben çok konuşamıyom yavrum...
Napılcağ oğlum gömülüp geliniyodu, hayır oluyodu işte ākasından . Evelden
ādet yoktu benim anam bubam öldü emme hiç yemek yaptılāmı bilmem.
Bumarım öldü zamanmıdı ozman emin ninen mi vādı Alla razi olsun Emin
ninenden misafir pek çok muk kalkın bakām demiş o gada misafir ne yīcek
ozman yimek çok getirilēdin hindi yimek götürüyolā gari cenaze evine. Eskiden
bilmiyom ben yoksun heralda. Baş sağlīna varılıyodun evelden beri. Erkeklē
55 önce erkeklē gelir başımız sağ olsun kapıda dönüyo onnā ondan sōna gadınlā
gelirlē ondan sōna üç gün bişi yapālādı çörek, yedi gün hayır yapālā öle öle
biliyom. Beş kere gazan hurdum şu avlunun içini keşkek gazanı. Ben hep
anamın bubamın, oğlanın , adamın hepsinin mevlütlēni okuttum. Yoksun ben
amcān mevlüdünü dört sene sōna yaptım yapamadım da. Ardından yasin
60 okursun... Biz hep kendimiz goduk hoca moca getīmedik. Benim Fadimem
nenemin adı, sevdiydi gari öle yakıştırdık goduk işte öle. Benim Omarımın adı
gonmadı ona çok yanıyom... Eskiden göveç yoksun şimdi bi göveç çıktı, tavuk
çorbası göveç yoksun. Keşkek, nohut, bāla onnāmış. Biz de keşkek
pişiremeyenlē eşli çorba pişirilēdi gazanlan pişirilēdi, hamırdan. Saraç derdik
65 saraç pişirilēdin. Helvā olmayodu hinci helvā yapıyolā. Heç gız gaçırma olmadı
benim gençliğimde ; hep gızlā işte amca dayı oğlun vedin ondan sōna gelin
oluyolādı, düğün yapıyolādı, ben gız gaçırmak bilmiyon hiç. Amma bubam on
üç dane gız gaçırmış. Benim gençliğimde hiç olmadı ben bilmiyem. Biz
hayvanmıdık bilmiyon heç bi çalā oynādık işte önce hocaya gidiyoduk sōna
70 oturuduk. Yalnız bu köyde ölet olmuş oğlum ölet olmuşta Sülūman dede
delikanlıymış Hayri dedem on yaşındeymiş. Hayri dedemlen Sülman deden
üremiş bu köy gari hep. Baksan ya hep Hacı Hasanlā. Uda bubamın amcasıymış
Sülman Dede. Heç galmayıvēmmiş bi onnā galmışlā. Hiç tışardan kimse yoktur
bizde tışadan gelenlē vāsa

75 onnā vādır hepsi Bacak Hasannādır. On altı dane
çıkmiş ondan sōna satçaklāmış evelden merdimen olurdu hana çat çatlāmış
götürükene de ondan sōna seyrelmeye başlamış gari...

YER : Ortaköy (XI – 2)

KONUŞMACI : Sevdiye Yavaş

YAŞ : 54

TARİH : 29 KASIM 2004

KONU : Düğün adetleri, doğum, ölüm adetleri, geleneksel yemekler, bayramlar, hıdrellez, geçim kaynakları, hatıra, İlyasçılar hakkı'nın hikeyesi.

- 01 Eskiden gızlâ bir kişi iki kişi oğlanın yakını gider ister yani Allahın emri
peygamberin kavliyle gızımızı istemiye geldik derlê. Mûnasipse olur ana boba
bilir kız bilmez çok seyrek tir yani eğer bi dirayetli bi kız varsa o söyler. Ama
çoğunlukla boba bilir ana bilir. Burayı varcaksın dedi mi tamamdır kesinlikle hiç
05 kimse itiraz yok. Giderlê tekirâ oğlan evine oluyo bir gün giderlê düşünelim
amcasını soram, teyzesini soram, halasını soram, dayısını soram, nenesini soram
dedesini soram bu şekil. Danışalım büyüklerimizi danışalım sorâm derlê.
Büyüklerde gine derlerki siz uygun gördükten sôna, siz mûnasip gördükten sôna
bizi laf düşmez. Çoğunlukla ama çıkanda bulunuyo â diyo ben onnan yirmi
10 senedir dargınım verdirmem bu da oluyo. Olduktan sôna tekrâ gidê isterlê gız
evide zaten kararlaştırmıştır. Onnâ olur derlerse giderken bi tek sarı lire, bir dizi
mavi boncuğu dizerlê ortasını bir tek sarı lire o gider, bir tek kırmızı krep krep
deriz biz bir de beyaz yemeni, çember yani. Bunnarı gorlâ giderlê. Kız evi şerbet
yaparır içirir. Nişan takılmış olur gız yavuklu olur. Öbür sıra bayramlâ gelir
15 derlêki heybe götürüyo. Bayram gelir heybe götürülê. Haybeye datlısını yapâlâ
bâklavı saraylı yapâlâ. Onnara kıza don, donluk, zıbın deriz, kreptir çemberdir
yani bu şekil gonur pul, boncuk, kesinlikle yapılmış çember gitmez. Pulunu gor,
boncunu gor, yumâni gor, makarasını gor, bu şekil helvâ, çerezi, sakızı bunnarı
gorlâ kız evine götürülê. Kız evide oğlana gömlek alır, içlik alır çorap alır, gine
20 datlı yapar aynı şekilde. Dibile – dibile deriz- saraylı deriz onnarı yaparlâ onnâ
götürülê. Kızlan oğlan kesinlikle görüşmezlê. şimdi burda nişanlın bu yoldan
geçiyomu o çitlembên arkasında şu çeklembek ağacın arkasında kapancaksın
böyle. Düđünlêmizde Perşembe günü davul gelir, Cuma günü sabah Perşembe
günü akşam toplanırlâ köyün oğlanları, Cuma gün sabah kalkâ oynalâ yani
25 meydan yerinde oynalâ. Gidelê odaları vâdır köyün oğlanlânın gidelê odaya
odada o gece kalırlâ Cuma günü sabah kalkâlâ buğday alırlâ oğlan evinden.
Oğlanlâ çuvalları yüklenirlê şurda guyulâmız vâdır o guyuları gelirlê suyun
başına orda büyük dibek taşı vâdır o taşta döverlê keşkeklik buğdey döverlê
düğün yemeği hazırlancak düğün keşkeği. Ona orda döverlê sağdıç oğlanları
30 getiri götürü sağdıçlâ vâdır oğlanın sağdıçları, sağdıç oğlanlâ yüklenir omuzlâna
alılar sırtlâna onnâ götürülê hep davullan. Hem dövelê o buğdeyi hem oynalâ
orda. Gelirkene bi testi su doldurülâ bildiniz bu Melemen testileri vâdır toprak
testilêden alırlâ gelirlê davullâlan getirilê gini sağdıçla yüklenirlê buğday
çuvallâm oğlan evine o testilê iki gulpludur testileri ahlâ gelilê oğlan evin
35 kapısına çarpâlâ o testi orda gırılır, suyunnan beraber. Ordan geldilêmi oğlanları

hazırlanmıştır gonak, gonak verilir. Diyelim muhtar senin evinde gençlê konaklıcek. Oğlanlâ urdan geldi mi oğlanlân yimê hazırlanmıştır. Oğlan evinden eve gidêlê. Orda gonak evini gidêlê yemekleri oraya gidê orda yerlê içelê ondan sôna toplanlâ meydan yerine gidêlê. Meydan yerinde oynâlâ o gün akşam

40 gine oynarlâ pek köyümüzün içkisi yok eskiden beri pek yok. Çok nadir içêlêse bir iki içen bulunursa o gün akşam gonak evinde içêlê bi daha içmezlêdini. Sabah gine giderlêdi gelirlê geç vakit saat iki gibi üç gibi gelirlê yatâlâ sabah kalkâlâ gāvaltıları gine oğlan evinden gitçektir oğlanlâ. Orda gāvaltılânı yapâlâ gine meydan yerini gidêlê. Öğlen gelirlê gini konâ öğlen

45 yemeklêni yerlê ondan sôna tekrar oyun yerine meydan yerine gidêlê orda oynâlâ. O şêlerden alırdık kâtlâdan onnâdan şamdan yapâdık, ayna alır gız ondan sôna şamdanını yapâ nasıl şimdi sele oluyo şamdan yapâsın, ayna alırsın, ekmek gorsun, hediyen neyse onnarı alırsın oğlanın yorganı vâdır, sandığı vâdır, sofrâ sinisi vâdır, kuzusu vâdır sağdıçlân sağdıçlâ öğle götürü. Gızlâ genelde

50 şamdanı vâdır, aynası vâdır, çanak vâdır bunnarı gelirlê davullan hep beraber oğlanlâ alırlâ senin evini gelirlê alırlâ davullan , gezdirîlê. Gidelê işte Âşanın gardeşlî alıncak geliyolâ Âşanın gardeşlîni alıyolâ ordan senin neyin vâsa veriyosun, oğlanlara. Bi de şey alınıyodu o zaman oğlanlara yani çerez parası gibi önemli değıl beş on gurus bi para alırlâdı. Gidêlêdi işte Resulün sağdıçlîni

55 alcaz Resulün evinden sağdıçlî onun yorganı vâdır omuzlâlâ bôle gezdirîlê . Be sefer diyelim Osmancılı köyü, burası Ortaköy ya Osmancılı köyün sağdıçı geliyo tak tak silah atılır Osmancılı köyün sağdıçı geliyo. Hadi bakâm davullâlan gelirlê şurayı gadâ onnâ burada bekliyolâdır. Gelirlê orda hoş beş davullâ gezilir buyrun bakâm. Davullan çala çala Osmancılının misafirini onun o

60 Osmancılı sağdıçın ona hazırlanmıştır, gonak deriz. O da bilmem kimin evindedir Ali'nin evinde alırlâ götürülê gidelê gonânı davullan yerleştirilê onnarı. Ondan sôna bi dâ silah sesi gelir Sümbüllêle gelir gidêlê Zümbüllêlere karşılamaya gidêlê karşılyolâ karşılamaya gidêlê onnara orda hoş beş gine alırlâ o da Velinin evinde gonak onnarı orayı götürülê yerleştirilê akşama gadâ. Ondan

65 sôna yok mu bi silah sesi tekirâ çıkâlâ gine çıkâlâ aley toplâlâ aley deriz biz aley topluyolâ işte gardeşlik alıyolâ köyün içini geze geze o gün Çarşamba gün akşamı şeye Cuma akşamını nasıl oluyo Cumartesi akşamına o şekil akşama gadâ ôle yapâlâ misafir getirîlê alay toplâlâ misafir getirîlê alay toplâlâ. Herkez o gün gari yemeklê gız evinde de oğlan evinde de bişmiştir. Akşam misafirlê

70 herkez gonak sahibi señin evinde misafir vâ o misafirlê sene ait sen bakıcaksın evinden tabânnan tepsinnen gelirsın yemêni alır götürüsün yedirisin. Akşam oldumu köyün oğlanları gidê meydan yerine gidêlê Osmancılılân oğlanlânı gidip alıp gelîlê davullan gonândan Sümbüllêlên oğlanlânı gidip alıp gelirlê oraya bırakırlâ,Dazyurdun oğlanlânı alıp alırlâ gelirlê oraya bırakırlâ, Türkmen köyün

75 oğlanlânı Yaylanın oğlanlânı getirîlê bu şekil getirîlê gelîlê. Köyün oğlanları oynar yani misafirlê hep toplanmıştır hepside davullan gelmiştir. İlk önce Ortaköyün oğlanları oynıcaktır bu her köyde bu şekil geçerlidir. Ondan sôna

Yaylanın oğlanlānı derlē kaldırın sıra Yaylanın oğlanlānı gelmiştir misal
80 Yaylanın oğlanları oynā ondan sōna gine Ortakōyün oğlanları oynar. Ondan
sōna Osmancılının oğlanlāna gelmiştir sıra tekrar gine unnā oynadımın gine
kōyün oğlanları bu şekil saba garşıyı gadar o gün gine oynanır. Pazar günü, bu
arada kına gecesi vādır şē de kız evinde. Gızlā çalālā oynālā ama çalgıcı malgıcı
yok, liyen çalıyolā gızlā kendileri.. Gızların çaldığı şarkı : Telgirafın tellerine
kuşlar mı konar... Liyennen yani he gap liyennē vādır onnarı bōle bi gaç gız
85 şēderlē biri yani dümbekçi gız denilir gari o her hem söylē hem çalar tek kişi
kalkar oynar çok nadirdir iki kişi kalksın oynasın. Sonara burda oğlanlā oynādı
şeyde gız evinde gızlā oynādı ondan sōna oğlan evi biz hazırız der. Kınalara
alırlā yengelē tepelēne üstlēne pullu deriz pulluyu örtelē gelirlē davullan. Gardeş
gızları hepsi bu şekil oturulā önnēnede bu şekil birē tane tepsi korlā. Oğlan evi
90 gelir yenge gelir gelinin önüne tepsiyi gor tepsinin içinde kınası vādır, çerezi
vādır, ayakkabısı vādır bir de ekmek vādır. Onu getirilē gelilē gelinin önünü
gorlā ekmeği gızın yengesi çerezine ayakkabısına o bekliyodur başında. Kızın
yengesi hepsini alır bi tepsi kalır. Pulluya da gelinin başını örtelē. Oğlan yengesi
alır o pulluya tepside getirdiği pulluya gelinin başını örter bu tepsi meydanda
95 galır gız yengesi toplar alır bu tepsi gelin bu şekil oturuyodur. Gārdeş gızları da
gārdeş verilir gārdeş verilēkene gızlara meselē bez güzel bi bezin arasına şekeri
çıkılāsın verisin o gardeşdir. Gardeş gızları da oturu hepside birē tane tepsi
alırlā. Sağdıç oğlanları, oğlan evin yakınları hepsī de gelir demir para tın tın para
atālā testilēn içlēne gızlān nişanlıları o zaman gelir yanlāna ama örtü bu şekil
100 gizleniyolā. Ondan sōna nişanlısı tabi biraz nişanlısı ya farklı para atıyo
yavuklusu gari yavuklusunu farklı para atıyo o zaman. O oturtma deriz ona
oturtma ; oturtma bittimi gine davullālan gidelē oğlanlā oynālā. Ondan sōna
gızın elini kına yakılır, gız evinde. Bizim burda yok Mustafa demezlēdi bizim
burda, ben hiç yani bizim burada pek bōle bi şey yok. (Gelin ağıtının olmadığını
105 söyliyor.) durup durükene ondan sōna gārdeşi gelir ah gardeşim barbar
geziyoduk, anası gelir kınalı guzum sen ondan sonacāzım yalnız mı koyup
gitçen sarılır boynuna öle öle ağılālā ama öle pek çok sōleme yoktur yani bizim
burda. Pek o gadā çok sōlemek yoktur. He mani filen sōlenmiyodu heralde...
Gızı mindirmiyoz dā o gün kına gecesi. Sabah kalkālā gelinin ellēni kınalānı
110 gine gardeş gızları yūru yīka gelinin ellēni kınalānı yıkālā. Ondan sōna gelin
gelinlik giymiyo kesinlikle bu şekil üstünde bī beyaz örtü kesinlikle gelinlik
melinlik hiç bi şey yok. Gelinlik vādında şōle bi şey beyaz gelinlik yoktu uskufa
derdik ama gecelik gibi bī şeydi. Onnara sabah gelinin ni kadar çizi varsa
gelmişiniz bizim bahçeye ev görmüşünüzdür evin bahçesine bōle ipleri gārelēdi
115 bōle donuna, zıbınıni bōle o ipleri asālādı çemberlēne greplēne al çember
yaparız gelin çemberi gelin sepmesi vādır sepme deriz üstü pullu. Onnarı hepsi
bōle bōle serelē. Oğlan evi gelir davullan gine oğlan evi kilimi mi vā sandığı mı
vā halısı mı vā yengelē alır sırtını omuzuna davullan gelirlē oğlanlā oynālā
içinde o çeyizin oğlan evide getirmiştir çeyizini ni vāsa oğlana hazırlanan şey

120 oğlan evinin eskiden bōle koltuktur odur budur mobilyadır yok kilim, halı,
sandık onnarı getirilē gelilē gızın çeyizinin içine onu gorlā. Ođlanlā oynā ođlanlā
bi süre oynadımı giderlē. Ođlanlā gittilē meydan yerine oynayacaklā gardeş
gızları giyinin bakām zaten önceden bellemişindir ben bu gelinin giysileri
giyilcek ben bunu giyecem, ben bunu giyecem herkez onun başında Saten bōle
125 elinden tutup durudur, o almasın bu almasın diye. Hemen gelinin giyeceklēne
ondan sōna donunu zıbınımı alırlā gızlā giyindimi, tabi ođlanlā oynuyo gızlāda
oyun bakıyo. Ordan oğlen olur gini yimeklēni yerlē ; gızlā gız evinden yir
ođlanlā oğlan evinden. O ev sahibi gine misafirine oğlan evindense misafiri onu
yemeğine alır götürü gidē yidirir. Öğleden sōna gine gidēlē herkez gidē oyun
130 oynamaya meydan yerine gızlā gene dovardan bu şekil bōle ođlanlā oynuyo
gızlā bakıyolā gızlā bakālā. Ondan sōna akşamleyn ikindinden sōna gelin
almeye gelinir kız evine. Genelde pek misafir galmıyo gari onnā yavaş yavaş
gidiyolā köyün oğlanları, köyün gençleri galıyo, gelin almaya gelirlē. Gelinlē bu
arada başı yapılmıştır gelinliği giydirilmiştir, şōle bi dene çiçek gorlā gelinin
135 başına krepleri asālā bu şekil önüne pullu gorlā arkasını sepme gorlā, ata
bincektir gelin alırlā gelirlē üç tane yenge ata biner oğlan evinden davullālan
gelirlē. Bi at sağdıç boş atın gelinin atının üstündedir onun üstünde de pullu
vādır gelinin mincē şeye sağdıç minmiştir ona ata eyerlenmiş at. Gelinin
çeyizleride ordan sōnacāzım bu arada eşşeklēnnen gelirlē önceden birkaç kişi
140 eşşekleri getirilē gelilē gelinin çeyizlēni eşşekler ni varsa toplanmıştır gız evin
yakınları toplanmışlardır hazırdır. Eşşekleri sārālā. O şamdanları eşşeklēn
üstlēne sokālā, urganları dakālā eşşeklē süslenir bi defa. Gelirlē gız evinden
gelini ata mindirilē gelirlē oğlan evin büyükleri kız evi bu arada hana oğlan evi
pek heveste gız evi gara gara yastadır gari. Gız evi ağleşmektedir, gızın
145 arkadaşları, ablaları yengeleri, anası bobası büyükleri pütün ordadır. Gelinin
kuşāni kuşatır gine bobası hepside ellēni öptürür yakınları ; ellēni öptürükene
eline para verilir gelinin. Bizde yoktun, şimdi şōle bi şey vardın desem yalan
olur bizde yoktun, bizde hiç bi şey söylenmezdin. Yalnız elini öptürükene
bobası “Çıktığın yer dikendi gittiğin yer mekan olsun.” der. Atı alırlā gelirlē bi
150 köfün korlā bi şey yüksek bi yeri yoksa köfün vādır tütün köfünlēmiz vādır bōle.
Köfünün üstünü sandalye yok köfünün üstünü gelini çıkarılā atı mindirilē biri
atın başından çekiyodur iki kişi gelinin gollāndan tutuyodur davullālan oynuya
oynuya ođlanlā çala çala gırın üstü vādır bizim gırın üstünde durūlar orda hepsī
de ođlanlān hepsī birden oynālā ondan sōna çala çala dolaştırı dolaştırı getirilē
155 gelilē oğlan evine gelini indirilē oğlan evin yakınları oynar orda amcaları,
dayıları ondan sōna ođlanlā gini giderlē davullan konaklānı gidēlē. Sabah kızın
arkadaşları köyün gızları hipside gelinin yanını gider, düğün ertesı günü
Pazartesi günü, gelin büyük küçük onun dahi elini öper. Üç yaşında beş yaşında
kim varısa gelin hepsinin elini öper. Kızlā o çeyize hepsini evini yazarlā evi
160 serili diğildir gelinin ; kilimini yazālā halısını yazālā, çemberini asālā grebini
asālā, donlāna zıbınlāna hepsini raflā vādır, raflara onnarı gorlā şamdanlānada

düver vardır damda düverleri bu şekil sokālā şamdanlānada gelinin evi süslenir. Gelinin evi süslendi mi ordan toplanırlā ellēne birē tane dümbek gelinin eline bi ıbrık, cebine biraz buğday verİLē gidēkene bu buğdayı gelin gine gelinniklēnnen
165 giyimlidir gari gelin gelin olmuştur önceki hali yoktur, gelin giyimlidir guylara gidēlē. Guylāda şimdİ bi darak bi çakı gömerlē ; yenge önce varı bi darak bi çakıyı gömer. Gelin vādımı iki tane toprak gömülmüştür bu şekil gelin vādımı sağ ayāla bismillahirrahmenirahim bi vurur çakı çıkāsa oğlu olcaktır tarak çıkarsa kız olcaktır. Orda oğlan evi hazırlamıştır çerez, çerez dātırlā o gideni gelinen
170 gidene ; orda çerez dātırlā, ekmek dātırlā ordan guyulādan suyu doldurūlā gelin giderken guyuları gidēkene bereket yani buğday atā gidē, gelirken suyu döker gelir buğdayı ekti suyada üstüne döküyo biçsin. Suyu döker gelir ıbrığınnen gelir. Ondan sōna düğün bitmiş olur düğün bitti ondan sōna davetlerimiz vādır. Kız evi üçüncü günü kız evi çārır oğlan evine davete çārır. Ordan gelinen
175 damat bi çıkā köyün altını üstünü gezerlē her tarafını davete buyrun derlē. O gün kız evinde yemek yenir önce kız evi çārır. İki üç gün geçtimi oğlan evi çārır. Bu sefer oğlan evinden münasip birisi yenge mi çıkar gelin çıkmıyo gari... Gelin kırklanmadanı bebek evden çıkmaz. Yalnız bebek olduğu zaman büyüklē goyā ve de büyüyin adı varsa başka ad gonmaz. Büyüklē bilirdi ana buba ben bunu
180 koycam diyemez, nenelē dedelē bilcek. Kıklı kadın çıkmaz kırkı çıkıncaya gadar evden çıkmaz. Kırkı çıktıktan sōna münasip olan yerleri gider çocuğunu alır gezmeyi gider ordada çocuğun koynuna yumurta korlā. Yumurtu ne anlamını geliyo bilmiyom bolluk olsun mu diyolādın acaba. İşte çocuk olduğu zaman un, yağ bömez bunnarı birē tabak götürülē. Herkez gidē birē tabak un gor, bi tabak
185 yağ gor, bi tabak bömez gor bu şekil götürülē gidēlē oraya bırakırlā hani derlēki o tabaya nur dolar. Çok seyrek aġatlā. Tamam üzülünür, aġlanır. Ondan sōna bārılır, çırılır gence dā çok tabi yanılıyo. Yemek dışardan gelir o gün yemek yapılmıyo. Üç gününde bişi yaparız, çörek yaparız yedi gününde gini çörek yaparız. Kırkında saraş yaparız. Saraş aşure, aşure de ; suyu gaynatırsın,
190 buğdayını gatarsın suyun içine o buğday biştimi şekerı atāsın içine önceden bömezden oluyodu, şimdİ şekerden oluyo. Buğdayı biştikten sōna şekerini gatāsın kaynatırsın biştimi bu saraştır. Düğünlerimizde de Cumartesi günü helvā yaparız irmik helvāsı, Pazar günü saraş yaparız. Düğünlerde geleneksel yemeklerimiz dedim ya keşkeklik döverlē keşkektir en birinci yemek şimdİ
195 göveç. Aşçı kün gonum goņđu bişiridi keşkekçi vardı keşkekçi bişiridi. Komşulā, yaşlılā düğün yemēne fasille, nohut tabi goyun kesiliyo zaten goyun kesik etten oluyo, yağlı koyundan olur. Bir de Pazar günü oğlan evinden bi kazan gız evine keşkek giderdi bişirilmiş... Datlımız vardır, datlı baklava. Arife günü çörek yapārız, herkez bende bişirin, Haticede bişirir, Muhtarın hanımıda
200 bişirir, komşu herkez mahallesine daġatır. Baklavalā zaten daha önceden hazırlanmıştır. Gine dışardan misafirim gelir dersin yōrdunu mayalarsın. Gızlā salıncak kurādın ; oğlanlā gurā salıncā oğlanlā binē herkez birē tane urgan getirir ip. Bunu bükelē kalın bi şekil olur, halat olur ona salıncak aġacımız onun

kökünede aldılâ çetlembek âcımız vardı, bak budu salıngeç dalıdır bu balamutta
205 salıngeç dalıdır buda. Yaylanın kızları, bizim köyün kızları toplanmış.
Yaylanın kızları burayı gelirlemiş salıncak minmeye. Oğlanlâ kurdulâmı minerlê
oğlanlâ minê gızlâ bakıyodur karşıdan. Oğlanlâ mindi mindi bittimi kızlâ
yakınlaşmaya başlâ. Oğlanlâ bitirdi mi çekilirlê gidêlê. Ondan sōna gızlâ minêlê
oğlanlâ zaten çok uzak değıldir karşıdaki zîtinin dibindedir onnâda orlâdadır.
210 Onnâ gözlüyolâ orda bakıp durulâdır. Bu şekil salıncaktan kendi bildîni bırakırlâ
gidêlê biz bitirdik siz binin gibisine. Salıncak boşalır gızlâ gelir. Bizim
çucuklûmuzda hıdırellezde çöğür derdik biz. Gidêdik büyük çamlâdan çamları
getiridik hep çucuklâ gari toplâdık, çucuklâ getiriyodu una. Çucuklâ birê tane
ikişer tane getirîlê getirîlê bi meydana olur bu zîtin boyu daha fazla at at üstüne.
215 Onu bi tutuşturulâ yana yana azalır azaldı mı başlardık üstünden hoplamiya
ateşin üstünden, hopla hopla. Millet gēci orda eylenir. Sabah herkez yumurtasını
alan orayı gider, yumurtayı gaynatırsın orda. A sen çarpıştırırcan yumurtanı ben
tokuşturcam yumurtamı orlâda yani köyün bi meydanlık alanında oluyodu
büyük bi çimenlên üstlênde urlâda burlâda bu şekil yumurta gaynatırdık. Çöğür
220 yakâdık yumurta gaynatırdık ; çam dalları çöğür deriz, ateşleniyo çöğür deniyo
gari o... Eskiden benim çucuklûmda pek fazla parlak değıldi. Buğday ekilirdi,
anca yîcēni kaldırıdın, kimi kaldırıdı alırdı yîcēni kimisi alamazdı. Ekiyosun
Allah verise öküzlen ekiliyo tabi motur yok öküzlen ekilirdi. Buğday, darı
tütündü çok sōna birazcık ekersin diyem bu bu kadar üç balya dört balya tütün
225 olurdu. Bostanı yani her evin bostanı olur kavunu karpuz o ekilir. Malda birer
tane olanın iki üç mesela, kır eneği, yoz enek deriz biz unnara. Beş on kişide
goyun bulunurdu. Kır eneği vâdı yoz enek birkaç tane milletin sağnılacak kadar,
yani südünü yördunu kendine çolunu çocunu yiticek kadar. En fazla süt veren
hayvan, enek üç kilo veriyo. Goyun on kişide, on beş kişide yokmuştur yani
230 sürü. Kışın git koyunlâ ölmüş yok yim yidirilmiyo ne olursa Allah ne verise.
Enek birkaç tane fazla oldumu samanın zaten kalmamış az samanın vâ bakâsın
eneğin ölmüş, danan ölmüş. E şimdiki akıl olsa sat birine bak onuna. Ama diğıl
u yapılmıyo damdaki samanın nēse yîcek ondan sōna bittimi bahârın baharı
yakın şubatı ni yisin hayvan dağıdan ne kadar yayılır. Dağıda gezek evi vâdır
235 sığırlara çıkarısın herkez çıkarır, bu gün Resulde gezik o güder gelir köyün
sığırlâna eneklêne öküzlêne öküzlêde vâ. Ertesi gün yakın komşudur ya
Mustafadır, Muhtardır sirtmaç u gezdiri gelir, doyuru gelir, dağıda güder gelir.
Ondan sōna sendedir, ondan sōna bendedir bōle sırayla döner. Ama goyuna
herkez kendisi güder. Eskiden kıt kanât bu şekil geçiniliyodu, tâ şu muhtar
240 gözünü açıncaya kadar. Kalktı bi sondaç vurdu. Bayâ bi yani köyümüzde sulama
tarımı şu an eyi. Köyümüzde traktörlê çovaldıâ yokâ kırkı geçik traktör vâdır
köyde... Çetelê girememiş. Çetelê şimdi giriylâmış, basıyolâmış köylere şurda
Gara çamırda mevkînin adı Garaçamır bekçilik yapılyo herkez tâlasını, bağıni
bekliyo. Dedenin birisi yatsı namazı gılcakmış çeşme vâdır ufak, bi abdes
245 alıyomuş yatsı namazı gılcakmış. Gençlêde o zamanları mesele gençlê gızlâ

yazın mevsim yimiş yimeye gidelēmiş, bağlara üzüm yemeye gidelēmiş. Oğlanlā ayrı gidelē , gızlā ayrı gidelē gece toplanırlā gurup gurup bağlāda yimiş yerlēmiş, üzüm yerlēmiş. Dede orda abdes alıyomuş abdes alırkene gelmişlē dedenin golundan tutmuşlā, elinden silānı almışlā çetelē. Dedede biliyomuş
250 gençlēn geldiği saat oluyo Veli demiş dede. Ne demişlē öten. Yetişin demiş. Koşmuşlā gelmişlē o zamana gada dede ey deyinceye gada dede çekmiş almış silahını çetenin elinden. Çēmi tüfeği halada belki duruyodur o tüfek, dolma tüfek. Çetenin tüfeğini çēminin tüfeğini almış elinden kendi tüfeği onda galmış. Onnā gelmişlē yakalamışlē öldürmüşlē birisini öldürmüşlē öbürleri kaçmış
255 öldürmüşlē. Tabi bi dere geçiyo orda dere vā altına atmışlāda yarı üstünden kakıvēmışlē. Şu Dazyurdun altında gine yaz günü birisi bekçilik yapıyomuş duymuş duydı gibi adam atmış duvarın içini kendisini bakçilik yapan korkuyo tabi ya. Demiş nerdeyiz biz Kel Ortuköyünün üstünü çıkā varız bizi ellēnen tutālā öldürülē diyorlāmış. Çok dolaştık yav bu köyü nası gircez, girsek yakıcaz
260 ama giremiyoz öfkemizi alamıyoz girsek bütün ezelden beri köyümüzün büyükleri devamlı beklemişlē köye. Kel Ortuköy diyorlāmış kel küçük. Kel Ortuköyün üstüne çıkar varız da diyorlāmış ellēnen tutālā öldürülē bizi diyorlāmış. Ordan geliyoz ordan silah sesi geliyo ordan girem diyoz öbür taraftan silah sesi geliyo köy devamlı uyanık bu köye nası gircez biz diyorlāmış. U adamda tabi
265 büzülüyo arkada duvarın içine atmış kendisini dinliyo ya o anlatıyomuş sōna. Sōna bide şey olmuş Zümbüllelē altı esenin bubası bütün eşkiyalık yapmış her köylere giryomuş. Dedem annemin bobası gece geliyomuş onnā guzu gızartmışlē bu geldiniz yerde çınar çeşmenin altında öbür tarafta ormanda dedemde hiç yani yoldan gelmemiş hep ormandan gelir gidermiş. Guzu
270 gızartmışlē yiyolāmış. Selamı aleykim gel mora gel yiyem gel . Afiyet olsun siz yiyin demiş. Len demiş altı patlak altılı bunnā hep senin başının altından çıkıyo eğer demiş benim köyüme demiş birinin burnu kanarsa bunun hesabını sene sorarım ödettirim bedelini ödettirim demiş. Eğer demiş senin köyünden bir tavuk tavuğun ganadı gırılırsa bunun bedelini ben ödıcem demiş öteki eşkiyanın başı.
275 Köge birlikte beraber beklemişler köge. Gece oldumu çıkarlāmış av gibi beklerlēmış... Şimdi bunnā yavuklu olmuşlē evleride bitişik dip komşu. Oğlan gıza Cuma günneri nişanlına çiçek gönderiz, çiçek gönderi gızlā. Oğlanda gıza çerez gönderi. Oğlan gızı çerez gönderdine gızın adı Şehriye gıza çerez gönderince oğlanın anası oğlanı dövüyo yuka açıyomuş niye diyo çerez
280 gönderdin o cingen adlı gızı diyo, oğlanın anası, cingen adlı gızı niye çerez gönderdin sen diyo. E evleri bitişik gız duyuyo yuka açıyo oklaveylen oğlanı dövüyo. Ondan sōna tekrar oğlan çerez gönderiyo çucuklālan göndertir gız geriye gönderiyo yavuklusuna. Diyo ki bunu diyo verin anası oklācılan döver onu diyo gız. Burdan ara açılıyo ayrılıyolā. Gızın anası ne diyo ufak çucukları
285 vāmış eskiden çoluk çocuk tekrar şimdi iki çocuk üç çocuk kızın anası çucuklān eline ekmē veriyo elinizden diyo ekmeği köpeklere aldırısımız yavuklusunu elinden aldırımış oğlan gibi bakar kalırısımız diyo gızın anası. Oğlan bunu duyuyo.

Kızlan anası çamaşır yıkameye giyecek yıkameye yani gidiyolâ dışa köylêde su
yok dışı giyecek yıkameye gidiyolâ be sefer arkalândan almaya gidiyo kaçırayım
290 diye silahınna. Direniyolâ kaçmıcam gız anasını sarılıyo. Köpek sârıyo köpeğe
attım demiş yani köpeğe silah atıyo anasını vuruyo gızın anasını anası
hamileymiş bir aylık mı ne hamileymiş hem anası ölüyo hem o çocuk ölüyo.
Alıyo gızı dağa kaçırıyo tecavüz olayı vâ üç ceza yiyo. E tabi ahıyolâ, mahkum
295 ediyolâ mahkeme mahkeme idam kararı. Diyo ki beni müsâde edin seside çok
güzelmiş türkü söylüyomuş yani türkü söylüyo gari idam olmazdan önce.
Bobasını diyo elli lira istemişlê elli koyun, buba diyo elli tane goyun sat.....

YER : Asmacık Köyü (XII – 1)

KONUŞMACI : Himmet Aybet

YAŞI : 72

TARİH : 1 aralık 2004

KONU : Köyün nüfusu, köyün kuruluşu, kız isteme, askerlik, yağmur duası.

- 01 Yüz hane, yerlisi bobam eskiden Uzunlâdan gelmiş burda evlenmiş. İç güveylîne gelmiş burayada burda galmış burda bobam. Biz burdu dünyaya geldik hepsine. Daha başka ni sen sor gızım. Hepsi yerlisi hiç yabancı yok. Üç dört tene Ezerbeycandan galdı gâlin geldi uda u gada geri kalan hiç Kürttür, Türktür bi
- 05 şey yok. Hepsi yörük aslımız yörükte bu köye guran asmacık varmış burda Asmalı Hasan dëlermişte guruluşu, tarihini bilmiyon. Burda tepe vâ burda asma ekmiş burlara üzüm ekmiş işte Asmalı Hasan demişlê Asmacık burası öle galmış. .. Gız istemê ekseri ben gidiyom beni salıyolâ. Varıyom ben Allahın emrinnen diyom ben mesela işte Fatmanın oğluna Hatçenin gızını Allahın
- 10 emrinne istemê geldim veriyomusun diye veriyoz dëlêse onnâ bir hafta sonu gel diyolâ. Bi hafta sonu cevap veriyolâ. Biz gidiyoz nüsük takıyoz. Düğünlêmiz doalanda olur, davullanda olur ekserisi doalan şindi, mevlütler olur. Şindi düğün başlıcaz öle mi tabi neşan verdik daktık nüsük daktık neşanlandı şerbette birê şerbet gezêlê böle oraya herkes halini göre para atâ üç milyon beş milyon guveti
- 15 nîse bu şerbet içtî zaman. Ondan sôna düğün hazirlîni yapçaklâsa yapâlâsa gidêlê bi düğün gününü gorlâ on gün sona yâhut on beş gün sôna gidêlê çengiz Manisa'ya gidiyolâ dükkanlara ordan işte çengiz alıyolâ bizim burda pullu bêz bilem vardır böle, eski şîle böle. Bizim gelinlê şindi evlêde vardır böle pullu bez yapâlâ bi kilo gadâ pullân zor götürü gâlin bunnarı böle ağır gelenek böle. E
- 20 sabası düğün oldîn sabası işte gaynınasımın yanını gelir gaynatasımın yanına gelir ; bunnân ellêni öpê. Ondan sôna düğünlêmizin bizim böle bi asri bi düğün olmaz yâni hani çalgıylen şe normal düğün olur yâni , üç gün.İlk gün burdu dübek döğülür bak şu dübeklê vâ buydey dövêlê ilk gün o dübek döğüntüsü derlê ona , dübek düğüntüsü gün o gün dübek döğêlê yimek hana o gün başlâ düğün
- 25 evinden ne gada kişi gelse gelsin köğün halkı bütün yimek yir orda dübek döğüldüğü gün. Ertesi gün aş ocâ dêriz misafirlê gêlir öğlen sonu gari mesela Cuma düğünü oluyo gari Cuma diyem Cumartesi misavirlê gêlir akşama gada onnâ durâlâ yapâlâ akşam gidencesi gidê galancası galır. Ertesi gün gâlin gelecek gari dimi akşamüzeri bu akit oldu mu gâlin taksiylen goncak eskiden atı
- 30 bindiridik Eskiye anlat dedin gari eskiyi anladam tabi. Şindi bi Cumartesi gün biz neşanı tikêlê yakıyı gâşıyı göyün gâşısına böle bi hedef tikêlê avcılâ ona tak tuk kim hurasa o neşanı düğünde kesilen goyunun, dananın, tosunun onun kellesini ona verilê on dene yirmi dene avıcı çıkâ tüfekler aşâ yukarı kırk elli dene olur tüfeklên uçlâni herkez birê dene bez bağlâlâ hediye . Doğru onnâ
- 35 düğün evine o kelleyi alırlâ hurulan (.....) huruyerlê ona dolaştırılâ onada akşam tabi muhabbet yapıyolâ içki yoktur bizim. Mesela o gün bitti ertesi

gün misavirlē gelir gene saba meydan yerini çıkālā oynālā gezēlē tozālā ögle
sonu oldu mu bu akit oldu mu atlān hazırlālā eski günlē bunnā eski Şile gelinin
atı ayırırđı gari o onu sağdıç pütün köyün içini dolaştırır bōle. Pinē üstünü lak
40 lak lak gālin dūřmesin diye (.....) beygire onun yanında iki dene gelin alıcısı
derlē görüyonozdur akrabalāndan mesela senin gardeşin evlencek demi birini
seni yapālā aynı bōle gelin gibi yüzünü örtēlē bi dā pindirīlē onnā gālin alıcısı
varīlā davullā gari evin önü al bakām gelin bōle ıkarmazlā garik bi saat iki saat
aldırı aldırı aldırılar velāsıl ondan sona gelini pindirīlē götürülē. Eski günlerin
45 halleri bōle başka bi Şey yok . Davetlere eveli gızın anası ārā güveye hatta
evresine köyün hepsini ārā yimeye üç gün sōna beş gün sōna onun guvetini
göre yāutta bir hafta sōna ārā. Ondan sōna oğlan evi ārā gız evine unnā davet
edē gari. Askerlik hatıramı anlatsam çoğ uzun gitçek askerde bi deli oluverdim
bōle bir yazın çok uzun . Askerliği Yunan hudüdünda yaptık İpsala Edirne ‘nin
50 İpsala kazasının Kāpuzlu köyü vādı. Meriç bōle Yunanlan yakın garşı garşıya.
Orda başımızda komutan vardı bi , onu bi döğdük orda gari hatta İzmir
Seferihisarına her gün telefon ediyo geldi yanım bile geldi buraya gada geldi.
Velasılı bi deli olduk saba gada onnā urlāda uyutmadım. Uzun anlatsamda iy
geçti askerlīmiz Yunan hudüdüundaydık orda İpsala, Enez, Keşan.... İstanbul’da
55 eğitim gördük eveli. Recepli görülen Recepli Rahmanlā şurda İzmir’in köyü,
Uzunlā şurda Süngüllü burlāda köylē bunnā. Burlān gırımsal işte aynı bōle
gördİN gibi kariban yerleri. Bi dā deyim biz de iki dene torun vā. Başka ne
anlatayım burlā kariban yeri birē inek ikişer inek bunnālan on kilo yirmi kilo süt
veriyolā onna idare olunuyo . Yağmur duasını çıkarız her sene çıkarız. şindi
60 eveli bi bi söyleriz mesela biz yağmur duasına ıkaz sen ne veriyon ... obanlā
vardır köyde onnā birē dene guzu veriler kimi dana verir kimi para verir.
Bunnarı toplarız bi keşkek yapālā eveli nohudundan, etinden ondan bundan
bütün evre köylēn böyle hocalānı güzel okuyanlānı getirīlē onnā guran okurlā
mevlüt okurlā tabi gününe belirtİne mesela diyem bu ayın on sekizi yaut
65 yirmisinde duamız vā Asmacık köyünde hep bōle bütün kōler kāt gönderiz
buyrun diye...

YER : ASMACIK KÖYÜ (XII – 2)

KONUŞMACI : ELİF TANYERİ

YAŞI : 54

TARİH : 01 ARALIK 2004

KONU : Düğün adetleri, doğum adetleri ; nazar, kırık çıkık vb. hastalıkları iyileştirme yöntemleri, kış hazırlıkları, geleneksel yemekler, halı dokuma , aşure ayı...

- 01 Benim kızım eskiden kız istemekte şē yapıyoduk oğlan tarafı gelir bizde eskiden görücü yoktunu. Oğlan tarafı gelirdini bubamızdan isterdini. E bobamızda hayır demese sen istiyomu kızım dedī zaman istiyoz derdik biz. Tamam o iş oluverdi pitiverdi o iş. Eskiden bişeyimiz yoktunu bizim. Ondan sōna isterdini oluverdini
- 05 o iş piterdini haftayı nişanımız var derdik. Haftaya nişanımız olduktan sōna gelirdi oğlan tarafı dakādını üç altın nüssük yoktu kızım zaten. Üç altın dakādını tamam o iş oluverdini. Bir ay sōnu tōbu değıştiridik biz tōba derdik biz heybe tōba sini yoktu eskiden. Tōbaya oğlan tarafı beş dene gari olurdunu bi de oğlan anası olurdunu kız evini gelirdini onnarı getirirdini. Orda kimisini çerez
- 10 olurdunu, kimisinde bōrek olurdunu kimisinde keyim gecek olurdunu nişan giyeceğı. Bunnarı kız tarafını gorlardın orda davetlēlerini kız tarafı davetlēdin oğlan tarafına. Ondan sona yidirdilē içirdilēmi ondan sōna dālırdın millet. Ondan sōna hafteye kız tarafı oğlan tarafına gidēdini bi tutam çiçek oğlana ; aa telden yapıyoz kız yapıyo nişanı kız yapıyo. Oğlan tarafının şapkasını sokādık
- 15 böle. Ondan sōna şapkayı sokunduktan sōna her Cuma gönderiz biz çevre deriz biz çevre pullu boncuklu bureye bureye sokādık. Ondan sōna onnarı soktuktan sōna o bir ay onu gezdiri o oğlan gezdiri. Ondan sōna bir ay sōna çıkarı onun müddeti pitiyo gari ya her cuma gari undan sona üç senemi beklīcen beş sene mi beklīcen her cuma çiçek gider telli çiçek. Aa küçücük olur mu hemen böle
- 20 şapkaya sokulur, o çevre ayrı. Bunu iki kere yaparız bunu böle burayı sokarız böle burayı hı çeketin cebine sokunulur bu. Ondan sōna o bir ay sōna o çıkā onun müddeti pitē gari. Çiçek her Cuma emi beş sene bēle emi üç sene bēle o her Cuma gidē kız darafı götürü una bōrelen, datlıylen götürülē una. Ondan sōna onu göttülēmi evlenme şesinde pitē o. Ondan sōna evlenme yapām der oğlan
- 25 tarafı gelir kız tarafına. Sözüm onun vakidi gelir düğün yapmā gelir. E ne oldu o yapam mı yapam beş seni bekliyoız gari. Yapam mı yapam hadi sabah nekaya gitçez Manseye ondan sōna nekaya gidiyoız vāriyoız orda nekāmızı yapıyoız. Ordan birez gālini eşālā alıyoız, damate eşşa alıyoız. Hadi eskiden zaten ev düzenlememi vādını ; bi halı bi kilim tamam o iş pitiyo. Gālin giycē alıriz takı
- 30 deriz takıları alıriz ā giycek giycek böle üç etek üç eteklē vādı. Gālin giysisi işte üç etek takı deriz biz. Taka taka hı bōle burlādan bōle kasarız eteklēne. Ordan usgarı babuç alıriz usgarı babuç deriz gari biz parlak pabuçlā olur şōle. Onnarı alıriz işte ordan sona dönē gelimiz as bi ki basma alıriz. Ā pitē gari üç altın tamam pitiyo o. Sarı lira altın deriz ya dakınıyoız işte dakındı mı o üç altın yetiyo

35 bize bide oğlan veriyolā gari ya. Nüsük bilen yok. Ondan sōna damam o işi
pitiriyoz geliyoz. Neymiş sözüüm on gün sōna düğün okuncak davullu mu
mevlütlimi. Davullı gız tarafı davullu istiyosa davullu oluyo, davullu olcak. Ey
ya hadi davullu yapıyoz. Ondan sōna üç gün düğün, üç gün davul dōdürüyo gari
40 gız evi ha. Aman gälindi gälin oluyoz gari. üç davul dōdürdük mü ondan sōna iş
pitiriyoz. Gälin gäliyo gari Cuma gün başlıyo düğün kapalı Pazar gün pitiyo.
Ondan sona gelin geliyo doak sabası deriz biz doak sabası olur gaynı tarafı aş
pişiri köylüleri çıra gälin evinden gidē oraya hepsinin elini öpē orda yimek yapā
ondan sōna onnarı yaptı mı yidiri içiri gälin evini gelir. İşte bunnā eskiden olan
şeylē. Davet işi bizde yok gari o bi günlük o. Ha bi gün doak sabası gün deriz
45 biz gälin geldī gün sabası gayna tarafı yimek yapā o gari köylüyü çırıyo gari
gälin aldım diye. Ondan sōna köylüyü çırıyo yidiriyo , gälini getirip gidiyo evine
gaynınının evine gidiyo gälin orda hepsinin elini öpüyo. Üç gün sōna gız tarafı
oğlan tarafını çircāsa çırıyo çirmicāsa çirmıyo kendini galmış bi iş tamamı varsa
çırıyo. O da güveysini gızına oğlan tarafına çırıyo cinsini cibilletini çırıyo o da
50 yemek yapıyo. Bizim sünet düğünü güzel olmuyo burda doa olur bizim burda.
Toplarız iki üç çocuk bi tarafı yapçāsa iki üç çocı kırktırı sünet mevlüt okudur
işte u gada. Gälini beygire pincerdik biz gari öğle sonu oldu mu saat birdi ikide
gari oğlan tarafı gelir nī pincen beygire mi pincen āşam yayan mı gelcen geri.
Atlan gelisen galabalık oluyo hindi davul düğün oldī zaman ata piniyosun bölü
55 dolaştırılā atlan gari pek güzel olur. Kafanı böle düzēlē çiçeklē sokālā şöle şöle
böle sıralālā ama gari çok güzel olur. Ondan sōna onu yaptılāmı atı pinēsin anan
evinden gezdirile gezdirile davullan evini indirilē. Ondan sōna burdu çalālā
oynerlē gençlē gelinin yanında, çaldılā oynadılāmı millet bi dālır. Erken geliyolā
gälin ya iki de piniyo āşamleyi yeniden bi dā toplanır gençlē bi dā oynālā damat
60 gelesi gada. Ondan sona damat geldi mi millet dālır. Genç odaları gençlē
toplaniyo erkeklē de mi erkeklē toplanıyo. Onnā toplanıyolā kendi havalānda
oynuyolā davulcuları oynattırıyolā kendilēni davulcuları çaldırıyolā oynuyolā.
Kına yakıyoz, kınamız çoktur bizimde kendi havamızda yakarız biz iki üç karı
toplaniyız böle kına gecesi yoktur bizde. Bi tarafını yengesi yakā bi tarafını abāsi
65 yakā oğlan tarafından gelir bi yenge. Çocuk olur ilk çocımız oldī zaman hiç
zaten köyde doğduk kızım biz. Ha ha yerlisiyin. İki çocuk doğdum ben ikisinede
burda evde doğduk ne ebe aradık ne dede aradık zaten bizim zamanımızda yol
zaten yeni yarlıyodu bu yol, yeni yarlıydı bu yol, bu yol Mansaya kitmiyodun
bile. İkisinede ben aha burda doğdum ertesi gün kalktık yavrum işimizi baktık.
70 İşimiz neyse enek sağcāsak goyun sağdık. Bubası godu çocın adını tamam.
Pengamber adı gonur, nese benim ebem Aşeymişmiş Aşe goduk, benim ebem
neymiş Fadimeymiş Fadime gorduk. Bizde öle şarkıcı markıcı adı gomayız.
Baklava yaparız, bir ay oruç tutarız. Ondan sōna bayram gün herkez az
kocamanlān ellēni öpmeye gelilē. Onnarı bayram şekerı dādarız. Ā ilazım değıl
75 gari. (Komşu kadına cevap veriyor.) Had sağol eyi eyi. Nışanlılāna gonuşurlā
bayramda gızlā. Bizim burlāda azıcık azıcık unnā çıktı gari. Evelden beri öle şey

bilmiyoduk biz. Öle fazla uzun uzadıya yapmazlā bizim burlāda nişanlı
galsalāda fazla gonuşturmazlā gız tarafı gonuşturmaz. A böyle ne gerek çok
oluyo ya : almayıveriyolā bilmem ne yapmayıveriyolā ondan onun için
80 gonuşturmuyolā. Hinci diyo ku adam sen onnan laf olmuşun diyo ben nasıl alcan
seni diyo. Bunun için ondan gonuşturmuyoz biz fazla gonuşturmuyoz biz kızları .
Gadın işi nereye gitsen zor demi a yavrum. Bak şimdi ben sabahtan beri
telezyonda değiniyon komu geliyo komanın üstünü koma geliyo garının üstünü
bi dā garı geliyo bu olur mu . Komu diyolar garının üstünü garı geliyo. E
85 yavrum o gada garı ne bu erkeklēn gıymatı. Şımartmıyoz yavrum işte
gonuşturmuyoz garı biz di ya. Atāmı gızım ? E biz gıyamıyoz a yavrum nereyi
atçan adama. E bi dā bulunmayıverse korkuyoz ; okumamız yazmamız mı vā
bizim. Yaşayamam ya yavrum otçaz garı baraba ozman ikimiz baraba otçaz garı
o zaman. Gelsin garı otusun dēcez. O zaman garı bişey düşüncek garı nenen o
90 zaman. Gadın sesi prokrāmı diyolā ben bilemiyon onu gadın sesi prokrāmı
diyolā ya benim okumam yazmam mı vā yavrum nenen cahil, nenen öyle gödün
gibi değil nenen zır cahil. Ben oturuyodum teminden beri onu değiniyodum. Bir
ay okul kittik garlā okuluna, okul çıktı kittik. Ali okulu dedilē biz gittik. Zaten
biz okumak yazmak bilimiyiz canım adam kırk yaşını girmiş elli yaşını girmiş.
95 Bu eve mi tüşüncen kalkıp urda yazıya mı tüşüncen. Bi ki gün gittim gızım ben ĩ
olmucak. Zaten bi çocuk vādın benim de götüp gidiyodum yanıma o da
durmuyodun, temelli kafam garıştırıyodun. Ē dedim bi gün napçālā beni dedim
ben öğreten güldü. Harifleri tanıyom birbirini tutturamıyon yavrum garı.
Harfleri tanıyom tutturamıyon birbirine, zor dimi yavrum dimi. Şindi deden
100 götürse gidiyom ben götmese oturuyon a burda. Nereyi gezmē göttī zaman
Mansa'ya şeye gittī zaman oturuyon garācı bıraktī zaman garaçta öle oturu
goyuyon. Geçen sene göttü kitti okula şey aman Mansa'ya dede, dedēn
arkasından gidiyodum ben gidēkene gidēkene kafam çok ağrıyo benim öle
şeharlere gitten sōna önüm bakmışım bi beton direği çāt hurdum kafama. Dedi
105 bi baktı arkasını ne oldun dedi kafamı yardım ne olcak beton direkte dedim ben.
Dede işlemedi benim deden olan yükü benim sırtı cahildi sardı. Yapmıyo dede
yapmıyo. Gayve bizim on dört sene çalıştırdık hinci damat yapıyo damat işi gitti
dedi bakveriyo. Elli yedi mi elli sekiz mi dede. Nenēn ağzı berbat hem deden
ordan debelenemicek. Debelensin dedēn anasını ağladırım. Yavrum ben genç mi
110 olurun hiç. İki gızım vādı onnāda çok oldu ev bark saybi yapalı. Bi dede vā
erkek olarak. Dedenin gıymetini biliyon. Dede benim pek bilmiyo, ben dedenin
iy biliyon. Benim gaynanam vādın emmen geldīm yer zaten beş tene oğlandı.
Ben bi evin bi gızıydım. Dede ortancaları beş oğlanın ortası. İyidin gine ya
haklıyoduk birbirlēmizi, ikimiz patı geliyoduk böle, yırtıyoduk ikimizde
115 birbirimizi. Öle işte geçindik bu zamana gettik ondan sōna gaynana gaynata
öldü. Merzimenden gagıtmalı mı altına odun atmalı mı demezlēmī a yavrum.
Yandım gelin dedikte altına odun atmalı mı. Almācādım seni yav almıcādīm
istemiyon gaynamı böle diyo. Ben seni almıcādın oğlan aldı. Gidiyoz eme biz
yukarı tarafı gidiyoz Poyracık tarafına Bergama ovasına. Pamuk toplamaya,
120 üzüm kesmey hepsine gidiyoz. Gine de iy oluyo gavgı etmesi yapması iy oluyo

- gızım ya. Gavgı istiyosan yap ; kendin güveniyosan hemen git kocaya. Yav
iykene iy olur da sōna sōna canı istemiyo insanın a yavrum. Uzunlā vā,
İbrahimlā vā, Ercepli vā, Sakallı vā, Garasünlü vā , Pünar köy vā sen zaten
Pelidalanı biliyosun işte urlā vā. Bizim Eselē köyünden gelmiş buranın insanı
125 Eselē köyü derlēmışmiş. Bu Eselē köyü dālmış burayı gonmuş o yörük, o burayı
galdıktan sōna iki üç kişi galmışlā onnā. Bizim burda Eselē derlē böle bi kısım
insanlā vā Eselēdensiniz siz deriz biz. Biz öle duyardık. Bu köyü onnā
gurmuşlar. Eselē köyünden bi dedeylen bi neni gelmiş onnā gurmuş bu köyü. O
gündür bu gündür tabi Eselēn tabi burlāda eserleri vā daha. Gittim ya canım
130 geziyom ben dede gezdiriyō beni. Aydın tarafını gittim, Bergama tarafını, Gıbık
tarafına orlara götürüyō dede gidiyom ben orlara. İzmir'i giderin Aydın'a da
düşünü gittik. Eskiden beri burda öğretenlik yaptı sekiz sene öğretenlik yaptı
ondan onun o oğlan everiyomuşmuş oğlan everiken davetiye vedi orayı gittik.
Dört saat yol gittik orda arabayla gittik benim damatın arabası vā kendi
135 arabamızlan burdan pindik Aydında indik. Böle düzlük şehir çok güzel. Anam
gari bi şey yeri vā çok güzel gari gâlin gettikleri yer var orası salonmuş. Ordan
gelcēm gelmedi. Gençlîimde olaydım orlāda goca bulurdum urlāda tabi
ehtiyarlîim denk geldi ya galmadım. Gınıkta güzeldir çok Bergama o gada güzel
değil. Orlāda deve küreşi şey oluyo o tarafta deve küreşi yapālā o Gınık
140 tarafında. Sabah gidiyoz aşamleyi dönüyoz deve küreşi pittin sōna geliyoz.
Yimek kendimiz yaparız, tüp götürüz küçük tüp götürüz orda yimēmizi
kendimiz yaparız, çayımızı yaparız deve küreşini bakarız davullā şeşe çalālā
orlāda unnarı izleriz. Aşam üstü millet dāldımı pineriz arabaya burayı geliriz.
Burlāda oluyo o, baharın oluyo gelde baraba gidelim sennen. İlkokul vā,
145 Sakallıya gidiyolā orta okul vā. Bi şās açtı ya orayı o çalıştırıyo ortaokula. Pitiyo
ondan sōna. Giden çocuk çok serek bizim burlāda bi şey çıkan olmuyo yavrum
yav. Nêrde yavrum zengin insanlā bu köyde zengin nerde. Yağlan sovanı üstünü
zorlan yakmadan gavuruyoz gızım. Hani gavuruyosun ateşte ya yağlan sovanı
tüpte bazı yanveriyo yağ az geliyo ya aynı öleyiz biz. Yağ az geldi mi sovan
150 yanıyo. İşte aynı bizim zenginlik böyle, zengin dēliz. Birimizde iki enek oluyo,
birimizde üç dört goyun oluyo. İşte bunnan geçiniyoz. Onu yapıyoz canım
buyday ekiyoz, arpa ekiyoz bunnarı ekiyoz püçüyoz. Ondan sona kaldırıyoz inek
goyuyoz yerine goyuyoz. Ondan sōna güz nevsimi geliyo pamuğē gidiyoz, bir
ay gada pamuğē gidiyoz. As pamuk topluyoz orda as günlük parası alıyoz.
155 Ondan sōna onnā o parayı aldık mı Mānsaya bazarlanmā gidiyoz, şalvarlık
almaya. Mānsaya gidiyoz gari şalvar alıyoz bi çevken alıyoz, başımıza bāz
alıyoz. Ondan sōna süslende süslen gari. Gelmişin evlātım (torunu ve kızı geldi)
ge bak. İd dirseği çıktı zaman mı böyle yapıyoz goca gārlā yapıyo yalnız
okuyuveriyo. Bi tek okuyoz yo yo bi gün onu yapveriyo o pitiyo o. Siğili de
160 okuyoz böle çeviriyoz onun tüştîni anlayamayız bilen zāten tüşüyo o. Okuyup
geçtimi zaten anlayamıyosun gari o kendi..... tüşüyo elli oluyosun ya o da bi
kere . Onun otu yok onu duzlan yapveriyolā böle duzlan çeviriveriyosun o
tüşüveriyo zaten anlayamıyosun. Bunları goca gārlar yapıyolā bunnā toktor işi

dîl. Gırık çıkık İsmaili vâ İsmailiye gidiyoz gırık çıkık yaptırmaya. Orda
165 gırımız çıkimizi bi dedi yapıyo ordan burayı çıkıp geliyoz. Ondan sona o filan
gün bi dâ gel dedî zaman bi dâ gidiyoz. Bel ağrısınada gidiyoz o onu çok
anlamıyo toktor gibi anlamıyo. Onun için gidibilisen git Mânsa'ya gidemesen
burda oturugo yatıgo. Ni yavrum ni ; Mustafa dedesinin adı gızım bu Küşüm,
Küşüm. İşte öle yavrum bizim işlê, işte böle gırık çıkık oraya gidiliyo. Nazarda
170 okuyoz â yaptımı bi esniyoz. Ondan sōna nazar bölünüyo gari. Heç bizim burda
yok öle şey olan yerlêde vardır belki de bizim burlâda yok öle şey ; biz okiyiz ē
yaptımı ondan sōna pitiyo. Memed Ali hoca bilmiyoz ki yav yapperiyo diyolâ
yıldızlamaya bakıyo diyolâ amme bilmiyoz kı . Nişanlancak olanlâ, ayrılacak
olanlâ sōrup geliyolâ ya nasıl şey bilmiyoz a yavrum. Büyü yapmıyo ya
175 büyümü yapâ, büyü yapmıyo da öle bi şeylê yapperiyo heralde. Sözüüm ben seni
a böle okuyuverin ya aynı o da bi şey okuyuveriyo yolluyo sene, sen denk gelsi
geliyo denk gelmese galyosun. Anam anam yavrum ne garlâ yâyo ; dizmelêlen
dizmelêlen gidiyoz böle dizme keyiyoz â. Yarıyı gada dizme, gardan gidemiyo
; gardan adam yapıyolâ çocuklâ. Pazara kitmemiz yavrum her hafta her perşembi
180 gidiyoz ya . Yapıyoz ya çovalları tēzek dolduruyoz, çovalları tēzek dolduruyoz
hayvan gübresi, ödun kestiriyoz bunnâlan kış hazırlı yapıyoz işte. Yıcek nas
gerek oluyo gari. Bölcelê, fasille alıyoz onnâlan hallediyoz. Makarna yapmıyoz
hazır alıyoz hazır. Salça yapıyoz. Nenişteyi mi diyon ıslıyoz on beş gün duruyo
o, on beş günden sōna bi dēkme atıyoz suyunu akıdıyoz. Ondan sōna o suyu
185 aktıktan sōna keseliyoz. Orda daş gibi donup galyo ordan çıkarıyoz sinin içini
döküyo, ondan sōna guruduyoz. Helva yap, pelte yap ni canın istiyosa yap gari
sen. Saraş yapıyoz buydeyden yârarız, onu saraş deriz biz pişiriz böle gazanda.
Gazanda pişiriz, şeker atarız, çok datlı olur. Düğünlēmizde keşkek olur, saraş
olur, makarna olur, mantı olur, patetis aşı olur, et keseriz hindi düğünlêde dana
190 bakarız biz danı keseriz. Dana keseriz keşkek yapçâsak goyun keseriz... Bunlâ
hinci bak pindiriken görcesin sen sırtımız pindiriyoz gezdiriyoz gezdiriyoz
uyucâ zaman yatırıyoz. Sokaklâda gezdiriyoz park mark aramıyoz zaten her
taraf park... Dokunuyodu as dâ evel dokumuyoz bi ki seneden beri dokumuyoz
gâri. Kendimiz yapıyoz kök boyası Sünbüllüde boyattırıyoz. Ondan sōna
195 yapıyoz , hazırlıyoz tōzüyo demir ağaçlara tōzüyo böle aşâ yukarı. Çözüyo
çözüyo ondan sōna ilmek atıyoz. Pitesi gada uğraşıyoz ; beş günde çıkarcâsan
beş günde bir ay çıkarcâsan bir ayda. Sâde halı dokuyoduk, kilimlê dokuyoduk.
Halıcılâ geliyo Melemenden geliyolâdın, halılâ o namazlaları alıp gidiyolâdını.
Kaç paraysa yüz elliye mi alcak iki yüze mi alcak alıp gidiyolâdını. Ondan sōna
200 biz bidâ çözüyo böle bidâ dokuyoz çok dokuduk gızım biz çök... Orucunu
dutanımız tutuyo, tutmayanımız tutmuyo. Aşure öleştiriz bi gazan pişiriz her evi
veriz. Böğün biz pişçēsek iki üç kişi bi yakaya gelip biz pişçēsek başka gonşulâ
pişimiyi. Ondan sōna biz pişiriyoz o gün her eve dâdıyoz. İki gün sōna öteki
gonşu pişiriyoz, iki üç kişi bi yakaya geliyo onnâ pişiriyolâ onnâda her eve
205 dâdıyolâ. O aşureyi öle pitiriyoz, aşuremiz öle .Oruç tutanımız tutuyo

tutmayanımız tutmayı... Lamba vādını bizim zamānımızda, hı benim zamānımda
lamba vādını gandil derdik, ilkmen derdik, ilkmen olurdu acıcık gaz
doldurduk, bōle üstünün camı yoktunu, bōle şavuk gidibildī yere gada
gidiyodun ōle. Azıcık gaz dolduruyoduk bōle dibini buraya otutturuyoduk onun
210 şavkuna bōle evin içinde oturuyoduk. Dedi camiye gidiyodun, ben evde
oturuyodum, neneñ evde oturuyodunu. Bōyle gayve yokkana. Gelmiyomun
geliyoz, geziyoz. Yav senin çocuk durmadı mı benimki böğün çok durdu. Yav
benim odunum yoktun, senin çırpın vāmıdını işte bunnarı gonuşuyoz. Yav sabā
hiç pişçek aşımız yok e ben seni vereyim bi avuç, ölü diyoduk. Yōluktuk
215 eskiden biz. Çocuklāmız çok inat üşüyo odun çırpımız yok diyoduk sobalā
yoktunu eskiden hiç benim gālin oldīm zamanda a burda bacalık vādın bi bōle o
bacalıkta harladıyoduk oceğe ayaklāmız bōle yapıyoduk ısıdıyoduk orda. ..
Toplamaya gidiyoz toplamaya sırtımızlan dā ben sabah gettim. Dede ondan
gocamıyo. Tabi ya ben gittim dede duruyo. İnek sulamaya gidiyoduk başını
220 bağılyoz ineğin, çeşmede. Ondan sōna yīcek döküyo önüne e çıkıyoz zāten
üşüyoz soba mı vā bacalıkta ocā yakıyoz. Zaten ıslanıyosun gari gardan
dōnuyo, üşüyoz benim kaç sene bu bacaklām tutmadı, keç sene ā burda çökerek
süründüm. Dedi yaptı, çīrmamı canım deden başkası ustalā bulmuş yaptırmış.
Ondan sōna beni aldı gitti .Otuz iki, otuz üç sene oldu bu ev yapılalı.

YER : KIŞLA KÖYÜ (XIII – 1)

KONUŞMACI : Hasan Gürcan

YAŞI : 58

TARİH :29 Kasım 2004

KONU : Düğün adetleri , köyün kuruluşu, askerlik hatıraları.

- 01 Benim adım Hasan Gürcan bin dokuz yüz kırk sekiz doğumliyim. Bizim burda
kız isteme , kız isteme şu şekilde oluyodu dâ eskiden ; hiç kız oğlanı görmez
oğlanda gızı görmez. Annesi bubası münasip görür işte filancôn kızımı istemē
gider. Unnarda bakā düşünürlē danışırılār münasipse oğlannan kız birbirini heç
05 gömeden nışanlanīlar bunnar. Nışanlandıktan sōna kız oğlandan devamlı kaçar ,
yani oğlanı nerde görse ondan kaçar artık konuşmaz kaçar, Ne zaman
düğün olcak bi zaman geçti tabi nışanlı. Seleleri getirilē götürüler efendim sōna
bizde bi adet vādır helvā gider kasáylen hā. Oğlan tarafı gız tarafına en az bi
kasa helvā götürür her bayramda. Bundan sōna düğün zamanı gelir düğün olcā
10 zaman sadece nikahta görüler birbirlēni konuşu bililēse gonuşurlā fakat
utançlāndan annesinin bubasının yanında konuşamazlā gene yani bu derece.
Sōna işte bu şekilde evlilik başlar düğün biter. Düğün işleri böledir. Tabi daha
iyi bilirde biz de biliyoz buna. Mesela şindi düğün kuruldı zaman üç tane kadın
dört tane beygir olur hayvan ; hayvannan gidiliyoz ya gelin almaya hayvannan
15 gidilir. Üç tane gelin alıcı diyoz biz unnara gider oraya varīlar ona ordan
alıyolar geline bi tane dā boş hayvan götürülē ona da bindirīler oğlan evine
getirilē gelīler. Bu şekilde olūyo düğün işleride. E çeğizleride gelinnen gelir
çeğizleri önce gelī eve serilmez aynı o gelin gelīkene onnarada çuvallān içlēne
nē vā zatten eskiden böle divan gibi bi şey yoktun hiç. E onun keyim giycek
20 eşya çuvallān içlēne doldurūlar merkebi sarālar ona da merkeplen beraber
gelinnen bir eşyası gelir ayrı gelmez önceden gelmezdi. Şindi bu kōün kuruluşu
eskiden bizim kōlēmiz göçebecīmiş uzun süren göçebelik. Kōle gurulma çağa
girdikten sōna iki gārdeş buraya kuruyolar kōe. Burası Kışla köyü bunlar yazın
yaylaya gidiyolāmiş şurda bidē yūkarda geldīniz Yayla kō vādır yazın oraya
25 gidēlermiş orası biráz daha ovadır. Hayvancılık yapıyolar. Kışın burası biráz dā
kuytu oluyo kışın buraya geliyolāmiş. Bunnā araları açılıyo iki gardeş birisi
örda galmış Yayla kōnde. Ö sebepten kōmüzün adı Kışla köyü olūyo Yayla
kōde Yayla olaraktan galmış orda bu şekilde kōn guruluşu böle olūyo. He ben
şundan önce siz bayramlarda dediniz bi de. Şindi biz dēmin dēdim ya kız oğlanı
30 gömez oğlan kızı gömez. áma bi bayram gelir o bayramda erkekler toplanīlā
oğlanlar oda vādır gençlerin odası. Böle gayve mayve yoktu heç. Gençler mesela
on tane yirmi tane otuz tane kōde ne gadar genç varsa bunnar odada toplanīlar.
Bunnarın kendileri çeşitli elenceleri vādır duvul çalālar, düdük çalālar , oyun
oynālar orda muabbet yapālar. Ondan sōna bi de bayramda sēyir deriz biz
35 çıkarlar erkekler mesela oyun çıkarīlar erkekler. Erkekler oyun çıkarır buna da

kadınlar bakā. Bu oyuna çeşitli rolleri girerler kimisi elini, kimisi elini yüzünü kömür boyā siyah olur, kimi dede olur ihtiyar, kimi nene olur yani bi taglit olūyo bunnar aslında. Bu şegilde çıkālar meydana çıkālar,kadınlar bunu bakar u nene dede kavga edēler bunnarın çocukları olur yani hep çeşit çeşit oyun olarāktān bi

40 güldürüdür bunnar, ēlence. Erkekler kadın elbisesi kiyer mesele o nenenin dedenin kızı olur, o nenenin dedenin oğlu olur. Şimdi saveş hatırası ben bilmiyon biz zaden bin dokuz yüz kırk sekiz doğumliyim biz oraya erişmedik ona bubam geçti āmma o şeyden o da anlatımıyo toparlayamıyo unutuveriyo.

45 Bubam bin dokuz yüz on altılı o Yunan geldiğinde burlara burdamışmış unnā , o biliyo onnara, hatta Yonan askerleri burda bizim camide filan kalmışlar. Bubam biz gaçādık diyo Yonan geliyo diye diyo. Hattā onnā domuz filen fururlar gelīlirmiş Yonanlar bizim kuyulā vādır sarnaç deriz böle derin orlāda onu ıslālarmış yani buz dolabı yok ya onun eti bozulmasın diye orda sonra çıkarır yerlēmīş. Bunnā duygu bizim bu duygu bilgi dēl yani. Şimdi bu adetlerde yini

50 adetlerde artık eski durum kalmadı. Eskiden bakāsın aylecek gidēsın bi gonşunun evine oturusun orda çay içēsın gāve içersin, muabbet yapıyosun gāve yok ya. Erkekler dā çok camiye gider namaz..... camide oturur oturmuyan evē gelirse bi gonşusunun evine gidiyodur. Şindi bütün gāvede gençler, ihtiyarlar hep gāvede genç odası galmadı. İşte birbirini kadınlarda komşu olarākten

55 gidiyo. Askerliğim benim şu şekilde oldu. Bin dokuz yüz atmış dokuz yılının birinci ayın yirmüçünde ben asker oldum burdan. Araba yok öle bi soğuk bi ayaz bi günde gidiyoz amma rüzgar poyraz diyoz ya gavuruyo böle elimizi yüzümüze. Kōde araba yok Yayla kōne gadar bi araba geliyo yayan gidiyoz Yayla kōne gadā. Gittik, Yayla kōne vādık arabı geldi oraya saba bindik arabaya

60 Manise'ye. Manise'ye vādık şindi Manise'ye vādıktan sōna oraya indik Sülüsle kesildi artık biz tirennen gitçez. Ben Sivas'a gidiyom ; Sivas Temeltepe'ye. İki gün yola gittik, iki gündü Sivas'a vardık. Sivas'a varınca hiç bi şey bilmiyon ; ben burdan çobanım goyunlān başında kepinī godum askere gittim. Şindi vādık uraya ben hiç kimseyi tanımıyom inzibādılar bizi aldılar göturdüler bi yere

65 guydulār. Orası askerın gayıt kabul yeriymiş. Ben bilmiyom kı ! Şindi orda nerlēsın nerlēsın dediler ben Manisalıyım dedim. Okur yazarın vāmı dediler bāna yok dedim, diplomā ? Yok.Okulu gitmedin mi hiç ? Hiç gitmedim. Biliyōmu okumu yazma, e biliyon dedim ben, öğrendim. Nası öğrendin sen bizim köy dedim okul açıldıktan sōna öğretmen bizē gece topladı, kurusa gittik

70 gece birāz. Bi elifabe kādı goydulā orayı eski biliyosun büyük yazı elifabe kātları var koydulā oku bukām dediler tērsmiş o. Ben ön olarak okumuşum ona. Bak dedi görüyosun hemşerim Manisalı dedi heç okulu gitmeden dedi ters yazıyı ön olarak okuyo dedi. Ben Ali okulunda öğretmenim dedi Sivas burda okuma yazma askerlē, okuma yazma okulu varmış ya öğretmenim dedi. Fakat

75 sen dedi burda kayıt oldun. Bāna orda bi çavuşmuş ben çavuş oldīni bilmiyom artık ona verdi. Göttü gitti çavuş bāna elbise vēceklē asker elbisesi kaç beden keyiyon elbise dedi. Dedim elbise ben kırk sekiz beden giyiyom ama kış günü

dedim Sivas soğuk birazda kışlık getirdim burdan giderkene elli beden olsun
dedim elbise. Ordu gülüşülē bāna orda dediler elli beden ver dediler. Ayakkabı
80 kaç keyiyon dedi ayakkabı dedim kırk iki nomara giyiyom ama kırk üç olsun
dedim yün çorap giyerin içine. Dedi hemşerim yün çorap giyecek dedi biraz dā
ayakkabı büyük olsun. Ordan bizi banyō götürdüler. Dedi hemşerim banyoya
girme burası çok soğuk ; ama Sivas hakkattan çok soğuk. Sen dedi elbiseni giy
hemen dedi, soyun asker elbiselēni key çık. Nēse ben öle elbiselē keydik asker
85 elbiselēne çıktık. Ben şöle bi baktım ben asker oldum mu yav şimdi dedim. Tabi
sen askersin dedi. Ē ben dedim şimdi çobandım geldik buraya asker olduk ama
ben hiç bi şey bilmiyom. Sen nēsin dedim ben şimdi sırttı mırıttı ben çavuşum
dedi. E biz sizin çavuş oldınız nerden belli oluyo. Benim dedi bak burda iki tane
kırmızı rütbe var..... Baş çavuşum bene anlatıyo böle. Yav dedim çavuşum sen
90 çavuşmuşun madem beni evele hankini öğrenmem gerekiyosa beni onu öğret
dedim. Şimdi beni götürdü gittī yimekāneye yimek yidirdi, adires yazıvēdi.
Ondan sōna gōşa götürdü sobanın yanında bi yatak ayarlayıvēdi yattık. Bi gün
geçti ertesi gün bu çavuş yok arayıvēdim çavuş gayboldu asker galabalandı.
Bizi halbukam ordan dōktülē gittilē bi odaya, baraka bi şeye. Bi tek battaniye
95 vedilē bene yattım saba gadā gar savruluyo barakān içini giriyo soba yanmıyo.
Ertesi gün oldu o çavuş arıyom ben gini bulsam yok bulamam. Bi zaman geçti
aradan u çavuşu bi dā gōmedim hiç. Aşā yukā kırk gün falan geçti baktım bi de
ona gezip duru gene hemen vādim yanına çavuşum sen nereyi gittin dedim ?
Öğrendin mi çavuş onbaşıyı dedi. O hō ben subay generale gada bile öğrendim
100 hepsinēde. Ben izini gittiydim Denizlili bi arkadaşıma ama sağ olsun çok
yardımcı oldu beni ilk gün. Bi buçuk ay olduktan sōna dātım olduk Kayseriye
gittik. Urdada aşā yokā bi buçuk ay galdık, eğitim gördük orda. Undan sōna bizi
ordan gurā çektiler. Benim zaten şansım yoktur pek. Çektik kurayı açtılar
Eleşkirt Ağrının kazası urdan hadi bakām mindirdiler tiren iki gün dā yola gittik.
105 İki günde Horasan'a vādık Kayseriden. Horasan'da galdık orda bir iki gün
misafirānede. Ondan sōna bi otobüs ayarladılā ordan gönderdilē Eleşkirdē vādık
birlīmize . Biz urā otuz kişi gittik. Garavelilē köyündendi bi arkedeş vādı benim
gibi uda sersem yavaş birisi. Şimdi otuz kişi oraya inince bizi geldi bi subay
onbeşē onbeşē ikiye böldü. Tam Kâzimlen biz onbeşe denk gelmişik ben onbeş
110 demişim o da onbeş demiş. Şimdi Kâzim obür tarafı düştü ben ber tarafı düştüm.
Biz garşıdan biribirimizi bakıyoz ama fakat yer değıştiremiyoz. Bi onbaşı çıktı
ordan Manisalı vāmı içinizde dedi. Ben hemen gol galdırdım var mı Manisalı
Kâzımda ordan kaldırdı bu. Gitti başçavuşa Kâzimi çardı benim yanımı getirtti
benim yanımdan bi arkadaş ta aldı oraya verdi. Biz meseleyi bilmiyoz tabi ne
115 oldīna. Bizi ordan aldılā on beş kişi böldülē mesela beşē kişi beşē kişi üç bölige.
Biz Kâzimle gene ayrıldık urda. Ben iki ay gadā orda galdım. Bi gün bizim
asteğmen vādı. Bölük komutanı izine gitti asteğmende bölük komutanı. Çarmış
bize dört kişi sizi talimlē göndercem diyo. Ben dedim komutanım yapamam
dedim, çavuşluk yapamam. Yapamam diyince benim göndermedi üç arkadaşı
120 gönderdi beni göndermedi ben galdım urda. Ondan sōna aradan beş on gün dā
geçti bizim yazıcı vādın Sadık seni dedi gine bölük komutanı çarıyo. Ulan bu

adam beni gıcık kaptı heralde yav dedim. Ne çarıyo ikide birde beni bu ? Vādim
bölük odada oturup turu selam vēdik girdik yanına. Hasan sen Sarıgamiş
göndercem. Düşündüm ben komutanım dedim siz bilirsiniz egele benim dedim
125 bu bölükte bi dedim fazlalīm oluyosa. Siz beni dedim göndercek oldunuz
bi bilmem nereyi göndercek oluyosunuz. Bak Hasan dedi ben seni sevdiğim için
söylüyom dedi. Bu askerlik gezeren biter dedi. Benim seni göndercek oldım yer
komando birli. Urda rahat edersin sen. Sağ olun dedim ben. Ne diyem indim
aşara Sadık dedi : Niye çarmış seni bölük komutanı yav ? Bölük komutanı dedim
130 beni yav burdan aşırmaq istiyo dā doğrusu. Ne dedi ? Sarıgamiş göndercem
dedi. Yav ne iy ya sen niye gitmiyon Sarıgamişa. E ben timedim bişey dedim.
Siz bilirsiniz dedim. Netice bizi yazmışlā oraya Erzurumu gönderdilē her
bölüklēden böyle birē ikişē kişi. Erzurum maraşalda rapor verdilē sağlam raporu.
Ondan sōna gittik Sarıgamişa dā evel kış eğitim aldık. Orda yazın dağcılık
135 kışında gayakçılık yaptık. Sekiz ay kaldık orda. Hatta yetmiş tanede subay vardı
içimizde kurus olaraktan. Onnālan bi arkadaş gibi bōle kayak kayıyoduk. Ondan
sōna tekirā birliğimizi geldik. Tekirā Sarıgamišta bitirdik kursa bitirdikten sōna
Eleşkirdi birliğimizi geldik. Birlīmizi gelince biz komanda birliinden geldik ya
benim boyumda iyi. Bizi ondokuz mayıs bayramlāna çıkarmak için bōle sekiz
140 on kişi ayarladilā. Bene de en ön sıraya koydu üsteğmen, bölük komutanı. Şimdi
birinci sırada tabi bi sürrū oyunlā var. Yā ben hareketlēn hepsi ālmda tutmak
goleymi unutuveriyon. Sürün bakām yat kalk. Gaçıbilcek olsam gaşçan amma
gaçamiyon da ordan. Mecburan on dokuz mayıs bayramını hazırladık.
Öğrendik gine hā belki yirmi gün çalıştık yani o şēlere. Bizim üsteğmende
145 bacāni acıtmış top oynarkana gelemedi. Sabaleyin erken geliyodun her gün bu
gün gelemeden ben sevindim. O gün çıktık bayrama tabi davullan hareket o
bando davulu vardır ; davul çaldıkça hareket yapılır el komutu yok gari ağazdan
bōle komut verilmiyo. Hareketlē bitti ama çok güzel hareket yaptık. Son davulda
barmāmızı tepeye basıyoz herkez tak diyince bi mermi yakıyo biz mesela on
150 kişiysek onuda birden patlıyo. O da bitti alkış aldıktan sōna ayrıldık ordan.
Üsteğmen geldi bizim yanımıza arabaylan teşekkür iderim dedi. Sizi üç gün
istirāt üç gün yatın gari, çıkmıcāsınız. Ondan sōna izine geldik ben aşā yokā on
yedi aylī pitirdiydim izine geldiğimde. İzinden döndükten sōna bizim gene
şansımız yardım etti askerlik iniverdi yirmi aya. Kırksekize dört, kırksekize beş,
155 kırksekize altı tertipleri üç devre bizi birden gönderdilē. Yani göndercek oldular
askerlik indi, emir geldi. E emir geldi şimdi bizim üsteğmen bizi topladı,
bölükte. Toplayınca çıksın bakām şōle dedi 48-4 , 48-5 , 48-6 tertip olanlā dedi.
Biz bi çıktık ya İsmet dedi bölīn elemanları gidiyo dedi , sennen biz galyoz
burda dedi. Fakat tabi diğērlēnden bizim yerimizi doldurcaklā orda. Bizim
160 kimimiz çavuş, kimimiz yazıcı, kimimiz şofor Sōna bizden tarafa döndü
arkadaşlar dedi ben sizin dedi hiç askeri malzemesi birinizin gabul etçēni
inanmiyom dedi. Gidin başçavuşunuza askeri zimmat ne vāsa üzerinizde askeri
mal olaraktan depoyu teslim edin sifillēnizi giyin ; bak dā hiç bi bölük
soyundurmadım ben size izin veriyom soyunun ümür boyu biribirinize

- 165 göremicēniz arkadaşlā vā içinizde, hallellešin gāvede gazino diyoz ya orda
oturun sohbet edin burda. Yalınız dedi sizden şunu derin çarşığı kaçmayın dedi.
İy ya biz tabi sevinerekten ordan teşekkür ettik üsteğmene geldik sifilleri giydik,
gazinoya gittik oturduk. Ama vakit geçmiyo biraz ottuk ottuk her gün gördimiz
arkadaşlā. Bu Yağcılā köyünden bi İdiris vādı İdiris o da bennendir , orda
- 170 hemşeriyiz o inzibattun o askerde ikimiz tēris oluyoz oturuyoz orda. İdris yā
vakit geçmiyo çarşıya gidem, gidem Hasan. E napçaz tel örgüden çıkarız ya.
Üsteğmen çıkmān dedi. Ben gene dedim ki yav İdris gitçez emme bi de
yakalanırsak orlāda. Nepām. Yok yav Hasan kim yakalıcak bizi yav kendi
inzibat ya. Çıktık tel örgüden çarşıya artık Eleşkirdin çarşısı da çarşı gibi değil
- 175 ama neyse gayveye gittik orda biraz oturduk. Bu şekilde askerlik bitti geldik.

YER : KIŞLA
KONUŞMACI : ZEYNEP GÜRCAN
YAŞI : 73
TARİH : 29 KASIM 2004
KONU : DÜĞÜN ADETLERİ

- 01 Zeynep Gürçan. Yetmiş üç mü yetmiş iki mi, yetmiş mi bilmiyon. Kız istemē iki tane adam gider önden ; oğlanın bobasınnan , yakınlāndan giderlē isterlē. Eh dedilerse, hani tamam dedilerse ona bi sarı lira bırakırlar. İki üç gün sōna yaut ertesı günü oğlan evinden tekirardan bi don yaut zıbın artık ne götürüse kız evine
- 05 giderlē. Onnarı bırakırlar annesinnen bubası bir gider. Ondan sōna gelirler bi yüssük takālā, nişan yaparlā. Evelden yüssük yoktu bi altın verilēdi, beş tane altın yaparlādı oğlan evi, nişan yaparlādı. Herkez kıza bi don yaut zıbın ne atarsı atarlā. Annesi giderken bi tepsi hazırlā ne götürcekse kıza götürü gidē. Giderken torbada götürürlerdin. Ondan sōna onnarın karşılını onnarda yapar işte ne
- 10 yaparlarsa. Ondan sōna düğün yaparlā hazırlanılā oturtma gecesı derlē bizim burda bütün hısım akraba köylēden kardeş verirler mesela sen benim kıza kardeş veriyosun o avetinnen ona o gece hizmet eder, oynar, kalgırlar. Ondan sōna oğlan evinden ne getiriyosa ayakkabısını, elbisesine ne olursa oğlan evi kıza getiri o gece başında tepsiylen pullu derlē pullusunu örterlē pullunun üstüne
- 15 doldururlā getirilē kızın kucāna korlar. O pulluyu alıp gelinin başını örterler kırmızı pul , tel. Ondan sōna takıcak ne takıcāsa o gece takarlar adamlar para atar. Tabi yakınları ne isterse onu yapar hısım akraba herkez köylerden hepsi toplanır para atarlar sıraylan önden adamlar atar. Arkadan kadınlar atā, dā arkadan yabancı adamlar. Ondan sōna yabancı kadınlar atarsa atarlā. Ondan sōna ertesı günü gelirlē davullan istiyen davullan yapar düğünü istiyen aminnen yapar. Ertesı günü tekrar gelirlē davullan ; davullansan davullan, aminlense çanak çalaraktan hocalar gelir. Kapaklı çanak bakır çanaklar olurdun evelden biliyomusun ha öyle çarpa çarpa gelir, alırlar. Gelini atın üstüne pindirilē pullusunu sererlē. İşte götürülē eve oğlanın evine indirirlē. Saaçları ne hizmeti
- 25 varsa yapar oğlana.

SÖZLÜK

A

- Ā : Ana (IX-2, 301)
Ā' mış : Altmış (IX-2, 89), (IV-2, 1)
Abası : Ablası (VI-1, 154)
Abāsı : Ablası (XII-2, 64)
Abasının : Ablasının (III-2, 123)
Abdes : Abdest (XI-2, 244)
Abdez : Abdest (VII-3,318)
Abdullağın : Abdullahın (VII-6, 152)
Abimēlin : Abimlerin-abimgilin- (IV-2, 538)
Acı : Azıcık (V-2, 314)
Acı da : Acığı da (Birazı da) (V-2,12)
Acıcık : Azıcık (XII-2, 207)
Acıcık : Azıcık (VII-5,36)
Ācık : Azıcık (VI-1,69)
Acık : Azıcık (X-1,64)(III-2,55)
(IX-1,111)(V-2,195)(VIII-1,33)(IX-1, 111)
Acımlığe : Acemiliğe (VII-6, 118)
Acık : Azıcık (III-2, 55) (VII-5,299)
Acĭk : Azıcık (I-1,178)
Acıkıyosun : Acıkıyorsun (VII-5, 366)
Aççık : Azıcık (IV-2, 101)
Açılık : Açıklık (I-1,85)
Açıyolā : Açıyorlar (VII-5, 254)
Açıyon : Açıyorum (VI-1, 233)
Açlığimizi : Aşlığımızı,- yemekliğimizi- (III-2, 291)
Adam kala : ? (V-2, 95)
Adama : Adamı (XII-2, 87)
Adamlā : Adamlar (II-2,310)
Addım : Adım (V-2,329)
Adires : Adres (XIII-1,91)
Adlānı : Adlarını (III-2,286)
Af edēsın : Affedersin (I-1,68)
Afeder : Affeder (X-1,107)
Afşar : Avşar (V-2,201)
Ağaçlān : Ağaçların (II-3,192)
Ağallara : Ağıllara (IV-2, 303)
Ağar : Ağır (ağır gelmek-zor gelmek) (IX-2, 225)
Ağazları : Ağızları (V-2,96), (IX-2, 113)
Ağıç : Ağaç (VII-5,35),(III-2,109)
Ağıçtan : Ağaçtan (VII-1,270)
Ağircı : Ağırca –yavaşça- (VII-5,33)
Ağıç : Ağaç (VII-7,68)
Ağladayın : Ağlatayım (VI-1,165)
Ağlamā : Ağlama (IX-2, 315)
Ağlaşilir : Ağlaşılır (IV-2,17)
Ağlaşiyo : Ağlaşıyor (IV-2, 331)
Ağleşmektedir : Ağlaşmaktadır (XI-2,144)
Ağlıcen : Ağlayacağım (IX-2,315)
Ağtı : Aktı (IX-2,3)
Ahaları : Ahırları (V-2,110)
Ahar : Ahır (VIII-1,30)
Ahçı : Aşçı (V-2,301)
Ākadan : Arkadan (V-2,216)
Ākamı : Arkama (VII-5, 86)
Ākamız : Arkamıza (VII-5,73)
Ākasında : Arkasında (I-1,45)
Ākasından : Arkasından (V-2,143), (VII-2,81),(IX-2, 276),(XI-1, 49)
Akçālāda : Akçalarda (Köy adı) (III-2, 236)
Akıdıyo : Akıtıyoruz (XII-2,184)
Akılımda : Aklımda (VII-6,160)
Akılın : Aklında (VIII-1,22)
Akılını : Aklımızda (VIII-1,22)
Akıllarınızı : Akıllarımıza (II-1,52)
Akınnan : Hakkıyla (IX-1, 98)
Akıraba : Akraba (I-2,21)
Akiren : Akran (IX-1,129)
Akıdıyo : Akıtıyoruz (VII-5, 347)
Akirenleri : Akranları (I-1,195)
Akit : Vakit (XII-1,29)
Akrabalānnan : Akrabalarla (IV-2, 162)
Akrabāsise : Akrabasıysa (IV-2, 474)
Akrannānnan : Akranlarıyla (IV-2, 217)
Akşamdana : Akşamdan (IX-2,120)
Akşamleyn : Akşamleyn (XI-2, 131)
Ala : Alıp (VII-6,180)
Alābildimi : Alabildiğimi (V-3, 23)
Alāğ : Aliağa (VII-6,184)
Alcan : Alacağım (XII-2, 80)
Alcān : Alacaksın (IV-2, 102)
Alcek : Alacak (IX-2,72)
Aldıkmı : Aldığımızda (XII-2,155)
Aldine :Aldığımı (IV-2, 508)
Alē : Alay (IV-2, 5)
Ālemlen : Alemlerin (V-2,318)
Alētirik : Elektrik (XI-1,36),(VI-1, 65)
Aletiriklē : Elektrikle (VI-1,63)
Āletmek : Ağlatmek (II-2,44)

Aley : Alay (V-2,8),(IX-2,60),(VI-1,5),
 (VII-1,20), (XI-2, 65),(II-4, 281),(I-1, 43)
 Aleylen : Alayla (VII-1,20)
 Alıcısı : Alıcısı (III-1, 17)
 Alıcınānnanan : Alıcılarıyla (III-2,34)
 Alık alık : Alıp alıp (VII-5,81)
 Alıkan : Alırken (VII-5,22)
 Alillā : Alırlar (I-1,59)
 Ālımda : Aklımda (XIII-1,141)
 Alincāse . Alınacaksa (IV-2, 447)
 Alırkene : Alırken (XI-2, 248)
 Alivecek : Aliverecek (V-2, 264)
 Aliverem : Aliverelim (IV-1,57)
 Alī : Alır (III-2,311),(IV-2, 165),
 (VII-2, 194)
 Alilā : Alırlar (VI-1,7),(XI-2, 34),
 (VII-5, 259)
 Alima : Halime (I-1,90)
 Alime : Halime (IX-2,245)
 Alime : Halime (IX-2,91)
 Alīsa : Alırsa (IX-2, 37)
 Aliyi : Alıyor (IV-2, 190)
 Alla:Allah (X-1,104)
 Allağan : Allahın (VII-10,3)
 Allahımı : Allahıma (VII-7, 59)
 Allalala : Alırlar (III-2,34)
 Allām : Allahım (IX-1, 79)
 Allev : Alev (IX-2,86)
 Allır : Alır (III-2,103)
 Almā : Almaya (IV-1, 92),(IX-2, 367)
 Alma : Halime (IX-3,254)
 Almanyandaydı : Almanyadaydı (IX-1,152)
 Almaye :Almaya (I-1,47)
 Almeye : Almaya (XI-1,8)
 Almicādīm : Almayacaktım (XII-2, 117)
 Almiyi : Almaya (VII-5,83)
 Alörim : Alarm (VII-6,112)
 Altundā : Altında (VII-5, 280)
 Altını : Altına (IX-3, 170),(VII-5, 68)
 Altlān : Altlarının (VII-5, 87)
 Altlāna : Altlarına (IX-1, 50),(III-2,224),
 (IV-2, 29)
 Āmalyat : Ameliyat (VII-7,54)
 Āman : Harman (VII-6,310)
 Amanet : Emanet (IX-2,317)
 Āmat : Ahmet (VIII-1,17),(X-2,85)
 Amcamnan : Amcamla (IX-1,6)
 Amcān : Amcanın (IV-2, 458),(XI-1,59)
 Amcasını : Amcasına (XI-2,6)
 Āmekler : Ekmekler (III-2, 161)
 Amcasıymış : Amcasıymış (XI-1, 72)
 Amcasıymış : Amcasıymış (XI-1,72)
 Amcaynan : Amcayla (II-4,272)
 Amelyet : Ameliyat (X-1,63)
 Amelyetini : Ameliyatını (V-2, 249)
 AmeriKadan : Amerikadan (IX-3, 162)
 Aminnen : Aminle (XIII-2, 20)
 Āmma : Ama (XIII-1,43)
 Āmma : Ama (XIII-1,43)
 Amme : Ama (XII-2,173)
 Ana : Hani (IV-2, 81)
 Anameli: (X-4,18)(VI-2,249)
 Anan : Ananın (XII-2, 56)
 Ananam : Anneannem (IX-2,370)
 Anannan : Ananla (VII-6, 311)
 Anasinnan:Anasıyla(X-5,2)
 Anasinnana : Anasıyla (III-2, 41)
 Anasıyın : Anasının (III-2,52)
 Anasi: Anası (X-1,80)
 Anca : Ancak (VI-1,85),(XI-2, 222)
 Āncak : Ancak (IV-2, 187)
 Aneydi : (IX-2,66)
 Aneye : Anaya –Anneye- (X-4,3)
 Angaraya : Ankaraya (VI-1,200),
 (IX-2, 236)
 Anı : Hani (IX-2,215)
 Ānın : Ağanın –ağabeyin- (IX-1, 126)
 Anı : Hani (I-2,6)
 Anlacesiniz : Anlayacaksınız (X-2,83)
 Anladam : Anlatalım (XII-1, 30),
 (III-2,124)
 Anladayım : Anlatayım (VII-3,236)
 Anladın : Anlatın (V-2, 23)
 Anladırım : Anlatırım (IX-1,1)
 Anladırız : Anlatırız (VII-2,41)
 Anladırsın : Anlatırsın (VI-1,125)
 Anladıveren : Anlatıvereyim (V-2, 368)
 Anladidi : Anlatıyordu (X-1,25)
 Anlamını : Anlamına (XI-2, 182)
 Anlaşememişlē:Anlaşmamışlar(X-2,46)
 Anlaşemiyoz : Anlaşamıyoruz (VII-5, 214)
 Anlaşırlēdi : Anlaşırlardı (IV-1, 60)
 Anlaşmışlá : Anlaşmışlar (IV-1, 8)
 Anlaşmışlē : Anlaşmışlar (V-2,106)
 Anlatáyım : Anlatayım (I-1,106)
 Anlatçam : Anlatacağım (I-1,81)
 Anlatčan : Anlatacağım (III-1,10)
 Anlatçen : Anlatacağım (IV-2, 160)
 Anlaten : Anlatayım (I-1,1)
 Anlatımıyo : Anlatamıyor (XIII-1,43)

AnlaTmeylen : Anlatmayla (VII-7,44)
 Anleşemiyoz : Anlaşmıyoruz (VII-5,213)
 Annadırdı : Anlatırdı (IX-2,355)
 Annatımız : Anlattığımız (IX-1, 34)
 Annesinnen : Annesiyle (XIII-2,5)
 Ansinnan : Anasıyla (X-5,2)
 Ap : Hap (V-2,195)
 Āpa : Arpa (VII-10,25)
 Aporra : Hoparlör (VII-2,293)
 Arab : Araba (VII-5,59)
 Arabā : Araba (III-2,338)
 Arabalānan : Arabalarla (V-2,348)
 Arabān : Arabanın (IX-3,258)
 Arabāya : Arabaya (VI-1,213),(VIII-1,79),
 (IX-2,61)
 Arabayı : Arabaya (VII-5, 44)
 Arabayın : Arabanın (VI-1, 200)
 Arabē : Arabaya (IV-2, 494)
 Arabēmi : Arabaya mı (IV-2, 494)
 Arabeylen : Arabayla (VII-5,230)
 Arabı : Araba (VII-5, 110),(XIII-1,59)
 Arafa : Arife (IV-2, 161)
 Arafede :Arifede (VII-7,96)
 Aralıyse : Aralıysa (IV-2, 31)
 Aramē : Aramaya (IV-1, 163)
 Aramıyım : Aramıyorum (IX-1, 124)
 Aran : Arayın –arayıp- (IX-2,90)
 Arasatta : Arafatta (VII-7,127)
 Arasını : Arasına (IV-2, 72),(V-2, 218)
 Araştırmā : Araştırmaya (X-2,19)
 Araştırmecile : Araştırmacılar (X-2,24)
 Araştırdı:Araştırdığı (X-2,17)
 Arāylen : Arayla (VII-2,56)
 Arba : Araba (IX-2,39)
 Areylen : Arayla (IX-2, 313)
 Arfa : Arife (VII-7,97)
 Arıcan : Arayacaksın (VII-7,74)
 Ārifē : Arife (VI-1, 35)
 Arkadā : Arkada (IV-2, 230)
 Arkadana :Arkadan (IX-2, 277)
 Arkādeş : Arkadaş (I-1,192)
 Arkādeşe : Arkadaşa (IV-1, 155)
 Arkādeşim : Arkadaşım (III-2, 45)
 Arkādeşim : Arkadaşım (II-4,274)
 Arkādeşlennen : Arkadaşlarıyla (IV-2, 15)
 Arkādeşler : Arkadaşlar (IV-2,4)
 Ārkālarna : Arkalarına (I-1,124)
 Arkasın : Arkasına (VII-2,82)
 Arkasındana : Arkasından (III-2, 228)
 Arkedeş : Arkadaş (IX-1, 99),(VII-6,110),
 (XIII-1,107)
 Arkıya : Arkaya (IV-2, 120)
 Arpā : Arpa (V-2, 197),(VI-1, 284)
 Arpāylan : Arpayla (V-2, 160)
 Arpē : Arpayı (IV-2, 393)
 Arpecik : Arpacık (VI-1,283)
 Arpelen : Arpayla (VII-3,275)
 Arşiften:Arşivden (X-2,25)
 Arzılasın : Arzulasın (VII-2,79)
 As : Az (V-2,55) (XII-2, 154),(III-2,243)
 Asbuçuk : Azbuçuk (III-2, 243)
 Ascaz : Asacağız (VII-6,117)
 Ascık : Azıcık (V-2,14)
 Aşçık : Azıcık (IX-1,86)
 Asık : Azıcık (III-2,179),(IV-2, 72)
 Asıl : Asıla (Asıl asılı...-Asıla asıla-
 (V-2, 212)
 Asılcen : Asılacaksın (IV-2, 71)
 Āsın : Alsın (II-2,183)
 Āsik : Eksik (II-1,51)
 Askerdeydin : Askerdeydi (V-2,104)
 Asmecik : Asmacık (X-3,6)
 Asta : Hasta (II-2,106)
 Āşa : Ayşe (XI-2,51),(VII-10,1),(IX-1,223)
 Aşā : Aşağı (X-1,12),(XIII-1,97),
 (IX-3,254),(V-2,230),(VII-6,143)
 Aşādan : Aşağıdan (VI-1,53),
 (V-2, 280),(IX-3, 254)
 Āşam : Akşam(V-2,112),(III-2, 100),
 (VII-1,23),(XII-2, 143),(VIII-1,83),
 (XI-1,5),(IX-2,63),(X-5,22),(I-1, 56)
 Āşama : Akşama (VI-1, 267),
 (VII-5,16),(VIII-1,56),(IX-1,57)
 Āşamleyi : Akşamleyin (XII-2, 59)
 Aşamnan : Akşamla –akşamıyla- (X-5,20)
 Aşara : Aşağıya (IX-2,273),(XIII-1,129)
 Aşarı : Aşağı –alt tarafa- (V-2,196),
 (VI-3,35),(IX-1,27)
 Āşe : Ayşe (III-2,278),(X-1,1),
 (VII-5,59),(XII-2, 71)
 Āşeymişmiş : Ayşeymiş (XII-2, 71)
 Aşırati : Aşireti (IV-1, 19)
 Aşī : Aşağı (V-2, 220)
 Aşlānda : Aşlarında (Yemeklerinde)
 (III-2, 307),(VII-5, 272)

Aşlandığı : Aşıllandığı (VII-4,260)
Aşşâ : Aşağı (II-2,86),(V-2, 293),
(IV-2, 259)
Aşşara : Aşağıya (IV-2, 423)
Aşta : Aşta –yemekte- (VI-1, 144)
Aşura : Aşure (III-2,180)
Aşûramız : Aşuremiz (III-2, 79)
Atâlâdın : Atarlardı (VII-5, 257)
Atarsı : Atarsa (XIII-2,7)
Atı : Ata (XII-1,30),(XI-2, 151)
Âtk : Artık (II-1,11)
Atılan : Atla (IV-2, 17)
Atılana : Atla (III-2,22)
Atılmıyokum : Atılmıyor ki (VII-5,15)
Atıyodun : Atıyordu (XI-1, 8)
Atıyolâdın : Atıyorlardı (VII-7,70)
Atlân : Atların (IX-2,368)
Âtlândan : Altlarından (III-1,16)
Atlar : Atlara (III-1,15)
Atları : Atlara (XI-1, 17)
Âtmış : Altmış (III-2,134), (VII-5,47),
(X-2,1),(IX-2,3)
Atmış : Altmış (I-1,25),(IX-2,3)
Âtmışâ : Altmışar (VII-5,39)
Attârız : Atarız (II-2,153)
Av : Ava (XI-1,33)
Avetinnen : Avetiyle (Elbisesiyle ?)
(XIII-2,12)
Avıcı : Avcı (XII-1, 33)
Avkarız : Ovarız (VII-3,212)
Avkuyon : Ovuyorum (V-2, 72)
Avkuyoz : Ovuyoruz (VII-5, 356)
Ayağına : Ayağını (III-2,55)
Ayağlı : Ayaklı (I-1,140)
Ayakdeş : Yoldaş-arkadaş- (IX-2,58)
Ayaklâmız : Ayaklarımız-ı- (XII-2, 217)
Ayaklan : Ayaklarına (V-2,64)
Ayaklândâ : Ayaklarında (VI-1, 129)
Ayaklânnan : Ayaklarıyla (IX-3, 170)
Ayâla : Ayağıyla (XI-2, 168)
Ayanda : Ayağında (IX-3,188)
Ayâni : Ayağına (IV-2, 301),(VII-5, 228)
Ayâni : Ayağını (III-2, 51)
Ayânnan : Ayağıyla (VI-1, 91)
Ayaya : Ayağa (III-2,261)
Aycı : Ağacı (X-2,20)
Aydımıyım : Söylermiyim(hiç)
(IX-1,124)

Aydıvedim : Söyledim (IX-1,115)
Aydıveremicez : (IX-1,114)
Ayen : Eren (VII-1,334)
Aygıdını : Aygıtını (VII-5,219)
Âyı : Hayır (VII-1,1)
Ayıcın : Ağacın (V-2,217)
Ayıçlâ : Ağaçlar (X-1,100), (IX-2,278)
Ayırı : Ayrı (IX-3,173)
Ayırıldır : Ayırıldır (XII-1, 39)
Ayırivedilē : Ayırıverdiler (IX-2, 17)
Âykliyoż : Ayıklıyoruz (VII-5,237)
Aylecek : Ailecek (XIII-1,50)
Aylī : Aylığı (XIII-1,153)
Aynıdan : Aynısından (III-2,68)
Ayni : Aynı (VIII-1,69)
Ayrılınen : Ayrılıkla –ayrılık ile-
(IX-2, 346)
Ayrız : Ayırırız (VII-7,102)
Ayşâ : Ayşe (VII-10,5)
Ayşam : Akşama (IV-2, 225)
Ayşam : Akşam (IV-2, 16),(VI-1,10)
Ayşam : Ayşem (VI-1,154)
Ayşâmâ : Akşama (IV-2, 326)
Ayşamleyi : Akşamleyin (IV-2, 16)
Ayşık : -aşır- (yanlış kullanım)(VI-1,166)
Azcikmiş : Azıcıkmiş (III-2, 153)
Âzını : Ağzını (IX-1,87)
Âzlâni : Ağızlarını (V-2,290)

B

Babâcīm : Babacığım (VII-3,170)
Babuç : Pabuç (XII-2, 32)
Bacaklâm : Bacaklarım (XII-2,222),
(VII7, 53)
Bacân : Bacağın (V-2,162)
Bacân : Bacanın (IV-2, 69)
Bacâni : Bacağını (I-1,178)
Bacânın : Bacanın (VI-1, 249)
Bacayı : Bacağı (IX-1,200)
Badılcan : Patlıcan (IV-2, 275),
(IX-2,291),(V-2,86)
Badılcandır : Patlıcandır (VI-1,37)
Bağçı : Bahçe (VII-3,320)
Bağdak : Bağdat (VII-7,47)
Bağnır : Bağırır (VII-2,293)

Bağlaşiyelē : Bağlıyorlar (VII-5,334)
 Bahalı : Pahalı (V-2,265)
 Baharın : (Baharda) (III-2, 212),
 (X-1,100),(XII-2, 144)
 Bahça : Bahçe (II-2,39)
 Bahçalādan : Bahçelerden (IV-2, 298)
 Bahçamız : Bahçemiz (VII-7, 114),
 (IX-1, 75)
 Bakā : Bakar (III-2, 112),(XIII-1,4)
 Bakālā : Bakarlar (VII-5,10)
 Bakām : Bakalım (IX-2,90),(V-2,212),
 (VI-1,84),(XI-1,52),(VII-5,231),(XIII-
 1,142),(IV-2,54),(III-2,129),(II-2,154)
 Bakarmışmı : Bakarmış (VII-5,157)
 Bāklavı : Baklava (XI-2,16)
 Baklavı : Baklava (I-1,287),(VI-3, 60)
 Bakleyi : Baklayı (IV-2, 389)
 Bakmek : Bakmak (IV-2, 206)
 Bakmışlāmı : Bakmışlar (II-2,107)
 Baktürālā : Baktürürlar (III-2, 239)
 Baktürilāmı : Baktürüyorlarmış (IX-1,117)
 Baktürmiz : Baktürğümüz (X-2, 10)
 Bāla : Bakla (XI-1, 63)
 Balamut : Palamut (VII-3,265)(IX-2,279)
 Balamutta : Palamutta (XI-2, 204)
 Bālava : Baklava (VII-7,96)
 Bāliyoduk : Bekliyorduk (IV-1, 49)
 Bāmāk : Parmak (V-2,339), (VII-1,327)
 Bāmāklācāz : Parmaklayacağız (V-2, 339)
 Bāmāklān : Parmakların (VII-1,328)
 Bāmānlan : Parmağıyla (VI-1,95)
 Bāmı : Bakmış (VII-3,320)
 Bāmız : Bağıımız (IX-1,75)
 Bāna : Bana (XIII-1,67)
 Bandirmē : Bandırmaya (IV-1, 154)
 Bāra : Bağırır (VII-2,102)
 Baraba : Beraber (V-2,11),(XII-2,88),
 (IX-1,7)(III-2,338)(X-2,73),(VII-6,145)
 Barabar : Beraber (II-2,111)
 Barabar : Beraber (III-2,225)
 Barābar : Beraber (IX-2,90),(III-2,225)
 Barakān : Barakanın (XIII-1,95)
 Bārālık : Bağırarak (IX-2,368)
 Barba : Beraber (III-2, 34),(VI-1,108)
 Barbar : Beraber (VI-1,210)
 Barbosta : Barborosta (III-2,134)
 Bārdan : Baharda (IX-2,349)
 Bārdılā : Bağırıldılar (IX-3, 254)
 Barmāmızı : Parmağıımızı (XIII-1,149)
 Barmānnan : Parmağıyla (VI-3,44)
 Barsıkları : Bağırsakları (VIII-1,80)
 Başçēlēmiş:Basacaklarmış(X-1,57)
 Basmā : Basma (IV-2, 430)
 Basme : Basma (Kumaş) (III-2,30)
 Başındeymiş : Başındaymış (VII-9, 4)
 Başını : Başına (II-3,249)
 Başın : Başının (IV-2, 97)
 BaşKā : Başka (VII-5, 198)
 Başkā : Başka (VI-1, 230),(IV-1, 16)
 Başkasınnan : Başkasıyla (IV-1,15),
 (IX-2, 334)
 Başkeydi : Başkaydı (VII-10,5)
 Başkı : Başka (XI-1, 3),(VII-1,28),(X-2,8)
 Başlıcaz : Başlayacağız (XII-1, 13)
 Başlıyım : Başlıyayım (I-1,3)
 Başlıcāz : Başlıyacağız (III-1,14)
 Bayā : Bayağı (IX-2,272)
 Bayramakı:Bayramhakkı (X-1,110)
 Bayramlāşırız : Bayramlaşırız (IV-2,162)
 Bayramlaşmāyā : Bayramlaşmaya
 (III-2, 164)
 Bayramleşmeye : Bayramlaşmaya
 (VII-5,294),(I-1, 309)
 Bazā :Pazar (X-2,80)
 Bazar : Pazar -gün-(XI-1,4),(III-2,59),
 (IX-1, 14)
 Bazar : Pazar (I-1,111)
 Bazarı : Pazarı (VII-5,229)
 Bazarlanmā : Pazarlanmaya (XII-2,155)
 Bazarranıyon : Pazarlanıyorum (IV-2, 422)
 Bazarranmaya:Pazarlanmaya(X-5,5)
 Bazartesi . Pazartesi (IV-2, 377),
 (IX-1,21),(I-1, 182)
 Bazartesin : Pazartesi (IV-2, 6)
 Bazlam : Bazlama (IX-1,96)
 Bazok : Bazen? (IV-2, 80)
 Bō : Böyle (V-2, 329)
 Becermişik : Becermişiz (IX-1,4)
 Bedmez : Pekmez (VII-3,248)
 Bedmezi : Pekmezi (VI-1,70)
 Beğemkinē : Benimkini (IV-1, 40)
 Beklediyola : Bekletiyorlar (II-1,323)
 Beklīcen : Bekleyeceksin (XII-2,18)
 Bēle : Bekler (XII-2, 22)
 Bōle : Böyle (XI-2,55)(X-4,5)(IX-3,181)
 Bōlemesiye : Bu şekilde (IX-1,33)
 Bēleriz : Bekleriz (VIII-1,27)

Belim : Belime (II-4,286)
 Belkin : Belki (IV-2, 231)
 Bēm : Benim (IV-2, 66),(IX-1, 62)
 Bēm : Benim (IX-1,62),(X-1,103)
 Bemez : Pekmez (III-1, 8)
 Ben : Bende (IX-2,107)
 Bendē : Bende (IV-2,137)
 Bendē : Bende (VII-2,127)
 Bendi : Bende (VII-5,24)
 Bene : Bana (X-2,58),(V-2, 330)
 (IV-1,133),(IX-1,220),(VII-5,10),(XIII-1,89),(VI-1,165),(X-4,17)
 Bene : Beni (XIII-1,140)
 Beni : Bana (XI-2, 294) (V-2,306),
 (III-1,3),(IV-2,167),(VII-1,39),
 (XIII-1,101),(IX-3,167),(VI-3,3)
 Benī : Ben (I-1,77)
 Benlen : Benle (VII-6,308)
 Bennen : Benimle (X-2,72)
 Bennendir : Benimlidir. (XIII-1,169)
 Ber : Beri (XIII-1,110)
 Beraba : Beraber (VII-3,64)
 Berābē : Beraber (VII-1,34)
 Berbar : Beraber (XI-2,105)
 Bōrelen : Bōrekle (XII-2, 23)
 Berket : Bereket (II-1,320),(IX-1, 29)
 Berrin : Berlin (IX-1,180)
 Beşçilik : Besicilik (VII-7,3)
 Beşi : Beşiğe (VII-7, 119)
 Betōndan : Betondan (V-2, 358)
 Beygiri : Beygire (VI-1, 6)
 Beygirre : Beygirler (X-1,11)
 Bezileri : Bezleri (VI-3,48)
 Bēzin : Benzin (V-2,315)
 Bezlēn : Bezlerini (VIII-1,60)
 Bırakala : Bırakırlar (X-5,19)
 Bırāmıyo : Bırakmıyor (III-2, 195)
 Bırçak : Burçak (IV-2, 333)
 Bıyday : Buğday (V-2,331)
 Bıydē : Buğday (IV-2, 55)
 Bıydey : Buğday (VII-3,158)
 Bi dē : Bir daha (IV-2, 140)
 Bi ki : (Bir-iki) (XII-2, 33)
 Bicama : Pijama (IX-1,140)
 Biçez : (Bir tanesi – biriciği-) (III-1, 6)
 Biddā : Bir daha (VII-5,371)
 Bide : Pide (VIII-1,38)
 Bidem : Birde (IV-2, 179)
 Biğendim : Beğendim (IX-2,55)
 Bilāderim : Biraderim (IX-3,261)
 Bildīniz : Bildiğinizi (V-3,13)
 Biledi : Bilirdi (X-1,15)
 Bilem : Bile (XII-1, 18),(VI-1,56),
 (VII-7,8),(IX-2,22),(III-2,148),(IV-2, 234)
 Bilem : Bileyim (VI-1,181)
 Bilemīcen : Bilemiyeceğim (III-2,150)
 Bilemiyom ku : Bilemiyorumki (X-2,30)
 Bilemiyoñ : Bilemiyorum (I-2,19)
 Bilemiyon : Bilemiyorum (XII-2, 90),
 (VI-1,22)
 Bilen : Bile (Bile –falan-) (XII-2,35)
 (VIII-1,12) (VII-2,148),(IX-2,139),
 (V-2,99),(VI-1,113)
 Bilenzik : Bilezik (VII-7,23)
 Bilinmiyodun : Bilinmiyordu (VII-7,80)
 Biliyōñ : Biliyorum (IX-2,70)
 Biliyon : Biliyorum (V-2,269)
 Biliyondur : Biliyorsundur (IV-2, 230)
 Biliyossundur : Biliyorsundur (I-1,102)
 Bilmedik : Bilmeyen (I-1,105)
 Bilmemez kim : Bilmeyiz ki (V-2,181)
 Bilmēyen : Bilmiyorum (III-2,209)
 Bilmiyem : Bilmiyorum (XI-1,68)
 Bilmiyom kı : Bilmiyorum ki
 (XIII-1,65),(III-2,249)
 Bilmiyomku : Bilmiyorum ki (VII-5,60)
 Bilmiyomkum : Bilmiyorumki (VII-5,63)
 Bilmiyon : Bilmiyorum (III-2,153),
 (VI-1,288),(X-1,112),(XI-1,69),
 (XIII-1,42),(IX-2, 18),(IV-2, 432),(XII-1,6)
 Bilmiyon : Bilmiyorum (IV-2, 427)
 Bilmiyoz : Bilmiyoruz (VIII-1,6),
 (XIII-1,114)
 Bilmiyoz kı : Bilmiyoruz ki (XII-2,173),
 (X-2,9)
 Bilmiyoz ku : Bilmiyoruz ki (IX-2, 370),
 (III-2,211)
 Biniyi : Biniyor (IV-2, 362)
 Biniyon : Biniyorsun (IV-2, 455)
 Bir araya geldikmi : Bir araya geldiğimizde
 (II-4,275)
 Birbirinen : Birbiriyle (IV-1, 108)
 Birbirlēni : Birbirlerine (VII-6,171)
 Birbirlēni : Birbirlerini (V-2,105)
 Birbirlēnnen : Birbirleriyle (IX-2,284)
 Bircezi : Bir tanesi (VII-5,22)
 Birdi : Birde (XII-2, 52)
 Birē : Birer (III-2,184),(XI-2,184),
 (XII-1,13),(IV-2,29),(VI-1, 35),
 (XIII-1, 133),(V-2, 228),(VII-5, 201)

Bire : Birer (II-2,334)
 Birez : Biraz (V-2,254),(XII-2, 28),
 (VII-5, 371)
 Biribirimizi : Birbirimize (XIII-1,111)
 Biribirini : Birbirini (XIII-1,4)
 Biribirinize : Birbirinizi (XIII-1,152)
 Birilēn : Birilerenin (V-2, 192)
 Biriñmidin : Piriñmiydi (VIII-1,25)
 Birisini : Birisine (VII-5,226)
 Birilī : Birliği (II-2,295)
 Birilimize : Birliğimize (XIII-1,107)
 Birsi : Birisi (VIII-1,45)
 Biřās : Bir şahıs (XII-2, 145)
 Bişcemiz : Pişireceğimiz (IV-2, 280)
 Bişi : Pişi (IV-2, 132),(XI-1, 56)
 Bişiridik : Pişiridik (VII-5, 340)
 Biřirilē : Pişiriler (VI-1,15),(XI-1, 33)
 Bişirin : Pişiririm (XI-2, 199)
 Bişirir : Pişirir (XI-2, 199)
 Bişiriyoz : Pişiriyoruz (IX-2,286)
 Bişiriz : Pişiririz (II-4,267)
 Bişiyo : Pişiyo (VII-5,235)
 Bişmiştir : Pişmiştir (XI-2, 69)
 Bişti : Pişti (V-2,338)
 Biştikten : Piştikten (VII-5, 259),
 (XI-2,191)
 Biştimi : Piştiğinde (XI-2, 190)
 Biten : Bir tane (I-1,177)
 Bitēn : Bütēn –tüm- (VI-1,196)
 Biyembeyaz : Bembeyaz (V-2,37)
 Biyenmedile : Beğenmediler (IX-2,213)
 Bizē : Bize (VI-2,246),(VII-5,265),
 (XIII-1, 69)
 Bize : Bizi (V-3, 4),(IX-3, 161)
 Bizem : Bizim (X-1,14)
 Bizi : Bize (IX-3,179),(XIII-1,103),
 (X-2,69),(VII-2,116),(XI-2, 9)
 Bizimkinden : Bizim yaptığımızdan
 (III-2,177)
 Bizlen Bizle (VIII-1,71)
 Bizleri : Bizlere (VII-2,104)
 Boba : Baba (XI-2, 2),(IV-2, 1),
 (IX-3,259),(XIII-2,2)
 Bobam : Babam (XII-1, 1),(IV-2, 267),
 (VI-3,5),(IX-1, 4)
 Bobamelin : Babamgilin (IV-2, 379)
 Bobamın : Babamın (VII-7,84),
 (VII-6, 309)
 Bobamızda : Babamızda (XII-2,2)

Bobası : Babası (XI-2, 145),(IV-2, 2),
 (VI-3, 56),(IX-1,40),(VII-2,300)
 Bobasınnan : Babasıyla (XIII-2,2),
 (IV-1, 59)
 Bobuç : Pabuç (VII-10,25),(II-4, 284)
 Bobuçları : Pabuçları (X-1,97)
 Bōcum : Borcum (VII-5,25)
 Bodunu : ? (X-1,20)
 Boğün : Bugün (IV-2,119)
 Boklāni : Boklarını (VII-5, 87)
 Boluktuktunu : (Bolluktu) (III-1,21)
 Bonculu : Boncuklu (IX-1,126)
 Bōrā : Buraya (IV-1, 27)
 Borā : Buraya (II-1,320)
 Boralāna : Buralarına (IV-2, 169)
 Borda : Burada (IV-1,69,(II-2, 134)
 Borē : Buraya (IV-2, 179)
 Borrāna : Buralarına (IV-2, 169)
 Borya : Buraya (III-2,130)
 Boşaldılır:Boşaltılır(X-5,11)
 Boyā : Boya (VI-1, 45)
 Boyadılır : Boyatılır (IV-2, 320)
 Boyunnan : Boyunlarına (III-2, 29)
 Bozā : Bozar (III-2,62)
 Bōbber : Biber (VII-5,347)
 Bōbeđi : Bebeği (VII-7,118),(IV-2, 104)
 Bōbeđin : Bebeğin (V-1,11)
 Bōbek : Bebek (IV-2, 65)
 Bōber : Biber (IV-2, 296),(VII-5, 348)
 Bōđōn : Bugün (IV-2, 172)
 Bōđük : Büyük (VII-5,216)
 Bōđün : Bu gün (VII-5, 288),(IV-1,40),
 (VI-1, 77)
 Bōđün : Bugün (VII-5,218),(VI-1,177)
 Bölcelē : Bōrölceler (XII-2, 182)
 Bōle : Bōyle (I-1,17),(VI-1, 17),
 (IX-1, 70)(XIII-1, 31),(VIII-1, 77),
 (VII-5, 3),(III-2, 30),(XI-1, 21)
 Bōlem : Bōyle (V-2,316)
 Bōleñ : Bōyle (I-1,172)
 Bölige : Bölüğe (XIII-1,115)
 Bölīn : Bölüğün (IX-3, 161)
 Bölün : Bölüğün (II-3,230)
 Bölü : Bōyle (VII-5,248),(III-2, 32),
 (VI-2, 263), (VII-8,2),(X-1,8),
 (IX-2,74),(V-2,234)
 Bölüce : Bōrölce (I-1,91)
 Bōmez : Pekmez (XI-1,35),(IX-2, 232)
 Bōylemesiye : Bōyle, bu şekilde (IX-2,6)

Böyüm : Büyüğüm (X-1,58)
 Böyüdük : Büyüdük (IV-1, 32)
 Böyüdüm : Büyüdüm (VIII-1,63)
 Büyüğnede : Büyüğünede (III-2, 127)
 Büyük : Büyük (VI-1,198),(XIII-1,70),
 (IX-2,2),(IV-2, 245),(V-2,229),
 (VII-1,18),(II-2, 83)
 Büyüklēn : Büyüklerin (III-2,163)
 Büyüttü : Büyüttü (III-1, 5)
 Büyüttüm : Büyüttüm (VIII-1,60),
 (VI-1, 62)
 Bu du : Bu da (XI-2, 204)
 Bu du va : Bu da var (VII-10, 12)
 Bu gidenle : -buraları (bu civar)anlamında-(X-
 1,100)
 Bubacıyım : Babacığım (VII-5,10)
 Bubadan : Babadan (VII-5, 203)
 Bubalımız : Babalığımız (IX-2, 339)
 Bubam : Babam (III-1,3),(II-4, 286),
 (VIII-1,1),(VI-1,2),(XI-1,67),(X-4,3),
 (XIII-1,43)
 Bubameli : (X-4,18)(VI-2,249)
 Bubamız : Babamız (X-1,59),(VII-5,52)
 Bubamızdan : Babamızdan (XII-2, 2)
 Bubannem : Babaannem (III-1, 4)
 Bubası : Babası (V-2,149), (III-2, 41),
 (IX-2,58),(X-5,2),(VII-3,68),
 (VIII-1, 8),(XIII-1, 3)
 Bubasi : Babası (X-1,80)
 Bubi : Baba (VII-10,10)
 Bubicēzim : Babacağım (VI-1,205)
 Buççuk : Buçuk (IX-2,25)
 Budām : Budağım (V-2,361)
 Būdan : Buradan (IX-2, 24)
 Būdey : Buğday (I-1,39)
 Būdeyi : Buğdayı (III-2,298)
 Būdeylere : Buğdaylara (III-2, 298)
 Budu : Buda (XI-2, 204)
 Buğdey : Buğday (III-2,27),
 (VII-5, 41),(IX-2,40),(XI-2,28),
 (I-1, 201),(II-2, 140)
 Buğdeysincede : Buğdayını da (III-2, 190)
 Bukām : Bakalım (XIII-1,71)
 Bulāsa : Bulursa (II-1,318)
 Bulşıkları : Bulaşıkları (III-2,197)
 Buluştumu : Bulaştımı (IX-3, 185)
 Buluşturmuşun : Bulaştırmışsın (IX-3,183)
 Buluvēsın : Buluversin (IX-2, 105)
 Bumarım : ? (XI-I,51)
 Būmesin : Bükmesin (VII-5,29)
 Būmesin : Bükmesin (VII-5, 30)
 Būn : Bunun (IV-2, 444)
 Buna : Bunu (XIII-1,13)
 Bunarın : Bunların (XIII-1,33)
 Buncā : Bunca (IX-2, 225)
 Bunlā mı : Bunları mı (III-1,10)
 Bunlālan : Bunlarla (VII-5, 4)
 Bunnā : Bunlar (XII-1, 38),(VIII-1,8),
 (VI-1,146),(X-1,23)(VII-7,130)
 ,(IX-2,204),(XIII-1, 26)
 Bunna : Bunlar (IX-2, 203)
 Bunnadı : Bunlardı (IV-1, 46)
 Bunnān : Bunların (XII-1, 21)
 Bunnān : Bunların (III-2,251)
 Bunnan : Bununla (II-3, 235),(XII-2, 151)
 Bunnar : Bunlar (XIII-1,5),(IX-2,127),
 (VII-3,266)
 Bunnara : Bunları (IX-2,204)
 Bunnarı : Bunlara -buralara- (IV-2, 152),
 (IX-2, 221)
 Bunnarı : Bunları (IV-2, 388),
 (VII-5,54),(IX-1, 169),(XI-2,13),
 (VI-3,77),(XII-1, 19)
 Bunu : Buna (IX-3, 183),(V-2, 117)
 (VIII-1, 24),(XIII-1, 38)
 Burā : Buraya (X-2,42)
 Buralımıñ : Buralımısın (IV-1, 158)
 Burān : Buranın (II-2,134)
 Burarā : Buralara (IX-1, 207)
 Burasını : Burasına (I-1, 35)
 Būraye : Buraya (IX-2,17)
 Burayı : Buraya (IX-3, 208),(VI-1, 98)
 Burayı : Buraya (V-2, 206)
 Burayı : Buraya (X-1,2)
 Burdā : Burada (V-2, 196)
 Burdamışmış : Burdaymış(XIII-1,44)
 Burdana : Burdan (III-2,80)
 Burdu : Burada (V-2,4),(XII-1,23)
 (VI-1,28),(IX-2,287),(VII-2,107),(X-4,13)
 Burēy : Buraya (I-1,122)
 Bureye : Buraya (XII-2, 16)
 Burlāda : Buralarda (VI-1,35)
 Burlādan : Burlardan (III-2, 140)
 Burlān : Buraların (III-2, 84),(XII-1, 56)
 Burlara : Buralara (XIII-1,44)
 Burları : Buraları (V-2,195)

Burrada : Buralarda (X-4,36)
Burunnān : Burunlarının (IX-1, 88)
Buruyā : Buraya (IX-2, 246)
Buyday : Buğday (V-2,197),(X-3,5),
(VI-1, 161)
Buydē : Buğday (V-2,279)
Buydesi : Buğdayı (V-2, 61)
Buydey : Buğday (XII-1, 23),
(IX-1,10),(VI-1,68)
Buydeyin : Buğdayın (VII-5, 248),
(V-2,279)
Buynuzlāna : Boynuzlarına (X-1,28)
Buzman : Bu zamana (IX-1,61)
Bübek : Bebek (III-2,270)
Büber : Biber (V-2,27),(IX-2,205),
(VII-3,230),(IV-2, 275)
Büberli : Biberli (VII-3,230)
Büçtiğın : Biçtiğın (IV-2, 341)
Büçlüyo : Biçiliyor (VII-3,162)
Büçüyoduk : Biçiyorduk (IV-1, 39)
Büğük : Büyük (IV-2, 398)
Büle : Böyle (II-2,142)
Büsküt : Büskivit (V-2,287)
Büyüklerimizi : Büyüklerimize (XI-2,7)
Büyüyin : Büyüğün (XI-2, 179)

C

Cahilin : Cahilim (V-3,1)
Cailim : Cahilim (IX-3,160)
Camē : Camiye (V-2,348)
Camı : Cami (XI-1,30),(IV-2, 34),
(VII-5,229)
Cāmı : Cami (I-1,134)
Camı : Camide (XI-1, 28)
Camıdan : Camiden (II-2,104)
Camıla : Camiler (X-1,94)
Camılara : Camilere (IV-2, 149)
Camının : Caminin (IV-1, 103)
Camide : Camiye (VII-1,37)
Candırma : Jandarma (VII-2,121)
Candırmelen : Jandarmayla (VII-2,121)
Cassor : Cesur (VII-5,12)
Cedde : Cadde (X-1,18)
Celillēn : Celillerin (IX-2, 23)
Cemáátnen : Cemaatle (III-2,225)
Cenabırabilalemin : Cenab-ı Rabbülalemin
(IX-2, 310)
Cenebi : Cenabı (II-2, 351)

Cennezeyē : Cenazeyi (I-2,23)
Cereviz : Kereviz (VI-1,37)
Cerevizdir : Kerevizdir (VI-1, 37)
Ceyrannan : Ceyranla (VII-5, 238)
Cezvēn : Cezvenin (V-2,170)
Cezvisine : Cezvesine (V-2,170)
Cıgara : Sigara (I-1,63)
Cızādı : Çizerdi (VI-1,284)
Cızıyo : Çiziyor (IX-3, 184)
Cingen : Çingene (XI-2, 280),(IX-1,93)
Ciziyo : Çiziyor (V-2,150)
Cumá : Cuma (III-2, 60)
Cumertesi : Cumartesi (IX-1, 20)
Cumuriyet : Cumhuriyet (IV-1, 24)
Cümertesi : Cumartesi (XI-1,7)
Cüvap : Cevap (IX-2,320)

Ç

(X-1,85),(IX-2,84)
Çadırdā : Çadırda (IV-1, 19)
Çağarmazlā : Çağırılmazlar (IV-2, 486)
Çakā : Çakar (I-1,166)
Çalālādın : Çalarlardı (VI-1,13),(XI-1, 33)
Çalgıleyidi : Çalgılıydı (VI-1,4)
Çalılān : Çalılının (IX-2,99),(VIII-1, 11)
Çalınıyodun : Çalınıyordun (XI-1,3)
Çalıścasın : Çalışacaksın (VII-5, 40)
Çalıścıkana : Çalışırken (VII-7, 58)
Çalıścāmā : Çalışmaya (IX-2,21)
Çalıścımeyle : Çalışmayla (VII-6,174)
Çalıścılen : Çalışyla (VIII-1,20)
Çalkanıyo : Çalkalanıyor (VII-2,215)
Çalkayı : Çalkalaydı (VII-5,275)
Çamaściri : Çamaşıra (VIII-1,8)
Çamāściri : Çamaşırı (IV-2, 399),
(VIII-1, 11)
Çameścir : Çamaşıra (IX-1,56)
Çameściri : Çamaşıra (IX-1,56)
Çamır : Çamur (XI-2, 243)
Çanağın : Çanağın (VII-5, 271)
Çanağın : Çanağın (VII-5,275)
Çanān : Çanağın (V-2, 172)
Çanayın : Çanağın (VII-7,66)
Çandırma : Jandarma (II-2,90)
Çandırmalā : Jandarmalar (V-2, 115)
Çapçık : Çabucak (III-2,314)

Çapē : Çapaya (IX-1,203)
 Çapēlen : Çapayla (IV-2, 330)
 Çapeye : Çapaya (VII-6,175)
 Çapeymiş : Çapaymış (Çapalamak) (III-1,7)
 Çapı : Çapa (VII-5,218)
 Çapladık : Çapaladık (VIII-1,36)
 Çārā : Çağırır (XII-1, 45)
 Çārādı : Çağırır (IX-2, 333)
 Çārādık : Çağırır (türkü) –söyledik- (türkü) (XI-1, 39)
 Çāriyorrā : Çağırıyorlar (IV-2, 457)
 Çārmış : Çağırılmış (XIII-1,117)
 Çarpıştırırcan : Çarpıştırıracaksın (XI-2,217)
 Çarşambā : Çarşamba (IV-2, 361)
 Çarşıy : Çarşıya (XIII-1,166)
 Çāşaf : Çarşaf (I-1,14)
 Çāşambeye : Çarşambaya (X-2,80)
 Çatlā : (Çatlayıp) (IX-2, 64)
 Çaylan : Çayla (VII-5,274)
 Çeğez : Çeyiz (IV-2, 13)
 Çeğiz : Çeyiz (XIII-1,18)
 Çeğniyolā : Çeğniyorlar (VI-1,70)
 Çekçēmin : Çekecek misin (VII-6,310)
 Çekē : Çeker (I-1,179)
 Çekerin : Çekerim (VI-1, 228)
 Çeket : Çeket (III-2,87),(VII-5,87), (XII-2,21)
 Çeklembek : Çitlembik (XI-2,22)
 Çeklembek : Çitlembik (XI-2, 22)
 Çēmi : Çete ? (XI-2, 252)
 Çēmiş : Çekmiş (II-2,88)
 Çenber : Çember (I-1,108)
 Çengiz : Çeyiz (XII-1, 16)
 Çeñiz : Çeyiz (V-2,237) , (III-2,12), (VI-1,8),(VII-2,56),(I-1, 76)
 Çeñizinni : Çeğizini (I-1,135)
 Çenizle : Çeyizler (X-1,36)
 Çenti : Çanta (IX-2,360)
 Çenzi : Çeğizi (I-1,112)
 Çerizinnen : Çeriziyle (I-1,289)
 Çeşme : Çeşme (IV-2, 231)
 Çetlembik : Çitlembik (V-2,108)
 Çetlembik : Çitlembik (VII-3,157)
 Çeviz : Ceviz (I-1,142)
 Çevkeni : Cepkeni (III-2, 89)
 Çeyizi : Çeğiz (I-1,103)
 Çeynevēdim : Çeğneyiverdim (V-2,42)
 Çığmaz : Çıkamaz (IX-2,56),(I-1, 249)
 Çığrālā : Çağırır (III-2, 7)
 Çığrıyolā : Çağırıyorlar (V-2, 136)
 Çığrıyom : Çağırıyorum (IX-2, 217)
 Çıkā : Çıkar (V-2, 142),(VI-2, 253), (VII-5, 259),(III-2, 260)
 Çıkādın : Çıkardı (VII-5, 280)
 Çıkalāriz : Çıkıyorsunuz (VII-2,78)
 Çıkamıyon : Çıkamıyorum (IV-2, 328)
 Çıkarıdım : Çıkardım (IX-2,350)
 Çıkarın : Çıkarırım (IV-2, 97)
 Çıkacak : Çıkacak (I-1,202)
 Çıkcaz : Çıkacağız (IX-2,72)
 Çıkdı : Çıktı (VII-2,57)
 Çıkırık : Çıkırık (VII-7, 132)
 Çıkīmizi : Çıkığımızı (XII-2, 165)
 Çıkmama : Çıkmamaya (III-2, 260)
 Çıkmāmı : Çıkmaz mı (III-2, 260)
 Çıkmān : Çıkmayın (XIII-1,172)
 Çıkmıcāsınız : Çıkmayacaksınız (XIII-1,152)
 Çıktığnek : Çıktığında (I-1,175)
 Çıktıneyin : Çıktığında (II-2,310)
 Çıktınmı : Çıktığında (VI-1,273)
 Çırdıla : Çağırıldılar (X-1,117)
 Çitari : “Basma çeşidi” (IV-2, 62)
 Çızıyo : Çiziyor (IX-3, 184)
 Çifit : Çift (VII-10,23),(VII-4, 163)
 Çifitlē : Çiftler (VII-5,34)
 Çifti : Çifte (II-1,65)
 Çiftlīni : Çiftliğini (IV-1, 25)
 Çikin . Çirkin (IX-2,84),(V-2,92)
 Çille : Çile (IX-2, 2),(VI-1,63)
 Çillelidi : Çileliydi (VI-1,179)
 Çillēn : Çilenin (IX-1, 204)
 Çilli : Çile (VII-5,12)
 Çimenlēn : Çimenlerin (XI-2, 219)
 Çiñiz : Çeyiz (XI-1,19)
 Çirā : Çağırır (XII-2, 42),(V-2,340), (VI-1,16)
 Çirarız : Çağırırız (V-1,12)
 Çircāsa : Çağırıcaksa (XII-2, 48)
 Çırıp : Çağırıp (V-1,13)
 Çırıyon : Çağırıyorum (IX-2,263)
 Çırmamı : Çağırılmaz (XII-2, 223)
 Çırmıyo : Çağırıyor (XII-2, 48)
 Çitlembēn : Çitlembeğin (XI-2, 22)
 Çizi : Çeyizi (XI-2,113)
 Çobannā : Çobanlar (IV-2, 304)
 Çobansadan : Çobanisadan (VII-6,165)
 Çocağam : Çocuğum (III-1,6)
 Çocē : Çocuğa (VIII-1,43)

Çocēi : Çocuğu (VI-1, 156)
Çocēm : Çocuğum (VI-1,238)
Çocī : Çocuğu (XII-2, 51),(V-2,257),
(VI-1, 18),
Çociğē : Çocuğu (IX-2,313)
Çocik : Çocuk (II-2,96)
Çocīlen : Çocuğuyla (VIII-1,76)
Çocīm : Çocuğum (X-1,61),
(IX-2,249),(VIII-1,62)
Çocımız : Çocuğumuz (IX-1, 26),
(XII-2, 65)
Çocīn : Çocuğun (IV-2, 73),
(III-2,255),(IX-1,87)
Çocīnnan : Çocuğuyla (IV-2, 87)
Çocīyiz : Çocuğuyuz (VI-3, 56)
Çócū : Çocuğu (VII-5,316)
Çocu : Çocuğu (I-1,153)
Çocuğē : Çocuğu (IX-1,209)
Çocukkan : Çocukken (X-4,15),
(VII-5, 108)
Çocuklām : Çocuklarım (VIII-1,44),
(VI-1,28)
Çocūlā : Çocuklar (III-2, 145)
Çocūlen : Çocukla (IX-2,323)
Çocūn : Çocuğum (VI-1, 23)
Çocuya : Çocuğu (V-2,260)
Çocuya : Çocuğu (V-2, 260)
Çogaldı : Çoğaldı (V-2,341)
Çogaldı : Çoğaldı (V-2, 341)
Çoğ : Çok (XII-1, 48)
Çoğaltmeyiz : Çoğaltmayız VII-5,289)
Çoh : Çok (V-2,343)
Çokcasına : Çoğunu (IX-2,92)
Çoklām : Çocuklarım (VI-1, 145)
Çoklān : Çocukların (VI-1,128)
Çokları : Çocukları (VI-1,133)
Çoktun : Çoktu (VII-7,93)
Çolē çocē : Çoluğa çocuğa (I-1,64)
Çolī-çocū : Çoluğu çocuğu (V-2,126)
Çomak : Çomak (III-2, 224)
Çomālan : Çomakla –dayakla- (VII-5, 64)
Çomeği : Çomağı (VII-5,65)
Çorbu : Çorba (VI-1,179)
Çotaklān : Çotakların ? (III-1,16)
Çoval : Çuval (VI-1,79),(VII-3,225)
Çovaldı : Çoğaldı (-arttı-) (XI-2, 241),
(VII-5, 272)
Çovalın : Çuvalın (VI-1, 141)
Çovalına : Çuvalına (VII-5, 239)
Çovallāla : Çuvalarla (I-1,238)

Çovalları : Çuvaları (XII-2, 180),
(VII-5, 335)
Çögür : Diken , çalı-çırpı (XI-2, 220)
Çölmeğin : Çömleğin (VII-5,278)
Çucū : Çocuğu (V-2, 112)
Çucuk . Çocuk (VIII-1,79),(XI-2,213),
(V-2,115),(VII-2,105)
Çucukkan : Çocukken (VII-5,108)
Çucuklāna : Çocuklarına (VII-6, 135)
Çucuklūmda : Çocukluğumda
(VII-5, 108),(XI-2, 221)
Çucūm : Çocuğum (VII-1,36)
Çuk : Çok (IX-2,109)
Çullī : Çulluyu (IV-2, 379)
Çumā : Çomağa (VI-1,147)
Çuvalān : Çuvaların (IV-2, 193),
(XIII-1,18)
Çuvalsını : Çuvalını (IV-2, 102)

D

Dā : Daha (VI-3,29),(XIII-1,2)
(VIII-1,22),(XI-1,27),(III-2,121),
(IX-1,40),(V-2,230),(VII-6,306),(I-1, 148)
Dabanca : Tabanca (I-1,73),(II-2, 83),
(VII-6, 165)
Dabi : Tabii (VII-7,132),(IX-1,140)
Dāda : Dağıtır (IX-2, 90)
Dādālā : Dağıtırlar (VI-1, 197)
Dādan : Dağıtan (I-3,36)
Dādarız : Dağıtırız (XII-2, 74),(V-2,355)
Dādāriz : Dağıtırız (III-2, 185)
Dādırlā : Dağıtırlar (IV-2, 137)
Dadil : Tatilde (VI-1,157)
Dādiyo : Dağıtıyor (II-1,319)
Dādiyo : Dağıtıyoruz (IX-1, 11)
Dağalala : Dağılırlar (X-5,19)
Dağalālā : Dağılırlar (X-5, 19)
Dağalır : Dağılır (IV-2, 273)
Dağan : Dağın (VII-5, 81),(IX-2,53)
Dağan : Dağın –dağının- (X-2,57)
Dağattı : Dağıttı (X-4,15)
Dağattık : Dağıttık (IV-2, 268)
Dağıdırız : Dağıtırız(VII-3,64)
Dağları : Dağlara (VI-2, 247)
Dağlışıyo : Dağılışıyor (IV-2, 218)

Dail : Dahil (VIII-1,69)
 Dakādını : Takardı (XII-2, 6)
 Dakālā : Takarlar (XI-2, 142)
 Dakarkana : Takarken (II-1,8)
 Dakāsın : Takarsın (IV-1, 61)
 Dakı : Takı (VI-1,130)
 Dakılçānda : Takılacağında (V-2,12)
 Dakılcek : Takılacak (IV-1, 60)
 Dakım : Takım (III-2,91),(I-1, 290)
 Dakınır : Takınır (IV-2, 252),(VII-3,184)
 Dakınıyoz : Takınıyoruz (XII-2, 34)
 Dakıyolā : Takıyorlar (I-1,68)
 Dakıyolādı : Takıyorlardı (III-2,29)
 Dakıyoz : Takıyor (VII-2,44)
 Dakka : Dakika (VII-5,328)
 Dakkē : Dakika (IV-2, 98)
 Dákke : Dakika –dakka- (IV-2, 221)
 Dakkede : Dakikada (VII-5,330)
 Dakmā : Takmaya (IX-2, 85)
 Daktıla : Taktılar (X-1,64)
 Dālırdın : Dağılırdı (XII-2,12)
 Dālışır : Dağılışır (IV-1, 100)
 Dalıydık : Dalıyorduk (IX-1,49)
 Damam : Tamam (XII-2, 35),(VII-6,362)
 Damat : Damada (III-2, 94)
 Damata : Damada (IX-2, 124),(VII-2,48)
 Damate : Damada (XII-2, 28)
 Damatı : Damadı (I-1,47)
 Damatın : Damadın (IV-2, 35)
 Dāmāti : Damadı (II-1,312)
 Damlacık : Damlacık (IX-2,106)
 Dān : Dağın (X-1,26)
 Dana : Tane (I-1,21)
 Danaylen : Danayla (III-2,321)
 Dandilleriñiz : Kandilleriniz (II-1,46)
 Dane : Tane (XI-1,67),(III-2,267),
 (V-2,290),(IV-2,153),(I-1, 66)
 Danı : Dana (XII-2, 190)
 Dānık : Dağınık (IX-2, 126)
 Dani : Tane (VI-1,148)
 Darā : Tarağı (VI-1, 89)
 Darafı : Tarafı (XII-2, 23)
 Darak : Tarak (XI-2,166),(I-1, 198),
 (VI-1, 91)
 Darālana : Tarakla (VIII-1,46)
 Daranır : Taranır (IV-2, 319)
 Daş : Taş (VII-2,138),(XI-2, 185),
 (IX-1,26),(V-2,252),(I-3, 25)
 Daşı : Taşı (V-2, 252)
 Daşırıyon : Taşıyorum (VII-5, 344)
 Daşıyo : Taşıyor (Taşımak) (VII-5,105)
 Daşıyon : Taşıyorum (IX-3,200)
 Daşıcez : Taşıyacağız (IV-2, 383)
 Daşlān : Taşların (IX-2,134)
 Dātım : Dağıtım (XIII-1,101)
 Datın : Tadın (III-2, 177)
 Datlı : Tatlı (XII-2, 188),(V-1,5), (VII-
 3,235),(VI-1,161),(IX-2,362),(III-2,167)
 Datlıladana : Tatlılardan (III-2,162)
 Datlılar : Tatlılar (III-2, 161)
 Datlısını : Tatlısını (XI-2, 15)
 Datlıylen : Tatlıyla (XII-2, 23)
 Datlıylen : Tatlıyla (V-2,282)
 Dauşanı : Tavşanı (VII-2,130)
 Dāvā : Dava (VII-5, 197)
 Daveti : Davete (X-1,117)
 Davetiye gidiyoz : (I-1,228)
 Davetlēlē : Davet ederler (III-2,7)
 Davetleri : Davetlere (VI-1,16)
 Davetley : Davetler (VI-1,3)
 Davetleyidi : Davetliydi (VI-1,4)
 Davılcılā : Davulcular (IV-2, 6)
 Davıllā : Davullar (IX-1, 69)
 Davranışın : Davranışına (VII-10,11)
 Davşan : Tavşan (XI-1,33),(VII-2,130)
 Davulcıyı : Davulcuyu (VII-5,303)
 Davullālan : Davullarla (XI-2, 33)
 Davullañ : Davulla (I-1,47)
 Davullāna : Davullarla (III-1, 16)
 Davullānan : Davullarla (III-2,32)
 Davullansan davullan:Davullaysa davulla.
 (XIII-2,21)
 Dayi : Dahi (VIII-1,76)
 Dayıcık : Dayıcık (VII-2,291)
 Dayisi : Dayısı (X-1,52)
 De : Da (VII-5,24)
 Dē : Diye (IV-2, 36)
 De mi : Değil mi (VI-1, 145)
 Dede : Dedeyi (IX-2, 357)
 Dededi : Dede de (VII-7, 94)
 Dedemlene : Dedemle (IX-2,353)
 Dedeñ : Dedenin (II-2,103)
 Dedēn : Dedenin (X-1,24)
 Dedi : Dede (XII-2, 104),(VII-5,63),
 (VI-1,108)
 Dedin : Dedim (V-2,362)
 Dödürüyo : Döğdürüyor (XII-2, 38)
 Defin etile : Defnetteler (II-2,109)

Değel : Değil (X-2,42)
 Değimen : Değirmen (VII-5,236)
 Değmen : Değirmen (IV-2,258),(IX-1,54)
 Değmenimize : Değirmenimize (VII-5, 105)
 Değmenleri : Değirmenlere (IX-1, 54)
 Değmennene : Değirmenlerine (VII-6,134)
 Dekme : Tekme (XII-2, 184),(VII-3,237), (I-1, 167)
 Dēl : Değil (V-2,91), (VI-1,105), (XIII-1,49)
 Dēldik : Değildik (IX-2,266)
 Delēdi : Derlerdi (XI-1, 28)
 Dēlēse : Derlerse (XII-1, 10)
 Dēliz : Değiliz (XII-2, 150)
 Dēmi : Değil mi (VII-5, 15)
 Demi : Değil mi (VII-6, 140), (XI-1, 15),(XII-2, 82),(XI-2, 134)
 Dene : Tane (I-1,69),(VI-1, 23), (XII-1, 33),(IV-2, 91),(V-2, 38), (VII-3, 227),(VIII-1, 14),(IX-2, 249)
 Denek : Tane (I-1,276)
 Denem : Tane (VII-5,36)
 Dengini : Dengine (VII-7, 29)
 Deni : Tane (V-2,207), (VI-1, 155), (VII-5, 87)
 Denilirdin : Denilirdi (IV-2, 167)
 Deñismeye : Değışmeye (VII-5,99)
 Deniyoduk : Diyorduk (VII-7,79)
 Denlemedi : Dinlemedi (IX-1, 94)
 Derēden : Derelerden (IX-2,41)
 Derik : Deriz (IX-2,345)
 Deriklerin : Direklerini (IX-2,345)
 Derin:Derim,söylerim (XIII-1,166), (VI-1, 162)
 Derkene : Derken (VIII-1,12)
 Derlēmişmiş : Derlermiş (VIII-1,15)
 Derrē : Derler (IX-1, 143)
 Destilēne : Testilerle (VII-7,76)
 Detercan : Deterjan (I-1,100)
 Develēlen : Develerle (VII-6, 180)
 Develēnen : Develerle (III-2,29)
 Deveylen : Deveyle (III-2,22),(II-4, 265)
 Deviye : Deveye (II-4,263)
 Deye : Diye (X-2,62)
 Deyerekten : Diyerekten (IV-2, 270)
 Déyin : Diyeyim (IX-2, 80)
 Deyişik : Değışik (X-2,78)
 Deyiveren : Deyivereyim (III-2,333)
 Deymen : Değirmen (IV-2, 99)
 Deymene : Değirmene (V-2,297)
 Deyon : Diyorum (X-1,91)
 Deyze : Teyze (IX-2, 71)
 Deyzen : Teyzene (VI-1,163)
 Dıkım : Tıkım (II-2,334)
 Dıkımı : Tıkımı-Lokmayı (VII-2,77)
 Dırnaklān : Tırnaklarının (V-2,15)
 Dıšara : Dıšarıya (IV-2, 243)
 Dıšı : Dıša, dıšarıya (VII-6,380),(XI-2, 289)
 Dıšteydidin : Dıšardaydı , Dıš taraftaydı (Köyün) (V-2, 23)
 Dıcek : Diyecek (V-2,359)
 Dicēz : Diyeceğiz (IX-1,5)
 Dide : Dede (VII-4,171)
 Didi : Dedi (X-1,20),(VII-6,143), (IX-3,162)
 Didi : Dedi (X-1, 20),(IX-2, 59), (VII-5, 10)
 Didiği : Dediği (VII-5, 54)
 Didiğim : dediğim (VII-5, 203)
 Didiğın : Dediğın (III-2, 141)
 Didikleri : Dedikleri (VII-5, 197)
 Didim : Dedim (IX-1,84)
 Didin : Dedin (II-1,2)
 Diğān : Dığān (IX-2,365)
 Diğil : Değil (XI-2,232),(IX-1,43), (V-2,195),(VII-6,187)
 Diğildir : Değildir (XI-2, 160)
 Dikkazin : Dik kafalı (III-2,280)
 Dıl : Değil (XII-2, 164),(IX-2,331)
 Dileriñ : Dilerim (I-1,236)
 Dillēniz : Dilleriniz (IX-1, 28)
 Dimek : Demek (IX-1, 88)
 Dimemişle : Dememişler-söylememişler- (X-1,43)
 Dimi : Değil mi (VI-1,211),(III-2, 169), (IV-2, 236)
 Dimiş : Demiş (VIII-1,15),(VII-7, 29)
 Dīni : Diye (IX-2,265)
 Dirilē : Derler (VII-5,211)
 Diriz : Deriz (V-1, 15),(VII-7,64)
 Dirlē : Derler (VII-1, 32)
 Dirlēdin : Derlerdi (VII-5,201)
 Dirrē : Derler (IX-1, 117)
 Dirrēdi : Derlerdi (IX-1, 143)
 Disen : Dersen (VII-6, 140)
 Dīverem : Deyivereyim (V-2, 99)
 Diyarbakırı : Diyarbakıra (VII-6, 119)
 Diye : Diyor (III-2,206)
 Diyekoyun : Diyekoyayım (söyleyedurayım) (III-2, 276)

Diyelē : Diyorlar (III-2,3)
 Diyelēdi : Diyorlardı –derlerdi- (III-2,118)
 (X-1,55)
 Diyem : Diyelim (XI-2, 224),(XII-1, 27)
 Diyem : Diyeyim (XIII-1,128)
 Diyemesin : Diyemezsin (VI-1,21)
 Diyen : Diyeyim (V-2,93)
 Diyerektene : Diyerekten (III-2,243)
 Diyerekteni : Diyerekten (IX-1,149)
 Diyerli : Değerli (IX-2,129)
 Diyesiymiş : Dediğini söylüyorlar , dediği
 rivayet ediliyor anlamında (VIII-1,16)
 Diyi : Diye (VII-6,117)
 Diyi : Diyor (II-1,3)
 Diyin : Deyin –diyeyim- (III-2, 136),
 (VI-1,165)
 Diyir : Diyor (I-2,24)
 Diyo kı : Diyor ki (IX-3,179)
 Diyo ku : Diyor ki (XII-2, 80)
 Diyodun : Diyordu (VII-5,12)
 Diyolādn : Diyorlardı (XI-2, 183)
 Diyon : Diyorum (IX-2, 91),(V-2, 368),
 (X-4,4)
 Diyorrā : Diyorlar (IV-2, 383)
 Diyu : Diyor (VII-1,39)
 Dizēdik : Dizerdik (IV-2, 299)
 Dīzenin : Teyzenin (IX-1, 200)
 Dizme : Çizme (VII-5,86),(XII-2, 178)
 Dizmelēlen : Çizmelerle (XII-2, 177)
 Doa : Dua (III-2,205),(VI-1,186),
 (II-2, 339),(IV-2, 264),(XII-2, 50)
 Doak : Duvak (XI-1,21), (XII-2, 41)
 Doalanda : Duayla da (XII-1, 12)
 Doğak : Duvak (IV-2,44),(I-1, 147)
 Doğdīmiz : Doğduğumuz (III-2,143)
 Doğdum : Doğurdum (XII-2, 66)
 Doğumliyim : Doğumluyum (XIII-1,1)
 Doğurcek : Doğuracak (II-1,318)
 Dokādık : Dokurduk (VIII-1,46)
 Dokanamaz : Dokunamaz (IV-1,121)
 Dokanivēdimi : Dokunduğunda, dokunduğu
 zaman (VII-2,105)
 Dokanmış : Dokunmuş (VII-2,106)
 Dokerdik : Dokurduk (VIII-1,47)
 Doktor : Doktor (VII-7,80)
 DokTurla : Doktorlar (VII-7, 61)
 Doktoruda : Doktorada (VII-2,280)
 Dokumu : Dokuma (V-2,199)
 Dokuyelē : Dokuyorlar (VI-1,83)
 Dokuzan : Doksan (X-4,1) , (VI-2,242)
 Dolālā : Dolarlar-sararlar- (V-2,234)
 Dolaşilir : Dolaşılır (I-1,51)
 Dolaşir : Dolaşır (III-2, 32)
 Dolaşirlē : Dolaşırlar (III-2, 32)
 Dolaşiyoz : Dolaşıyoruz (V-2,208)
 Dolaştirdilē : Dolaştırdılar (VII-1,24)
 Dolaykene : Dolarken (I-1,274)
 Doldurmamışım : Doldurmamışım
 (III-2,47)
 Dolduruyō : Dolduruyor (IV-2, 232)
 Doleştım : Dolaştım (VII-5,31)
 Dōleyiveriyoz : Dolayıveriyoruz (V-2,215)
 Dolur : Dolar (I-1,51)
 Domata : Domates (V-2,85)
 Donadirlā : Donatırlar (I-1, 127)
 Donnān : Donlarını –Pantolonlarını-
 (VI-1,206)
 Donnānan : Donlarıyla (IX-1, 140)
 Dovak : Duvak (VI-1,96)
 Dovānı : Duvağını (VII-3,99)
 Dovardan : Duvardan (XI-2,130)
 Dovarları : Duvarları (VII-7,11)
 Doyāsa : Doyarsa (III-2, 143)
 Doydīmiz : Doyduğumuz (III-2, 143)
 Doyurāriz : Doyururuz (III-2,227)
 Dōğūlürdün : Dōğūlürdü (VI-1, 5)
 Dōğūlürdün : Dōğūlürdü (VII-1,11)
 Döküverin : Döküveririm (II-2,171)
 Döküyon : Döküyorum (V-2,36)
 Dölüm : Dönüm (VII-5,41)
 Döncez : Döneceğiz (I-1,58)
 Dōndī : Dōndüğü (IX-1, 2)
 Dördü : Dörde (VI-1, 56)
 Dörttünü : Dörttü –dört idi- (III-1,6)
 Dōşşek : Dōşek (VI-1,141)
 Dōvleti : Devleti (IV-1, 24)
 Duak : Duvak (XI-1,6)
 Duasımı : Duasına (XII-1, 59)
 Duğak : Duvak (III-2,19)
 Dūn : Dügün (VI-1,212)
 Dūnü : Dügüne (I-1,26)
 Dūnün : Dügünün (VI-1, 212)
 Durā : Durur (V-2,25),(VII-5, 358),
 (X-5,22)
 Durādı : Dururdu (IX-1, 210),(VII-3,159)
 Durākan : Dururken (IX-3,150)
 Durālā : Dururlar (XII-1,28)
 Duramīcen : Duramıyacağım (IV-2, 441)
 Durāsan : Durursan (VI-1, 119)

Durcáz : Duracağız (IV-2, 381)
 Durcelese : Duracaklarsa (X-5,4)
 Durdukmu : Durduğumuzda (VII-10,5)
 Durdumu : (Başladımı , başladığında)
 (V-2, 55)
 Duru : Durur -duruyor- (IV-2, 9)
 Durükene : Dururken (XI-2,105),
 (VI-2, 249)
 Durumuyon : Duruyor musun (VII-6,306)
 Durup duri imiş : (II-2,121)
 Duruyomuşmuş : Duruyormuş (VIII-1,69)
 Duruyon : Duruyorum (V-2,363)
 Dutanımız : Tutanımız (XII-2, 201)
 Dutçēn : Tutacaksın (V-2,193)
 Dutlādan : Dutlar köyünden (VI-1, 26)
 Duydī : Duyduğu (XI-2, 257)
 Duydīmize : Duyduğumuza (II-2,160)
 Duydīmizi : Duyduğumuza (X-2,63)
 Duydunmu : Duyduğunda (XI-1,8)
 Duyuşumuz : Duyduğumuz (V-2, 192)
 Duz : Tuz (III-2,234) , (VII-5, 232),
 (V-2,32)
 Duzlālā : Tuzlarlar (VII-3,192)
 Duzlan : Tuzla (XII-2,162)
 Duzulan : Tuzla (V-2,256)
 Dübek : Dibek (XI-1,7)
 Dübek döğüntüsü : Dibek döğülmesi -
 döğüldüğü gün-(XII-1,23)
 Düğēn : Düven (VII-5,325)
 Düğün : Düğüne (XII-1, 12),(III-1,14)
 Düğündeni :Düğünden (III-2,73)
 Düğünü : Düğüne (XII-2, 132)
 Dükkānleden : Dükkanlardan (IV-2, 448)
 Dümbük : Dümbek (VI-2,242)
 Dünürçü : Dünürücü (VI-3,4)
 Dünürsen : Dünürsen (VI-3,63)
 Dünürül : Dünürüm (VII-2,132)
 Dünyā : Dünyaya (VI-1,29)
 Dürmelē verlē : Dürmeleyiverirler
 sarıverirler- (IV-2, 76)
 Dürmelemi : Dürmeleme (I-1,277)
 Dürü : Doğru (VII-1,19)
 Düşmannā : Düşmanlar (I-1,156)

E

Ebē : Ebeye (IV-2, 68)

Eben : Ebenin (X-1,80)
 Ebersen :? (IX-2, 124)
 Eccik : Azcık (IV-2, 467)
 Ecel ecele : Acele acele (VIII-1, 73)
 Ecik : Acık –azıcık,azcık- (IV-2, 30)
 Eççik : Azıcık (Acıcık) (IV-2, 55)
 Edi edi : Ede ede (VII-5, 43)
 EdilmeS : Edilmez (III-2, 140)
 Edirdi : Ediyordu (X-1,119)
 Ediyon : Ediyorum (X-4,5),(IX-2, 240),
 (III-2, 277)
 Ediyorrā : Ediyorlar (IV-2, 465)
 Efencēzim : Efendiceğizim (VII-7,3)
 Eger : Eğer (IV-2, 117)
 Eğçları : Ağaçlara (III-2,108)
 Eğēle : Eğer (XIII-1,124)
 Eğredik : Eğirirdik (VII-7,132)
 Eğsik : Eksik (II-1,51)
 Eğsiniz : Eksiginiz (IV-2, 199)
 Eğşi : Ekşi (VII-3,213)
 Eğşiz : Ekşisiz (IX-3,132)
 Ehtarmış : İhtiyarmış (X-1,112)
 Ehtiyacı : İhtiyacı (VII-2,138)
 Ehtiyacımız : İhtiyacımız (VII-5, 103)
 Èhtiyaçsa : İhtiyaçsa (III-2, 97)
 Ehtiyar : İhtiyar (XI-1,23),(VII-2,306)
 Ehtiyara : İhtiyara (VII-2,49)
 Ehtiyarlā : İhtiyarlar (XI-1, 23)
 Ehtiyarlardan : İhtiyarlardan (X-2,8)
 Ehtiyarlīm : İhtiyarlığuma (XII-2, 138)
 Eiriyon : Eğiriyorum (IX-2, 33)
 Èkeklēn : Erkeklerin (V-2,145)
 Ekēlēdin : Ekerlerdi (VII-3,157)
 Ekem : Ekelim (VII-4,164)
 Èkenden : Erkenden (V-3,6),(VII-10,16)
 Èkledik : Ayıklardık (VII-5,3)
 Ekmē : Ekmeği (V-2,348)
 Ekmelen : Ekmekle (II-1,331)
 Ekyoz : Ekiyoruz (VII-7,1)
 Elbiselēne : Elbiseleriyle (XIII-1,85)
 Eldimen : Eldiven (II-1,317)
 Ele : Eli (IX-2,344)
 Eleklēlēdin : Eleklerlerdi / Elerlerdi (VII-
 5,258)
 Elekliyoz : (Elekten geçiriyoruz) (V-2, 52)
 Èlence : Eğlence (XIII-1,40)
 Èlence : Eğlence (XIII-1, 40)
 Eleşkirdi : Eleşkirde (XIII-1,138)
 Eletiriğimiz : Elektriğimiz (VII-7,73)
 Eletirilēn : Elektrikle (VII-5,238)

Eleyelen : Elekle (VII-5, 248)
 Eleylen : Elekle (VII-5, 356)
 Elifabe : Alfabe (XIII-1,70)
 Elinnen : Elinle- elin ile- (VII-6, 351)
 Ellēmiz : Ellerimize (IX-1, 59)
 Ellen : Elle (VII-5,320)
 Ellēne : Elllerine (VI-1, 32)
 Ellēni : Elllerini (XII-1, 21),(XI-2,146),
 (III-2,105)
 Ellerindeymişmiş : Ellerindeymiş (VII-9,6)
 Ellesiyelē : İlyasçılar (VII-5,207)
 Ellüçte : Elli üçte (IX-3,141)
 ElPise : Elbise (I-1,242)
 Eltē : İletir –eletir-(III-2,68)
 Elter : İletir –eletir- (III-2, 103)
 Eltiverin : İletiveririm (Götürüveririm) (III-2,
 276)
 Emdirir : Emzirir (IV-2, 85)
 Eme : Ama (XII-2, 118),(VIII-1,57),
 (IX-3,145),(X-4, 30), (V-2, 129)
 Ēmeğlen : Ekmekle (VII-5,5)
 Ēmek : Ekmek (VII-2, 145),(IX-1,76)
 Emen : Hemen (IX-1,137)
 Emi : Ama (V-2,244),(XII-2, 22),(VI-
 1,122),(X-4,30)
 Emin : Emine (XI-1, 51)
 Eminen : Eminenin (VII-6,111)
 Emineyin : Eminenin (VII-5,296)
 Eminninen : Emine ninen (XI-1,51)
 Emme : Ama (III-2,23),(V-2,109),
 (VII-2,61),(VIII-1,4),(IX-2,271),(VI-3,75),(XI-
 1,11),(X-4,6),(II-2, 350)
 Emmen : Hemen (XII-2, 112)
 Emmi : Ama (IV-2, 220)
 Emrinne : Emriyle (XII-1, 10)
 Emrinnen : Emriyle (VI-1, 1),(VII-6, 136),
 (XII-1,9)
 Enci : Şimdi (VII-1,161)
 Ene : Hani (VII-5,6),(VIII-1,62)
 Eneği : İneği (XI-2, 226)
 Enek : İnek (XII-2, 70),(XI-2,226),
 (VII-5,262)
 Eneklēde : İneklerde (VII-5,35)
 Eneklēn : İneklerin (VII-5,261)
 Enercisi : Enerjisi (VII-7,74)
 Eneylen : İnekle (III-2,321)
 Ennecīm : Anneciğim (IX-1, 163)
 Epiy : Epey (X-1,36)
 Ercepli : Receptli (XII-2, 123),(III-2,214)
 Ercepli'de : Receptli'de (X-1,86)
 (III-2, 201)
 Erdiriz : Eritiriz (V-2, 298)
 Erdiriz : Eritiriz (V-2,298)
 Erecep : Recept (IV-1, 6)
 Eren evi : Ölü evi (cenaze evi) (IV-2, 131)
 Erkeklēn : Erkeklerin (I-1,10)
 Erkeklēne : Erkeklerine (IX-2, 329)
 Ermiyo : Erişmiyor-ulaşmıyor- (IX-3, 153)
 Esās : Esas (IV-1,34)
 Esē : Eser (I-1,37)
 Esker : Asker (IV-2, 461),
 (IX-2,19),(XI-1,6),(X-4,37),
 (VII-1,25),(II-2, 336)
 Esker : Askere (IX-1, 23)
 Eskeri : Askere (VI-1,189)
 Eskeri : Askeri –Askeriyeye- (X-1,53)
 Eskerlī : Askerliği (XI-1, 26)
 Eskerlī : Askerliği (XI-1, 26)
 Eskerrede : Askerlerde (X-1,12)
 Eskerrik : Askerlik (IX-1,148)
 Eskilēden : Eskiden (VI-3,74)
 Esnerin : Esnerim (VI-1,287)
 Eşālā : Eşyalar (XII-2,28)
 Eşām : Eşyam (IX-3,189)
 Eşē : Ayşe (IX-2,269)
 Eşē : Eşeğe (IX-3, 198)
 Eşeklēn : Eşeklerle (IX-1, 205)
 Eşeye : Eşeğe (VII-2,290)
 Ēşi : Ekşi (VII-5, 347)
 Eşidenler : İşitenler (IX-1, 165)
 Eşili : Ekşili (XI-1,64)
 Eşša : Eşya (XII-2, 28)
 Eşşāla : Eşyalar (VI-3, 27)
 Eşşek : Eşek (II-2,165),(I-1,101),
 (VI-1, 140)
 Eşşeklē : Eşekler (XI-2,142)
 Eşşeklēnen : Eşeklerle (IV-2, 422)
 Eşşeklēnnen : Eşekleriyle (XI-2, 139)
 Eşşekleri : Eşeklere (VIII-1,50)
 Eşşēlēn : Eşeklerle (IV-1, 53)
 Eşşēlen : Eşekle (IV-2,197),(IX-3, 197)
 Eşşeylen : Eşekle (VII-5, 101)
 Etçēlē : Edecekler (III-2, 242)
 Etçen : Edeceğim (IV-2, 439)
 Etçēni : Edeceğini (XIII-1, 161)
 Etçez : Edeceğiz (IV-1, 37)
 Etemnen : Ethemle (X-2,45)
 Etmeñ : Etmeyin (I-2,23)
 Etten : Ettikten (X-2,37)
 Ettirēlē : Ettirirler (III-2,244)

- Ev : Eve (XI-1, 12)
 Evcekinnene : (V-2, 345)
 Evdê : Evde (V-2, 345) (IV-2, 206)
 Evdene : Evden (VIII-1,81)
 Evê : Eve (VI-1, 94)
 Evelce : Evvelden-önceden- (X-2,17)
 Eveldene : Evvelden (III-2, 154)
 Eveldeni : Evvelden (IX-1,143),(VII-3,182)
 Evele : Evvelden-Önceden- (IX-2,211)
 Eveli : Evelden Evvelden – önceden- (IV-2, 178),(III-2,114)
 Evelkinlê : Evelkiler (VII-3,235)
 Evelsi : Evvelinden – öncesinden- (X-2,19)
 Everdim : Evlendirdim (IX-1,32)
 Everemîcek : Evlendiremeyecek (I-1,156)
 Everirken : Everirken, evlendirirken (XII-2,133)
 Everikene : Everirken, evlendirirken. (VII-5, 296)
 Evimi : Evime (IX-2, 240)
 Evimişmiş : Evmiş (III-1,154)
 Evimizi : Evimize (VII-6,177)
 Evin . Evinde (VII-1,13)
 Evin : Evine (III-2, 102),(VII-2,140)
 Evin : Evinin (XI-2, 34),(VI-1, 104)
 Evini : Evine (III-2, 9),(XII-2, 43), (X-5,3),(II-1, 312)
 Evlätüm : Evladım (VII-5, 10)
 Evlätüm : Evladım (XII-2, 157)
 Evlenecesi : (Evleninceye kadar anlamında) (X-1,123)
 Evlêni : Evlerine (I-1,59)
 Evlêni : Evlerine (VI-1, 65)
 Evlimin : Evlimisin (VI-1, 66)
 Evlimin : Evlimisin (VI-1,66)
 Evvele : Evela –ilk önce- (VI-1, 209)
 Evveli : Evelden (VI-1, 173)
 Ey : İyi (V-2,320) (XII-2, 37), (VI-1,153)
 Eyer : Eğer (I-1,134)
 Eyi : İyi (XII-2, 75), (VII-2,280), (IV-2, 120),(XI-2, 241),(V-2,121)
 EyiKi : İyi ki (VII-5, 199)
 Eyise : İyiyse (IV-2, 157)
 Eyklêlêdin : Ayıklarlardı (VII-1,271)
 Eylenmek : Eğlenmek (VI-3, 17)
 Eyleşir : İyileşir (IV-2, 117)
 Eymin : İyimin (X-4,8)
 Ez : Az (IV-2, 76),(V-2,297)
 Ezen : Ezan (VII-5,45),(IX-1,222), (I-1, 183)
 Ezeni : Ezanı (IX-2, 274)
 Ezeninde : Ezanında (V-2, 109),(IX-2,63)
 Ezenlene : Ezanla (III-2, 255)
 Ezerbeycan : Azerbaycan (XII-1, 4)
 F
 Fábrikálará : Fabrikalara (III-2, 142)
 Fabrike : Fabrika (VII-5,97)
 Fabrikê : Fabrikaya (Fabrike girdi) (VII-1,271)
 Fabrikelê : Fabrikalara (VII-3,268)
 Fabrikeleri : Fabrikalara (VII-5, 98)
 Fabrikeye : Fabrikaya (X-1,123)
 Fadim : Fadime (VI-1,163),(VII-2,186)
 Fadima : Fadime (X-4,1)
 Fakın : Farkında (VII-6,117)
 Fakirrik : Fakirlik (IX-1,100)
 Falancân : Falancanın (IV-1,57)
 Fasil : Fasulye (V-1,5) , (VII-7,20)
 Fasilê : Fasulye (VI-1,37),(XI-2,196), (IV-2, 275),(VII-6,132)
 Fasilledir : Fasulyedir (VI-1, 37)
 Fasilye : Fasulye (III-2,183),(V-2,86) (VII-10,13),(I-1, 90)
 Fazlalîm : Fazlalığım (XIII-1,125)
 Fıstani : Bayan giysisi (IV-2, 467)
 Filancôn : Filancanın (XIII-1, 3)
 Filen : (Felan-falan) (IX-1, 119), (III-2, 148),(XI-2, 108),(VIII-1,38) (XIII-1,46)
 Fotıgraf : Fotoğraf (VII-5,111)
 Fotoğraflâ : Fotoğrafları (IV-1, 68)
 Fur : Vur (Koy-yemek-) (V-2,320)
 Furala : Vururlar (I-3,29)
 Furam : Vuralım (Koymak-yemek) (V-2,321)
 Furlarâ : Vururlar (IV-2, 113)
 Furaz : Vururuz (ocağa koyarız anlamında) (IV-2, 285)
 Furuluyo : Vuruluyor (Yemek) (V-2,325)
 Furunu : Fırına (VII-2,132)
 Fururlar : Vururlar (XIII-1,46)
 Furuyo : Vuruyor (IX-3,167)

Furuyolā : Vuruyorlar (ocağa koymak anlamında) (VII-5,255)
Furuyoz : Vuruyoruz (yemeği koyuyoruz anlamında) (VII-5,68)

G

Gā : Gari –gayri-artık (X-4,6), (V-2,45), (VII-1, 4),(VIII-1,5),(IX-2,126),(VI-1,106)
Gā : Kadar (VII-1, 8)
Gā : Kala (V-2, 329)
Gaba : Kaba (III-2, 108)
Gabacayı : Kabağacı (IX-2, 277)
Gabaç : Kabağaç (IX-2, 279)
Gabadayılın : Kabadayılığın (VIII-1,10)
Gabardan : Kabartan (IX-2, 101)
Gabbarı : Kabara –kabarmak- (VII-5, 243)
Gabic : Kaba ağaç (IX-2,278)
Gabin : Kabın (/kap-kacak / “gab”) (VII-3, 214)
Gabyınen : Kabuğuyla (III-2,269)
Gabīni : Kabuğunu (V-2, 89)
Gabir : Kabir (III-2, 213)
Gabiri : Kabire (X-2,10)
Gabiri :Kabri (V-2,356),(IV-1, 127), (X-1,76)
Gabirinde : Kabrinde (X-1,75),(III-2,213)
Gabirrē : Kabirler (X-1,29)
Gabl : Kabul (IX-3, 256)
Gabletmem : Kabul etmem (IX-3, 256)
Gabul : Kabul (V-3, 13),(IX-1, 222), (XIII-1, 161)
Gaçakan : Kaçarken (X-2,32)
Gaççıyoduk : Kaçıyorduk (IX-2,11)
Gaççıyolā : Kaçıyorlar (X-1,35)
Gaçıbilcek : Kaçabilecek (XIII-1,142)
Gaçılacak : Kaçırılacak (IX-2,268)
Gaçırıkene : Kaçırırken (VIII-1,13)
Gaçıvēdin : Kaçtığında-Kaçtıktan- (VIII-1,5)
Gaçıvedine : Kaçıverdikten sonra (X-1,52)
Gaçığınden : Kaçtığından (V-2, 118)
Gadā : Kadar (XIII-1, 59),(IV-2,123), (XI-2,108)
Gādā : Kadar (I-3,21)
Gadancık : Kadarıcık (I-1,254)
Gaddin : Kadın (II-2,121)
Gādeş : Kardeş (II-2,290)

Gādeşi : Kardeşi (IX-2,76)
Gādeşim : Kardeşim (VI-1, 25)
Gādeşiz : Kardeşiz (VIII-1,65)
Gādeşlēn : Kardeşlerin (VI-1, 180)
Gadeyif : Kadayıf (I-1,297)
Gadın :Kadın (I-1,11)
Gadınlāmı : Kadınları mı (VII-10, 2)
Gadınnānkını : Kadınlarınkini (I-1,11)
Gadife : Kadife (IV-2, 464)
Gāktık :Kalktık (V-2,325)
Galabalandı : Kalabalıklaştı (XIII-1,93)
Galādin : Kalırdı (VII-5,261)
Galancası : (Kalacakları, kalacak olanlar) (XII-1, 28)
Galanınada : Kalanında (V-2, 354)
Galanlā : Kalanları (III-2,176)
Galba : Galiba (X-1,70)
Galbırılıyon : Kalburluyorum (V-2,72)
Galeylediyosun : Kalaylatıyorsun (VII-5, 224)
Galın : Kalın (VII-5, 254)
Galırdın : Kalırdı (VII-5, 280)
Gālırısa : Kalırsa –kalır ise- (II-1,56)
Galıvedine :Kalıverdikten –sonra- (X-1,49)
Galmışık : Kalmışız (X-1,59) (IX-1, 5)
Galmıyoñ : Kalmıyor (IX-2,107)
Gālnin : Gelinin (II-4,285)
Gānın : Karnın (VII-5, 365)
Gaççıklamı : Kabuklarını (I-1,109)
Gar : Kara (IX-2,205)
Gara : Kara (III-2, 87)
Garā : Karar (Hamur) (V-2, 278)
Garabas : (III-2, 88)
Garaçta : Garajda (XII-2, 101),(VI-1, 198)
Garadan : Karadan (Kara yolu ile) (VII-7, 48)
Garagolu : Karakola (V-2,116)
Garantik : Karanlık (IX-2,374)
Garasünlü : Kara Hüseyinli (XII-2, 123)
Garcan : Karacaksın (V-2,26)
Gardaş : Kardeş (V-2,361)
Gardaşlāmız : Kardeşlerimize (VIII-1,48)
Gardeş : Kardeş (I-1,93)
Gardeşin : Kardeşine (VIII-1,85)
Gardeşlē : Kardeşler (III-2,32),(IV-2, 11)
Gardeşlēnnen : Kardeşleriyle (IV-2 ,15)
Gardeşlī : Kardeşliği (XI-2, 52)
Garı : Kara (VI-1, 179),(VII-5, 53)
Garı kışla : Kara kışla (X-2,68)

Gârik : Gayri (I-1,20)
 Garınlâni : Karınlarını (III-2,227)
 Gariş : Kariş (VII-10,24)
 Garişturi : Karişturir (VI-1, 99)
 Gari : (VII-5, 85),(VI-1, 43),
 (XII-2, 75),(IX-1, 9),(XI-1, 6)
 Garik : Gayri (VI-1,52),(I-2, 19)
 Gariylen : Kariyla (IV-1,2)
 Gariylene : Kariyla (IX-3,254)
 Gâriyo : Kariyor (V-2,36)
 Garlâ : Karılar (XII-2, 93)
 Garlân : Karıların (XI-1, 10)
 Garlar : Karılar (XI-1, 12)
 Gârımız : Karnımız (III-2,143)
 Garnın : Karının (VI-2,252)
 Garsı : Karişi (VI-1,290)
 Garsınan : Karişıyla (IX-2, 236)
 Garşında : Karşında (VII-5, 200)
 Garşi : Karşı (IV-1, 75)
 Garşileştirsın : Karşılaştırsın (IX-1,29)
 Gâsi : Karişi (IX-1,102),(VII-7,131)
 Gâsik : Kazık (V-2,205)
 Gasidelê : Gazeteler –Kaside- (VII-7,14)
 Gaşcan : Kaçacağım (XIII-1,142)
 Gâşi : Karşı (X-2,41)
 Gâşiyı : (Karşıya) (XII-1, 31)
 Gaşik : Kaşık (VII-5,341)
 Gat : Kat (Takım) (IV-2, 181),(V-2, 31)
 Gatâdik : Katardık (VI-1, 62),(VII-5, 279)
 Gatâlâdin : katarlardı (VII-5, 257)
 Gatam : Katalım (V-2, 335)
 Gatçêse : Katakaksa (IV-2, 188)
 Gatıksız : Katıksız (VII-5, 2)
 Gativêyoz : Katıveriyoruz (V-2,347)
 Gatiyon : Katıyorsun (V-2, 190)
 Gatiyon : Katıyorum (IV-2, 177)
 Gatmıyozduk : Katmıyorduk (VII-5,266)
 Gattan : Kattıktan (V-2,66)
 Gattıksızlıktan : Katıksızlıktan (VII-5,7)
 Gattımın : Kattın mı (VII-5,264)
 Gâvaltılâni : Kahvaltılarını (XI-2, 44)
 Gâve : Kahve (XIII-1,165)
 Gavga : Kavga (I-1,110)
 Gavgi : Kavga (VII-5,16),(XII-2, 120),
 (V-2,99)
 Gavırdım : Kavurdum (II-2, 169)
 Gavırız : Kavururuz (I-1,109)
 Gavırur : Kavurur (II-2,169)
 Gavrameylen : Kavramayla (IX-1,54)
 Gavurmu : Kavurma (IX-2, 364)
 Gâvurrâ : Gavurlar (X-1,21)
 Gavuşuvekene : Kavuşuverirken (VII-1,327)
 Gayeseriye : Kayseriye (IX-2,86)
 Gayınnam : Kaynanam (VII-1,9)
 Gayınnamın : Kaynanamın (VII-5, 213)
 Gayınnı : Kaynana (I-1,49)
 Gayıyn : Kayığın (VI-1,210)
 Gaymâni : Kaymağın (VIII-1,15)
 Gaymeği : Kaymağı (VII-5,271)
 Gayna : Kaynağı (IV-1, 46)
 Gaynadımın : Kaynadımı (Kaynadığında)
 (V-2,95)
 Gaynadıveren : Kaynatıvereyim (VIII-1,71)
 Gaynadiyoz : Kaynatıyoruz (III-2, 290)
 Gaynamaya : Kaynamaya (V-2, 55)
 Gaynâmız : Kaynağımız (IV-1,34)
 Gaynasıyn : Kaynasının (III-2, 75)
 Gaynicek : Kaynayacak (IX-1,101)
 Gaynınası : Kaynanası (IX-2,352)
 Gaynıtası : Kaynatası (IX-2, 352)
 Gaytmar : Katmer (IX-2,285)
 Gaytmer : Katmer (yağlı kalın yufka)
 (IV-2,153)
 Gayvalâ : Kahveler (X-1,12)
 Gayvalara : Kahvelere (V-2,282)
 Gayvaltıyı : Kahvaltıyı (IX-2, 77),(VII-6, 354)
 Gayve : Kahve (XII-2, 107),
 (VII-5,193),(III-2, 193),(XIII-1, 31)
 Gayveye : Kahveye (VI-1, 123),
 (IX-3, 253)
 Gayvi : Kahve (VII-5,191)
 Gazanada : Kazanlarda (III-2, 185)
 Gazanda : Kazanda (XII-2, 187)
 Gazandan : Kazandan (VII-5, 236)
 Gazandık : Kazandık (VII-5, 219)
 Gebce : Gebze (IX-2,62)
 Gêci : Gece (XI-2,216),(IX-1, 57)
 Geçêdin : Geçerdi (VII-5, 260)
 Geçem : Geçelim (VII-3,324)
 Geçêmişmiş : Geçermiş (VII-6,186)
 Geçinilmêmi : Geçinilmezmi (VII-5,22)
 Geçinim : Geçim (III-2,141)
 Geçiriyuz : Geçiriyoruz (VII-5,95)
 Gêdek : Gerdek (I-1,41)
 Gediyo duk : Gidiyorduk (IX-1,145)
 Gelcêm : Geleceğim (XII-2,137)
 Gelcem : Geleceğim (VII-4,170)
 Gelden : Geldikten (sonra) (X-1,67)
 Geldî : Geldiği (IX-3, 176),(IV-2, 264)

Geldiden : Geldikten (VII-5, 206)
 Geldim : Geldiğimi (IX-1,62)
 Geldin : Geldi (IX-3,261)
 Geldin : Geldikten sonra (V-2, 202)
 Geldin : Geldi-mi-, geldiğinde (VII-5, 92)
 Geldine : Geldiğinde (IX-2, 230),
 (X-1,91),(VIII-1,29),(III-2,162)
 Geldinek : (geldikten –sonra-) (IV-2,62)
 Geldineyin : Geldiğinde (II-1,1)
 Gelē : Gelir (VII-10,20)
 Gelēdi : Gelirdi (III-2,111)
 Gelēken : Gelirken (X-1,16)
 Gelēlē : Gelirler (III-2,9)
 Gelele : Gelirler (X-4,19)
 Gelem : Gelelim (VI-1,108)
 Geleni : Geleni (IV -2, 65)
 Geleriz : Geliriz (VII-5, 317)
 Gelesi : Gelesiye (XII-2,60)
 Gelesiye : Gelineye (IV-2, 355)
 Gelevedini:(geliverdiklerinde-geldiklerinde)
 (VI-1,150)
 Geleydiniz : Gelseydiniz (IX-2, 350)
 Gelikene : Gelirken (VI-1, 92),
 (VII-7,50),(IX-1,194),(XIII-1, 18)
 Gelilē : Gelirler (VII-7, 17),(VI-1, 13)
 Gelilēdin : Gelirlerdi (III-1,11),
 (VII-5, 259)
 Geline (gada) :Gelene kadar (X-1,71)
 Geline : Gelinle (XI-2, 174)
 Geliniñ : Gelinin (I-1,141)
 Gelinline : Gelinliğini (I-1,114)
 Gelinnen : Gelinle (III-2,37)
 (X-5,18),(XIII-1,17)
 Gelinniklennen : Gelinlikleriyle (XI-2,164)
 Gelirdin : Gelirdi (IV-2, 304),(VII-10,3)
 Gelirdini : Gelirdi (XII-2, 2)
 Geliriñ : Gelirim (II-1,52)
 Gelirin : Gelirim (III-2,68)
 Gelirkene : Gelirken (XI-2, 32)
 Geliyi : Geliyor (IV-2, 188),(VII-4,176)
 Geliyo : Geliyor (I-1,115)
 Geliyodun : Geliyordu (XI-1, 19)
 Geliyodun : Geliyordu (XIII-1,145)
 Geliyolādin : Geliyorlardı (XII-2,198)
 Geliyon : Geliyorum (VIII-1, 31)
 Gelmedene : Gelmeden (VI-1,87),
 (VII-2, 130)
 Gelmemişmiş : Gelmemiş (VIII-1,70)
 Gelmiclē : Gelmiyecekler (III-2,131)
 Gelmişik : Gelmişiz (VI-1,29), (IX-2,208),
 (IX-2,209), (XIII-1,109)
 Gelmiyomun : Gelmiyormusun (XII-2, 211)
 Gelnin : Gelinin (IX-2,70)
 Gelse : Gelirse (XII-1, 25)
 Gelsi : Gelirse (XII-2, 176)
 Gençken : Gençken (VII-7, 58)
 Gençkene : Gençken (VII-6,175)
 Gençlē : Gençler (I-1,59)
 Gençlē : Gençler (IX-3, 44)
 Gençlēimiz : Gençlerimiz (VI-3, 85)
 Gençlīmde : Gençliğimde (XII-2, 137)
 Gepçe : Kepçe (I-1,100)
 Gepçeylen : Kepçeyle (VII-5, 271)
 Gerdik : Gerdek (IX-2, 13)
 Gere (Sonadan gere) : Kere –sefer-
 (X-1,79)
 Gereği : Gerek (VII-2,217)
 Geri : (... sondan geri) –Sonradan keri,
 sonraki sefere, sonraki seferde-
 (III-2, 65)
 Geriye : Perşembe (XI-1, 4)
 Geşçek : Gececek (III-2,4)
 Geşçeklē : Gececekler (X-1,103)
 Geşcez : Gececeğiz (IX-2,72)
 Getçēsın : Getireceksin (VII-6,302)
 Getimek : Getirmek (IX-2, 358)
 Getimez : Getirmez (V-2, 129)
 Getirēdi : Getirirdi (VII-1,16)
 Getirēlē : Getirirler (III-2, 9)
 Getiri : Getirir (V-2, 129)
 Getirirrer : Getirirler (IV-2, 33)
 Getiriyi : Getiriyor (IV-2, 204)
 Getiriyon : Getiriyorum (III-2, 120),
 (IV-2, 341)
 Getirri : Getirir (IV-2, 14)
 Getmedik : Getirmedik (V-2,118)
 Getmiş : Gitmiş (VIII-1,9)
 Getmişlē : Getirmişler (IX-2,224)
 Gettik :Getirdik (V-2,310),
 (IX-1, 153),(VII-3, 62)
 Gettilē : Getirdiler (VIII-1,54),
 (IX-2,222),(X-2,56),(VII-1,19),(V-2,5)
 Gettileri : Getirdikleri (IX-2, 226)
 Gettim : Getirdim (III-2,66), (VI-1,203)
 Gettine : Getirdiklerini (V-2,5)
 Gettirilēdin : Getirirlerdi (XI-1, 53)
 Getürüm : Götürürüm (III-2,190)
 Gevşektin : Gevşekti (VII-5,96)

- Gevurlā : Gavurlar (VI-2, 247)
 Gevurrā : Gavurlar (X-1,1)
 Geycek : Giyecek (XII-2, 10),(VI-1,174)
 Geyceklēm : Giyeceklerim (VI-1, 174)
 Geydiği : Giydiği (II-2,33)
 Gēyinip : Giyinip (IV-2, 427)
 Gezerik : Gezeriz (VI-3,47)
 Gezip duru : Gezip durur (II-2,102)
 Gezmē : Gezmeye (VI-1,64)
 Gezmeyi : Gezmeye (XI-2, 182)
 Gı : Kız (VIII-1,72)
 Gıbrıs : Kıbrıs (X-4,38)
 Gıbrızı : Kıbrısa (X-4,38)
 Gılcák : Kılacak (Namaz) (IV-2, 26)
 Gılcan : Kılacağı (namaz) (VII-5,343)
 Gıley : Kalay (II-1,61)
 Gılıp : Kılıp (namaz) (III-2, 210)
 Gılı : Kılığı (X-4,10)
 Gılıyoz : Kılıyoruz (Namaz) (V-3,5)
 Gılıyoz : Kılıyoruz (VII-5,92)
 Gırālā : Kırarlar (V-2, 74)
 Gırāmın : Kırar mısın (VII-6, 309)
 Gırayveti : Kravatı (III-2,91)
 Gırımsal : Kırsal (XII-1, 56)
 Gırımız : Kırığımızı (XII-2, 165)
 Gırmızı : Kırmızı (II-1,68)
 Gısalı : (Kırsalı) (I-2,6)
 Gıtlıtan : Kıtılıktan (X-4,5)
 Gıydığın : Kıydığın (VII-5, 257)
 Gıyında : Kıyısında (I-1,109)
 Gıyından : Kıyısından (V-2,35)
 Gıyını : Kıyısına-kenarına (IV-2, 86), (VII-1, 6)
 Gıyınan : Kıyısında (IV-2, 495)
 Gıymatı : Kıymeti (XII-2, 85)
 Gıymatlı : Kıymetli (IX-1,122)
 Gız : Kız (I-1,24)
 Gızanlā ; Kızanlar –çocuklar- (X-1,65)
 Gızanlām : Kızanlarım (III-2,285)
 Gızanlara : Çocuklara (IX-2,375)
 Gızardıyon : Kızartıyorum (IX-2, 233)
 Gızārmı : Kızartma (VII-5,341)
 Gızcek : Kız kıza –beraberce- (IV-2, 336)
 Gızgın : Kızgın (II-2,169)
 Gızım : Kızım (IX-1, 71)
 Gızıyın : Kızıyım (III-2,156)
 Gızlāmızı : Kızlarımıza (VII-7, 133)
 Gī : Gız, kız (VII-1,5)
 Gice : Gece (VI-1,11)
 Gidē : Gider (V-2, 293),(XI-2, 38), (III-2,20),(VII-2,82)
 Gidēdik : Giderdik (VII-5,2)
 Gidedin : Giderdi (IV-2, 306)
 Gidēkene : Giderken (V-2,146), (XII-2,103),(VI-1,92),(VII-7, 45)
 Gidēkeni : Giderken –gider iken- (IX-1,24)
 Gidelē : Giderler (XI-2,51)
 Gidelēdin : Giderlerdi (XI-1, 33)
 Gidem : Gidelim (IV-2, 407),(IX-2,60), (X-1,113),(XIII-1,171),(II-2, 111)
 Gidem : Gideyim (V-2,125)
 Gidemesen : Gidemezsen (XII-2, 167)
 Gidencesi : (Gidecekleri, gidecek olanlar) (XII-1, 28)
 Giderin : Giderim (XII-2, 131)
 Giderkene : Giderken (XIII-1, 78)
 Giderrē : Giderler (IV-2, 262)
 Gidēse : Giderse (III-2, 144)
 Gidibilen : Gidebilen (III-2,253)
 Gidibilisen : Gidebilirsen (XII-2,167)
 Gidiliyi : Gidiliyor (III-2,133)
 Gidivē : Gidiver (VII-2,290)
 Gidiyok : Gidiyoruz (VII-7,53)
 Gidiyolādını : Gidiyorlardı (XII-2,198)
 Gidiyorrā : Gidiyorlar (IV-2, 485)
 Gidiyoz : Gidiyoruz (III-2, 42)
 Giğınmiyo : Giyinmiyor (IV-2, 466)
 Gīlık : Kıtılık (VII-5,11)
 Gine : Gene –yine-tekrar (V-2, 136), (III-2,177), (VI-1, 188),(VII-5, 12), (XI-2, 8)
 Gini : Gene-yine- (IX-1, 199),(X-1,103) (VII-5, 224),(XI-1, 22),(XIII-1, 96)
 Girdin : Girdi (IX-2,3)
 Girdinek : Girdikten (IV-2, 38)
 Girmeyānlara : Girmeyenlere (III-2, 174)
 Gitçek : Gidecek (VI-1, 189)
 Gitçektir : Gidecektir (XI-2, 43)
 Gitçēlē : Gidecekler (III-2,130)
 Gitçēmiş : Gidecekmiş (VII-3,277)
 Gitçen : Gideceksin (VII-5, 231)
 Gitçesin : Gideceksin (VII-5, 210)
 Gitçez : Gideceğiz (XIII-1,61)
 Gitmīcen : Gitmeyeceğim (VI-1,228)
 Gitmişik : Gitmişiz (IX-1,4)
 Gitmişim : Gitmişliğim (VII-7, 13)
 Gitmiyi : Giymiyor (IV-2, 311)
 Gitsekde : Gitseydik (IV2, 372)
 Gitten : Gittikten (III-2,82)

Giyceği : Giyeceği (X-1, 54)
 Giycēlēni : Giyeceklerini (V-2,258)
 Giyebilcem : Giyebileceğim (I-2,49)
 Giyerin : Giyerim (XIII-1, 81)
 Gīymāyo : Giymiyor (I-1,115)
 Go : Koy (VII-5,275)
 Gocaman : Kocaman (III-2, 184),
 (VII-5, 250)
 Gocāsın : Koyacaksın (VII-5,342)
 Gocca : Koca (VII-5,86)
 Gocu : Koca (VI-2,252),(X-1,83),
 (V-3,19)
 Gocuman : Kocaman (V-2,58),(IX-1, 85)
 Godun : Koyduktan (III-2, 224)
 Goğalā : Koyarlar (III-2,56)
 Goğalā : Koyarlar (III-2, 56)
 Goğulcam : Koyulacağım (IX-1,194)
 Gol : Kol (X-2,45),(XIII-1,112)
 Goley mi : Kolay mı (XIII-1,142)
 Goleylik : Kolaylık (VII-5,25)
 Golundanık : Kolundan (VI-1,171)
 Gomaz : Koymaz (III-2, 287)
 Gomūcak : Koymayacak (III-2, 285)
 Gonā : Konağı (XI-1, 10)
 Gonāndan : Konağından(XI-2, 73)
 Goncak : Konacak –bırakılacak anlamında-
 (XII-1,29)
 Gondī : Konduğu (IV-1, 63)
 Gondu : Kondu (I-1,24)
 Gonmadan : Konmadan (IV-2, 21)
 Gonşi : Komşu (X-1,85)
 Gonşisidik : Komşusuyduk (X-1,25)
 Goñşu : Komşu (I-3, 1),(XI-2,195),
 (V-2,264),(VI-1,118),(VII-6, 168)
 Gonşu : Komşu (V-1,13)
 Gonşulālan : Komşularla (III-2,132),
 (IV-2, 162)
 Gonşulām : Komşularım (III-2,132)
 Goñşunun : Komşunun (VI-1, 116)
 Gonum goñşu : Konu komşu (XI-2, 195)
 Gonur : Konur (XI-2, 17),(X-5,11),
 (VII-2, 138)
 Gonuşmāk : Konuşmak (IV-2, 215)
 Gonuşmalānan : Konuşmalarıyla
 (VII-7, 103)
 Gonuştulāmı : Konuştuklarımı (III-2,203)
 Gonuşturuyon : Konuşturuyosun
 (V-2,100)
 Gonuşurkan : Konuşurken (II-4,261)
 Gonuyosa : Konuyorsa (X-5,15)
 Gonya'da : Konya'da (X-1,85)
 Gor : Kor (Koyar) (IV-2, 25),(XI-2,18)
 Gorkçak : Kokacak (IX-2, 72)
 Gorlā : Koyarlar (VI-1, 98),(XI-2, 13),
 (VII-2,93)
 Goruk : koruz, koyarız. (VII-5,294)
 Gorun : Koyarım (IV-2, 97)
 Góruyosunuz : Görüyorsunuz (III-2,109)
 Gōşa : Koğuşa (XIII-1,92)
 Gōşu : Komşu (VIII-1,15)(VI-3,35),
 (V-2,344)
 Gōşulara : Komşulara (V-3, 24)
 Govā : Koyar (III-2, 255)
 Govādık : Koyardık (IX-1,222),(VIII-1, 36)
 Govalā : Koyarlar (III-2,221),(X-5,8)
 Govāmın : Koyar mısın (VII-6,310)
 Govarız : Koyarız (isim...)(III-2, 283),
 (X-3,12)
 Govet : Kuvvet (X-2,42),(VII-7,24)
 Goveti : Kuvveti (VII-7,24)
 Goyā : Koyar (VII-2,90)
 Goyarın : Koyarım (I-1,112)
 Goycaklıya : Kucaklıyor (VIII-1,75)
 Goycan : Koyacaksın (VII-5, 69)
 Goycaz : Koyacağız (VI-1,18)
 Goyun : Koyun (II-4,265)
 Goyunlān : Koyunların (V-2,110),
 (XIII-1, 63)
 Goyunnanān : Koyunlarla (X-1,16)
 Goyuvēcem : Koyuvereceğim (VII-5, 281)
 Goyuyolā : Koyuyorlar (V-2, 172),
 (III-2, 179)
 Goyuyorrā : Koyuyorlar (IV-2, 128)
 Goyuyoz : Koyuyoruz (III-2, 289),
 (VII-5, 69),(V-2,54)
 Goyyalā : Koyarlar (I-1,122)
 Goyyu : Koyu (I-1,136)
 Gō : Gök (VI-1,174)
 Gōbēni : Göbeğini (V-2, 265)
 Gōbūnū : Göbeğini (V-2,269)
 Gōçebecīmīş : Göçebeymiş (XIII-1,22)
 Gōdūğūn : Gördüğün (VII-5, 75),
 (XII-2,91)
 Gōdūmū : Gördümü (III-2,115)
 Gōğūslēni : Göğüslerini (IV-2, 79)
 Gökmenlēn : Gökmenlerin (VII-6, 151)
 Gökmezlē : Gökmezliler (görükmezler-
 görünmezler) (III-2, 105)

Gömeden : Görmeden (V-2, 189),(XIII-1,5)
Gömedik : Görmedik (III-1, 22),
(VII-5,57),(V-2, 182)
Gömedimdi : Görmemiştim (IX-2, 225)
Gömediñ : Görmedim (II-2,81)
Gömemiz : Görmezmiyiz –görürüz anlamında-
(VII-6,135)
Gömüş : Görmüş (VIII-1,12)
Gömüş göcem: Görüp göreceğim
(VII-1,33)
Gömyon : Görmüyorum (XI-1,1)
Gönderē : Gönderir (I-3,11)
Gönleri : Gönülleri (III-1,11)
Gönülünden : Gönülünden (VII-2,85)
Gönünden : Gönülünden (III-2, 214),
(IV-2, 156),(I-1,195)
Görcesin : Göreceksin (XII-2, 191)
Görcēsiniz :Göreceksiniz (II-3,238)
Gördimiz : Gördüğümüz (XIII-1, 168)
Gördin : Gördüğün (XII-1,57)
Göremicēsınız : Göremeyeceksiniz
(XIII-1,165)
Görucülī : Görücülüğe (VII-2,42)
Görü : Göre (IX-1,116)
Görü : Görür (VII-5, 104)
Görüldü : Görüldü (VI-1,279)
Görün : Görürüm (VI-1, 158)
Görürkenek : Görürken (II-3,234)
Görüyonozdur : Görüyorsunuzdur
(XII-1, 41)
Götçek : Götürecek (IX-2,37) (IV-2, 69)
Götmese : Götürmezse (XII-2, 100)
Götmüyolā : Götürmüyorlar (IX-3,186)
Göttī : Götürdüğü (XII-2, 100)
Göttü : Götürdü (V-3, 4),(XIII-1,76)
(XII-2,102)
Göttük : Götürdük (V-2, 268),
(IX-2,270),(VII-6,302)
Göttülē : Götürdüler (VIII-1,54),(X-1,65)
Götü git : Götür git (VII-5, 274)
Götüdülē : Götürdüler (IX-2,76)
Götün : Götünün (IV-2, 113)
Götüp : Götürüp (III-2,26)
Götürdi : Götürdü (IX-2,129)
Götürēlē : Götürürler (III-2,50)
Götürelēlē : Götürürler (III-2,34)
Götürü : Götürür (XII-2, 23),(X-5,11)
Götürükene : Götürürken (XI-1,76)
Götürürlerdin : Götürürlerdi (XIII-2,9)
Göyneği :Gömleği (III-2,89)
Göz Tik- : Göz Dikmek (I-1,72)
Gözel : Güzel (II-2,78)
Gripinnene : Gripinle (III-2, 244)
Gucānda : Kucağında (VIII-1, 77)
Gucānı : Kucağına (IV-2, 65)
Gul : Kul (IX-2,220)
Gullīne : Kenarına (IV-2, 41)
Gulüm : Gülüm (V-2, 364)
Gūmedim : Görmedim (IX-2,214)
Gún : Gün (XIII-1, 120)
Gurabī : Kurabiye (V-2,287)
Gurālā : Kurarlar (III-2,109)
Guran : Kuran (XII-1, 63)
Guran'ı : Kuran'ı (X-1,108)
Gurbanın : Kurbanını (III-2, 173)
Gurcekler : Kuracaklar (II-2,338)
Gurcēlē : Kuracaklar (II-2,340)
Gurildi : Kurulduğu (X-2,8)
Guru : Kuru (IX-3, 179),(V-2, 314)
Gurudurlādın : Kuruturlardı (VII-3,267)
Guruduyoz : Kurutuyoruz (VII-5, 237)
Guruldūnu : Kurulduğunu (III-2,151)
Guruş : Kuruş (IV-2, 152),(VII-5, 48)
Gurutmek : Kurutmak (IV-2, 283)
Guvatlı : Kuvvetli (IX-2, 360)
Guveti : Kuvveti –gücü- (XII-1, 14)
Guvvātli : Kuvvetli (VII-5,262)
Guyālā : Koyarlar (III-2, 269)
Guydulār : Koydular (XIII-1, 65)
Guylara : Kuyulara (XI-2,165)
Guymuşlā : Koymuşlar (IX-2, 223)
Guyu : Kuyuya (VI-1, 87)
Guzugulān : Kuzukulağın (IX-2,133)
Gübeği : Göbeği (IX-1,209)
Gübresinnen : Gübresiyle (VII-7, 84)
Gübüre : Gübre (VI-1,80)
Gücüm gitti : Gücüme gitti (IX-2,222)
Gücüyüzdülē : Zorladılar, zorluk çıkardılar,
zora koştular)(VII-5,23)
Güççük : Küçük (IV-2, 245)
Güçük : Küçük (VII-7,106)
Güğidim : GÜdüyordum (X-2,91)
Gülüyō : Gülüyor (IV-2, 179)
Gümlütü : (Gürültü) (II-2,29)
Günçük : Güncük (III-2,73)
Gündelīnen : Gündelikle (VII-5,218)
Gündü : Günde (XIII-1,62),(VII-2,315),
(X-5,24)

Gündü : Günde (XIII-1, 62), (X-5, 24)
Günise : Günü ise (IV-2, 32)
Günlükkene : Günlükken (VII-7, 117),
(III-2,267)
Günnēnde : Günlerinde (IX-1, 45)
Günnēne : Günlerine (V-2,284)
Günneri : Günleri (XI-2, 277)
Güveğlilen : Güveyleyle (VII-5, 24)
Güzē : Güzel (VII-5,64)
Güzelcem : Güzelce (V-2,83)
Güzelcen : Güzelce (V-2,171)
Güzelcene : Güzelce (V-2,257)
Güzeldin : Güzeldi (VI-3,53)
Güzelmidin : Güzelmidi (VII-5, 61)

H

Habar : Haber (VII-7,116),(IX-1,126),
(II-4, 274)
Hacielillē : Hacıhaliller (köy adı) (X-2,11)
Hacıya : Hacıya (V-3,3)
Had : Hadi (XII-2, 75)
Hadı : Hadi (IV-2, 333)
Hadisi : Hadise (IX-2,336)
Hadiyin : Hadi (Ha deyin) (III-2,38)
Hafifçen : Hafifçe (I-1,112)
Haftayı : Haftaya (XII-2, 5)
Hafteye : Haftaya (XII-2, 13)
Haftı : Hafta (VII-5, 233)
Háfze : Hafize (VII-3,276)
Haggatan : Hakikaten (IX-1,39)
Hakigatten : Hakikaten (IX-1,106)
Hakkattan : Hakikatten (XIII-1,83)
Halbukam : Halbuki (XIII-1,94)
Halçadan : Alçıdan (IX-2,246)
Halel : Helal (III-2,196)
Halelleşin : Helalleşin (XIII-1,165)
Halelleşir : Helalleşir (V-2,145)
Halen : Hala (VII-5,72)
Halıcēzim : Halacağızım (VI-1,284)
Halını : Halini (III-2, 174)
Halini : Haline (VII-5, 243), (XII-1,14)
Halke : Halka (I-1,17)
Hâlvayı : Helvayı (IV-2, 366)
Hâlveyi : Helvayı (IV-2, 46)
Hamanlā : Harmanlar (VII-5, 324)

Hamır : Hamur (V-2, 278),(VII-5,53),
(I-1, 71)
Hamırdan : Hamurdan (XI-1,64)
Hamırı : Hamuru (V-2, 79),(VII-3, 234)
Hamırın : Hamurun (VII-5, 252)
Hamırını : Hamurunu (VII-3,228)
Hamura : Hamuru (V-2,229)
Hana : Hani (XII-1, 24),(V-2,78),
(VIII-1,10),(XI-2,75),(X-2,37),(VII-2,54),
(IX-1,42),(VI-1,55)
Hanı : Hani (V-2,97) , (III-2,108),
(VII-5,197),(IV-2, 141)
Hani : Hani (IV-2,2)
Hanki : Hangi (I-1,58)
Hankini : Hangisini (XIII-1,90)
Hanlara : Hanlara (IV-1, 65)
Hapsane : Hapishane (VI-3,3)
Haranı : Büyük tencere (VII-5, 68),
(V-2, 53)
Harif : Harf (X-2,84)
Harifleri : Harfleri (XII-2, 98)
Harmandallı : Harmandalı (I-1,138)
Harmanına : Harmanına (IV-1, 43)
Harmanāmızı : Harmanlarımızı (IX-1, 52)
Hastalıklıydın : Hastalıklıydı (VII-10,15)
Hastalıymış : Hastalığıymış (VI-1,269)
Hastalī : Hastalığı (IV-2, 115)
Hastalīlā : Hastalıklar (VII-7, 81)
Hastamışmış : Hastaymış (VII-5,108)
Hastāndımı : Hastalandığında (V-2,192)
Hastasından : Hastalığından (IX-1, 199)
Hastayın : Hastayım (II-2,114)
Hastáyımışmış : Hastaymış (II-2,106)
Hastáymişik : Hastaymışız (VI-1,269)
Hatalan : Hatayla (VIII-1,85),(II-3, 255)
Hatar : Hata (VII-7,11)
Hatça : Hatice (IX-1,128)
Hatçamin : Hatice'min (X-1,103)
Hatçan : Haticenin (X-1,119)
Hatçē : Hatice (VII-7,130)
Hatçenin : Haticenin (XII-1, 9)
Hateş : Ateş (IV-2, 207)
Hatırını : Hatırını (X-1,114)
Hattı : Hatta (VIII-1,81)
Hava : Havva (VII-7,125)
Havızım : Hafızım (IX-2,57)
Havlı : Havlu (I-1,217)
Hayırlısınnan : Hayırlısıyla (IX-2, 310)
Hayvancılīnen : Hayvancılıkla (III-2,320)

- Hayvanmıydık : Hayvanmıydık (XI-1, 69)
Hayvannām : Hayvanlarım (VII-5, 319)
Hayvannāmıza :Hayvanlarımıza (VIII-1,26)
Hayvannan : Hayvanla (IV-2, 344),
(XIII-1,14)
Hayvannānan : Hayvanlarla (IV-1,53),
(X-1,16)
Hazırlākana : Hazırlarken (VII-2,142)
Hazırlıyer : Hazırlıyor (VI-3,69)
Hazırlī : Hazırlığı (IV-2, 276)
Hazırrādık : Hazırlardık (IV-2, 408)
Hazırlīni : Hazırlığımı (XII-1, 15),
(IV-2, 254)
Heç : Hiç (XI-1,2),(XII-2, 170),
(VII-1,1),(XIII-1,4),(IX-1,66),(V-2,119)
Heda : Feda (VI-1,159)
Hēdiye : Hediye (IV-2, 203)
Hēkez : Herkez(s) (V-2,155)
Hemenek : Hemencecik (IV-2, 94)
Hemme : Ama (IX-1, 72)
Hemmen : Hemen (I-1,121)
Henci : Şimdi (X-4,6),(VIII-1,64)
HePicī : Hepiciği –hepsi anlamında-
(X-1,96)
Hepinlerden : Herkezlerden (V-2, 370)
Hepisi : Hepsi (II-1,8)
Hēpsine : Hepsine (V-2, 346)
Hēr : Her (IX-2, 79)(...hir yiri gezdik.)
Herade : Herhalde (VIII-1, 74)
Heral : Herhalde (IX-2, 67)
Heralda : Herhalde (XI-1, 54),
(III-2, 131),(IX-1,156)
Herelde : Herhalde (VIII-1,83)
Herkis : Herkez (II-2,295)
Heybeñ : Heybenin (IV-2, 55)
Hızmatçısı : Hizmetçisi (X-1,40)
Hızmatınız : Hizmetiniz (XI-1,27)
Hībele : Heybeler (X-3,3)
Hinayetlik : (açık gözlük) (hinlik)
(VII-5, 39)
Hinci :Şimdi (III-2,23),(XI-1,65),
(VI-1,18),(V-2,101)(VII-1,21),
(VIII-1,27),(XII-2, 80),(IX-1, 12)
Hincik : Şimdi (III-2,136), (VII-5,50),
(IX-1, 207)
Hincilik : Şimdilik (hindi-hinci-şimdi)
(VII-5,99),(VIII-1, 27)
Hindi : Şimdi (XII-2, 54), (VI-2,241),
(XI-1,12),(I-1, 139),(IV-2,52),
(X-4,19),(VII-5,195),(III-2,20),(II-4, 277)
Hindiginlē : Şimdikiler (IV-2, 239)
Hipside : Hepside (XI-2, 157)
Hiybelerle : Heybelerle (IX-2,10)
Hocalālan : Hocalarla (VII-2,86)
Hocān : Hocanın (X-1,93)
Hocayā : Hocaya (III-2,220)
Hocayi : Hocayı (X-1,82)
Hoceydi : Hocaydı (VII-6,141)
Hocu : Hoca (V-2,354)
Hormanlı : Hormonlu (VII-7,82)
Hökümet : Hükümet (V-2,147)
Höle : Şöyle (IV-2, 207)
Hudüdundaydık : Hududundaydık
(XII-1, 54)
Hunnadan mı : Şunlardan mı (IV-2, 202)
Hurālā : Vurular (Ocağa –yemek)
(III-2, 221)
Hurasa : Vurursa (XII-1, 32)
Hurcaklā : Vuracaklar (Ocağa koymak)
(III-2,182)
Hurcaz : Vuracağız (VII-1,12)
Hurdulā : Vurdular (VI-1, 269),(IX-2,336)
Hurdum : Vurdum (XII-2, 204),(XI-1,57)
Hurgu : Vurgu –sargı- (IV-2, 109)
Hurgun : Vurgun-aşık-(I-1,72)
Hurmaya : Vurmaya (IX-1,140)
Hurmuş : Vurmuş (VIII-1, 13)
Huruluvedin : Vuruluverdi (VIII-1,6)
Hurun : Fırın (I-1,280)
Hurun : Vurun (XI-1,47)
Huruna : Fırına (III-2,160)
Hurunda : Fırında (IV-2, 400)
Hurunu : Fırına (VII-5,287)
Hurunun : Fırının (VI-1,182)
Huruyerlē : Vuruyorlar (XII-1, 35)
Hüsün : Hüseyin (IX-2,128)
- I
- İbrıgınnen : İbrıgiyle (XI-2, 172)
İbrik : İbrik (XI-2, 164)
İnsan : İnsan (I-1,105),(V-3, 14)
İnsanı : İnsanı (VI-1,100)
İrahatsız : Rahatsız (I-2,23)
İrahmanlā : Rahmanlar (köy adı)
(XII-2, 123) (III-2,218)

Iramazan : Ramazan (IV-2, 160),
(X-1,103),(IX-2,223)
Iramazanda : Ramazanda (IX-2, 223),
(X-1,66)
İrât : Rahat (III-2,147)
İrâtsiz : Rahatsız (III-2,6)
İrazimiz : Arazimiz (VI-1,85)
İsıdıyoduk : Isıtıyorduk (.. (XII-2, 217)
İsladan : İsladıktan (III-2,303)
İşî : İşîğı (VII-2,137)

İ

î : İyi (III-2,244)
İblik : İplik (VIII-1,45)
İbrâm : İbrahim (VI-1,181)
İbrâm : İbrahim (X-4,34)
İbrâma : İbrahim'e (IX-1,150)
İbrâmın : İbrahim'in (VI-1,185)
İce : İyi (VI-3, 72)
İçelê : İçerler (VI-1, 11),(III-2, 3),
(XI-2, 41)
İçelêmişmiş : İçerlermiş (VII-5,191)
İçerê : İçeriye (Hapse) (IV-1, 10)
İçi : İçin (IV-2, 267)
İçi : İçine (IV-2, 193)
İçin : İçine (IV-2, 271)
İçindeyin : İçindeyim (IX-1, 204)
İçini : İçinde (VII-5,272)
İçini : İçine (XIII-1, 95), (XII-2, 185),
(XI-1, 57),(VII-5, 69)
İçini : İçine (VI-1,210),(VII-5, 232)
İçirêlê : İçirirler (III-2,7)
İçiri : İçirir (XII-2, 43)
İçlênde : İçlerinde (IX-2,27)
İçlêne : İçlerine (V-2,352),(XI-2,99),
(XIII-1,18)
İçlêni : İçlerini (X-5,14)
İçmezlêdini : İçmezlerdi (XI-2, 42)
İçtîten : İçtikten - İçtikten sonra-
(III-2, 194)
İçüne : İçine (V-2,54)
İdara : İdare (IX-2,18)
İdaramızı : İdaremizi (geçimlik anlamında)
(IX-2, 29)
İderim : Ederim (XIII-1,151)

İderiz : Ederiz (V-1,2)
İderseniz : Ederseniz (V-2,306)
İdiris : İdris (XIII-1,169)
İdiyolâ : Ediyorlar (VII-2,42)
İdiyon : Ediyorum (IX-2, 240)
İğî : İyi (III-2, 200)
İhtiyarın : İhtiyarım (V-2,155)
İki : İyi (VI-3, 76)
İkiniz : İkinizi (IX-1,28)
İkişê : İkişer (VII-5, 201),(IV-2, 185),
(XIII-1, 133)
İlai : İlahi (I-1,98)
İlâzım : Lazım (V-2,180), (III-2,307)
İlazım : Lazım (XII-2, 74),(II-4, 265)
İlazomlu : Lüzumlu (IX-3, 192)
İlcek : İliştirecek (IV-2, 179)
İlçi : Elçi (X-5,1)
İlecimi : İlacımı (II-2,93)
İleğen : Leğen (IV-2,226)
İleğen : Leğenin (IV-2, 44)
İlehim : Lehim (VII-2,201)
İlêki : İleriki (VIII-1, 5)
İlemin : Elalemin (II-2,82)
İlencesi : Eğlencesi (II-1,12)
İlênin : Leğenin (V-2,33),(VI-1,74)
İlersine : İlerisini (IV-1, 6),(VIII-1,22)
İleşber : Rençber (I-1,201)
İleşbercilik : (VII-5,319),(III-2,322)
İleşberlik : Rençberlik (IX-2,20)
İleşberlîmiz : Rençberliğimiz (VII-5,9)
İleşperlik : Rençberlik (VIII-1,35)
İlle : İlla (VII-6, 302),(III-2,281),
(VI-2,253)
İllên : Ellerin (VII-5,30)
İlli : İlla (VII-5,40),(IX-1, 94)
İlti : Elti (VII-5,212)
İltiydik : Eltiydik (VII-5,212)
İlyasçalâda : İlyasçılarda (VIII-1,63)
İlyen : Leğen (IX-2,267)
İlyênin : Leğenin (VII-5, 349)
İme : Ama (II-2,106)
İn : En (I-1,276)
İnanmıyolâ : İnanmıyorlar (VII-5,24)
İncennik : İncelik (VII-10,6)
İnci : İnce (IX-2, 128)
İndinek : İndiğinde (IV-2,23)
İndirilê : İndirirler (IV-2, 22)
İne : İğne (I-1,34)
İnenü : İnönü (IX-1,45)
İnerkene : İnerken (IV-2, 22),(IX-2,62)

İngeye : Yengeye (X-5,13)
İninde : Eninde –genişliğinde-(V-2,209)
İnlilē : İğnelerler (VI-1,129)
İnmedene : İnmeden (VII-3,70)
İnönün : İnönünün (VII-6,116)
İnsanmışmış : İnsanmış (III-2,208)
İntağar : İntihar (VII-2,113)
İnzibattun : İnzibattı (XIII-1,170)
İpē : İpe (IV-2, 299)
İplēnden : İplerinden (V-2, 203)
İplere : İpleri (V-2, 234)
İpliylen : İplikle (VII-5,322)
İrehmemi : Rahimemi (IX-2,342)
İrendeleriz : Rendeleriz (V-2,29)
İrengi : Rengi (II-2,103)
İresim : Resim (X-1,39)
İresimleri : Resimleri (X-1,10)
İrezillīdi : Rezillikti (IX-2, 27)
İrezillīgimiz : Rezillīgimiz (IX-2,2)
İstanbul : İstanbul (V-3,3),(VI-1,220)
İstanbulda : İstanbul'da (X-1,103)
İstanbuldan : İstanbuldan (IX-3,143)
İstemē : İstemeye (III-2,1),(X-5,2),
(VI-1,1),(XIII-1,3)
İsterdini : İsterdi (XII-2, 2)
İsterile : İsterler (X-5,3)
İsteyelek : İsteyerek ((IX-2,222)
İstirāt : İstirahat (XIII, 152)
İstiyim : İstiyorum (IX-2,312)
İstiyomu : İstiyor musun (XII-2, 3)
İstiyon : İstiyorum (IX-2, 7)
İşallah : İnşallah (VI-1,157),(I-1, 108)
İşçek : İçecek (VIII-1,62),(VII-6, 179)
İşÇen : İçeceksin (X-4,21)
İşçez : İçeceğiz (IV-2, 382),(IX-3, 152)
İşden : İşten (IX-2,5)
İşē : Şey (I-1,111)
İşesi : Şeyi (IX-3,193)
İşi : İşe (VII-5, 341)
İşimizi : İşimize (XII-2, 69)
İşli : İçli (IX-2,285)
İşlīcen : İşleyecek-çalışacak- (VII-7,95)
İştē : İşte -iş/uğraş- (VI-1, 144)
İşti : İşte (IV-2, 302),(IX-1,177)
İtiyacı : İhtiyacı (I-1,46)
İtsin : Etsin (VI-1,152),(IX-1, 29)
İtti : Etti (IX-2,14)
İtilē : Etiler (VII-6,137)
İtīme : Ettiğime (V-3, 22)

İy : İyi (XII-1, 53),(IX-1,4),(XIII-1,131),
(VI-1,153),(X-4,10),(VIII-1,82)
İyidine : İyiydi (VII-7,88)
İyilēlen : İyilerle (IX-1,29)
İyimişmiş : İyiymiş (VII-2,311)
İykene : İyiken (XII-2, 122)
İylūlūn : Eylülün (IX-1,3)
İyşicek : Ekşiyecek (V-2,24)
İzet : İzzet (X-4,16)

K

Kâat : Kağıt (XII-1, 65)
Kabire : Kabre (IV-2, 261)
Kaçirdī : Kaçırıldığı (IV-1, 14)
Kaçirmiş : Kaçırılmış (IV-1,14)
Kadā : Kadar (I-1,103)
Kadayif : Kadife –bozularak söylenmiş-
(V-3,23)
Kādı : Kağıdı(XIII-1,70)
Kafalā : Kafalara -kafalarına- (V-2,234)
Kaffası : Kafası (II-2,108)
Kakmışlā : Kalkmışlar (VIII-1,8)
Kāktı : Kalktı (VI-1,34)
Kaktum : Kalktum (IX-1,68)
Kalbe : Kalbime (IX-2,219)
Kaldırālā : Kaldırırlar (III-2, 222)
Kaldırdık : Kaldırdık (IV-2, 397)
Kalerfōrū : Kalōriferi (VII-6,149)
Kalkā : Kalkar (VII-6,171)
Kalkık şekilde : Kalkmış şekilde (II-2,44)
Kalkivēdinmi : Kalkıverdimi (XI-1, 14)
Kalkıyım : Kalkayım (IX-2,309)
Kalktın : Kalktıktan (III-2, 54)
Kalktīn : Kalktığın (IX-2, 311)
Kamara : Kamera (I-1,133)
Kamyonat : Kamyonet (VII-7,90)
Kaneviç : Kaneviçe (V-2,228)
Kangımış : (Kalgımış-kavgumuş / Sıçramış)
(VIII-1,75)
Kapaddıveyodu : Kapatıveriyordu
(VII-6,178)
Kapakladız : Kapakladımız (V-2,95)
Kapıyı : Kapıya (X-1,75)
Kapiyi : Kapıya (X-1,71)

Kappadıyolâ : Kapatıyorlar (VII-5, 252)
 Kapusu : Kapısı (IX-3, 146)
 Kara Üsünnü : Kara Hüseyinli (X-3,9)
 Karâçlı : Karaağaçlı (VI-1,181)
 Kâramanmaraş : Kahramanmaraş (X-2,39)
 Kariban : Gariban (XII-1,57)
 Karibeniz : Garibanız (IX-2,1)
 Karşılını : Karşılığını (XIII-2,9)
 Kasâylen : Kasayla (XIII-1,8)
 Kası : Kasa (I-1,15)
 Kâsim : Kasım (VII-7,129)
 Kaşakla : Kaşıkla (VI-1,58)
 Kaşığınnan : Kaşığıyla (VII-2,195)
 Kaşilen : Kaşıkla (Kaşık ile) (IV-2,45),
 (IX-2, 290)
 Kâtlâdan : Kağıtlardan (XI-2, 46)
 Kavgu : Kavga (V-2,118)
 Kayalê : Kahyalar (III-1,11)
 Kayfaltı : Kahvaltı (IV-2, 473)
 Kayıdı : Kağıdı (V-2,158)
 Kayıt : Kağıt (V-2,266)
 Kayyılan : Kayıkla (VI-1,207)
 Kâzim : Kazım (XIII-1, 110)
 Keçen : Geçen (IX-2,223)
 Kediz'den : Gediz'den (VI-1,206)
 Kêf : Keyif (VII-5,342)
 Kekimiz : Kekiğimiz (IX-2,134)
 Kelemele : Kelimeler (X-2,81)
 Kenare : Kenara (IX-2,268)
 Kendilêmiş : Kendimize (VIII-1,47)
 Kendileri : Kendilerini (VII-2,42)
 Kendin : Kendine (XII-2, 121),(III-2, 231)
 Kendin : Kendimizi (IV-1, 27)
 Kendini : Kendine (XII-2,48),(VII-5, 31)
 Kênmez : Giyilmez –keyilmez- (VI-1,162)
 Keppeklêni : Kepeklerini (VII-5,249)
 Kerbeyalara : Kerbelalara (VII-7,46)
 Keremit : Kiremit (VII-6,124)
 Kesçesin : Keseceksin (IX-2, 231)
 Keseyin : Kesenin (VII-5, 357)
 Kesi : Kесе (Kese kese / keserek)
 (VII-5, 254),(I-1, 43)
 Kesiyê : Keseye (III-2, 304)
 Kesiyon : Kesiyorum (IV-2, 169)
 Kesmey : Kesmeye (XII-2, 120)
 Kesmiye : Kesmeye (VII-6, 381)
 Keşkekçiydin : Keşkekçiydi (V-2,301)
 Kevkir : Kevgir (VI-1,114)
 Kevşek : Gevşek (VIII-1,84)
 Key : Giy (XIII-1, 84)
 Keycekleri : Giyecekleri (X-1,26)
 Keydiriyolâ : Giydireyorlar (VII-5,53)
 Keydirmişler : Giydirmişler -vurmuşlar-
 (VI-2, 252)
 Kêyêlê : Giyerler (I-1,113)
 Keyim : Giyim (XII-2, 10),(XIII-1,19)
 Keyiyon : Giyiyorsun (XIII-1,77)
 Keyiyoz : Giyiyoruz (XII-2, 178),
 (VII-5, 86)
 Keyk kırkı : (IV-2, 103)
 Keymişin : Giymişsin (VI-1,113)
 Kezalâdan : Kazalardan (X-1,121)
 Kezbannan : Kezban'la (VI-3, 59)
 Kezelê : Gezerler (III-2,96)
 Kıfâvetleri : Kıyafetleri (III-2,90)
 Kiney : Kınayı (I-1,98)
 Kını : Kına (VI-3,8),(IX-1, 13),(X-5,21)
 Kıpıyım : Kıpırdayayım –kımıldayayım-
 (II-2,107)
 Kırka : Hırka (VI-1,175)
 Kırkalâ : Hırkalar (VI-1, 175)
 Kırklanmadan : Kırklanmadan (XI-2,178)
 Kırklyın : Kırklyım (IV-2,97)
 Kiçen : Geçen (IX-2,229)
 Kiçenlerde : Geçenlerde (IX-2, 55)
 Kim : Kimbilir (V-2, 111)
 Kimemiz : Kimimiz (V-3,10)
 Kimen : Kimi –kimisi- (V-2,81)
 Kimesi : Kimisi (VI-1, 46),(VIII-1,29)
 Kimesin : Kimisini (IX-2,288)
 Kimesini : Kimisini (IX-2,288)
 Kimisi : Kimseyi –hiçbir kimseyi-
 (VI-2,263)
 Kimse : Kimseye (III-2, 118)
 Kitçek : Gidecek (Ekser kitçek...)
 (X-4,37),(III-2, 144)
 Kitlê : Kilitler (VI-1,236)
 Kitme : Gitme (X-4,20),(IX-1,95)
 Kitmediğimiz : Gitmediğimiz (IX-2,24)
 Kitmedik : Gitmedik (X-3,9)
 Kitmek : Gitmek (III-2, 137),(IX-1, 112)
 Kitmemiz : Gitmezmiyiz (XII-2, 179)
 Kitmez : Gitmez (IX-1,185)
 Kitmezlê : Gitmezler (III-2,54)
 Kitmiş : Gitmiş (X-4,30)
 Kitmişlê : Gitmişler (X-1,5)
 Kitmiyô : Gitmiyor (IX-2,251)
 Kitmiyodun : Gitmiyordu (XII-2, 68)
 Kitti : Gitti (I-1,187)

Kittī : Gittiği (IX-1,2)
 Kittik : Gittik (XII-2, 93),(V-3, 10),
 (IX-1, 41)
 Kittine : Gittiğine –gittiğinde (X-1,63)
 Kiyceklēni : Giyeceklerini (V-2,257)
 Kiyderēlē : Giydirirler (III-2,85)
 Kiydiriz : Giydiririz (V-2, 257)
 Kiyer : Giyer (XIII-1,40)
 Kiyeriz : Giyeriz (VI-3, 47)
 Kocasınan : Kocasıyla (IX-2,354)
 Kocasıyın : Kocasının (III-2,62)
 Kocumandır : Kocamandır (IX-1,86)
 Koça : Koca (III-2,202)
 Koduk : Koyduk (I-1,187)
 Kofret : Gofret (V-2,285)
 Koğalā : Koyarlar (III-2,172)
 Kōkmasın : Korkmasın (IV-2, 36)
 Koltiğın : Koltuğun (IV-2, 29)
 Koltın : Koltuğun (IX-1, 85)
 Komu –koma- : Kuma (XII-2, 83)
 Komyonatımız : Kamyonetimiz (VII-7, 90)
 Konaklēcek : Konaklayacaklar (XI-2, 37)
 Konsolancan : ? (IX-1,111)
 Konturasını :Kundurasını (II-1,4)
 Konuşubilēlēse : Konuşabilirlerse
 (XIII-1, 10)
 Korktūmizdeni : Korktuğumuzdan (IX-1,51)
 Korkuyon : Korkuyorum (VI-1,219)
 Korlādın : Korlardı (VII-5, 109)
 Koşaf : Hoşaf (IV-2, 477)
 Koşlāda : Komşularda (I-1,101)
 Koşoyoz : Koşuyoruz –dokumacılıkta-
 (V-2,223)
 Koşturuyolādın : Koşturuyorlardı (XI-1, 18)
 Koşuyoz : Koşuyoruz “İlk önce beyaz
 koşuyoz” Yapmak, gitmek...) (V-2, 222)
 Kouttum : Korktum (V-2,366)
 Koyam : Koyalım (III-2,278)
 Koyoyon : Koyuyorum (V-2,179)
 Koyur : Koyar (I-1,245)
 Kō : Köy (III-2,155),(IX-1,208),
 (X-1,99),(VII-7,20)
 Köde : Köyde (III-2, 250)
 Kōe : Köyü (XIII-1, 23)
 Köğ : Köy (X-2,57)
 Köğde : Köyde (VII-5, 201)
 Köğe : Köye (XI-2, 275)
 Köğleden : Köylerden (X-2,41)
 Köğleri : Köylere (IV-1, 28)
 Köğün : Köyün (IV-2, 137),(VII-5,99),
 (I-1, 44)
 Köhür : (Ateş yakılıp üzerinden atlanması)
 (VI-1, 43)
 Kōlü : Köylü (III-2, 189),(II-4, 267)
 Kōlücek : Köylücek (Tüm köy olarak)
 (III-2, 189)
 Kōmüz : Köyümüz (VI-1,61)
 Kōñ : Köyün (I-1,136)
 Kōne : Köyüne (XIII-1,58)
 Köpe : Körpe (VII-3,183)
 Köşelēdene : Köşelerden (III-2,116)
 Kōün : Köyün(XIII-1, 21)
 Köüne : Köyüne (VI-1, 140)
 Köylēdene : Köylerden (III-2,213)
 Köylēni : Köylerine (V-2,13)
 Köylülēn : Köylülerin (XI-1, 5)
 Köyüme : Köyümde (XI-2, 272)
 Köyün : Köyünün (XI-2, 56)
 Köyünü : Köyüne (VIII-1,66)
 Ku : Ki (XII-2,80)
 Kucāna : Kucağına (XIII-2,15)
 Kūmüzün : Köyümüzün, köyümüzden
 (V-2,103)
 Kūn : Köyün (XI-2, 195)
 Kuptu : Koptu (VI-1,277)
 Kurādın : Kurardı (XI-2, 202)
 Kurādın : Kurardı (XI-2, 202)
 Kuruldī : Kurulduğu (XIII-1,13)
 Kurus : Kurs (XIII-1,136)
 Kurusa : Kursa (XIII-1,69)
 Kūsum : Gülsüm (XII-2, 168)
 Kuşayi : Kuşağı (III-2,14)
 Kuva : Kova (I-3,11)
 Kūya : Kuyuya (I-1,162)
 Küççük : Küçük (VII-10,14)
 Küçüküm : Küçüğüm (IX-1, 118)
 Külgē : Kavgur (VI-1, 42)
 Külgelē : Kavgurlar- Atlarlar- (VI-1,43)
 Külkü : Kürkü (VI-1,113)
 Kümü : Kimi (IV-1,95)
 Kūnah : Günah (III-2,118),(VII-5,58)
 Küpek : Köpek (VII-5,214)
 Kūreşi : Güreşi (XII-2, 139)
 Kūtmē : Gütmeye (IX-1,200)
 Kūyü : Köye (X-1, 28)

L

Lambáylen : Lambayla (VI-1,120)
Lambeylen : Lambayla (VI-1,62)
Lāplāna : Lakaplarına (VII-5,158)
Laylon : Naylon (V-2,62), (IV-2, 450)
Laylu : Naylon (V-2,286)
Laylun : Naylon (V-2,236)
Leli : Lale (I-1,130)
Leşberlik : Rençberlik (IV-1,35),
(IX-3, 200)
Leyen : Leğen (VII-3,209)
Lire : Lira (XI-2,11)
Liyen : Leğen (XI-2,83)
Liyennen : Leğenle (XI-2, 84)
Lō'man : Lokman (IX-2, 94)
Loğmaşını : Lokmasını (III-2,273)
Lokantá : Lokanta (VI-1, 150)
Lokmeci : Lokmacı (V-2,281)
Lokumnan : Lokumla (IV-2, 141)
Lōma : Lokma (VIII-1,37)
Lōmamı : Lokma mı (VIII-1, 37)
Löbet : Nöbet (III-2,110),(X-2,64)

M

Maabbát : Muhabbet (IV-2, 237)
Mācır : Muhacir (X-2,70)
Mafât : Vefat (IV-2,119)
Mağalle : Mahalle (OM)
Mahallēn : Mahallenin (IV-1, 111)
Mahini : Makine (IV-2, 348)
Makarná : Makarna (IV-2, 286)
Makarnān : Makarnanın (IV-2, 287)
Makarnáyı : Makarnayı (IV-2, 284)
Makinelen : makineyle (VII-5, 329)
Malcılīlen : Malcılıkla (IV-1,34)
Maldonlu : Maldanlı (VII-6,154)
Maliymiş : Malıymış (X-1,37)
Māllē : Mahalle (IV-2, 93)
Māmelesi : Muamelesi (IV-1, 67)

Mandarē : Mandıraya (IV-2, 308)
Manisa : Manisa (I-1,18)
Manısanın : Manısanın (VI-1, 136)
Manısá : Manisa (IX-2, 230)
Manisē : Manısaya (V-3,2),(VII-6,126)
Manise'ye : Manısa'ya(XIII-1,60),
(IX-2, 333),(VII-6, 381)
Mānsa : Manisa (V-2,196),(VII-5,230),
(III-1,10),(VI-1,23)
Mānsa' ya : Manısa'ya (V-2, 196),
(III-2,82)
Mānsadaki : Manısadaki (VII-5, 230)
Mansadan : Manısadan (III-1, 10)
Mansadeymiş : Manısadaymış (X-1,81)
Mansān : Manısanın (IX-2,125)
Mansaya : Manısaya (XII-2, 68),
(X-1,19),(VII-1,7),(III-2, 241)
Manseye : Manısaya (XII-2, 27)
Mansıyı : Manısaya (VII-5, 101)
Mapuza : Mahpusluğa (X-1,83)
Maraşal : Mareşal (XIII-1,133)
Marızdin : Marazlıydı ,hastalıklıydı
(VII-10,15)
Māsul : Mahsul (III-2,321),(VI-1,67)
Māsul : Mahsul (III-2,322)
Masullar : Mahsuller (II-2,131)
Māsus : Mahsus (I-1,117),(X-1, 44)
Maşaldan : Ateş –Meşale- (IV-1, 82)
Mayeye : Mayayı (VII-2,195)
Māyne : Muayene (V-2, 194)
Mecbor : Mecbur (VII-7,27)
Mecburan : Mecburen (XIII-1, 143)
Mecubursun : Mecbursun (IX-3,163)
Mefat : Vefat (VIII-1,79),(VI-1,25),
(IV-1, 143),(VII-7, 4)
Mehellesi : Mahallesi (VII-2,140)
Melemen : Menemen (XI-2,32),
(IX-1,146),(VI-1,27),(VII-6,175)
Melemenden : Menemenden (XII-2, 198)
Melleden : Mahalleden (V-2, 350)
Mellī : Mahalleye (V-2,291)
Melliye : Mahalleye (V-2,291)
Melmekete : Memlekete (IX-3,209)
Memlekata : Memlekete (VI-1,166)
Memlekatta : Memlekette (VII-10,3)
Men : Ben (VII-5,239)
Menengiç : -çitlenbik- (V-2, 107)
Meneşte : Nişasta (VII-5,240),(V-2, 57)
Meneşti : Nişasta (VII-5, 241)

Meni : Beni (VII-5,52)
Meniğlê : Menengeçler (V-2, 107)
Menişte : Nişasta (V-2,56)
Mercenmidin : Mercan mıydı (VIII-1,25)
Merdimen : Merdiven (XI-1,75),(IX-1,214)
Mere : Mera (IV-1, 154),(VII-7,136)
Merelêden : Meralardan (VII-5, 75)
Merem : Meryem (VII-5,164)
Meresi : Merası (X-2,59)
Merzimenden : Merdivenden (XII-2, 116)
Mesele : Mesela (XIII-1,40),(V-2,123)
Meşur : Meşhur (VII-4,134)
Mevlitli : Mevlütlü (VII-3,64)
Meydân : Meydan (IV-1, 80)
Mez : Bez (IV-2, 321)
Mezârlık : Merzarlık (III-2, 223)
Mezerde : Mezarda (X-2,28)
Mezerleri : Mezarları (X-1,9)
Muradiyê : Muradiye (IV-2, 7)
Midêye : Mideye (IX-2, 137)
Min : Bin (IX-3, 164)
Mincê : Bineceği (XI-2, 138)
Mincek : Binecek (IX-1,14)
Minderêlê : Bindirirler (III-2, 238)
Minderele : Bindirirler (III-2,238)
Mindî gün : Binddiği gün (I-1,147)
Mindîği : Binddiği (IV-2, 484)
Mindik : Bindik (IX-3,142),(VII-1,7)
Mindirdiler : Bindirdiler (XIII-1,104)
Mindirilê : Bindirirler (V-1, 8),
(VI-1,133),(XI-2,143)
Mindirmiyoz : Bindirmiyoruz (XI-2, 109)
Minê gelêdi : Biner gelirdi (III-2, 111)
Minêdik : Binerdik (VII-6,126)
Minêlêdi : Binerlerdi (VI-1,6),(III-2,108)
Minêsin : Binersin (VII-6, 382)
Minilmemiş : Binilmemiş (IX-3,164)
Miniyolâ : Biniyorlar (XI-1,17)
Miniyoz : Biniyoruz (VII-5,44),
(IX-2, 297)
Minmeye : Binmeye (XI-2, 206)
Minmiştir : Binmiştir (XI-2, 138)
Minmiyoz : Binmiyoruz (IX-2,74)
Minnelê : Binlerle (VII-5,222)
Misáfirlêmiz : Misafirlerimiz (III-2,162)
Misafirrê : Misafirler (IX-1,12)
Misafirrêmiz : Misafirlerimiz (IX-1, 13)
Misavirlê : Misafirler (XII-1, 27),
(IV-1, 78)
Misefirlê : Misafirler (XI-1, 7)

Misefirlere : Misafirlere (V-1, 2)
Miyrem : Meryem (VII-7,129)
Miyrem : Meryem (VII-7,129)
Motur : Motor (XI-2,223),
(VII-5, 103),(XI-2, 223)
Moturlâ mı : Motorlar mı (VII-10, 23)
Moturlan : Motorla (IV-1, 33)
Möbarek : Mübarek (III-2,68)
Mövlüt : Mevlüt (VIII-1,42)
Muhtarlî : Muhtarlığı (IX-2,335)
Mumnu : Mumlu (I-1,20)
Muradîden : Muradiyeden (III-2,122),
(VII-6,133)
Muradiyê : Muradiye (VII-5, 377)
Musafir : Misafir (I-1,84)
Muskân : Muskanın (V-2,189)
Musku : Muska (V-2,185),(VII-5,209)
Muşmar : Kanlı çarşaf (I-1 ,189)
Müsevirlê : Misafirler (IV-2, 120)

N

Nädensin : Neredensin (Nerelisin) (III-1,9)
Naf : Laf (VI-2,245)
Namazı : Namaza (X-1,66)
Namazın : Namazını (VII-5, 370)
Namazını : Namazına (V-3, 6)
Namazlân : Namazlığın (IV-2,26)
Nañuş : Nakış (V-2,224)
Nápam : Ne yapalım (III-1,8)()
Naparız : Ne yaparız (I-1,108)
Napçak : Ne yapacak (VII-5,228)
Nápçakla : Ne yapacaklar (III-1, 14)
Napçâlâ : Ne yapacaklar (XII-2, 97)
Nápçam : Ne yapacağım (III-2,145)
Napçan : Ne yapacaksın (VII-5,66),
(V-2,196)
Napçen :Ne yapacaksın (IV-2, 328)
Nâpeyim : Ne yapayım (VI-2, 244)
Nâpeyin : Napayım – Ne yapayım-
(VI-1,169)
Nâpıcan : Ne yapacaksın (V-2,121)
Napılca : Ne yapılacak (XI-1, 49)
Napıyanak : Ne yapalım (V-2,123)

- Napıyon : Napıyorum –Ne yapıyorum- (VI-1, 125)
- Napıyosa : Napıyorsa- Ne yapıyorsa (VII-7,65)
- Nāplā : Lakaplar (VII-6,156)
- Nāpları : Lakapları (VI-1, 291)
- Nāpsız : Lakapsız (VII-5,162)
- Naptı : Ne yaptı (VIII-1,84)
- Naptım : Ne yaptım (IX-2,70)
- Nas : Nasıl (IV-2, 337),(II-4, 259)
- Nası : Nasıl (IV-2, 430),(VI-1,110), (X-2,62),(VII-5,344),(XIII-1,68),(II-2, 123)
- Nasısa : Nasılsa (VI-3,6)
- Nāyetinde : Nihayetinde (II-3,251)
- Naz : Nasıl (I-1,104)
- Nazal : Nazar (IV-2, 105)
- Nazarlandımın : Nazarlandığında (V-2,149)
- Nēde : Nerde (III-2, 334)
- Neka : Nikah (VII-1,8)
- Neka : Nikaha (VII-1, 8)
- Nekālandık : Nikahlandık (VII-1,9)
- Nekaya : Nikaha (XII-2, 26),(III-2,82)
- Nenelēmiz : Ninelerimizi (V-1,12)
- Nenēn : Nenenin (IV-2, 71),(XII-2, 108)
- Neni : Nine (XII-2, 128)
- Nenişte : Nişasta (III-2,300), (VII-3,213),(IV-2, 276),(XII-2, 183)
- Neniştē : Nişasta (IV-2, 77)
- Nenne : Nine (IX-2,277)
- Nenni : Ninni (II-1,70)
- Nepām : Na yapalım(XIII-1, 173)
- Nerē : Nereye (IV-2, 116)
- Nēreye : Nereye (V-3, 19)
- Nerlēsın : Nerelisin (XIII-1, 66)
- Nerrē : Nereler (IV-2, 152)
- Nēse : Neyse (IV-2, 61),(V-2, 153)
- Nēse : Neyse (IV-2, 61),(V-2, 153)
- Nēse : Neyse –ne ise- (IV-2, 89)
- Nēsi : Nesi (III-2, 98)
- Neşan : Nişan (XII-1, 13),(III-2,4), (X-3,1),(IX-1,23)
- Neşanlākan : Nişanlarken (IX-1,23)
- Neṭçek : Ne edecek-ne yapacak- (VII-2,121)
- Nevsimi : Mevsimi (XII-2, 153)
- Ney : Ne (III-1,9)
- Néy : Ne (VII-2,299)
- Neylen : Neyle –Ne ile- (IV-2, 110)
- Nişan : Nişan (VII-1,7),(IX-2, 85), (X-5,3),(XIII-1,5),(I-1, 24)
- Nişanladilā : Nişanladılar (IX-2, 9)
- Nişanlānda : Nişanlarında (VII-5, 297)
- Nişanlanīlar : Nişanlanırlar (XIII-1,5)
- Nişanlılāna : Nişanlılarıyla (XII-2, 75)
- Nişanlıykene : Nişanlıyken (VIII-1,5)
- Nişannı : Nişanlı (XII-2, 14)
- Ni : Ne (XI-2, 113), (IX-1, 84), (XII-2, 168)
- Nī : Neye (XII-2, 53)
- Niden : Neden (VII-6,168),(IX-1,83), (V-2,243),(X-2,54),(IX-2, 219)
- Nikā : Nikah (IV-1, 67)
- Nikalıcaklā : Nikahlayacaklar (IX-2, 280)
- Nikān : Nikahın (IV-1, 71)
- Nilē : Neler (VI-1,144),(IX-2, 21)
- Nīler : Neler (IX-2,125)
- Nilere : Nerelere – oralara- falan anlamında.(IX-2,23)
- Nīse : Neyse (Ne ise) (... üç milyon beş milyon guveti nise...) (XII-1, 15)
- Nişanlanīlar : Nişanlanırlar (XIII-1, 5)
- Nişannā : Nişanlar (I-1,9)
- Noğud : Nohut (I-3,78)
- Noğut : Nohut (IV-2, 387),(VII-1,185)
- Nohot : Nohut (V-2,200)
- Noksannā : Noksanları (Eksikleri) (IV-2, 204)
- Nôlcak : Ne olacak (VII-5,214)
- Noldu : Ne oldu (V-2,104)
- Nolur : Ne olur (VII-2,290)
- Noluyo : Ne oluyor (I-1,172)
- Nomara : Numara (XIII-1,80)
- Novalginnen : Novalginle (İlaç)(III-2,244)
- Nöfustan : Nüfustan (X-2,1)
- Nüssük : Yüzük (XII-2, 6)
- Nüsük : Yüzük (XII-1,13),(III-2,3)
- O
- Obür : Öbür –diğer-(XIII-1, 110)
- Ocā : Ocağa (VI-1, 71)
- Ocā : Ocağı (V-2,193),(III-2,239), (IX-1,12)

Ocaġe : Ocaġa (VII-5,67)
 Ocān : Ocaġın (X-4,19),(V-2,54),
 (VI-2,251),(VII-3,246)
 Ocaıy : Ocaġı (VII-5,196)
 Ocaıy : Ocaġa (VII-3,242)
 Ocaıy : Ocaġı (VII-7,64)
 Oceġe : Ocaġa (XII-2, 217)
 Odu : O da (IV-1, 16)
 Oduna : Odunu (VII-5,76)
 Odunlanık : Odunla (VI-1,109)
 Odunu : Oduna (IX-3, 197)
 Odunu : Oduna (IV-2, 338)
 Oġlandını : Oġlandı (XII-2,112),(III-1, 21)
 Oġlanınkılar : Oġlanınkiler (IX-2,15)
 Oġlanınkinede : Oġlanınkinide (V-2, 268)
 Oġlanlā : Oġlanları (XI-1, 5)
 Oġlanlāmızı : Oġlanlarımıza (VII-7, 133)
 Oġlanmıŝmıŝ : Oġlanmıŝ (IX-2,351)
 Oġlannan : Oġlanla (XIII-1,4)
 Oġlun : Oġluna (XI-1, 66)
 Okāken : Okurken (X-2,92)
 Okalanıyo : Ovalanıyor (V-2, 48)
 Okiken : Okurken (X-1,115)
 Okirken : Okurken (X-1,50)
 Okiyiz : Okuyoruz (XII-2, 171)
 Okla : Okula (V-2,310)
 Oklācı : Oklavayı (VII-5,253),(I-1, 272)
 Oklācılan : Oklavayla (XI-2, 283)
 Oklālan : Oklavayla (IX-2,286)
 Oklaveylen : Oklavayla (XI-2, 281)
 Oklavık : (Oklavaya) (I-1,274)
 Oklāylen : Oklavayla (IV-2, 284)
 Okudan : Okuduktan (III-2,221)
 OKuduk : Okuduk (Dua) (V-3, 13)
 Okudulādı : Okudulardı / okumuŝlardı
 (X-1,108)
 Okudurrā da : Okuturlar da (IV-2, 140)
 Okuduyolā : Okutuyorlar (III-2,273)
 Okuduyosun : Okutuyorsun (VII-5, 208)
 Okul : Okula (IX-2, 251)
 Okulduku : Okuldaki (IX-2,263)
 Okulu : Okula (XIII-1, 67)
 Okumā : Okumaya (X-1,49)
 Okumāylen : Okumayla-okumakla
 (VII-5,193)
 Okumeye : Okumaya (V-2,269)
 Okunduyu : Okuntuyu (VII-1,9)
 Okuntuk : Okuntu (VII-2,297)
 Okunuyodun : Okunuyordu (XI-1,9)
 Okunuyodun : Okunuyordu (XI-1, 9)
 Okurkana : Okurken (IX-2,83)
 Okutçak : Okutacak (I-3,17)
 Okuyar : Okuyor (III-2,220)
 Okuyar üfürü : Okuyup üfürür (VI-1,170)
 Okuyarız : Okuyoruz (VI-1, 273)
 Okuyarız : Okuyoruz (VI-1,273)
 Okuyerdi : Okuyordu (VI-1, 284)
 Okuyerdi : Okuyordu (VI-1,284)
 Okuyu : Okuya (...okuyu okuyu ...- Okuya
 okuya-) (IV-2, 35)
 Okuyuvēcem : Okuyuvereceġim (VII-7,15)
 Okuyuverdine : Okuyuverdiġine (X-1,89)
 Okuyuveriyoz : Okuyuveriyoruz (II-2,160)
 Ōlak : Oġlak (IX-1,200)
 Olākan : Olurken (X-5,9)
 Olalıktan : Olaraktan (III-2,30)
 Olamamkım : Olamam ki (VII-5,200)
 Ōlan : Oġlan (I-1,15)
 Olansı : Olanı (IV-2, 415)
 Olarākten : Olarak XIII-1,54)
 Olarek : Olarak (I-1,36),(X-5, 1)
 Olāsa : Olursa (Faydası olasa) (III-2, 252)
 Olası : Olursa (III-1,11)
 Olcā : Olacaġı (XIII-1,9)
 Olcām : Olacaġım (II-2,115)
 Olcāmıŝ : Olacakmıŝ (VIII-1,44)
 Olcāsa : Olacaksa (III-2, 256)
 Olcāsın ku : Olacaksın ki (IX-1,101)
 Olcek : Olacak (I-1,71)
 Olcen : Olacaġım (X-2,46)
 Olcen : Olacak (V-2,339)
 Oldi : Oldu (X-1,72)
 Oldī : Olduġu (XII-2, 54),(IV-1,13),
 (IX-3,188)
 Oldīm : Olduġum (XII-2, 216),(XIII-1,127)
 Oldīmden : Olduġumdan (IX-2, 350)
 Oldīmizde : Olduġumuzu da (X-2,66)
 Oldīn : Olduġunun (XII-1, 20)
 Oldīna : Olduġunu (XIII-1,115)
 Oldīne : Olduġunda (III-2,258),(V-2,45)
 Oldīni : Olduġunu (XIII-1,75),(IX-3, 195)
 Oldū gibi : Olduġu gibi (I-2,17)
 Olduġı : Olduġu (III-2,324)
 Oldummu : Olduġunda (V-2, 136)
 Oldumun : Oldumu , Olduġunda, Olduġu vakit
 (V-2,272)

Oldun : Olduktan (oldun sōna – olduktan sonra-) (VII-5, 319),(III-2,234)
 Oldunayın : Olduğunda (II-1,53)
 Oldūnda : Olduğunda (IV-2, 301)
 Oldusa : Olduysa (III-2, 285)
 Oley : Olay (VI-1,234)
 Oleylē : Olaylar (VI-1, 234)
 Oleylē : Olaylar (VI-1, 234)
 Olisin : Oluyorsun (IX-1, 98)
 Olisin : Oluyorsun (IX-1, 98)
 Olmācāsa : Olmıyacaksa (III-2, 240)
 Olmadīna : Olmadığında (I-1,209)
 Olmadīnden : Olmadığında (VI-3, 79)
 Olmanmı : Olmaz mı (III-2,21),(VII-2,112)
 Olmasa : Olmazsa (VII-2,133)
 Olmasaymısmı : Olmasaymı (X-2,49)
 Olmassa : Olmazsa (VII-2,133)
 Olmazdan . Olmadan (XI-2, 295)
 Olmazdın : Olmazdı (IV-2, 301)
 Olmazkı : Olmazki (VII-5,210)
 Olmıyım : Olmayayım (VII-7,63)
 Olmūcak : Olmayacak (IX-2,118)
 Olmuyomuşmuş : Olmuyormuş (VII-5,5)
 Olsunuz : Olursunuz (IX-2,301)
 Olu : Olur (V-2, 140),(I-1, 19)
 Olulādın : Olurlardı (VII-3,267)
 Olurdun : Olurdu (XIII-2, 22),(VII-1,20)
 Olurdunu : Olurdu (III-1, 17),(XII-2, 8)
 Olurdunu : Olurdu (XII-2, 8)
 Olurkana : Olurken (VII-5,46)
 Oluverdini : Oluverdi (XII-2, 4)
 Oluverdini : Oluverdi (XII-2, 4)
 Oluyodu : Oluyordu (I-1,17)
 Oluyodun : Oluyordu (XI-1, 6)
 Oluyusun : Oluyorsun (III-2,6)
 Omarımın : Ömerimin (XI-1,61)
 On : Onun (IV-2, 89)
 Oña : Onlar (IX-2,36)
 Ona : Onu (III-2,6)(XI-2,29),(IX-1,82), (VI-1,288),(XIII-1,15),(X-4,25)
 Önaltı : Onaltı (IX-2, 4)
 Oñānan : Onlarla (IX-3,47)
 Onar : Onlar (IX-2,219),(XIII-2, 9)
 Onara : Onlara (VII-6,138)
 Onardan : Onlardan (V-2, 289)
 Oñarın : Onların (IX-2,34)
 Oncāz : Oncağız (III-1,4)
 Ondana : Ondan sonra (IX-2, 117), (III-1,16)
 Onla : Onlar (VII-6,304)
 Onlān : Onların (VII-7,6)
 Onlarıda : Onlarada (III-2, 96)
 Onnā : Onlar (V-2, 17), (III-2,39), (IV-2,48),(XI-1,31),(VII-5,14), (XII-1,27),(X-1,107),(XIII-1,46)
 Onnā : Onlara (IX-3,256)
 Onnā : Onları (VII-5, 216),(V-2,234), (XII-1,53)
 Onna : Onunla (VI-3, 56)
 Onnada : Onlarda (X-2,69)
 Onnādan : Onlardan (X-2,95)
 Onnālan : Onlarla (XIII-1,136),(IX-3,163)
 Onnān : Onların (VII-5, 158),(VI-1,28)
 Onnan : Onunla (XII-2,80),(XI-2,9), (VI-3,77),(IX-1,40),(VII-3,267)
 Onnāna : Onlarla (III-2,268)
 Onnar : Onlar (I-2,10)
 Onnara : Onlara (XI-2,16),(IX-2,217), (X-2,70),(VIII-1,19)
 Onnara : Onları (IX-2,136)(XIII-1,45)
 Onnarı : Onlara (XII-2,74),(IX-3,179), (X-2,69)
 Onnarı : Onları (VIII-1,12) ,(V-2, 28), (X-5,9),(VII-5,63),(XIII-2,5),(IX-2,263), (I-2,12)
 Onnarın : Onların (XIII-2, 9),(X-2, 28)
 Onu : Ona (IV-2, 241),(VII-2,84)
 Orā : Oraya (IV-2, 76),(X-1,5), (III-2,130),(V-2,142),(VII-2,125)
 Orālan : Orakla (IV-2, 391)
 Orayı : Oraya (V-2,109) (X-1,77), (VII-5,197),(VIII-1,2)
 Ördā : Orda (III-2, 137)
 Ordakinlere : Ordakilere (IV-2, 262)
 Ordana : Oradan / ordan / ondan sonra anlamında (IX-2, 365),(III-2,6), (VIII-1, 12)
 Ordana : Ordan (III-2,214)
 Ordana : Ordan (VIII-1,12)
 Ordu : Orda (V-2, 119),(XIII-1,79)
 Orē : Oraya (V-2,204), (IV-2,12)
 Orey : Oraya (I-1,43)
 Oreye : Oraya (X-5,1),(VII-5,302), (IX-1,59),(I-1, 85)
 Orkesra : Orkestra (VI-1,131)
 Orlāda : Oralarda (XII-2, 137),(III-2,327)
 Orlara : Oralara (VII-5,211)
 Orları : Oralara (III-2, 237)

Ormannarı : Ormanları (IX-2,274)	Oynuyorrā : Oynuyorlar (IV-2, 471)
Orrā : Oralara (IV-2, 95)	Oyu : Oya (VI-1,63)
Ortadaginleri : Ortadakileri-ortalıktakileri- (X-5,14)	Oyunu : Oyuna (IV-2, 238)
Ortaliya : Ortaliğa (X-4,10)	Ozman : O zaman (XII-2, 88),(XI-1,51)
Ortancā : Ortanca (V-3, 19)	özman : O zaman (III-2,281)
Ortukō : Ortakōy (IV-2, 369)	Ozmanlāda : O zamarlarda (VI-3, 14)
Ortukōyünün : Ortakōyün (XI-2, 258)	
Orucunnan : Orucuyla (VII-5, 43)	Ö
Osmancılı : Osmancalı (V-2,193)(X-2,58)	
Osmancılı : Osmancalı (XI-2, 56)	
Osmancılıda : Osmancalıda (V-2, 193)	
Ötaya : Ortaya (I-1,97)	öselli : Örselli (köy adı) (III-2,216)
Otçaz : Oturacağız (XII-2, 88)	ösüz : Öksüz (X-1,49),(VIII-1,43), (V-2,355)
Ottu : Oturdu (V-2,338),(VII-7,95)	ösüzlere : Öksüzlere (V-2, 355)
Ottuk : Oturduk (XIII-1, 168),(VII-7, 95)	Öbirisi : Öbürü-öteki-(I-1,166)
Otturulā : Oturturlar(I-1,97)	Ödīcem : Ödeyeceğim (XI-2, 274)
Otudulā : Oturdular (IX-2,230)	Öğlē : Öğleye (IV-2, 46)
Otulan : Otlā (IX-2,94)	Öğrenmişik : Öğrenmişiz (VI-3,77)
Otumē : Oturmaya (IV-2, 403)	Öğsüz : Öksüz (VII-8,4)
Otumucen : Oturmayacağım (VII-5,343)	Öğsüzüz : Öksüzüz (IX-2,4)
Oturturrā : Oturturlar (IV-2,26)	Öküzlēlen : Öküzlere (IV-1, 30), (VII-5, 324)
Oturturrā : Oturturlar (IV-2, 45)	Öküzlere : Öküzlere (IV-2, 389)
Oturugo : Oturakoy (XII-2, 168)	Ölçen : Öleceğim (V-2,155)
Oturulā : Otururlar (III-2, 106)	Öldi : Öldü (VII-5,212)
Oturup turu : Oturup duruyor.(XIII-1, 123)	Öldiğinde : Öldüğünde (VII-7, 84)
Oturuyon : Oturuyorum (XII-2, 100)	Öldise : Öldüyse (III-2,280)
Ovadana : Ovadan (III-2, 331)	Öldü : Öldüğü (XI-1,51)
Ovāklādık : Ovalardık (VII-3,235)	Öle : Öyle (VII-1,4),(IX-2, 215), (XI-1,15),(II-3, 226)
Ovaları : Ovalara (X-3,8)	Ölemesi : O şekilde (IX-3,155)
Ovayı : Ovaya (VII-5, 44)	Ölemesiye : (Öylemesine, öylesine) (X-2,33)
Ovkāsın : Ovarsın (VII-6, 361)	Öleştirilē : Üleştirirler –paylaştırırılar- (I-1,65)
Oynadımın : Oynadığında-oynadıktan sonra- (XI-2, 80)	Öleştirilēdin : Üleştirirlerdi (XI-1, 29)
Oynadır : Oynatır (V-2, 128)	Öleştiriyoz : Üleştiriyoruz (Paylaştırıyoruz) (III-2,174)
Oynalādın :Oynarlardı (XI-1, 33)	Öleştiriz : Üleştiririz – paylaştırırız (VII-7, 98),(XII-2, 201)
Oynamācen : Oynamıyacağım (IV-2, 242)	Ölicem : Öleceğim (IX-2,65)
Oynamalan : Oynamakla (VI-3, 55)	Ölmesiyemişmiş :Ölmeyemiş, ölmesiyemiş (VIII-1,83)
Oynarkana : Oynarken (XIII-1,145)	Ölü : Öyle (VIII-1,14),(VI-1, 169), (IX-2, 213),(VII-6, 169),(V-2, 181)
Oynarkene : Oynarken (V-2,7)	Ölüştürüz : Üleştiririz (V-2,283)
Oynep : Oynayıp (I-1,141)	Ömüre : Umre (V-3,7)
Oynerlē : Oynarlar (XII-2, 58)	
Oyneşe oyneşe : Oynaşa –oynaşa oynaya- (I-1,142)	
Oynēy oynēy : Oynaya oynaya (I-1,134)	
Oynicek : Oynayacak (IV-2, 239)	
Oynir : Oynar (VI-3,37)	
Oynuyodun : Oynuyordu (XI-1,23)	
Oynuyolādın : Oynuyorlardı (XI-1, 19)	

Ömürüm : Ömrüm (VI-2,263),(VIII-1,51)
Öncü : Önce (X-5,1)
Önlēne : Önlerine (VII-5,294)
Önlēni : Önlerine (VII-5, 88)
Önnēnede : Önlerinede (XI-2, 89)
Önüm : Önüme (XII-2, 104)
Öptürēlē : Öptürürler (III-2,106)
Öptürükene : Öptürürken (XI-2,146)
Öreselli : Örselli (X-3,7)
Örgediyodu : Öğretiyordu (VI-1,290)
Örnēni: Örneğini (V-2, 224)
Ötegi : Öteki (X-1,68)
Ötekinlē : Ötekiler (VII-7,125)
Ötende : Ötesinede (öte tarafında)
(IV-2, 417)
Ötkinleri : Ötekileri (IX-2,286)
Ötrafları: Etrafları (IX-1, 175)
Ötten : Öteden (XI-2, 250)
Öyledin : Öyleydi (IV-2, 498)
Öyne : Öğün (VI-1,40)
Öynesi : Öğün, öğünü –yemek- (VI-1,33)
Öyúduyoz : Öğütüyoruz (III-2, 297)
Öyün : Öğün (VI-1,40)
Özger : Rüzgar (IV-2, 351)
Öziyi :Özü (III-2,304)

P

Padem : Badem (I-1,142)
Pamiğın : Pamuğun (VII-5, 218)
Pamiği : Pamuğa (VII-5,43)
Pamık : Pamuk (VI-1,142),(VII-5, 218)
Pamıklān : Pamukların (VI-1, 143)
Pamie : Pamuğa (VI-1,145)
Pamiya : Pamuğa (VII-5, 377)
Pamuğe : Pamuğa (XII-2, 153),(IX-1,144)
Pamuği : Pamuğa (VII-5, 6)
Parā : Para (VII-5,17)
Paralarını : Paralarını (I-2,3)
Parasınnan : Parasıyla (VII-5, 218)
Paraylen : Parayla (VII-5, 228)
Paráylen : Parayla (I-1,115)
Pareyle : Parayla (VII-5,84)
Pareylen : Parayla (V-2,235)
Pari : Para (VII-5,336),(IX-1,101)

Parısı : Parası (X-1,38)
Paşān : Paşanın (IX-1,66)
Paşān : Paşanın (IX-1, 66)
Patátis : Patates (III-2,182)
Patatis : Patates (VI-3,43)
Patleycek : Patlayacak (II-3,249)
Paydem : Badem (I-1,108)
Paytar : baytar (VII-5,157)
Paytarmışmış : Baytarmış (VII-5,157)
Pēki : Peki (IX-2, 87)
Pelidalan : Pelitalan (X-2,61)
Pelidalanı : Pelitalan (XII-2, 124)
Pēmez : Pekmez (VII-3,236)
Peñcerelēnde : Pencerelelerinde (XI-1,32)
Peñcereli : Pencereleli (II-1,67)
Pengabēlēmizin : Peygamberlerimizin
(VII-7,127)
Pengamber : Peygamber (VII-7,127),
(XII-2,71)
Pēnir : Peynir (VII-5,341)
Pēnirli : Peynirli (IX-2, 290)
Periz : Perhiz (IX-2,117)
Peşembi : Peşembe (XII-2, 179),
(IX-1, 17)
Pesledi : Besledi (III-1,5)
Pesledim : Beslerdim (VII-7,120)
Peslemek : Beslemek (IV-2, 159)
Pesliyomuş . Besliyormuş (X-2,60)
Pıçak : Bıçak (VI-1, 91)
Pıçālan : Bıçakla (VI-1,89)(VII-5, 254),
(I-1, 274)
Pırçak : Burçak (X-1,2),(VII-3,156)
Piççek : Biçecek (I-1,204)
Piçim : Biçim (I-1,124)
Pide : Birde (IX-2, 102)
Pilaf : Pilav (VIII-1,39),(IV-2, 477),
(VII-1,34),(I-3, 14)
Pilaftır : Pilavdır (IV-1, 91)
Pilavnı : Pilavını (I-1,132)
Pinar : Pınar (X-3,10)
Pinarlādan : Pınarlardan (VII-5, 75)
Pinarlan : Pınarların (IX-2,99)
Pindik : Bindik (XII-2, 135)
Pindiriken : Bindirirken (XII-2, 191)
Pindirilēdi : Bindirirlerdi (III-1,15)
Pindirilēdini : Bindirirlerdi (III-1, 18)
Pinē : Biner (XII-1, 39)
Pinesin : Binersin (XII-2, 217)
Pīnir : Peynir (IX-2,205)
Piri : Biri (X-1,90)

Pirici : Pirinci (VI-1,58)
Pişcek : Pişecek (XII-2, 214),
(III-2, 262),(VII-5, 76)
Pişcez : Pişireceğiz (IV-2, 280)
Pişerēlē : Pişirirler (III-2, 81)
Pişey : Bir şey (X-4,5)
Pişimek : Pişirmek (IX-2,17)
Pişimiği : Pişirmiği (XII-2, 203)
Pişirē : Pişirir (III-2, 310)
Pişirem : Pişirelim (IV-2, 281)
Pişiri : Pişirir (XII-2, 42)
Pişirik : Pişirip (VII-5,70)
Pişirin : Pişiririm (V-2,306)
Pişiriyon : Pişiriyorum (IX-1,96)
Pişiriyorrā : Pişiriyorlar (IV-2, 476)
Pişirmēmiz : Pişirmezmiyiz (III-2, 162)
Pişti : Pişirdi (V-2, 309)
Piştiklenden : Pişirdiklerinden (I-1,295)
Piştikten :Pişirdikten (IX-2,365)
Piştılē : Pişirdiler (VII-1,22)
Piştiysen : Pişirdiysen (IV-2, 126)
Piştiysen : Pişirdiysen (XII-2,48)
Pitçek : Bitecek (XI-1,15)
Pitē : Biter (VI-1,132)
Piter : Biter (IV-2, 106),(I-2, 9)
Pitesi : Bitesiyē (XII-2,196)
Pitin :Bütün (V-2,231),(VI-1, 195)
Pitirdiydim : Bitirdiydim (XIII-1,153)
Pitirēlē : Bitirirler (III-2,2)
Pitiremicen : Bitiremiyeceksin (I-1,55)
Pitiren : Bitiren (III-2, 173)
Pitirīlē : Bitirirler (VI-1, 17)
Pitiverdi : Bitiverdi (XII-2, 4)
Pitiyo : Bitiyor (VI-1, 244),(XII-2, 18),
(IX-1,17)
Pitti : Bitti (IV-2, 107)
Pittinmi : Bitince –bittiğinde-(I-1,64)
Poğnut : Panganot (Kağıt para) (VII-5,219)
Pontullā : Pantolonlar (VI-1,129)
Postaki : (Pösteki) (I-1,149)
Postannādan : Bostanlardan (IV-2, 48)
Pömezimizi : Pekmezimizi (III-2,295)
Prokramı : Programı (XII-2, 90)
Pullān : Pullarını (XII-1, 19)
Purçak : Burçak (VII-10,13)
Purufösör : Profösör (IX-2,129)
Pusat : ? (I-1,27)
Püçēdik : Biçerdik (VIII-1, 35)
Püçēmīn : Biçer misin (VII-6, 310)
Püçüyoduk : Biçiyorduk (IX-1,54)

Püçüyolāmış : Biçiyorlarmış (VI-2,261)
Püçüyoz : Biçiyoruz (XII-2, 152)
Pünar : Pınar (Köy adı) (III-2,216)
Pünarköy : Pınarköy (XII-2, 123)
Püskürüt : Büskivit (I-1,110)
Pütün : Bütün (XI-2,145) (XII-1, 39),
(IX-1,9)

R

Rahatçığım : (Rahatçığım-Rahatım-)
(III-1,22)
Rahfan : Rahvan (VII-6,189)
Raimedi : Rahimeydi (IX-2, 342)
Razi : Razi (XI-1,51)(VII-7,5)

S

Saba : Sabah (V-2,140), (III-2, 51),
(VI-1,43),(IX-2,39),(VII-1,28),(XIII-1,59)
Sabā : Sabaha (VII-5,44)
Sabālen : Sabahleyin (I-1,189)
Sabalı : Sabahleyin (IV-2,130)
Sabālī : Sabahleyin (II-4,267)
Sabali : Sabahleyin (IV-2, 40)
Sabālin : Sabahleyin (VII-5,369)
Sabası : Sabahı (XII-1, 20),(XI-1,6),
(III-2,34)
Sabayı : Sabahı-sabahına (IX-1,17)
Sabba : Sabaha (V-2,17), (III-2,101),
(IV-2,218)
Sābı : Sahibi (VI-1,215)
Sacālāmı : Sacayaklarımı (VI-2,251)
Sāçlā : Sadıçlar (III-2, 32),(IV-2, 37)
Sādeç : Sağdıç (I-1,131)
Sādeçle : Sağdıçlar (VII-1,19)
Sağ selim : Sağ salim (V-2, 148)
Sağaç : Sağdıç (IV-2, 19)
Sağam : Sağalım (X-1,17)
Sağap : Sağıp (VII-5,269)
Sağı : Sağa (VII-5, 65)
Sağmassa : Sağmazsa (VII-3,191)
Sağmeci : Sağmacı (Koyun sağan)
(IV-2, 308)
Sağmeye : Sağmaya (VII-3,193)

Sağmiye : Sağmaya (VII-3,190)
 Sahabi : Sahibi (VII-5,67)
 Sakızıydın : Sakızıydı (I-1,20)
 Saklamıyon : Saklamıyorum (V-2, 101)
 Saklayāgoyam : (Saklayıp koyalım hele bir ..anlamında) (III-2, 180)
 Saklıyı : Saklıyor (II-1,317)
 Salça : Salça (IV-2, 300),(VII-5, 234)
 Salçayıde : Salçayıda (IV-2, 289)
 Salıngeç : Salıncak (XI-2, 204)
 Salıyelemiş : Salıyorlarmış (X-1,31)
 Sallan : Sal ile (tabuta verilen isim) (III-2,223)
 Sallangeçlē : Salıngeçler (VI-1,33)
 Sallanıveyo : Sallanıveriyor (V-2, 213)
 Samannan : Samanla (VIII-1,27)
 Samsālan : Sarımsakla (V-2,34)
 Samson : Samsun (I-1,62)
 Sāna : Sana (V-2,185)
 Sana : Seni (V-2,186)
 Sana : Seni (V-2, 186)
 Sancak : Salıncak (III-2,112)
 Sandellēn : Sandalyenin (IV-2, 43)
 Sankı : Sanki (I-1,71)
 Sanmışmış : Sanmış (VII-2,105)
 Sārakan : Sararken (V-2,214)
 Sārakana : Sararken (V-2, 214)
 Sarālar : Sararlar (XIII-1, 20)
 Sārāsan : Sararsan (V-2, 213)
 Sārāyli : Saraylı-bir çeşit bōrek-(I-1,68)
 Sarcān : Saracaksın –yüklemek anlamında-(eşēge v.s.) (IV-2, 343)
 Sareyli : Saraylı (VII-2,128)
 Sarıgamış : Sarıkamışa (XIII-1,130)
 Sārınır : (sırtına alır) (IV-2, 60)
 Sārınıyon : Sarınıyorsun (IV-2, 334)
 Sarılıyo : Sarılıyor –yükleniyor anlamında-(Eşēge) (IV-2, 193)
 Sarıyı : Sarığı (III-2,206)
 Sāriyom : Sarıyorum (IX-3,198)
 Sarmāşık : Sarmaşık (IX-2,99)
 Sarmāşirlē : Sarmaşıklar (Sarılırlar) (III-2, 32)
 Sārmı : sarma (IX-2, 365)
 Sarnaç : Sarnıç (XIII-1,47)
 Satarrā : Satarlar (IV-2, 314)
 Saten : Zaten (IX-2,302)
 Satıyoñ : Satıyorum (II-2,114)
 Satı : Zaten (VII-2,78)
 Satmazdın : Satmazdı (IV-2, 314)
 Satten : Zaten (III-2,45),(VII-6, 178)
 Saveş : Savaş (XIII-1,41)
 Savıra : Savura (savıra savıra-savura savura-) (VI-1, 73)
 Savırız : Savururuz (V-2, 298),(I-1, 109)
 Savurcēz : Savuracağız (Harman) (IV-1, 49)
 Savuriyi : Savuruyor (IV-2, 392)
 Saybi : Sahibi (XII-2,110)
 Sayı : Sahi (IV-2, 139)
 Sēdin : Zeytin (...sedin yağı..) (IV-2, 287)
 Sedirīlēdin : Serdirirlerdi (VII-5,261)
 SeFer : Sefer –kez- (IX-2, 361)
 Seferberikte : Seferberlikte (X-4,21)
 Seferberriğe : Seferberliğe (X-4,30)
 SeFere : Sefere –kez- (IX-2, 281)
 Sekizen : Seksen (sayı) (VI-2,242), (VII-10,1)
 Sen : Sana (III-1,2)
 Sen : Seni (XIII-1, 123), (V-2,171)
 Sēn : Senin (X-1,106),(IX-2,38)
 Señ : Senin (IV-2, 359)
 Sendē : Sende (IV-2,165)
 Sēndir : Senindir (IX-1,129)
 Sene : Sana (II-2,346)
 Sene : Sana (X-2,9) ,(VIII-1,71), (XI-2, 70),(IX-2,8),(VII-10,20), (VI-1,161),(V-2,189)
 Sene : Seni (VII-5,203),(XII-2,176)
 Seni : Sana (III-1, 2),(VI-1,149) (IX-2,136),(VII-5,274),(IV-1,121),(XII-2,214),(IX-1,192)
 Seni : Sene –yıl- (XII-2, 214),(VII-10,12)
 Senlen : Seninle (IX-2,60)
 Sennen : Seninle (XII-2,144), (III-2,203),(X-1,112),(XIII-1,158), (IV-1,163)
 Sepē : Seper-serper (IV-2, 90)
 Sepiyolā : Serpiyorlar (IX-1,131)
 Serbes : Serbest (VII-6,140)
 Sercez : Sereceğız (V-2, 46)
 Sērek : Seyrek (XII-2,146)
 Serēlēdin : Sererlerdi (VII-3,266)
 Seriliyodun : Seriliyordu (XI-1, 19)
 Sēriyon : Seriyorum (V-2, 80)
 Setin : Zeytin (VII-5,341)
 Sevinerekten : Sevinerek (XIII-1,108)

Seviyodun : Seviyordum (IX-1,67)
Seviyon . Seviyorum (IX-2,7)
Seytin : Zeytin (III-2,337),
(IV-2, 111),(VII-5,340),(IX-2,217)
Sıcakkana : Sıcakken (I-1,129)
SıdıyoZ : Isıtıyoruz (VII-5,89)
Sıgara : Sigara (V-1, 9)
SıkınTı : Sıkıntı (VII-5, 207)
Sīmā : Sıtma (VII-7,79)
Sıpa : Sıpa (VII-5, 385)
Sıradeydi : Sıradaydı-zamandaydı-
(VIII-1,67)
Sıraylān : Sırayla (IV-1, 85)
Sıráylen : Sırayla (II-3,235)
Sıreylen : Sırayla (XI-1,14)
Sırn : Sıra (XI-1,14)
Sırlanılā : Sıralanırlar (I-1,79)
Sırsıkı : Sımsıkı (I-1,144)
Sırtımız : Sırtımıza (XII-2, 191)
Sırtını : Sırtına (IX-3, 167),(XI-2, 118)
Sırtınnān : Sırtınla (sırtınнан getiriyon)
(IV-2, 344)
Sırtlān : Sırtlarını (Üstünü-başını)
(VIII-1,61)
Sıvā : Sıvar –kolunu- (V-2,32)
Sıyırmāye ; Sıyırmaya (I-1,185)
Sızlaşılır : Sızlaşılır (IV-2,17)
SiFere : Sefere -kez- (IX-2, 280)
Sifillēnizi : Sivillerinizi(XIII-1,163)
Sikorta : Sigorta (VII-7,54)
Sikortam : Sigortam (VII-7,54)
Silā : Silah (XI-1,8)
Silahınna : Silahıyla (XI-2, 290)
Sili : Motif (V-2, 201)
Silkelemişmiş : Silkelermiş (VII-3,265)
Sine : Sini (I-1,74)
Sinezüt : Sinizüt (IX-2,102)
Sinilēlen : Sinilerle (I-2,299)
Sinān : Sininin (XII-2, 185)
Sinisin : Sininin (VII-5,282)
Sipil : Sibel (VII-7,126)
Sipin : Spil (VIII-1,79)
Sıridi sıridi : (seyrede , seyrede) (IX-2, 61)
Sivarile : Süvariler (X-1,11)
Siyahlar : Sıvazlar (I-1,52)
Size : Sizden (X-2,51)
Size : Sizi (X-2,95)
Sizi : Size (X-2,83),(XIII-1,151)
Sizi : Sizin (VII-6,261)
Sizlen : Sizle (IX-2,350)
Sobbayı : Sobaya (VII-5,76)
Sobuyı : Sobayı (VI-1,108)
Sofuraya : Sofraya (VII-5,253),(VI-1, 102)
Sofuruyu : Sofrayı (VI-1,98)
Soğdumu : Soğudu mu (VII-5, 345)
Soğra : Sofra (I-1,56)
Soğralā : Sofralar (IV-1, 79)
Soğru : Sofra (IV-2, 122)
Sök : Soğuk (IX-3,156)
Sokān : Sokağın (IX-2,348)
Soktīm: Soktuğum (IX-1, 87)
Sokulmuşuk : Sokulmuşuz (IX-2,64)
Sokunulur : (Sokulur) (XII-2,21)
Solī : Soluğu –sözü ,söylediği anlamında (IV-
1, 5)
Soltan : Sultan (IX-2,71)
Soma : Sormaya (X-1,46)
Son : Sonra (IX-1,201)
Sōna : Sonra (VIII-1,2) ,(VII-7,10),
(II-3, 228)
Sonacēzim : Sonracağızım (VII-5,11)
Sonacım : Sonracığım (VIII-1,3)
Sonacīm : Sonracığım (V-2,11),(VII-3, 66)
Sōnam : Sonra (VI-3,66)
Sonara : Sonra (V-2,235),(XI-2,86),
(VII-7,43),(IX-2, 63),(X-5,10)
Soñara : Sonra (IX-2, 15)
Sonara : Sonra (X-5, 10),(VII-7, 43),
(XI-2, 86)
Sonardan : Sonradan (IX-1, 87)
Soñarı : Sonra (IX-2, 8)
Sonarkı : Sonraki (VII-7, 43)
Sondaç : Sondaj (XI-2, 240)
Sondan : Sonradan (III-2, 65)
Sonecim : Sonracığım (V-2,247)
Sonkı : Sonraki (IX-3,202)
Sonracim : Sonracığım (V-2,161)
Sonru : Sonra (X-5,11)
Sōnu : Sonra (III-1,3),(X-1,5),(VII-6,148)
Sonundu : Sonunda (VII-5,67)
Sopu : Sopa (XI-1,14)
Sōra : Sofra (I-1,60)
Sora : Sonra (VI-1,9)
Sōra : Sonra (VII-2,283),(IX-3,157)
Sorā : Sorar (III-2, 174)
Sorālā : Sorarlar (VII-2,91)
Soram : Soralım (XI-2,6)
Sorarsız : Sorarsanız (IX-1,151)

Sorcânız : Soracağınıza (IX-1,62)
Sorcēn : Soracağın (X-2,30)
Sorcen : Soracaksın (X-2,1)
Sormuyorsuz : Sormuyorsunuz (IX-1, 64)
Soruyorra : Soruyorlar (IV-2, 200)
Sovā : Soğur (I-1,115)
Sovandan : Soğandan (VII-7,90)
Sovanı : Soğanı (XII-2, 147)
Soyak : Soyalım (I-1,56)
Sōlēdin : Söylerdi (VII-2,102)
Sōlencek : Söylenecek (XI-1,27)
Sōliceñ : Söyleyeceğin (VI-1,107)
Sōlücek : Söyleyecek (VII-5,18)
Sōlüyü sōlüyü : Söyleye söyleye (X-1,75)
Sönderidik : Söndürürdük (VI-1,116)
Sördimiz : Sürdüğümüz (IX-1,205)
Sörüne Sörüne : Sürüne sürüne (IX-2, 21)
Sörüyodu : Sürüyordu (IX-1, 7)
Söylen : Söyleyin (IV-2, 145)
Söylenmezdin : Söylenmezdi (XI-2, 148)
Söyleyin : Söyleyeyim (IV-2, 261),
(IX-1,82)
Söyleyivediyeydi : Söyleyiverdiydi (yanlış kullanım) (VIII-1,19)
Söyliyim : Söyleyeyim (IX-2,8)
Söylüyorra : Söylüyorlar (IV-2, 202)
Sufu : Sulh -barış- (IX-2, 281)
Suhra : Sofra (I-1,95)
Sulamā : Sulamaya (X-1,5)
Sulan : Sularımı (X-1,13)
Sūledi : Söyledi (IX-2,250)
Sunara : Sonra (IX-2,203)
Sunaradan : Sonradan (IX-1, 50)
Suriyē : Suriye (VII-7, 49)
Suvan : Soğan (IX-2,205)
Suvanı : Soğanı (V-2,29)
Suyu : Suya (IX-1,111),(VIII-1, 58),
(V-2,30),(II-2, 111)
Suyun : Suyunu (V-2, 187)
Suyunnan : Suyuyla-suyu ile- (XI-2, 35)
Süde :Südü –Sütü- (IV-2, 80),(VII-5, 269)
Südilen : Sütle (Süt ile) (V-2, 75),
(IX-2,287)
Südü : Sütü (V-2, 74),(XI-2,228),
(VIII-1,16),(I-1, 114)
Sülala : Sülale (I-1,60)
Sülman : Süleyman (XI-1,31)
Sülüman : Süleyman (XI-1,70)
Sümbüllēle : Sümbüllüler (XI-2, 62)

Sünnet : Sünnet /düğün (VI-1, 127),
(XII-2, 51),(VII-1,36)
Süpürkeyin : Süpürgenin (II-2,142)
SüPürülcek :Süpürülecek (III-2, 262)
Sürülēdin : Sürülürdü (VII-5,36)
Süslüceklēse : Süsleyeceklerse (IX-1,137)
Sütçümmam : Sütçüimam (X-2,39)
Sütçüyü : Sütçüye (VII-3,191)
Süzēlēdin : Süzerlerdi (VII-5, 260)

Ş

Şakālanıyon : Şakalaşıyorum (IV-2, 238)
Şakıran : Şakran (VII-7,92)
Şarımsahlar : Selimşahlar (VI-1,139)
Şartlamı : Şartlarıma (VII-6, 308)
Şavukla : Işıklar-lambalar- (X-1,56)
Şē : Şey (VII-5, 106) (VI-3, 14)
Şegilde : Şekilde(XIII-1,38)
Şeher : Şehir (XII-2,135),(VI-1, 236),
(IX-1,180),(VII-5,192),(I-1, 105)
Şeherlēdeki : Şehirlerdeki (VII-5,192)
Şeherlere : Şehirlere (XII-2, 104)
Şehlelere : ? (X-1,75)
Şekele : Şekerler (I-1,17)
Şekerni : Şekerini (I-3,83)
Şekilim : Şekil (II-2,179)
Şekilinde : Şeklinde (V-2,252)
Şelesen : Şeylerle (X-2,56)
Şēlene : Şeylerine (X-1,45)
Şemşiye : Şemsiye (VI-1,176)
Şenlī : Şenliği (VI-3,55)
Şenniklē : Şenlikler (VI-3,78)
Şerbetliyoz : Şerbetliyoruz –Şerbet veriyoruz-
(I-1,12)
Şerfe : Şerife (XI-1,1)
Şēriymiş : Şehriymiş (IX-2, 319)
Şēsi : Şeyi (VII-5, 243)
Şesine : Şeyine (IV-1, 109)
Şētan : Şeytan (V-3,9)
Şeyit : Şehit (X-2,28)
Şikāt : Şikayet (VII-7,63)
Şile : Şeyler (XII-1, 38)
Şilē : Şeyler –şeylere- (IX-2, 226)

Şinci : Şimdi (III-2,70),(X-3,4),
(VII-2,131),(V-2,24),(IX-1,5)
Şinciki : Şimdiki (I-1,14)
Şindi : Şimdi (V-2,86),(XII-1, 12),
(XIII-1,13),(IX-1,110)(III-2,333)(VII-9,3)
Şindiki : Şimdiki (II-4,261)
Şindikilē : Şimdikiler (VII-2,92)
Şire : Şıra (VII-4,238)
Şiy : Şey (IX-2,108)
Şiye : Şeye (VII-5, 253),(V-3,16)
Şofor : Şoför (XIII-1, 160)
Şoforu : Şoförü (IX-3,254)
Şoraya : Şuraya (I-1,114)
Şögör : Şoför (IX-2,71)
Şöle : Şöyle (V-2, 14)
Şölü : Şöyle (VI-1, 114)
Şunnarıda : Şunlarıda (VI-3,30)
Şurā : Şuraya (I-1,200)
Şurayı : Şuraya (X-1,22)
Şurdu : Şurda (IX-2, 326)
Şurū : Şuraya (V-2,32)
Şüle - Şöle : Şöyle (V-2, 58)

T

Tā : Daha (V-2,231),(IX-2, 218)
Tabā : Tabağı (I-1,179)
Tabānna : Tabağınla (XI-2,71)
Tabaya : Tabağa (XI-2,186)
Tabayı : Tabağı (IX-2,217)
Tabıdını : Tabutunu (III-2,222)
Taglit : Taklit(XIII-1,37)
Tahalı : Tahılı (VII-6,135)
Takālā : Takarlar (III-2, 3),(XIII-2, 6)
Takısınna : Takısıyla (V-2,285)
Takkada : Dakikada (II-2,83)
Taksiylen : Taksiyle (XII-1,29)
Tāla : Tarla (VII-5,45),(VI-1,66)
Tālamız : Tarlamız (VIII-1, 31)
Tama : Tamah (IX-1,97)
Tana : Tane (V-2,225)
Tangın : Tankın (II-3,227)
Tanışçāz : Tanışcağız (II-4,259)
Tansadan : Tansaştan (IX-2,223)
Taraflı : Tarafa (XIII-1, 110)

Tarafındakılā : Tarafındakinler (X-5,24)
Taraflı : Tarafına (XII-2, 11)
Taran : Tarhana (IV-2, 77)
Taranayın : Tarhananın (V-2,29)
Taranı : Tarhana (IV-2, 274),
(VII-5, 338),(V-2,54)
Taranını : Tarhananı (VII-6, 362)
Tarlē : Tarlayı (IV-1, 38)
Tarlıya : Tarlaya (III-2,327)
Tarrān : Tarlaların (IV-2, 325)
Tartınır : (Başına almak , başına bağlamak
anlamında) (IV-2, 60)
Tası : Tasa -kaygı- (X-4,38),(IX-1,69)
Tasılan : Tasla (V-2,35)
Tāsilli : Tahsilli (X-2,86)
Taşaradan : Dışarıdan (III-2,287)
Tāta : Tahta (II-2,152),(IX-3, 178)
Taveyi : Tavayı (I-1,275)
Tavı : Tava (VII-3,222)
Tavīn : Tavuğun (I-1,178),(VI-1, 285)
Tavuları : Tavukları (II-2,141)
Tedaviylene : Tedaviyle (III-2,254)
Teheng : (Oyun oynamak) (I-1,51)
Tekere : Tekrar (VII-5,237)
Tekira : Tekrar (V-2,13),(XIII-1137),
(XI-2, 5),(I-1, 8)
Tekrā : Tekrar (XI-2,10),(VII-6,177)
Tekra : Tekrar (VI-1,74)
Telaşalanmamış : Telaşlanmamış
(VIII-1,77)
Telebeler : Talebeler (X-1,116)
Telefonnāna : Telefonla (VIII-1,81)
Teleyzonu : Televizyonu (VI-1,233)
Teleyzonda : Televizyonda (XII-2, 83)
Tēlike : Tehlike (IX-2,103)
Temeli : Temelli –tamamen (VII-7,95)
Tencerelerē : Tencerelere (III-2, 179)
Tencereyin : Tencerenin (VII-5,256)
Tenceri : Tencere (I-1,284)
Tene : Tane (XII-1, 3),(III-1,17),
(V-1,1),(X-1,89),(VII-1,25),(VIII-1,44),(IV-
2,24)
Tenekeydin : Tenekeydi (V-2,322)
Teneki : Teneke (VII-6,133),(V-2, 324)
Teni : Tane (VII-5, 19)
Tepsiyē : Tepsiye (IX-2, 295)
Terāfisini : Terafisini (IV-1, 105)
Tēris : Terhis (XIII-1,170)
Termē : Termiye (VI-1, 282)

- Termiyē : Temriye (V-2,150),(VII-3,274)
Terzī : Terziye (III-2,84)
Testelēlen : Testilerle (VIII-1,57)
Testilēn : Testilerin (XI-2,99)
Teti : Tetiği (VIII-1, 74)
Teze : Taze (IV-2, 279),(VII-1,336)
Tıraktora : Traktöre (VIII-1,49)
Tırnağandan : Tırnağından (IX-2,56)
Tış : Dış (I-3,81)
Tışa : Dışarı (V-2, 26)
Tışardan –tışādan- : Dışarıdan (XI-1,73)
Tışarı : Dışarı (VII-3,320)
Tikēle : Dikerler (III-2,85) (XII-1, 31)
Tikelē : Dikerler (I-1,40)
Tikeriz : Dikeriz (IX-3,199)
Tikili : Dikili (X-1,29)
Tikiyosun : Dikiyorsun (VI-1,68)
Tikmiş : Dikmiş (X-1,28)
Tiladivemiş : Tıkladıvermiş (kapıyı) (X-1,31)
Timedim : Demedim (XIII-1,131)
Tirektörü : Traktörü (VII-7,110)
Tirennen : Trenle (IX-2, 143),(XIII-1,61)
Tiseniz : Deseniz (IX-1, 62)
Tōba : Torba (III-2,29),(X-5,13)
Tōbasını : Torbasını (VII-3,184)
Tōbaya : Torbaya (VII-5, 368)
Tōbecīne : Torbacığına (VII-3,184)
Tōbeylen : Torbayla (IX-3,175)
Tōbu –toba- : Torba (XII-2, 7)
Toğluk : Tokluk (VII-5,6)
Toğum : Tohum (VII-4,173)
Toktor : Doktor (XII-2, 163), (III-2,252),(IX-2,112)
Toktor : Doktora (IX-3, 186)
Toktora : Doktora (III-2, 252)
Toktur : Doktor (V-2, 192),(VI-1,266), (IX-2, 297)
Tokturu : Doktora (IV-2, 110)
Tomat : Domates (VIII-1,32),(VII-3,230)
Tomata : Domates (V-2,27), (IV-2, 291),(VII-5,347)
Tomata : Domatese(domates toplamaya) (IX-2,38)
Tomates : Domates (VII-3,214)
Tomatis : Domates (VII-7,113)
Topāneye : Tophaneye (IX-2, 72)
Topılarla : Toplarlar (I-3,31)
Toplameylen : Toplamayla (VII-5,218)
Toplandī : Toplandığı (II-2,294)
Toplanmışık : Toplanmışız (X-2,12)
Toplaşırlā : Toplaşırılar (III-2, 184)
Toplaşırlē : Toplaşırılar (VI-3,45)
Tōppak : Topak (V-2,175)
Toprān : Toprağın (VI-1, 278)
Torożlan : Horozla (VII-7,29)
Torunnā : Torunlar (X-4,36)
Torunnā : Torunların (IX-2,247)
Tozu : Toza (VIII-1,56)
Tōbe : Tövbe (VI-3,54),(IV-2, 139), (VII-1,4),(II-2, 161)
Tōrbesi : Türbesi (III-2, 205)
Tözüyoż : Çözüyoruz (XII-2, 195)
Trabozonda : Trabzonda(X-1,102)
Tualātlā : Tuvaletlere? (IV-2, 90)
Tūmuyo : Tutmuyor (oruç) (III-2, 187)
Tutabildin : Tutabildim (X-4,9)
Tutarra : Tutarlar (IV-2, 29)
Tutçāk : Tutacak (IV-1, 157)
Tutmıyı : Tutmuyor (oruç) (XII-2, 206)
Tutturā : Tutturur (III-2,61)
Tutubilen : Tutabilen (III-2,187)
Tutuyon : Tutuyorum (IX-2, 7),(VI-1,39)
Tüfeğinnen : Tüfeğiyle (X-4,19)
Tükencik : Tükenecek (VII-5,81)
Tükeneveriyodu : Tükeneriyordu (IX-1,55)
Tükkan : Dükkan (X-1,39),(III-2,97)
Tükkanları : Dükkanlara (III-2, 97)
Türbet : Tülbent (VI-3,30)
Türbüsü : Türbesi (X-1,77)
Türkmenē : Türkmene (Türkmeni gidedik.) (IV-2, 368)
Türrü : Türülü (II-1,48)
Türt : Dürt (VI-1,90)
Türtüyołā : Dürtüyorlar (VII-5,301)
Tüşten : Düştükten (...gübeği tüşten sona...) (IX-1,209)
Tüştıni : Düştüğünü (XII-2,160)
Tüştüm : Düştüm (IX-3,160)
Tüşüncen : Düşüneceksin (XII-2,95)
Tüşürmüşün : Düşürmüşsün (IX-1,122)
Tütedirler:Tüttürürler (Tütsülemek-Bir çeşit nazar otu olan üzerliğı yakıp dumanını odanın içine yaymak) (IV-2,108)
Tüylēm : Tüylerim (X-1,72)

U

U : O (V-2,308),(XI-2,232),
(XII-1, 4),(XIII-1,39)
Uçālan : Uçakla (V-3, 3),(VII-7,48)
Uçlāni : Uçlarına (V-2, 15),(XII-1, 34)
Uda : O da (XI-1, 72)
Ufā : Ufağı (VI-1, 156)
Ufakkān : Ufakken (X-1,49)
Ufakkāna : Ufakken (VI-1,145),
(VII-5,107)
Ufaklīmde : Ufaklığında (X-2,91)
Uğraşiyoz : Uğraşıyoruz (VII-5, 49)
Una : Ona (XII-2,23),(V-2,224),(IX-2,342)
Una : Onu (X-1,42),(VI-1, 209)
Üncāz : Oncağız (VII-10, 26)
Undan : Ondan (IX-2, 203)
Unnā : Onlar (X-1,22),(VI-3,80),
(VII-2,58),(XIII-1,44)
Unnā : Onlar (VII-5,300),(IX-2,224),
(X-2,13),(XIII-1,44)
Unnālan : Onlarla (VII-5, 36),(VIII-1,60)
Unnāmızı : Unlarımızı (VII-5, 78)
Unnan : Onunla (OM)(VII-5,212),
(VIII-1,51)
Unnar : Onlar (IX-1,9),(XIII-1,4)
Unnara : Onlara (V-3, 18),(XI-2,226),
(IX-3,176),(VII-2,76),(XIII-1,15),
(VIII-1,40)
Unnarı : Onları (VI-1, 13),(IV-2, 198),
(IX-1,9)(V-2,70),(VII-5,333)
Unu : Onu (VII-5,72)
Unun : Onun (VII-5,210),(VIII-1,13)
Ununnan : Onunla (VII-5, 260)
Unuttīm : Unuttuğum (IX-1,33)
Ura : Oraya (X-1,19)
Urā : Oraya (XIII-1,107)
Urālā : Vurmak (Ocağa koymak) (V-1, 5)
Ūralı : -unlu- (I-1,16)
Uraya : Oraya (IX-1, 129),(V-3,8)
Urayı : Oraya (I-1,60)
Urda : Orada –orda- (VI-1, 272),(X-1,7)
Urdan : Ordan (VII-5,195),(X-1,3),
(VIII-1,30)
Urdana :Ondan sonra (IX-2,124),(III-2,4)
Urdaymış : Oradaymış (IX-3,143)
Ūrfuna : Ruhuna (IX-1,168)

Urgannan : Urganla (VII-5, 322)
Urlā : Oralara (VIII-1, 10),(VII-5, 46)
Urlā : Oralari (VII-5,57)
Urlāda : Oralarda (VIII-1,11)
Urlara : Oralara (VI-1, 138),(VII-5, 50)
Urları : Oralara (I-1,103)
Urmuşlā : Vurmuşlar (IV-1, 4)
Ussam : Susam (IX-2,291)
Ustāydin : Ustaydı (V-2,201)
Ustu : Usta (VII-5, 221)
Utañclāndan : Utañclarından (XIII-1,11)
Uvalara : Ovalara (IX-2,21)
Uyucā : Uyuyacağı (XII-2,192)
Uyuyabilemiyoz : Uyuyamıyoruz (X-4,39)
Uzadrlādında : Uzatırlardı da (VII-5,107)
Uzman : O zaman (VII-6,130),(IX-1,12)
Uzmanada : O zamana kadar (IX-2, 249)
Uzunlīnde : Uzunluğunda (V-2, 312)

Ū

ūsüz : Öksüz (X-1,61)
ūsüzün : Öksüzüm (V-2, 362)
ūsüzün : Öksüzüm (V-2,362)
ūtmüşlerde : Öğütmüşlerde (VI-2,256)
Ūçün : İçin (XII-2, 81)
Ūçündün : İçindi (VI-1,57)
Ūfürēlē : Ūfürürler (III-2,257)
Ūğüttü : Öğüttü (VII-6,135)
Ūlcekmiş : Ölecekmiş (X-1,70)
Ūmür : Ömür (XIII-1,164)
Ūnüverstelilelen : Üniverstelilerle (X-2,56)
Ūnüvestesine : Üniversitesine (IX-2,89)
Ūrediriz : Üretiriz (VII-2,195)
Ūrediydini : Ürediydi, çoğaldıydı
(III-1,154)
Ūrkünç : Ūrküttücü (VII-2,105)
Ūrya : Rüya (IX-2,321)
Ūsdüne : Ūstüne (I-1,131)
Ūslēm : Ūstlerim (üstüm başım) (VI-1,179)
Ūstlēnde : Ūstlerinde (XI-2, 219)
Ūstlēni : Ūstlerinde (VII-5, 236)
Ūstü : Ūste, üstün (IX-2,347)
Ūstündenik : Ūstünden (VI-1,43)
Ūstünü : Ūstünde (VII-5,76)

Üstünü : Üstüne (XII-2, 83),
(IV-2, 464),(VII-1, 25)
Üsük : Yüzük (IX-2,9)
Üzerin : Üzere (III-2,212)
Üzüm : Üzüme (X-1,29)
Üzümü: Üzüme (VII-5, 4)

V

Vā : Var (IX-1, 39),(III-1,6),(VI-1,25),
(V-2,24),(VII-7,2),(I-1, 29)
Vacasa : Varacaksa (X-5,3)
Vādı : Vardı (III-1, 20),(VII-5, 9),
(VI-1, 92),(IX-1, 33)
Vādīlā : Vardılar (-Evlendiler-) (V-2, 104)
Vādın : Vardı (XII-2, 96),(V-2,239),
(XI-2, 112) (VII-5,1)
Vadın : Vardı (I-1,37)
Vadınayın : Vardığında (II-2,111)
Vādını : Vardı (III-1, 20),(XII-2, 29)
Vādīm : Vardığım (IV-2, 67)
Vādın : Vardı (VII-10, 17)
Vādīnden : Vardığından (IX-1,154)
Vākana : Varken (VII-5,15)
Vakit : Vakit (I-1,153)
Vakidi : Vakti (XII-2, 25),(VII-1,4)
Vakitimiz : Vaktimiz (VII-7,88)
Vaktım : Vaktim (IV-2, 150)
Vāmı : Var mı(XIII-1, 66)
Vāmıdını : Varmıydı (XII-2, 213)
Vāmış : Varmış (VIII-1, 13),
(III-2, 286),(VII-2, 299)
Vāmışmış : Varmış (VIII-1,14)
Vāmícen : Varmıyacağım (evlenmeyeceğim
anlamında) (IV-2, 3)
Varā : Varır (VII-2,144)
Vardiğiniz : Vardığımız (II-1,68)
Varı : Varır (XI-2, 166)
Varılıyodun : Varılıyordu (XI-1, 54)
Varılıyodun : Varılıyordu –Gidiliyordu-(XI-
1,54)
Varısa : Varsa -var ise- (XI-2,159)
Varız : Varırız (VI-1,123)
Varīlā : Varırlar (VI-1, 7),(XII-1, 43)
Varırlar : Varırlar (XIII-1, 15)

Varkana : Varken (IV-2, 245)
Varmışmış : Varmış (VII-9,1)
Vazyet : Vaziyet (VII-5,96)
Vè : Ver (VII-7, 116)
Vècek : Verecek (V-2, 236)
Vècen : Vereceğim (IV-2,197)
Vècèse : Verecekse (IV-2, 258)
Vecese : Verecekse (X-5,3)
Veden : Verdikten (X-5,2)
Vedi : Verdi (XII-2, 133)
Vèdilè : Verdiler (VII-1, 1)
Vèdim : Verdim (IX-2, 89)
Vedin : Verdi (XI-1, 66)
Vedine : Verdiğinde (III-2, 28)
Velasılı : Velhasılı (IV-1, 163)
Vemicem : Vermiyeyeceğim (I-1,6)
Vèmícen : Vermiyeyeceğim (IV-1,15)
Vēmīşlè : Vermişler (II-3,,235)
Verdīni : Verdiğini (III-2, 249)
Verèlè : Verirler (III-2,84)
Vereledini : Verirlerdi (III-1,11)
Verilcèse : Verilecekse (I-1,218)
Verilīkene : Verilirken (XI-2,96)
Verise : Verirse (X-1,104)
Veriyi : Veriyor (IV-2, 188)
Vèrsen : Verirsen (III-2, 213)
Vesayit : Vesait –vasıta, araç- (VII-6, 125)
Vidi : Verdi (VII-5, 10)
Vīmedilè : Vermediler (IX-2, 335)
Vīmiyolā : Vermiyorlar (IX-2,335)
Vire : (Aralıksız,sürekli,mütemadiyen
anlamında kullanılıyor.) (X-1,74)
Virele : Verirler (I-1,146)
Vurulđinde : Vurulduğunda (VIII-1,70)
Vücutu : Vücudu (II-3,207)

Y

Yabandan : Dışarıdan –Elden- (VII-5, 72)
Yabanı : Yabana (VII-5, 343)
Yağâr : Yağar (III-2, 288)
Yağınnan : Yağıyla (IV-2, 111),
(VII-2, 149)
Yakanır : Yıkanır (IV-2, 319)
Yakarın : Yakarım (VI-1,109)
Yäke : Yıkar (VI-1, 48)

Yâketmē : Yıkılmaya (VI-1, 14)
 Yâketmē : Yıkılmaya (VI-1, 14)
 Yakicāmız : Yakacağımız (VII-5,80)
 Yakiceğe : Yakacağa (VII-5,71)
 Yakınıyorrâ : Yakınıyorlar (Kına)
 (IV-2, 457)
 Yakıyı : (Yakaya, karşıya) (XII-1, 31)
 Yalâynin : Yalağının (II-2,140)
 Yalınız : Yalnız (V-2,112) (III-2,266),
 (IV-2, 265),(XI-1,70),(VII-3,319),
 (XIII-1,166),(VI-1,52),(I-1, 227)
 Yalınızken : Yalnızken (V-2, 112)
 Yalınızmiş : Yalnızmış (VII-3,319)
 Yaluva'ya : Yalova'ya (IX-2,302)
 Yaluvadan : Yalovadan (IX-2,62)
 Yalvarı : Yalvara (yalvarı yalvarı)
 (XI-1, 21)
 Yâmazlar : Yapmazlar (I-2,27)
 Yamehrem : Namahrem (III-2,118)
 Yâmişlâ : Yakmışlar (VI-2, 253)
 Yanaştırmışlar : Yanaştırmışlar (IX-2, 68)
 Yandî : Yandığı (IX-1,2)
 Yanı : Yana, tarafa (X-1,6)
 Yanım : Yanıma (XII-1, 52)
 Yanımı : Yanıma (XIII-1, 113)
 Yanımız : Yanımıza (V-2,137)
 Yanımış : Yanıyormuş (X-1,24)
 Yanındı : Yanında (VII-5,6)
 Yâniş : Yanlış (V-2,311) , (IV-2, 139)
 Yanışlık : Yanlışlık (IX-2,66)
 Yanıvêdi : Yanıverdi (XI-1,25)
 Yankeş : Kurbağa (IV-2, 112)
 Yanmâ : Yanmaya (X-1,23)
 Yannân : Yanlarına / taraflarına(VI-1, 220)
 Yannarım : Yanlarım –etrafım- (IX-2, 304)
 Yapâ : Yapar (IX-1, 50)
 Yapâği : Yapağı (Temizlenmemiş yün)
 (IV-2, 312)
 Yapâkan : Yaparken (I-1,166),(IX-3, 172)
 Yapakanada : Yaparken de (IV-2, 268)
 Yapâkanı : Yaparken (IX-1,44)
 Yapâlâdın : yaparlardı (VII-5,263)
 Yapâlâmişmiş : Yaparlanmış (VII-6,185)
 Yapamıcan : Yapamıyacağım (III-1,19)
 Yapamıyon : Yapamıyorum (IV-2,159)
 Yapannâ : Yapanlar (IX-1, 10)
 Yaparın : Yaparım (IV-2, 152),(VI-1, 150)
 Yaparlê : Yaparlar (VI-1, 84)
 Yaparra : Yaparlar (IV-2, 124)
 Yaparrâ : Yaparlar (II-4,285)
 Yapılcēmiz : Yapabileceğimiz (VII-5,40)
 Yapçak : Yapacak (VI-1, 2)
 Yapçaklâsa : Yapacaklarsa (XII-1, 15)
 Yapçâz : Yapacağız (III-1,14)
 Yapı : Yapa (yapı yapı) (VII-5, 279)
 Yapılırdın : Yapılırdı (VII-1,18)
 Yapışmamasın : Yapışmasın (V-2, 64)
 Yapışmamasın : Yapışmasın (V-2,64)
 Yapıverê : Yapıverir (III-2, 231)
 Yapıyin : Yapayım (IX-1, 30)
 Yapıyin : Yapayım (IX-1,30)
 Yapıyodum : Yapıyordum (I-2,296)
 Yapıyorrâ : Yapıyorlar (IV-2, 463)
 Yapıyirsin : Yapıyorsun (IV-2, 268)
 Yapmâmız : Yapmazmıyız-Yaparız anlamında
 kullanılan vurgulu söylenim-
 (V-2,73)
 Yapmâriz : Yapmıyoruz (III-2,312)
 Yapmayala : Yapmıyorlar (IV-2, 124)
 Yapmeriz : Yapmıyoruz (III-2,199)
 Yapmeye : Yapmaya (VII-2,217)
 Yapmeyiz :Yapmayız (VII-5,291)
 Yapmicesen : Yapmıyacaksın (IX-2, 106)
 Yapmıyı : Yapmaya (VII-10,6)
 Yapmıyolakin : Yapmıyorlarki (VII-5,223)
 Yapperiyo : Yapıveriyor (XII-2, 172)
 Yaptnek : Yaptığında, yaptıktan sonra
 (IV-2, 85)
 Yaptî : Yaptığı (X-2,36)
 Yaptîmiz : Yaptığımız (IX-1, 13)
 Yapvedile : Yapıverdiler (X-1,93)
 Yapveriyoz : Yapıveriyoruz (XII-2,159)
 (III-2, 317)
 Yarannânnan : Yarenleriyle (IV-2, 15)
 Yârdırız : Yardırız (V-2,297)
 Yarecek : (IV-2, 337)
 Yarı : Yara (IX-2, 116)
 Yarıyı : Yarıya (XII-2,)
 Yâriyoz : Yarıyoruz (V-2, 313)
 Yâriyoz : Yarıyoruz (V-2,313)
 Yarlıyodu : Yarılıyordu (XII-2, 68)
 Yasahlandıği : Yasaklandığı (I-1,5)
 Yassı : Yatsı (IV-2, 33)
 Yaş : Yaşında (III-2,251)
 Yaşacak : Yaşayacak (X-4,8)
 Yaşı mı : Yaşıyor mu (X-1,90)
 Yaşındamıdım : Yaşındamıydım
 (VI-1, 203)

Yaşındayın : Yaşındayım (VI-1, 1),
(VII-8, 1)
Yaşındaymışım : Yaşındaymışım
(XI-1, 3)
Yaşındaymışım : Yaşındaymışım
(XI-1,3)
Yaşındaymışım : Yaşındaymışım
(IX-2,336)
Yaşındeydin : Yaşındaydım (IX-1, 195)
Yaşındeyin : Yaşındayım (IX-2, 3)
Yaşındeyin : Yaşındayım (VIII-1,62),
(IX-1,1),(X-1,1)
Yaşındeymiş : Yaşındaymışım (XI-1, 71)
Yaşını : Yaşına (XII-2, 94),(IX-2,3),
(X-2,91)
Yaşıyor : Yaşıyorum (VI-1, 229)
Yaşlāndeydin : Yaşlarındaydım(IX-2,266)
Yaşlısını : Yaşlısına (III-2,155)
Yatān : Yatağın (IX-3,155)
Yatıgo : Yatakoy (XII-2, 168)
Yatıla : Yattıkları (X-1,97)
Yatırālā : Yatırırlar (III-2, 51)
Yatırcān : Yatıracaksın (IV-2, 102)
Yatırmış kalkırmış : (II-2,118)
Yatıyo : Yatıyoruz (VII-5, 94)
Yattı : Yattığı (IV-1, 4)
Yau : Yahu (I-1,162)
Yav : Yahu (I-1,55)
Yavış : Yavaşı (VII-2, 101),(IX-1,46)
Yavi : Yav, yahu (IX-2,65)
Yavuklulān : Yavuklularına (III-2, 112)
Yavuklunānan : Yavuklularıyla (III-2,115)
Yavuz : İyi, güzel) (V-2,213),
(VII-5,274),(IX-2, 87),(VI-1, 32)
Yavuzdu : İyiydi, güzeldi (III-1, 22)
Yayhāna : Yağhane (VII-4,252)
Yāyı : Yağı (VII-5,264)
Yazālā : Yazarlar (I-1,149)
Yazdırcādım : Yazdıracaktım (IX-1,169)
Yazıyo : (Seriyoruz) (VII-5, 72)
Yē : Ye (VII-6, 362)
Yedin : Yedim (VII-10,13)
Yēkiyo : Yıkıyoruz (Yıkamak)
(VII-5,232)
Yēlēnde : Yerlerinde (II-2,98)
Yēmin : Yemin (VI-1, 226)
Yeminnen : Yeminle (VI-1, 159)
Yence : Yenice (Köy adı) (III-2,216)
Yengelēnen : Yengelerle (IV-2, 50)
Yēnilirdi : Yenilirdi (IV-1, 79)
Yerin . Yerine (IX-1, 33)
Yerin : Yerine (X-5,17)
Yerini : Yerine (XII-1, 37)
Yerlēndē : Yerlerinde (VI-1,185)
Yerlēnde : Yerlerinde (I-1,81)
Yerlisiyin : Yerlisiyim (III-1,1)
Yerrēmizden : Yerlerimizden (IV-2, 290)
Yerrēne : Yerlerine (IX-1, 144)
Yetiştirilmiş : Yetiştirilecekmiş (X-2,50)
Yığcān : Yığacaksın (IV-2, 353)
Yığerkene : Yıkarken (VIII-1,11)
Yıkākan : Yıkarken (IX-3,158)
Yıkamē : Yıkamaya (VI-1,13)
Yıkameye : Yıkamaya (XI-2, 288)
Yıkāyalā : Yıkayalar (III-2, 51)
Yıkayon : Yıkıyorum (IX-2,35)
Yıkedim : Yıkadım (VIII-1,61)
Yımırta : Yumurta (V-2,74),(VI-1,43),
(VII-3,225)
Yımırta : Yumurta (I-1,194)
Yımşak : Yumuşak (VII-5,243)
Yīcek : Yiyecek (XII-2, 181),
(XI-1, 51),(VII-6,180)
Yicēn : Yiyeceğim (IX-2, 232)
Yīcen : Yiyeceksin (VII-5, 288)
Yicēni : Yiyeceğini (XI-2,222)
Yicez : Yiyeceğiz (IV-2, 385)
Yiderēlē : Yidirirler (III-2,6)
Yidi : Yedi (V-2,310),(IX-2, 89),
(X-1,54),(VII-1,2)
Yidī : Yediği (VI-1, 192)
Yidim : Yedim (VIII-1, 15)
Yidinek : Yediğinde (IV-2,54)
Yidiri : Yedirir (III-2, 95),(XII-2, 43),
(IV-2, 122)
Yidirilē : Yedirirler (X-5,21)
Yidirilēdi : Yedirirlerdi (II-4,267)
Yidiriyo : Yediyor (II-4,268)
Yidirmē : Yedirmeye (IV-1, 26)
Yigilē : Yiyorlar (VII-7,82)
Yıkarız –Yikeriz : Yıkarız (Çamaşır vs.)
(V-2,257)
Yikedirlē : Yıkadırlar (III-2,56)
Yikenen : Yıkanan (V-2,272)
Yikeriz : Yıkarız (VII-3,209)
Yikeyelē : Yıkayalar (III-2, 55)
Yikeyem : Yıkayalım (V-2,331)
Yīkiyo : Yıkıyoruz (V-2,97)

Yİhyola : Yıgılıyorlar (X-1, 96)
 Yİlsiz : ? (V-2, 167)
 Yİm : Yem (VIII-1,26),(XI-2, 230),
 (VII-5,83)
 Yİmē : Yemeği (XI-2,37)
 Yİmedi : Yemede (VII-5, 263)
 Yİmeğin : Yemeğiyle (IV-2, 482)
 Yİmek : Yemek (XII-1,25),(V-2,4),
 (IV-2, 15),(VI-1,10),(III-2,77),(IX-1,8),
 (X-4,12)
 Yİmekle : Yemekler (X-1,3)
 Yİmele : Yemekler (X-1,115)
 Yİmēmizi : Yemeğimizi (XII-2, 141)
 Yİmēnede : Yemeğinide (IV-2, 307)
 Yİmeye : Yemeğe (XII-1, 46),(III-2,95)
 Yİmiklik : Yemeklik (IX-2,223)
 Yİmini : Yemini (Yem) (V-2, 110)
 Yİmiş : Yemiş (incir) (VII-3,210),
 (VII-5, 245),(XI-2, 246)
 Yİmişlē : Yemişler(X-1,3)
 Yİnçe : Yenice (VII-5,21)
 Yİnge : Yenge (II-1,317),(VII-2, 186),
 (V-2, 98)
 Yİni : Yeni (Yini gelinken....) (VII-5,4),
 (XIII-1,49)
 Yİniden : Yeniden (IX-2, 203)
 Yİnmez : Yenmez (VI-1, 163)
 Yİr : Yer (Yemek yer) (IV-2, 15),
 (XI-2,127),(VII-2,51),(XII-1,25),(I-3, 11)
 Yİrdik : Yerdik (IV-2, 298),(VII-5,3)
 Yİri : Yeri (IX-2, 79)
 Yİrin : Yerin (VII-7, 87)
 Yİrini : Yerine (VII-5, 84)
 Yİrlē : Yerler (VII-3, 66),(VI-1, 11)
 Yİrm : Yirmi (VII-6,141)
 Yİrmbeş : Yirmi beş (IX-3, 190),
 (VII-2, 204)
 Yİsin : Yesin (XI-2, 234)
 Yİter : Yeter (II-1,12)
 Yİticek : Yetecek (XI-2,228)
 Yİtmiyodun : Yetmiyordu (VII-5, 37)
 Yİye : Yiyor (III-2,176)
 Yİyēbildī : Yiyebildiği (III-2,176)
 Yİyemedīni : Yiyemediğini (III-2,177)
 Yİyilcek : Yenilecek (IX-2, 96)
 Yİyilcēni : Yenilecek olanı (IX-2,97)
 Yİyisun : Yiyorsun (IX-2,110)
 Yİyola : Yiyorlar (X-4,12)
 Yİyomuşmuş : Yiyormuş (VII-5,5)
 Yİyon : Yiyorum (V-2,373),(IX-2, 207)
 Yōgan : Yorgan (VII-1,20)
 Yoğluk : Yokluk (III-1,20)
 Yoğlular : Yokluklar (III-1, 22)
 Yoğordu : Yoğurdu (V-2,36),(VII-3, 231)
 Yoğordum : Yoğurdum
 Yoğordumuz : Yoğordumuz (IV-2, 282),
 (V-2,36)
 Yōđtu : Yoktu (IX-2,12)
 Yoğurırım : Yoğururum (I-1,117)
 Yokā : Yukarı (XI-2, 241),(VI-1,67),
 (XIII-1, 102)
 YoKada : Yukarda (V-2, 183)
 Yokādan : Yukarıdan (IV-2, 25),(VI-1,67)
 Yokalara : Yufkaları (IX-2,294)
 Yokarā : Yukarıya (IV-2, 70)
 Yokarı : Yukarı (II-1, 50),(IX-1,27),
 (VII-2,205)
 Yokarsından : Yukarısından (VII-4,260)
 Yokkan : Yokken (VII-7,95)
 Yokkana : Yokken (XII-2, 211)
 Yokkı : Yokki (VII-6,160)
 Yokmuşmuş : Yokmuş (VI-3, 75)
 Yokmuşmuş : Yokmuş (VI-3,74)
 Yoksam : Yoksa (VI-1,193),(II-2, 115)
 Yoksu : Yoksa (IV-2, 495)
 Yoktun : Yoktu (XII-2, 213),
 (IV-2, 53),(VII-2,61),(XI-1,62),(XIII-1,19)
 Yoktun : Yoktum (XI-1, 54)
 Yoktunda : Yoktuda (VII-5, 330)
 Yoktunu : Yoktu (XII-2,2)
 Yolculī : Yolculuğu (VII-6,187)
 Yoluktani : Yokluktan (X-4,9)
 Yōluktuk : Yokluktuk (Yokluk çektik,
 yoksulduk.) (XII-2, 214)
 Yōlulā : Yokluklar (X-1,69)
 Yōmu : Yokmu (V-2,203)
 Yonan : Yunan (XIII-1,45),(VI-2, 246),
 (IX-1,2),(X-2,2)
 Yonannā : Yunanlar (VI-2,245)
 Yōrīsınız : Yōrūđūsünüz (X-2,66)
 Yōrū : Yürü (VI-1,211)
 Yōrū varı : (V-2, 111)
 Yōrūdum : Yürüdüm (X-4,27)
 Yōrūmemiş : Yürümemiş (II-2,29)
 Yōrūtebiliyoz : Yürütebiliyoruz (VI-3, 78)
 Yōrūyerek : Yürüyerek (IV-2, 367)
 Yōymiye : Yōvmiye (VIII-1,66)
 Yuđrālā : Yoğururlar (VII-3,227)
 Yuğrarız : Yoğururuz (VII-3,213)

Yuğunup : (IV-2, 428)
Yuka : Yufka (VIII-1,38),(VII-5, 285),
(XI-2, 279)
Yukā : Yukarı (V-2,291),(XIII-1,97)
Yukāda : Yukarıda (X-1,95)
Yukarā : Yukarı (VII-2,202)
Yukı : Yufka (I-1,69)
Yuku : Yufka (VII-1,17),(I-1, 119)
Yumānı : Yumağını (XI-2, 18)
Yumşadrlā : Yumuşatırlar (III-2,304)
Yumurtu : Yumurta (XI-2,182),(IV-2, 111)
Yumuruk : Yumruk (II-1,320)
Yūru yīka : Yıkar (XI-2, 110)
Yūruyolā : Yoğuruyorlar (VII-5, 252)
Yūruyolā : Yoğuruyorlar (VII-5,252)
Yūsek : Yüksek (VI-1, 168)
Yūsek : Yüksek (VI-1,168)
Yuvarrıyolā : Yuvarlıyorlar (IX-1, 133)
Yükūnnen : Yüküyle (VII-2,289)
Yūnlēni : Yünlerini (IX-2,35)
Yūssük : Yüzük (IV-2, 449),(XIII-2,6)
Yūsüğü : Yüzüğü (VII-2,44)
Yūsük : Yüzük (XI-1, 34)
Yūsük : Yüzük (VII-7,23)

Zeher : Zehir (II-2,40)
Zencef : Zenci (VII-5,7)
Zerzebil : Sersebil (IX-2,6)
Zimmat : Zimmet (XIII-1,162)
Zītin : Zeytin (I-1,185)
Zītinin : Zeytinin (XI-2, 209)
Ziyarata : Ziyarete (IX-2, 224)
Zobalāda : Sobalarda (III-2,297)
Zombahlı : Zambaklı (I-1,122)
Zoran : Zorla (V-2,372),(VII-5,65)
Zorlak : Zorla (VII-7,72)
Zorlan : Zorla (XII-2, 148)
Zorrukta : Zorlukta (IX-1,37)
Zurnu : Zurna (VII-1,3)
Zümbüllē : Sümbüller (VII-7,104)
Zümbüller'e : Sümbüller'e (X-1,75)
Zümbüllerlere : Sümbüllüleri (XI-2, 62)

Z

Zaden : Zaten (XIII-1,42)
Zahmat : Zahmet (IX-1,101)
Zamanīle : Zamanla (VII-9,1)
Zamanlarıymışmı : Zamanlarıymış
(II-2,95)
Zamanmıdı : Zamanmıydı (XI-1, 51)
Zamman : Zaman (II-1,55)
Zariflan : Zarfların (V-2,352)
Zāt : Zaten (III-2,292)
Zātan : Zaten (XI-1,37)(ML)
Zatı : Zaten (X-1,78)
Zāti : Zaten (V-2,196)
Zati : Zaten (VII-1,2) ,(VI-2,262)
Zatten : Zaten (V-2,80) ,(III-2,47),
(XIII-1,19)
Zatüre : Zatürre (VI-1,269)
Zayıftın : Zayıftı (VII-5,96)
Zebil : Sebil (VII-10,22)
Zebzelik : Sebzelik (VII-7,83)

KAYNAKÇA

Ağız araştırmaları bilgi şöleni, TDK : 697, Ankara 1999

Banguoğlu, Tahsin, Türkçenin Grameri ,TDK Yayınları, Ankara 2004

CAFEROĞLU, Ahmet, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I, TDK Yayınları
sayı : 586, II baskı, Ankara 1994

EMECEN, Feridun, 16 Asırda Manisa Kazası, Türk Tarih Kurumu, 1989

GÖKÇEN, İbrahim, Tarihte Saruhan Köyleri , Berksoy Basımevi, İstanbul 1950

GÖKÇEN, İbrahim, Saruhan'da Yürük ve Türkmenler, Manisa halkevi yayınlarından,
Sayı : XVI

GÜLENSOY , Tuncer, Kütahya ve Yöresi Ağızları, Ankara 1988

GÜLSEVİN, Gürer, Uşak İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları-814, Ankara 2002

KARAHAN, Leyla, Anadolu ağızlarının sınıflandırılması, TDK Yayınları,Sayı : 630,
Ankara 1996

KORKMAZ, Zeynep, Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik), Ankara 1994

KORKMAZ, Zeynep, “ Anadolu ağızlarının etnik yapı ile ilişkisi sorunu” Belleten,1971

Manisa İl Yıllığı, Manisa 1967

Manisa İl Yıllığı, Manisa 2000

OYAR, Ahmet, Salihli ilçesi ve köyleri ağızlarından derlemeler, Trakya Üniversitesi SB Enstitüsü TDE ABD yüksek lisans tezi, Edirne 1998

SÜMER, Faruk , Oğuzlar, Ana Yayınları, ilavelerle 3. baskı

ULUÇAY - GÖKÇEN, Çağatay-İbrahim, Manisa tarihine genel bir bakış, Resimli ay matbaası, İstanbul 1939

ULUÇAY, M.Çağatay, Yunt dağında bir hafta, Gediz dergisi, sayı : 63, nisan 1943

ULUÇAY, M.Çağatay, Saruhan oğulları Ve Eserlerine Dair Vesikalar, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1940

Yadsan, Fulya, 1844-1845 Yıllarında Manisa Pelidalanı(Mahalle-i Bala) Kırklar Ve Muslu Köyleri, CBÜ Tarih Bölümü, Bitirme Tezi, Manisa 2001

< <http://www.dallog.com> >

< <http://www.karacaahmet.com> >

< <http://www.yerelnet.org.tr> >

< <http://www.yorturkvakfi.com> >

